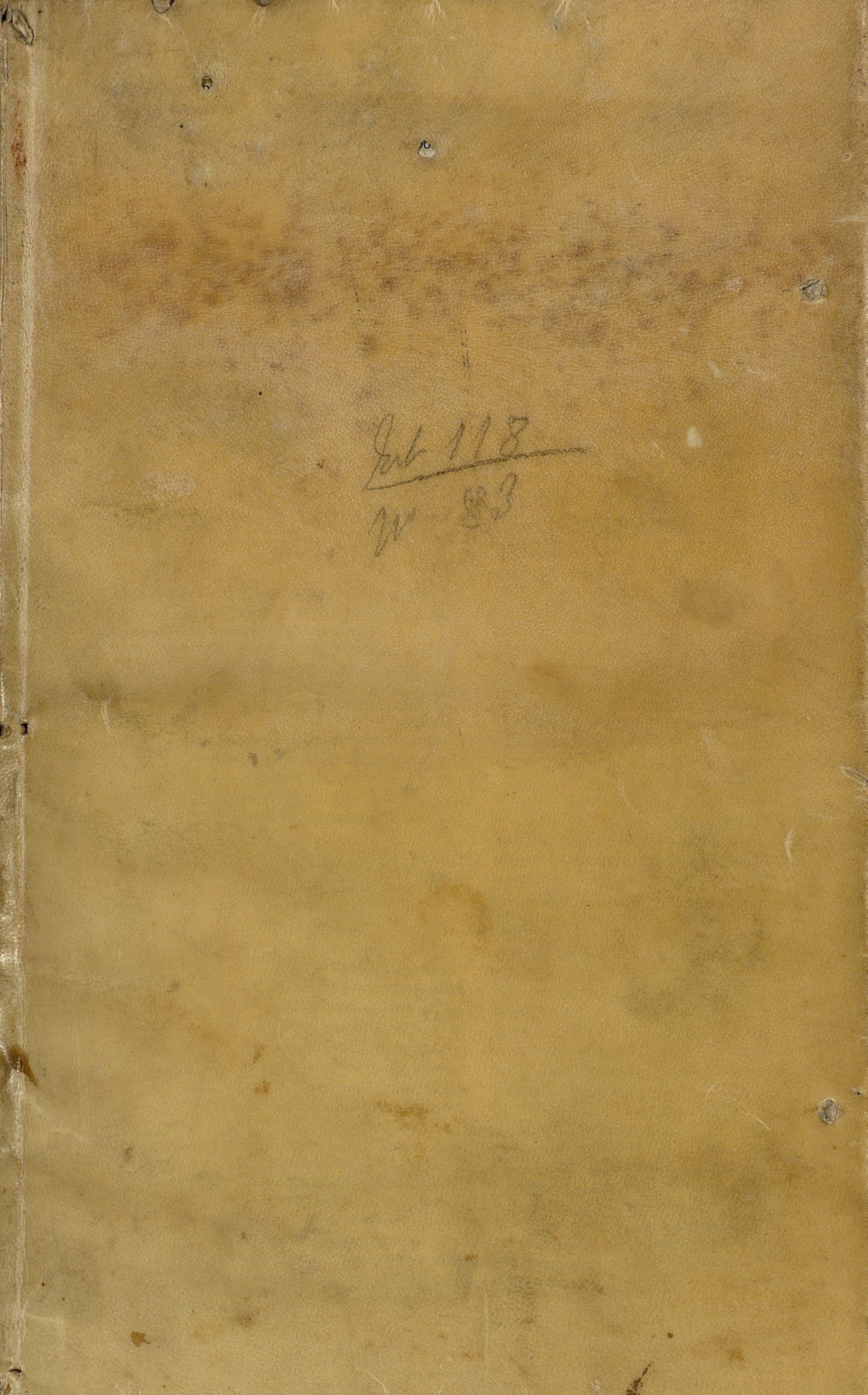

UNIVERSIDAD Ð SEVILLA
Biblioteca

UMASS
BOSTON

dicta sententia intelligi de iure præsentandi propriè,
...te accepto, seu de propria præsentatione, † sed præsen
propriè accepta, & similiter ius præsentãdi dicitur, quę
competit habenti ius patronatus in aliqua ecclesia; vt
...liter declarat Abb. quem alij sequuntur in c. auctori-
...insti. & idem voluit in c. fi. in 4. nota. de iure patro-
... ꝙ patronus ꝓpriè præsentat, & in c. 2. eo. tit. † di
...tatio propriè spectat ad patronum, ergo ius
...quo in dicta sententia, debet intelligi de eo,
...is patronatus competit, & consequenter ex
...rtur ius patronatus in prędicta ecclesia ad
...tos pertinere. Eo maximè at
...tinetur, ꝙ ius instituendi prę
...t ad Reueren. Episcopum Pa-
...bet intelligi hoc respectu iu-
...nario, vt instituat personam
...tam: † nã illud dicitur pro
...inde facta institutio dicitur
...n d. c. auctoritate. Licet. n.
...t, illa tamen dicitur propriè
...nũ, vt ibi per eum, & in d.
...iunt sequentia verba senten-
...pus Paduanus teneatur, & de
...præsentatam instituere, quæ
...necessitatem, vt probatur de
...aradiso. §. item ordo cõmuni-
...eat. in l. j. §. j. ff. quod quisq; iu-
... his quæ ibi dicunt doc. ff. ...e-
...ber in c. proposuit ... appel. & in
...ntes ... Si igitur talia ver
...t, hoc non conuenit alteri institu-
...e persona per patronum præsentata.
...icitur libera, vt dicit Abb. in d. c. au-
...illam facere tenetur, si persona sit ido
...c probatur in c. decernimus 16. q. 7. &
...re patrona. & declarat Paul. de Cittadi-
...iure patr. in 6. par. in 6. q. cu concor. mul
...t. Aliæ aũt institutiones non sunt tales, vt
...o. in d. c. auctoritate. † Et hinc est, ꝙ si aliquã
...miliæ habent ex cõsuetudine, vt præsentẽt episco
...iquẽ, rogantes eum institui, seu ei beneficium conferri,
...on dicuntur habere ius patronatus, nec ius præsentandi, sed
potius honorantiam quandam, vt appellat Dom. de S. Gemi-
nia. in cons. 48. consuetudo est Mutinæ. in prin. qui etiam di
cit ꝙ tunc episcopus non cogitur instituere ei sic oblatũ, nisi
quatenus velit illi familiæ rem gratam facere, & sic erit tũc
libera institutio, quę potius appellabitur collatio, vt per eu.

His sic positis, vt verba sententiæ ... propriè accepta verificari possint, sequitur ꝙ per eam declaratum est, ad Abbatem prædictum pertinere præsentationẽ ex vi iuris patronatus, & sic etiam ipsum ius patronatus ad eum spectare, & ita hodie te... est, tale ius abbati prędicto cõpetere, nisi
16 contrarium ostendatur. † Quod eo maximè dicendum est quia (vt audio) de eo in loco est publica uox, & fama, prout per testes fortasse probari põt, quod quidẽ sufficere videtur cum agamus de probando iure patronatus antiquissimo, qđ per indicia, & per famã probari potest, vt declarat Roch. de Cur. in trac. de iure patrona. in ver. ipse, vel is à quo. in 36. q. & alleg. Bal. in l. cum super. C. de rei vend. & alios, vt per eũ, quod etiam dixit Dec. in consil. 126. in causa do. Francisci. 2. colum. Quia tamen non vidi talis famę probationem, & nescio, an sit facta, vel quomodo fiet, non facio super hoc capitale fundamentum, sed vbi facta esset, vel in futurũ fieret, multum adiuuaret prędicta, quæ tamen etiam absque famę pro-
17 batione de iure procederent. † Quintò comprobatur prędicta conclusio ratione pręsumptionis iuris, qui donec contrarium probetur standum est, iuxta gl. magistr. & communiter approbatam in ca. is qui fidem, de sponsali. & tradit Alex. in consil. 99. in casu prędicto. ad fi. libr. 3. cum concor. multis, qui ad hoc allegari possent. Dico. n. ꝙ cum prę sentatio

nullus alius patronus reperiatur, ius plurimũ, ꝙ pertin...
18 tione iuris patronatus, † quemadmodum si quis re ipsa p... sentauerit, & patronus alius non apparet, præsumitur prę... tasse ratione iuris patronatus, vt est doctri. Abb. in c. querel... 3. col. de elec. in ver. ad istum tex. satis potest respondere, ... ita hãc doctr. refert, & sequitur do. Roch. de Cur. in pręall... 36. q. in versic. nec ob. secundùm eum, & idem voluit Dec
19 in consi 117. & pro tenui facultate. 3. col. † cum in effect... vult, ꝙ præsentatio facta per certos parrochianos credatu... facta ratione iuris patronatus, & ita ex illa ius patronatus a... guatur, licet aliàs præsentatio possit fieri per viam supplic... tionis, seu simplicis petitionis, & hoc quia præsentatio pro... priè, & verè accepta pertinet ad patronos. Vltimò præd... cta confirmantur ex præsentatione, quam ad istam eccles... de anno 1483. fecisse dicitur Abb. prædictus de presbytero Tadeo, qui etiam (vt dicitur) fuit institutus per episcopum & huiusmodi ecclesiæ beneficium obtinuit, put hæc omn... audio probata esse, aut probari posse, saltem per publicam ... cem, & famam. Licet etiam in hoc non faciam solidum fu... damentum, cum nihil certi de tali probatione asseratur.

Quo tamen posito doctri. præalle. essent in terminis, vt prædicta præsentatio, & institutio dicantur factæ occasio... iuris patronatus, & consequenter ex eis arguatur, abbate... & monacos prædictos habere ius patronatus istius eccles... S. Mariæ de Macerata, de qua ad præsens agitur. Et ita te...
20 dum est, † attento maximè quòd cum olim fuisset simplex ca... pella, & nunc reperiatur bona parrochia habens sub se cap... las, seu clericatus, præsumitur, ꝙ de bonis monasterij S. Iu... næ fuerit constructa, & dotata, cum ecclesiæ non nascantu... & consequenter quòd habeat prædictum monasteriũ ius p... tronatus, cum alius patronus nõ reperiatur, & ita arguit D... ci. in prædicto consil. 126. & 117. & in vtroque loco alleg... Abb. in consil. 76. plura sunt. in primo duo. 2. volum. Ad q... nouissimè facit, quòd aliàs de anno 1518. vacante quadam capella, seu clericatu in d. ecclesia de Macerata, fuit facta qu... dam præsentatio per abbatem. S. Iustinæ, & præsentatus fu... institutus ab episcopo, & ita illam capellam, seu illum cler...
21 catum obtinuit. † Ex quo videtur argui posse, quòd Abb... sicut est patronus illius capellæ, vel clericatus, ita sit toti... ecclesiæ, si aliud non reperiatur, sicut per cõtrarium argu... do. de Rota. in decis. 158. not. quòd vbi Abb. in antiquis.

Superest nunc ad alleg. in contrarium respondere. Et l... cet ex prædictis virtualiter responsio pro maiori parte co... ligatur; tamen vt veritas clarius ostendatur, ad omnia sing... latim respondetur, vt *infra* dicam. Non ob. igitur, quod p...
22 mo loco allegatur; † quia primò responderi potest, ꝙ imm... non reperitur in iure, loquendo regulariter, quòd quis h... beat ius præsentandi, quod non proueniat ex iure patron... tus vero, vel saltem præsumpto rõne quasi possessionis ei...
23 præsentat enim quis vt patronus, † & licet fortasse nõ sit ... rus patronus, pro tali tamen habetur; quia in eius quasi po... sessione reperitur præsentando, & eius præsentatio sortit... effectum tanquam a patrono facta, iuxta c. consultationibu... de iur. patro. & tradita per do. de Ro. in decis. 575. vtrum ... cut præsentatus. in antiq. & ista respõsio colligi potest ex h... quæ supra in duobus primis fundamentis dicta fuerunt, ... ita videtur firmare Abb. in c. j. in ver. & ex pdictis. de ca... mona. dum inquit, quòd monaci habent ius præsentandi ... ecclesiam, si sint illius patroni; quod etiam videtur firma... Archid. in c. cum in illis. in versicu. præsentationem. de p...
24 ben. li. 6. † dum dicit, præsentationem pertinere ad patron... ratione iuris patronatus, etiam si sit patronus ecclesiasticu... vt per eum, qui idem videtur velle in c. 1. 2. col. eod. loco, d... cens, quòd ex iure patronatus præsentatio pertinet ad patr... nũ, ꝙ etiam ibi dixit Phili. Franc. in 2. no. ad quod etiam p... res auctoritates allegari possent, sed gratia breuitatis dim...
25 to. † Nec tunc ob. c. postulasti. in contrarium alle. quia i... tex. non loquitur de præsentatione clerici ad perpetuum b... neficium, de qua loquimur nos, & de qua loquitur senten... prædicta, sed loquitur de præsenta... one quadam, quæ fit p...

rectore

Leand. Alb. de Vir. Illust.

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATORVM LIBRI SEX IN VNVM CONGESTI AVTORE LEANDRO ALBERTO BONONIENSI VIRO CLARISSIMO.

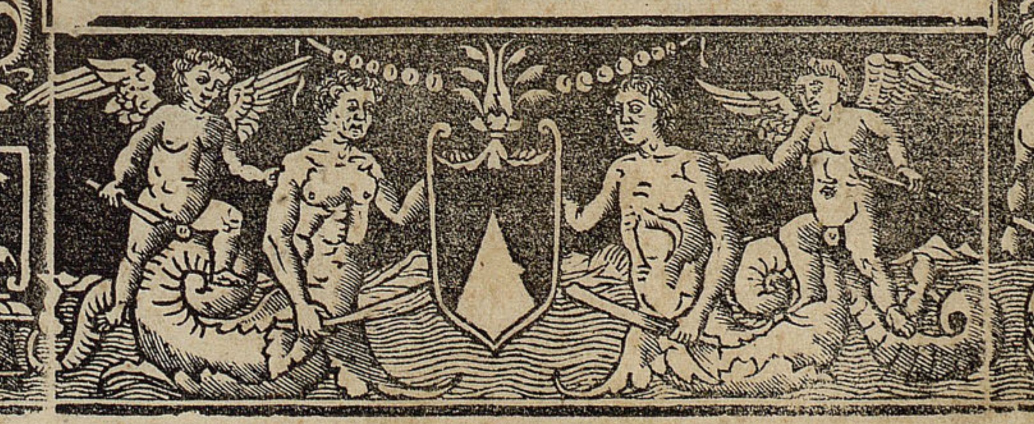
NOMENCLATVRA AVTORVM VOLVMINIS HVIVS.

Ioannes Garzo Bononiensis
Ioannes Antonius Flaminius Forocorneliensis.
M. Antonius Flaminius.
Sebastianus Flaminius.
Leander Albertus Bononiēsis.
Io. Caroli Florentinus.
Bartholomæus Mortarius.
Nicolaus Brixianus.
Georgius Mediolanensis.
Franciscus Castelionēsis canonicus Florentinus.

Hexasticon Nicolai Bagnatorii Brix.

Iam Troes cantare sinat, belloq; superbos
Grauigenas docto carmine Mœonides.
Facundus sileat iam gesta insignia narrans
Romulidum grandi Liuius historia.
Pallados omnigenæ cultrix uirtutis imago
Emicat alma ducum nam noua progenies.

A

LODOVICI CAELII RHODIGINI IN LIBROS ILLVstrium Virorum, ab Theologo clarissimo editos, Leãdro Alberto Bononiẽsi ordinis Diui Dominici, ac Cõcionatore uehementissimo, ad amplissimũ. I. V. Doctorẽ. D. Ioannem Seluanum Gallum Regii Senatus Mediolani Moderatorem, ac Principem, Præfatio.

I ullum est scriptorum genus, cui rationalis naturæ inferioris salus referri accepta debeat, ea nimirũ est, quæ christianæ ueritatis propugnatorum instituta, et uitæ curriculum breuibus explicat historia cultior. Equidem aut suscepti ab Leãdro nostro me operis amor fallit, aut gestarũ rerũ cõmemoratio nulla bonis ditior exemplis est, ac quæ delinimentis Iouialibus, uti est apud Platonem, adobrutam rationis compotem animam explicet grauius, et ad bonam frugem prolectet potentius. Ni Fortitudinem, Fidem, Iustitiam, Continentiã, Frugalitatem, doloris ac mortis cõtemptũ insinuarint forsan ἐνεργέστερον cum Fabriciis Curii, uel Reguli, aut Decii, ac Mutii, cæteriq;, quos historiis, uelut plane uirtutum coryphæos, suspiciunt pleriq;, amplexantur, colunt, q̃ nostræ religionis sanctiores animæ. Quas in ipso diuinitatis sinu et natas, et educatas uitæ sũma integritas, laboriosa instituta, eruditio intima, et inenarrabilis, ac deniq; non adumbratus, sed ut plane dicã, ueris, ac spirãtibus lineis expressior præpotẽtis Christi typus ĩgerit undecũq; admirabiles, Absit ab Christiano uiro tam deprauata rationis libra. Ibi enim quæ claudicẽt, toto, quod aiunt, cœlo aberrantia haud parum multa. hic nil nõ excussum, inculpatum, omnibus porro numeris amussitatũ. et quod mirari satis non sit, quando cæteri, umbræ uagantur, et plane in sensibus somniãt, humanæ claritatis, ac eminentiæ, si intelligatur, lumina sunt hæc multo nitidissima, Sole potentius ex diuinitatis præscripto mentem omnium ita demum illustrantia, ac uelut afflatu sanctiore corripiẽtia, ut resipiscamus modo, reiectis prorsum auocamẽtis oĩbus, dissolui primo quoq; tempore expetas, ac esse cum Christo. Qui unus est cum patre, ac sancto spiritu, uerus, bonus, et ueritas una bona, sed et bonitas una uera. Quamobrẽ dici haud facile queat, Leandri Alberti sedulitas, q̃ me in plerisq; aliis, nec paucis, quæ uelut artifex longe scientissimus, condita pridem, ac præformata ingenio eminẽtissimo, et primæ notæ, in annum tamen producit nonum, fœturæ nobili ad maturitatem ocium impertitus, ita semper affecerit, ut rerum clarissimarum ubertate transuersum rapuerit perpetuo, sed hac in primis cura, Vitas illustrium

Chriſtianæ ueritatis ducū ſacrorū in unā corporis uelut molē congerēdi,
ab linguæ cultioris hominibus uariis in litteraria promptas monumēta ſic
deniq; pellexit uel arripuit uerius ut ſubinde recinā apud me illud Home/
ricum utinam τοιοῦτοι δέκαμοι συμφραδμονεσ εἶιν ἀχαιῶν. Sed de
Leandro fuſius alibi. Nunc reliquum eſt Ioannes ampliſſime Regii ſena/
tus moderator ac Princeps inſignis opus hoc cuius uelut propylæa ſacrum
præferunt nomen tuum lecturiſq; ingerēt perpetuo qua ſoles omnia fron
tis hilaritate in arcana recipias domeſtica. In quibus ueterum ingeniorum
immortales animæ loquuntur aſſidue Claritatiq; uirtutum tuarum lumen
præmonſtrant uibrātiſſimum. Quippe inter tot theſauros q̄tūuis niteſcē/
tes ac illuſtri conſpicuos rerum ſcientia nullū opinor compereris huic quē
antelatum uelis ſeu geſtorum uarietatem complectaris ſeu præceptorū ſa/
lubertimam diſciplinam Qua Chriſtianæ ueritatis Proceres eminentiſſimi
tum uerbis tum uitæ ſanctioris horrore demūq; ſanguinis ubertate affluen
tiſſima inſcientioribus præſcribere noſcitatur Quidnam uicturi gignimur,
ordo quis datus. Quod utiq; ex uſu uitæ clarius multo eſt q̄ ad lineā uſq;
poſtremā gentilium uolumina uerſaſſe q̄q̄ et ipſa multis lita ingenii lumi/
nibus ἀλλὰ πρὸσ Διόνυσον ουδέν. Tuæ uero imprimis congruit Nata/
lium luci ſplendidiſſimæ ac fortunarū amplitudini ſed huic præcipue quē
ſumma uirtute confoues et tueris loco eminentiſſimo Siquidem omnium
maximi Regis exactiſſimo iudicio in clariſſima Mediolani urbe regio præ/
fectus ſenatui altiſſimam ſubinde profers doctrinæ magnitudinem qua ue
terum Iuriſperitorum ac recentium placita perinde ac ungues noſti tuos
id quod editis comprobaſti uoluminibus longe clariſſimis. Sed et tan
ta morum eluceſcit grauitas tantaq; clementiæ increbuit fama ut
facundiam hic exequi non pergam aut eminentiſſimas animi
diuinioris dotes alias ut iuſtius tibi multo q̄ Catoni poſſit
contribui eſſe te prorſum in omni uſu ſummū. Sed de
te plura et cōmodius alias. Nunc id modo adiecerim.
citra tuæ amplitudinis nūcupationē uix tam exi/
miam lucubrationem pede fauſto potuiſſe pu/
blicum indipiſci Proinde quia magna auſpi
cantibus bene feliciterq; præfari addecet
ſacræ paginæ ſacerrimi uir animi pro/
ſpere aduocatur Auſpex clarior ut
ſimul et Lodouici tui adſit
penatibus tuis monu/
mentū aliquod.
Vale.

FRANCISCVS FERRARIENSIS ORDINIS PRAEDIC. LEANDRO ALBERTO BONONIENSI S.P.D.

m Vlta esse Leandre Charissime, quæ hominum mores ad bonã possint frugẽ instituere nemo est qui ignoret: At illud ego maxime curandum esse crediderim, ut aliorum bene et innocenter acta iuuenes aut uideãt, aut accurate legãt. Mollis est enim adulescentum animus, potestq; in quam uolueris partem facile trahi. Quo fit, ut quemadmodum sociorum moribus assuescunt ad unguem, ita ea facillime complexentur, quæ aut frequenti usu audiunt, aut assidue legunt. Hãc ob causam uoluere Romani, quibus semper bene instituendorum iuuenũ diligẽs cura fuit, ut in eorũ cõuiuiis præclara antiquorũ gesta narrarent ad tibias, quo horũ narratione icẽderent ad gloriã, eniterentq; Priscos Romanos morũ itegritate, aut æquare, aut etiã superare. Nã uti nostrũ ingeniũ in ea arte, cui se addixerit, facile assurgit, ita humani aĩ ægritudines facili studio moderamur, si ad clarissimorum eas hominum collimitauerimus exempla. Non possum itaq; mi Leandre tuam in colligendis patrum nostrorum gestis atq; probatissimis moribus diligẽtiam non magnopere laudare, quippe qui uideam laborem hunc tuum esse maximam religioni nostræ utilitatem allaturum. Nam cum ad ea ipsa antiquorum gesta, quæ in unum uolumẽ triumphali pompa facundaq; eloquentia cõgessisti, ii, qui in religione coalescunt, oculos animũq; adiecerint, sibi uitio atq; desidiæ dãdum putabunt, nisi eorum bene acta sectẽtur, quorũ habitum institutaq; delegerint. Quid enim turpius homini potest accidere, q̃ ab illis ipsis desciscere ducibus, quorum auspiciis et sanctionibus se deuouerit? Eris præterea Leandre de nostris patribus semper optime meritus, q; tantum laboris illustrandæ nostræ religioni impertiueris, idq; cum uenustate quadã, et gratia. Quare te, q̃ maxime fieri potest, rogo, ut excussoribus et frenũ adhibeas et calcaria, ut inq̃ hoc opus tuum, omni profecto ex parte laudandum, in lucem efferant, et citato cursu, et pensiculate. Vale Ferrariæ ex ædibus S. Mariæ angelorũ quarto Calen. Martias.

MDXVI.

BARTHOLOMAEVS MORTARIVS LEANDRO ALB. BONONIENSI COMPRAEDICATORIO .S.

C

Vbit mihi frequenter animo Leander optime egregium. M. Catonis illud, uitam hominis perinde ac ferrum esse, quo siue utare atteritur siue situ delitescat, tamen ferrugine paulatim absumatur oportet, Sed enim, quū eiusmodi ferrum (ut uaria sunt hominum studia) alius alio terrant usu, hi tamē præcipue mihi fuere semper admirationi, hos ueneror, hos ego cōprimis sūma beniuolētia ꝓsequor, quorū ea ē cura oīs, ut simul publicæ mortalium utilitati prospiciant, simul nomen sibi parent post fata mansurum, Tritum est Academicum illud non nobis solis nos esse natos, confessissimū item, fluxam hanc hominis uitam, si tamē uitæ nomine dignanda sit, antea prope decidisse, ꝗ esse cœperit. Quid itaq; satius, qd utilius, quidue possit fieri prudentius nō plane constat, ꝗ si curarit mortalium quisq;, eam, quātulaquæq; datur, uiuere uitam, quæ cum suo ipsius nomini, tum alienæ utilitati conducat. Id cum ab illis in uniuersum fieri constet, qui scribendi studio sese manciparunt, tum ab illis præcipue qui eā potiss. scribere istituerūt, quæ ad honestæ uitæ usum facere possint, Quod mi Leander ꝗ abs te sedulo, quamq; fiat egregie, non sunt petenda longius testimonia, ꝗ ab eo ipso, quod paulomox editurus es, opere de illustribus nostræ familiæ uiris, Præter etenim nō parum multa quæ hactenus elaborasti, alia item quæ etiamdum subincude moliris, doctissima illa quidem, Quis. n. neget, plurima æque uel utilitati uel uoluptati futura legētiū? Cōflasti nuper præclarum istud opus, quo eam tibi sane laudem parasti, quæ, uel sola, sufficiat Leandri nomen ab obliuionis iniuria perpetuo uendicare, Præclarissima patrum nostrorum gesta hactenus aut nō habuimus, aut eo stilo literis mādata, qui uiro uel mediocriter bonas literas docto, stomachū potius faceret ꝗ uoluptatem, Congessisti ea tu, digessisti, decorasti tam apte tamq; egregie, ut non dubium quin a uiris omnibus bene doctis, maxima sint uoluptate suscipienda, ab minus item literatis haud quaquā refugienda. Placebit aliis ordinatiss. ordo, Aliis iucūda fuerit accōmodatio illa triumphorum non apta minus atq; ingeniosa, Hos tenebit innumerabiliū prope patrum sanctitas, et in deum pietas eximia. Illos uiri doctrina celebres delectabunt. Neq; deerunt, quos iuuet attēdere præcellentem multorum uirtutem, qui pro Christi fide tutanda fortiter occubuerunt. Ita nihil nō singulis, quo quisq; fuerit palato, placebit. Oblectabit autem, haud equidē uereor, uniuersos tāta stili uarietas. Quū sit nihilominus eorū quiuis, siqui meus ē unū dempseris, ornatus elegans, doctus, quiq; historicæ narrationi

præcipue competit, fusus et continuus. Ede igitur iam ne uereare, ede opus operosiss. Quod omni prædicatoriæ Reip. non cõmodi minus q̃ ornamẽti sit allaturum. Quodq;, ut habet ille, uoluntati futurum sit omnibus legere, cultui legisse, neq; non usui meminisse. Elaboratum est opus abs te studio incredibili, et exactiss. diligentia, ac præter id recognitorem etiam adhibuisti Flaminium cõmunẽ amicum, uirum, ut paucis dicam, nescio humanitate an literatura præstantiorem, utroq; certe longe præstãtiss. Quare nõ est quod lucem reformidet opus, uel nemo iudice, numeris omnibus absolutissimum. Debebit uero tibi nostra omnis resp. non modicũ, cui tua opera, tuis uigiliis, tuo studio tantum decus accreuerit. Quamq̃ non dubito tu (qua in illã es pietate) ad exemplum Thrasibuli illius Athenien. uiri fortissimi factum tibi satis abundeq; arbitrabere, si quantum ipse illi debes, uisus fueris retulisse. Vale Vir literatiss. et (quod facis) perge illorum sectari studia qui sui memores alios fecere merẽdo. Ex Liuiano Foro eidibus Februariis. M D X VI.

HIERONYMVS TITIVS DECIANA OR. PRAED.
LEANDRO ALB. BONON. SVO. S.

Dum celebras nostri præclaros ordinis omnes,
    Quis nomen studium, uel bona uita tulit.
Quid nisi perpetuis tete Leandre corollis
    Ornas, ac paribus laudibus accumulas?
Illustrem illustres faciunt, quorum haud minor ipse
    Par eris, ornatum dum relegetur opus.

HIERONYMI PLEGAPHAETAE VICENTINI ORD. PRAEDIC. ODE DICOLOS TETRASTROPHOS.

Totum olim ueteres ingenium et Phrasim
Ad Panegyricos immeritos dabant,
Audebantq; malis moribus obrutos
Diuos dicere stultius.
Sic hymnis leuibus Threicium Orphea
Decantasse ferunt omnigenas deos,
Sic Mopsi atq; Lini uaniloquentia
Falsis hos titulis beat.
O Pæana Deis, primum et Apollini
Dictum ridiculis, quo quid ineptius?
Quum cœlum hos citimum non uelit incolas
Sed stix atra, uoracior,
Leandri at referens candida et inclyta
Rapsodia hominum, quin potius Deum
Mores conspicuos, acta piissima
Vero nititur integro.
Claros Romulidas curribus aureis
Scriptor si latius laudibus efferat
Quid tum? quum miseris Cerberus obstrepat
Nunc illis rabidus nimis.
Sed doctus simul et uir probus his schedis
Doctos atq; probos contulit undiq;,
Qui uirtute animi sidereas quidem
Sedes perpetuo colunt.
Horum si fueris sponte pedissequus
Ipse æquis superos passibus appetens.
Attinges. Samii sic sapientius
Cauti littera præmonet.

AD AMPLISS. PATREM .D. DOMINVM NICOLAVM Fliscũ Genuensem.S.R.E.Cardinalem,totiusq; Ord. Prædicatorum Patronũ,Leandri Alberti Bononiẽsis in sex Libros de Viris Illustribus Or.Præd.Procemiũ.

p LINIVS IVNIOR ILLE LITTERARVM optimus excultor,Præsul eminẽtissime,aliquando miseratus plurium clarissimorum uirorum iam uita functorum miserandam sortem,omni studio,ut in lucem restituerentur cõtendit. Cum uero animaduerteret se illos minime uita posse donare,excogitauit et cõstituit litterarũ monumentis æternæ memoriæ tradere.Sic igitur librum contexuit miro quodam ordine,quo sub quadam Nomenclatura,seu Epitomate,classiceq;,illorum uitæ, mores, gesta,et acta egregie,potenterq; facta et scite,demumq; interitus continentur. Itidem.C.Suetonius Trãquillus cum Cæsares suos protulerit aggressus ẽ. Quos æmulatus Plutarchus Cheronensis excellenti quadam comparatione quorũdam Heroum Græcorum,et Romanorum uitas digessit. Et Cornelius nepos cum Tacito,Vopisco,Spartiano, Lampridio, ac Herodiano Græco,cum posteriore Pomponio,uiros plures illustres litteris effinxere,ac dignis monumentis exornarunt. Quod diuus Hieronymus illud splẽdidissimum Ecclesiæ Romanæ sydus,diu mente agitans,Libellum sane egregiũ illa Christianæ religionis luminaria complectentem,quibus respublica nostra fũdata fuerit,demũ aucta et roborata descripsit uenusto eloquio. Quã scite probeq; ii præstantissimi uiri his in libris edendis egere,ut in lucem reuocarent extinctos,non facile dixerim. Digni profecto summa laude,quibusq; omnes nos debere facile quilibet cõcesserit. Illi ꝙ mortui suo labore, suo ingenio in uita restituti fuere,nos uero ꝙ per illos,restitutos uidemus, cõtrectamus,et cõtemplamur. Quo fit,ut eorũ mores,doctrinã,parsimoniã frugalitatẽ,cõtinentiã,et sanctimoniã,uidere possimus simul et imitari. Qđ ipse iãdiu animaduertẽs Micantiss. Antistes,post plurimos in struẽdis nostri seculi historiis exanclatos labores (quippe iam qndecim diuersarũ rerũ occurrẽtiũ ætatis nostræ libros cum compluribus cõmẽtariis,post quorũdã Virorũ Illustriũ uitas,post Ephæmerides,quas ꝑ manibus habeo,absolui) cõsciẽtiæ stimulis actus,cũ sim sacris initiatus, aliqd laboris ꝓferendũ duxi, ut familiæ nostræ prædicatoriæ gratificarer,ac ꝓdessem,cui apprime,et primũ qdẽ post parẽtes debeo,demũ ut tot insignes uiri in lucẽ iãdiu emortui restituerentur,quorum doctrina,et morum probitate pasci mortalium animi possent. Contemplari siquidem quibuscunq; licebit, quales, quantosq;

uiros prædicatorum præcipue obseruāda religio a Diuo Dominico per tria
iam secula cōstituta, orbi terrarū protulerit. Porro duodecimo Cal. Ianua-
rii huius anni millesimi quingētesimi decimi sexti, septuagesima quinta ex-
plebitur annorum intercallatio, qua fuit instituta. Vnde omnibus recte sen
tientibus, et non rhenicerotis nasum habentibus, miraculo adscribi poterit,
cum legerint tot uirorum eminētissimorū clarissimas uitas. Quippe intue-
buntur primum librū tanq̄ primigenium, duces religionis nostræ continē
tem, a parente Dominico incipiendo, usq; ad Thomam Caietanū, omniū
postremum. Deinde librum secundum legent, quo Diui Petri Veronensis
triumphus, ac plurium fortissimorum reipublicæ Christianæ ducum cer-
tamina, et pro uictoria reportata gloria uidebitur. In tertio uero Pontifices
Max. Ec. Ro. Cardines, cæteriq; sacri Antistites currum sequētes beatissimi
Benedicti. xi. Triumphū agentis, succurrent. Quorum uita plurimū Chri
sti fidem colentibus usui fuit, et emolumento. Liber quartus Diuum Tho
mam Aquinatem, illud sydus ac splendorem diuinæ sapiētiæ, curru euectū,
turmis uirorum omnifariam sapiētia redolentium, ornatū offeret. Trium-
phus autem Quintus Diuo Vincentio Valentino apostolico uiro, cædit
innumerosa multitudine uirorum sanctitate fulgētium septo. Demum in
sexto Simon Ariminensis litterarum prorsus expers, cateruam conuersorū
(hos uero litterarum expertes, Conuersos uocitamus) post se ducens, uiden
dus erit. Quam belle uidere est uirorum tātā horum uarietatem illustriū.
Hinc omnes tam docti q̄ indocti, quæ ad salutem sibi conducibilia sunt, li-
bere poterunt excerpere. Varia sane hominum sunt ingenia, uariæ comple-
xiones, nec minus uariæ sententiæ. Quapropter uarias ac diuersas uirorum
istorum res gestas, uariaq; acta anteponere sumus adnixi, ut unusquisq;, qđ
sibi ad stomachum facere uiderit, accipiat. Curauimus hæc omnia diligen-
ter, ut delicatioribus facerēt sat stomachis (ut aiunt) latinitate, ac stilo uenu-
stari, ideo a uiris doctis, latinitateq; impense pollentibus, auxilium, prout ui
deri poterit, expetiuimus, Qui et perbenigne, et optime cōtulere. Verū hæc
omnia tumultuarie facta fuerūt. Siquidem opus edi inceptum est, et simul
exscribi omissum. Nostræ intentionis fuit, ut esset stilus nitidus, floridus, et
emunctus, nō triuialis, non refractarius, nec tam arrogās, seu altus, ut inter-
pretamētis egeret, sed esset mediocris, uenustus, et nōnunq̄ unde parū succi
ac medullæ elici pōt, festiuus. Hoc. n. fieri optimū arbitratus sum, ut tā ru-
des, q̄ litterati, tā nobili opere se oblectari possent. Vt arbitror, oībus factu-
rū sat est, tum ob ipsas materias, quæ utilitatē ingētē allaturæ sunt, tū ob scri
ptorum uarietatem, et multiplicitatē. Quia sicut obsoniorum diuersitas gu
stum allicit, sic diuersitas scriptorum, et editionum, ingenia delicata, non
solum inuitat, sed et destinet. Absoluto itaq; pene immēso ac insigni opere

ad tuā.D.Reuerēdissimā id mittendū censui, qui eo, ac potiori munere, ob ingētes animi corporisq; dotes, quibus præditus es, dignus censeris. Quæri mus doctrinā? comitatē, lenitatē, Iustitiā, Prudētiā, ac ingenii dexteritatem? Quis te doctior, lenior, benignior, iustior, prudētior ac dexterior? ob has.n. cæterasq; pstātissimas tuas uirtutes, Iulius secūdus pont. max. ille inq̄ alter Iulius, inter Ecclesiæ Ro. Cardines. iure optimo reposuit, ueluti habiturus quépiā ad Ecclesiæ molē ferēdā potiorē sociū laboris. Q d aīaduertēs Tho mas Caietanus totius ordinis nostri præfectus, tuā dignationem, uita Petro Rhegino Cardinale defuncto, nomine totius ordinis nostri, in patronum delegit. Qui tam humaniter, ac hilariter potius onus q̄ honorē suscepisti, ac modo prosequeris, ut oēs non solum te amemus, sed etiam colamus, ob seruemus, et ueneremur, cōtinue suppliciter deum orantes, ut uitā tibi diu turnam atq; fœliciorē tribuat. Quid referam de gentilibus tuis, qui tū do mi forisq; ingētē gloriam, maximos honores adepti sunt, prout omnes no runt, qui historias legerint? Præterea Pontifices maximos et imprimis In nocentiū quartū, Adrianū quintū uiros tanto principatu dignos, præterea quot Cardines Ro. ecclesiæ, quotq; Flamines seu Antistites domus protu lerit Flisca. Præterea Laurentium Præsulē Montisregalis, nūc pro Reuerē dissimo. D. Domino Iulio Card. de Medicis, in nostra ciuitate Bononiēsi munera sustinentē, quem Gubernatorē seu Vicelegatū uocant, uirum ingē tis animi, atq; uirtutis præstantissimæ, ut nostra ciuitas Bonon. cōmuni uo to testari solet. Præterea Petrum Ceruiēsem episcopum hominem alioqui solertem, prætermitto Vrbanū Antistitē Foroiuliēsem adulescētē rarū, qui nūc in nostra urbe sedulo studio inseruit. Quos quidē (ut auguramus) ali quando maiori honestatos honore, uisuri sumus. Fœlix igit̄ domus ista, et pace aliorū dixerim, immo cæteris fœlicior, quæ tot uiris pstātissimis clarue rit, clareatq;. Domus inq̄ diuina, quæ ī toto terrarū orbe uix parē habeat. Verū hactenus de his, ne nimis oratio nostra pueheat̄ ī longū. Alias dabit̄ locus res tuas, ac gētiliū tuorū enarrādi. Mittere itaq; tuæ dignationi uolu men hoc uiros illustres nostræ familiæ complectens decreui, ueluti patrono nostro. Accipiat igit̄ prælibata Dominatio tua Reuerēdissima libros sex ab Leandro transmissos hilari fronte, et quādo uacabit, legat, et uidebit quot et quātos fructus prædicatorius ordo ptulerit, proferatq;. Nec me rerum no stratū (ut arbitror) fallit opinio, quin putem ilias dignationem tuā oblecta turas. Quod si abs te munus a me trāsmissum benigno uultu exceptū co gnouero, putabo nihil potius antiquiusq; ad fortunā meā posse accidere, quo fiet, ut cætera scripta nostra posthac editioni mādare cū libro de Claris mulieribus ordinis nostri haud formidē. Valeat dignatio tua fœliciter fausti terq; et Leādrū inter clientulorū suorū numerū oro, obtestorq;, reponat.

DIVO DOMINICO PRAEDICATORIAE FAMILIAE PARENTI OPTIMO.

ASCENDENTI DE VALLE LVBRICI MVNDI, CHORI PLAVDVNT ANGELICI

IOANNIS GARZONIS BONONIENSIS ORATORIS CLARISS. IN VITAM DIVI DOMINICI PROHEMIVM INCIPIT AD.R.P.F.VINCENTIVM BANDELLVM THEOLOGVM POSTEA GENERALEM MAGISTRVM TRIGESIMVM SEXTVM.

q VANTVM VTILITATIS ET EMolumēti cōsequant̄, qui se se religioni addicūt: nō adeo sum expers cōsilii præstātissime pater, quin sæpe et multū mecū cogitauerim. Nā cum ille colluctator et aduersarius noster ad oēs dolos uel cogitandos uel explicādos mirus sit artifex atq; omnia quæ illicere possunt, pro laqueis habeat: cōplures ni se religionis beneficio tutati eēnt, in sūmū discrimē adduxisset. Tria sūt: quorū homines illecebris irretitos in omne scelus īgurgitat/libido/arrogātia/auaritia. Quo fit, ut in pernitiē ducant̄. Multos mea uidit ætas, qui cū nefariæ libidini astricti essent, parētes ferro petiuerūt. Alii ī ipsam patrimonium contulerūt, ut eos domorū suarū portentum et pene funus extitisse appareat. Regna cōplura (neq; tu id ignoras) libido euertit. Semiramis ob immoderatā libidinē non solum regno spoliata, uerū etiam a filio uita priuata est. Cleopatræ quis fuit exitus? Hæc amoribus cōpulsa se in māsaeolū rettulit, ibi admotis ad uenas serpētibus de uita egressa ē. Sardanapalus succensis ignibus torruit. Quis arrogātiam laudi dederit? cum ea sit, qua imperiū Romanū corruerit? Non enim Cæsar superiorē nec Pompeius parem ferebat. Noster ille hostis cū se se ꝑter modū efferret diuinæ maiestatis, cui antea charus erat, iussu de cœlesti domo præceps datus est. Nequaq̄ igit̄ sibi recte cōsulunt, qui arrogātiæ reddunt̄ affines. Primus in historia Romana Crispus Salustius auaritiā esse affirmat, quæ fidē, probitatē, cæteras bonas artes subuertat, pro his superbiā, crudelitatē, deos negligere, omnia uenalia habere edoceat. Id re ipsa ostēdi pōt: si quas Arion Methym nauis Corinthum reuertens subire sit coactus tēpestates. Non utar exemplorū copia: quæ sūma est. Ne igitur ab hoste acerrimo hæc tā letalia tæla in te conicerētur, ad sanctā religionē aduolasti. Nullam magis egregiā nauare operā potuisti, Sequeris Dominici, Thomæ, Petri martyris, Vincētii cæterorūq; patrū uestrorū: qui cū xpo optimo maximo sempiternū æuū acturi sunt: uestigia. O uiros immortalibus laudibus celebrādos, qui diuitias, potētiā, honores, et multa huiusmodi et incerta, q̄ nō tā in cōsiliis nostris q̄ in fortunæ temeritate posita sunt: contēpserunt, Mea semper sentētia fuit, ut ea gloria et felicitas, quā hi uiri consecuti sunt, romanis triūphis præferenda

Libido. Arrogantia. Auaritia. Arion.

eet. Excitent ab inferis Scipiones/Fabii/Metelli/Cæsares/cæteriq; duces ro/mani. Exponāt qd tādē habeat suus ille currus, qd victi ante currū duces: quid oppidorum simulachra: quid aurū, quid argentū, quid legati in equis et tribuni. quid clamor militū: qd tota illa pompa. Inania fuerūt illa. Mi/litabant hi sub signis populi Romani. Illi uero sub signis christi: q cū ho/stē uicissent: fugassent: cecidissent: in sanctorū numerū relati sunt. Quid loquar de apostolis, martyribus, cōfessoribus: q cū eūdē hostē prælio fregis/sent/et castris exuissent, in illam æternā domum discesserunt. Haud eorū dissimilis eris. Optima enim: ut inqt eximius orator: iecisti fundamēta. Nā et si religionē certatim ames: et eā omnibus horis oculis, auribꝰ, complexu teneas, nequāq tamen te a litterarū studiis secernendū putasti. Quippe in dialecticam, philosophiā, theologiam: operā contulisti: et ita contulisti: ut eorū: quos tanto opere admiramur: fueris scientiā assecutus. Ea scientiarū genera Bononiæ, Genuæ, Veronæ exposuisti, patefecisti, declarasti, Hinc Bacchalariatus dignitate ornatus es, Tu quid de Mariæ cœli reginæ cōce/ptione nos seq oporteat, nō solū uno libro expssisti, sed abs te quoq; Ferra riæ erudite disputatū ē. Quātā fueris gloriā adeptus, nulla possum referre oratione, cū qui aderant Viri clarissimi te ad gymnasiū litterarū decedētē cū fauore et laudibus sint prosecuti. Vagant per Italiā quas cōfecisti dispu tationes de relatione/de angelis/de angelorū natura/de actione et passio/ne: de spiritus sancti pcessione. Quæ opuscula cū legimus, nulla nos facie/tate afficiunt. Explanasti libros, quā artem ueterē uocant. Nec eorum quæ ab Aristotele de rerū initiis, de anima, de silogismo: quē posterioristicū nū cupant: tradita sunt: memoriā abiecisti. Nā qua homo philosophus in his libris esset opinione: tu planū fecisti. Addā si libet sacras litteras: quarū cu/ram ne pōt habēdā quidē duxisti. Quid enim sibi Paulus in epistolis uo/luerit. Quid primo sentētiarū libro Petrus lombardus. Quid ille ipse theo logiæ magister et princeps Thomas in eo libro/ cui primæ parti est nomē: senserit: diligēter scrutatus es. Quæ cōmemoraui præstātissime pater Inno/centium octauū pontificē maximum in eam sentētiam adduxerunt: ut te amplissimo doctoratus munere ornandū duceret: atq; unus esses: qui in eos: quos heresis occupasset: aīaduerteres. Sūt hæc memoratu digna. Illud uero amplū immortale est et diuinū. Vt enim i illustrissimi uiri Ludouici Sfortiæ cōspectū te contulisti, eo deducti sunt Iudæi genus hominū super stitionis maleficæ. Vtrinq; uentū est indisputationē. Non semel sed sæpius eos suo (ut aiunt) telo cōfodisti. Coacti sunt sese abdicare Ex quo eā laudē consecutus es, quā nulla unq ætas conticescet. Non est mihi consiliū cæte/ras tuas laudes referre, quod alias in eā rē longior fuero. In præsenti hunc li brum, quo sanctissimas beati Dominici actiones sum cōplexus, tibi dicaui.

Ipsum benigne humaneq; accipies. Nec sane quisq̄ mihi succēsebit. Nā si Aristoteles cum deposito philosophiæ studio dicere cepisset et adolescentes docere summa erat in gloria, haud ipse, si cura historiarum scribendarū posthabita tā officiosam prouinciā mihi deposco dedecore sū afficiendus?

DRIANO QVARTO PONTIFICI MAXIMO SVC

A cessit Alexander Tertius. Id temporis Callarogam, quod Hispaniæ ad modū nobile ē oppidū. Fœlix qdā īcolebat. Vir sūma probitate, sūma uirtute sūmaq; liberalitate p̄ditus. Hic Ioannā sibi matrimonio cōiūxerat puellā qdē uenustā muliebribusq; officiis ornatā. Ex hac xp̄i optimi Maximi munere duos suscepit filios, Dominicū et Antoniū. Eos ut cōsuetudinis ē, instituēdos, et ad omne officii munus īstruēdos curauit. Quo factū ē, ut, cū ætate ꝓgrederent: i sacerdotū numerū adscriberēt, Antonius qđ mira pollebat misericordia, his q̄ i sūma erāt mēdicitate, egregiā nauabat operā, oīb⁊ siqdē, et ꝑebat, et seruiebat. Vt morte defūctus ē: multa sunt ab eo signa ꝑpetrata. Dominicus aūt cōtemptis huius mūdi illecebris, sese religioni addixit. Nō illius signi memoriā abiiciā. Nā cum mater eū cōtineret aluo, uisa est se cōtinere catulū facē ore ferre ardentē. Vt uero puerū enixa est. cōfestim totus orbis enituit. Iā ætati paululū roboris accesserat, cū ad tēpla ꝓficiscebat deū uenerās colēsq;. Ita eū parētes erudierāt, Ab oībus nō molli strato, sed duro iacens usq; ad extremū tēpus ætatis cōspectus est. Erat puero Auunculus quidā, cui ex sacerdotibus principatus deferebat. Hic illius erudiēdi atq; ad res sacras instruēdi curam susceperat Breui et doctrina, et his artibus, quibus ætas puerilis informari solet peritus euasit, et quæ ad sanctā religionē pertinebāt. nihil ē eorū ab illo præter missum. Nūdū quartū et decimū, cū ab eo, quæ diximus gerebant, egressus erat annū. Admirabant oēs, quod adolescēs de se tā grādia polliceret.

Marginal notes: Felix. — Dominicus. — Signum.

Ea tempestate Palētiæ in omni sciētiarū genere ingenia florebant. Eo parentis iussu profectus est Dominicus discēdarum litterarum gratia. Difficile dictu est, in quā frugē euaserit, nō modo æquales sed natu etiam maiores superauit. Verum, ne uel minime labe inquinaret, nō modo, nō scortorū, sed etiā uirginū matronarū societatē recusabat. Adde ebrios, aleatores: testamētarios, atq; oēs bonorū corruptores, quos tanq̄ acerbissimā pestē uitabat. Voluptates blādissimas dominas, ne ipsum a ratione detorqueret, cōtemptui habebat. Ad uirginitatē, quā deo dicauerat cōseruandā, omni erat cura intētus. Ferūt ipsum omnes liberales disciplinas memoria tenuisse ut ipsis, quibus in illis discēdis usus fuerat, præceptorib⁊ excellere uideret. Nec his cōtentus esse uoluit. qđ q̄ cōtēpta oīum sciētiarū regina. Theologia in p̄hiā operā cōtulissent, hos aspernabat, eosq; idustriā atq; oleū ꝑdidisse affirmabat, qui in illa ætatē cōsumpsissent. Ego et si nullis

ſim diſciplinis ornatus a Dominico minime diſſentio. Quis enim Plato/nem quis Ariſtotelē. Quis Anaxagorā quis cæteros ſtultos mūdi ſapiētes laudi dederint cū nūq̄ ad ſanctæ ueritatis diſciplinam ꝑuenire potuerint? Vellē xp̄s optimus faceret: ut ipſe fatuorū ſapiētū princeps Ariſtoteles ab inferis excitaret. Anni ꝑfecto mille octingēti tres et triginta circūacti ſūt cū extremū uitæ diē morte cōfecit. Quererē q̄d ei Plato pħiaq; ꝓfuiſſent quādo tot annos de ipſo tā exquiſitū apud inferos ſumptū ſit ſuppliciū. Fateor eū ſine dubio fuiſſe ꝓdigiū grādeq; miraculū ī tota natura. Fateor ei pene fuiſſe infuſum quicq̄d naturaliter ē capax humanū genus. At huius mūdi ſapiētia apud deū ut inq̄t ille ſtultitia ē. Quis eū ſapiētem cēſuerit quē charitas nō informat: cuius intellectus nō captiuat ad fidem cuius cor ad xp̄i ſeruitutē nō inclinat? Sed ut ad id redeā unde digreſſus ſum q̄ theologiā callebāt hos quatuor annos audiuit. Nequeo uerbis cōſequi q̄ clarus euaſerit ut unū eſſe Dominicū oēs admirarent qui uirtute ſanctiſſimis moribus et doctrina ſuperaſſet ætatē. Forte ita caſus tulit ut nō modo ciuitas ipſa ſed oīs quoq; hiſpania famæ laboraret et ita laboraret ut ciues externiq; ſiue nobili ſiue īfimo eſſent genere carnibus oīs generis quadrupedū et coriis herbiſq; ueſci cogerent. Qui egeſtatis referti erāt fame abſumebant. Tū Dominicus uehementi in eos cōmotus miſericordia uniuerſam ſupellectilē tum librorū tū earū rerū quæ illi in uita opus erāt uenum ut his ſubueniret dedit. Sub idē tempus Ep̄s Oxomēſis cui Didaco erat nomē (erat hic et diuinarū litterarū ſtudiis et optimis moribus expolitus) oēs cogitationes ſuas ad augēdā xp̄i religionē referebat. Quod ſi uirum cōperiſſet probitate præditū diſciplinisq; imbutum hūc ad ſe allicere nitebat et ampliſſimis afficiebat muneribus crebriſq; admonitionibus ut ſeſe religioni dicaret hortabatur. Inter cætera beati Auguſtini religionem ſummis efferebat laudibus. Ex quo illi quod canonica eſſet (ſic enim eam uocāt) aſſentirent. Complures in hūc modū ad ſententiā ſuā traducebat. Ad hūc ſanctarū actionū Dominici fama peruenit. Quo factū eſt ut eū ad ſe accerſiri iuſſerit. Cōfeſtim ipſum canonicatu regulari (ita eam dignitatē nūcupāt) ornādū duxit. Nō poſſum quāto gaudio exilierit oratione complecti: Quin ſe ꝑ beatū aſſerebat quod hominē piū probū ſanctis litteris excultū in ædē ſuā collocaſſet. Interea Dominicus ut cœleſtiū numerū augeret (ſi quidē ad diuinā domū propēſiſſimo ferebat aīo) nullum ſibi laboris ſi labor dicēdus eſt genus defugiēdū putabat. Igit librū quas patrū collationes uocāt ad ſe afferri iuſſit quē cū diligēter accurateq; legiſſet inſtituit eorū quos uitā pie et ſancte īſtituiſſe cōſpexerat ſeſe haud diſſimilē fore neq; ab humilitate quæ uirtus laudatiſſima ē abeſſe. Vt enī ad xp̄i nuptias īuitabat oībus honorē deferebat eoſq; iubebat anteire. Apud xp̄o dicatos ē ī more poſitū ut unus q̄ ꝑſide quē priorē uocant exce/

Didacus.

Auguſtinus.

pto reliq̄s præsit: deligat? Is quātū cōiectura cōseq̄ possum: p̄sidis si nego/tiis ipeditus absit, munus sustinet. Adeo Dominicus i ea mole se p̄stitit, ut ne ullū q̄dē factū suū iure reprehēdi posset. Quod.n. sui fuit muneris atq̄ officii, id cōsilio, fide, grauitate uigilātia executus ē. Nocte atq̄ interdiu ua cabat orationibus nunq̄ ieiuniis abstinens: Adeo cibi potionisq̄ parcus erat ut uix uires reficerentur. Decenniū uino abstinuit, quæ res eius sto/macho plurimū obfuit. Id ep̄s cū aīo suo cōsiderās, ne in posterū ita uini parcus esset, suo iure cōmonuit. Qui uel inopia uel solicitudine uel dolo/re p̄mebant̄: eorū icredibilis ipsum capiebat miseratio. Quod si flagitia ad mittebant̄: nequaq̄ ei deerat misericordia. quin stillabant p ora lachrymæ. Qui uero nullis se sceleribus inq̄nabāt, his gratulabat̄, q̄d omni illorū cu/ra posthabita sese ad deū tota mēte cōuertissent. Hæc dū a Dominico ge/rebant̄, qui Hispaniæ imperabat Alphōsus ad Didacū ep̄m litteras p̄ferri curat: q̄bus illū docet, ut ad se iter suscipiebat, q̄d ad pōtificē maximū mit tēdus sit legatus: Nec ullā morā interponat Didacus: ne regis uolūtati de/esset, socio sibi adiūcto Dominico Castellā: quæ caput ē hispaniæ, cōten/dit. Cū tolosam p̄uenisset: cognoscit magnā uim incolarū hæretica praui tate impeditā, tū Dominicus (nā ad hospitiū diuerterat) hospitē ad se acci/ri iubet. Quærit ex eo: quæ sibi de religiōe xp̄iana aīo sedeat sententia. Vt ipsum præcepit eodē errore implicari, cōfestim quid sequendū, quid fugiē dū esset illi ante oculos posuit. Hospes Dominicū afflatu diuino locutū existimans errati ueniā petiit. Se posthac nunq̄ tanta lapsurū impruden/tia pollicitus ē. Quin Dominico q̄d ex eius aīo opinionē tā penitus insitā et tā uetustā euulsisset amplissimis uerbis gratias egit Hæc ē prima d̄ collu ctatore nostro Dominici uictoria. Iā didacus legationē obierat, cū q̄d ei es set in aīo pōtificē cōmonuit. Se malle: ut sibi i tāta dignitate alter succede/ret q̄d Albianēses p̄uersa hæresis occuparet, se nulla spe. quin eos tāto libe raret errore decidere. Id se facturū pōtifex recusauit. Ex quo Didacus ad re gē gressus ē. Paucis post dieb9 ad Cistertiū, q̄d monachorū, q̄ id Religiōis genus ꝓfitebant̄, usū sibi iocūdū futurū sperabat, cōtendit. Multis uerbis ultro citroq̄ habitis in eorū numerū adscriptus est. Tertia post die cū cō/pluribꝰ monachis comitibꝰ, quo ab eis cistertiēsiū īstitutis p̄ceptisq̄ erudi/ret̄, ide excessit. Nec dominicus q̄dē aberat. Cū ad mōtē pessulanū p̄uenis sent abbates duodeci nō nulliq̄ ep̄i, q̄d Innocētius tertius pōtifex Max. heresis Albianēsiū reprimēdæ ac delēdæ gratia eo ꝓficisci iusserat, ipsis ob/uiā prodeūt. Repēte didacus cæteriq̄ ex equis desiliūt. Tū q̄ apud eos ma ximo erat i honore abbas q̄dā, nos īquit patres optimi pōtificis iussu ad re uocādos ab erroribꝰ Albianēses huc iter cōtulimus. q̄d ad tā sanctā nauā/dā operā nobis p̄sidio sitis, uos oēs oratos uolumus. Nō enim scimus, nec si sciamus dicere audemus q̄d p̄stabilius efficere possitis, q̄ tantā animarū

Alphōsus.

Tolosa.

Prima Dominici uictoria de diabolo.

Albianēses

gregẽ diaboli dominatu liberare. Casu accidit ut abbas euãgelii mẽtionẽ faceret, qđ cũ se planũ facere adniteret, quæ tibi inqt Didacus oratio elapsa est? Si sic sẽtias, erecta uia declinas. Cõcede ĩ sẽtẽtiã meã. Qđ homini xp̃iano fas ẽ optare, id adipisceris. Nõ te spes tua frustrabit. A uobis (me enim ad uos cõuerto) cũ ĩfinita hoĩum multitudine nõ opinionibꝫ nõ sermonibꝫ, sed re cõgrediẽdũ ẽ Tũ abbas Nos te cõsilii p̃ncipẽ habemus. Tua exeq̃ mãdata nobis statutũ ẽ ac decretũ. Igit̃ Didacus comitibꝫ suis una cũ p̃tiosa supellectile, ut sese patriæ redderet iussis nos ĩqt ĩ oppido cõmorabimur. Quæ a nobis fiet, eadẽ a uobis fiãt. O spectaculũ memoratu dignũ ac sẽp litteris laudibꝫ monumẽtisq; đcorãdũ. Subsequebant̃ Didacũ Abbates atq; Ep̃i temporũ suorũ clarissima lumina. Nec Dominicus a tãto munere seiungebat̃. Cũ igit̃ oẽs tantã hæresim oblitterare ĩstituissẽt atq; ad rectã uiuẽdi formã eos traducere, ceperũt p̃ oppidũ pedibꝫ iter facere, Nullus fere uicus erat, quin ibi sacra xp̃i euãgelia exponerẽt ipsius paup̃tatẽ explicãtes. Fuit hæc nimirũ Religionis p̃dicatorũ spẽs. Eã rẽ q̃ hæresi ĩpediebãt̃ adeo inimico ferebãt aĩo, ut ardentius et ĩportunius ex suggestis mẽtis suæ cogitata denũciarẽt. Verũ Didacus sic spectatæ erat uirtutis et prudẽtiæ ut in se hæreticorũ oculos cõuerteret. Quin apud iudices causa ipsa acta est Qui ueritati accedebãt, libellos p̃ferebãt xp̃ianæ fide ĩdices. Age Dominicus libellũ p̃tulit, quo p̃ multa tũ exẽplis cõfirmata, tũ sãctissimorũ uirorũ sentẽtiis corroborata cernebant̃. Libuit hæreticis ut de libellis suis p̃iculũ fieret

Miraculũ. his ut ignis iniectus ẽ, p̃tinus icẽdio cõflagarũt. Semel, iterũ, tertio Dominici libellus igni ad motus ẽ nũq̃ absũmi potuit. Quin sẽp resiliebat dixisses ipsũ a nullo sẽsu abhorrere. Quos hæresis occupabat, hos nõ mediocris capiebat admiratio. Quo factũ ẽ, ut hi se ab errore, quo ĩplicati erãt, ad rectã uiã reuocarẽt. Qui uero se ab eo seiũgebãt, exultabãt lætitia, et triũphabãt gaudio Accedebat alia calamitas. Nã qbꝫ nullæ erãt opes, nullæq; facultates. hi filias hæreticis educãdas atq; eorũ p̃ceptis erudiẽdas tradiderãt. Id Didacus iniq; ferẽs ĩ loco, qđ Prulianũ uocãt, monasteriũ ubi puellæ habitarẽt iussit extrui. Cõfecto biẽnio Didacus omnes, qbꝫ ĩ exponendis euãgeliis usus fuerat, socios ad se accersiuit: cũq; eos, ne ceptis desisterẽt, cõmonuisset, his Dominicũ p̃fecit. Paucis post diebꝫ sese patriæ reddidit. Non multo deĩde ĩteriecto tẽpore ui morbi oppssus est. Id ubi his, quorũ familiaritate utebat̃ nunciatũ est, ab his cogitationibꝫ ad alia cõsilia se cõtulerũt atq; ad patriã incredibili celeritate aduolarũt. Querebãt̃ se eo p̃ncipe destitutos, quẽ si fieri poterat, ĩmortalẽ esse oportebat. At Dominicus dolorẽ quẽ accep̃at, tũ sãctissimi uiri, tũ amicissimi morte ferre moderate nitebat̃. Siqdẽ nõ cõmoueri nõ suæ arbitrabat̃ esse humanitatis. Quis n. nõ moueret̃ tali ac tãto uiro orbatus? Interea ĩnocẽtii tertii uerbis et litteræ reddunt̃ qbus, ut expugnãdã albianẽsiũ hæresim p̃ficiscat̃, fit certior se illis maledixisse, nec uereri, q̃n de hoĩbus abiectis et luce ĩdignis amplissimã sit reporta

turus uictoriã. Sub idẽ tp̃s Simon qdã nulla egẽs uirtute (præerat is oppido: quẽ Mõtefortẽ nũcupabãt) Dominicũ incredibili beniuolẽtia cõplectabatur. Ille pupillorũ, ille uiduarũ, ille tẽplorũ tutelã suscipiebat. Ille miseris, q nullis erãt opibus pditi, subueniebat. His pterea, qui a xpiana ueritate dissentiebat: male optabat seq; acerrimũ hostẽ pfitebat. Quin etiã Dominicus apud eos maximo odio inuisus erat. Detrahebãt pditi hoĩes de sanctissimi uiri dignitate, qd se oĩbus ridẽdũ pberet. Sed uiro cõstãti, et religionis xpianæ ppugnatori fortissimo ne ullũ quidẽ metũ incutiebãt. Vt igit pontifici audiẽs esset, comite oppidi epo sibi addito ad cõferẽdũ cũ hostibus pliũ cõtendit. Eũtibus forte obuius fuit ex hæreticis qdã. Ex eo petũt, ut ad hereticos (is nãq; ab ipsis nulla impeditus hæresi putabat) deducant. Homo uafer eos extra uiam egit, cuius calliditatẽ cũ pcepissent. uos inqt Dominicus uiri optimi nullus subeat timor. Sit uobis ĩ deo spes oĩs cõstituta. Ipe nob erit firmũ magnũq; subsidiũ. Vix finẽ dicẽdi fecerat, cũ ille q̃to ĩ errore uersaret, mẽte agitãs deũ, quo sibi tetrũ crimẽ cõdonaret, pcibus fatigauit. In hũc modũ resipuit. Igit multũ itineris p siluas emẽsi ad aregiã amnẽ puenerũt. Dũ ipsũ p uada nota traiciũt, libellus Dominico, quo ĩ tribuẽdis deo laudib9 utebat, manib9 pla psus decidit. In sequẽti die a piscatore hamo captus ẽ, et a muliere ad eũ allatus. Est hoc nimirũ loco miraculi habẽdũ, cũ nulla esset aqua cõspsus. Dies cõplures ĩtercesserũt, cũ nõnullis comitibus assumptis ad aliud flumẽ puenit qd ut uidit, et altitudine aquæ, et rapiditate ad trãseũdũ difficile, portitorẽ ad se accersit. Is psto fuit. Cũ oẽs lintræ traiecisset, ut sibi pecunia exoluat, petit: Ad unũ oẽs, extra dñicũ, exoluerũt. ad quẽ ille se uertẽs uestẽ lenit manu traxit. Heus tu ĩqt, ut mihi satisfiat iube. Nihil ẽ ĩqt dñicus mihi, neq; auri, neq; argẽti. Cæpit ille ĩclamare, neq̃q̃ cũ eo bene agi, q alienis abutat laborib9. Tũ Dñicus pcidit, atq; ad cœlũ suspitiẽs ne me inqt xpe optime, max. deseras. Repẽte e terra numus egressus ẽ, quẽ cũ portitor legisset excesserũt oẽs. Annos plures ob delẽdã hæresim Tolosæ cõmoratus erat, cũ nõ nulli supbia, et neqtia pditi de eo occidẽdo cõsilia inierũt. Quin si ipsis fuisset obuius, suis manibus piturũ minitabant. Cũ ei ex urbe abeũdẽ esset, hoĩes, quibus nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis beniuolẽtia erat, qd de eius discessu certiores facti erãt prægressi loca, qua iter facere statuerat, insederũt. Eo cũ uir sanctus uenisset, sese ipsi obiiciũt. Ex his unus. te ne inqt mortis tenet metus? Si prehẽsus esses, quo fuisses aĩo? Vt mẽtẽ meã inqt dominicus, teneas, nil mihi iocundius ẽ, q̃ ut possim martyrio coronari. Vtinã Xps optimus max. mihi hãc optionẽ deferret. Vos hoc corpore utimini iudicio uestro, pro xpo, cui maximis sum beneficiis obstrictus, nullũ laboris cruciatus mortis genus recuso. Hæc audientes cæde abstinuerunt. Haud sane intelligo, qui fieri possit, ut qui a charitate alienus existit, is cœlestium numerum sit aucturus, cum Paulus apostolus se nihil utilitatis si a charitate absit, cõsequi affirmet, quãuis exquisitissimos subeat cruciatus. Igitur Dominicus ne a tanta uirtute se iungeret hæretico, cui nullæ erãt opes, in hũc modum subueniẽdum duxit.

Nā,cū ipsum ab hæresi,quadiu implicatus fuerat,ad rectā uiā reuocare oībus ingenii uiribus adniteret,pstabat hō miser ī sentētiā,nec pcibus suis mouebat,qđ se eo calamitatis deuētur ū affirmabat,ut ipsi uictus uestitus defuturi essent. Vir sanctus,quo illi,quæ in uita opus erāt,suppeditarent, īstituit,ut sui fieret uenūdatio. Fuit ei in aīo ī asiā traiicere. Qua uero rōe adductus de sentētia decesserit,parū comptū habeo. Per idē tps matronæ quædā nobili genere natæ ad hæresim defecerāt. Id ubi Dñico nūciatū ē, cōfestim ad ferēdā illis opē comite uno cōtēdit. Igit intendētibus se tenebris ad matronarū domiciliū pficiscit,pulsat. Aperit,honorifice cōsurgit Vt Dominicus salutatione functus ē,matronæ (nā cœnæ satisfecerāt)eos ad sumēdā potionē inuitāt. Id illi,qđ ieiunio indulgebāt,tenuerūt. Tādē eos in cubiculū,qđ peripetasmatibus ornauerāt,deducūt. Cubile præterea auleis operuerāt: Tū uir sanctus nō ē inqt noster cōsuetudinis,cū quieti operā damus,tā moli tā delicato uti strato. Iubete ad nos tabellas deferri Sup eas cubabimus. Matronæ mādata execunt,seqꝫ inde pripiūt. At Dominicus manibus sublatis pcidit. deūqꝫ ut misellarū mētibus lumina pferret,precibus obsecrauit. Hoc tā pclaro facinore effectū ē,ut matronæ post hac nullo laberent errore. Phanū iouis,ita incole uocāt,oppidū ē nō longe distās a Tolosa. Id infinita hæreticorū multitudo incolebat. Cū igitur ad illā psternēdā omni studio duceret,cōmonēdæ ipsius gratia illuc iter cōtulit. Descēdēti ex suggesto mulieres nouem mira pollētes nobilitate se obiiciūt. Quæ grauis erat annis ad eius genua pcidēs nos inqt Virorū sapientū,quos hæreticos uocas,uestigia sequimur. Ab illorū opinione mirū immodum dissentis. Nobis quam sententiā secuturæ sumus,iniicit scrupulus ac dubitatio quædā,Tu pater optime animū nostrū tāta suspitione libera,Tuus iste deus,de quo tā grādia pdicas,q pceptis suis fidē habendā putabūt,his cœlestē ac diuinā domū ultro pollicet. Tu si ea de re signū edideris,pfecto eæ sumus,quæ nūq̄ tua de sententia decedemus,Vir sanctus incredibilē quādā pcepit aīo uoluptatē,qđ nec oleū nec impēsam ut tritū est uulgi sermone puerbiū,pdidisset. Igit paululū se colligēs,si inquit cōstātiæ uestræ minime defueritis,a domino edet signū,quo cōpulsæ falsam istā religionē uestrā sempiterna obliuione delēdā cēsebitis. Cui antehac seruitutē seruieritis,res ipsa declarabit. Cū hāc orationē locutus esset repente feles,quem musionē uoco,erat is tātæ magnitudinis,ut in se oīum oculos cōuerteret,ex illarū medio prosiliit. Præterea uultus adeo deformis erat ut eū nemo sustinere posset. Omitto quē exhibebat odorē ingratū,ut prope omnes se inde abdicare cogerent. Semel,iterū,tertio mulieribus obambulauit. Tandem ad turrim iter intendit,ubi restæ nolæ suspensa in summū euasit. Cū aliquātulū cōstitisset,ab oculis et ī caliginosas descēdit tenebras Dominicus in mulieres oculos cōniciēs,quid inquit timuistis? Cur tantus uos opprimit timor? Vobis in xpo optimo max. spes oīs constituēda est.

Igiẽ mulieres beneficii memoriam minime abiicięẽs errores abiecerũt seq; sanctæ religioni addixerũt. Annos decẽ Galliã narbonẽsem peragrauerat Dominicus pdicãdo, populos docẽdo, eosq; ab hæresi reuocando. Nemo unq̃ inuẽtus ẽ, q cũ hæreticis tã forti et tã cõstãti aĩo: arma cõtulerit. Accedebat sentẽtiæ suæ, is, de quo supra memoraui, Simon princeps, q eos ferro igneq; castigabat. Id causæ fuit, cur mutua se beniuolẽtia psequerẽt, illudq; Dominico cũ Simone cõmune esset, in quo oĩs uis esset amicitiæ. Cum igiẽ apud Simonẽ inter hæreticos et xpianos de rebus ad sanctã fidẽ spectãtibus esset oborta cõtẽtio, Dominicus libellos sua manu excriptos exhibẽs soluite inqt hæc, si potestis argumẽta. Quidã ex barbaris hæresi oppressus cõspiciamus inqt an libelli igne corrumpanẽ. Nõ defuit Dominicus illius uolũtati. Cũ igiẽ libelli in ardẽtissimũ ignẽ inicerenẽ: cõfestim resiliebãt. Id actũ nõ semel sed sæpius. Tũ hæretici se in orbẽ colligẽtes suis edicunt, ne de tãta re quisq̃ admoneat, q magno sit oĩbus futura periculo. Sed res ipsa nõ diu in obscuritate latuit. Per ea tẽpora Dominicus aliud secundũ cũ hostibus pliũ fecerat, quãdo ad tẽplũ die in noctẽ inclinãte iter cõferebat, cuius ianuã noctib9 clausam cũ is, qui se comitẽ pbuerat, aĩaduertisset, nos inqt difficili tẽpore huc uenimus. Nõ enim, ubi noctẽ agamus, ullus ẽ locus. Nulla te inqt Dominicus dubitatio subeat. Hoc onus xps optimus max. sibi suscipiet. Subito ianuæ patuerũt. Illi tẽplũ igrediẽtes deo gratias egerũt. Cõmonefaciebat populũ Dominicus, cũ ad eũ deductus ẽ hõ diaboli dominatu oppressus. hũc suarũ orationũ beneficio tãta seruitute liberauit. Sũt et alii ad eũ adducti, qui infirma erãt ualitudine, quo pristinæ sanitati restituit. Alter pterea demoniacus hũc stola primũ suo deinde demoniaci collo cincta de aduersarii manibus eripuit, illi mãdãs, ne in posterum hoĩem eadẽ afficeret molestia. Hæc dũ a Dominico gerebanẽ: Simon nõ lõge a tolosa castra posuerat, eã nocte, et interdiu tormẽtis cæterisq; telorũ generibus uerberabat. Igiẽ Anglici qdã, quos ad quadraginta fuisse accepimus, qd ad Iacobi tẽplũ ipsis pficiscẽdũ erat, tolosæ appropinquauerant. Cũ urbẽ intrare nõ auderẽt (nã tolosani põtificis iussu a piorũ sede cetuq; abacti erãt) ad flumẽ aduerterũt. Nauẽ piscatoriã, ut trãsueherenẽ, cõscẽderunt. Dũ trãsuehunẽ, nauis, qd putris erat, et ad modũ uetustate dilabens, nimio põdere soluta ẽ. Cũcti flumine absorpti sũt. Maximus sumptis lãceis ad ripã factus ẽ militũ cõcursus. Clamor igẽs tollitẽ, ad quẽ Dominicus excitus, nõ. n. pcul aberat, accurrit. Quid tãtus sibi uelit militũ clamor sciscitaẽ. Rẽ exponũt, tamẽ ipse q nũq̃ misericordiã pscripserat procidit, ac nullis lachrymis tẽperãs ad cœlũ suspexit, atq; ita locutus ferẽ, Xpe optime maxime, cuius impio cœlũ, terra, mariaq; subiiciunẽ, q, ut ppetua genus humanũ seruitute liberares, ne mortẽ qdẽ ipsam recusasti, Cõmoueaeris oro et obsecro in hos peregrinos misericordia: qui, ut cũ eis pie sancteq;

Simon.

Simon.

Anglici.

Oratio dominici.

ageret a gurgitibus exhausti sunt. Facito: ne tātā de miseris uictoriā hostis
Virgilius. cōsequat: Hāc abs te operā exigo. Præbe te mitē. pbe te misericordē pere/
Miraculū. grinis tuis. Hæc ubi dicta dedit: ad unū oēs caput manusq̧ aqua extulerūt
At Dominicus se ad eos uertēs cōcedite inqt ad me uiri optimi. Maxima
debetis deo beneficia cuius admirabili sapiētia a mōtuis excitati estis. Qui
in ripa stabāt milites pdeūtibus lanceas porrigebāt: qbus manu præhensis
ad ripā trahebant. Iā Dominicus adeo signorū gloria florebat ut nemo
esset exceptis hæreticis q̄ ab eo alienū haberet animū. Epi. Archiepi cæte/
riq; ædis sacræ principes nō modo eū diligebāt uerū etiā amabāt. Tribus
potuit ornari epatibus: Id semper rennuit. Mallebat uir sanctus xpi sequi
uestigia q̄ honoribus caducis et mobilibus honestari. Nil sibi iocūdius eē
affirmabat: q̄ ut posset et diuitibꝰ et egenis eē psidio. Se nō abesse a spe: q̄
oēs hæreticos ad sanctā religionē reuocaturus esset. Interea tolosani cū ni/
miū diuturna et graui obsidione pmerent legatos ad Alphonsum Arago
Alphōsus. niæ regē pficisci iubēt qui auxiliū implorēt. Rē i mala spe esse nec uereri
quin ipsi nisi subueniat: cogant iugū subire seruitutis. Rex robustissimas
legiones illis in psidiū misit. Ex quo nunq̄ illucescebat qn tolosani urbē
egrederent cū hostibꝰ signa collaturi. Erat id tpis apud Dominicū homo
quidā religioni Cistertiēsi dicatus. Is Dominicū adiēs quādo, inquit tantis
bellis finis imponet? Cū ei Dominicus taciturnitate respōderet quid taces
uir sancte? ni deus subuenerit: de nobis prorsus actū est. Tum Dominicus
macte inquit Iuuenis. cōstāti et forti esto aīo. Tātis calamitatibus domi/
nus optima adhibebit remedia. Nec uereor quin tolosanos sit subitura pœ
nitētia. Ipsi suis malis docti resipiscent. Res nō diu morabit. Multis ferro
uita eripiet. Cū uētū erit ad manus. Rex letali uulnere accepto mortē occū
bet. Interim Simon q in tolosanos magno æstuabat odio ut illucescebat:
signa portis inferebat. Id Tolosanis indignū uisum est. Igit patēti porta
erumpūt. Præliū cōserit uictoria neutro iclinata stetit. Ex tolosanis plus
decē capti sunt quos ut cognitū ē hæretica prauitate impeditos confestim
in uincula cōiiciunt. Cū i sentētia pmaneret qui senio cōficiebat: nos in
quit quo ad animā efflauerimus eo sumus aīo: nunq̄ sentētiis uestris acce
demus de nobis quod uultis suppliciū sumite. Igit in questionē adhiben
tur. Miseri re cōfessa sub ea cōditione carnifici tradunt ut nulla interiecta
mora eos succensis ignibus torreat. Dū ignis miseris admouet ex captiuis
unus in Dominicū oculos cōiiciēs Iubebis uir xpi iterpres cineres meos
ne igne amburant seruari. Iudices misericordia cōmoti nulla ipsum mor
te afficiendum duxerunt. Annos uiginti hunc misellum hæresis occupaue
rat. Ex quo abiecto errore sese religioni pdicatorū addixit. Adeo uigebāt
egregia Dominici facinora: ut apud oēs summa esset dignitate et existi/

matione. Forte filiã Simon ex uxore susceperat/cum ut a Dominico aqua quo lauacro peccata carnis aboleret: tingeret͵ instituit. Filii pterea nuptias: quæ breui celebrandæ erant͵ benedictione afficeret. Erat id tpis/Turelia censis eps/uir nulla egens uirtute. Hũc populi uenerabant͵ obseruabãt͵ colebãt. Inter prædicandum. illud inquit denuncio. illud significo quẽdam præsto futurum: qui summus prædicator censeri poterit: In eo tãquã in speculo quiuis uitam suam intueri poterit. Abbas quoq; Iohachinus cũ multa litteris memoriæq; ꝓdidisset/unũ futurũ affirmauit: aquo prædicatorum religio extruẽda eẽt. Hũc ipso uita functo fratres sui et amarẽt et honore prosequerentur. Haud falsus uates fuit. Omittamus Ioachinum: quis summa sit existimatione: Sibylla Erythrea/quam Apollodorus erythreus suã affirmat esse ciuẽ: sydus: cuius nitore uniuersus terrarũ orbis illustris redderet et clarus: i hispania ꝓcreãdũ denũciauit. Hæc inq̃ ẽ illa: quæ non modo græcis ilion petentibus et Homerũ ueritatẽ mẽdacio contaminaturũ͵ uerũetiã christi aduẽtũ͵ cruciatũ͵ interitũ pdixit. Atqui ab ea: quæ hæc cecinit͵ usq; ad id temporis͵ quo Dominicus uitam uiuebat͵ duo millia sunt et quadringenti nonaginta septem anni. Monachus quidam cum sanctẽ uitã instituisset in morbũ incipit. Ex quo tres dies extra se positus est͵ et quasi mente alienatus. Tãdẽ ad se rediens. quæ uiderat/omnes celatos uoluit͵ Non multo interiecto tẽpore cũ in templum iter faceret fratres prædicatores obuios habuit͵ eosq; in secretum abduxit. Tum ita uerba fecit. Quæ cõspicio/ea mihi xp̃s denunciauit͵ cum quasi mente alienatus essem. A natali domini saluatoris anni agebant mille ducenti quindecim/cum in urbe Romana celebrata est synodus. Eo conuenerunt omnes ædis sacræ pricipes. Fulcho episcopus Tolosanus cui Dominicus se comitem præstitit͵ Romã cõtendit. His cũ sui cõueniẽdi Summus pontifex potestatem fecisset͵ quid ipsis esset in animo paucis expresserũt. Se diu diligẽter cogitasse ut pdicatorũ Religio institueret/quãdo ea res xp̃ianis maximo esset futura pſidio. Vtriusq; sententiã sũmis laudibus extulit põtifex Verũ tamẽ de re ipsa sibi suscipiẽdã eẽ cogitationẽ. In sequenti nocte per somniũ uisa ẽ pontifici ædes lateranẽsis solutis cõpagibus ruere͵ se Dominicũ intueri͵ qui suppositis humeris ruinæ obsisteret. Vt e somno excitatus est/cæpit quæ p quietẽ uiderat/cũ animo suo cõsiderare. Tandẽ Fulchonis et Dominici uolũtati parendum duxit. Dominicum autem͵ ut se ad fratres suos͵ cum quibus de ineunda prædicatorum Religione cõsultaret/reciperet͵ admonuit. Ea statuerent quæ sanctitatis plena essent͵ et Religionis xp̃ianæ. Põtificis uolũtati morẽ gessit dominicus. Posteaq̃ mãdata diligẽter exposuit͵ fratres icredibili sũt uoluptate affecti. Cũctis se eos fore affirmarũt: qui quicq̃d Dominicus statuisset͵ firmũ ratũq; habituri essent

Monachus

Fulcho.

pdicatorũ Religio

Principiũ Religionis Prædicatorum

Multa oratione ultro citroq; habita: in hāc sentētiam cōuenerūt: ut beati Augustini prædicatoris ditionis essent: ipsiq; prædicatores nūcuparentur. Hæc dum gerebant, Innocētius de uita exiuit huic Honorius tertius successit. Quæ Innocētius instituerat, hic auctoritate sua cōfirmauit: iussitq; ut prædicatorū Religio una esset, quæ hereticis se se obiiceret. At Dominicus Romā regressus erat qui cū noctu sanctis orationibus indulgeret, Christū intuitus est in peccatores ira cōmotū: qđ eos de medio tollere instituisset. præter Mariā cœli reginā illi resistere posse neminem. Hæc præcibus obsecrabat: ne quos suo sanguine redemerat, eos iret ꝑditū. Vnū eē Dominicū cuius uirtute et sanctimonia pleriq; se ab erratis reuocarēt. Hæc q̄q̄ ita sint nequaq̄ tamen inquit Christus seiungēdus ē Frācīscus cū omniū sit uirtutū simulacrum. Hic eam prouinciā minime recusabit: Iam nox in diem inclinabat, cū Dominicus quæ conspexerat cū animo suo considerans ad tēplū iter suscipiebat. Forte illi obuius fuit Franciscus cōfestim ipsum amplexus est et deosculatus atq; ita uerba fecisse fertur. Nos xp̄i optimi maximi munere: societatē iniuimus. Illud oneris ꝓ religione christiana suscipiamus oportet nec ullū defugiamus laborem ut qui a christo deficient, hos ꝓsternamus deleamusq;, Reprimēda erit eorū: q nulla ratione ducti appetitui obtemperabūt iniquitas atq; insolētia. Accessit Frācīscus Dominici sentētiæ. Rebus ī hūc modū cōpositis Dominicus Tolosam se retulit fratribusq; accitis eo se esse aīo denunciauit: qui illis suaderet ut per orbē terrarum christi euangeliū prædicatū proficiscerent: quod dominus ea esset uolūtate. Multos admiratio cœpit, qđ ea sibi uellet ꝓfectio. Princeps Simon Archiep̄s Narbonēsis Ep̄s Tolosanus cōpluresq; ædis sacræ principes hāc sentētiā ex eius aīo euellere nitebant. Tū Dominicus nolite inquit dolore affici. Quæ a me agūt nulla temeritate agūt. Vos aūt fratres mei iure meo cōmoneo. In litteras incumbite, prædicate, ut monasteria ædificent, curate. Nullus uos subeat metus. Optatis uestris oīa respōdebūt. Paruerūt oēs uolūtati suæ, Ipse romā iter cōtulit. Forte ita casus tulit: ut ꝑdicationē exerceret: cui cū adesset matrona romana uidua (erat huic gutadōnæ nomē) īcredibili exilibat gaudio. Huic cū Dn̄ico sūma erat familiaritas. Filiū hēbat īfirma ualitudine occupatū domi māserat, Vt dominicus finē dicēdi fecit matrona domū regressa est, quæ ut filiū animā exalasse aīaduertit lachrymarū multū ꝓfudit: et se filiū amisisse quæsta est. Eius querelæ cū nullius cōsilio opprimi possent, accersitis ancillis cadauer ad Dominicū deportari iussit. Casu Dominicus ad capituli (sic eū locū uocant) ianuā erat: cū matrona ancillis comitata ꝑuenit: atq; ad illius genua ꝓcidēs ego inqt misera atq; īfelix orbata sum unico filio. Vnū illud erat solatiū senectutis meæ Quo me uertā? quē implorem? Potes ipsum exitare a mortuis. Omnis oratio mea

[Marginalia: Honorius tertius pōtifex max. — Xp̄s iratus in peccatores. — Dominicus. — Franciscus — Franciscus fit obuius dominico — Verba dominici ad frācīscum — Verba dominici. — Gutadōna]

tio mea ad misericordiam tuam, qua plurimi, qui non uiuebant, uixerũt confertur. Summa tibi ẽ potestas. Redde eũ incolumẽ. Dominicus misericordia adductus, ne te inq̃t mulier excrucia, xp̃s optimus maximus optima adhibebit remedia. Tu constanti, et forti sis animo. Hæc cum dixisset se paulũ abdicauit, perbreuiq; oratione usus ad cadauer contendit, illudq; salutaris signi impressione armauit, ac ipsum manu prehẽdẽs uiuit, inquit o mulier filius tuus. Voti compos facta es. Quæ ut eum inspexit iter pedibus faciẽtem, præ gaudio pene desipuit. Tũ Dominicus, ut ea de re omnes celarẽt ipsos admonuit. Vix dies intercessit, cum fato nescio, quodã de tã memorabili facinore ad Honorium tertiũ allatus est nuncius. Destinauerat id miraculi uulgo explicare, ni Dominicus inimico tulisset aĩo. Quod si in sentẽtia mãsisset, hic mare traiicere instituerat. Sic res ipsa taciturnitate tecta ẽ. Virgines cõplures se xp̃o dicauerãt, quarũ saluti, atq; utilitati cõsulendũ erat. Igit̃ iussu pontificis ea cura Dominico nõnullisq; Cardinalibus demãdata est. Cũ inter se cõfabularent̃, nuncius aduenit, inclamans et in fletũ prorumpẽs, q̃ nobilissimus adolescens, cui Neapuleoni nomen erat, ex equo lapsus esset, et fato functus. Qui illi sanguine cõiũgebatur Stephanus (hũc priore anno Honorius cardinalatus dignitate ornauerat) tantũ acceperat dolorẽ, ut eũ moderate ferre nõ posset. Ex quo Dominicus quã benedixerat, ipsum aqua cõspersit, iussitq; cadauer in cubiculũ, q̃d non longe aberat deportari. Atq; Tancredo ad se accersito, parato inquit aram, quod mihi celebrãda sunt missarũ solemnia. Cũ uir sanctus hostiã salutarẽ immolaret, stillabant per ora lachrymæ. Qui aderãt, nõ admirari nõ poterant, quod uir castissimus Christi corpus purissimis manibus tenens magnitudine cubiti in altũ tolleret. Celebratis solemnibus ad cubiculum profectus est. Sequebant̃ ipsum Cardinales, qui ue ipsis seruiturẽ seruiebant, nõ nullæ præterea sacerdotes. Vt fuit ad cubile, conspicat̃ corpus exanimũ membraq; quassata. Tũ ea suis locis disposuit, uacauitq;, et orationi, cuius cum finẽ fecisset, salutaris signi impressione cadauer armauit. Atq; manu ipsum prehendens magna uoce inclamat. Te suscitet Napuleon dominus noster Iesus xp̃s. Qui hæc spectatũ uenerãt, admiratiõe cõmouebãt̃, q̃ adolescẽs a mortuis reuiuisceret. Igitur Napuleon se ad Dominicũ uertens, facito inquit, ut cibi potusq; desiderio satisfaciã. Eius sententiæ assensit Dominicus. Sub idẽ tempus qui se prædicatorum Religioni addixerãt, Romæ habitabãt non longe a templo Sixti. Ex quo Honorius Pontifex (nõ mediocri insuper in Dominicũ erat beniuolentia) iussit ut ad Sabinæ templũ habitatũ proficiscerent̃. Mons est Romæ, quẽ Auetinum uocant. In eo compluriũ deorũ falsorũ et humana manu factorum Iunonis, Matutæ, Mineruæ, Dianæ, Lucinæ, Extructa erãt templa Hono

Miraculũ. Virgines. Napuleon Stephanus Tãcredus. Auetinus mons.

tius, et qui illi ætate antecesserāt pōtifices maximi propulsatis gētiliū erroribus, ea sanctis martyribus dicarūt. In eo monte situū est monasteriū beatæ Sauinæ, quod ab Honorio fratribꝰ prædicatoribus, ut ī eo habitarēt, dono datū ē. Verū, quæ se xp̄o dicauerūt uirginibus, ut Sixti monasterio habitationis loco uterent, cōcessū. Hoc primū uirginū fuit monasteriū, quod a Dominico xp̄o dicatū est. Eas cū cōsolatione afficeret, moneretq; ne ē recta uia declinarent, factus est maximus populi cōcursus. Tū mulier quædā aduersarii nostri dominatu oppressa, in Dominicū oculos cōiiciens ꝑdite, perdite, inquit mea opera, mea industria, meo labore quattuor mihi uē dicauerā mulieres. his abs te priuata sū. Quæ modo mihi est, ne tu eā qui dē e manibus meis eripies. Tū Dominicus silentiū agito. At illa septē sumus qui hanc ui tenemus. Nunq̄ hinc egrediemur. Christe optime maxime q̄ uarie, q̄ horrendæ uoces a muliere mittebantur, ut audiētibus terrorē iniicerent. In tanto tumultu Dominicus manū tollēs (nam crucē in frōte signauerat) uobis inquit ex Iesu Christi auctoritate, ut inde exeatis præcipio. Nec in posterū mulieri uel minimo sitis impedimēto. Hæc cū dixisset uehemēter mulier cōmota est magnāq; uim carbonū exalauit, quā incredibilis sanguinis multitudo subsecuta est, ut, qui aderant, eam obiisse mortē arbitrarētur. Repēte Dominici iussu extra ædē deportata est. et ut curaret accersiti sunt medici. Vt in pristinā ualitudinē rediit, sese xp̄o dicauit, eiq;

Amata Dominicus Amatæ nomē īposuit, a qua posthac uita sancte acta atq; decursa est. Magna erat Dominicus apud Romanos auctoritate. Omnes admiratione ꝑcellebant, quod unus esset, cuius imperio, demones subiicereēt. Sub idē tp̄s Episcopus Aurelianēsis, ac Arnoldus decanus eorū, qui ætate sua in ius pontificiū incūbebant nulli secūdus, Romā profecti sunt. Huic Cardinalis quidā, quod ei cū hoc summa erat familiaritas, sui cōueniēdi potestatē fecit. hic, q̄d sui esset cōsilii diligēter exposuit, se eo esse aio, qui xp̄m inopē inops planū faceret, nundū se satis mēte agitasse, quo nā modo posset ad eū exitū peruenire. Tū Cardinalis si hāc īquit opinionē mēte cōprehendisti, adest Dominicus nouæ Religionis auctor. Hic sese xp̄o dicauit. Euangelia uulgo explicat. Quæ faciēda, quæ fugienda sunt prædicit denūciat, ante oculos ponit. Huiuscemodi oratio Arnoldū incredibili uoluptate

Arnoldus. affecit. Igitur Dominicū conuenit. et mentis suæ cogitata enunciat, quæ cū Dominicus summis laudibus collaudasset, ille sese Religioni ꝑdicatorū addixit. Haud multi dies intercesserunt. cū in febrim incidit et satis molestā. Vt curaretur ad ipsum deducunt medici. hi desperata salute retro iter uerterunt. Interea Arnoldū ardentissima febris uexabat cū Maria cæli regina, quā puellæ duæ mira uenustate ornatæ comitabant. sese illi obiecit, quæ cū ægrotū contēplata esset, pete inq̄t quæ tibi sunt cordi. Tuis obsequar

studiis. Cũ quid petiturus esset, ipsius animũ diu cogitatio subiisset, una ex puellis, ne ullius quidẽ postulationis inquit tibi sit cura. Ipsa in hoc onus incumbet, haud abfuit Arnoldus a puellæ uolũtate. Tũ uirgo sanctissima ægroti os, manus, oculos, nares salutari, quod detulerat, punxit unguento nec ei deerant uerba pro membris ungendis accõmoda. Vt uentũ est ad renes, renes inquit tui castitatis cingulo obstringuntur. Cũq; illi prædicatorũ habitũ ostenderet, hoc tibi inqt uestimenti genere utẽdũ erit. Hæc sic fata euanuit. At Arnoldus in pristinam ualitudinẽ restitutus est. Ex quo medicos non mediocris admiratio cæpit. Harũ rerũ Dominicus minime ignarus erat, tanq̃ eius intercessione illa gesta essent. Tertio post die Dominicus atq; Arnoldus inter se suauissimos sermones conferebãt cũ Virgo sanctissima affuit, quæ iterũ Arnoldũ eodẽ perunxit unguento. Vir quidã et Religioni et hospitali dicatus, hæc se oculis uidisse affirmauit. Eiusmodi unguentũ id Arnoldo utilitatis attulit, ut libidinis uinculis, quo ad in humanis fuit, semper laxatus fuerit. Abduxit autẽ Dominicũ in secretũ, eũq; ne harũ rerũ quẽq̃, quo ad ipsi uita suppeteret, conscíũ redderet, oratũ uoluit. Id ille se facturum pollicitus est. Ex quo Arnoldo uita functo, cuncta fratribus exposuit. Dimidiũ ferme noctis erat, cũ Dominicus se in eum locũ cõtulit, ubi xpo dicatos sopor opprimit, ibi sanctissimis orationibus, ut suæ cõsuetudinis erat, indulgenti Virgines tres, quarũ quæ media erat, cæteris uenustate præstabat, sese uisendas præbuerũt. Ex his alia uas sacræ aquæ plenum deportabat. Alia ei quæ mediũ obtinebat locũ, aspergillũ porrigebat. Hæc cũ illis iter faciens cunctos, uno excepto, dormiẽtes aqua sacra cõspergebat. Id ea causa pleriq; factũ putãt, quod dormiẽtibus etiã religionis et pudicitiæ cura minime posthabẽda est. Dominicus, quã uenustate excellere diximus, eã cœli Reginã ratus orationibus modũ statuit eiq; obuiã processit, et se ad illius pedes prosternẽs expone ĩquit, quæ sis uirgo. Ego ĩquit illa sum, cui cũ nõ multũ diei superest, ut uobis præsidiũ præstẽ, preces, cuius q; adhibetis. Ob hæc uerba Dominicus animi magnitudine accensus, quænã inquit, illæ, quæ te comitantur, sunt puellæ? Virgo unã esse Ceciliã respõdit, alterã Catherinã. Tũ Dominicus admiratione adducor, cur oẽs præter unũ religioni dicatos aqua sacra cõsperseris. At Virgo hũc inquit si officio et munere suo egregie usus esset, cõspersissẽ. Sic locuta in cœlum euanuit. Cõfestim Dominicus ad orationẽ regressus est. Nec multo interiecto tẽpore fuit extra se positus. Contẽplatus est uir sanctissimus Mariam cœli Reginã xpo assidentẽ, multos præterea patrũ, qui sacris Religionibus mares, fœminasq; dicauerãt, Insup eorũ multitudinẽ, qui deũ ĩmortalibꝫ laudibus ꝓsequebãt. Vt suorũ intuitus est neminẽ, lachrymas cõtinere nõ potuit. Verũ maiestatẽ diuinã cõtẽplans pedẽ retulit. At uirgo, ut ad se ac-

cederet, digito annuit. Ille pauore consternatus in sententia permanebat: quo ad a domino accersitus est. Verũ nullis lachrymis tẽperãs ad utriusq; pedes procidit. Tũ dominus. Quid subest causæ: ut te in lachrymas effundas? hoc inquit ille. Nulla ẽ religio: ex qua fructus uberes nõ acceperis. At nostra ne ullũ quidã fructum edidit. Tũ dominus. Cõspicare religionem tuã, quæ intra matris palliũ delitescit, q̃d ut extẽsum uidit uehemẽter lætatus ẽ. Cognouit. n. unã esse cœli reginã, quæ p̄dicatorũ religionẽ firmissimo teneret p̄sidio. Interim edituus, ut ĩ matutinis celebrãdis egregia nauaret opera nola signũ dedit. His ut finis impositus ẽ, qui aderãt: religiosos: Mariã cœli reginã amarẽt, uenerarẽt, colerẽt, grauissima oratione hortatus est. Erat apud Dominicũ in more positũ, ut q̃ graui, et diuturno morbo laborassent, eos non semel, sed sæpius uiseret, præsertim si in sũma fuissent mẽdicitate. Igit̃ Romæ nõ lõge a porta cœlimõtana, habitabat mulier, quædã et religioni: et castitati addicta, cui Bonæ erat nomẽ. Huic ĩ pectore purilẽtũ erat ulcus, e quo uis ingẽs uermiũ emanabat. Ad eã uir sãctissimus, p̄fectus ẽ, tũ misericordia adductus, tũ uisendi gratia. Vt ex fenestra illius uidit pectus infirma ualitudine oppressum, quæso inqt mulier unũ ex uermibus mihi dederis muneri. Parebo inquit illa uoluntati tuæ, si eũ mihi reddideris. Accessit Dominicus sententiæ suæ, qui cũ uermẽ (erat is quidẽ miræ magnitudinus) in manus suscepisset, repẽte pretiosissimus lapillus factus ẽ. Id miraculi his, qui aderãt, religiosis admirationẽ præbuit. At mulier se lachrymis tradens lapillũ repetit, oratq; ut promissa persoluat, ne a fide desciscat. Tum a Dominico est in illius sententiã discessum. lapillus uero subito in uermẽ conuersus est. Dominicus mulieri benedicens abiit. Illa extinctis uermibus reddita ẽ incolumis. Ob recuperatã pristinã ualitudinẽ Dominicoq; minime dissentiente Arnoldus, de quo memini, et si prædicatorũ Religioni sese addixisset una cũ episcopo Aurelianẽse mare, traiecit. Cũq; ei rei, cuius summũ ipsum cœperat desideriũ, ad uoluntatẽ satisfecisset. Bononiã iter contulit. Interiectis paucis diebus xp̄i euangelia cœpit exponere Ad ipsum audiendũ confluebat senatus populusq; Bononiensis uniuersus Ex castellis, ex agro magnus hominũ erat concursus. Dixisses alterũ Heliã Ex sanctissimis sermonibus suis ea reportata est utilitas, ut cõplures prædicatorũ Religionẽ sibi suscipiendã ducerent. Interea fama percrebruit unũ esse Bononiæ, qui in exponendis xp̄i euangeliis nulli esset secũdus. Ex quo per multi prædicatorũ Religioni dediti Bononiã sibi ueniundũ statuerũt, Forte mulier quædã castitati et religioni dedita in eo loco, quo illi proficisci instituerant, cũ deo præcibus agebat. Cũ permulti eam riderent, magna uos inquit tenet mẽtis imbecillitas. Si qui. huc profecturi sunt uiri, uos nõ fugeret, profecto in sententiam meam cõcederetis, et mea sequeremini ue/

Bona

ſtigia. Nulla erit pars orbis terrarū, quæ de ſanctiſſimis illorū actionibus cō
ticeſcat. Vicus eſt Bononiæ, quā Maſcarellam uocant. In eo templū ē Ma-
riæ cœli reginæ ſacrū. In hoc qui ſeſe prædicatorū religioni tradebant, habi
tabant. Id Arnoldus ægre ferens Vgolinū Hoſtienſem Cardi. qui id tp̄is Vgolinus.
Legationis Bononiēſis dignitate ornatus erat, cōuenit, egitq; cū eo frater- Cardinalis
nis precibus, ut qui ſe prædicatorū religioni addicturi eſſent, addixiſſentq; Hoſtien.
in beati Nicolai monaſterio habitarent. Eius uoluntati morem geſſit Vgo
linus. Quidā ex his, quos cōuerſos uocāt, auaritia lapſus furti, neſcio cuius Cōuerſus.
accuſatus eſt. Confeſtim Arnoldi iuſſu prehenſus eſt, atq; accitis fratribus
de eo in hunc modū ſuppliciū ſumpſit. Nam cum ille iracundia adductus
muſſaret, nec ſe tanto ſcelere alligaſſe fateret, exuite hunc, inquit Arnoldus
non erit ei impune. Tum ſublatis in cœlum, oculis flens Chriſte inquit,
cuius imperio cœlum, terra, mariaq; ſubiciunt̄, largire huic famulo tuo, ut
huius flagri beneficio Diaboli dominatu liberetur. Adeo miſerum
exquiſito affecit ſupplicio, ut qui aderant ad unum omnes lachrymas
profunderent eius uicem dolentes. Proh ſancte Chriſte præclarum eſt in Aīaduerſio
ſanctam frugem euaſiſſe. Adeo Arnoldus ſanctiſſimis ſuis uerbis effecit, ut Reginaldi
conuerſus ampliſſimis uerbis ei gratias ageret. Nec immerito. Nam, qui in in Cōuerſū
diaboli ſeruitutem redactus erat, ei libertas affulſit. Verum prædicatorum
paucitas erat, quod in monaſterio Bononienſi non deerant, qui ſpem abii
cientes ſeſe inde abdicare inſtituerent. Præterea religionis male iacta funda
menta cēſebāt. Ea tempeſtate, qui Bononiæ pontificis munus obibat (eius
nomen a rerum ſcriptoribus prætermiſſum admiror) duobus ſe abdicandi
poteſtatē fecerat. Legebantur uulgo eius ſyngrapha. Quod ubi Arnoldo
nunciatū eſt, repente fratres accerſi iuſſit. Rem exponit, Omnes in fletum
prorumpunt. Ipſe in cœlum oculos ſuſtulit, ſeq; ad deum tota mente con-
uerſus, ad conſeruandam religionē omnes hortatus eſt. Erat in monaſte-
rio religioſus quidam, cui Claro nomē erat, de quo omnes bene exiſtima- Clarus.
bant. Multa in Arnoldi ſententiā dixit, eoſq;, qui abituri erant, ut de ſentē
tia decederent, quādo a deo maxima eſſent præmia reportaturi, obteſtatus
eſt. Sub hæc uerba Rolandus ciuis Cremonenſis (callebat hic ius pontifi- Rolādus.
cium et ciuile) monaſterii ianuā pulſat, aperitur, hic intrat. Tum prior ac-
cerſite, inquit ad me, qui apud ciues noſtros tanta eſt auctoritate, Arnoldū
mihi cū eo ſunt obeūda negotia. Accitur Arnoldus, quem cū intuitus eſſet
nullo inquit utar exordio. Vos me in ſocietatē ueſtrā recipite. Accedite cō-
ſilio meo, Nulla me ſubit mētis inſania. Hac ſum opinione. hac ſentētia.
Semel, iterū, tertio hāc animā xp̄o dicaui, Huic inſtitui perpetuam ſeruire
ſeruitutem. Quantam Arnoldus conceperit animo uoluptatē, nullis poſ-
ſum uerbis cōſequi. Eſt locus in monaſterio, quod Capitulū uocant, huc Capitulū.

postea q̃ deductus est Rolãdus, Arnoldus omnes religiosos accersiri iussit Rolãdo, q̃d ei esset i aĩo, paucis expressit. Vt eũ uidit Arnoldus in sententia permanere, amictũ, quo caput suũ tegebat, illius capiti imposuit. Aedituus uero nola signũ dedit. Factus ẽ eo maximus uirorũ, matronarũ, puerorũ, uirginũ cõcursus. A religiosis, Hymnus ille cecinit, Veni creator spiritus. Qui uero de discessu cogitauerãt, de sentẽtia decesserunt. Hæc dũ Bononiæ gerebantur, plus centum uiri beneficio Dominici, se prædicatorũ Religioni Romæ addixerant. Casu obtigit ut ex his duos, qui quæsitũ panẽ ꝓficiscerẽt Dominicus ad se accersiret, Ioãnẽ chalabrũ et Albertũ romanũ. Illi mandata executur. Qui ipsis panẽ erogaret, inuenerant neminẽ. Ad monastariũ se referebant, cum Anus quædã religione et optimis moribus prædita ipsis obuiam prodiit, quæ panem porrexit. Vt fuerunt ad Ianuã, homo quidam ueste alba indutus, eos præstolabatur elemosinã petẽs. Responderunt apud eos nihil esse, quod erogare possent. At ille, Magis postulare q̃ petere. Tandẽ uerbis cõmoti, illum uoti compotẽ fecerunt. Qui ut pane potitus est, in cœlũ sublimis abiit. Hi rem gestã Dominico exponunt q̃q̃ eius minime ignarus esset. Vos inquit panẽ domini nuncio porrexistis Nõ ẽ apud me dubiũ, quin dominus seruis suis, sit cibaria præbiturus. Diu orationibus uacarunt, quarũ ut finis fuit, date inquit Dominicus operã o filii, ut omnes cibi quicq̃ sumant et potus. Nequaq̃ id fieri posse non nulli responderunt. Verũ Dominicus, quæ a domino agenda erãt, non ignorãs seruis inquit suis dñs cibũ, potionẽq; adhibebit. Tu Romane ut epulerenẽ fratres cõgregato, nec morã interponito, omnibus a domino abunde suppeditabitur. Cum igitur cuncti se in tricliniũ contulissent, recubuissentq;, duos inspiciũt iuuenes egregia forma ꝑstãtes, qui unicuiq; panẽ ministrabant. Paulopost euanuerũt. Omnes cibi desiderio satisfecerant, sed potione recreandi erant. At ministri uinum deesse affirmant. Tum Dominicus deportate inquit ad fratres, quod uase continetur, uinum. Illi incredibili celeritate aduolãt. Vt ad cellã uinariã uenerũt uas falerni plenũ inuenerunt. Ex quo desiderio naturali potus omnibus satisfactum est. In sequenti die quicquid panis reliquum fuit, iussit Dominicus pauperibus erogari. Paucis post diebus fratres in cõsilium conuocauit, eosq; docuit, duos e uita excessuros, nec multum abesse, quin alter naturæ concederet. Tertio post die Gregorium uirum in omni dote præstãtem, atq; Albertũ Romanũ, cuius mentionẽ feci, grauissimus morbus oppressit, ex quo morte defuncti sunt. Dies ꝓpe decẽ intercesserũt, cũ Iacobꝫ hõ insigni scelere, et audacia (hic nouum uiuendi genus sibi deligere instituerat) in ardẽtissimã febrim incidit, Huicꝑ morbi cõditiõe adhibita sunt remedia, Quæ cũ nõ multũ ꝓficerẽt et uana essent, omnes eius morte mouebanẽ. Ad eum uisendum cum Do-

Io. Albertus.

Romanus

Miraculũ panis et uini.

minicus contendisset, omnes e cubiculo iussit egredi. Ipse occlusa ianua in sanctissimam orationem operam dedit. In hunc maxime modum ægro/ tum reddidit incolumē. Henricus, ciuis Romanus erat nobili genere natus nundū quartū et uigesimū annū agens, hic inanes mundi uoluptates mē/ te agitans, prædicatorū Religioni se tradidit. Eam rem cognati atq; amici inimico ferebant animo. Ex quo ipsum a tam optima sententia auertere moliebantur. Dominicus factu optimū ratus (non enim ipsum fallebat, q̄ astutus et q̄ uiolentus esset aduersarius noster) eū Roma abdicandū duxit. Igitur de ipsius sententia Henricus comite uno assumpto, ab urbe discessit Cum ad amnē quemdā peruenisset, portitor rate ambos traiecit. Vix eos ī terram exposuerat, cum, qui uestigiis instabant, appellant. Henricus ne præ hēderetur, metu ꝑculsus, pater īquit Dominice, cui animā, corpusq; addixi, me hodierno die tanta calamitate libera, ne patiaris seruū tuum sub diaboli impio redigi. Tuo beneficio semel eius manus effugi. Succurre inopi atq; afflicto. Confestim inundauit amnis, ut uado nequaq̄ superari posset. Id illi admirati obstupuerūt, ac retro uerterūnt iter. Cū Dominicus mulie/ res quasdam xp̄o dicatas non mediocri consolatione affecisset (nondum nox indiem inclinabat) ad Sauinæ templum profectionem suscepit. Comi tati sunt ipsum Tancredus atq; Odo. Referā rem memoratu dignā. Nam proficiscentes formosum prospectant iuuenē. Hic eos præibat, ipsi subse/ quebant. Erat iuueni in manibus baculus. Vt fuerūt ad templū, ualuā su/ spiciunt firmissimis feris clausam. Iuuenis gradū retulit. Tū porta repen/ te reserata est. Omnes intro se recipiunt. O mirum. Vt iuuenis egressus ē, ualuam iterū obseratam intuentur. Vix hora circūacta est, cum a fratribus nocturna celebrata sunt officia. Admirabantur oēs quod Dominicus, Tā credus Odoq; foribus clausis ædem intrassent. Quo nā fato fieri dixerim, ut aduersarius noster tot, ac tanta, quæ hominē illicere possunt, pro laqueis habeat? Iacobus ciuis Romanus se prædicatorū religioni tradiderat, nec q̄d ei esset in animo, ratū habebat, cum colluctator ille, ut de tā sancto negotio desisteret, ipsum nocte, et interdiu sollicitabat. Tandem illius fraudibus ex ceptus habitum deposuit. Dominicus eius casum dolens ita locutus est. Consule fili saluti tuæ. Multos ista ad interitum præcipitauit uia. Tu me hic præstolare, Vt rediero, agito ad uoluntatē. Igitur in cellulā se contulit, et ad xp̄i optimi maximi simulachrū procidit, orans obsecransq;, ne misel/ lum sineret se ire perditū. homini misericordiā tribueret, eū esse, cuius tan/ ta uis esset, quæ aduersario subdolo, et uersuto frenum semper iniecisset. Huiuscemodi oratio haud fuit sine effectu. Quippe uix dicēdi finem fece rat, cum Iacobus quantum sceleris admissurus esset, considerans, Domini/ cum adiit, atq; errati ueniam supplex petiit.

Henricus. Tācredus Odo. Iacobus.

.DOMINICO uirgines Religioni deditas, ut in sanctissimã frugẽ euaderent hortante, callidissimus aduersarius in tyberis ripa consedit. Erãt ei duo capita miræ magnitudinis, nunc unũ attollere, nunc alterũ demittere, nũc in uirgines impetum facere, nunc pedẽ referre. Non latuerũt eius doli Dominicum. Quin se ad eum conuersus, cui inquit, uerba? quid istas?

Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.

Nullus o uirgines uos subeat metus. Ego hanc belluam conficiam, ut se in tyberim præcipitẽ immittat, et præcipio, et iure meo cõmoneo. Ille prospectantibus cunctis ex Dominici egit sentẽtia. In sequẽti anno Dominicus in Hispaniam profectus est. Quid causæ fuerit haud compertũ habeo. At ferunt ipsum uirginibus detulisse munuscula. Cum igitur ad urbẽ regressus esset, biduum, quod de uia fessus erat, se in monasterio continuit. Tertio post die ad uirgines contendit. Vt mutuæ sunt ab omnibus salutes ad scriptæ, cœpit xp̃i euangelia exponere. Tum hostis uersutus specie passeris super uirginum capita uolans immoderato alarum remigio, sanctissimis uerbis intercessit: Dominicus minime risum cõtinẽs, prehendito inquit o Maximilla hanc auem, et ad me deportato. Haud defuit uirgo illius uolũtati. Subito uir sanctus auẽ impẽnatã reddidit. Ea res omnibus risum mouit. Tandẽ auẽ de manibus deposuit. Atq; ad auẽ cõuersus, quid inquit asellæ tibi uis? Strepitũ excitabis, nulli tamẽ iacturã inferes. Mos erat uirginibus sanctissimã Mariæ cœli reginæ aram igne perpetuo colere. Quippe scyphus uitreus olei plenus uase æneo continebat. Id e lacunari cathenis ferreis appensum demittebatur. Vas auis conscendit, magno strepitu cathenas concutiens, Quo factum est ut scyphum inuerterit. Virgines ad strepitum excitæ mirabantur scyphũ inuersum oleum continentẽ, cũ præsertim nihil esset, quod eum sustentaret. Passer se ab oculis omnium eripuit. Vacabat Dominicus orationi nocturnæ, cũ aduersarius specie simiæ, sese illi obiiciens scurrile nescio quid exercebat. At ille depone inquit asellæ has scurrilitates, et funalẽ cereum ardentẽ manibus sustine quo ad igne absumptus fuerit. Nõ possum risum cõtinere, flãma et belluæ digitos, et funale obiuit, misera atq; infelix, in dolorẽ fletumq; prorupit. Tũ Dominicus abi in malum cruciatum. Illa nec ultra apparuit.

Nota rem ridiculosã

Duo in hispania Dominicus extruxerat monasteria, cum ei ad Tolosam iter suscipiendũ fuit. Religiosi complures se illi comites exhibuerunt. Casu accidit ut cœnatis solus scyphus uini plenus esset. Tũ Dominicus sumite inquit amphoram eamq; opplete aqua. Illi imperata faciunt. Satisfacite inquit Dominicus desiderio potionis. Cum uino scyphos opplerent. uehementer admirabãtur. Admirabãtur profecto aquã in uinũ couuersam.

Rupes amatoria (ita incolæ eũ locũ uocãt) a Parthysio nõ longe abest, ibi

extructũ eſt templũ Mariæ ſacrũ. In eo pnoctauit Dominicus. Erat huic Beltrandus, quẽ patres prioratus dignitate ornauerant, et multis officiis, et ſumma familiaritate coniũctus. Inde ab eũtibus occurrũt Germani quidã. Hi Dominicũ pſalmos exponẽtẽ audiẽtes, ſummis laudibus efferunt, ſeq; ad eũ adiungũt. Quatridui iter pariter fecerãt, cũ Dominicus o Beltrande inquit nos cũ Germanis amicitiã coiuimus. Diuerſa natio eſt, diuerſi mores, diuerſa natura, Chriſtũ precibus fatigemus, ut quã ipſi locunt, nos orationẽ percipiamus. Peroratis præcibus, dixiſſes Dominicũ, Beltrandũq; germanos/quippe ſermo germanus omnibus cõmunis erat, ut illi mirarentur quo hi breui germanã orationẽ loquerent, intelligerentq;. Paucis poſt diebus Parrhyſiũ oẽs peruenerũt. Tum Dominicus Beltrãdũ in ſecretũ abduxit, atq; ita orſus eſt. De his, quæ inſpexiſti, oẽs celatos uelis. Tu quæſo in ſentẽtiã meã concede, multa a deo perpetrata ſunt ſigna, quæ ſi ædideris, ne reor, ne nobis male cõſulamus. Vt enim illa palam facta erũt, quiuis nos in ſanctorũ numerũ referet, cũ peccatis affines exiſtimamus. Quis mihi præſtat, ne in inſolẽtiã procedamus? Quare ſi quid precibus apud te poſſum, neminẽ cõſcium reddes. Vt uero naturæ cõceſſero, ad uoluntatem agito.

A natali Saluatoris anni erãt mille et ducẽti ac decẽ et nouem, cũ Dominicus Parrhyſio proficiſcẽs ad caſtrũ, cui Caſtellioni eſt agnomen, puenit. A ſacerdote oppidi benigne, humaneq; acceptus eſt. Huius nepos ſolariũ cõſcẽdẽs ſe a lapſu ſuſtinere nõ potuit. Mater cognatiq; eũ rati exalaſſe animam ſe lachrymis, ac triſtitiæ tradiderũt. Vt Dominicus uidit lamẽtationẽ nequaq̃ ſedari, ſubito manus ad cœlum tendit, et precibus, ac lachrymis, ut puer incolumis redderet, a domino cõſecutus eſt. In exitu anni Bononiã uenit, quo tẽpore Arnoldus religioſorũ multitudine abundabat. Is ut uenientẽ intuitus eſt, magnope lætatus eſt. In ea ciuitate omnẽ ætatẽ duxit, et ſi antea Romã, Bergomũ, Mediolanũ iter intendiſſet. Verũ q̃ cõtempſerit diuitias, hinc facile ſciri põt. Nã cũ Odoricus gallicianus optimis pdiis monaſteriũ donaſſet, extaretq; ſyngraphũ, et recuſauit, et reſcidi iuſſit, nec paſſus eſt, ut religioſis eſſent prædia. Quin ipſi uictũ ueſtitumq; precibus expoſceret cõtẽti domuſculis. Sub idem tps Rodulfus hõ ſpectatæ uirtutis prædicatorũ religioni deditus monaſterii curã ſuſceperat. Is cellas fratribꝫ habitãdas iſanis ſubſtructionibꝫ magnificas reddebat. Id ubi Dominicus aiaduertit, uehemẽter cõmotus ẽ, et lachrymas pfundẽs, quæ nã inqt, hæc ẽ inſolẽtia? quæ ſupbia? q̃ grauis, atq; intollerabilis arrogãtia. Vos oblectant tecta magnifica. Anteq̃ i gallias, et i hiſpaniã traicerẽ, uos ut xpi pauptatẽ coleretis, nõ inuitus admonui, ne ab ea diſcederetis. Vt tecta marmorea ſigna, tabulas, argẽtũ, aurũ, opes corinthias cõtẽneretis, uos monitos ẽt, atq; etiã uolui. At præclara illa, egregia, pſtãſq; illa Hieronymi ſnia. ueſtra me/

Miraculũ.

Rodulfus

moria dilabit. Mallebat hõ sanctissimus, q sapiẽtiã cũ religione cõiũxerat, Pauli tunicã, q̃ regũ purpurã cũ regnis suis. Vbi xp̃i euãgelia, in quibus si uultis, potestis ipsius tanq̃ in speculo uitã intueri. Quid loquar de Paulo apostolo: cuius epistolas cũ lego, sanctissimã uideor mihi nauare operam? Non diuitiarũ, nõ auri, nõ argenti, nõ insanarum substructionũ illi appetẽtes fuerũt. Imitamini obsecro, quãtũ in uobis est, illorum uestigia. Nemo fuit, quin in Dominici sententiã cõsentiret, summisq; efferret laudibus, q̃ nulla charitatis cura post habita ad honestã sanctãq; habitaculi formam eos traduxisset. Reuocatis ab errore fratribus Arnoldũ ad se accersiuit, iussitq; ut Parrhysiũ iter conferret xp̃i euãgelia prædicaturus. Id quod fratres

Digressio. nõ æquo tulerunt animo. Arnoldus Dominici sentẽtiæ paruit. Tanti uiri laudes nullo silẽtiõ præteribo. Vt enim populus ei cõmonendus erat, tãta charitate, et beniuolẽtia mentis suæ cogitata enunciabat, ut omnes eum de cœlo delapsum arbitrarent. Apud illũ Prophetarũ, Euãgelistarũ, Oratorũ Poetarũ ualebat memoria. Dixisses eũ Paulũ apostolũ. Nã ut suggestũ cõscendebat, maximus fiebat uirorũ, et mulierũ concursus. Fatebantur oẽs se nunq̃ uidisse hominẽ, qui sanctitatis fidei, religionis, charitatis illustrius

Obitus arnoldi seu Reginaldi præseferret exemplũ. Sed ut propositũ prosequar, haud multi menses intercesserũt, cum ui morbi oppressus est. Animã extremis (ut aiũt) labris tenebat, cũ ad eũ uisendũ, qui monasterio præerat, Matthæus profectus est. Eum in hanc sententiã uerba fecisse tradũt. Non terrearis miles xp̃i formidine mortis. Tu egregiã cũ aduersario pugnam semper pugnasti. Victoriæ compos factus es. Fortunata est mors tua, quã naturæ debitã pro xp̃o potissimũ reddis. Cõsequeris (mihi crede) piorũ sedem, et locũ. Omnibus breuis uita data ẽ. Sed eius bene redditæ, præmia cõsequemur æterna. Præclare tecũ actũ est xp̃i miles. Quare et cõstanti et forti sis aĩo. Cũ xp̃o eris et sanctorũ misceberis choris. Legimus in sanctis litteris, qui se castos integrosq; seruarunt, seseq; ab omnibus sceleribus, seuocarũt, his ad deum, facilem patere aditũ. Sub hæc uerba uir sanctissimus e uita exiuit. Vt de eius obitu Dominico allatus est nuncius, non dolere nõ potuit, cum præsertim eũ uirũ amisisset, qui et morũ ꝓbitate, et religione, et ingenii elegantia fuerat ornatus. Ipse interea de omni re, quæ ad sanctã religionẽ spectabat, fra

Diuina laus Dominici. tres erudiebat. Est hoc profecto loco miraculi habẽdũ, ut nullum unq̃ ab eius ore uerbũ, quod uel minima reprehẽsione dignũ cẽseri posset, exciderit. Neminẽ unq̃ in iracũdiã adduxit, nec de eius dignitate detraxit. Casu accidit, ut fratres cibo, potuq; reficiẽdi eẽnt. Ex quo Rodulfus de quo supra memoraui, Dñicũ cõuenit affirmãs duos tãtũ panes apud se esse, nec fieri posse, ut tanta hominũ multitudo, tã paruo cibo contẽta esset. Dominicus cui in xp̃o optimo Max. spes oĩs cõstituta erat, benedicito inquit, Rodulfe

his panibus, et in minuta frustra scindito, atq; ut oẽs discumbãt iubeto. Rodulfus mandata exequit. Seruus, cui ea cura demãdata erat, canistrum sumit, ubi panis frustra erãt reposita, et mensas panibus onerat. Ad unum oẽs naturali cibi desiderio satisfecerũt. Plus panis deportatũ ẽ, q̃ fuerat appositũ. Deerat uinũ. Cõfestim Dominicus se ad sanctã orationẽ proiecit. Tũ uas diuinitus uino oppletũ est. Postq̃ exẽpta fames epulis, mẽsæq; remotæ, cũcti deo optimo amplissimis uerbis gratias egerũt. Multa mihi uerba de signis a Dominico ꝑpetratis fecisse uideor. Quare in exponẽdis eius moribus, qđ memoratu digni existũt, mea uersabit oratio. Polliceor autẽ ea me scripturũ, quæ nullo sũt cõtaminata mẽdacio. Est enim rerũ scriptoribus lex hæc imposita, ne qd falsi dicãt, ne qd ueri taceãt. absint ab omni suspitione gratiæ, tollat oĩs simultas. Dominicus igit ne insolẽtia notaret a quo uitio semꝑ abhorruit, uestitus uoluit habẽdã esse rationẽ. Erat ei uestis, et qdẽ unica atq; abiecta et ad pedes defluẽs, nec turpe ducebat eã ferre quãq̃ ei principes cõueniẽdi foret. Hac utebat, siue uis frigoris et hyems instaret, siue ardor æstatis. Vsq; ad mortẽ suꝑ lectũ implumẽ cubitauit, siue prospera, siue infirma esset ualitudine, somni parcus erat, in quo uestẽ nũq̃ deposuit. Calceos tãtũ deponebat. Semꝑ cathena ferrea nudatos renes cinxit. Vt enim supremũ uitæ diẽ egit. Rodulfus corpus spoliauit, spoliato cathenã detraxit, detractã Iordani dedit muneri. Crepusculo noctis solus templum ingrediebat, sanctissimis orationibus indulgẽs nec ante q̃ horæ quattuor intercessissent abibat. Aedes ipsa eius gemitu, ploratuq; ꝑsonabat, ut quos sopor oppresserat, hi sæpe excitarent. Nõnunq̃ adeo parua noctis pars ab eo quieti dabat, ut recumbentem somnus altissimus premeret. Age diuitias ut supra memoraui, mirũ immodũ cõtempsit, quod hæ essent quæ religiosis maxime forẽt iacturæ. Paupertatẽ adeo dilexit ut ad eã cõplectẽdã fratres hortaret, atq; de religiosis, qui paruis essent opibꝰ, et facultatibus ꝑditi bene speraret. Multi agros, domos, officinas suas monasterio cõcesserãt, honore beniuolẽtia charitate, quã Dominico deferebãt cõpulsi. Cũcta recusauit, quin eos monuit præcepitq;, ut q ꝑdicatorũ Religionẽ profiterent, pauꝑtate cõtẽti existerẽt, nec se diuitiis implicarẽt, qđ eorũ mẽtes distraherent. Iussit præterea. ne aræ auro, argẽto, sericisq; ornamẽtis, calice excepto, ornarent, qđ ea res quædã esset diuitiarũ ostẽtatio. Qui iter susciperẽt, hos monuit, ne ullas portarẽt pecunias, cũ nõ deessent qui eis cibũ potũq; erogarẽt. In sequẽti ãno põtifice Max. minime dissentiẽte instituit, ut ab his, a quibus ei successum foret, cõuẽticula sæpenumero haberent. in quibus de religionis cõseruatione ageret. In eos qui in errorẽ incidissent, animaduersio fieret. Qui optimi iudicati essent ad hos aut prioratus aut uicariatus, aut generalatus deferretur. Ex quo factum est, ut eodem anno

Virgilius

Lex scriptorum

Nota diligenter.

Parthysiũ ad Iordanem, cuius mẽtionẽ habui, litteras perferri iussert, quibus ille. ut assumptis tribus comitibus, quod synodus celebranda erat. Bononiam proficisceretur cõmonebatur. Iordanes se ad Dominici uoluntatem confirmauit. Neq; enim ab eo honeste dissentire poterat. Sunt et plures ex aliis nationibus euocati, qui cum conuenissent, ut prædiorum prouẽtibus perpetuo renuntiaretur/instituerunt. Erogationibus contenti essent Multa tandem oratione ultro citroq; habita iussit uir sanctissimus, ut uiri complures auctoritate et grauitate præstantes, quibus decernẽdi, diffiniẽda ordinandi summa esset potestas, deligerentur. Instituit præterea ut ob multa uitiorum genera propulsanda colendasq; uirtutes quot annis synodus cælebraret. His exactis Iordanes sese patriæ reddidit: Et si ante hac Dominicus ad predicatorum Religionem erigendam omnem operam contulisset/atq; illius confirmationi Pontifex Maximus minime defuisset, tamẽ ut ab alio sibi succederetur a patribus benigne petiit. Hi nõ modo, quæ ab eo acta erant summo studio magnoq; consensu approbarunt, uerum etiã instituerunt ut eadem in posterũ dignitate fungeretur, cũ, qui illi uel præferri uel æquari posset/inueniretur nemo. Nam quantum cura labore uigiliis auctoritate cõsilio eniti atq; efficere poterat, nihil ꝑtermittebat, quod ad Religionem conseruandam augendamq; pertinere arbitraretur. Abstinentia, Ieiuniis, uigiliis, orationibus. In quas summe incũbebat sese aliis in exemplum statuebat Nocte atq; interdiu cum diuina celebrabatur oratio

Nota. a choro nunq; aberat. Non enim ex eius memoria præclara illa sententia exciderat tanti esse exercitum, quãti imperatorem. Age fragilitas humana quãta est? labimur, erramus, decipimur, incognita pro cognitis habemus. Qui se errore inquinassent, hos humane reprehendebat et castigabat. ac ne ĩ posterum ullo notarent errores, quibus poterat/precibus obsecrabat. Nunq̃ illucescebat. quin fratres, ad sanctam uiuẽdi formam, ni necessitas ipsum abduxisset hortaretur. Quanta erat illa charitas, qua illum in eos. q uel aduersa fortuna uexarentur. uel minus prospera ualitudine impedirentur. usum legimus? Omnibus orationis præsidio succurrebat. Complures desperatione adductos adeo consolatus est, ut fortunæ telis resisterent atq; his contemptis, spem omnem, fidemq; in deo collocarent. Vt ei faciendũ iter erat, aut litteris incumbendum/aut fratre commonendi, primum ad Christi simulachrum procidebat/nec lachrymis, nec sanctis orationibus abstinens, ut ea efficeret quæ et animæ suæ conducerent, et aliis honori emolumẽtoq; existerẽt. Nemo unq̃ ei stomachum mouit, nunq̃ in iracũdiam adductus est, ꝙ omnes cogitationes omnia consilia ad Christum referebat. Ad omnes animi perturbationes semper patientiam accõmodauit Semper pedestri itinere profectus est. sine calciatu, nunq̃ attollens oculos

Vt urbes

Vt urbes ingrediebatur, calceo pedes induebat. Eos nonnunq̄, si a præacu/tis lapidibus lesus esset, induere cogebatur. Interdum flumina imbribus au/gebantur, ut ne ullo, quidem uado pertransiri possent, ad quæ cum uentū erat se salutari crucis signo armabat, iubebatq; comitem, q̄ q̄ metu percelle/retur, anteire illi animum afferens. Ipe subsequebatur. In hūc modum flu/mina trāsitu difficilia transgrediebatur. Nunq̄ dies illucescebat, quin ab eo missarum solemnia celebrarentur, magnam uim lachrymarum profunden te. Vt ad hospicium diuerterat, ad ædem exibat orandi gratia. Ab eo men/ses plus septem totius anni ieiunio tribuebantur, non modo carnibus sem/per abstinuit. uerum et cibariis abdomine cōditis. Cum Romam iter ha/beret, morbi grauitate impeditus ē. Omne genus carnis recusauit, solis po/mis cōtentus. Idē alias factitasse memoriæ litterisq; proditū est, Lectitabat Matthæi euāgelium, et Pauli epistolas, nec eas unq̄, ut otii quicq̄ nācisceba tur, de manibus deponebat. Inter cætera maximum illud ipsum, ut omniū animæ christianorū ad sempiternæ, atq; beatæ uitæ domicilium proficisce/rentur, capiebat desiderium. Quod uero gentiles et Maumerhani in tanto errore uersarentur, et merebat, et flebat. Id temporis mulier quædam nobi li genere nata ad Dominicum, q; eius frater a Sarracenis, et captus, et in car cerem coniectus esset querimoniam detulit. Repente uirum sanctum (ita ei natura insitum erat) tantæ illius calamitatis incredibilis quædam cœ/pit miseratio. Igitur, cum nullæ sibi pecuniæ essent, quibus captiuus redi/mi posset, sui uendendi animum cogitatio subiit. Ita Christum fecisse aie/bat, qui ut humanum genus saluum redderet, nullum laboris cruciatus mortis, genus defugerat. Postero die fratres ad se acciri iussit, et quæ con/silio, menteq; agitauerat, illis exposuit. Sibi esse in animo in Asiam traice/re, ut eas nationes, tantis, quibus implicabantur, erroribus liberaret, Nec ue/reri, quin Christo optimo maximo consentiente ad eum exitium, quē sibi proposuisset peruenturus esset, Se religioni semel dicatum, apostolorum adniti sequi uestigia, qui ut populos ab erroribus reuocarent, totum ter/rarum orbem peragrassent, Ipsi suo exemplo docti deum colerent, in eo spem omnem fidemq; constituerent, pecuniam contemnerent, quan/do hominum pietate, et charitate præditorum elemosinis recreandi essent. Hæc cum dixisset, comitibus duobus assumptis, terrestre iter in/gressus est. Ei religiosi duo casu obuii fuerunt, qui cum fame uehemen/ter laborarent (nam media dies quoquente desuper sole feruebat) nos in/quit alter, summis affecti sumus difficultatibus. Neq; enim est, qui no/bis cibum prebeat, ne minimum quidem panem quispiam petentibus erogauit, Nullæ adsunt pecuniæ. Hæc audiens Dominicus, qualis in/quit ex ore uobis excidit sermo? Vos ad Deum mentes erigite, atque

extollite. Qui brutis animalibus cibum exhibet, seruis suis non exhibebit? Non longe abest ager, ad quē peruenturi estis. Apud hunc uicus est, quē uiri incolunt ab humanitate minime alieni. Sacerdos quidam uobis occurret, qui manu prehensos uos tuebitur. Siquidem miles externus aderit, qui utrunq; a sacerdote nitetur abstrahere. Interea, qui templo præsidet, uos, sacerdotem, militem ad sumendū cibū inuitabit. Hæc locutus abiit. Tandē parrhysium uenit, qui et si fratrū paucitatē intueretur, eos tamen ad xpi euangelia prædicāda uehementer hortabatur, populos admonerent, quod ex ea re amplissimū essent fructū consecuturi, Eos et piam, et sanctā, si qui peccarunt, sceleratēq; fecerunt hos admonerent, et erroribus leuarent, nauare operā. Ipsis in deo omnis esset fiducia, qđ ab eo nullus iuuandi locus p̄termitteretur. Illi prædicandi imperitiā causati responderunt eum Religioni honestius consulere, si peritioribus, doctioribusq; tantā molē imponeret. Nolite inquit Dominicus de spe decidere. Ipse rerū opifex dominusq; mundi deus maximo uobis erit præsidio. Eius igitur consilio obtemperantes in germaniam ad quoddam cistertiēsium monasterium profecti sunt, Huius præsidē, cui Heberrardo nomen erat, cōueniūt. Qua causa adducti in eam regionem iter contulerint, exponunt. Se prædicatores esse, qui pro

Heberrardus. salute populorum quæuis pericula, laboresq; subire instituerint. Heberrardus sub hæc uerba sese ad eorum genua prostrauit, seq; una cum monachis suis non illotos pedes nouis calceis induens in prædicatorum numerū adscribi uoluit. Non hæc a me finguntur. Dominicus Mutinam uenerat, cum Decanus quidā gallus eum secreto alloquitur, et quid faciendū esset, consilio contulit, de salute sua actum esse, quoniam preceps ferretur in libidinē, se impediri, quo in sanctā frugē nō posset euadere. Tum Dominicus ne desperatiōe adducaris, misericordiā tibi tribuet dominus, Tu ne animū contrahas ac demittas, nec quicq̄ temporis dederis otio. Nam quantū iacturæ homini suggerat otium, Poeta ingeniosus his uersibus expressit.

Ouidius. Otia si tollas, periere cupidinis artus.
Contemptēq; iacent et sine luce faces.

Ego uero deum, ut te a tam nefario scelere defendat, precabor, uenerabor

Virgilius. implorabo. Hæc ubi uir sanctus dicta dedit nunq̄ Decanus libidine impeditus est, quin castissimus euasit, et omnis officii diligentissimus. Postero

Conradus die Dominicus Bononiam uenit. Ea tempestate Cōradus germanus (callebat hic sacras litteras) ipsam urbem incolebat, Is si, qui sub Dominici tutela erant, cum eo amicitiā iniuisset iocūdissimū ducebat. Interim Vir quidam, cui Cistertiēsis Religionis prioratus delatus erat, in gallias regrediebatur. Summa ei cū Dominico, cum uterq; Romæ esset fuerat familiaritas.

Is cum Bononiam appulisset, ad Dominicum uisendum profectus est. Vt mutua fuerunt salutatione functi, nequeo inquit Dominicus, quantum Deo optimo debeam uerbis referre. Nihil unquam ex eo petii, quin illud sim ad uoluntatem assecutus. Semper optatis meis respondit. Huiusce rei, quo ad mihi uita suppetet neminē cōscium reddideris. Prior admiratione prope attonitus, cum summus rerum creator in Dominicum suam uoluntatem contulisset, cum hæc inquit ita sint, deum precibus fatigato, ut Conradi menti lumen præferat, quo fratrum tuorum sentētiæ accedat. Hanc sibi optionem, ut is in eorū numerum adscribatur, deferri optant. Nec uereor, quin ea res ipsorū desiderio sit accesura. Tum Dominicus apud me pernoctato. Vterq; deum, ut illi uoti compotes fiant, precibus exposcet. Totam noctem in æde oratum est. In aurora Conradus affuit, petiitq;, ut in prædicatorum numerū referretur. Obtemperauit cōsilio suo Dominicus. Verū ille paucis post mensibus morbo extinctus est. Anni mille ducenti unus et uiginti agebant, cum iussu Dominici Bononiæ habita est synodus. Religiosis quibusdā eo proficiscentibus, aduersarius noster nuncii specie sese obiecit eiq; hæc uerba exciderunt. Quo iter intenditis? Ad synodū aiūt illi. Quibus de rebus inquit hoc cōsilium habetur? De exponendis respondēt illi Xpi euāgeliis. Nos iussu patrū nostrorū, per totū terrarū orbē iter facturi sumus, ea ratione adducti, ut omnes doceamus, quo pacto Xpi uitā adipisci possint. Hæc cum dixissent miser horrendam uocē emisit. Vestra inquit Religio, nostra est confusio. Repente ex oculis eorum euanuit. Qui ut Bononiam appulerunt, hæc Dominico et reliquis patribus enarrarunt. Quæ i synodo acta sunt referre mei nō ē cōsilii, ne scribēdo modū excedā. Dominicus igitur, ut reliqua prosequar, statura fuit mediocri. Corpus habuit exile atq; extenuatū, barbam et capillos ruffos, oculos claros ac nitidos, quibus inerat qddā diuini uigoris. Et si multa de sanctissimis eius moribus dixerim, illud tamē minime ꝑtermittēdū duco. Siqdē i singulas noctes corpus suū, nulla libidine, nullo scelere, nullo dedecore inqnatū flagello ferreo ter uerberabat. Id ea ratione factū, sapiētissimi uiri asserunt, ut ei deus cæterisq; peccato labentibus, et his q morte purgationē agunt, misericordiā tribueret. Nullas tenebat lachrymas. Vt synodi finis fuit, i Galliā cisalpinā iter suscepit, Vgolini Hostiensis episcopi, qui, id temporis Pontificis Maximi uicē in ea gerebat, uisendi gratia. Cū Bononiā se recepisset in grauissimum morbum, quod de uia fessus erat, incidit. Ventura, cui Prioratus prouincia demandata erat, ipsum, ut aliquid noctis quieti ꝯdaret uehementer exorare. Negare ille ni orationē ante perorasset. Vt orationibus nocturnis, quibus affuit finis impositus est, cœpit ex capite et ex intestinorum exulceratione laborare. Accessit febris ualida. Hos morbos æquissimo tulit animo.

Audi qd dicat beatus Dominicus.

Attende uocē a diabolo emissam.

Statura B. Dominici

Grauiss. morbo laborat Dominicus.

Cum uero diem extremum, quem morte confecturus erat haud procul abesse non ignoraret, eos, qui nundũ professi nomẽ subierãt, ad se acciri iussit. Omnes ad religionem hortatus est, quod ea esset, quæ, ut inquit ille pro laboribus requiem pro morte uitam, pro tenebris claritatem largiri posset. His dimissis, de eius sententia accersiti sunt sacerdotes duodecim, quos cum actionum suarum conscios fecisset. In hanc sententiam locutus fertur.

Oratio bti Dominici.

Quantis sim deo immortali beneficiis obstrictus uel hoc uno maxime cognosci potest, quando suo consilio, sua uirtute, suo munure effrenatam libidinẽ cohibuerim. Nullũ unq̃ me libidinis desideriũ cœpit. Quare ut nũq̃ tantã turpitudinis notã subeatis, et oro, et obtestor. Vitanda uobis erit, non solum nefaria fœminarum societas, sed impudici quoq; sermones, qui teste Apostolo optimos solent mores corrumpere. Haud scio, nec si sciã, dicere ausim quid eo religioso, qui libidinis aspergatur infamia, turpius inueniri queat. Est in prouerbium celebratum, eorum qui bonæ famæ curam posthabẽdã putãt, salutẽ esse desperãdã. Vos eã pro uirili uestra parte amplecti debetis. Incõstantia nil turpius esse, cum singulis hominibus tum uero religioni dicatis, nõ solum, qui ueritati accedunt Christiani, sed gentiles quoq; affirmant. Semel cum Deo coniuncti estis perstate in sentẽtia, et ꝙ illi polliciti estis, id exitu præstate. Conferte cum cœlesti, ac diuina domo huius mũdi illecebras, quæ fragiles sunt et caducæ. Nimirum cognoscetis, qui eam incolunt, hos beatissimos esse, quando suauissimo regno potiantur cui finẽ nulla ætas unq̃ est allatura. Non est a uobis posthabenda charitas. Paulus apostolus, is, cuius mẽtionẽ habui, hos negat cœlestiũ numerũ aucturos, q a se charitatem secernũt. In eã sentẽtiã M. Tullius cõsentit, qui ipsa sublata nihil iocundũ arbitrat. Nolite insolescere, quin ut nulla supbiæ in uobis sit suspicio, operã date. Quid loquar de pauptate? ne hæc quidẽ contẽnẽda est Magistrũ atq; auctorẽ habetis xpm, quẽ in ea re imitari potestis et debetis. Quis mihi eas diuitias laudi debuerit, quæ aut surripi, aut igne absumi, aut uetustate deleri possunt? Mea semp sententia fuit ut his rebus, quæ mobiles sunt et instabiles, domus illa æterna præponeretur. Nihil sit alteri altero iocundius, cũ pſertim Religioni addicti sitis. Estote inter uos cõiunctissimi Id q̃d Xps suo iure cõmonuit. Breui sum excessurus e uita ꝑ meã in uos, et uestrã in me beniuolẽtiã oro, quæsoq;, ut deũ, quo in hãc animulã misericordia inducat, precibus obsecretis. Huiuscemodi oratio omnibus lachrymas excussit. At prior, q̃tũ in eo erat, illius animũ oĩ molestia leuare adnitebat. ac ut in spẽ erigeret cõsequẽdæ ualitudinis, multos ĩ difficiliorẽ morbũ ĩcidisse, q xpi opt. max. munere redditi sũt ĩcolumes asserebat. Mõs ab urbe Boñ. mille passus abest, ĩ eius cacumine extructũ ẽ tẽplũ Mariæ cœli reginæ sacratũ. In eũ locũ Dominicus medicorũ cõsilio, quoniã morbi difficulta-

Bona fama.

Cõstantia.

Charitas.

Amor mutuus.

Finis orationis.

te premebatur, deportatus est. Quippe cœli est ibi salubritas, nec aeris spi/ritus ulla paludū graui nebula inficitur. Sed cū Dominicus nihilo melior esset, quin etiā, atq; ualitudo ipsa multo desperatior (si quidē noctes duas in somnis egerat) priorem, cui fratres duodecim se comites præbuerunt ad se accersiri iussit. Quo in statu inquit res mea sit, uobis perspectum puto. Quod extremi temporis superest, id ad Christi memoriam reseruo. Illud peto, ut mihi sub fratrum meorū pedibus constituatur sepulchrū. Sed ne prior fide haud sincera secum ageret, suspitione perculsus se, in urbē reportari iussit. Qui eum reportabant, his, ne in itinere uita fungeretur, metus animum uersabat. Tādem Christi benignitate in cubiculum delatus est. Rodulfus sudorē facie detergebat. Omnes in fletū prorumpebant, quod se tanto uiro, et omnium uirtutum simulachro priuatum iri animaduer/tebant. Ipse in eos oculos coniiciens, cur inquit tāti gemitus, fletusq; fiūt? An inertes, et improbi fœlicitati meæ inuidetis? Magna me spes tenet, bene mihi euenire. Cum in amœnissimum locum peruenero, maiori uobis ero utilitati, q̄ dum uitam agebam. Qui prioratum gerebat, te inquit pater ob testor, atq; obsecro, ne nostri memoriam abiicias, Commendato nos diui/næ maiestati. Tum Dominicus manibus in cœlum sublatis tibi inquit Pater Cœlestis, hos omnes, quos mihi tuendos dedisti, commendo. Vos uero (nam mors mihi nūc obeūda est) in orationes diuinas incumbite. In hæc uerba uir sanctissimus spiritum exalauit. Quo tempore Dominicus e uita exiuit, eo tempore Gualla, cui monasterii Brixiensis Prioratus dela/tus erat, altissimo somno premebatur. Huic per quietem uisum est cœlum aperiri inde scalas duas miræ albedinis demitti, quarum altera Christi opti mi maximi, Altera Mariæ manibus substentabatur. Has alios angelos scandere, alios descendere. Inter eas sellam esse, occupariq; ab homine prædicatorum ueste induto. Ipsas tandem a Christo ac Maria in cœle/stem domum trahi mox cœlum ipsum claudi. Gualla somno exci/tus, ut ea, quæ dormienti sese per somnium obtulerant, patribus expo/neret, Bononiam contendit, Vt Dominicum exhausisse spiritum co/gnouit, repente confessus est, quæ per somnium uiderat, ad Dominicum referri oportere, Tācredus, cuius supra mentionem habui, cum Religioso, cui Raoni erat nomen, usu coniunctus erat. Vna iter pedibus faciebant. Aduentate nocte ad hospitium diuerterunt. In sequenti die Raon rem di uinam facturus ad aram iter suscepit. Tācredus, quod ei de ualitudine Do minici minus prospera nunciatum fuerat, cum rem inquit diuinam facies o Raon, ne memoria tua elabatur, qui apud nos patris grauitatē obtinet, Dominicus. Illum deo cōmēdabis. Graui enim implicatur morbo. Raon cum eorum, qui uitam uiuunt (nam ad aram, iter contulerat) mentionem

Quāta humilitas.

Obitus bti Dominici

Gualla.

Tācredus.

Raon.

haberet subito ad Dominici memoriam animum suum reuocauit, et sublatis in cœlum oculis Dominicum intuitus aureo diademate ornatū, quē uiri duo modesti et prudentes sequenbantur. Quin ei tantus inerat fulgor, ut oculos submittere cogeretur. Anni plures intercesserūt, cum huius rei ne ullum quidē participem fecit. Postremo a deo admonitus, quod uiderat ad oēs detulit. Sed ut ad Rodulfū redeam, ipsius iussu corpus sanctū in ædem ellatum est. Non modo ipse, sed omnes quoq;, quibus socius præceptorq; fuerat illud complexi sunt et lachrymis consperserunt. Ea tempestate Vgolinus Cardinalis Hostiensis in Gallia Cisalpina pontificis Maximi munus sustinebat. Is compluribus nobilissimis uiris in societatem suā receptis, Bononiam uenit, Vt ei de sanctissimi uiri obitu renunciatum est, subito ad corpus sepeliendum, omnes cogitationes suas retulit, omnem ei reuerentiam præstitit, quod a teneris (ut græci dicunt) unguiculis mutua se fuerant beniuolentia complexi. Iussu autem Rodulfi, cui seniores eam curam demandauerant Capsa lignea fabrefacta est, et in ea corpus cōditum, fixi ne aperiretur insuper claui. In hunc modum in sepulchro recōditum est et magno lapide, ne deportaretur, contectum. Anni uero, cum uir sanctissimus naturæ concessit, agebant mille ducenti unus et uiginti octo. id. August. Anteq̄ huic libro extremam manū imponam respōdebo ad ea, quæ mihi ab his, qui se inter historiarum scriptores Africanos putant, obiiciuntur. Id a me consulto efficitur, ne uidear honoris mei abiecisse memoriam. Est is mea sentētia in sanctorum numerum adscribēdus, qui iniuriā illatam, non inimico fert animo. Aiunt me ueritatem non mediocri contaminasse mendacio, q̄ Dominici corpus Bononiæ in Nicolai templo sepultum scripserim, quando grauissimi et sapientissimi Viri Assisii in sepulcro conditum affirment. Extant litteræ Clementis Quarti Pontificis Maximi, quibus si fidem nullam habendam putant, uereor ne ad insaniā redigātur, uel sint natura leuissimi. In his et magistro, et fratribus Religionis prædicatorum, ut in urbe Bononiensi, nobiliorem pro sanctissimo Dominici corpore in sepulchro constituendo ad uoluntatem deligant locum, potestatē facit. Se in illo trāsferendo eorum sententiæ accedere. Dominicū ita caste, pie, sancteq; uitā instituisse, ut qui se xpianos ꝓfitent, eū uenerari, et collere debeāt. Venerūt et ad manus meas Vincenēsis episcopi litteræ, quas cū diligenter accurateq; legissem, coactus sum eos fateri aniliter desipere, q Dominici corpus, ad assisiū delatū, atq; in Francisci tēplo sepultū asserūt. Affirmat uir grauissimus, cū corpus trāsferebat affuisse. Hæc eius uerba sunt. Cum Dominici corpus, quod humili iacebat loco, trāsferēdum esset conuenerunt Bononiā fratrū multitudo, Accersiti sunt Arnulfus ac Egi

Capsa lignea

Digressio

Clemens papa

Arnulfus.

dius, quorum alter Humanensis alter, Torcellanensis Episcopatus dignitate prædictus erat, Imperator præterea Bononiensis, Consulesq; ac Tribuni plebis. Omitto populum Bononiensem uniuersum, qui ad rem perspiciendam profectus est. Dixisses ipsam Bononiam prope conuulsam sedibus suis. Quippe omnium generum, ætatum, ordinum uiri ac mulieres omnis fortunæ ad perspectandum corpus et euulsum ab humeris caput iter contulerunt. Haud grauabuntur, qui mei sunt studiosi, si librum prouexero. Siquidem signa, quæ a Dominico, morte obita, sunt perpetrata, si silentio prætereunda duxero, uereor ne illis fiat iniuria. Nec tamen cuncta complectar, quod una hæc est materia, cui ille ipse eloquẽtiæ Romanæ magister et princeps. M. Tullius succumberet. Mulier erat hispana nobili genere nata hæc membris, ingenio, moribus muliebribus officiis, atq; operibus, reliquis antecellebat. Putasses eam Christo dicatam, tanta pollebat religione. Cũ igitur uiro in matrimonium collocaretur, nec ullos coniugii fructus daret se, ad Dominici, quem semper in ueneratione habuerat, simulachrum abiecit, uouitq; ubi marem in lucem procreasset, illum se prædicatorum Religioni dicaturam. Exacto anno feminam enixa est. Quod ubi ex mulieribus intellexit, intolerabillem concepit animo dolorẽ. Igitur Dominico et præcibus et orationibus ab ea fatigato, inspicite inquit partum. Mulieres mandatum exequẽtes, marem confessæ sunt, qui ut duodecimum egressus fuit annum, ad prædicatorũ religionem aduolauit. Vbi cũ esset annos quinq; et uiginti natus, morbo contracto decessit. Asculum Ciuitas est piceni. a qua nõ longe abest amnis, cui. Truento est nomen, Huc se mulier quædam linteum lotura contulerat. Subsequebatur eam filius nundum quintum annum agens. Is dum in ripa ludum ludit, fato nescio quo, in flumẽ decidit. Imperitum nandi hauserũt gurgites. Sic absortus impetu aquæ ad molẽdinum quoddam deductus est. Mater ubi filium exanimem audiuit, dolore commota iuges, lachrymas, continere non poterat. Quæ aderant, mulieres accurrunt. Miseram consolantur. Illud unum, superesse, ut cadauer extrahatur, sepeliaturq;. At matrem, q̃q̃ puerum pro egressione aquæ pedibus appendisset, nec succederet exitus, magna spes tenebat illum, in uitam rediturum, si ad Dominici templũ, in cuius sacrario eius deus, qui ab ipsius ore, dum uitam agebat, exciderat, seruabat, deportasset. Igitur mortui super aram constituti uentrem fratres dente contigerunt, subito defunctus reuocatus est, et qui non uiuebat, uixit. Eques quidam auratus Apulus Dominico ampliss. honores habebat. Qui prædicatorum Religioni addicti erant, si ad oppidum suum diuerterant, hos humane benigneque excipiebat. Erat huic in cubiculo non longe a cubili ta/

Egidius.

Miraculũ.

Miraculũ.

bella Dominici signo ornata. Casu accidit, ut quas habitabat, ædes corrue
rent. Ipse uniuersaq; familia præter unicum filium i cubiculo relictū abes-
sent. Ad rem inspiciendam factus est hominum concursus existimantium
Miraculū. æquitem una cum familia periisse. Semotis lapidibus inuentus est puer ille
sus, tabellaq; incorrupta, ac nullis maculis infecta. Querebāt ex eo, ullo ne
fuisset metu perculsus. Nullo aiebat ille, quod eum Dominicus tutatus es
set. Gallus quidam uirtute, existimatione, nobilitate præditus, cum anni
complures intercessissent, nullos ex uxore filios suscipere poterat. Is Do-
minicum, et Petrum martyrem amplissimis honoribus honorabat. Horū
munere id consecutus est, ut ei filius nasceretur. In hanc piam actionem
aduersarius noster inuidia æstuans, specie peregrini ad eum profectus est,
ut sibi pecuniam erogaret postulans. Imminebat nox. Eam erogationem
ꝓ Dominico et Petro martyre sibi susciperet. Paruit Gallus studiis aduer
sarii. Forte ita casus tulit, ut mater ad templū contenderet. Tū hic de quo
loquor, aduersarius, puerum, qui nundum e lecto egressus erat, occidit, oc-
cisum per artus concidit, concisum in uase lapideo super ignem ebuliente
posuit. Tanto scelere admisso in malam crucē abiit. Pedissequa tantæ cru-
delitatis ignara, ad culinam iit. Confestim quid intuita sit matri exponit.
Mater, ut rem ipsam nulli explicet, pedisse quam admonet. In capsa repo-
nat membra, Se, quin Dominici, ac Petri martyris beneficio uitam ad-
epturus sit puer, nulla spe decideret. Totam noctem insomnem egit, il-
los orans atq; obsecrans, et nullis lachrymis temperans, ut puer uitæ
redderetur. In sequenti die Gallus (nam nulli peregrini apud ipsum pran
si erant) ex fenestra prospectans duos uidit prædicatorum Religioni ad
dictos ad eius oppidū iter facientes. eos accersiri iussit, quis tanti sceleris ne
scius esset. Vt religiosi in tricliniū uenerunt ad sumendū cibum inuitauit
Id illi recusarunt ni primū, quæ potiora habuisset, in eorū conspectum de
portarētur. Tum ille, iube inquit o Vxor, quo nihil potius habemus pue
rum ad nos acciri. Mulier timore adducta, quo se uertat, ignorat. Verū qui
senex erat ꝓuecteq; ætatis Religiosus, nulla inquit o mulier tibi iniiciatur
dubitatio. Ipse rerū dominus consolationē afferens aderit. Mulier illius uer
bis fidē habens, uas lapideū, quo pueri membra continebantur, detulit. Id
quod patri admirationē fecit. Tum uiri sancti pueri membra suis locis di
Miraculū. sposuerūt, et ita disposuerūt, ut repente puer resurrexerit in columis. Post
tam admirabilē nauatā operam, qui essent, exposuerunt, seq; ab illorum
oculis eripuerunt.

Explicit Vita Diui Dominici Ordinis Prædicatorum Fundatoris ꝑ Ioan
nem Garzonem Bononiensem, Oratorem Clarissimum edita.

Leander Albertus Bononienſis Ord. Prædic. Ioanni Antonio Flaminio Forocornelienſi Viro litteratiſſimo.

ITTO ad te Iordanis Viri ſanctiſſimi, ac cæterorum noſtræ
m religionis dictatorũ, et (ut eorum utar uocabulo) Generalium Magiſtrorũ uitas poſt parẽtem Dominicũ, uſq; ad Thomam Caietanum, noſtri temporis ſacrarũ litterarum unicũ domicilium, unicũq; columen, a me editas. Quas, tuæ limæ exactiſſimæ, uti cõſueui cætera a me opera edenda, ſubmitto. Te enim ſemper colui, ac ueneratus ſum ob ingentem eruditionem tuam, litteraturam, ac morum præſtãtiam. Scio. n. ubiq; ea ſcripta libere poſſe uagari, impuneq; in manus hominum uenire, et apud grauiſſimũ queq;, et exactiſſimum iudicem abſq; iactura et diſpendio eſſe, quæ tuam cenſurã ſubierint. Miraberis ſcio, cũ noueris librũ tam grandẽ hũc primũ de Viris Illuſtribus noſtræ religionis intra duodeuigeſimũ diem a me fuiſſe contextũ, quem uix alius exſcribere in tam breui tempore potuiſſet, licet enim concionatus etiam hiſce diebus pro ſuggeſto ad noſtrũ populum Bononienſem fuerim. Vires animus, animum auiditas, auiditatem uero expectatio, et plurium noſtratum efflagitatio, uicit. Quem tu ad nos ſtatim perlectũ remittito, eo ꝙ illũ coacti multiiugis precibus multorum ſane amicorũ, in publicum dare compellimur. Haud uereor, quin magnam ex eius lectione uoluptatem omnes percepturi ſint, qui naſum rhinocerotis, et ronchum non habuerint, cum legerint tot, ac tantorum uirorum actiones honeſtiſſimas, eximiam eruditionem, et geſta ſanctiſſima, et præcipue Iordanis uiri eminẽtiſſ. parẽtis noſtri Dominici æmuli. Cuius uita per me edita, uirum illũ totum effingit, oſtẽdit, et ante oculos omniũ ponit. M. Antonius Flaminius filius tuus deliciæ meæ, recte ualet. Vale et Leandrũ tuũ, ꝙ facis, ama. Bononiæ. iiii. Idus Ianuarii. MDXVI.

Io. Antonius Flaminius Forocornelienſis Leandro Alberto ſuo. S. D.

EGI tuum libenter, et magna cũ uoluptate primũ de Viris Illu-
l ſtribus Librũ, quos litteris claros, et ſanctitate inſignes ad noſtrã ætatẽ ducta ſerie cõplexus es. Opus ſane egregiũ, futurũq; non ſolũ eiuſdem ſectæ hominibus, ſed et cæteris, qui legerint, exemplis ſalubribus, ac documentis utile, atq; iucundũ. In quo quidem petitam a me operam tibi fidelẽ (uti uidere poteris) et quãtũ bidui ſpacio licuit, diligẽtẽ præſtiti. In qua re nõ ſolum me quidẽ eximius ille tuus erga me amor, ac iudicium de me plurimum delectauit, Sed etiã inſtitutũ tuũ, ac in rebus oĩbus

singularis prudentia, qui quātū ad edenda ingenii monimenta attinet, ueterum secutus morem laudatissimum iudiciis amicorum, atq; censuræ non tam prudenter, q̄ amāter illa subiicis nostræ, præsertim, si qua ea est: Quā tu quidē tanti semper facis, ut quod ego probauerim, neminem postea improbaturum putes. Ego autē mearū uiriū cōscius, ut certe tantū mihi non arrogo, sic illud uere possum affirmare, non posse te, istiusmodi operam demandare cuipiam (nec me decipit amor) qui tibi illam, uel fideliorē præstare possit, uel beniuolentiorem. Feci igitur, quātū biduo potui (nam tempus ipse mihi præscripseras) quod te maxime uelle cognoui. In quo quidē siq̄d forte omissum a me putabis, non fidem, non amorem, ac diligentiam meā accusabis, quæ tibi diu perspecta sunt, et cognita, sed angustiæ temporis, et occupationibus, quibus assidue, ac immodice distringor, id totū adscribes. Vale ex Forocornelii Idibus Ianuariis. M. D. XVI.

IORDANIS SAXONI ORD. PRAED. GENERALIS MAGIstri secūdi uita per Leandrum Albertum Bononiensem Edita.

IORDANES uir sanctissimus oppido Botergæ prouinciæ Saxoniæ originē duxit, quibus parētibus nō produūt scriptorēs. Cōstat enim uitā anteq̄ religionis togam indueret mitem sanctissimam atq; iustissimam eum egisse, et huiusmodi consuetudinis fuisse, ut egeno, qui primus occurrisset, cum illucesceret largissime donaret, etiam nō petēti. Cōsueuerat intempestæ noctis silētio, cū Parisii litteris sacris operam daret, cōuenire in ecclesiā atq; ibidē sacra audire. Dū aūt pro more, aliquando, falso ratus, iam signū ad sacra peragenda datū, iter arriperet, egenū offendit munera petentem (uenerat Iordanes forte usus celeritate absq; pecunia, unica ueste indutus, et baltheo cintus argenteo) baltheo illum donauit. Tandem reserato templo (aliquātulum enim pro foribus expectauerat) ingreditur et, uidit Christi optimi Maximi simulacrum cruci affixum baltheo donato pauloante egeno præcintum. Cuius spectaculo plurimū motus, togam religionis ex tunc assumere deliberauit. Differebat tamen, tempus opportunū expectans, quo libere, quod animo conceperat, expediret. Tandem ualedicens amicis prædicatorū ordinē ingredi cupiēs, uestem sanctæ cōuersationis ab Reginaldo uiro optimo impetrauit, et accepit. Verum de Reginaldo suo loco dicemus, Cuius in exitu nescio cui uiro sacris iniciato uisus est fons in Templo Parisino Iacobo Apostolo dicato mox oriri, et tam subito exsiccari, et in eo loco alter maior suboriri, cuius riuulis, triuia et quadriuia, et plateæ, et exinde tota prouincia irrigabatur, usq; ad mare decurrens. Hoc enim præsagium fuit, quod euentu postmodū com-

Xps cruci affixus baltheo p̄cintus.

Cur Iordanes or. prædic. ingressus est.

Reginaldus.

Visio de Ior.

probatum est, uidelicet Iordanem loco Reginaldi insurrecturum, cuius et docrina, et moribus, atq; sanctitate, cũ docendo, tum disputando, tota dei ecclesia irrigaret. Cõmuni igitur patrũ suffragio anno domini. Mccxxii. in Cõuentu Generali tertio Parrhysii acto, quod Capitulũ generale appellant, tunc præfecturam agens prouinciæ Lombardiæ, quem dicũt Prouincialem, post biẽnium et sex menses, ex quo togam prædicatorũ acceperat, post diuum Dominicum, toti ordini prædic. primus præficitur. Quẽ circa annos quindecim æque, sancteq; moderatus est. Lucæ euãgeliũ, Parrhysio in frequenti auditorũ numero mirifice declarauit. Cœpit ueluti lucerna super candelabrum crebris radiis doctrinæ suæ lucescere. Omnibus erat gratus, tam uulgaribus, q̃ famigeratis. Formæ præstantis, facie iucunda, uultu spectabili, mitis ac lenis, cibi, somniq; parcissimi, et in cultu corporis abiectus. Delinquentes licet seuere corrigeret, tali tamen ac tanto utebaẗ temperamento, ut potius illos humanitate deuinceret, q̃ seueritate. Et incõstãtes in sancto proposito, suo confirmaret dulcissimo hortatu. Tyrunculos religionis sæpe consueuerat secum ad sumendum cibum habere inuitatos, ut ad sanctum cohortaretur tyrocinium, nec sinerent se ab hoste humani generis seduci, priscorũ exempla cõmemorans. Sic uehemẽs in uerbis fuit, ut ultra mille uiros ad tyrociniũ religionis prædicatorũ, uerbis suis auxerit, id quod miraculo adscribi dignum uidetur. Veniens Iordanes aliquando Bononiam, quam urbem miro amore prosequebatur, Tedaldũ quẽdam toga ordinis nostri nuper indutum offendit, qui forte sua inscitia aliquando pertesus uitam nouam (Fuerat enim delicatissime prius educatus) togã prædic. exuere omnino decreuerat, affirmãs se gustum, et somnũ amisisse. Admonitus Iordanes hominem ad se acciri iussit, Cœpitq; eum uerbis blãdis et suauiusculis alloqui nomine uocitãs, asserens ex interpretatione nominis, uidelicet Tedaldi ueluti ad alta tendentis, in sancto proposito, nõ solum permanere, sed passim proficere. Demum post nõnulla uerba ultro citroq; habita, ante aram Diui Nicolai positis genibus stare præcepit, et ut dominicam persolueret orationem. Is uero oculos in altum extollens, manibus prius super eius capite positis, cordis affectu ad deum preces effudit. Ipse aũt sic orans, uidebatur Tedaldo (ut his postmodum affirmare solebat) ex alto miram quãdam instillare passim dulcedinem, ex qua nouitas cordis sequereẗ, et patre educente manus, uidebatur ꝙ eius cor illico a duabus manibus præssum extra se educeretur, et eleuaretur, missumq; fieret in magna tranquillitate deinceps ac dulcedine. Qui prius togam prædic. fastidierat, postmodum perseueranter et retinuit, et laudauit. Tantũ promeruerat Iordanes a deo orandi gratiam, ut nũq̃ flecti a quacũq; posset occupatione, quin assuetas perageret deo grates. Quãdoq; preces in terra procum

Iordanes ord. præd. præficitur.

Mores Ior

Vltra mille uiros ad religionẽ suis uerbis traxit.

Bononia.

Tedaldus.

Iordanis oratione Tedaldus a temptiõe liberatur.

Modus o/ bens emittebat, quandoq; iunctis manibus stans, nōnunq̄ sedens, et aliquā
rādi Iord. do oculos extollens. Nec lachrymarum dulcedinis in his expers fuerat. Pro
his enim creditur eum in oculorum ægritudinem aliquādo incidisse. Medi
Qualis in tationibus se totū et ubiq; dederat, quibus mirā elliciebat suauitatē. In iti/
itinere ior. neribus uarius. Nōnūq̄ sermocinabat̄ de re aliqua utili cum sodalibus nō
nūq̄ permeabat solus, sed nō minus solus, q̄ antea, eo ꝙ uariis ac multiu/
gis meditationibus associaretur, sodales ad id facere adhortās. Demū agi/
tatus calore illo diuino, quāta ualebat uoce, hymnos in laudem dei saluato
ris ac Mariæ cœli reginæ præcinebat cum tantō mentis iubilo, lachrymis id
exprimentibus, ut res mira esset. His igitur occupatus nōnunq̄ a sociis ab/
errabat, nec hoc propter cōtristatus, sed æquo aīo ad cæteros perueniebat,
et quos aliquādo cōtristatos ob ipsius absentiā inueniebat, læte cōfortaba
tur, affirmās omnia esse sub cœlo. Contigit aliquādo ipsum cum duobus,
fratribus, et layco sacris initiato, dum ex Italia in Germaniam cōtenderet,
Vrsatia. ad hospitiū diuertere in uico, cui nomen Vrsatia, in medio alpium sito, ut
cibum sumeret, Iam enim hora, et labor diu protractus itineris montium,
illos subinuitauerat, sed Caupone dicēte nō esse quod apponeretur præter
panes duos, iussit mensam apponi, demū cœpit ex dictis panibus (prius be/
nedictione peracta) egenis, quibus plurimum ea loca abūdant, partes mul/
tas elargiri, At Caupo et fratres illi succensentes, prius clauso ostio, ne am/
plius egeni ingrederentur præmonuere, affirmantes eo in loco dūtaxat pa/
nes illos inueniri posse, nec esse pro se, ac sociis sufficientes, quare ne sic ero/
garet illos, ne mox ipse cū suis penuria cibi laboraret. sed uiri dei iussū, nec
moti Cauponis uerbis, nec a fide, quam ī deum reposuerat, ianua reseratur,
introducuntq; egeni, et ut prius benedictionē accipiētes, ita ut triginta par/
Attende tes uiritim diuideret a deo pingues, ut unicuiq; abunde sufficeret, nec pro/
Panem ꝑ pter hoc uirum dei, et sotios panis defecit, Quinimo et Caupo, cum uxore
Iord. mul et familia, ex eo, qui residuus fuerat, abunde epulatus est, Quo uiso perterri
tiplicatum tus Caupo, et uirum dei admiratus est, ac ueneratus, et sine prandii solutio/
ne abire permisit, Quin etiam eum donauit uini lagiuncula, quam sotii se/
Tactu ma cum deferre consueuerant. Ex inde Thuringiam iter dirigens ad uicū per/
nus fabrū uenit, nomine Zuziū, In quo fabrum ferrariū adinuenit, e naribus trige/
ferrarium sies per diem et noctem emittentem sanguinem, quem oratione ad deum
sanat. habita, tactu manus mox incolumē reddidit. Et in uico Vren sacerdotem
Itē sacerdo quartana diu laborantē, cui fere uires defecerant, prius peccatorū eius con/
tem quar/ fessione audita, precibus ipse suis, pristinæ sanitati restituit. Transiēs per Al
tana captū pes, ex ui ignis, fabrum ferrarium oculis captum, signo crucis saluberrimo,
et aliū ocu donauit oculorum solacio. Inerat ei tanta in dicendo gratia, ut siue in fre/
lis captum quēti populo, siue priuatim loqueretur, remitteret unūquēq; domū plene

compotē

compotem. Quippe uidebatur in ipso, quædam esse dulcedo, atque affabilitas, qua omnes ad sese alliceret. Quapropter hostis antiquus animaduertens tantam in populis per ipsum cõmotionẽ fieri, non omisit quicq̃, qd illi impedimento foret, ne uerba, in frequenti populo pro concione haberet, de qua re paulopost dicam. Cõsueuerat uir dei urbes incolere, quibus litterarum uigebant studia. Quare nõnunq̃ successiue, dies, quos quadragesimales uocant, Parrhysii agebat, alios Bononiæ. Quãprimũ aduenisse in his nunciabatur tantus erat ad illũ cõcursus uirorũ, ut uix illi sumendi cibi, daretur spatiũ. Iubebat mox dum ad has urbes applicauerat plurimas uestes præparari pro nouis tyronibus induẽdis ad sanctã religionẽ, minime addubitãs, quin plures ad religionis tyrociniũ adiũgeret. Id, quod eueniebat, ut uix tot uestes præpararentur, quot necessariæ forẽt. Accidit res, quæ omnibus nõ paruã admirationem allatura est, In festo Purificationis beatissimæ Mariæ semper uirginis, cũ in maximo scholasticorũ cœtu (forte ad mille erãt) uiginti ex eis sacræ religionis toga uestire occœpisset animaduertit quẽdã natione Germanũ sæpe ab eo pulsum ueluti nimis iuuenem, et uiribus pro tanto tyrocinio imbecillẽ, inter illos uiginti se immiscuisse, ut sancto cõuersationis habitu et ipse indueret. Tũc subridens uir dei, Est unus uestrũ inquit, qui nostræ religionis tunicam sancto furto aufert, Et mox, qa nõ nisi uiginti uestimẽta fuerãt allata, et exinde minime egredi ex frequẽtia scholasticorũ poterat, ut fieret sat oĩbus, ex astãtib⁹ fratrib⁹ qdã palium, alius Bardocucullũ, et tunicã alius se exuens, patriq; porrigẽs, cum dei laude, omnes uiginti et unũ induere. Cœperũt astantes omnes in fletũ prorumpere, Alii quidẽ præ gaudio, ob auctã familiã, et alii ob sociorũ amicabilissimorũ amissionẽ, Qui omnes sic in sancta cõuersatione profecere, ut in uiros illustres breui admodũ tempore euaserint, una cũ adolescẽtiori illo prius pulso. Porro is euasit in maximũ doctorẽ et concionatorẽ optimum. Nõnunq̃ Pater Iordanes bibliam dedit, ut reciperet pecuniã, pro togis cõficiẽdis eorũ, qui ad sanctã cõuersationẽ euolare cupiebãt. Qũ quadam die in frequẽti populo, unũ e scholasticis habitu nostri ord. induere uelet, fere cõtristatus, q unũ præter suã cõsuetudinẽ dũtaxat uestiret, astantibus inquit, Nemo uestrũ inhumanitatis, ut reor, argui uellet. Quis sotiũ ex uobis ad et æpulas opipere præpeparatas solũ ire ꝑmitteret? cũ posset secum plures ducere? Videte quæso istũ in medio stãtẽ ad dei nuptias inuitatum, et si uobis placeat, unũquẽq; uestrũ secũ ualẽtẽ adducere solũ quæso ne ꝑmiseritis nuptiis hisce frui? Quid tot fletus? suspiria? lachrymæ? Verum si eum: ut par est: diligeretis, pro ut uidentur suspiria ista et lachrymæ præseferre, nũq̃ ingredi sanctã conuersationẽ solũ ꝑmitteritis. Eia quis ei se comitẽ ꝑbebit? Nec dũ uerba finierat, et ecce quidã ex illis, qui a sancto

Quã eloquẽs Iord.

Parrhysiũ Bononia Att.

Concursũ maximũ ad Iorda. populi.

Viginti et unũ scholasti. sãcto cõuersationis habitu ĩduit Ior.

Att. uerba Ior.

Ex uerbis Iord. ad uilescēs uale dicit mundo

proposito longe aberat, in mediū prosiliēs uelut insaniēs. In uerbo inquit tuo, et in dei noīe, Magister ecce me ei sociū præbeo. Sicq; ambo toga religionis induti sunt cū ingēti omniū gaudio, et admiratione. Aliquādo accidit, ut quidā in sancto tyrocinio ab hoste humani generis, diuersis artibus agitaret, quo fieret, ut quo se uerteret, quoue pacto recrearet, minime cerneret. Tādē uirū dei adire decreuit, ut in sancto confirmaret proposito. Forte ita tulerat, casus, ut illū orātē pro mortuis inueniret, quapropter tāti uiri dignitatē uerens, e regione cōstitutus, se ei adiutorē præbuit, ut tādē precibus ad deū ab eo missis, fine imposito, rem suā aperiret. Sed dū simul preces prosequerent ad illū Dauidis uatis egregii uersiculū uentū est, quo

Consolat animi ægrum

is uates alloquitur, dicens, Credo uidere bona domini in terra uiuētiū, et p eum sibi ipsi respondit, Expecta dominū, uiriliter age, Cōfortet cor tuum, et sustine dominū, quæ uerba responsionis uidebant a uenerabile uiro tanto cordis affectu proferri, nō secus ac si dedita opa, et cognito tyronis animo, ac mentis turbatione, respondere uideretur. Verba hæc, frater ille accepit pro bono omine, et nō secus, q̄ si a Deo tūc prolata fuissent. Peractisq; precibus ac exolutis supplicationibus, En Magister inquit, bene et optime per te mihi, animoq; meo labāti, sat factū est, cū responderes. Expecta dominū etc. Posthac aduersus collutationes hōstiles, fortior, et cōstātior ero.

Padua.

Sicq; in sancto tyrocinio cōfirmatus, uale dicēs abscessit. Quū Paduæ cōcionaretur, diuino afflatus spiritu Germanus quidā parētibus suis unicus et carissimus, nobilis genere, mente cōcepit, uerbisq; expressit, se sanctæ conuersationis habitū uelle uestiri, et illecebras, ac carnis uoluptates dimittere. Forte minus caute, qđ deliberauerat, doctori, ac sociis reuelauerat. Quo factū ē, ut furiis agitati, ac diabolico spiritu, cogitauerint, tanq̄ rete cōcludere, cum forte minis terreri, ac precibus flecti nō posset. Obseruarūt, quo tēpore cubiculū ingrederetur, et scortū nobilissimū intromiserūt, plura promittentes dona, si adolescētis animū emolliret. Quid plura? Ex nō tyro

Fortis Athleta nūdū Tyro.

no, fortis Athleta, milesq; ueteranus factus, tādē prius se superato, et nefandissimā mulierē uicit, et artē sociorū prophanā. Nec multū immoratus, ad uirū dei currens, habitū sanctæ conuersationis accepit. Nec diu post præceptorem, qui antea ipsum auertere a sancto proposito conatus fuerat, ad secū deo militādū pduxit. Pater uero audiēs filiū induisse religionis uestimēta, illico ueluti pcussus telo pene defecit. Tādē reassumpto spiritu, multitudine satellitum stipatus animo indignabundo Italiam ingreditur, ut ubicunq; filiū inueniret, ui prædic. habitu exueret, uel occideret. Iordanē forte

Att. uim respōsionis Ior.

primo (ita tulerat casus) uirum dei his furialibus exagitatus spiritibus offēdit, et uoce pene exhausta interrogauit dicēs, Vbi est ille Iordanes? (porro ignorabat, eū esse) Verū uir sanctus Christi ad iudæos data ptulit responsa

dicens facie læta, uisuq; iucundo, sum ille Iordanes. Mox ut is ipsius uerba audiuit, ceu sancti uiri præsentiens uirtutem, ex equo desiliens, et ad eius prouolutus pedes totus lachrymis profusus, quod animo conceperat et ad perpetrandū uenerat, detestabile facinus, cōfessus est. Tādē postq̄ a lachrymis temperatū est, Vir sancte, inquit, Ex hinc pro filii mei ad sanctissimā religionē euolatu lætus recedo, qui amaro animo ueneram. Quare anteq̄ lares proprios repetā, Hierosolimā, pro sanctissimis nostræ redemptionis locis uisendis, hoc cum meo equitatu cōmigrabo. Quod et plene perfecit. Habuerat enim secū equites cētū. Iordanes uir dei aliquādo Romā uisendi fratres gratia petiit. Igit̄ benedictione percepta, pro ordinis nostri more sacrisq; peractis, quā Missam uocāt, ut ægrotos uisitaret, ingredit̄ infirmitoriū, et uidit cōuersū quedā (Cōuersos appellamus eos, qui litterarū expertes sunt, uel si sciūt, sacris nō initiant̄) in uincula cōiectū, et interrogās q̄d subesset causæ ut in uinculis teneretur, se aliquādo mētecaptū asserebat, tunc tamē, ob eius aduētū cōualuisse, et plene sanitati restitutum. Vt erat bonæ mētis beatus pater, mēdaci diabolo, citius ac debuerat aurē præbuit. Quāobrem solui iussit. Honorius uero pont. max. audito Iordanis aduentu romam, per nūtiū iussit eum in meridie petere curiā, ut ad Clerū faceret uerba. Annuit uir sanctus: Prandio deinde parato, cū ad mēsam uenisset, atq; discumberet, mādat cōuersum nouiter e uinculis solutum ad se deduci. Sic enim composite, honesteq; se in oībus corā discūbētibus gessit, ut illū plene liberatū dixisses. Latebat mēdaciorū parens, ut capta opportunitate, id, quod post modū egit, perpetraret. Pransis oībus, et deo gratiis redditis, obdormienti uiro dei, arrepto cultro tonsorio Cōuersus ille, guttur eius pene totū incidit. Euigilās uenerabilis pater, manūq; obiiciēs, tres digitos pene amisit. Porro sanctū uirū is iugulare adnitebat̄, sed cū manu obstātē animaduertit, digitos truncare obiectos conatus ē. Sublato ingēti clamore p̄ domū, fratres accurrūt, indignitatē rei ignorātes. Tādem uisus est Iordanes fere semianimis iacēs, cruore una cū cubiculo conspersus, gutture rescisus, ac digitis pene trūcatus. Hinc fletus, hinc suspiria, hinc uoces in altum tolli exaudiūt̄. Omnes fere patres, præ nouitate ac indignitate rei, alienatæ mentis uidebant̄. Ast præsidens domus silētio tegendū facinus tam graue fore animaduertēs, rogat patres, ut supprimerēt uoces, ne malo malū accumularetur. Verebat̄ enim, ne si res cæteris innotesceret, scādalo esset, priusq̄ ordo rei cognosceret̄. Igitur termino appropinquante, quo uir uenerādus uerba in Curia facturus erat, præsidens dominus hanc prouinciā sibi sumpsit pro Iordane. Quū enim pro suggesto, uerba facere cœpisset, illico in fletū prorumpēs ingentē uocē cū eiulatu emisit. Demū conticuit. Stupētibus, ac rē nouā admirantibus Cardinalibus et cæteris, qui aderant, quidā

Roma.

Honorius pont.

O detestādū diaboli facinus.

cardinalis præsidéte seducés causam tantæ nouitatis exquirit. Quod ubi ré intellexit eũ introducit ad Honoriũ pont. reiq; seriem iubet apperiri. Honorius uero exaudiés facinus detestãdũ in fletũ et ipse prupit dicens. deus opt. Max. unde is bonus pater ista promeruit? Accedunt Chirurgici perspiciunt uulnus pertractãt. Diuinũ potius q̃ humanum persuadent cum omni instantia precũ auxiliũ postulandũ. Tertia auté illucescente die uir uenerãdus seruienti sibi tyrũculo nostræ religionis adolescẽti innuit ut arã ad sacra peragenda latenter ponat. Quo stupescéte domus præsidenté de petitiõe sancti uiri admonet. At præsidens stupore perculsus Iordané adiit Quæritq; quid subsit causæ ut ara ponatur cũ in discrimine uitæ habeatur An potius deliret uel isaniat an uelit ab alio sacra fieri. Iordanes his auditis auersis oculis illi innuit ut exeat Quo parente et expectãte rei exitũ e grabato uir dei pro ut ualuit surgens induit se sacerdotalia uestimenta ac sacra fecit. Prælibato sanctissimo Christi Corpore et sanguine ex ablutione ultima calicis uultum manus et guttur recisum perũxit Quo factũ est ut statim uulnera curata fuerint pleneq; cõsolidata omnibus admirãtibꝰ ut ea ipsa die egregie ualideq; concionãs uerba faceret corã Honorio pont. ac Cardinalibus totaq; Curia. Quãobré pont. cũ tota Curia nimio post hac ꝑdicatoriã familiã dilexit amore amplissimisq; diplomatibus ornauit. Peratis uero quæ peragenda in urbe Roma erãt profectioné paranté Pontifex ad secũ sumendũ cibũ subinuitauit. Quo dicto audiẽte in mensa in modũ lunæ corniculata ambo prãsi sunt præter cõsuetudiné Quippe nõ cõsueuere pont. max. in eadé mensa nisi Cardinales habere secũ sed tanti uiri sanctimoniã ueritus hoc egit. Quũ uero naturæ sat factũ est cibo potuq; uale dicens Pont. prius benedictione accepta iter cepit Nec ultra passuum millia ea ipsa die sex peragere potuit eo ꝙ intẽdentibus se tenebris ultra progredi nõ ualuit. Verũ cũ hospitari uellent ad domũ cuiusdã sacerdotis diuerterũt. A quo reiectus est cũ sociis. Nec ob hoc in nullo contristatus apud quẽdam pauperé rusticum hospitatus est. Sicq; sine cibo ea nocte capere somnũ ob rustici inopiã é coactus. Et ad socios læta facie cõuersus Benedictus inq̃t ille sacerdos qui nos reiecit eo ꝙ mihi abstulit gloriã qua hodie cũ sũmo põtifice orbis ad eãdé cõsedi mẽsã. Quidã frater ĩ quodam cœnobio prope Bononiã ex nimia rerũ altissimarũ meditatione (Porro sunt aliqui qui se altiora quærere audẽt contra scripturæ monita) in tantã prolapsus est inscitiã ut affirmaret Deũ haudquaq̃ esse At ubi animaduertit ꝓsidens domus tantã fratris demẽtiã Bononiã adiit seriatimq̃ fratris temptationé sancto uiro Iordani aperuit asserens nec posse animũ illius conuinci suasionibus nec rationibus aut scripturis uel minis. Cui uir Dei ait. Prior (hos præsidentes Cœnobiorum priores uocamus) ipsum,

Miraculũ.

Iord. quãta ueneratione fuerit apud Honoriũ pont.

Att.

Att.

fratrem conuenias, illiq; me iubente dicas, ut is sic firmiter et æque bene credat, ut ego. Reuersus prior domum, fratri, Iordanis mãdatum exposuit iussitq; illi fidem tenere. Vt uero uerbum uiri dei audiuit, ueluti ex graui somno euigilans, et a quadam rediens extasi ait. Certe uerum dixit uir dei Iordanes. Ego quidem optime credo deum esse. Statimq; ab omni tem/ ptatione ille resipuit. Clericus quidam Xantensis semel Iordani crimina sua cum lachrymis confitens, negabat se uitam celibem posse ducere, Cui pater, ex intimo cordis meditullio compatiens, plenus de deo fiducia tibi prædico inquit, ꝙ non amplius ab hac carnis incontinentia superaberis. Quod rei euẽtus optime confirmauit, pro ut is Clericus sæpe narrare con/ sueuerat. Ex Lausana exiẽs, ut Antistitẽ urbis, qui incominus, forte animi laxandi gratia residebat, quem apprime diu dilexerat, uisitaret, præcedenti/ bus pluribus fratribus, et eo cum æditiuo subsequente, et de his quæ faciũt ad salutem nostram colloquentibus, ecce Mustella corã fratribus pertran/ siens foramen ingressa est. Illis uero super foramen manentibus, curiositate deuicti, uisendi ac eam mulcendi, a superueniente patre interrogantur, quæ causa moræ, illis uero respondentibus, se uidisse animal pulcherrimum fo/ ramen ingressum, et se teneri maxima cupiditate illud uidendi. Pater uero ad foraminis os se inclinas, egredere inquit animal, egredere ut a nobis ui/ dearis. Continuo egressa est Mustella, et subsistens in ore foraminis, fixo intuitu in eum respiciebat. Tunc uir dei cœpit eam manibus contrectare, et demulcere caput et dorsum. Demum dixit. Modo reuertere ad locum tuum, Et benedictus Deus Creator omnium. Statimq; animal in fora/ men se recepit. Fuerat is pater non solum pro nouis Tyronibus ordini nostro acquirendis solicitus, sed etiam in conseruandis discretus. Porro in eo refulserat quædam gratia specialis, ut nunꝗ sua incuria, aut negligẽtia, aliquem amiserit, ut cum Christo saluatore nostro dicere posset, Pater quos dedisti mihi, nõ perdidi ex eis queꝗ. Vnde accidit Parrhisii, ꝙ qdam tyrũculus tẽptaretᷣ de exitu ordinis, quare dulcis pater, omni qua poterat, re creatione, fouebat. Cumq; ille nulla posset recreatiõe subleuari, ad seculum egredi omnino deliberans, uestimenta secularia sedulo reposcebat. Sed ui ri dei iussu usq; in crastinum distulit. Forte dies crastinus fuerat Pentheco stes, et conuentus generalis (quod capitulum generale uocant) habendus erat. supplicationibus habitis (quas uulgo ꝓcessiones dicunt) a patribus in cuculla, sine palio, omnibusq; rite peractis, coram conuẽtu generali, tyrũcu lum aĩo labantem iussit acciri. Quo stante, dulciter blandeq;, ac supplici/ ter suadere cœpit animi constantiam, et ut cognosceret se deludi ab hoste humani generis, ac seduci, nec dimittere tantorum uirorum societatem uel let, quibus tota fulgebat ecclesia. Verum illum obstinatum in sua opiniõe,

Art. uim uerbo rum Iord.

Clericus ab incõti/ nentia li/ beratur.

Lausana Mustella

Mustella obedit ui/ ro dei Ior.

Couentus Generalis quod Ca/ pitulũ ge. dicunt.

(cum nõ posset a suo proposito auerti) iussit in uestiariũ seccedere, ibiq; ue-stimenta secularia reassumere. Exeũte autẽ illo, ad patres inquit. Eia fratres prouocemus pro infœlici isto dei misericordiam, et positis genibus, Veni Creator spiritus, legendo dicamus, Mira res. Nec dum hymnũ complevere, et ecce misellus totus imbre lachrymarũ perfusus, ĩ medio patrũ se prostrauit, petens ueniam, et promittens ordinis perseuerantiã. Aguntur Deo gratiæ, patribus cũ tremore exultantibus de ab ipsa fauce tartari liberato. Is uero tyrũculus postmodũ tam in moribusq̃ in scientia sic profecit ut docuerit utiliter, gratioseq; concionatus multo tempore fuerit POMpas mundi et eius gloriã, uir dei aspernatus est, mallẽs apud se uilẽ esse, ut magnus foret in illa diuina ac cœlesti domo, q̃ magnũ et gloria fulgentẽ, et postmodũ humilẽ et depressũ post obitũ suũ. Honores aliquando sibi oblatos discrete et sapienter renuit. Vnde aliquãdo ueniẽs Bononiã, intelligens totã Ciuitatẽ agminatim sibi occurrere, ueluti ei, quẽ sanctũ uirũ esse autumabãt, concito gradu diuertens ab cepto itinere, girans p semitas, alia uia. ignorãte populo Vrbẽ, ingressus ẽ. Quæ res nõ modice, eius ꝑ clarissimã famã aduxit. TOLERANTISSIMVS etiam fuit in aduersis, Porro aliquando a demoniaco fratre in Cœnobio Bononiensi uola in faciẽ percussus, alterã illi maxillã exemplo Saluatoris præbuit. Igitur tantam humilitatẽ diabolus nõ ferẽs, mox inclinato capite ueluti cesus ipse, uerecũde abscessit, Quãdoq; a patribus Conuẽtus Generalis correctus (eos deffinitores nominant) et ei diceretur, ꝙ excusare si uellet se posset, humili uoce dicebat. Nũquid Latroni excusanti se creditur? Quo uerbo, multi edificati fuere. Aliquãdo in oculorũ ægrotationẽ incidit, qua captus est altero, Conuocatisq; fratribus in capitulum, Eia fratres inquit, agite deo gratias, eo ꝙ hostem unũ amiserim, sed et deum rogate, ut alterum si sibi placuerit mihiq; expediens fuerit, conseruare dignetur. Sic ab iterioribus distinebat meditationibus, ut nõnũq̃, quæ exteriora erant haud aduerteret, Forte ita tulerat casus, ut quædam Matrona nobilitate prædita, uiri dei capta deuotione, multiiugis precibus, zona ab ipso donari se obtinuerit, qua cingebatur illiq; suam tradiderit, fibula ac pendulo argenteo ornatã, qua mox uir sanctus se cinxit. Post nõ multũ temporis, inter fratres sedens, animaduertens quidam ex astantibus patribus pendulum argenteũ, præhendẽs, En (ex ioco tamen) inquit Magister (tali nomine fere ab omnibus uocabatur) zonã argento ornatam defers? At Iordanes ueluti rem mirans inquit. Bone deus, quis argentum Zonæ apposuit? Profiteor me ante hac non aduertisse. MIRO quodam cordis affectu Beatissimam Mariam Cœli Reginam uelut optimam prædicatorũ ordinis patronã, colebat, quã fuerat expertus

Att. quid egerit pro labãte tyrũculo

põpas asꝑnatus est mundi.

Honores sibi oblatos renuit.

Bononia.

mira humilitas Iord.

Att. sapiẽs responsum.

Captus altero oculo gratias agit deo.

ipsam sui curam suscepisse. Aliquando caute obseruatus in templo ante aram uirginis a Bertholdo orãs, sed oscitatione proditus atq; accitus a san cto uiro, et interrogatus quid quæreret, et a Bertholdo respõsum nil aliud, nisi ut orãdi modũ ab ipso ad beatiss. uirginem specularetur, Magister ue ro precibus ipsius ductus, uoti compotẽ reddere cupiens, Sic fili ante mise ricordiæ parentẽ preces porrigo. In hoc Mariæ noĩe, quinq; cõtinentur ele menta, cui psalmũ singulo uel Canticũ adiungo, ex quo quinq; conficio orationes, cum salutatione angelica, hoc modo, Præmitto Hymnum Aue maris stella, pro primo elemẽto, quod est. M. Magnificat etc. pro secundo A. Ad te leuaui oculos meos etc. Retribue pro. R. et. I. Inconuertendo, et Ad te leuaui pro ultimo. A. addita genuflexione pro quolibet psalmo. Et narrauit exemplũ, ut cõiici posset, q̃ utile sit ipsam beatiss. matrem lauda re. Frater quidã ante lectulũ suũ stans orabat, et uidit beatiss. uirginẽ qui busdam comitatã puellis, per dormitoriũ eũtẽ, et fratres ac eorũ aspergentẽ cubicula, una puellarum aquam benedictam deferrente, Verum dũm sic procederet, pertransiit ante fratris cuiusdam cubiculum, quod nõ aspersit, At qui hoc uiderat, prouolutus ad pedes sanctissimæ Matris, eam supplici ter rogabat, ut quæ nam esset diceret, et cur ab aspersione illius cubiculi abstinuerit, Cui illa, Sum inquit dei mater. Et ueni hos uisitare fratres, Illũ non aspersi, quia non est paratus. Igitur illi dicito, ut se præparet. Apprime ordinem istum tuum diligo, eo q̃ omnia officia, quæ deo per uos reddun tur, a laudibus meis incipiuntur, in hisq; terminãtur. Quapropter ob tinui a filio meo, ut nemo fratrum tuorum diu cum Mortalis labe cri minis, isto in tuo ordine commorari possit, quin illum aut cito pœniteat, aut extra proiiciatur, ne tam insignem fœdet ordinem. In nocte Circun cisionis domini nostri Iesu Christi, dũ ꝓ more, in Matutinis nonam lege ret lectionem, uisum est cuidam fratri parumper obdormienti sistere super suggestum Matrona ingens, corona capite ornato, insigni amicta palio, in ipsum uenerandũ patrem intendens, et lecta lectione, de manu ipsius acci piens librũ, Quo accepto, ante ipsum per gradus cœpit maturæ incedere, hinc inde assistentibus cœlestis Curiæ Ciuibus, quos inter, unus aliquãtulũ caluus præstantior cæteris præcedebat scipionẽ tenens, ueluti uiã inter mul titudinẽ præparans, ante ipsã uenerandã Matronã. Frater, qui hæc uiderat Matronã illã Mariã cœli Reginã autumauit, illũ cœteris præcedentẽ uirũ uel diuũ Paulũ apostolũ, uel parentẽ Dominicũ, qui ad extremũ uitæ suæ aliquãtulum caluus fuerat. Frater uero ad uenerãdũm patrẽ Iord. accedẽs rem detulit, quam uiderat. Porro uir sanctus ad eius uerba subridens, nihil proloquutus est, Retulit aliquãdo pater Iordães in cõuentu fratrũ, quod Capitulũ dicunt, ut puto a capitibus ibi i unum coadunatis, de quodam

Berthol dus.

Att. Modũ orã di Iord. ad beatã uirgi nem.

aqua bene dicta fratr es a Beata uir. asper guntur.

Att. Singulare priuilegiũ obtẽtũ a. b uir. ꝓ ord. prædicato.

Visio.

fratre (licet patres de se loquentē ipsum putarent) qui in Cœnobio Parrhysiensi existens in festo purificationis B. uirginis Mariæ, dū in nocte ad Matutinas Inuitatoriū a patribus inciperetur, Ecce uenit etc. uiderat sanctiss. Matrē procedentē cum filiolo ad maiorē arā: quod altare maius uulgo dicitur: supra quā paratus thronus erat, quo resedit cum filio, in fratres dulciter ad arā pro more conuersos intuens: Cū uero ad Gloria patri et filio etc. fratres inclinarent, ipsa filii dextera appræhēsa eos cum toto choro signauit, Nobilis Quædā et elegantis formæ puella, a patre sub patrui custodia relicta, dū ab eo tutelā speraret, in corruptelā incidit, Porro uir improbus bis ipsam grauidā fecit, et eo suadente, misella aborsū procurauit. Et tertio dum nō audet patruo resistere, prægnans facta est. Igitur misella in se reuersa, opus nefandū detestans, cū nulli facinus manifestare auderet, se ferro occidere adnixa est, Porro gladiū defixit in uentrē, tam ualide, ut ipsū proscinderet, Nō tamē mox uita, ut uolebat excessit. Diri igit̄ uulneris sautiata, a dei misericordia uisitatur. Cœpit crimē tam enorme miro cordis dolore detestari, et ad pietatis matrē cōuersa, lachrymis, suppliciq; uoce orabat, ut solita benignitate sibi occurreret, ne saltem anima cū corpore periret. Mox benignissima misericordiæ parens ei astans, et corporis cōferrens sanitatē, iussit ut se totam Iordanis consiliis, qui paulopost uenturus erat, subiiceret. Id quod ipsa deuotissime expleuit. Quippe sancto uiro suadente, ordinē Cistertiensē ingressa est, atq; usq; in finē, in sancto proposito perseuerauit, TEMPTAVIT eū hostis antiquus aliquando Parrhysii ægrotātē sub mira sanctitatis fraude. Porro accessit ad ianuā ædiū speciē uiri probi præseferrens, efflagitās se ad uirū dei Iordanē deduci. Voti igitur factus compos, post datā redditāq; salutem, iussit inde cæteros abire, ueluti cum eo loquuturus scemotis arbitris, ingentis ponderis archanum. Quo nomine, Magister inquit, es tam insignis ordinis caput, Ex te enim omniū ora pendent, esq; uti constitutus in specula, Quare ut simulachrum omnium uirtutum, abstinentiarū, cerimoniarūq; te exhibeas, necesse est, Quod si a te aliquid magni uel minimi momenti, contra religionis feruiorem, uel relaxationis uestigiū exierit, cum suapte natura ingenia humana prona sint ad declinādū, tu ex inde pœnas lues, iussu iusti iudicis, ex eo q̄ dimiseris semina dissolutionū, et turbationis materiam. Aegrotas enim, sed nō adeo grauis, quin a plumis, et a carnibus possis abstinere. Quod si imposterum non concedetur huiusmodi usura talium rerum alicui magis uel æque ægrotāti, orietur musitationes, turbationes, et p̄sumptuosa iudicia. Vnde te, quantis possum precibus, rogo, ut sicut hactenus bene, recteq; uiuēdi, et religionis normam fuisti in cæteris, sicq; et in istis te præbeas, In hūc modum uerba sua uersipellis hostis fucans, uale dicens, ceu psalmos ruminando submisse, recessit. Vir dei, ut pote uir simplex, uerbis hostis

benedicūt fratres a Christo.

O destandū facinus

Malū malo adiūgit

Att. pietatē beatiss. uirginis Mariæ

Att. Verba diaboli ad Ior accurrata ut ipsū falleret.

O impudice canis q̄ bene uerba acccomodas.

antiqui fidem præstans, pluribus diebus ab his abstinuit. Qua propter ad tantã corporis uiriũ imbecillitatẽ deuenit, ut pene deficeret. Nec passus est, Deus collucatoris astutiã latere, nec sancti uiri simplicitatẽ deludi, Quare reuelauit, diabolũ illũ fuisse, eius sanctissimis concionibus inuidentẽ, et sanctissimis moribus, qui hæc suaserat, Sicq; in domino cõfortatus, quæ uidebantur necessaria cũ gratiarum actione suscipiebat, Quũ in pedemontiũ aliquãdo uir sanctus deuenisset, diutino iteneris labore defatigatus, acutissimis fabribus captus ẽ. Diabolus uero nõ ferens sancti uiri opera insignia callide illi ẽ insidiatus. Exaudiẽs urbis, qua ægrotabat Antistes tanti patris aduẽtũ, hospitio eũ recepit, et in cubiculũ induxit, ac ꝓprio cubili locauit, se ratus fœlicem si tantũ hospitẽ apud se haberet. Forte cũ uenerãdus pater erat quidã Cœnobii cuiusdã præsidẽs (quẽ piorẽ appellant) ordinis nostri. uir discretus, solers, prouidus, litteris callẽs, et moribus compositus, qui aliquando medicinæ operã dederat, Is igit̃ Iordanis patris animũ haud ignorans, et sciens eũ in ægrotatione sibi ipsi ridigissimum, dixit. Pater oportet ægrotũ in omnibus medico se subiicere, si pristinã nancisci cupiat sospitatem. Quapropter, licet sis nostræ religionis præfectus et caput, ægrotus præfecturæ autoritatẽ dimittas, mihiq; te subdas, et obedias, necesse est. Quod si feceris, haud uereor, quin in breui icolumis hinc exeas. Annuit uenerandus pater humiliter. Præter ergo cõsuetudinẽ ordinis nostri, super plumas ægroto q̃escẽti (sic. n. Prior prudẽs iusserat) nocte diabolus formã ꝑseferens angelicã apparuit dicens: ueluti admirabũdus. Est ne hic Iordanes? fama, et opinione apud omnes tam præclarus? præfectus, et pater tã insignis prædicatorũ ordinis? Essem anceps, ni antehac te diu nouissem. O q̃ uilis, et impudens factus es, qui quasi unus ex dominis orbis terræ, in strato plumeo, et sericis ornato, quiescis. O infœlix quale ordini tuo, ac fratribus exemplũ præbes? Sed nõ ẽ tui deus in finẽ oblitus, qui ad te corrigẽdum, me misit. Surge igitur e grabato, terræq; protinus supplex inhæreas. Statimq; diabolo euanescẽte, perterritus Iordanes, in terrã corruit, et sic iacẽs, postq̃ illuxit, a priore et fratribus inuenitur. Quẽ prior, se uere corripiẽs, coegit ex merito obediẽtiæ, in strato ꝑparato decũbere. Sequẽti nocte iterũ diabolus pristina forma assũpta, astitit, et durius q̃ antea redarguit, uelut sibi inobediẽtẽ, moxq; ipm̃ i solũ desilire ꝑcepit, Quẽ cũ mane eius diei prior iterato sup solũ iacere cõspexisset, apprime idignatus, dixit. Miror tuã simplicitatẽ ne dicã iscitiã, q nõ solũ i corporis, sed et aiæ præiudiciũ, cõtra obediẽtiam, hoc facere præsumpseris. Ego enim deũ cœli terræq; dominum testor, q noluissem, pro toto terrarũ orbe, sic grauiter cõtra deũ, et ordinẽ deliquisse Et hæc dicẽs i fletũ maximũ prorupit. Q đ cernẽs uenerabilis pater et ipse lachrymans procidit ad pedes eius, narrans ei uisiones, sed magis illusiones,

Ast. Diaboli calliditatẽ ut deciperet Iorda.

Trãsfigurat se diabolus i angelũ lucis.

et qualiter ut cõiicere poterat, Diabolum illũ fuisse, qui fuerat in angelũ lucis transfiguratus. Prior uero captus admiratione, ac quadã cõmiseratione illius, aliquãtulum lenitus, iussit ipsum stratũ ascẽdere. Ex hoc enim tã tã mẽbrorũ imbecillitatẽ cõtraxerat, sicq; humores indurati fuerãt, ut uix spiritũ ad quiescendũ haberet. Tertia nocte diabolus, ut prioribus affuit. Quẽ ut cõspexit uir sanctus (iam in increpationes proruperat) ait. O nequissime generis humani hostis, O ĩpudice canis, O ĩmũda bellua, Quo mõ meã ausus es sĩplicitatẽ deludere? ceu zelũ qualẽcũq; erga ordinem præterferẽs? Et ego q̃dẽ nisi hoc oĩpotẽti dei dispẽsatio permisisset, sapiẽtius aduertissem, ꝙ multo melior ẽ obediẽtia, q̃ stultorũ uictimæ. Et ĩ eius faciẽ expuẽs, eũ fugauit. Post paucos aũt dies cõualescẽs, iter cæptũ ꝑfecit.

Tertia nocte Ior. diabolus apparuit

Quodã uero tẽpore cõtigit ipsũ Bisuncii graui præmi ægrotatione. Forte enim iter tunc faciebat, et cũ ædes illic nostri nõ haberẽt, oportuit eũ ad tabernã meritoriã diuertere. Igitur aliquãdo exestuãti maximo ui febriũ, affuit adolescens mappam candidã ad ceruicẽ pendentẽ habens, altera manu uini uas ferens, altera uero argẽteã craterẽ, et obtulit uiro sancto dicẽs. Magister ecce tibi potũ porto suauissimũ, Quo secure bibas, quia ĩ nullo te lædet. At uenerãdus pater rẽ suspectã habens, et iam in dolis antiq. hostis expertus, signo se sanctissimæ Crucis cõmuniuit, ac mox diabolus euanuit.

Bisunciũ.

Diabolus calicẽ uini obtulit Ior.

Ipsũ ægrotantẽ, uisa hominis modestia, et sanctimonia, Antistes urbis, cũ tota Ciuitate miro amore cõplexus est. Quare petiit, et multiiugis precibus a patre Iordane obtinuit illic cœnobiũ cõstrui, quod ꝑdicatorii patres incolerent. Aliquãdo diabolus cũ eo fœdus inire cupiens, ꝑ os obsessi dixit Magister tibi polliceor me nũq̃ fratrib9 tuis illaturũ molestiã neq; aĩ neq; corporis dũ modo a Cõcionibus abstineas. His enim ex omni loco me expellis. Ad quẽ uir sanctus, Absit inquit ꝙ fœdus ineã cũ morte, et pactũ faciã cũ iferno.

Diabolus fœdus inire cũ Ior. petit.

Absit ut fœdus ineã cũ morte et pactũ faciã cũ iferno

Fuerat aliquãdo Bononiæ quidã ex fratribus a demone obsessus, tantæ fortitudinis, ꝙ sæpe funes et uincula, quibus ligatus erat, ueluti texentiũ fila rumperet, Qui quot quot fratres offenderet lædebat. Accidit ut Iordanes semel ad cubiculũ miseri obsessi diuerteret, quã robustissimis funibus ligatũ super stratũ tenebant, et uiso illo diabolus dixit ad eum, o si modo mihi daretur facultas te totũ concidere in frustra. Quo audito, iussit eũ uenerabilis pater solui dicẽs. Agedũ, me si ualueris laniato. Porro solutus, immobilis permãsit. Iterum ad uirũ dei. O si inter dẽtes tenerẽ nares tuas? At ille in os eius, nares imposuit. Sed is ueluti uires amisisset, lambere illũ leui tactu cœpit. Aliis modis, ut sanctũ uirũ deciperet, et iis quidẽ pluribus usus ẽ.

ꝑ os obsessi diabolus loq̃t Ior.

Porro quãdoq; contigit uirũ uenerãdũ supuenire, cũ iniquus hostis: de quo uerba fecimus: fratres cæteros grauibus iniuriis, et contumeliosis uerbis afficeret, sed uiso sancto uiro, assurgẽs oĩ cũ honore, cœpit eius

Verba diaboli ut Eblãdiat Ior

Conciones approbare, et ei eblandiri, pro eius sanctissimis moribus, religio nisq; feruore, ut eiusmodi laudibus, in gloriã uanã impingeret. At uero nõ ignorans uir dei uersutias, sutelas, ac eius uafricias, sua humilitate confudit. Nec his cõtẽtus, alio eum aggressus est modo. Quippe in cœnobio bono/ niensi, tãto illũ odore profudit, ut celaret manus, ne aliis redolerent, ueri/ tus eam, de qua nundum sibi conscius erat, prodere sanctitatem. Si ad sacra peragenda: quam missam uocant: calicem deferret, tanta ex ipso sua uitas odoris exibat, ut totus populus, immensa dulcedine tactus, obstupe/ sceret. Sed nõ ẽ passus ueritatis spiritus uafri diu durare fallacias. Nam ali/ quando uolens ad sacra puluinaria sacra facturus accedere, totoq; corde di ceret illud Dauidis uatiis egregii Eulogiũ, Iudica domine nocẽtes me et ex pugna impugnãtes me etc. et ad illũ uersiculũ deuenisset, Oĩa ossa mea di/ cent, Domine quis similis tibi, tanta dulcedine perfusus est, ut sensim ei ui/ derentur omniũ ossiũ medullæ dei spiritu irrigari. Mox uero deũ precibus rogauit, ut si diabolicis prædictus odor fraudibus ageretur, sua benignitate ostẽderet. Illico dei nutu animaduertit hoc antiqui hostis fuisse figmentũ ut eũ daret præcipitẽ, per gloriã inanem. Aliquando ad Generalẽ Conuen tum Parrhysii celebrãdum. pluriũ fratrum septus multitudine, pergens, cir ca horam cibi sumendi, fratres iussit hinc inde cibum hostiatim per uillas exquirere certum locum iuxta quendam fontem designans, quo conue/ nirent. Igitur fratres iussa patris diligenter perficientes, tandẽ ad locum de/ stinatũ. ubi uenerandus pater cõsedebat, cum pane modico deuenere: uix enim tantũ panis detulerant, satisfacturũ uiris quattuor, Erat aũt cum pa/ tre Iordane fratrũ maxima caterua. Viso igitur pane modico, et eo quidẽ grossissimo hilari facie et spiritu, in laudes amplissimas, saluatoris uoce in/ genti prorupit, cæteros ad se sequẽdũ adhortans. Exaudiens quædã mulier cantantium uoces, nouitate rei capta, currens ad locum, uidẽsq; illos, cœpit arguere dictitãs se plurimum mirari ꝙ tali hora præcinerent ueluti insani, cum sacris initiati essent, et toga induti religionis. Forte paulo ante, orto sole hæc fiebant a patribus. (Porro ante solis exortum diu in itinere labo/ rauerant, ꝙ ea hora eis peroportuna uisa est ꝓ sumẽdo cibo) sed mulier co gnita causa, proper quam, hoc fieret, uidelicet propter uictus penuriam, quam patiebantur pro Christi Iesu amore, illico domum se referẽs, panes, uinum, et caseum in maxima copia, ad illos detulit, nil aliud efflagitãs, nisi se eorum precum participem fieri. Matrona Gallica, uisis fratrum prædica torũ honestissimis moribus, ægreferente uiro suo, ipsis hospitiũ præbebat. Quippe ibi fratres nũdũ ædes extruxerãt: Forte aliquando uero dei Ior/ dani hospiti ad se diuertẽti, prãdiũ apposuerat, eiusq; sociis, Et ecce, prãdẽ tib9 illis, uir eius supuenit. quo uiso, irã dissimulãs (porro i eã plurimũ excã

nouo quo dã mõ dia bolus Ior. aggredit.

Att. Ior. lætitiã cũ patitur ꝓ Christo

Matrona Gallica.

duerat)cũ sancto uiro consedit pariterq; sumere cibum cœpit. Dũ uero uinũ appositũ libauit, mancipio uoce ingẽti iussit, ut alterius dolii uinũ hauriret, ceu dignius, decẽtiusq;, licet deterius, et pene corruptũ. Nempe uenerãda Matrona optimũ obtulerat, ex quo doluerat iste plurimum. Sic iusserat corruptũ corã afferre, ut uxorẽ molestia afficeret. Delatũ per mancipiũ uinũ (pro ut iusserat) primus omniũ gustat, et quod pene marcidũ nouerat, optimũ prælibat. Igitur se a seruo deceptũ ratus, truci facie, minaciq; uoce, iterũ iubet ex illo certo dolio uinũ afferri. Iterũ ex uino allato, prælibat, et optimũ inuenit, et i increpatiões prorumpẽs, seruũq; abire in malã rẽ malumq; cruciatũ iubens, ipse furiis inuectus surgẽs, accessit ad doliũ, uinum

Att.

uinũ pene marcidũ i optimum mutatum

hausit, gustauitq;. Quo hausto id optimũ, et gustui gratissimũ sic inuenit ut melius forte iam multo tempore nõ gustasset. Qua re perterritus, pene factus elinguis, quid ultra diceret, nõ habebat. Simulac in tantã pdicatorũ patrũ admirationẽ deuenit, ut eos apprime diligeret, obseruaretq;. Et deinceps uxorẽ alacri animo libere oĩbus iis, et hospitiũ, et cibum subministrare permisit.

Mulier araneã glutit.

MVLIER pudicitiæ suæ nihil uel parũ cõsulẽs, sæpius se prostituit. Sed aliquãdo in se reuersa, diabolico suasu, cum multoties propositum abstinẽtiæ præfregisset: ut se ueneno interimeret: deliberauerat. Igitur captata opportunitate, araneã ingentẽ deglutiuit.

Maria uirgo miserorũ solatiũ occurrit mulieri moriẽti.

Morti itaq; appropinquans (forte haud qq̃ huiusmodi antehac fuerat experta dolorem) calamitatem utrãq;, uidelicet animæ corporisq;, q̃ totius probandam mente agitans, Cœli reginam supplicibus lamẽtis, supplicibusq; lachrymis rogabat, ne se in tanta calimitate desereret, sed potius opẽ sibi ferret. At Regina cœli Maria uirgo, miserorũ dulce refrigeriũ, tutamen, et portus naufragantiũ uoces misellæ exaudiuit. Et ecce uocẽ audiuit illa dicentẽ.

Ad Iorda. mittitur mulier.

Ad Iordanẽ ord. prædic. Generalem Magistrũ in proximo uẽturũ, propera. Ipsumq; interpella. Illiq; dicito, te a me missam. Et crimina abs te cõmissa coram eo fatere, et salua eris. Propere igitur iussa perficiens (forte utroq; dolore impulsa) sanctũq; uirũ adiens, probra confessa est.

Pristinæ ualitudini mulier restituit.

Nec exinde dimota est, donec cũ criminũ uomitu simul et araneã, et uenenũ euomuit. Deo, Genitriciq; sanctæ eius gratias agens, pristinæ sanitati, reddita est.

Layci qui et cõuersi.

INTERROGAtus aliquando a fratre layco (huiusmodi enim uiros toga nostræ religionis indutos, qui sacris non iniciantur, ut supra dixi, atra cuculla utentes scapulare uulgo dicto, Conuersos appellamus, et a priscis patribus layci nũcupati) si ea ui eaq; uirtute forent deprecationes præditæ, prolatæ per earum uigorem expertes, uti per eos, qui ea, quæ proferunt, apprime intelligunt, uimq; earum sciunt, pro ut Clerici eos Clericos nominamus, qui ad sacra peragenda admittuntur, respondit.

Att.

responsa p opportuna Iordanis.

Tanta uirtute, tantoq; precio dignus est preciosus lapillus in manu uirtutem ac ipsius preciositatem ignorãtis,

quanta in manu non ignorantis, sed optime cognoscentis. Accessit aliquã do ad Federicum Imperatorem, uisendi eum gratia, Apprime Federicus ui rum dei diligebat, colebat, uenerabaturq;. Data redditaq; salute, tandem cũ sedere ambo. Verum post multa uerba familiarissima, diu conticuere. At Iordanes facto silentio, ad Cæsarẽ dixit, plurimum Cæsar miratus sum, ꝙ abs te minime de his quæ dicunt per diuersas prouincias fuerim interroga tus, cum scias nos continue per omnem fere Christianitatem diuagari, et qui rumores exaudiunt, quæ de te fama percurrat. Respondente Cæsare se habere cursores, ueredarios, nuntiosq; per orbẽ terrarũ, et in Curiis princi pum, ex quibus cognoscere, itelligere, ac omnia, quæ fiunt adamussim sci re, dixit Iordanes, Christus orbis terrarum dominus, licet omnia adbuc in humanis agens sciret, tamẽ a discipulis de se quærebat dicens, Quẽ dicunt homines esse filium dei: tu quidem Imperator homo es, et multa, quæ de te dicunt ignoras. Quarũ scientia tibi, Imperioq; tuo plurimum conduceret. Fertur enim per prouincias, ꝙ bona Ecclesiarum ueluti tua temerarie exi gis, cum sint sacris initiatorum et pauperum, Contrectas, ac pro libito ex ponis, Iustus ac rectas sententias contemnis, procuras auguria, Iudæis, ac sa racinis plurimum faues, optima tuorũ cõsiliariorũ aspernaris consilia, Põ tificẽ Max Christi uicariũ, Petri Apostoli legitimũ successorẽ, totius Rei publicæ Christiane moderatorem omniũq; nostri parentẽ, tibi ac omnibꝰ principibus in spiritualibus etc. præsidentem contemnis, Hæc certe Cæsar plurimũ de tua dignitate detrahunt. sicq; eum in multis familiariter corri piens, uale dicens æque carus ut antea Cæsari, inde abiit. Quæsiuit ab eo q dam, quem Canonem quasue institutiones obseruaret, Prædicatorum sã ctiones respondit. Quæ huiusmodi sunt. Honeste uiuere, discere, et docere Quæ tria efflagitabat Dauid a domino dicens. Bonitatẽ, et disciplinam, et scientiam doce me. A quodam scholastico interrogatus quid subesset cau sæ, ꝙ ex quo prædicatorũ, et Minoritatum ordines per orbẽ discurrere oc ceperant, nõ sic læte, et alacriter uisi sunt homines inter se conuersari, ut an tea, Hoc se negare posse dixit, et oppositum uideri et esse, tamen uolens sat facere illi, sic respondit, Postq̃ nos in mundo uenimus, homines docuimus acta sua perpere facta cognoscere, et alia multa, quæ ignorabant, Quæ ut cognouere, nec ab illis abstinere uolentes, cõscii de propriis reatibus, et gra uius peccant, grauiusq; punientur. Grauius est enim crimen, quod ex certa scientia cõmittitur, q̃ ex ignorantia. Deus uero malitiam hominũ uidens et in peccatis illos perstare, ut antea, seuerius punit, et deinceps immittit in ipsos, pestilentiã, terremotus, ãnonæ, uini, ac cæterarũ rerum, quæ homini sunt usui et solatio, caritate punit. Huic adstipulante uatis eulogio, Posuit terrã fructiferã i salsuginẽ, a malitia hominũ habitãtiũ i terra. Iusteq; his

Quã facete corripit. Federicũ Iord.

prædi. ord sanctiones tris.

Att. grauius delinquentes Grauius puniũtur.

Att. Totum.

oĩbus, cæterisq; angustiis hoĩes excruciat plus retroactis tpĩbus eo q magis delinquũt. Cæterũ uobis dico, nisi ĩ melius mores uestros reformaueritis, ex quo noscitis uiã, qua pmeare debeatis, auspitio Prædicatorũ, ac Minoritatũ patrũ, et a qua declinare imposterũ seuerius, duriusq; puniemini, ipso dño ĩ Euangelio attestãte cũ dicit, seruus sciens uolũtatẽ domini sui, et nõ faciens, plagis uapulabit multis. EA tempestate, qua uenerandus uir Ioãnes uicẽtinus, uita, doctrina, et sãctitate cõspicuus, Bononiæ Cõcionans, ĩ melius hominũ mores reformauit (pro ut ĩ eius uita dicemus) timẽtes Ciues nostri Bonon. tãto patre orbari, cõmuni uoto aliquos uiros doctrina claros, Parrhysiũ ad Cõuẽtũ generalẽ seu Capitulũ (ut ipsi uocãt) ord. nostri legatos miserũt ut efficerẽt, ne tãtus uir a Bononiensi Ciuitate auferet corã plurimas adducẽtes ratiões, quas ĩtra, hãc protulere, Totã fuisse ciuitatẽ uerbis eius ĩ melius reformatã, et iã iactũ semẽ fructicari, ĩ breui coalescẽdũ, ut ĩ optimã frugẽ euasurũ sit, Q d si mõ Ioãnes abiret, fortassis omnẽ segetẽ arefieri, nõdũ bene firmatã, Quare rogabãt patres, ut Ciuitati Bononiensi morẽ gererẽt. Quibus p Iordanẽ respõsũ ẽ, fere ĩ huiuscemõi uerba, prius tamẽ collaudata Ciuitatis beniuolẽtia, et deuotiõe. Oratores egregii, causa quã corã protulistis suadens ut ãmoueri pater Ioãnes a uestra Ciuitate nõ debeat nõ cogit nos, uotis uestris facere satis, porro uos scitis agros serẽtes, iactis seminibus ĩ agro, ex ide abire, nec ibidẽ pmanere, ut uideãt, quõ semẽ producat, quoue modo coalescat, fructumq; proferat, sed iactis in uno loco seminibus, relicto illo, ad alium serendum uadunt, Inscitia illum arguerenus, qui iactis seminibus, in agrum comportaret stratum, ut incrementum uel decrementum frugum obseruaret. Ioannes iecit in uestra Ciuitate semen, oportet ut uadat in aliam, ad id faciendum, iuxta monita Saluatoris dicentis, Quia et in aliis Ciuitatibus oportet me prædicare uerbum dei. Veruntamen cognita uestræ ciuitatis ad ordinem nostrum dilectione, ne uideamur tantorum preces Ciuium aspernari, colloquio inter nos habito, adnitemur uestris sat facere petitionibus. Accidit ut pius pater tunicam dono daret cuidam petenti egenum ac debilem se simulanti, Qua is acceptã, ad, tabernam meritoriam diuertens, eam uendidit, et in æpulis precium consumpsit, frater quidam hoc uidens, Iordani dixit. Ecce pater, cui uestẽ tribuisti, iam is in taberna meritoria eam liguriuit. Ad quem uenerandus pater, Mallo me amisisse inquit tunicam q̃ pietatẽ. Quod enim egi, id pietas suasit, putans eum illa indigere, cum crediderim illum inopem, et ægrotum. Quapp eius inopiæ, et miseriæ occurrere uolebã. INSTITuerat. aliquando Gregorius pontifex maximus quorumdam Monasteriorũ fratres aliquot nostri ord. Censores. Qui accepta auctoritate Censoria non seruatis iurium ordinibus, licet id iuste fecerint, sententiam mox protulere

Ioãnes uicẽtinus.

Bononia.

legati Bo. missi parrhys. ad capitulũ gen pro Io. uicen.

Attẽ. Iord. resp. ad legatos Bonon.

Mallo me amisisse tunicã q̃ pie

Gregorius pont. max

et quosdam Abbates suis officiis ac dignitatibus priuauere, Quod cum intellexisset pont. cum Cardinalibus indignati, eo ꝙ secundum iuris ordinẽ processum (ut diximus) non fuerat, rescindere latã per fratres sententiã constituerant. Rebus hoc modo pendentibus, forte superuenit Iordanes, Et ei facultate loquẽdi data, sic facete dixit. pater sancte mihi hoc sæpe accidit ꝙ dũ uellẽ ad aliqđ Cisterciẽsis ordinis Monasteriũ declinare, animaduertẽs cũ sotiis cõsuetã uiã in longũ protrahi, per tramites, inter prata iter faciens, citius perueni, pertesus prioris uiæ longitudinẽ, præ oculis Monasteriũ uidẽs. Verũ si tunc ianitor me interrogaret, qua uenissẽ uia, et intelligeret per tramites, nonne seuerior uideret, si remitteret nos ad consuetã uiã, ut per eã ueniremus nolens nos aliter Monasteriũ introducere? sic igit̃ pater sancte licet per iuris uiã fratres nõ incesserint, quæ forte illis nimis longa uidebatur, ad istorũ Abbatũ depositionẽ, cũ deponi fuerint digni pro ut uestra sanctitas de facili dignoscere poterit, sustineatis rogo, quod factũ est licet per quãcũq; uiam, eo deuctũ fuerit. Nonnũq̄ causam reddebat, quare citius scholastici philosophiæ isẽruiẽtes, ad sãctissimã religiõnẽ aduolarent q̄ Theologi, et Iuristæ. Dicebat enim, facilius bono rustici inebrian̄t uino ueluti insueti, qui aquam libare solẽt, q̄ nobiles, qui uina optima, et fortia nõ timent, eo ꝙ in usu habeãt, Philosophi quidem tota ebdomada, Aristotelis et aliorum Philosophorum aquã epotant unde cũ i diei dominicæ sermone, uel festi, Christi Iesu uerba, et seruorum eius dulcia, et uehemẽtia hauriũt, mox inebriati mero sancti spiritus, capiuntur, Et nõ tantũ sua, sed et se ipsos Deo elargiũtur. Isti uero Theologi. sæpe huiusmodi uerba audierunt, et ideo eis sicut rustico, et ædit
uo contigit, qui ex assiduo ante dei arã transitu, irreuerẽter se habet, et ad illã nonnunq̄ terga uertit, cæteris reuerẽter inclinãtibus. ALIQVANDO in Conuẽtu Generali, seu Capitulo: ut dicũt: faciundo, haud leuiter ægrotans, cũ pro more, in festo Penthecostes ad fratres uerba facere nõ posset, tãdẽ rogatus, capitulũ igressus, dixit. Hac ebdomada Patres crebro dicemus, Repleti sũt oẽs spiritu sancto, Nõ ignoratis, ꝙ si uas oppleri aliqua recenti re debeat, oportet, id euacuatũ reddi quo antea erat oppletum, sancti igitur Apostoli repleti sunt a sancto spiritu, quia euacuati erant a spiritu sancto, Et hoc etiam in psalmo cantamus Auferes spiritũ eorũ et deficiẽt a se scilicet, ut proficiant in te, et in puluerẽ suum reuertentur, Et sic emitte spiritu tuum et creabuntur etc. quasi diceret Dauid, si tua gratia, uoluntatem propriam et singularem, ac priuatum a se euacauerint amorem, tuo replebuntur sancto spiritu. Quo uerbo fratres apprime ædificati recessere. SEMEL fratres admonens, ut a leuitatibus abstinerẽt, dixit. Mihi et aliis p̃sidentibus, sicut opilioni, accidit, qui magis unius hirci custodia affligitur, q̄ centum ouium, sic unus insolens, magis

Att. optimã similitudinẽ

Quare citius phi q̄ iuristæ et theologi ad religionẽ accedant.

Att. Verba Ior in capitulo Gener.

Att. pulchram similitudinẽ bonorũ religiosorũ et isolẽtiũ.

præsidentem grauat, et domū exturbat, q̄ alii centū fratres, qui oues sunt quæ pastorē sequuntur, Porro sibilū eius noscunt, nec eū relinquunt, sed simul uadūt, sistūt accubāt, comedūt bibūt capite inclinato, hærbas legūt ī omnibus fructuosæ ī paucis tædiosæ sed nōnulli ut hirci, turbantes pastorē et gregē, discurrunt, perstrepūt, in sotios capita impingunt et alte saliūt uiā nō retinent aliorū sata lædunt, neq3 uirga opilionis, neq3 clamore arcētur, Et ad ultimū breuē caudā, idest artā patientiā habent, et ideo quādoq3 fœda sua ostēdunt. Pro deo fratres amātissimi, fugite huiusmodi hircinos mores, et estote oues dei, Itē ut ab ociosis cauerent, semel admonens fratres ait. Videtis fratres, q̄ in pceptibiliter quātūcūq3 in psalmodia alte incipiatur, paulatim, uox cantantiū defluit, et cadit, Sic quātūcunq3 bona uerba dicere incipiamus uel ad alterutrū cōferre paulatim, ex humana corruptione ad uana prolabimur. Sed qui bonus est, et hoc pcipit, debet facere sicut in Choro cantor, qui locis aptis, eleuat uocē, sic bonus uir casum occiosorū aduertens uerborū, aliqua uerba interponere debet, uel exempla grata, ut interrūpat nociua, Eodē modo cū ex carnis corruptione paulatim nō solū a uerbis, sed et a solito religionis feruore tepescimus, nos inuicē excitare debemus, ALIQVANDO sermo corā uen. uiro factus fuit, de quodā patre uiro probo et uirtutibus prædito, q̄ Antistes iure optimo fieri deberet, At uir dei respondit. Mallē eum pheretro mortuū ad sepulturā sociare, q̄ ī Cathedra Antistitē uidere sedentē. QVIDAM uir nobilis Germanus potētia maxima fretus, ui bouē fœminam a matre uiri sancti Iord. abstulerat post paucos dies uerbis suis Iordanes eiusdē filiū ad ordinē traxit. Quo audito pater quosdā ad eū querēs de filio ablato præmisit. Quibus Iordanes sic facete respondit, ut eorū furorē leniret. Haud Germaniæ consuetudinē ignoratis, Quæ huiusmodi est, q̄d si quispiā alicui intulerit iniuriā mulieri nemo ægreferre debeat, si fuerit a filio uindicata. Quū ergo Ciuis ille matrē meā boue priuauerit, nō iniquo animo, uos, nec ille ferre debet si uitulū abstulerim, ALIQVANDO in partibus Transmarinis rogatus a Tēplariis ut sermonē faceret Gallice (forte ii Galli erāt nec eorū ideoma plurimū callebat) uotis eorū libenter annuit. Accidit ut in quadā platea omnes essēt, quodā muro ab uno latere ad hominis staturā cinta, uolēs eos ī initio admonere, q̄ licet Gallice parū loqui sciret, tamē fideret ex uno uerbo modico Gallico, magnā aliquā sententiā colligerēt, dixit, si quispiā Asinus: honore dato: ultra murū cōsisteret, eleuaretq3 caput, ut saltē eius auriculā uideremus, iam oēs intelligeremus, q̄ ibi Asinus totus esset. Ita ut p modicū partis, totū ītelligeremus, sic nōnūq̄ accidit, ut magna sentētia dicta, uno breui uerbo intelligatur, quāuis tota sit Germanica, et modicū Gallicū, ACCIDIT ut uir dei plures tyrūculos nostræ religionis, per ipsū sactæ Cōuersatiōis

ut occiosa euitāt̄ uerba et inania.

Att.

Att. facete responsū optime quadrā

ex uno uerbo max. sententia nōnūq̄ intelligitur

toga, ad quoddā Cœnobiū ſecū duceret: forte illos ad habitū receperat ī lo
co, ubi fratres nō habebāt ædes:, Igitur cū his ad meritoriā tabernā diuertēs
et pro cōſuetudine, hora id petēte, officiū perſolueret: quod cōplectoriū di/
cūt: accidit ut quidā ex iis, in riſū prorūperet, Cæteris uero id cernētibus, ue/
hemēter et ipſi ridere cæperūt. Animaduertēs autē quidā ex ſodalibus uiri
dei, nutibus adnitebat̄ eos cōpeſcere. Ad illi magis, ac magis ridebāt. Tunc
Iordanes dimiſſo complectorio, et dicto benedicite, ad ſociū cōuerſus, Fra/
ter inquit, quis horū tyrūculorū tibi curam demādauit? Quid ad te attinet
de eorū riſu? Et ad illos conuerſus, Filii ait uehementer ridete Nec inceptū
omittatis, quia hoc uobis cōcedo. Et uere ridere beneq; uos gaudere opor/
tet, eo ꝙ de diaboli Carceribus exiſtis, fractis uinculis illius, quibus multo tē
pore, uos ligatos tenuerat. Ridete igit̄ filii, Ridete, Porro illi hoc in ſermo/
ne cōſolati in animo, deinceps ridere ore effuſo nequiuere. SEMEL Par/
rhyſii concionans, et adhortans ſceleribus obnoxios ad deū properare et
acta īproba reſcidere, dilluereq; illa ꝑ ſanctiſſimā cōfeſſionē nec diutius ī eis
perſiſtere, et occurreret ſibi, quod in ſcriptura peccatū inferni porta diceret̄
ait. ſi quiſpiā hodie, cras, et poſt cras, et pluribus diebus ad Cœnobiū ueniēs
præ foribus aliquē cōtinue ſedere adoleſcentē animaduerteret nō ne de fa
cili ipſū ordinē ingredi uelle putaret? Quomodo igitur nō eſt credibile ꝙ
intrent in īfernū, qui tā diu ſedent in porta? ITEM dicebat ſicut cemētari
us, qui murū obtortū reparare ſatagit, quoſdā lapides retrahit abſconditos
et prominentes repercutit, ſic in emiſſione clauſtraliū præfectū facere opor
tet, ut uidelicet, illos, qui nimis latitare cupiunt, ad actionē dirigat, et illos, q
nimis exponi uolunt, intus cōtineat. Cōſueuerat idē uenerandus pater eū/
dē ſermonē, aliquoties in cōcionibus iterare. Q đ cū obiiceretur, reſpōdit, ſi
quiſpiā bonas hærbas legiſſet, illaſq; ad pulmētū faciēdū, accurate præparaſ
ſet, eſſet ne cōueniēs illas proiicere: et pro aliis colligendis laborare? Dicebat
etiā. ſi alicui facultati tātū ſtuduiſſem, ꝗtū huic Apoſtoli uerbo, omnibus
omnia factus ſum, iā doctor in illa poterā extitiſſe, ſemper enim ſtudui qua
liter me aliis cōformarē, et me nō formarē, Nūc uidelicet, cōfirmādo me mi
litibus, nunc religioſis, nūc Clericis, nūc temptatis, IS ueneran. pater quēdā
apoſtatā, (illos apoſtatas uocamus, q auſu temerario, religionis ueſtimēta
exuūt) ad ordinē reſumere adnitebatur, Cunq; Conuētu edito, fratrū ſentē
tias exigeret, unuſq; præ cæteris nō aſſentiret, dixit, Et ſi hic modo crimina
multa comiſerit, forſitā multo plura his adiiciet, ſed dū ille ſe de hoc nō cu/
rare aſſereret, reſpōdit, Certe frater, ſi tu pro iſto tantillo uiro, unā dūtaxat
ſanguinis gutā fudiſſes, ſicut Chriſtus dominus noſter, pro ipſo ſanguinē
ſuū, aliter reſponderes. At ille in ſe reuerſus, et cōfuſus ſe humi proſternēs
opinioni ceterorū æquo animo ceſſit. QVIDAM frater ſubtimēs, ne poſ

Ridete filii ridete eo ꝙ ex diaboli carceribꝰ effugiſtis.

Att. pulchrā ſimilitudinē de porta īferni.

ꝓlatus latitantes ad actionē dirigat. et alios ītus contineat.

Att.

Att. ꝓ apoſtata recipiundo

sint tot orationibꝫ et deprecationibus factis a fratribꝫ elemosinæ psolui, q
bus uiuebãt fratres, quare aliquãdo suã sancto uiro narrans opinionẽ, efflagitabat se ad plenũ de his instrui, Cui uen. pater respõdit. cũ sint spiritualia pcii inestimabilis respectu tẽporaliũ, Cõstat illa in infinitũ hæc pcellere et esse incõparalilitet meliora, Vnde te scire uolo, et hoc incõcusse tenere, ꝙ si pro omnibus elemosinis, quas cõedisti, dixisti semel orationẽ dominicã deuote, ad plenũ persoluisti. PRO Curator quidã (procuratores huiusmodi uiri apud nos dicuntur qui pro diuturno uictu, res monasteriorũ necessarias procurant) pertesus hoc onus, aliquando rogauerat instanter Iordanem ab eo se absolui. Cui uir dei respõdit. Officia creberime, fere ista quattuor comitantur, Negligentia uidelicet, Impatientia, Labor, et Meritũ. A primis duobus te absoluo, duo uero reliqua, in peccatorũ remissionẽ, tibi iniungo ALIQVando in Cõuentu fratrũ, quod Capitulũ appellamus, quidã frater delatus ẽ, ꝙ dedisset mulieri dexterã. Cũ delatus mulierẽ illã diceret sanctã esse, tunc præsidens ait. Pluuia bona est, et bona terra, tamen ex eorum cõmixtione fit lutus, quꝫ fœdant̃ cæteræ res. sic et manus uiri licet bona fuerit, similiter et mulieris, ex mixtiõe tamẽ illorũ nõnũq̃ cogitatio, uel affectio mala cõsurgit. QVAESIVIT aliquãdo a sancto uiro quidã frater utrũ utilius foret sibi semp orationibus isistere, an scripturarũ se studiis occupare, Qui ait. Qđ melius ẽ, sẽper bibere, an sẽper comedere? Et utiq; sicut ista cõpetit alternatim fieri sic et illa. ITEM alius rogauit, ut ostenderet quid orandũ sibi melius expediret, Cui dixit. Bone frater qđ qđ tibi maiorẽ ĩgenerat deuotionẽ, huic isistere nõ omittas. Nã ad orandũ id salubrius tibi erit, quod affectũ tuũ fructuosius irrigabit. Plura qdẽ alia uerba digna q̃ scriptis mãdent̃, et opera præclara edidit, ex qbus ingẽs cõficeret̃ uolumẽ quæ, ne tãdẽ lectori tedio sim, missa facio. fortassis ea alio loco describã. Tãdem anno domini milesimo ducẽtesimo trigesimo sexto, Cõuentu decimo septimo edito parrhysii. quẽ generalissimũ secũdũ dicunt, ĩ mẽtẽ subiit hierosolimã petere, uisẽdi gratia sãcta redẽptiõis nostræ loca, ac fratrũ cœnobia Ad hoc eni pagẽdũ, antehac nutrierat barbã. Itaq; uale dicẽs patribꝫ pelago se credidit. sed cũ ꝓpe Acon puenisset, ĩgẽti oborta tẽpestate, cũ duobus sotiis, et nouẽ et trigĩta hoĩbus, naui fracta, ĩ fluctibꝫ periit idibus februarii Porro eius fœlicẽ obitũ p litteras subsequẽtes Gotiphredus, et Reginaldus ord. nostri fratres, præsidẽti parrhysiẽsi, denũciarũt. Gottiphredus et Reginaldus ord. præd. pont. max. pœnitẽtiarii, Præsidenti ac fratribus Cœnobii parisiẽsis, salutẽ. Noueritis ꝙ inũdãtis maris seuitia, ac suo impetu propellẽte ad litus triremẽ, in quã dulcis pater noster Magister Iordanes cum duobus fratribus erat, ipse et nonaginta nouem homines liberati sunt ab hoc seculo nequã, Super hoc tamẽ Carissimi, nõ paueat cor uestrũ quia nobis

Att. Dominicã oratio. q̃tũ ualeat.

Att. Quatuor q̃ offitia cõmittare solent.

pluuia bona terra bona lutus ex his.

Att. Quid faciendum.

Quid orã.

Acon. obitus ior

Litteræ de obitu Ior.

orphanis, pius pater et Deus totius cōsolationis, remediū, et post tēpestatē, prouidit trāquillū. Nā dū iacerēt corpora inhumata (ut testant, qui de illo naufragio euaserūt, qui eos tradiderūt propriis manibus sepulturæ: luminaria de cœlo super eos, singulis noctibus effulserūt. sed et Cruces multæ super eos uisæ sunt, et a multis. Ad quod miraculū loci incolæ confluētes, tanti odoris fragrātiā hauserūt, q iuxta testimoniū eorū, qui post uisa miracula, eos tres sepeliere, usq; post decem dies odor nimius ab eorum manibus nō recessit. Sed et p circuitū sepulturæ eiusdē, odoris suauitas latius emanuit, usq; quo fratres de Achon uenerūt cū nauigio, et eos in suā ecclesiam trāstulerūt. Vbi dictus pater quiescit, Et multa multis beneficia præstat, per oīa benedictus deus amē. BEATI uiri obitus hoc mō in cœnobio Lemonicēsi, quod de primis ord. cœnobiis fuerat) reuelatus fuit. Erat quidā frater, qui præcipuo affectu dei uirū Iordanē colebat, et uenerabat, qui anteq citra alpes decessus eius innotesceret, in ecclesia post matutinas ad deū preces emittēs permāserat. Cūq; deus rore cœli cor eius illustrasset, mox obdormiuit, cū antea orasset pro uen. patre deuote, quē in trāsmarinas partes secessisse itellexerat. Et ecce uidebat ei, q erat i ripaquarūdā aquarū admodū immēse latitudinis ac pfunditatis, qbus uidebat multorū hoīum cadauera ceu ex aquis recēter educta, Et cū hoc plurimū admiraret, uidebat Iordanē quasi ab interioribus aquarū, illico emergētē fixū i cruce, solito iucundiorē manibus ac pedibus extēsis, queadmodum solet Beatus Andreas apostolus pingi, et alacrē absq; ullo adminiculo in cœlū scādētē, Quæ cū frater intueret, stupore pculsus, beatus pater illi sermone blādo sic loquutus est. Nisi ego abiero paracletus non ueniet ad uos. Quo dicto, manibus eleuatis, cū ipsa cruce ferebat in cœlū. Porro eo disparētē, is uidebat sigillū eius in terra iacere. Cū igit posthac uulgatus fuisset uiri dei obitus, et modus, quo uita defunctus fuerat, quid ea prætēderat uisio, plenius cognouit. IN Monasterio Acquiriæ ordinis Cistertiensis Barbātiæ fuit quædā sanctimonialis uirgo grauis annis Liegardis nomine, per quam deus multa operatus est miracula, dum in humanis ageret, et post eius fœlicem exitum. Porro hæc miro amore, miraq; deuotione, uirū dei Iordanē cōplectebat, Huic, cū quadraginta annis in sancta cōuersatione domino deseruisset, iāq; præ senio, et lachrymis nō uideret, quas sedulo fuderat, in ipsa uigilia Natiuitatis domini nr̄i Iesu xp̄i, Beatus pater apparuit i hūc modū. Quū. n. ipsa, ab hora diei prima, usq; i sextā orasset, nec solitā psentiret deuotionē, tedere cœpit, et in hæc prorupit uerba. Proh bone deus, unde hæc patior? Certe si aliquem in cœlo uel in terra amicum pro me nunc orantē haberem, hac cordis modo carerem duricia. Hæc illa dicēte cū lachrymis, e uestigio ante mētis oculos, quidā frater tā lucidus, tā gloriosus apparuit, ut illū ob claritatis magnitudinē, nō agnouerit. Vnde ipsa obstupescēs, ait. Quis es tu? Et ille. Sum Io-

Luminaria et cruces uisæ super cadauera Iord. et sociorum.

obitus ior reuelatus.

uerba Ior. ad fratrē.

Acquiria.

danes cõdã prædicatoriæ familiæ moderator. Exiui enim ex hoc seculo, ad

Cõsolatur liegardem post mortem Iord.

gloriã beatorũ et inter apostolorũ choros et prophetarũ, euectus sum missusq; ad te, ut i festo isto lætissimo te cõsolarer. Tu ergo, iam secura esto, quia in proximo ẽ ut a deo coroneris. Deinde subiũxit, Deus misereaẽ nostri etc. cũ collecta de spiritu sancto, quẽ (me rogãte) ꝓ meo ordine dicere ꝓmiseras, usq; in tuũ finẽ, ne omittas. Moxq; euanuit, eã i tãta animi lætitia, quãtã nũq̃ habuerat, dimittens. Hæc eadẽ fere (et si alio modo) Beatus pater, cuidã fratri ordinis nostri reuellãs, ꝙ in ordine sublimiũ præsidẽtiũ, et in cœlo locatus esset honorabili schemate demonstrauit. QVIDAM ex ordine Carmelitarũ frater diabolica suasione temptatus de ordinis ex-

Carmelita de recessu or. temptatus.

cessu, exaudiẽs Iordanẽ aquis obrutũ magis ac magis intra se turbatus, dicebat apud se. In cassum qui deo seruit ut uideo, laborat. Aut Iordanes ille in dei uia nõ incessit, qui sic miserabiliter periit, aut Deus nõ æque retribuit iis, qui sibi seruiũt. Inualescẽte animi ægritudine et mœrore, exire ordinem in ãio instituerat. Hæc illo deliberãte, præcedẽti nocte, qua die postero firmauerat exeundi propositũ, ecce apparuit ei insignis uir luce immensa præ-

Iorda. apparuit carmelitæ.

ditus, ipsum circuiens. At ille tremẽs ac stupens orabat dicẽs, Domine Iesu Christe mihi esto præsidio, Et ostẽde quid sit hoc. Extemplo uir ille insignis respondit. Ne turberis frater, Quia sum Iordanes ille, de quo hæsitabas. Hoc firmiter teneas, nec dubites, quia saluus erit omnis, qui usq; in finem domino nostro Iesu Christo seruierit. Illicoq; disparuit, ipso ad plenũ in omnibus d(i)misso læto. Hæc uti gesta fuerant, is frater cũ præsidente Cœnobii eius, ac Simone fratre uiro religioso, Patribus nostris, narrare cõsueuerat. NON inutile, reor, erit aliqua referre miracula, post eius fœlicem exitũ, ad eius noĩs inuocationẽ, per deũ facta. Præfecerat is uenerandus pa-

Sanctimonialis.

ter, adhuc in humanis agẽs, quãdã insignis uitæ sanctimonialẽ fœmininã monasterio cuidam fœminarum sub cura et habitu ord. nostri, Quæ post multũ tp̃is, cũ eo i officio, oĩ modestia, grauitate, ac religiositate ꝑfuisset, incidit i paralisim, ita, ut e grabato absq; ministrãtiũ adminiculo nullatenꝫ se mouere posse. Quapp sæpissime enixe efflagitauerat, se eo munere absolui sed oĩbus sanctimonialibꝫ reclamãtibus, nũq̃ potuit uoti cõpos fieri, eo ꝙ utilior uidereẽ monasterio ipsa sic ægrotãs, q̃ alia quæcũq; sospes. Contigit uero die quadã post beati uiri obitũ, cũ multa miracula, aq̃ plurimis referrereẽ, ad eius noĩs ĩuocationẽ facta, ut sanctimonialibus cibũ sumẽtibꝫ, iuberet se i gestatorio, a duabus sororibus in ecclesiam deferri, et ante aram ibidem se poni, Et emissis sororibus, deuote ac iugiter beatum uirum dei Iordanem rogauit, quem firmiter credebat in cœlesti ac illa diuina domo glorificatum, ut impetraret a domino quatenus uel cito uita excederet, ut sic hac molestia liberarentur sorores, uel ꝙ obtinere saltem posset

a præsidentibus ordinis ab ipso onere absolutionē uel pristina sanitate do/
naret, qua habilis fieret, ad monasterii munera obeūda. Simulac emisit pre
ces, sensit sibi quādā uirtutē diuinitus infundi, Deinde cœpit pedē alterū, Miraculū.
plena fiducia, et alter⁊ extra gestatoriū ponere, postea surgere, et hac illacq;
per chorū meare, ueluti tēptatura, si uere sanitatē esset adepta. Interim, dū
hæc ab ipsa agunt, signū nola refectorii datur, ut sorores ē mēsa surgerent,
postq̄ cibo potuq; satisfactū erat, Igit sororibus pro gratiis reddēdis, secū/
dum consuetudinem ad ecclesiam uenientibus, obuiā sana fit. Quam cum
iuniores primo ex refectorio exeūtes uiderēt, subdubitabāt, an priorissa illa
esset, quā præter cōsuetudinē deambulātē cernebāt. Cantorissa uero cū an/
tiquioribus ultimo refectoriū exiēs, cū animaduerteret eā recte ambulātem
quā pauloante in gestatorio sine uiriū usura reliquerat, omisso psalmū Mi
serere mei deus etc. (porro psalmū hūc pro more præcinebāt) quāta pote/
rat uoce Te deū laudamus, cantare occœpit, Et prosequētibus ea uoce cæ/
teris sororibus, a cōuicinis insolitæ uoces exaudiunt. Quibus ꝑmoti ueren
tes ne illis aliqd mali accidisset, ut puta Monasteriū occupatū a prædonib⁹
armis fulti ut succurrerēt, si necesse foret, accurrūt. Sed re mox intellecta ꝑ
fenestrā a Priorissa, inde deū laudātes cū sancto uiro Iordane abierunt. IN Praga.
Praga Bohemiæ metropoli erat Cursitius cognomēto Albus, uxorem ha Bohemiæ
bens noīe Helisabeth prægnātē. Hæc igit partui uicina, ante triduū q̄ pare cursitius.
ret, fœtū ī uētre mouere haud ꝑsēserat, ut antea, Cœpit plurimū subdubita Helisabeth
re, ac timere, ne interisset. Quū nocte (qua fœtū postea exclusit) graui do/
lore præmeret, filiū pariēdū deuouit, si masculus foret, uiro sancto Iordani
affirmās eū impossibile nō esse sanctū, cuius uitā et doctrinā ingentē tā cre/
bro audierat, si aūt fœmina, diuæ Helisabeth, quæ pauloante, inter diuos re
lata fuerat. Educto fœtu de utero, ab obstetricibus requisiuit utrū esset ma
sculus uel fœmina, a quibus masculū esse, sine uita, responsū ē. At illa ut ex/
audiuit mortuū se enixā, cœpit maximis uocibus, ingēti cū ploratu, Iorda/
nis auxiliū implorare, efflagitās sibi filiū uiuū reddi. Hos ploratus, has uo/
ces, usq; ad noctis medietatē protrahēs, plena fiducia, sæpe mulieres adhor/
tabat, ut tēptarēt an filius uiueret. Quæ, ut morē ei gererēt, ac experimēto
cognoscere possent, ī fœtu nihil prorsus uitæ esse, hyemali tp̄e ī balneū aquæ
frigidissimæ immersere. Sed cū penitus ímotus persisteret, absq; uitali spiri
tu eū esse oēs affirmarūt. Certæ igit mulieres circūstātes factæ de fœtu mor
tuo, admitebant Helisabethæ aliqd solatii, multis uerbis afferre. Quæ earū
uerba nō exaudiēs, icesāter flēs iordanē iclamabat, et ut ꝑsto eēt sibi, apꝑme
rogabat. Demū plena fiducia, iubet illas ad īfantē accedere, diligēterq; ꝑq/
rere, an uiueret. Et ecce ipæ dicto exaudiētes, uiuere īfantē, q̄ mortuū toties Ingēs mi/
expt æ fuerāt, īueniūt. Vn̄ grās deo agēs, et btō patri Iordani, filio Iordanis raculum.
nomē, ī miraculi memoriā īposuit, qđ ꝑ ipsum deus opt. max. fecerat. Post

q̃ illuxit dato signo ad redēdū deo officiū, pro more in ecclesia prędic. prudens ac proba mulier pro fratribus misit, reiq; seriē narrauit, Verba sua plurium matronarū cōfirmās testimonio. Plura describenda mirāda forent ꝑ deum perpetrata, ad inuocationē nōis uiri dei Iordanis, et pręcipue in Achō ubi eius sanctissimū ac uenerandū corpus quiescit, sed ne lectoribus tędio essem permisi in calamo illa quiescere. scripsit super Apochalipsim cōmētaria super Priscianū minorem, Item quędam grāmaticalia delicata. scripsit pręterea libellum de ordinis nostri initio.

Att. opera ꝑ ipsū edita.

Explicit uita Ven. patris Iordanis Saxoni ord. prędic. Generalis Magistri Secundi, per Leandrum Albertum Bonon. edita.

VITAE CAETERORVM GENERALIVM MAGISTRORVM OR. PRAEDI. PER EVNDEM. F. LEANDRVM Bon.

RAIMVNDVS DE PENAFORTI CATHALANVS MAGISTER GENERALIS TERTIVS.

RAIMVNDVS de penaforti Cathalanus originē retulit in Arragonū reges. Is postq̃ adoleuit, missus ē ad Gymnasiū, ut scientiā hauriret. In quo tātū breui admodū tēpore profecit, ut ea tēpestate, in Pontificio atq; Impatorio iure inter uiros clarissimos facile cōnumerari posset. Quāobrē Ciues nostri Bononiēses, tāti uiri famā exaudiētes. publico stipēdio ipsū ad docēdū cōduxere. Hanc ob causā togā īduit religionis, forte dissuaserat cuidā scholastico adulescēti plurimis rationibus sanctę cōuersationis ingressū, quapp deinde cōsciētia exagitatus, q̃d illi dissuaserat, ipse āplexus ē, uidelicet relictis Mūdi illecebris, fauore, et gloria, cū oīum admiratiōe, ordinē prędicatorū īgressus ē. Simulac uotū emisit, āno euoluto, pro more, accitus ē ī sotiū a legato pont. max. in Hispaniā cōcedēte. Demū cognita eius insigni doctrina, a Gregorio nono ponti. iussus ē epistolas pōtificū ac cōciliorum decretales in unū corpus redigere (quod hactenus ī usu habet ī Gymnasiis. et adamussim seruātur), ꝑ ut dignosci pōt ī prohemio ex eius nōis citatiōe ab eodē pōtifice. fecit et ipsū pont. Capellanū suū, et pœnitētiariū, Quę dignitas tpibꝫ illis nō nisi ualde litteratis cōferrebat. factus ē ēt īopū causarū expeditor. Post epistolas decretales ī unū cōgestās sūmā de casibꝫ cōsciētię edidit, opꝫ īsigne et oī admiratōe, obseruatōeq; dignū. Aiaduertens pōt. eius ꝑclarissimā uitā, mores, īgētēq; doctrinā, et aī ꝓbitatē, pręsulē ciuitatis Barchinonę creauit. Qui cernēs sub tāto honore, maximū latere onꝫ, dicto apꝓbāte pōt. eā ipsā dignitatē missā faciēs, ad ord. pręd. remigrauit, malēs tunica palioq; rudi et ignobili tegi, atq; sub eo egenus Deo seruire, q̃ post tātę

Att. causā quare togam prędic. raimūdus induit.

gregorius ix. pont. epistolę decretales ī unū ꝯgestę ꝑ Raimūdum.

sūma d̃ casibus.

epsraimū. epatū dimittit et reuertitur ad ord.

dignitatis fastigium, mox ratione͂ tantæ uillicationis reddere, Igitur ad ordine͂ prædic. reuersus humillimus pater petiit sibi quépiã uirũ ꝓbũ præfici, ꝑ que͂ posset erudiri ea, quæ religionis essent, Et ut erat mitis. ac naturæ cõ positæ, sic religionis moribus ornatus breui admodũ tépore euasit, ut in cõ uétu Generali duodeuigesimo (quod Capitulũ Generale uocãt) Bononiæ ãno domini. M. CC. XXXVIII. celebrato omniũ patrũ cõsensu, præside͂ tia, eo absente, totius ord. prædic. dignus nominaret̃ et approbaret̃. Exordiar ab inicio, ut re͂ seriatim narre͂ placiturã: puto: lege͂tibꝰ Vita fũcto Iordane uiro sãctissimo totius ꝓdicatorũ familiæ ꝓside͂te ad Interrege͂: ut ueterũ more Romanorũ loquar: uentũ e͂. Interrex: que͂ uicariũ Generale͂ totius ord. prædic. nostri dicũt: Magnus ille Albertus, ui et iussu institutionũ nostrarũ creatus est. Tande͂ edicto Cõuẽtu uniuersali duodeuigesimo, Bononiã electores conuenere, ut sibi ordiniq; aliquem præficerent. Huic synodi duo, inter cæteros electores, excepto Magno Alberto, uiri et moribus, et doctrina apprime pollentes, uidelicet Hugo de sancto Theodorico tũc præfectus Galliæ ꝓuinciæ, postmodũ Cardinalis ecclesiæ Ro. et Hiuo ꝓfectus prouinciæ terræ sanctæ: hos enim præfectos appellãt prouinciales priores: iterfuere. Ad certã die͂ oe͂s electores, sub quadã porticu cõuenerũt pro præside͂te eligẽdo. Datis ab omnibus suffragiis, pari lance certatũ est, Porro i duas se subdiuiserãt partes, Alii qde͂ Magnũ Albertũ, utpote Germani et Hugone͂ prælibatũ Galli elegerãt, cæteris partibus utrisq; faue͂tibꝰ Iterũ atq; tertio res incepta, i ide͂ semꝑ recidit. Animaduerte͂tibꝰ patribꝰ electores isimul nõ posse cõuenire, orationes idictæ sũt ante pare͂tis Dominici sanctissimũ corpus, Sic igit̃ orãtibus fratribꝰ, mox extra se quidã positus, uidebat oe͂s electores cubiculũ exeũtes, in templo maximã columnã erigere, gutulis sãguineis purpuratã a sũmo usq; deorsũ attinge͂te͂, Verũ cũ intue͂s frater lætaretur, ex templo signũ electoribus dat̃, ut denuo ad electione͂ ꝓsidentis cõueniãt, In primo itaq; scrutinio, cũ Barchinonæ esset, patres ipsũ unanimiter et cõcorditer elegerũt, cũ prius antehac nulla ꝓrsus illius me͂tio fieret. Time͂tes uero ne oblatã præsidentiã dictã aspernaret̃, pari cõsilio miserũt patres Hugone͂, Bonisiũ placétinũ, Põtiũ de sperra ꝓfectũ galliæ Narbone͂sis ꝓuiciæ philippũ oli ꝓside͂te͂ syriæ, sed exauctoratũ i dicta synodo, stephanũ Hispanũ cõdã Lõbardiæ ꝓuiciæ ꝓfectũ, cũ nõ nullis aliis patribus, Barchinonã, ut suadere͂t Raimũdo, ut acceptaret oblatã ꝓside͂tiã. Vt uõ cõ uenerũt uirũ dei, apprime rogabãt. ut ceruice͂ flecteret sed is secũ magis exoptãs habitare, q̃ tã grãde͂ subire ꝓuinciã, iexorabile͂ se se ꝓbebat, Tãde͂ tãtorũ uirorum auctoritate et rationibus suasus, iclinato capite, tantum onus subiit. Verum biennio duntaxat hoc officio functus est. Quippe in synodo prima Generali sub ipso celebrata, quæ decima nona fuit ãno domini. M. CC. XXXIX. edidit legem, ut præsidens totius ordinis predicatorum

Att. bonit. uiri

Raim. ord ꝓdic. prefi citur.

Interrex.

mag. Alb.

Hugo.

Hiuo.

Att. Visionem

Bonif. põ tius. philip Stephanus

possēt officio renunciare corā patribus(quos dicimus deffinitores)et isti
lex lata su obligarent cessionem acceptare. Id,quod tuncfacere adnixus,est se mini-
adēte Rai. me potuit,eo ꝙ patres admittere cessionē noluere. Tandē in sequēti anno
uidelicet. M. CC. XL. in synodo uigesima ,Bononiæ celebrata, cessionem
petiit,corporis ualitudinem allegans,et nonnulla alia,et cum plurimū hoc
Raimūdus efflagitaret,tandem uoti compos factus est,ob dictam legem in præcedenti
abrogatur anno editam. Quamobrē animaduertentes patres ingentem perturbatio-
nem,quæ de facili suboriri posset,in ordine,si pro uoluntate huiusmodi ꝓ
sidentes,seu Magistri Generales ord.: uulgo dicti: officio renunciare pos
sent,et ipsi eorum uota admittere tenerentur,lege sancitū est,ne imposterū
eorum cessio admitteretur,ni propter impedimenta perpetua,sicq; lex illa
Lex prius abrogata. Raimundus igitur uoti compos factus,læto animo Barchinonā
lata abro. rediit,ibiq; uitam egit sanctissimam,et in studiis assiduis,meditationibusq;
occupatā. Edidit(ut præmissimus)plura opera,et Institutiones ordinis fra-
trum prædic. miro quodam ordine destinxit,quæ prius indistinctæ erant.
Superuixit postq̄ præsidētiæ ord. renunciauerat,annis quinq; et triginta.
Obitus rai Vita functus est in die Epiphaniæ. viii. Idus Ianuarii. M. CC. LXXV. Ip
mundi. sius sanctitatem crebra miracula ad in uocationem eius nominis ꝑ deū fa
Att. cta protestantur. Porro dum uiueret,et post mortem maximis claruit mi-
Ingētia mi raculis. Inter cœtera enim legitur quadragita mortuos eum suscitasse. Rex
racula per autem Arragonum uisis miraculis tam insignibus,plurimum apud pont.
Raimūdū institit,ut inter diuos connumeraret. sed nescio quo accidente,tam egre-
facta. gium opus ommissum est,Sicq; manet. Hæc sunt,quæ ad manus meas de
tanto uiro peruenere.

IOANNES THEVTONICVS MAGISTER GENERALIS QVARTVS.

IOANNES Theutonicus circa annum Domini milesimum
ducentesimū atq; uigesimum Bononiæ sacris initiatus est in or-
dine prædicatorum. Fuit uir litteratissimus,et moribus ornatus.
Erat enim iurisperitus,Ob eius eruditionem,multorum Cardinaliū,ante
q̄ togam sanctæ conuersationis acciperet,Capellanus,ac pœnitentiarius fu
it. Visa eius sancta Cōuersatione pont. max. post præfecturam prouinciæ
Hungariæ(porro huic prouinciæ aliquando laudabiliter præfuit) declara-
Thomas uit eum Antistitem Bosinæ,de quo refert Thomas Barbantinus autor li-
barbātinus bri Apum,ꝙ cū ultra octo millia marcharum in reditibus ex Episcopio ha
beret,quasi nihil in usus proprios expendebat,sed omnia egenis erogabat.
Nec solum quidē equū habuit,sed asellū,qui libros,et Episcopales infulas
deportabat. Ipse uero.

deportabat. Ipse uero cum fratribus pedibus incedebat. Verũ animaduertens q̃ ingentem molem Antistites euoluere habeant, approbante Pontifice, missa ea dignitate, ad ordinem reuersus est. Quum ad prouinciam Lõbardiæ a patribus regendã præficeretur, et ipse renueret, asserens se ab omni officio absolutũ post cessionẽ ab epatu factã, ecõtrario affirmantibus patribus, licet esset ab dicto officio per pont. absolutũ, nõ tamen ab obedientia ordinis, prout litteræ testabant apostolicæ, tandem coactus dictã præfecturam accepit. Raimundo, ipso petente, ut in eius uita descripsimus abrogato a præfectura totius ord. prædic. Parrhysii in synodo Generali uigesima prima celebrata, anno domini. M. CC. XLI. cõi patrũ suffragio, ipso renitẽte, toti ordini præfectus est. Instante electione, cũ electores inclusi essent pro more, oranti cuidã fratri, uisus est in somnis Ioannes ignea quadriga per impluuium: quod claustrũ uulgo dicit: uehi et euigilãs socio astãti Ioãnẽ asseruit electũ iri ad summã ordinis præfecturã. Quod mox rei euẽtus docuit. Rexit aũt ordinẽ annis duodecim, et mẽsibus sex. Vita functus est pridie Nonas Nouembris. M. cc. liii. in cœnobio Argẽtinati prouinciæ Theutonicæ, multis clarens miraculis. De hoc sanctissimo patre, Thomas Barbantinus narrat, φ adhuc puer existens, annorũ uidelicet decem, prodẽte sancto spiritu præuidit prædicatorũ ordinẽ uẽturum: nũdum enim parens Dominicus nouã istã militiam instituerat: seq; hoc initiandũ, et futurum Antistitem, et cæteros uitæ suæ gradus. Fuit uir certe omni laude dignus. Aliquãdo in frequẽti populo Basileæ concionãs, cum totam ciuitatem uerbo et exemplo illustraret, tactu manus leprosum mũdauit. Vt prædiximus, anteq̃ sacris initiaretur in prædicatorũ ordine, plærisq; uiris egregiis et præclaris carus fuit, et præcipue Federico imperatori, Cuius familiaritate apprime Cæsar delectatus est. Polluit ingenio, moribus, litteratura, et sanctimonia. Latine, Gallice, Germanice, optime loquebatur. Asserit etiã Thomas Barbantinus, tanti patris familiaritate plurimũ se usum fuisse et nunq̃ ipsum cognouisse minus solicitum de sua et aliena salute, siue ante religionis ingressum, siue post, siue Antistem, siue ordinis Prædicatorum Generalem Magistrum. Anno uero septimo ab eius exitu, patres ad synodum Generalẽ Argẽtinæ celebrãdã cõueniẽtes cum Humberto Vieniẽsi, Generali præsidẽte, decreuerũt corpus tanti uiri, ex inde in aliud sepulchrũ dignius, approbãte ac assistẽte Antistite Metensi transferre. Vnde Regina Hungariæ, hoc resciens, per litteras rem miram retulit sibi contigisse, precibus et meritis beati uiri, Q đ cum filius eius primogenitus a patre dissentiens, coacto maximo exercitu incominus aduersus patrẽ dimicaturus uenisset, ipsa Regina cernẽs, quãto discrimini ea res sibi, cõiugi, et filio, totiq; regno futuro esset, si congrederẽtur, noctem insomnem anxia de utriusq; salute duxit, cum lachrymis efflagitans supernum auxilium, præcipue uero

Vtinã nostris tẽporibus.

Ioannes ord. præd. præficitur

Visio.

obitus Ioãnis Argentinæ.

Visio Ioãnis adhuc peuri.

Miraculũ.

Federicus Imperator

Att

Regina hũgariæ.

sanctũ uirum Ioannẽ, et quẽdã alium fratrẽ, quẽ in patrẽ elegerat, dũ uiue-ret, rogans ut dei misericordiã interpellarent ut sic pater cum filio conueni-re in dilectione posset. semi uigilanti reginæ post crebras preces ad deũ fu-sas, (porro aliquãtulũ post laborẽ quieuerat) præsto fuit Ioannes cũ altero fratre sereno uultu dicẽs. Ecce quia in nobis fiduciã habuens, ꝙ promere-ri possumus apud dei clementiã, ut uota tua expleri possent, denuntio, te ante prandiũ auditurã pacem compositam inter patrẽ et filium. Qđ euẽ-tus rei confirmauit. Quædã alia Regina scripsit ob merita Ioãnis mortuũ quendã reuixisse. Omitto pene infinita mira opera, quibus claruit. Clau-dis gressum, Cæcis uisum, et auditum surdis restituit, obsessosq; a diabo-lo plures liberauit.

Ioãnes apparuit. Reginæ hungariæ Miraculũ.

HVMBERTVS BVRGVNDVS MAGISTER GENERALIS QVINTVS.

h VMBERTVS Burgundus, nobili genere procreatus in diocesi Vienensi, ex uico dicto de Romanis, in synodo Generali trigesima tertia, in Cœnobio Budensi prouinciæ Hungariæ anno domini. M. CC. LIIII. celebrata, Ioanni uita functo in præsidentiã totius ord. prædic. cõmuni patruũ suffragio, subrogatus ẽ. Anteq̃ sacris initiaret Parrhysii docuerat in artibus, et cum operã satis impendisset iuri pontificio, sancto afflatus spiritu, in die diui Andreæ apostoli, ad uexillũ Crucis ad uolauit, militaturus sub institutis diui parentis Dominici, Nec his cõtentus paucis post diebus, animaduertens quanto in discrimine uersantur, qui curis secularibus inseruiunt, præceptorem suũ (cui nomen Hugoni erat) qui post modum ob ingentem doctrinam, et morum grauitatem, ut in tertio libro dicemus, inter Cardines Ecclesiæ Roma. adscriptus fuit: ad secũ militandum traxit. Fuit Humbertus aspectu delectabili, facie præstanti ac hilari, comis, lenis, et in cunctis moribus maturus, Discretus, cautus, litteris ornatus, et ante omnia gratia dei plenus, qua plurimũ præfulsit, Et ut unico uerbo explicem, fuit omnium religiosorũ simulacrum. Romanæ Curiæ adeo carus fuit, ut a q̃ plurimis patribus, ea tempestate, qua Innocentius quartus pont. max. Christianæ reipublicæ præfectus erat, pro tãto dignitatis apice, dignus haberetur, et nominaretur. Ante summam præfecturam ord. prædic. pluribus in locis, et præcipue Lugduni litteras docuerat. Præfecturam Hetruriæ, ac Galliæ prouinciarum, intrepide egerat, Nihilominus quãuis corpore robustus, plurimis ægritudinibus, et laboribus attritus fuerat. Tãdem anno undeuigesimo postq̃ ordinẽ omni cum laude rexerat, ipso petente, in synodo Generali quadragesima secunda Lõdonis acta, anno domini

Hũbertus ord. præd. præficit.

Hugo ad sanctã religionẽ aduolat.

Humberti mores.

Innocentius. iiii.

Humb. ab rogatur.

MCCLXIII. abrogatus est, per patres, dictæ synodi præsidētes, inter quos fuit Diuus ille Thomas Aquinas, agens pro ꝓuincia Romana, et Bartholomæus Turonensis pro Gallia, Diui Ludouici francorū regis sanctissimi confessor. Postq̄ uero abrogatus est, Lugduni reliquum uitæ, docendo, et scribēdo egit. Oblatā sibi patriarchatus ciuitatis. Hierosolimæ dignitatem a Nicolao tertio pontifice maximo respuit, mallens priuate uiuere, q̄ aliis ꝑesse. Cōplura opera edidit, tā ordini nostro utilia, q̄ cæteris religiose ducere uitā cupiētibus. Officiū, quo ordo noster utit̄, ordinauit, pont. max. approbante, Canonē. s. Augustini copiosissime declarauit. De ordinis nostri officiis, scripsit libellū, tam utilē, ut formā agēdi oībus dederit. Vt merito is libellus, ordinis prædicatorū norma appellari possit. Itē librū de Eruditione religiosorū, et Epistolā de tribus substantialibus ordinis, et aliis uirtutibus, apprime utilē, Insuper et alios tractatus cōpillauit. Scripsit super Institutiones fratrū prædicatorū, Sed morte præuētus, nō perfecit. Tria dūtaxat capita, scholiis et glosematibus ornauit. Correxit Institutiones tā fratrum q̄ sororū, et ad unitatē redegit, adstipulāte Alexādro. iiii. pont. max. Iussu suo patrū probe gesta, et acta, in unū uolumen, licet inculte, et crasso stillo, redacta fuere. Epistolas plures, sententiarū grauitate refertas, licet uerborū careant ornatu et lepore, tamē succulētas edidit. Eius opera simultas exorta inter ꝑdicatores, Minoritasq; patres, et doctores parrhysiēses, auctore Gulielmo de sancto amore, uiro nō satis probo, per Alexandrum pont. max. Sedata est, Et ad eius preces lex grauis lata ab Innocentio quarto, cōtra prælibatos ordines uidelicet prædic. et Minoritarū, abrogata. Vixit laudabiliter ac intrepide sub uexillo ꝑdicatorio, annis quinquaginta duobus, deinde uita sanctissime excessit, in Cœnobio Valētinati prope Lugdunū, Idibus Iunii, anno domini. M. CC. LXXVI. sepultusq; est in sacello maiori, relicto sui maximo desyderio.

Diuus thomas barth.

opera' edita p Humbertum.

Obitus hūberti

IO. VERCEL. INSVBER ITALVS MAG. GENERALIS. VI.

IOANNES ex Vercellis Insubriū Galliæ cisalpinæ originē traxit, Quibus uero parētibus, nō cōstat, Illud autē cōstat, uirū fuisse oī laude dignū, prudētē ī agēdis et solertē, fama et opinione ꝑclarū, magnæq; memoriæ, et tenacitatis, ita, ut quē semel nouerat uultu uel fama, ī perpetuū retineret. Curiæ Romanæ adeo carus fuit (forte tūc præfecturā prouinciæ Lōbardiæ agebat, et Romæ esset) ut uita functo Vrbano quarto pont. max. in suffragiis cū Clemēte quarto postmodū dicto, fere pari lance certauerit. Porro in mēte pluriū patrū insederat, cognita uiri maiestate et dignitate, ut is ad tantæ dignitatis fastigiū, ceu dignus, deue

Att laudes Io.

Mores Io. heretur. Clemēs uero nō indignatus, propter hoc, sed magis lætus, decreuit posthac tunica prædicatoria sub pontificali toga indui. Fuerat Ioānes aspectu iucūdo, et pulchro, modico ac modesto cibo utens, naturali uigens prudētia, iuxta quā ex popriis singulorū moribus, mirabiliter discernebat, unicuiq; sua tribuēs, et impédēs Anteq; sanctæ cōuersationis uestimētis indueret, Parrhysii publico stipendio, pontificiū ius docuerat. Tandē ipsū Lōbardiæ prouintiā regēte patres i synodo quadragesima tertia Generali Parrhysii acta anno domini. M. CC. LXIIII, abrogato Humberto: ut scripsimus: in præsidentē totius ord. nostri, cōi uoto elegere. præfuitq; ordini annis fere uiginti. Galuanus flāma Mediolanensis frater ord. nostri, i Cronica sua unū refert, quē minime prætereūdū duxi. Patribus cōgregatis i dicta synodo Generali Parrhysiēsi, pro præside eligendo, ut moris ē, Ioānes Vicētinus uir sanctitate præditus, Bononiæ cōcionās, populo sic orsus ē. Nūc instat Parrhysii præsidentis nostri primi electio, : et corā delata schedula uacua, iussuq; suo in deposito posita: cras inqt præsidētis delecti, noīe in scriptā, iuenietis. Haud falsus uates fuit. Porro ut prædixerat, inuētū ē. In synodo Generali quinqgesima octaua Parrhysii acta āno dñi. M. cc. lxxix. Ioāni uiro dei pont. max. litteras destinauit. qbus cōtinebat ipsū Antistitē Hierosolimitanū ultro declarasse. Vt uero litteras pont. accepit, corā patribus præfecturæ seu Magisterio cessit. Verū ut audiuit pont. eā dignitatē nō acceptasse, ipsū nō fore abrogatū a dicta præfectura declarauit, eo q nō itēderat eū abrogare, ni alterā prouintiā acceptasset. Itaq; præsidentiā ordinis reassumpsit. Tandē anno domini. M. CC. XXXIIII. cū præfuisset ordini annis duodeuiginti, et mēsibus sex omni cū laude, et omniū cum luctu, postq; de deo deq; hominibus benemeritus fuerat sanctissime in Cœnobio mōtis pessulani, uita functus ē. sepeliturq; ad aræ maioris leuā iuxta parietē tumulo tāto uiro digno. Primus omniū Bononiæ parēti Dominico sepulchrū marmoreū posuit.

Io. ordini predic. præficitus.

Ioānis Vicētini uati.

Io. obitus.

positū sepulcrū marmo. diuo Domini.

MVNIO HISPANVS MAGISTER GEN. SEPTIMVS.

MVNIO Hispanus, cui, quæ fuerit urbs patria et quos maiores habuerit, nō produnt scriptores. Fuit uir uenerabilis, et ad quæq; pagēda itrepidus, Nec unq potuit a quacūq; aduersitate, a proposito suo dimoueri, licet plures ppessus fuerit. Quū præsideret puiciæ Hispaniæ, a patribus i synodo Generali sexagesima tertia Bononiæ acta, anno domini. M. CC. LXXXV. cōi suffragio, uita fūcto Ioāne Vercellē. i præsidētē totius ord. prædic. delectus ē. Præfuit ord. nostro annis sex, Deinde anno post septimo abrogatus ē per Nicolaū quartū pōt. max. superuixit aūt

abrogatus Munio.

post abrogatione a psidetia ord. annis noue. Demu p pont max. Antistes Paletinus in Hispania declarat, et post aliquod tps, a Bonifacio, viii. pont. max. abrogatus, Nec ex curia amplius exiit, ad qua accitus uenerat, sed tade post igetes ai aegritudies, cora positis frib et oratib. xi. cal. Mar. ano dni Mcclxxxxix. i coenobio sanctae Sabinae dicato, Romae spiritu deo reddidit. Sepultusq e in uestimetis praedicatoriis, et no potificalibus, pro ut ipse iusserat, in sepulchro marmoreo (quod adhuc uisit) emblemate ac tesserulis co structo tato uiro digno. Renuerat aliquado Copostellanu archipresulatu et queda Episcopatu, ultro a Nicolao. iiii. pont. oblatu. Hic uir insignis canone fratru et sororu de poenitetia beati Dominici, quem nuc habet, cum prius sub quibusda cosuetudinibus a beato Dominico eis traditis uiueret, descripsit, et ordine illu plurimu auxit, et priuilegiis comuniuit.

Factus Antistes Paletinus obitus muni onis.

Opera per ipsu edita.

STEPHANVS BISVNTINVS GALLVS MAG. GEN. VIII.

STEPHANVS Bisuntinus uir eruditus, eloques, et sacri uerbi orator clarissimus, Romae i synodo generali septuagesima edita anno domini. M. cc. lxxxxii. patru cosensu, toti praedicatorum ordini praefectus e, praesidete eo tuc Galliae prouinciae. Per bieniu dutaxat et meses sex dicta praefectura gessit, eo q ad romana urbe, causa uisendi curia iter facies, Lucae Hetruriae captus ingeti aegritudine, in die diuae Caeciliae ante hora nona ad dominu migrauit. Sepultusq e ad sinistru arae maioris cornu postero die. anno domini. M. cc. lxxxxv. cum maximo honore. Scripsit is uir eruditissimus cometaria super Ecclesiasten, ite libellu de auctoritatibus sanctoru, et philosophoru, et Libru exemploru p alphabetu, qui appellat alphabetu narrationu, et postilla super Apochalipsim.

obitus stephani.

Opera per ipsu edita.

NICOLAVS TARVISINVS ITALVS GEN. MAG. NONVS.

NICOLAVS Taruisinus paretibus obscurissimis, ut pote patre opilione satus, postq Venetiis pdagogus fuerat, ordine praed. qrtodecimo aetatis suae ano igressus e. Et anis quatuordecim litteraru studiis icubuit, et docuit anis ite quatuordecim, et ultimis aliis quatuordecim praefecturas plurimas puinciaru cu psidetia totius or. pdic. laudabiliter et egregie egit. Fuit uir certe omni laude dignus, Veneradus, eloques, litteris eruditus, lenis, comis, et mitis, religionis apprime sectator. Regens Lombardiae prouincia, patru comuni suffragio, uita functo Bisuntino, Argentinae prouinciae Theutoniae, in synodo generali septuagesima septima, anno domini. M. cc. lxxxxvi. celebrata in praesidete totius ordinis praed. delectus e. Rexit aut ordine duobus annis et mesibus sex oi cu lenitate, et masuetudi-

Att.

Mores Nicolai.

Nico. ord. praed. pfic. Att.

uiri pstatia

ne, cõmunitatẽ ordis sequẽs. Nũq̃ eq̃tauit, siue pfecturas puinciarũ agẽs, siue
Att. totius or. psidẽs, Sed ad oẽs cõuẽtus tã generales, q̃ puinciales ededos pedi
uiri pstãtiã bus, cũ baculo i manu ibat. Cõtinue cibũ cũ fratribus i cõi loco, qd refecto
riũ uocãt: sumebat. Vtebat uestimẽtis rudibus et hispidis, et qñ cõtigebat,
ex alio rudiori pãno resarcitis, Nihilipẽdẽs oĩa, quæ ad moliciẽ, uel lautitiã
pertinerẽt, Nõ ignorãs monachũ alienũ a delitiis eẽ debere, ex quo oĩa pro
xpo cõtẽpsit. Tãdẽ postq̃ pfuit ordini: pro ut diximus: p bieniũ et sex mẽ
Bonifa/ ses, Bonifacius. viii. pont. max. uiri pbitatẽ aĩaduertẽs, ultro, ipso ignorãte
cius. viii. inter Cardines ecclesiæ Ro. eũ adscripsit. Q uũ. n. is pater Ven. existeret in
Galliis, uisendi gratia cœnobia fratrũ pridie nonas Decẽb. ad monasterium
uenerabiliũ sororũ de Pluriano accedẽs, p mẽsẽ ibi mãsit, eas docẽs quæ re/
ligionis erãt, Interim rumores pcrebuerãt ipsũ iã Cardinalẽ factũ. Vir igit
sanctus, ut hoc resciuit, rumores istos iã exortos supprimere adnitebat, Sa/
cra aũt fecit i eodẽ loco, i sancto natali domini nostri Iesu xpi. Deinde ter/
carcasona. tia Ianuarii ex inde recedẽs carcasonã applicuit, ubi fama uulgauerat, id, qd
Lesmanũ. rumor detulerat. Tamẽ nihil pp hoc motus puenit ex ĩde Lesmanũ. Q uo
in loco litteras Bonifacii pont. max. ab nũciis ad hoc missis accepit. Postq̃
illuxit, Postero die Narbonã ingressus, cõuentũ edixit, et corã sacerdotibus
urbis, et patribus pdicatoriis plectis põtificis litteris, cessit oĩmode ordinis
præfecturæ, et officii sigillo fracto, præcepto et mãdato põtificis cũ lachry/
mis paruit. Litterarũ pont. tenor de uerbo ad uerbũ talis ẽ. Bonifacius eps
litteræ apo seruus seruorũ dei, Dilecto filio. F. Nicolao de Taruisio quõdã Magistro
sto. p card ordinis fratrũ prædic. in sacrosanctæ Ro. ecclesiæ psbyterũ cardinalẽ assum
Nicolai. pto, salutẽ, et apostolicã benedictionẽ. Inter cæteros ordines i agro domini
co plãtatos, sacrũ fratrũ præd. ordinẽ dileximus hactenus, et diligere nõ ces
samus, ad ea, quæ psperũ statũ eius, suiq; honoris incremẽta respiciũt, pater
nis studiis intẽdẽtes. Volẽtes itaq; personã tuã, quã laudabilis fama refert,
ac fide digna clamauit assertio, claris uirtutũ insignis decoratũ, et in te præ/
factũ ordinẽ multipliciter honorare, te nup de fratrũ nostrorũ consilio in
præsbyterũ Cardinalẽ sacrosanctæ ro. ecclesiæ duximus assumẽdum. Q uo
circa discretioni tuæ, p apostolica scripta mãdamus, q̃tinus impositũ a dño
tibi onus, prompta deuotione suscipiẽs, te submoto dilationis obstaculo
ppares ad nostrã psentiã q̃ totius accessurus. Datũ Romæ nonis nouẽb.
pont. nostri ãno. iiii. Q ualiter reliquũ uitæ egerit, cũ de eius sũmo præsula
tu loquemur, narraturus sum. Sat dictum puto, de præfecturis per eũ actis
Visio. in ordine nostro. Fuit (qd minime silẽdũ arbitror) q̃dã sanctimonialis fœ/
mina apud Torcellũ, q̃ asseruit se aliqñ uisione cognouisse Nicolaũ pliba/
tũ: adhuc forte adolescẽs erat: futurũ Lectorẽ Venetiis, et pfectũ iri puin/
ciæ, ac toti ord. pdicatorio, demũ ĩter ecclesiæ cardines adscribẽdũ, et post/
remo pont. max, Hæc oĩa p puinciã anteq̃ ad tale fastigiũ ipe deueheret fa

ma uulgauerat. Interrogatus Ioãnes de luna ĩsignis mathematicus, eo agẽ-
te ꝓuinciæ præfecturã, qd uẽturũ eſſet de illo, affirmauit ĩ breui ipſũ futurũ Io. de luna
totius orbis terrarũ dominũ. Mathematicus aũt qdã alius ꝑdixit eũ ex co- Mathema.
lerico fluxu uita defũcturũ. Quæ oĩa rei euẽtus cõfirmauit. Porro breui ad
modũ tẽpore, Cardinalis factus, mox reip. xp̄ianæ totius ad regẽdũ ĩperiũ
patrũ cõi uoto: ut ĩfra dicemus: electus ẽ. fere ꝑ quiquẽniũ Cardinalis fuit.
Aſſerũt tñ nõnulli reꝝ geſtarũ ſcriptores, eũ ueneno ĩ ficu ꝑparato ĩteriiſſe

ALBERTVS CLAVARVS GENVEN. ITALVS GEN. MAG. X

a LBERTI Clauari genuẽſis originẽ nõ tradũt ord. noſtri hiſto
rici. Q đ ualde miror. Tãta aliquãdo quorũdã noſtratũ fuit ĩer-
tia, ut omiſerit pluriũ uirorũ illuſtriũ nõ ſolũ origines, ſed plura
egregia geſta, quæ ſi ſcriptis demãdaſſẽt, maximo emolumẽto nobis, ac po
ſteris eſſẽt, et honori. Euolui diligẽtiſſime patrũ noſtrorũ acta, et uitas, pro
ut fuit mihi facultas, et nõnũq̃ quorũdã ſcriptorũ ĩſcitiã uehemẽter riſi, aĩa
duertẽs triuialia q̃dã ab ipſis poſita, q̃ potius ĩ ſpõgiã ĩcũbere digna eſſẽt, q̃
ſcribẽda, eo ꝙ emolumẽtũ minime ꝑſtãt, ſed magis ad riſũ legẽtes cõcitãt et
ſapiẽter ſcite, ꝓbeq; geſta, ſicco pede: ut dicit: ꝑtermiſſa. Memini me legiſſe
in aliq̃bus annalibus, in noſtra urbe Bonon. apud florianũ ubaldinũ uer
naculo ſermone ſcriptis, ſtellã apparuiſſe ad modũ Cometæ ſup Tẽplũ no Stella ap-
ſtrũ Bononien. ea hora, q̃ diui parẽtis Dominici ſacrũ Corpus ĩ ſepulchrũ paruit ſu-
marmoreũ ꝓ tãto uiro dignũ ſecũdo cõditũ trãſferret, aſtãtibus pluribus pra tẽplũ
Antiſtibus et curia Bononiẽſi. et ibidẽ ꝑmãſiſſe, donec repoſitũ fuerat, dein Bononiẽ.
de clauſo ſepulcro eueſtigio euanuiſſe, cernẽte et toto populo admirãte, cu
ius rei mẽtionẽ noſtri ſcriptores ꝑtermiſere. Hæc pauca dixiſſe uolui, deplo
rãs ĩſigniũ uirorũ ſortẽ, quorũ origines, et geſta ꝑ ipſos egregie edita, obliui
oni tradita ſũt. Igitur Albertus oppido Clauari oriũdus fuit, uir omni ho- Albertus
nore dignus, litteris eruditus, religioniſq; maximus aſſeruator. Nũdũ iter ſa 1ʒđ· p3oc.
crarũ lr̃arũ doctorũ adſcriptus, ſed dũtaxat bacchalarius Parrhyſiẽſis, ĩ ſyno
do Generali marſiliæ Galliæ Narbonẽſis celebrata ſeptuageſima ſexta ãno
domini. M. cccv. kal. Iunii, ĩ ſecũdo ſcrutinio a uiginti quattuor patribus
eligit ad ꝑſidẽtiã totius ord. prædic. cũ doceret litteras ſacras ĩ cœnobio mõ
tis peſſulani, et ex electoribus unus eſſet: porro fuerãt electores uigiti nouẽ:
cæteris deinde approbantibus, uir utiq; inſignis, et pro tanto gradu aptus
Maſſilienſi Conuẽtu abſoluto, mox Romã iter direxit, Et ueniẽs anagniã Obitus al-
ægritudine ingẽti captus, circa ultimũ Auguſti, ſanctiſſime ĩ cœnobio fra- berti.
trũ diẽ ſuũ obiit, et ſepultus in die diui Auguſtini, Dũtaxat mẽſibus tribus
tãtus uir de Deo deq; hominibus bene meritus ordini noſtro præfuit. Vir

fuit ingētis sanctitatis. Nūq̄ comedit carnes, nec eq̄tauit, Crasse, ac ignobili ter uestiebat. Propter eius uitæ sanctimoniā, Nicolao Taruisino Cardinale patre uenerādo procurāte, ad præsidentiā totius ord. prædic. electus est, Primus et postremus inter omnes præsidentes totius ordinis nostri hactenus fuit, qui electus sit nō doctor.

Att.

BERNARDVS VIZICVS LANDARICVS BVRDEGALLENSIS GEN. MAG. XI.

b ERNARDVS Vizicus ex uico Landarico Basacensis diocesis ortus ē, uir utiq; clarus uirtutibus, moribus, et litteratura. Discretione seu quadā naturali prudētia apprime polluit. Prouinciā Galliæ Narbonēsis: quā prouinciā prouinciæ nostri appellitāt: regens in synodo Generali septuagesima septima coloniæ Agrippinæ acta anno domini. M. CCC. I. post mortē Alberti Genuensis, a patribus in præsidentē totius ord. prædi. suffectus ē. fuisse enim nouē et uiginti patres affirmāt scriptores, ad quos ptinebat quēpiā præficere ordini, Ex q̄bus duodeuiginti ī eū cōsenserant, cæteris approbantibus. Plurimas præfecturas gesserat Cœnobiorū nostrorū, postq̄ litteras docuerat. Præfuit cœnobio Burdegallēsi, et bis Tolosano. Post Bieniū et menses quattuor, q̄ pfectus fuerat ordini pdic. ī Cœnobio Treuerēsi ꝓuinciæ Theutoniæ. XV. kal. octobris in die diui Lāberti uita excessit, et ī Templo dicti Cœnobii postridie sepultus anno domini. M. CCC. III.

Ord. pfic. Bernar.

AIMERICVS PLACENTINVS AEMILIANVS ITALVS GENERALIS MAG. XII.

a IMERICVS Placētinus ex Aemilia prouincia prædicatoriā togā adolescens, sancto afflatus numine assūpsit. Et tā in moribus q̄ ī doctrina sic ꝓfecit, ut aliquādo egregie docuerit, præfueritq; iussu patrū Cœnobio excelētiss. Bononiēsi, et delectus ad regēdā prouinciā Græciæ, ob eius insitā ꝓbitatē, eo tēpore, quo præfectus ē toti ordini præd. Igitur mortuo Bernardo uizico uiro insigni, Conuētu Generali edito octogesimo ī ædibus Tholosanis, āno domini. M. ccc. xxxiiii. a maiori patrū numero: porro sex et triginta fuerāt: ī tertio scrutinio, cæteris tamē ī eū cōsētiētibus, delectus ē ad præfecturā totius ordinis nostri. Iā enim septē et triginta annos togā pdicatoriā omni cū laude gestauerat, Bononiæq; tā Theologiā q̄ Philosophiā ānis uiginti q̄ttuor docuerat. Eius īdustria et opere Bibliotheca nostri Bononiēsis Cœnobii libris q̄ttuor a Vincētio beluacēsi editis in mēbranis scriptis donata est, et pluribus aliis egregiis uolumnibus.

Aimericus præfecturā ord. accipit

Edidit Tabulā sup opus Augustini de Ciuitate dei. Quod antea per capi ta distinxerat, Primus omniū opus illud subdiuisit, et illo uenustauit ordi ne. In synodo uero Generali octogesima septima anno domini. M ccc. xi. Neapolis celebrata, ipso humiliter petente, a patribus abrogatus est postq̄ annis sex ordinē rexerat. Ab hac igiť præsidētia, sed magis onere absolutus, Bononiā Ven. pater secessit, ibiq; sancte uiuēs, tandē deuotissime spiritū efflauit. Præcipua ueneratione diuū Alexiū coluerat, sicq; coluerat, ut iugi memoria, ante mētis oculos haberet. suasu suo, sacellū in cœnobio Placēti/ no, in altero impluuio (quod claustrū uocať) ipsi diuo Alexio erectū est, Et in Bononiēsi templo diuo parēti Dominico dicato, posita complura simu achra: Sed anno domini. M. cccc. lxxxvii. instaurato ipso templo, calce li/ ta, ac obruta, ut magis uenustū uidereť. Ipso uero iubente, ante unū simu/ lachrorū dicti beati Alexii, inter duo sacella, uidelicet alterum diuo Petro et paulo, et alterum diuo Vincentio martyri dicata, positū, sub lapide sculpto (qui adhuc uisitur) sepultus ē. pridie Nonas Iulii. M. ccc. xxvii.

Index sup lib. de ciui tate dei.

Abrogať Aimer

BERENGARIVS THOLOSANVS GALLVS GE. MAG. XIII

b ERENGARIVS ex prouincia Tholosana, uir insignis, opti/ musq; Theologus, abrogato Aimerico, Tholosanā prouinciā regēs, tertio idus Maii, anno domini. M. ccc. xii. in synodo generali octoge sima octaua, Carcasonæ celebrata, patrū suffragio prædic. ord. præfecturā accepit. In corrigēdo nocentes, seuerus et lenis. Accusato dicebat, Duplicē ante te procedēdi modū pono, uidelicet iustitiæ, et indulgētiæ. utrū maius elige. Si primū eligēdū duxeris, obiecta diluas necesse ē, uel criminis luas pœ nas, sin alterū, qđ est indulgētiæ, reatū tuū, opus est fateare. Quo confesso corā q̄ttuor patrib9, ueniā humiliter petēti p̄stabat, syngrapha remittēs no xā, dūmō ip̄osterū ne relaberet i crimen his uerbis. Ego Beregarius coram q̄ttuor patribus. N. indulgētiā p̄ tali crimine, a se admisso et ut is asserit) mihi plene, cōfesso, tribuo, hac lege ne deiceps relabať. qđ si secus fecerit, et inuētus fuerit mēdatio ueritatē cōtaminasse, nec oia fuisse cōfessū corā me, carceribus adiudico. Demū abire p̄mittebat psalmis onustū, et pœnitētiis secrete peragēdis. Id, quod minime improbādū arbitror. Quid quæso exi/ gēdū a p̄ximo ē, exemplo saluatoris, nisi correctio: et emēdādi p̄positum. Vade, inquit Christus mulieri, et noli amplius peccare. Igitur Beregarius anno suæ præfecturæ quinto, Archiantistes Compostellanus dictus, p̄sidē/ tiæ ordinis renūcians, id, quod antehac nemo p̄sidētiū ord. nostri fecerat: ipsam oblatā dignitatē acceptauit. Et ut egregius imperator populi sibi cō missi, in prælium aduersus Mauritanos Maumetheā legē sectantes descendēs cū populo, pro legibus patriis, uulneratus letaliter, exinde i ædes cordubēses

Præfectus ord. dictus

Atť. modū cor ripiendi. Bereng.

Atť. Bereng. Archianti/ stes Com/ postella.

Berengarii Interitus

predicatorũ semianimis relatus, sanctissime lachrymãs obiit. Verũ plurimũ in ultimo uitæ sortem suam deplorabat, eo ꝙ præsidẽs totius ord. prædic. existẽs, relicto ordine, dictã dignitatẽ acceptasset. Paululũ anteq̃ spũm effla ret, patribus ꝑdicatoris assistẽtibus dixit se fratrũ sepultura haudquaq̃ fore dignũ. Vita igitur defunctus est uir uenerãdus anno domini. M. ccc. xxv.

HERVEVS BRITO GEN. MAG. XIIII.

h ERVEVS Brito uir erudiriſſimus, ut sua tẽpestate in doctrina superiorẽ nõ habuerit, præfecturam Galliæ prouinciæ agens an no domini. M. CCC. XVIII. prædicatorũ ordini, suffragiis da tis a patribus in Cõuentu Generali Nonagesimo quarto Lugduni celebra to in uigilia Penthecostes, post Berẽgariũ præficitur. Interpide officiũ deo reddere cõsueuerat. Porro media semper nocte surgebat ad cõfitendũ no mẽ domini. Absoluto diurno officio, nõ permittebat se quẽpiã adire, nisi urgenti de causa. Pstq̃ præfuit ordini annis sex, uita excessit, anno domini M. CCC. XXIII. Narbonæ.

Opera per Herueum edita.

Multa egregia opera edidit, quæ tãti uiri acri moniã ingenii demonstrant. scripsit aduersus Henricũ Gãdauẽsem, quod libeta qndecim: ut eorũ utar uocabulo: et aduersus Durãdũ, in his, quibus Diuũ Thomã Aquinatẽ impugnat. Cõmẽtaria super quattuor sentẽtiarũ libros edidit, itẽ Quodlibeta octo, De uerbo opusculũ, Questiones de pec cato orginali, De æternitate mũdi, De cognitione primi principii, de Bea titudine, de Virtutibus moralibus, de ordine secũdæ intẽtionis ad primã, de secũdis Intentionibus tractatus duos, de paupertate Christi et apostolorũ, de Sacramẽtis, De Potestate Papæ, Plura alia ẽt opa scripsit, q̃ hic omittũt.

BARNABAS VERCEL. INSVBER ITALVS GEN. MAG. XV

b ARNABAS Vercellensis præfectus prouinciæ Lombardiæ in præsidẽtia totius ord. prædic. uita fũcto Herueo uiro clarissimo in Synodo Generali Centesima Burdegallis prouinciæ Tholo sanæ anno domini. M. CCC. XXIIII. acta cõmuni patrũ suffragio suffe ctus est, Mortẽ autẽ obiit ãno septimo præfecturæ suæ Parthysii, M. CCC. XXXI. Nihil dignũ scriptis de uiro isto iueni, Vt arbitror, inscitia scripto rũ, uel incuria, multa memoria digna oblitterata sunt, et ꝑpetuo obliuioni tradita.

Ludouic. Bauarus. Petrus corbarien.

Multa, ꝓbra passus ẽ is pater uenerã. cũ toto ordine, ob Ludouicũ Bauarũ scismate infectũ, qui perperã pro Imperatore se ingesserat, et adulte rinũ sibi simile papã, uidelicet Petrũ Corbariensem erexerat cõtra Ioãnẽ ui gesimũ secundũ pont. max.

Att. Cõstantiã patrum nostrorũ.

Ordo noster nũq̃, nec promissionibus, nec ui aut metu dimoui potuit a uia ueritatis, quin Ioannẽ coleret, ueneraretur, ꝗ tanq̃ uerũ Christi opt. max. uicarium, et detestaret dirã Bauari ac Corba riensis impietatem, atq; dementiam Quare, hinc inde passim fratres nostri

uidebantur ex ædibus suis expelli, illinc probris, et iniuriis affligi. Nunq̃ tamen a uera sententia sua potuerũt diuelli. Quãobrem indictæ sunt a Barnaba supplicationes per totũ ordinẽ, ut aliquãdo sua pietate Deus misereret plebis suæ. Aliquãdo Ioannes pont. in errorẽ de uisione beatifica incidens, et ipse aduersum se insurrexisse persensit ordinẽ nostrũ, tãdẽ errore deposito, se iterum sequi cognouit. Porro ut Bauarus hoc resciuit, fertur dixisse. Nũc quidẽ cognosco ꝙ prædicatorũ ordo, est ordo ueritatis, quia errantem Ioannem dereliquit, Apprime uideo ꝙ si contra me uiri illi sunt, ob hoc est, quia ueritatẽ enixe amant.

Io. xxii. Att. Vocẽ Bauari. Ordo præ ordo ueritatis.

HVGO GALLICVS GENERALIS MAGISTER. XVI.

h VGONIS Gallici, nec patriã, nec originem produũt scriptores, Tãtũmodo Gallũ fuisse affirmãt. Quid aũt egerit ante prouinciæ Gallicanæ præfecturam ignoro. Asserũt tamẽ ipsum litteris apprime polluisse, astu, prudẽtia, atq; solertia. Constat eũ interregẽ, (Nam forte res ad Interregẽ cesserat, quẽ Vicariũ Gen. ordinis appellãt) cõmuni patrũ suffragio ad præfecturã ordinis prædicatorum præsidente ea tẽpestate Gallicanæ prouinciæ, agendam electum in synodo Generali Centesima octaua Diuioni Galliæ acta, anno domini. Mcccxxxiii. et ꝑfecturã egisse annis nouẽ, uita functus ẽ. (ut reperi) in curia, circa ãnũ domini. Mcccxli.

GERARDVS DOMARVS LEMONICENSIS GEN. MAG. XVII.

g ERARDVS Domarus prouinciæ Tolosanæ Clementis sexti pon. Max. ex sorore nepos, suscepturus euestigio Parrhysii theologiæ doctoratus insignia, a patribus, in Cõuẽtu Generali Carcasonæ prouinciæ Galliæ centesimo sextodecimo anno domini. Mcccxlii. celebrato, in unum coeuntibus, præfectus est toti ordini ꝑdicatorio. Porro accepta ordinis præfectura, absolutoq; Conuentu Generali, mox ad Clementem auunculũ accessit, postulauitq; acta a Benedicto. xii. pont. Max. cõtra prædicatorũ ordinẽ rescindi. Q đ et obtinuit. Sed ut res magis innotescat, altius ordiri oportet. Benedictus enim duodecimus, suasu quorũdã uirorum haud sane proborũ, Quippe ex his quidã, ordinis Minoritarũ toga reiecta approbante dicto pontifice, nostram induere, non ut magis sibi salutiq; suæ consulerent, sed potius, cæteros proficere in sancta religione cupientes, disturbarẽt. At qui toga prædicatoria accepta, perditissimi uiri, cõtra patres, patrias leges seruantes insurrexerũt, quibusdã etiã: et his quidem

paucissimis ex nostris suadentibus, ut maiorũ institutiones atq; leges iã diu integræ seruatæ, mutarentur, Quamobrẽ Benedictus Hugonẽ Gallũ præfectũ ord. ad se acciuit, iubens, ut decreto patrũ, ordinis nostri Institutiones seu leges hactenus seruatæ, rescinderentur, ueluti nimis graues grauiaq; iubentes, ut põte a præcepto incipiẽtes, dareẽq; illi facultas alias leges ferre minime præceptis obnoxias. Id quod neq; per Hugonẽ, neq; per patres in synodis generalibus conuẽtos cõcessum fuit. Quinimmo imperatæ sunt supplicationes ꝑ totũ ordinẽ ad Deũ opt. max. parenteq; eius Mariã cœli reginam, et ad Diuũ Dominicũ et missi uiri eruditissimi in Curiã pro conseruandis legibus patriis. Tãdẽ Hugone uita functo, patres illos Benedictus euocauit, iussitq; ut sibi morem gererent, alioquin interdicebat illis totiq; ordini ne synodũ generalẽ ederet, neue deligeret præsidẽtẽ, sicq; sub interrege multo tempore forent, cũ ordinis iactura, dispendio, et ignominia. Verum ut animaduertit patres in eadẽ sententia perstare, ita ea ipsa die excanduit, et ira sic efferbuit, ut febribus correptus mox decubuerit, et ex his uita excesserit. Quapropter unũ nec silere uolo, nec possum, ut posthac cæteri aliorum malo edocti, contra deum, sanctosq; ac homines ipsis addictos pugnare nõ audeant. Nunq̃ Benedictus cũ patribus de legibus patriis abrogandis disceptauit, quin febribus correptus discesserit. Igitur Clemente sexto subrogato Benedicto, et Gerardo Hugone in præfecturã ordinis nostri: ut diximus: impetrauit libellos aduersus nostrũ ord. perlatos, per Clementem rescindi, pelliq; ex ordine nostro perditissimos illos uiros, quorũ opera, et suasu, Benedictus adnixus fuerat nostras leges abrogare. Porro Clemens, accito Gerardo et patribus illis præclarissimis, quos supra ĩ curiã missos fuisse scripsimus, ut tuerent leges, ac patrũ sanctiones priscas, postq̃ plurimũ collaudauit eos, inquit. Iam ad ædes uestras properate. Nõ enim disceptare uobiscũ mihi est in animo, eo ꝙ hac in re ꝓbatissimi estis, et ex eo ꝙ prædecessorẽ meũ uestris congressionibus interemistis. Continuoq; pont. multiiugis dipplomatibus, interpellãte Geraldo præfecto, ordinem nostrũ donauit. Verũ cũ Gerardus accingeret se ad instaurãdũ in plerisq; locis ordinẽ collabentẽ, eodẽ anno, quo præfecturã acceperat, ab auunculo Clemẽte inter ecclesiæ Cardines adscriptus est. Vir utiq; insignis, et pro tãto honore dignus. Quid postea egerit, cum de eius Cardinalatu scribemus narrabimus.

Att. Maximã calamitatẽ Att. Bened. xii interitus. Att. Cardi. Gerardus factus.

PETRVS DE PALMA GALLVS GENERALIS MAG. XVIII.

PETRVS de Palma præfectus prouinciæ Galliæ, et interrex, in synodo generali centesima decima septima Parrhysii acta anno

domini.M.ccc.lxiii.patrũ suffragiis in præfectũ totius ordinis pdicatorũ delectus est.sed uenerãdus pater onus immensũ sub hoc honore, ueluti uenenũ sub melle latere animaduertẽs, primo, iterũ, et tertio hanc præfecturã renuit, Tandẽ patrũ suasu, et precibus, fere coactus accepit. Rexit ord. annis fere duobus. Obiit anno domini.M.ccc.xliiii. Quo loco nõ inueni.

GARINVS GALLVS GENERALIS MAGISTER.XIX.

g ARINVS Gallus prefecturã agens Galliæ, Briuiæ prouinciæ Tolosanæ ĩ synodo Generali Centesima decimanona habita anno domini.M.ccc.xlvi.post Petrũ de palma a patribus præfectus totius ordinis prædic.creatus est. Præfuit autẽ ordini annis tribus, Demum absoluto Conuentu Generali Centesimo uigesimo primo Lugduni, in Cœnobio Gracinopolitano pestilentia ictus, Augusto mense interiit anno Domini.M.ccc.xlv iii.

IOAÑ.DE MOLENDINIS LEMONICEN.GEN.MAG.XX.

i OANNES de Molendinis Lemonicensis. Prouinciæ Tolosanæ sacris litteris eruditus, ex Magistro sacri pallatii, in Conuentu Generali Centesimo uigesimo secũdo Barchinonæ celebrato, cõmuni patrũ suffragio, anno domini.M.ccc.xlv iiii. Garino in præsidentẽ ord.prædic.suffectus est. Et ordinẽ rexit anno uno et mensibus septẽ, deinde a Clemente sexto pont.max.inter Ecclesiæ Ro.Cardines repositus est, circa festum.S.Luciæ.M.CCC.L. Cardi. factus.

SIMON LINGONIENSIS GALLVS GEN.MAGISTER.XXI.

s IMON Lingoniensis præfectus Galliæ prouinciæ, subrogatus ẽ a patribus in synodo Generali centesima uigesima quarta habita in Cœnobio Castrensi prouinciæ Tolosanæ anno domini.M.CCC.LII.Ioanni de Molẽdinis.ac præfecturã prælibatã totius ordinis annis quatuordecim peregit. Deinde Vrbanus quintus pont. max.eũ Nanetẽsẽ antistitẽ declarauit. Quare præfecturæ ordinis cedẽs, paruit uotis pont. Antistes nanetẽn.

HELYAS TOLOSANVS GALLVS GEN.MAG.XXII.

h ELYAS Tolosanus ex Gallia Narbonẽsi, uir uenerabilis et litteratus simoni patrũ iussu in præfecturã ord. in synodo General

Auenioni acta anno domini.M.ccc.lxvii.successit. Præfuit aūt ordini annis fere duodecim. Quo loco, quo tēpore, et quo morbi genere obierit, nō inueni. seu scriptorū penuria, seu ignauia, et huius clarissimi uiri et plurium sequētiū præfectorū ord. nostri, gesta multa deperdita sunt. Vnde nec deinceps cōuētuū generaliū citabimus numerū, nec plura dicemus, eo ꝙ non habebimus. Cōstat enim Helyā fuisse uirū præstātissimū, ex eo ꝙ eius opera et industria erigi Bononiæ diuo Dominico parēti nostro pulcrū sacellū cœptū est, ut ex inscriptione cuiusdā tabellæ lapideæ in columna sub prima testudine positæ dignosci potest, Et Diui Thomæ Aqnatis sacrū corpus eius labore ordini restitutū, Tolosæq; relatū ingēti cū applausu ciuitatis.

Sacellū diuo Domnico

RAIMVNDVS CAPVANVS ITALVS GEN. MAG. XXIII.

r AIMVNDVS Capuanus cōmuni patrum uoto Bononiæ in Generali synodo celebrata āno domini.M.ccc.lxxx.ordini prædicatorio ꝓficit̄ uir sciētia, et religione clarus. Animaduertēs pater egregius ordinē iam fere in oībus prouinciis collapsum, erigi curauit, Et statuit, ac lege sanciuit, ut pro qualibet prouincia, saltē Cœnobiū statueretur, quo adamussim Priscorū statuta, et institutiōes cū Augustini canone, sub quo uitā agere, uoto fratres se astrinxerāt, statueret̄. Propter curiosos, quare sic patrū sanctiones, iussiones, Cerimoniæq; tā nostratū, q̄ aliarum religionū ea tēpestate ruerint, laconice recēsebo. Præcipuū enim fuit ꝙ narro. Peste dira crassante ꝑ uniuersam Europā āno domini.Mccclxix tot et tāti hoīes interiere, (porro uix ex hoībus decimus remāserat, secundū uaticiniū Roberti Auenionēsis ordinis nostri uiri sanctissimi. Is enim ante annos triginta hāc pestilētiā prædixerat cōcionādo) ut urbes, oppida, uici, pagi, tēpla, agri, prouinciæ, et regna protinus uacua relicta sint, aliquāto tēpore. Hinc urbes, et loca olim culta, sic fuerāt dessolata, ut nec arari, nec seri possent, Quare fere ubiq; fructicibus excrescētibꝰ, passim in siluas, et lucos succreuerāt. Ruerāt domus, oppida brutis oppleta, tēpla diruta, ac euersa, ob ingruētes pluuias, eo ꝙ nō eēt, qui aquas arceret, et inbiberet ymbres. Sicq; tot tantisq; exhaustæ uiris religiones, cœperūt ruere domus. Qd animaduertētes patres, qui tātæ cladi superfuerāt, in breui protinus defecturos ordines suos, deficiētibꝰ adolescētibꝰ, ipuberes alliciebāt, ibecillisq; illorū ætati cōsulētes, carnibus uesci, lineis ad carnes uti, nō tā frequēter i ecclesia præcipue uero in nocte officiū in simul exsoluere, atq; alia plura, quæ instituta ordinū uel prohibent, uel iubent, permittebāt, hac mēte et animo, ut postmodū, cū attingerēt adulescētiā, deducerēt ad priscorū normā uiuēdi. Sed illos eorū fefellit opinio. Porro hos adolescentes factos, isti uero ætate gra

Pestis ingens.

Att. Quare cerimoniæ religionum ruerint.

ues, ab incepto nequaq̃ auertere potuerūt, licet eos orauerint maximis pre/cibus, normāq;, qua uiuere deberēt, ostēderint. Sicq; patribus illis uita functis, oīum religionū instituta, in manibus istorū, nō obseruātiū permāsere. Hinc etiā Episcopatuū, et monasteriorū prouētus, in comēdā (ut uulgo dicitur) ob pestilētiā, quā diximus, deuenerūt. Itaq; is pater insignis Raimūdus (ut iam præmisimus) uolēs ordinē nostrū, hac præcipue de causa fere totū collapsum instaurare, nulli labori parcēs, huc illucq; discurrens, satagebat circa patrū institutionū restitutionē. Hūc adhortabatur, illū leniter urgebat, ut initiū tam salubri operi daret. Tādē fundamētum iecit supra quo subsequētes ædificarunt, Et præcipue in Germania. porro Cōradus Theutonicus sancto afflatus spiritu, et ipse animaduertens patrū instituta susq; deq; fieri, adiuuāte patre Raimundo anno domini. M. ccc lxxxix, cœpit sedulo studio adhortari cōmilitones ad patrū obseruātiā iussionū. Quo paruo initio, magnū incremētū subsequutū est. sicq; in Italia, initiū sumpsit Obseruantiæ (ut uulgus loquitur: Obseruantiales dicti posthac patres, ex eo q̄ obseruare uideantur patrū suorū instituta et leges) primo Venetiis in Cœnobio sancti Dominici de Castello Brixiæ in sancto floriano, et fesulis et fabriani, Quo factū est: ut iā diximus: ex debili principio, iā fere totus ordo noster, hac nostra ætate, ad uerū obseruandi modū nostrarū Institutionū, præfectis pluribus ord. curantibus, deo opt. max. opitulante, deductus est. Sicut in germania Conradus pater uenerabilis hanc sibi desumpsit prouinciā ordinē collapsū instaurandi, sic in Italia insignis ille uir et omni honore nominandus Ioānes Dominici Florētinus, postmodū Cardinalis (ut suo loco dicemus) Raimūdo utrisq; suffragente, Tandē Raimundus uir præstantissimus, et nostræ religionis maximus instaurator, postq; ordinem rexit per annos uiginti, Nurembergæ Germaniæ anno domini. M. CCCXCIX. uita functus est.

Att. Diligentiā Raim. p̄ instaurā. ord

Conradus

Initiū obseruantiæ.

Obseruantiales unde

Att. primos instauratores ord. nostri

THOMAS FIRMANVS PICENVS ITALVS GE. MA. XXIIII

t HOMAS Firmanus uir, doctrina, sciētia, et prudētia clarissimus a patribus in synodo generali Vtini habita āno domini. Mcccci. delectus est in præsidētē totius ordinis p̄dicatorū. Lustrauit multas prouīcias, ut ordinē ad priorē statū reduceret. sub eo nāq; pluribus dipplomatibus ordo noster a pont. max. donatus est, et præcipue uiri et mulieres de pœnitētia diui Dominici, seu de tertio habitu, curāte Thoma senēse uiro diligentissimo. porro is Thomas libellū ediderat cū Bartholamæo senēse uiro intrepido, de origine ipsorū hominū, Quo initiū, et pont. max. approbationes, dipplomataq; cōtinentur. Cœnobiū firmanū uenerandus

pater Thomas codicibus pluribus donauit. Tādē anno quartodecimo ꝓfecturæ suæ, diē suū Genuæ, (ut inueni) obiit, anno domini. M.cccc.xiiii.

LEONARDVS STATIVS FLORENTINVS HETRVSCVS ITALVS GEN. MAG. XXV.

l EONARDVS Statius sacri uerbi orator insignis, sacrarūq; litterarū præclarus interpres, Thomæ firmano, subrogatus est in præfecturā totius ord. prædic. cōi patrū suffragio, in conuentu Generali Florentiæ habito anno domini. M.CCCC.XV. Ob eius ingentē doctrinā, et in agēdis solertiā, patrū cōmuni uoto in synodo celeberrima Constātiensi edita pro extirpādo sismate triū se gerētiū pro Christi uicariis, uidelicet Gregorii duodecimi, Benedicti. xiii. et Ioannis. xxiii unus delectus ē cū pluribus aliis, primo abrogatis his tribus, pro nouo pōtifice, cū Cardinalibus eligendo. Hac in synodo, seu Concilio, (ut horū utar uocabulo) ob eminentē doctrinā suā et prudētiā, ingentes laudes promeruit. præfuit ordini nostro annis decē et mēsibus septē, Florētiæ uita excessit. XVII. klendas Aprilis anno domini. M.CCCC.XXV. sepultusq; est medio Chori insignis Templi sanctæ Mariæ nouellæ.

BARTHOLOMAEVS TEXERIVS DRAGHIGNANVS GALLVS GEN. MAG. XXVI.

b ARTHOLOMAEVS Texerius ex Gallia Narbonēsi, uir moribus, sanctimonia, sciētia, et religione ornatus, Bononiæ i synodo Generali acta anno domini. M.cccc.xxvi. præsidens prouinciæ Galliæ Narbonensis (quā prouinciā prouintiæ adpellant) patrū cōi uoto absens, mortuo Leonardo Statio, præfectus est toti ordini, Et narrant hoc modo fuisse præfectū, forte patres in duos cōuenerāt, cūq; i his ꝑsisterēt dedisse utrisq; facultatē deligēdi quē malluissent, Hos igit̃ accepta potestate elegisse Bartholomæū uirū sanctissimū, Hūc modū eligēdi, per Cōpromissum dicūt. Oblata est illi præfectura asellū equitāti per uicos et uillas prouīciæ. Porro uti decet uiros proximi salutē cupiētes, huc illuc, uir uenerādus discurrēs. uerbū dei esurientibus abūde ministrabat, sed corporis imbecillitate coactus, aselli utebat̃ opera. Apprime paupertatē, humilitatē et cordis lenitatē amplexus est. Ipso præsidēte, uita regularis maximū incremētū accepit. Quippe quo ad uixit infracto animo prouincias circuiuit, ꝓ uiribus laborās ad ea, quæ erāt cōducibilia, pro ordinis instauratione collapsi. Fuerat uitiorū seuera lima, Virtutūq; maximus assertor. Ordinē rexit

Equitanti assel. ꝓfec. delata.

annis tribus et uiginti, cũ pace maxima, et religione. Ad dominũ migrauit in Cœnobio Lugdunẽsi anno domini. M.cccc.xlix. Claruit miraculis ad huc uiuẽs et post mortẽ. Patres cœnobii Bononiẽsis, is beatus pater ad me liorẽ uiuẽdi modulũ reduxit, ciuitate nostra id petẽte. Porro (ut diximus) ordo noster ubiq3 deformatus fuerat, ob pestẽ immoderatã, Quare ad pristinũ statũ passim deductus ẽ. Asserũt patres aliquãdo psalẽtibus fratribus pro more ante sanctissimũ parẽtis Dominici Corpus illud eulogiũ post uesperas, O spẽ mirã, quã dedisti, mortis hora te flẽtibus, dũ post mortẽ promisisti te profuturũ fratribus, Imple pater, quod dixisti, nos tuis iuuãs precibus, respõsũ fuisse corã populo, Nec uos filii, nec ego pater. Quare Ciuitas mox curauit ĩ melius reformari fratrũ uiuẽdi modus. Id quod apprime placuit Ven. uiro Bartholomæo, Quãobrẽ nõ negligẽs sibi ciuitatiq3 sat fecit.

Claruit miraculis.

Cœnobiũ Bononiẽ. reformatũ

PETRVS ROCHINVS GALLVS GEN. MAG. XXVII.

p PETRVS Rochinus ex Gallia Narbonẽsi, uita fũcto Thoma in Cõuẽtu Generali Lugduni celebrato anno domini. Mccccl. approbãtibus patribus, totius ord. prædi. præfecturã accepit. polluit ingenio, litteris, et quadã naturali prudentia in rebus agẽdis. Spiritum efflauit die uigesima quarta præfecturæ suæ.

GVIDO FLANOCHETVS GALLVS GEN. MAG. XXVIII.

g VIDO Flanochetus ortus ex Narbonẽsi Gallia, Petro Rochino ĩ synodo Generali Romæ anno domini, M.ccccli. edita a patribus ĩ præsidẽtiã ord. suffectus est. Hic per plures gradus ad tãtã præsidẽtiã deuectus est. Quippe ex socio Generalis Magistri. ad agẽdas causas in Curia Romana pro uniuersa familia prædicatoria (quem procuratorẽ ord. adpellãt) delectus est, ob eius animi præstãtiã, atq3 ingenii dexteritatẽ. Tãdẽ (ut præmisimus) præfectus toti ordini nostro, obiit eodẽ anno, quo præfectus fuerat.

MARTIALIS AVRIBELLVS AVENIONENSIS GALLVS. GENERALIS MAGISTER. XXIX.

m ARTIALIS Auribellus Auenionensis, post mortẽ Guidonis patrũ suffragiis, anno domini. M.cccc.liii. præficitur toti ord. prædic. Fuit uir litteris apprime eruditus, prudens, solers, cõstãs et ad quæq3 pro ordine peragẽda, intrepidus. Circa nonũ annũ præfecturæ

Martialis abrogatus

suæ, a Pio secũdo pont. max. abrogatur, Cui subrogatus est cõradus Astensis uir optimus (pro ut mox narrabimus) sed Pio uita fũcto, abrogato cõrado per Paulũ. II. pont. post tertio anno abrogationis suæ Nouariæ Galliæ Cisalpinæ ĩ synodo Generali ãno domini. M. cccc l xv celebrata per patres præfecturæ ordinis restituit. Asserũt ipsũ sic memoria uiguisse, ut minima etiã, quæ temporis diuturnitate elabi solẽt, sic retinuerit, ac si ea p̃sentia habuisset. Vita fũctus ẽ Auinioni natali solo. M. ccccLxxiii. ix Cal. Octobris.

CONRADVS ASTENSIS ITALVS GEN. MAG. XXX.

C ONRADVS Astẽsis Martiale per Piũ secũdũ pont. max. abrogato, in cõuẽtu Senẽsi Generali acto anno domini. M. cccclxii. patrũ cõi uoto, agẽs in curia causas, p̄ toto ordine Martiali sufficit. Fuit is Ven. pater litteris præditus, moribus ornatus, religione fulgẽtissimus. Cunctis quidẽ se parẽ præbebat, seruans tamen grauitatẽ cũ quadã facilitate, ita ut unicuiq; liceret quoquomodo ei uerba facere, et quantũ uis patientissime oẽs audiẽs, uotisq; eorũ sat faciẽs, p̄ ut iustitia exigebat. Nulli perosus nec molestus fuit. Præfectura ordinis accepta mox manũ ad ordinẽ instaurãdũ apposuit. Vnde zelo dei ductus, Curiã Ro. missam faciẽs, Prouincias procurrere cepit, et Cœnobia, hũc adhortans ad ea, quæ obseruãtiæ Institutionũ patrũ erãt, illũq; corrigens, magna tamen in omnibus moderatione utens, mundã a muneribus, quæ placant hominesq; Deosq;, manũ suã seruãs. Pio pont. mortuo, Paulus secũdus tantũ patrẽ abrogauit. Nec ob hoc animo motus, sed, ut erat naturæ lenis et mitis, aspernatus hominũ dignitates, ac mũdi, ueluti somnia, quæ bene somnia sunt, ad cœnobiũ Astense reuersus, se totũ litteris dedidit. Plura opera exprompsit a suo nobili prõptuario ĩgenii, quibus dicti Cœnobii Bibliotheca exornata cernit. Inter alia p̃clarũ ac laboriosũ opus edidit, quo dicta Diui Aquinatis Thomæ per materias ordinauit. Tandẽ utiliter uitam agẽs, podagra correptus, ibidem spiritum deo reddidit anno domini. M. CCCC. LXX.

opera p̄ cõrad. edita.

LEONARDVS MANSVETVS PERVSINVS HETRVSCVS ITALVS GEN. MAG. XXXI.

L EONARDVS Mansuetus, Martiali secundũ p̃sidenti uita functo, in synodo generali Romæ habita ãno domini. Mcccclxxiiii. a patribus subrogatur. Polluit is uenerãdus pater doctrina, moribus, lenitate, atq; quadã sibi a natura comitate subministrata, et mansuetudine, uti uere Mansuetus diceret et esset. Aliquãto remissior fuit in censura

Mores leonardi.

pperã agẽtiũ, ab ĩpo exorabili ĩgenio fere coactus. Ante totius ordinis pfe/cturã, Prouinciã Romanã laudabiliter rexit, et diu Cardinalẽ sanctæ cru/cis, Aretinũ cognomẽto, sacris litteris docuit. Demũ sacri pallatii Magister factus, ut pdiximus, præficit̃ toti ordini. Fere quotidie sacra faciebat (quã missam uocãt). postq̃ ordinis præfecturã circiter annos sex gesserat, Romæ in Cœnobio sanctæ Mariæ super Mineruã anno domini. M. cccc. lxxx. vii. Calẽdas Augusti diem suum obiit. atq3 sepelitur in medio Chori in sepulcro pro tanto uiro digno.

SALVVS CASSETTA PANORMITANVS SICVLVS ITALVS GEN. MAG. XXXII.

s ALVVS Cassetta ex Magistro sacri pallatii, mortuo Leonardo Mansueto, Romæ in Cõuentu Generali edito anno domini. M. ccccl xxxi. iiii Idus Iunii Sixto quarto pont. max. pcurante, cuius doctrina et ingenii acrimonia plurimũ delectabatur, patrũ cõmuni uoto ĩ præsidentẽ totius ord. prædic. deligitur. Vir fuit acris ingenii, et eruditione præditus, atq3 in disceptationibus litterariis infractus. Igitur præfectura or/dinis accepta. mox mittitur a sixto pont. max. in germaniã Legatus ad Fe dericũ tertiũ Imperatorẽ, ad sedãdos tumultus aduersum se exortos. Quippe uerebatur ne Germaniæ principes aduersum se molirentur. Saluus itaq3 iam ætate grauis in Germaniã cõcessit, atq3 secundũ uota pontificis, soler ter et prudenter omnia sedans, Romã reuersus est, functus legatione, Vita excessit anno domini. Mcccclxxxiii. xvii. Cal. Octobris et in Choro Tem/pli Mineruæ iuxta Leonardũ egregio sepulcro tumulatus. Iussu suo dũ es/set Coloniæ Agrippinæ Magni Alberti sepulcrũ reseratũ est, Ex cuius ue/nerãdo corpore lacertũ secũ Romã detulit. Quẽ post lacertũ cum manus articulis, Bartholomæus Comacius Bononiẽsis (de quo post modũ uerba facturi sumus) Bononiẽsi Templo elargitus est. Saluus itaq3 pauco admodũ tempore ordinẽ rexit, Proposuerat enim multa opera egregia peragere quæ emolumẽto, et honori toti ordini futura erant, sed extincta fax lucem edere non potest. Vitam diui Vincentii Confessoris edidit.

Vita Vin/centii, con fess. per ip sum edita

BARTHOLOMAEVS COMATIVS BONONIENSIS FLAMINIVS ITALVS GEN. MAG. XXXIII.

b ARTHOLOMAEVS Bononiẽsis honesta Comatiorũ familia ortus, sextodecimo ætatis suæ anno togã pdicatoriã sumpsit. Porro sumpta toga, animũ appulit ad ea, quæ religionis, et do/ctrinæ erant, ita ut breui admodũ tempore, ut erat ingenii docilis, et bonæ mentis, in uirum insignẽ in utroq3 euaderet. Quo factũ est, ut doctoratus

insignibus, circa ante quadragesimũ ætatis suæ annũ in Gymnasio Bono-
niensi patrũ iussu, præter Cõgregationis nostræ Lombardiæ consuetudinẽ
ob eius eminentẽ doctrinã, ac morũ honestatẽ, ornaretur. Cõgregatio Lõ-
forma bartholomæi bardiæ Patres illi appellantur, qui collapsum ordinẽ, initio in Italia instau
rare cœperũt, et deinde instauratũ cõseruarunt, conseruantq;. Fuit Bartho
lomæus forma egregia, statura mediocri, facie uenusta, et secundũ reliquũ
corporis proportionẽ, magna et delectabili. Eloquens, et indicẽdo uehemẽs
in corrigendo seuerus et parcus, tenacis memoriæ, acris ingenii, Cerimonia
rũ cũ quadã grauitate præcipuus asseruator. Cernentes patres nostri uiri
modestiã et grauitatẽ (uulgo dicti obseruantiales) post præfecturã Cœno-
bii Bononiensis, ipsum cõmuni uoto in præsidentẽ dictæ Congregationis
uniuersalẽ delegerũt i synodo Veronæ acta. Porro hos p̃sidentes uocamus
Vicarios generales Magistri Generalis ord.) Nec sua patres fefellit opinio.
Quippe sic functus est per bienniũ eo officio, (non enim præterire licet) ut
fere omnes assererẽt Bartholomæũ p̃fectura totius ordinis fore dignũ. Cẽ
suram aliquãdo egit seuere contra perditissimos homines hæreseos labe in
quinatos in urbe nostra Bononiensi, et præfuit Gymnasio omniũ cũ in-
Oliuerius Carapha Cardinalis genti laude. Igitur mortuo saluo Cassetta, Oliuerius Carapha Neapolita-
nus Cardinalis, ordinis nostri patronus, (quẽ dicunt Protecorẽ) uir insignis
animaduertẽs ordinem collapsum in pluribus prouinciis (Nõ enim adhuc
instaurari poterat ad plenum paucitate fratrum obseruantialiũ, et ex incu-
ria aliquorũ præfectorũ) animũ adiecit, ut quispiã toti ordini præficeretur,
cuius morum honestate, ingenio, et autoritate, Ordo totus ad pristinũ ui-
uendi modum reduci posset. Quare accito præsidente Congregationis Lõ
bardiæ, petiit sibi dari uirum probũ tanto dignũ officio. Igitur præsidens,
communi aliquorũ patrũ nostræ Cõgregationis uoto, hunc Bartholomæ-
um ueluti uirũ ad quæq; grauia peragenda aptum, obtulit. Quẽ pontificis
maximi autoritate fretus Oliuerius Cardinalis mox Interregem creauit. De
mum in synodo Generali in Cœnobio Mineruæ Romæ anno domini. M
cccc.lxxxiiii. in festo Diui Dionisii celebrata, a patribus Bartholomæus to
tius ordinis prædic. præfecturã accepit. Porro acepta præfectura Perusiũ ac
cessit uisendarũ ædiũ gratia, ubi uita excessit, anno domini. M.cccclxxxv.
IIII Nonas Augusti hora noctis secũda, ætatis suæ anno quadragesimo se
xto nũdũ complecto, et ibidẽ sepultus, Rexit aũt ordinẽ circa mẽses nouẽ
Att. postq̃ p̃fectus fuerat. Vnde mirũ ẽ, si diligẽter obseruaueris, q nullus p̃fe-
ctorũ extra Penthecosten electorũ, superuixerit annũ. Eius gratia Lacerto
cũ articulis manus Magni Alberti Cœnobiũ nostrũ plurimũ gaudet.

BARNABAS SAXONVS NEAPO. ITALVS GE. MA. XXXIIII

b ARnabas Neapolitanus, post Bartholomæi Bonon. obitū, cū causas ordinis ageret ī Ro. Curia (qui ꝓcurator uulgo dicit) in synodo generali Venetiis acta ī Cœnobio sanctorū Io. et Pauli āno dn̄i Mccccxxxvi. iiii. Cal. Iulii. patrū suffragiis, in p̄sidētē ord. electus est. Fuit uir bonus, moribus et litteris ornatus, educatus ī uita regulari Neapolitanæ Cōgregationis. superuixit ordinis præfectus per mensem, sepultusq; est in Templo sancti Ioannis et Pauli. MCCCCLXXXVI. tertio Cal. Augu.

IOACHINVS TVRRIANVS VENETVS ITALVS GENERALIS MAGISTER. XXXV.

i OACHINVS Turrianus post p̄fecturā prouinciæ sancti Dominici, quā pluribus annis egerat, āno domini. Mccccxxxvii. Venetiis ī cœnobio. s. Io. et pauli ī cōuētu generali habito, cōi patrū uoto, post mortē Barnabæ, toti ordini prædic. præfectus ē. iiii. Nonas Iunii Fuit uir app̄me græcis et latis litteris pollēs. Parcus ī cibo, ita ut ī die semel dūtaxat cibū sumeret, et tēperate, In cultu corporis, et societate modestiam seruās. Postq̄ ordinē annis fere tredecim rexerat, Romæ Cal. Augusti mortem obiit, anno domini. M. D. Regēte ord. Ven. patre isto, ipse togā religionis sumpsi ætatis meæ anno quartodecimo. vii. Cal. Decēbris hora fere uigesima prima, anno domini. Mccccxciii. præsidēte secūdū cōgregationi Lōbardiæ illo uiro īsigni Vincētio Bādello, de quo mox uerba faciemus. Sepultus ē Ioachinus ī tēpli Mineruæ choro ad dexterā leonardi perusini

VINCENTIVS BANDELLVS NOVOCASTRENSIS INSVBER ITALVS GENERALIS MAG. XXXVI.

u INCEntius Bādellus oppido Nouocastro, uulgo Castronouo dicto, diocesis Terdonēsis Galliæ cisalpinæ, parētibus honestis satus e. Initio q̄dē adulescētiæ suæ ī ordine p̄dicatorū sacris initiatus, litteris impigre p oēm ætatē, ac sacris cerimoniis operā dedit. Quo factū ē, ut inter sacrarū litterarū interpretū, ꝓcedēte ætate, egregie ab Innocētio. viii. pont. Max. ob palmā de aduersariis reportatā in disceptationibus litterariis factis, oīum cū ingēti applausu, numerū repositus fuerit. Sua. n. tēpestate fuit optimus disceptator, ita ut illi par haud inueniret. Erat mediocri statura, facie magna et uenusta, capite magno, et procedente ætate caluo capillisq; canis consperso, In omnibus gestis compositus, ut ex suo composito et iucundo aspectu, omnium animos in sui reuerentiam flecteret. Vestiebatur munde, et secūdum patrū instituta, quarū maximus extitit assertor, Vocem habens grauem et lenem, Mitis, lenis, et grauis in cunctis

Vincentii forma

Mores Vincētii.

actibus suis. Potius. n. lenitate adnitebat nocetes corrigere, q̃ seueritate. Id, qd plurimũ approbo. Duas inter cæteras disceptatiões (quas disputationes uocant) egregias egit, quibus maxima interfuit litteratissimorum copia ui-rorum, alterã corã Hercule Estense Ferrariæ principe de conceptu deiparæ uirginis Mariæ, alterã corã Ludouico Sfortia postea Mediolani duce, ad-uersus iudæos, ex quibus, omniũ cum applausu hominũ et admiratione, ui-ctorias reportauit. Prætereo cæteras per eum actas Romæ, Vigleuani Insu-

Attende. briæ, Forocornelii, et in plerisq; aliis locis, et præcipue in synodis prouincia libus, (quæ capitula congregationis Lombardiæ adpellant) Mirabile dictu, φ toties congressus in huiusmodi litterario bello, nunq̃ inferior discesserit. Igitur animaduertetes patres uiri prudentiã, et doctrinam, quibus plurimũ pollebat, præfecerũt gymnasio Bononiẽsi et Cœnobio, censoreq; approbã te pont. max. aduersus homines hæresi infectos crearũt. Demũ totius con-gregationis nostræ prouinciã illi tãq̃ uiro probo, et pro tãto officio digno

– demandatũt. Bis enim Bononiẽsi Cœnobio, et cõgregationi Lombardiæ

Franciscus præfuit omni cũ laude. Postremo præsidens Cœnobio sanctæ Mariæ Gra-

Florẽtinus tiarũ Mediolani, uita functo Ioachino Turriano, et Francisco Florentino

Interrex. interrege (porro is causas in Romana Curia ordinis prædic. agens interrex iussu Alexandri. vi. pont. max. creatus fuerat, sed dũtaxat mensibus tribus superuixerat, et sepultus in templo sanctæ Sabinæ Romæ) Oliuerius Cara-pha Cardinalis Neapolitanus uir egregius (quem antea citauimus) cognita

Att. Vincentii prudẽtia solertia, Litteratura, et sanctimonia (quippe et rumore,

Laudes Lu et fama id cognouerat) exaudierat enim eum fuisse Charissimũ Ludouico

douici sfor Sfortiæ principi Insubriũ uiro excellentissimo, ut ausim (pace aliorũ dixe-rim) affirmare totius orbis terrarũ nostra tempestate, Sed obsecro quis a fu turis potest se tueri?) interregem approbãte Alexãdro pont. totius ordinis prædic. eum declarauit. Meditatus est uir prudẽtissimus ordinẽ iam ad in-stitutiones maiorũ coalescentẽ per eũ facilius posse iuuari. Nec eum fefellit opinio, nec alios. Per litteras enim apostolicas ex Mediolano (forte præsi-debat cœnobio Gratiarũ, post captiuitatẽ Ludouici Sfortiæ, et æque carus erat Gallis heroibus, et præcipue Cardinali Rothomagẽsi uiro insigni, cu-ius familiaritate, uisa uiri doctrina, et sanctimonia, ac maiestate, plurimum delectabatur) Romã accersiuit. Vnũ dixerim, quod ex eius ore excidit, per-lectis põtificis litteris obstupescẽs. Nunq̃ enim hoc putarã, facilius, inquit crediderim inter Cardines Ro. ecclesiæ me aliquãdo cõnumerari potuisse, q̃ toti ordini prædic. præfici. Porro Ludouico Sfortia moderãte rebus Ita liæ, facile id munus a pont. cõsequutus fuisset, dũmõ isedisset ĩ aio, Hoc ue ro, nõ nisi patrũ suffragio agi põt. Iter arripiẽs, Bononiã ante natalẽ dñi in gredit, Et sacris ꝑ eũ egregie peractis (quã dicũt missam) cũ ad sumẽdũ ci-bũ discubuisset, in frequẽti fratrũ cõsortio (quod refectoriũ appellitatur)

Dionysius Bononiensis pro suggesto stans, sic uerba fecit. QVI res prae/claras, et memoratu dignas, olim gesserant, Vincenti Inclyte patresq; uene/randi hos honoribus, pconiisq; maximis, maiores nostri optimo iure pro/sequebant. Honores enim, ac laudes (ut Aristoteli optimo philosopho placet) praemia sunt uirtutis, Qua, qui decorati sunt, nō parū fœlicitatis adepti uident. Itaq; illorum, alios Ciuica, alios Obsidionali, ac Murali, nōnullos Triūphali, naualiq; Corona donatos in ueterū inuenimus historiis. Quid enim memorē Luciū Siciniū dentatū? aut Manliū Capitolinū? strenuos, ac fortissimos uiros? Quid innumeros tā Graecos, q̄ Ro. Imperatores? quibus ab. S. P. q; triumphi, et alii honores pulcherrime decreti sunt? Fuit iste antiquorū mos, institutūq;, ut nihil q; fortissime, aut magna cum uirtute actum, gestūue esset, uel inhonoratū, uel emolumēto uacuū relinqueret. Quo fiebat, ut ad uirtutes accensi animi, nihil durū, nihil arduū pertime/scerent. Verū longe maiori admiratione, ac laude, ii mihi digni uident, qui nō armatos, et efferatos in bello hostes, sed diabolū, sed mūdū, sed sensualē affectū suū, et se ipsos fugarūt, uicerūt, et subegere. Nulla. n. (ut Cicero noster Senecaq; existimāt) maior est uictoria, nullū facinus maius, q̄ se ipsum supare. Quare cum id Christianae fidei plurimi cognouissent, abiectis, spretisq; mūdi uoluptatibus, sacrae religioni se se addixere. Hinc beatissimi Be/nedicti, hinc diui parētis Dominici, hinc Seraphini religio Francisci, Hinc aliae religiones initia sumpsere. Cū aūt egregie Vincenti, hanc praeclarā tui ipsius uictoriam, imo potius, aeternā fœlicitatē assequi te arriperet diuina clementia, ad hunc toto in orbe celeberrimū, et bonarū artium disciplinis ac sanctimonia radiantē praedicatorū ordinem, atq; id quidem in adulescētia tua, et inspirauit cœlitus, et uocauit. Cui tu minime reluctatus (quippe, qui nō ignorabas eam esse dei uolūtatē) praesto es obsequutus. Id uero quantū tibi, et ordini utilitatis fuerit et gloriae, si te praesente, paucis perstrinxero ro/go ne adulandi gratia, id a me fieri arbitreris QVAM q̄ aūt magis hone/stissimis semper factis, q̄ ullis laudationū auris delectaris, aureā tamē gloriā aspernari nō debes, praesertim, quam tibi cōmunē cū toto ordine esse intelligis. Ingressus tu pulchra indole adulescentulus Diui Dominici ordinem in hoc egregio et amplissimo Cœnobio, primum omnium, ea iecisti fun/menta sanctitatis, quae nemo, nisi inuidus admiretur, non extollat. Nulla enim humilitatis, nulla obedientiae, ac caeterarum uirtutum officia praeter/mittens, exemplum bene sancteq; uiuendi caeteris, qui tecum erant, tyrun/culis, ostendisti. Deinde cum patrum iussu dialecticam, et alias disci/plinas (more religionis nostrae) audire occoepisses, adeo proficiebas, ut stu/porē cūctis iniiceres. Es enim pater optime acri ingenio (et quod paucis donatū ē) memoria admodū tenaci. Quā q̄ uero die noctuq; litterarū studiis

Dionysii bon. orō.

Att. Vitā totā Vincētii.

Iacobo bo nonienſis.

operã dares, nihil tamẽ ꝙ religiõis, et deuotiõis erat omittebas. Teſtes ſunt mihi harũ rerũ plurimi patres, quos inter Ven. ſenior Iacobus Bononien. noſter, quem a teneribus annis, bonorũ morũ, et religioſæ uitæ ducẽ, ac magiſtrũ habuiſti. Is quotieſcũq; interloquẽdum de te ſermo incidit, miris te effert præconiis, et ut mihi uidet, non parũ gloriæ ſe lucratũ exiſtimat, ꝙ te in numero ſuorũ diſcipulorũ habere cõtigerit. In his itaq; deuotionis et uirtutũ actibus edoctus, exercitatuſq;, cũ iam adoleſcẽtiã eſſes ſupgreſſus, ſacerdotio initiatus, totius philoſophiæ peritiſſimus, et aliquãdiu noſtræ theologiæ incubuiſſes, maiorũ tuorũ decreto, inter ſtudẽtes adſcriptus es, ſolemni diſputatione, more huius excellẽtiſſ. gymnaſii prius habita. In qua cũ arguentiũ rationes pulcherrime, ingenioſiſſimeq; diluiſſes, ꝙ modo factum cernimus, qui examini præerãt, te in ſummũ Theologũ euaſurũ uaticinati ſunt. Et quoniã in hac litteraria paleſtra, breui atq; optime profeciſti, non multo poſt patribus placuit, ut ipſe alios edoceres. Quod tu nõ recuſans, complures, qui adhuc extãt, in dialectica, in naturali, ac diuina philoſophia theologiaq; pleniſſime erudiſti. Quãtũ aũt in omnibus priuatis, publiciſq; diſputationibus, honoris et gloriæ cõſequutus fueris, nemo eſt, qui neſciat. Quid enim loquar de illa memorãda diſputatione, quã Forocornelii Flaminiæ urbe de Cõceptione beatiſſimæ uirginis? Quid de illa, quã Ferrariæ corã Hercule Eſtenſe fortiſſimo principe, et tota ciuitate, cõtra tot in omni ſciẽtia doctores, ſolus habuiſti? Quis ignorat illis oĩbus te fuiſſe ſuperiorẽ? Probat equidẽ hoc opuſculũ, quod a te compoſitũ, poſtea multis procurãtibus, caracteribus impreſſum, In quo luce clarius, licet inſpicere, queadmodum omnes eorũ argumẽtationes, et ſophiſticas rationes diſſoluis, cõfutas, refellis, friuolas, et quaſi nullius nerui oſtendis. Probauit hoc Inclytus ipſe

Hercules Eſtenſis

princeps Hercules, atq; alii complures, Qui poſt tantam diſceptationẽ in Conuẽtu omniũ, nõ ulnis minus, q̃ animo, amoreq; complexi ſunt. Prætereo ꝙ in hoc Cœnobio ſtudẽtiũ Magiſter, Bacchalarius, ꝙ hæreticæ prauitatis ſuperiori tempore fueris Inquiſitor. Nõ ſum in eo occupatus, ut oẽs laudes tuas (quæ certe multæ maximæq; ſunt) impræſentiarũ, ꝓſequi uelim. Venio ad Magiſteriũ tuũ, in quo ipſo (mea ſentẽtia) plurimos antecellis. Veneratione plane digna eſt hæc dignitas. Verum multũ refert a quo eam

Innocentius VIII.

aſſequare. Sed a quo eã doctiſſ. pater recepiſti? Ab illo certe, qui et ipſe doctus erat, Innocẽtio. viii. pont. max. Quæ res tibi ĩ ultimis ornamẽtorũ tuorũ, nõ fuerit. qñ tuæ doctrinæ tãti uiri teſtimoniũ, nullis p̃cibus, nullis pecuniis, es promeritus, Neq; uero ſanctimonia tãtũ et doctrina, ſed ẽt prudẽtia, rerũ gerẽdarũ peritia, mãſuetudine, clemẽtia, et animi magnitudine ſplendiuſti. Quod cum patres noſtri animaduertiſſent, te in præſidẽtẽ huius noſtri Cœnobii Felſinei primũ, deinde Mediolanẽſi cõmuni ſnĩa delegerunt.

Quod multos annos ad hoc usq; tēpus, a te prudētissime rectū, gubernatūq;, fatent oēs. Electus præterea bis in Vicariū nostræ cōgregationis Lombardiæ Generalē, adeo strenue et religiose te gessisti, ut magis antea nemo. Quibus rebus tuæ reuerētiæ candida fama per oēm Italiæ oram aliasq; christianitatis prouincias aduolauit. Quā cū insignis Oliuerius Cardinalis ro. ecclesiæ protector ordinis nostri sæpius accepisset te in demortui Generalis ord. nostri Magistri locū ultro suffecit, Atq; ita suffecit, ut omniū opinione etiā magistrū totius nostræ religionis, patrū suffragiis, sit creaturus. Idq; ego summi et clemētis dei prouidētia, et beatissimi patris nostri Dominici precibus, crediderim euenisse, ut hanc splēdidissimā religionē, plerisq; in locis fere labentē, in pristinā sacrarū constitutionū, et regulæ nostræ restituas obseruationē. Postq̄ Dionysius orādi finē fecit, a Vincētio patre ueneran do amplissimis uerbis mox reprehensus est, eo ꝙ non fuerit ueritus corā tā ample se ueluti eblādiēs, aut ei adulans, laudare, et res retroactas per se recen sere, Id quod et molestū, et pergratum fuit pluribus. Molestum inq̄, ꝙ ea, quæ in ore oīum erant, coram narrari impune poterāt, nec uidebant adula tionis, aut assentationis aliquo modo præseferre speciē, Pergratū uero aliis uiri grauitatem, et prudētiam intuentes, qui Salomonis cōsilio utēs, in uita sua neminem laudādū censebat. Peractis diebus natalitiis, iter cū Dominico Mortario uiro insigni (quo, aliorū pace dixerim, mea adhuc ætas neminem moribus cōpositorē, honestioreq; uidit) Romā iter direxit. Et edicto cōuentu generali anno domini. MDI. tertio Cal. Junii. cui Oliuerius cardinalis interesse uoluit, in sabbato Penthecostes patrū oīum suffragio, præfectus est toti ordini prædicatorū, omniū cū ingenti applausu. Demū acceptā præfectura, Curiā missam faciēs, animū adiecit ad ordinē erigēdum, Et cœpit per prouincias discurrere, grauia ferēs edicta contra insolētes, sed uita functo Dominico Mortarien. in Cœnobio Bononiēsi, et ascito Eustachio Platesio Bononiēse uiro et litterato et modesto, Qui nūc causas agit in Curia Ro. pro toto ordine prædic. (quē appellant ordinis procuratorē) Gallias ingressus est. Deinde Hispanias, Burgūdiā, partē Germaniæ, breui admodū tempore ꝑcucurrit, ut ordinē ī plerisq; locis collapsum in melius reformaret. Quippe uiri maiestatem oēs admirabant, et præcipue Ludouicus Gallorum rex cum omnibus Galliarū heroibus. Sicq; Margarita uirago Hispaniæ Regina eum admirata est, ut pluribus uasis argenteis pro sacris faciundis: quā missam uocant: cū cruce argentea, et uestimētis preciosissimis eū donauerit. Quarum postea partem diui parentis Dominici sepulchro dono obtulit, et partem alteram Cœnobio Vicqueriensi Galliæ togatæ. Instante tempore Generalis Conuentus in urbe Mediolanensi ad sanctum Eustorgium habendi, reuersus est in Italiam, demum peracto

Att.

Laus Dominici mōtarii.

Vincētius prædic. or. præficit.

eustachius Bononiē.

Ludouic. rex.

Margarita regina.

dicto Conuentu, Romam contendit, deinde in Calabriam. Porro resta-
bat duntaxat ex omni Italia ea extrema ora uisenda. Quo factum est ut in
obitus uin- Cœnobio Montisalti, in uigilia diui Augustini, postq̄ paucis diebus ægro
centii. tauit. anno domini. M. D. VI. uita functus sit septuagenarius, et suo iussu,
(sic enim iusserat anteq̄ spiritū efflaret) delatū eius corpus Neapolim p̄ Eu-
stachiū Bononiēsem, et Matthæū Bādellū eius nepotē, quos socios laborū
suorū delegerat) in tēplo diui Dominici sepelliendū. Edidit nōnulla opera
Opera per et præcipue duo uolumina de Cōceptu beatiss. uirginis, opusculū de pote-
ip̄m edita. state Papæ, et multiiugas in Theologia questiones, itē declarationes Insti-
tutionū nostrarū. Fuit uir nostra tempestate omni laude dignus.

IOANNES CLEREVS GALLVS GEN. MAG. XXXVII.

IOANNES Clereus mortuo Vincētio Bādello, Oliuerio Cardi-
nale procurāte apud Iuliū secūdū pont. max. Interrex mox crea-
tus ē. Fuit is Ioānes rigidus, seuerus, et quæ religiōis erāt, optimus
Mores Io. asseruator. Maximo in precio, ob eius doctrinā atq; sanctimoniam, fuerat
apud Ludouicū Gallorū regē, et Annā reginā eius cōsortē. Interrege crea-
to, cū Ludouico rege Italiā ingreditur moturo in Ligures, porro ab eo de-
fecerāt, nobilibus a plebe exclusis. Potitus uictoria rex, Ioānē Papiā præmi-
sit, ut Cōuētui Generali indicto interesset pro nouo deligēdo p̄fecto præ-
dicatorum ordinis. Itaq; datis secundo suffragiis, patrum communi uoto
Ioannes præfectus est anno Domini. M. D. VII. post festum Trinita-
tis. Is uero absoluto cōuētu, quē egerat in cœnobio diui Thomæ: Romam
uisendi Iuliū pont. max. gratia adiit. A quo multis dipplomatibus dona-
tus, reuersus in Aemiliā, Parmēse Cœnobium reformauit. Et exinde abiens
ægrotans Papiam circa medium mensis Augusti in ædibus sancti Apolli-
obitus Io. naris extra urbē, deuotissime deo spiritū reddidit, eodē anno, ibiq; sepultus
in sacello primo ad leuā aræ. Dūtaxat mēsibus duobus uel circa, postq̄ præ-
fectus fuerat ordini prædic. superuixit. Plura facere proposuerat circa ordi-
nis instaurationē, sed heu morte præuētus, uir de deo deq; religione bene-
meritus nimis intempeste decidit. Vix attigerat: ut aiūt: annum quadrage-
simū septimū. Fuit uir intrepidus ad quæq; agēda p̄ sanctissima religione.

THOMAS DE VIO CAIETANVS ITALVS GENERALIS MAGISTER. XXXVIII.

THOMAS ex honesta uiorū familia Caietæ duxit originē. Adu-
lescens uero prædicatorū togā sumpsit, Qua plurimū profecit, cū

moribus tum doctrina, ut omnibus loco miraculo sit. Missus Bononiam ut scientiam ab ipso gymnasio excellentissimo hauriret adhuc adolescens, deinde Patauium mittitur, quo factũ est, ut breui admodũ tempore, ob eius ingentẽ doctrinã meruerit inter sacrarũ litterarũ interpraetes omniũ cũ applausu adscribi. Procedente uero aetate, publico stipẽdio, iubente Ludouico Sfortia Insubriũ prĩcipe grauissimo, Papiae excellẽtissime docuit. Tãdẽ Vincentio Bandello creato praefecto totius ordinis nostri (ut diximus) uitaq; functo Frãcisco Florentino agente causas ord. ꝓcuratore uulgo dicto, Romã accitus, ꝓcurator factus est, deinde mortuo Ioãne Clareo, Interrex ꝑ Iuliũ secũdũ pont. max. procurãte Oliuerio Carapha cardinale Neapolitano patrono ord. praedic. dictus. Tãdẽ in synodo Generali Romae ad Mineruã acta patrũ cõi uoto toti ord. praedic. praeficitur anno domini. M. D. VIII. in uigilia pẽthecostes, anno uero aetatis suae trigesimo nono. Et nũc ĩ humanis agit. Vir est parui corporis, pusillaeq; staturae, sed ingẽtis animi, ingentisq; litteraturae, Neminẽ ueretur, ubi Iustitia exigit. Nũq̃ põt ab ea deflecti, neq; pretio, neq; precibꝰ aut pollicitationibus. Munera q̃ primũ dictus fuit ordinis praefectus detestatus ẽ, et sic detestatus, ut cõtinuo legẽ ꝓtulerit aduersus praesidentes ord. ac ꝓuinciarũ munera accipientes ac imposterũ acceptaturos. Plura in eius laudationẽ possẽ proferre, eo ꝙ fere ꝑ annũ sotiũ me illi praebuerim, in his, quae pro ord. agẽda erãt, sed obtẽperare uerbis sapiẽtis uolens dicentis Neminẽ laudaueris ĩ uita sua, et Senecae, Lauda parce, in aliud tẽpus differã. Et cũ sit uir doctissimus multa opera hactenus edidit q̃bus uiri doctrina, litteratura, et ingenii acrimonia facile cognosci potest.

Tho. praedic. or. praefic.

Atf. Thomae laudes

Opera per ipsum edita, hic notantur. et in primis. Commentaria in primã partẽ, et primam secundae, et secundam secundae diui Thomae Aquinatis.

Opera per Tho. edita

De Potestate summi pontificis

Apologia de Potestate Papae et Concilii

Opusculum de Cambiis

Questio de Voto

Questio de Maleficiis

Questio de Vsura

Questio de Lucro

Questio de Festo

Questio de Nouitiis

Questio de Castitate

Questio de Pontificatu

Questio de simonia

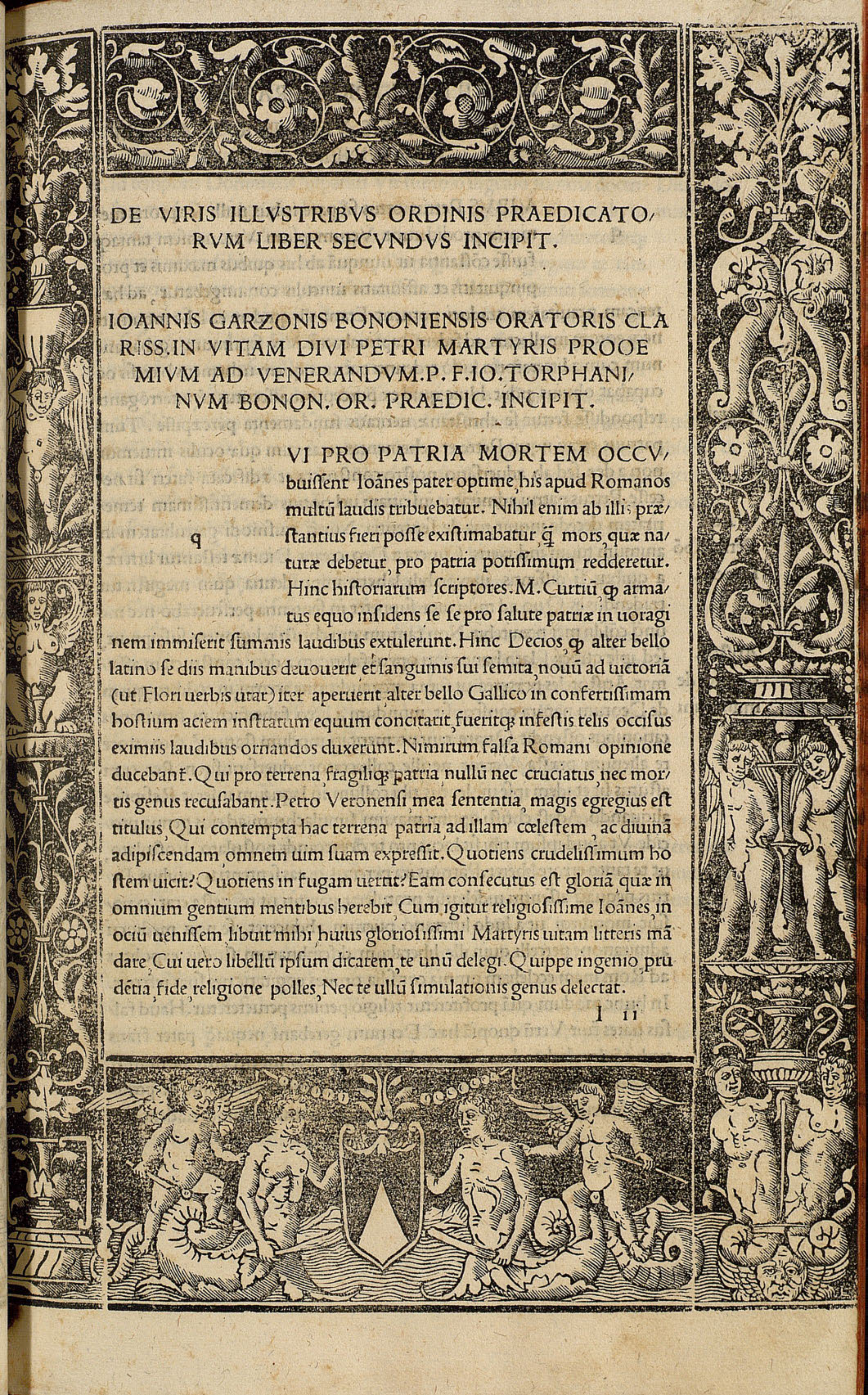
Questio de Confessione
Questio de nouitio contrahente matrimonium
Questio de potestate papæ
Questio de matrimonio
Questio de usu spiritualium rerum
Questio de spasmo.B.Virginis
Questio utrũ uotum existat de meliori bono etc.
Questio de pollutione
Questio utrum usura soluta ab accipiẽte sine necessitate pecunias mutuo sit restituẽda illi q̃ soluit etc.
Questio de Collatione sacri ordinis
Questio de ritu celebrationis
Questio de celebratione
Tractatus de Elemosinæ præcepto
Tractatus de nominum analogia
Responsio de conceptu entis
Questio de subiecto naturalis philosophiæ
Questio de Infinitate primi motoris
Questio de potentia neutra
Questio de potẽtia receptiua actuũ supnaturalium.
Oratio corã Alex.vi.pont.max.de ui diuini cultus.
Oratio corã Alex.vi.de unione uerbi cũ natura humana.
Oratio coram Alexandro vi.de Causa mali etc.
Oratio corã Iulio.ii.pont.max.de Immortalitate aĩarũ.
Oratio corã Iulio.ii.quomodo spiritus paciantur ab igne corporali.
Oratio coram Iulio secundo in secunda Lateranensi session e de synodorum differentia.
Expositio sup tres libros de Aĩa, super de cœlo et mundo super libros phisicorũ, super Methaphisicã, sup prædicamẽta, sup libros posteriorũ, sup prædicabilia porphirii, scriptũ super secũdũ librũ peryermenias, quẽ sanctus doctor, morte præuentus non compleuerat.
Expositio super de Ente et essentia diui Thomæ Questio an in Christo sit unũ esse.et nonulla alia opuscula ab ipso sunt edita, quæ scribere Longum esset.

De Viris Illustribus ord, prædic. Liber Primus absolutus per Ioannẽ Garzonẽ oratorem clarissimum et Leandrum Albertum Bononien.

LEANDRI ALBERTI BONON. IN SECVNDVM DE VIRIS Illustribus or. Prædi. Librũ Procemiũ incipit Ad. R. P. Eustachiũ Platesiũ bo noniẽ. Theologũ pstãtiss. et i Curia Ro. ꝓ toto or. pdic. ꝓcuratorẽ dignĩss.

P OST primũ ord. nři de uiris illustrib⁹ librũ absolutũ, quo octo et triginta dictatores, seu generales magistri (ut aiũt) uiri insignes, oiq; honore nominãdi cõtinent, ad secũdũ accedo, librũ certe nobilẽ, et egregiũ, licet breuẽ, tamẽ oibus miraculo futurũ. In eo siqdẽ Imperatores iui ctissimi reipublicæ Xpianæ plures cõtinent, cũ priscis illis, quorũ plurima q' dẽ ab historicis mẽtio fit, cõparãdi. Ii. n. Cẽsores hæreticorũ, plerisq; fuere, qui ꝓpriã uitã nihilipẽdẽtes, ꝓ xpo optimo max. mortẽ subire nõ exhorruerũt. Memini me iã diu i historiis tã Græcorũ, q̃ nostrorũ, et præter Græcos, extera rũ quoq; gentiũ, ut Assyriorũ ac Parthorũ, quãtũ studio assequi potui, legisse huiusmodi uirorũ fortiũ quosdã pro patria mortem oppetiisse, quosdam pro Ciue conseruando, alios pro Charitate parentum uel sui, Omnes tamen pro fugaci ac caduca mundi gloria, Qui uita defuncti in præceps reuerunt, ac in infernũ demersi sunt. At q ii uiri triumphales nostri, de quibus nũc agimus, uexillo explicato, cursu effuso, pro xpi nomine, proq; eius republica, aduersus hostes intrepidi processere, Et sic quidẽ processere, ut eos cõtinuo expugnaue rint, subegerint, atq; ex ipsis uictoriã reportauerint, Quẽ ex ueteribus illis tam Romanis q̃ exteris, Petro Veronẽsi, Pagano Bergomẽsi, Põtio, et cæteris, q ꝓ xpi fide mortẽ subiere, cõparabimus? Cõstat Decios, et alios quosdã pro Liber tate patriæ cõseruãda, proq; inani gloria cõsequẽda, se deuouisse, uitãq; ꝓpriã ꝓfundere nõ timuisse uerũ dũ patriæ salutẽ et libertatẽ, suiq; nominis celebri tatẽ quærũt, sibi mortẽ ac seruitutẽ iuenere, et apud deũ suarũ rerũ gestarũ per petuã obliuionẽ. At nõ sic nostri, q cũ libertate reipublicæ xpianæ, suã cõserua rũt, imo adepti sunt. Animaduertere igitur licet quãtũ inter illos priscos duces pugnacissimosq; uiros ab historicis adeo celebratos, et nostræ reipub. xpianæ egregios Imperatores istos intersit. Hi nostri duces uictores illorũ superarũt, uidelicet mũdi gloriã, Carnis illecebras, et machinamẽta diaboli. Quo factũ ẽ ut illã diuinã ac cœlestẽ domũ cõsequuti fuerint, fructũ referẽtes ꝓ laboribus hostiũ tropæũ pro parta uictoria, et pro sanguine fuso, coronã de lapide pre cioso. Ad te igitur Pater præstãtissime Eustachi uenio, Qui huiuscemiros imi tatus, homines hæreseos labe inquinatos, improbos, scelestos, prophanos, assi due urges, oppugnas, et prosternis, in cõi patria, ex quo cẽsor dictus fueris. Pla cuit mihi hac de cã hoc te secũdo libro donare, tãq̃ Cẽsorũ actibus, et gestis, Cẽsorẽ, Qui sit qdẽ mei i te amoris, ac obseruãtiæ tanq̃ pignus, ac testis uber rimus. Neq; hoc solũ præsentis æui homines, sed etiam posteri nouerint, atq; testentur

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATO-RVM LIBER SECVNDVS INCIPIT.

IOANNIS GARZONIS BONONIENSIS ORATORIS CLARISS. IN VITAM DIVI PETRI MARTYRIS PROOEMIVM AD VENERANDVM. P. F. IO. TORPHANINVM BONON. OR. PRAEDIC. INCIPIT.

q VI PRO PATRIA MORTEM OCCVBUISSENT Ioãnes pater optime, his apud Romanos multũ laudis tribuebatur. Nihil enim ab illis præstantius fieri posse existimabatur, q̃ mors, quæ naturæ debetur, pro patria potissimum redderetur. Hinc historiarum scriptores. M. Curtiũ, ꝙ armatus equo insidens se se pro salute patriæ in uoraginem immiserit summis laudibus extulerunt. Hinc Decios, ꝙ alter bello latino se diis manibus deuouerit et sanguinis sui semita, nouũ ad uictoriã (ut Flori uerbis utar) iter aperuerit, alter bello Gallico in confertissimam hostium aciem instratum equum concitarit, fueritq; infestis telis occisus eximiis laudibus ornandos duxerunt. Nimirum falsa Romani opinione ducebant. Qui pro terrena, fragiliq; patria nullũ nec cruciatus, nec mortis genus recusabant. Petro Veronensi mea sententia, magis egregius est titulus, Qui contempta hac terrena patria ad illam cœlestem, ac diuinã adipiscendam, omnem uim suam expressit. Quotiens crudelissimum hostem uicit? Quotiens in fugam uertit? Eam consecutus est gloriã, quæ in omnium gentium mentibus herebit. Cum igitur religiosissime Ioãnes, in ociũ uenissem, libuit mihi, huius gloriosissimi Martyris uitam litteris mãdare. Cui uero libellũ ipsum dicarem, te unũ delegi. Quippe ingenio, prudẽtia, fide, religione polles, Nec te ullũ simulationis genus delectat.

DIVI PETRI VERONENSIS VITA PER IOANNEM GARZONEM.

QVIBVS Petrus ortus sit parentibus, nulli scriptores memoriæ prodiderunt, Verum ipsum Veronensem, tantaq; fuisse cõstantia, ut nunquã ab his, quibus maximis et propinquitatis et affinitatis uinculis coniungebatur, ad hæreticam prauitatem traduci potuerit. Erant illi quidem ea labe inquinati neq; eorum intellectus ad fidem captiuabatur. Vix septimum agebat annum cum a litteratorio ludo redeunti patruus, quem uehemens hæresis occupabat, obuius ꝓdiit. Huic, quid ex præceptore assecutus eẽ, interroganti respondisse fertur se christianæ ueritatis fundamenta percæpisse. Tum patruus, errasi nquit Petre, et uehementer erras, cum quæ oculis intuemur non a deo, sed ab aduersario nostro constructa, et ædificata fateri sit necesse. Petrus patrui admiratus inscitiam uel potius dementissimam temeritatem decede, inquit, tua de sententia, Nunq̃ eiusmodi garrulitatem in animum tuum induxeris, Cuncta a Deo creata Diuinæ testantur litteræ, a quibus, si dissentis, inexpiabili laberis imprudentia, quin magistratui tradendus es, Quo ad mihi uita suppetet, in sententia perseuerabo nec me unq̃ cõsilii mei pœnitebit. Non tantum, qui christi religionem suscipiunt, sed ipse quoq; Plato hanc tanti operis fabricam a deo constructam affirmat. Aristoteles præterea ut fama, atq; auditione accepi, in eo libro, quem de Deorum natura conscripsit, mundum a Deo fabrefactum firmissimis rationibus ostendit. Quare tantæ temeritati modum statue. A tãto errore te alienum præsta, Vereor, ne ille colluctator aduersariusq; noster, cum astutus sit et idem ipse uiolentus, tibi collum in laqueum inserat. Resipisce aliquando. Adest christi optimi maximi simulachrum ad eius genua procide, Vt apud ipsum tibi sit locus pro te deprecandi postulato. Postulato, ut te tanto errore liberet. Patruus ira percitus, q̄ eas sententias, quibus Petrus nequaq̃ assentiri uidebatur, protulerat parenti, ut res gesta erat, exposuit, monuitq;, ut a ludo litterario puerum abduceret, se non mediocri admiratione percelli, quin ille liberalium disciplinarum studiis expolitus ad Romanam ecclesiam omnia consilia, omnes cogitationes suas referret. In hunc modum, quã profiteretur, religio penitus perueteretur. Haud falsus uates fuit, Verũ quoniã hæc Dei nutu gerebant, nequaq̃ pater fraris uerbis fidem habendam putauit. Ei præterea spes inniciebatur nonnunq̃ fieri posse, ut ab aliquo hæresiarcha ex pueri animo tanta opinio, et pœnitus insita euelleretur. Quare ipsum præceptori eruditissimo tradendum

Hæresis.

Art. Petri respõsionem.

Aristot. opinio de mundi initio.

curauit. Non multo post tempore Petrus iussu patris ad urbem Bononiensem, quo doctrina, et optimarum artium studiis erudiretur, iter contulit. Id temporis Dominicus hispanus Vir summo ingenio, summa doctrina, summaq; sanctitate præditus Bononiæ uitam agebat. Casu accidit ut is concionaretur, populumq; a turpitudine uitæ reuocaret, adniteretur q; ad rectam uiuendi formam traducere, Cum igitur tam egregiam, ac tam singularem nauaret operam, non aberat Petrus. Adeo Dominici sermone commotus est, ut repente omni harum rerum mundialium cura post habita, se se religioni dicandum statuerit. Vt Dominicus sanctissimis castigationibus finem imposuit, Petrus domum regressus est, seq; in cubiculum contulit, cum ostium pessulo obdidisset, cœpit, quæ a Dominico audierat, consilio menteq; agitare. Quas ille protulisset sententias a nulla ueritate abesse. Nullam in his mundi uoluptatibus, quod fugaces, fragiles, et caducæ sunt, spem esse collocandam. Neminem fuisse cuius optatis semper fortuna respondisset. Nequaq̃ eos sibi recte consulere, qui in bonis fortunæ summam fœlicitatem locassent. Alii sibi haberent honores, sibi imperia, sibi pecunias, sibi aurum atq; argentum, et alia laudis insignia, se instituisse, qui in ocio futurus esset, et animo tranquillo frueretur. Vnam ac solam esse religionem, cui si se addixisset, et quietam et tranquillam uitam uiueret. Se illi principi dominoq; mundi Deo, a quo amplissima, et immortalia sibi præmia tribuerentur, perpetuam seruiturũ seruitutem. Tam singulare, ac præcipuum uitæ genus multos delegisse, qui morte obita, in sanctorum numerum relati sunt. Plura in hanc sententiam dixit quæ a me consulto prætermittuntur. Igitur Dominicum conuenit. Quid sui sit consilii exponit. Sibi in animo esse contemptis huius mundi illecebris ad signum crucis aduolare. Tum Dominicus, cui incredibilem quandam tribuerat natura grauitatem, iocundissimus inquit est mihi aduentus tuus. Voti compos fies, In primis unum illud te admoneo, Religionem, uirtutis officia, et caste, ac sancte uiuendi disciplinã continere, quam qui profitentur, grauissimam sustinere debent personam. Quod omnes mundi uoluptates cõtemnas, reiicias, repudies, non laudare non possum. Christus optimus maximus menti tuæ clarissimum lumen prætulit. Eius instinctu atq; afflatu post hac in tantis tenebris erroris et inscitiæ minime uersabere. Die crastina accedam desyderio tuo. Tu non inimico feres animo, si fratres meos, qui hac de re consilio conferant, accersiri iussero. Non est apud me dubium, quin ad unum omnes tuis sint studiis obsecuturi. Vt dies illuxit affuit petrus. Tum ab omnibus, ut in sanctam religionem reciperetur in unam eandemq; sentẽtiam itum est. Hoc maxime modo in sanctam prædicatorum societatem admissus est. Tria sunt, quæ, ut ego accepi, qui se

Diuus dominicus.

Attẽde ac obserua diligenter.

Fortuna.

Verba dominici ad Petrum.

Petrus toga relig. ꝑ Domi. bononiæ induitur.

Tria seruāda i relig. religioni dicare instituunt, se seruaturos pollicentur, ut maioribus suis sint audientes. A temperantia nequaq̃ se alienos præstent. Paupertatem amēt Nā q maioribus suis minime obtēperāt, hi insolētes, atq; arrogātes sint, ne-
Quāta mala oriātur a superbia cesse ē. Nec fieri pōt, ut deo satisfaciāt, cū insolētia, teste Apostolo, radix sit oīum malorū. Cōplures urbes eo uitio corruerūt. Id qđ Thebæ, Athenæ, Corynthus, Carthago imperii Romani æmula testatur. Qui insolescūt ciues, mutuis se odiis prosecuntur, nec alius alium sibi anteferri sinit. Hinc coniurationes, hinc parricidia, Hinc templorum spoliationes, Hnc uenena quibus infinita prope hominum multitudo necata est. Igitur cum Petro qui, ne tanto sceleri affinis esset et antistiti, et eius munus sustinenti semper paruit, sanctissime actum est. Sed sunt non nullæ philosophorum disciplinæ, quæ temperantiam in frugalitatem, sobrietatem, Pudiciciam, castitatem q; partiuntur. Ab his Petrus minime dissentiens, tantum cibi potionisq; adhibebat, ut reficerentur uires non opprimerentur. Quotiens uino abstinuit? Nunq̃ ante solis occasum ieiuniū soluit, Somni parcissimus fuit
Atē. Petri Laudes. Cum orandum, psallendum, officium Domino reddendum erat, nunq̃ aberat. Huius mundi uoluptates semper contempsit, illam esse uitam ueram existimans, quæ præsentis uitæ emeretur in commodo. Quāti castita-
Castitas. tem fecerit, uel hoc maximo est argumento, quod nihil mulieris unq̃ fuit ab eo cognitum. Ego hanc uirtutem tanti existimo, ut paucas quidem putem cum ea posse conferri, cum ipsam non modo christiani, sed ipsi quoq;
Lucrecia. gentiles in summa ueneratione habeant. Lucretia Romana ut castitatem sibi ereptam animaduertit, superuiuere noluit, quin tantum dedecus sui
Phedonis Filiæ. corporis morte deleuit. Nobilissimæ Phedonis filiæ (si Ciceronis ac Hieronymi uerbis fides habenda est) ne a triginta Tyrannis castitate spoliarentur, inuicem se complexæ in puteos abiecerunt. Sic morte uoluntaria turpi
Dido tudinem depulerunt. Dido cum Sicheum, cui matrimonio coniungebatur amisisset, in Aphricam traiecit, ubi cum urbem condidisset in memoriam illius, mortem uita potiorem habuit. Maluit enim pyra ardere, q̃ alterum uirum matrimonio sibi adiungere. Complures christianas mulieres cum corpora sua nunq̃ tanta labe inquinassent, in cœlum admissas diuinæ litteræ testantur. Et id quidem iure optimo. Quid enim ab illis præstantius fieri potuit, q̃ ut Religioni Christianæ, quam profitebantur, pudiciciam adiicerent. Multas mea et uidit, et uidet ætas, quæ Christo dicatæ et
Qui boneste uiuunt bene moriuntur. castam et sanctam agunt uitam, nec ulla mihi, quin cœlestium numerum sint aucturæ, iniicitur dubitatio. Est enim mors (ut est in prouerbiū celebratū) uitæ cōsentanea honestissimæ sanctissimæq; actæ, Mirari igitur desinamus, si Petrus in seruādā castitatē tam propenso fuit animo. M. Seneca

Zenonis æmulus unam esse libidinē affirmat, quæ hominē belluarū simi/lem reddit. Cum enim quis (honore dicto) cum muliere suam expleuit uoluptatem confestim odorē insuauem ingratūq; exhibet. Id quod homini cum belluis commune est. Comum nobilissima est Ligurū ciuitas. Ab ea non longe abest monasteriū Ioanni Baptistæ sacrū. In eo habitās Petrus domino reddebat officiū, cum in eius cubiculo inspectæ sunt uirgines tres, quæ de cœlo delapsæ illo iter susceperant, Agnes, Caterina, Cecilia. Id ego nō humano sed diuino cōsilio factū reor. Erat ad ipsius cubile christi effi/gies cruci affixa et ad parietē deposita. Hæc adeo pstāti erat forma, ut in se oium oculos cōuerteret. Dixisses ipsam politissima Apellis arte pfectā. Igitur Petrus nullis lachrymis temperās, et ad illius pedes puolutus erratorū suorū ueniā petebat. Cōfestim ad antistitem res delata est, qui uehementer cōmotus patres accersit, et rē oēm exponit. Ex quo iussus est Petrus nulla interiecta mora ad urbē Esim pficisci. Nō defuit Petrus illorū uolūtati. Plu/res dies Esi cōmoratus erat, cū ad xpi simulacrū, qd pictor nescio qs in æde pinxerat, procidit. Atq; in hāc sentētiā locutus fert. Q d nā scelus xpe opt. max. cōcepi? Quo me errore inquinaui? Quo tā tetro lapsus sum facino/re? ut mihi in hāc terrā pficiscēdū fuerit? Nihil scelerate i religionē admisi? Cū hāc orationē loqueret, stillabāt ei p ora lachrymæ. Igit cū in hæc de/flēda plaberet, sanctissimū illud, cuius mētionē habui, simulacrū hāc uocē emisit. Vt salui et incolumes essetis, docerēq; iustitiā, in terrā descēdi. Quæ in me adhibita sit crudelitas, qui cruciatus, quā mortē obierim, tu optimus es testis. Sūt hæc litteris pdita. Q d in me scelus hærebat: in quē errorē inciderā? Quo lapsus erā cōsilio? Hæc cū dixisset ne ullū qdē amplius uerbum emisit. Ex quo Petrus querelæ modū statuit. Paucis post diebus Antistiti dormiēti hæc p somniū se obtulerūt. Eo factū est ut Petrū ad ciuitatē Comensem reuocādū duxerit. Forte nōnullis hoc admiratione mouebit. Nec id fieri potuisse autumabūt. Cur igit scriptoribus gētilibus fidē habēdā putant. Arionē i mare deiectū, et a delphino incolumē i terrā deportatū scri/bunt. Octauiū Cæsarē, obstrepētibus ranis, ut silentiū teneret, imperasse nec eas amplius coaxasse. Eodē in littore ambulante, piscē e mari exiluisse et ad pedes eius iacuisse, Coriolano cū Romanis bellū gerēte fortunæ simulacrum locutū, bouē mugitū in humanū sermonē cōuertisse. Sūt hæc uer/ba atq; ineptiæ. Non enim illorum intellectus captiuabatur ad fidem chri/sti. Multa ab illis scribun tur, in quibus nullus est locus ueritati. Plinius Secūdus. L. Cassitiū Ciuem Gaditanū se uidisse scribit, cū antea esset fœmina, mutatū marē nuptiarū die. Age quāta laus est cōtēpsisse diuitias, cum

Libido.

Comum.

Christus Petrū alloquitur.

Arion.

Octauius Cæsar

coriolanus

L. cassitius

Reuertitur autor ad Petrum.

earum amatores se se in omne scelus ingurgitent, atq; omnia diuitia et
Salustius. humana peruertant?Primus in historia Romana Crispus Salustius pe/
cuniarum cupidinem esse scribit, quæ omnium malorum sit materies.
Si quidem auaritia(ut eius uerbis utar) fidem probitatem, cæterasq; bonas
artes subuertit. Pro his superbiam crudelitatẽ deos negligere, et omnia ue/
nalia habere, edocuit. In eãdẽ sententiã cõsensisse apostolũ haud negauerim
Att. q Timotheũ, ne diuitiarũ desiderio duceretur monitũ uoluit. Temerariũ ẽ
nõ esse cõtẽtum uictu et uestitu. Vidimus multos, qui, ut amplissimas for/
tunas possiderent omni religionis cura posthabita, in rẽ publicam, in pri/
Att. uatos, in longinquos, in propinquos, in alienos, in suos irruerunt. Sed illæ
diligenter. breui perierũt. Amplæ enim opes, si turpi sunt quæstu partæ, breui tempo/
Apostolus re dissipantur. Refert Apostolus quosdam tanta pecuniæ coaceruandæ cu/
piditate ductos, ut Christi fidẽ deposuerint, Ex quo ab aduersario ad infe/
ros præcipites acti sunt. Summa igitur laus Petro tribuenda est, qui ea fuit
constantia, ut his duntaxat, quæ religionis usus postulat, contentus fuerit,
nec unq̃ ad congerendam pecuniam adiecerit animum. Iam Petrus omni
liberali doctrina, ac theologia omnium scientiarum magistra politissimus
euaserat, cum in animarum salutem omni cœpit esse cura intentus. Pauci
admodum dies circũagebantur cum suggestũ conscendens, quæ animarũ
saluti cõducebãt, exponebat atq; illius æternæ ac beatæ uitæ domicilii nãci/
scendi uiam præmonstrabat, Pauli epistolas, Christi euangelia prophetarũ
sensa, plana faciebat, atq; ut quiuis honestissimo ac religiosissimo sacerdo/
ti omnes suas et actiones et cogitationes exponeret, hortabatur. Mundi uo
luptatibus aliquando parcerent, seq; ad deum tota mente conuerterent.
Ea tempestate hæresis magnam uim hominum inuaserat, qua a recta et ue
ra, idest christiana religione deducebatur. Igitur ad eam euertendam delen
damq;, omne ingenium, omnem operam, omnem laborem suum cõtulit.
Tanta erat in christũ beniuolentia ut eum nõ semel, sed sæpius quo sum/
mam eius religionem, quam multi dementissimi homines euertere niteban
tur tueri posset, precibus fatigaret. Se instituisse, qui pro illa augenda et cõ
seruanda nullum genus aut cruciatus, aut mortis recusaturus esset. Nõ de/
fuit christus illius uoluntati. Nondum uita excesserat, cum quanta esset
sanctitate præditus, re ipsa intellectum est. Ex multis eius signis duo referen/
Asserbus. mus, quæ sunt a scriptoribus memoriæ prodita. Asserbus quidam, qui in
uirilẽ adoleuerat ætatem, annos quinq; omnibus membris captus fuerat.
Is cũ ad Petrũ delatus esset, Fac inquit, quæso, uir xpo dicate, ut incolumis
reddar. Mihi in orationibus tuis spes oĩs cõstituta est. Tãta ui morbi me/
dici non modo me liberare, sed ne leuare quidẽ potuerunt. Tibi integrũ
est, Cõmouearis pater optime in egenum et ægrotũ misericordia, Christi

religionem profiteor, nulla me occupat hæresis. Stillabant misero per ora lachrymæ, cum Petrum tantæ calamitatis cœpit miseratio. Ex quo crucem in iuuenis membris signans, surge inquit fili, pedibusq; tuis domum redi. Tum ille surrexit, Petroq; amplissimis uerbis gratias egit. Nobili nescio cui filius erat illustri ingenio, industria, gratia. Hic in grauissimum incidit morbum, quem medici Squinanten uocant. Res eo deducta erat, ut medici desperata eius salute, a uita discessurum denunciarent. Nequeo uerbis exprimere, q̃ anxio, q̃q; solicito esset pater animo. Igitur Petrum, ut ægrotum uisat, quibus potest obsecrat precibus. Accessit Petrus illius uoluntati, qui ut in ægrotum oculos coniecit, te inquit, o fili bono iubeo esse animo. Christus optimus maximus, cui cuncta factu sunt facillima, te prosperæ ualitudini restituet. Tu in eo spem positã habeto. Sub hæc uerba salutare crucis signũ Petrus adhibuit, et qua indutus erat, uestẽ illi superiecit, et nullo inq̃t in posterũ laborabis morbo. In hũc modũ uis morbi depulsa ẽ. Hæc dũ a Petro gerebant̃, multæ Galliæ cisalpinæ urbes hæresi laborabãt. Ex quo Innocentius quartus Pont. Max. ad illas tanto errore liberandas omni prouidit consilio. Igitur ex clarissimis uiris, qui Dominici Religioni addicti erant plures delegit, atq; ut inquisitionis onus, curamq; susciperet, admonuit. Inter cæteros Petro (nam quanto esset ingenio, quanta doctrina, quanta morum elegantia, quanta sanctitate præditus, ex multorum litteris cognouerat) eandem prouinciam imposuit. Ad unum omnes pontificis mandata executi sunt. Nihil laboris, ut ex hæreticorum animis opinionem tam iniquam, tam penitus insitam, tam uetustam euellerent, defugiebant. Vt fidei Christianæ habebatur mentio, nunq̃ aberat Petrus. Pauli recitabat epistolas, Christi euangelia, Prophetarũ sensa. Omnes deniq; sanctas litteras adeo in memoria habebat exculptas, ut illis admirationem moueret. Nunq̃ ex prælio discessit inferior. Cogebantur miseri terga dare, nec tamen suis sententiis dimouebãtur. Ex his unus, quem nullus pudor a turpitudine, nullus metus a periculo, nulla ratio a furore reuocabat (erat autẽ summis opibus, summaq; potẽtia præditus) nemo, inquit, unq̃ me de sententia deducet. Cõstabo in ea, quo ad mihi uita suppetet. Tũ Petrus in cœlum suspiciẽs, ac se paululũ colligens, quid est inquit, causæ, uir bone, q̃ te in sentẽtia permãsurũ affirmas? Tibi cõducibilius esset si te eum præstares, qualẽ xp̃i religio postulat. Miselle a recta uia deflexisti, ni tui te pœnituerit cõsilii, æternũ ignis cruciatũ subibis. Nõ lõge abest christi effigies. Ad eius genua ꝓcide, ut tua tibi crimina cõdonet, postula. Tibi ueniã tribuet. Hac oratione adeo commotus est, ut ne ullum quidem uerbum emittere potuerit. Quæ subsecuta sunt non facile dixerim. Qui ea litteris mandauerint,

Miraculũ.

Miraculũ.

Innocentius. iiii.

Petrus hæreticorum censor factus.

nulli sunt auctores. Multos resipisce haud negauerim. Sed non defuerũt, qui de morte Petro afferenda consilio agitarent, q multos relictis erroribus ad sententiam suam traducere uidebatur, ipsisq; ludibrio haberentur. Cum igitur Como proficiscens iter Mediolanum uersus conferret, quo hæresim funditus deleret, qui tanto errore impediebantur, complures in siluis delitescentes, ut aduẽtare ex nunciis cognouerũt, egrediunt, atq; eductis gladiis ei obuiam prodeunt. Repente in ipsum impetum faciunt, Et si aliquot uulnera accepisset, nulla tamen Christianæ Religionis fundamenta deposuit. Quin ea diligenter expressit, ac Deum, ne se desereret, precibus obsecrauit, Nec qui se ei comitem præbuerat, uulneris expers fuit. Nec dum Petrus mortem oppetierat, cum latrones eius latus lancea transfigunt, Eo uulnere animam exalauit. Non longe aberat templum Simpliciano sacrũ.

Mors Petri martyris.

Eo corpus delatum est. Tantus fuit ad id uisendum hominum concursus ui qui ipsius custodiam habebant, totam noctem insomnem egerint. In sequenti die Mediolanum detulerũt. Multa eius fuerunt signa, quæ quoniam luce clariora existunt, de industria prætereo. Verum his, de quo paulo ante memini Innocẽtius pontifex cõmotus in sanctos christi martyres rettulit. Annos decem et uiginti in religionem incubuit, Pauci uel potius nulli, quin ab eo Christi celebrationes fierent, intercedebant dies, Nullius unq̃ fuit laudis appetens. Est illud profecto tanti uiri loco miraculi habẽdum, qui sic ætatem egerit, ut nunq̃ ab eius ore uerbum, quod iure reprehendi posset exciderit. Omnes cogitationes suas ad conseruãdam Christi Religionem rettulit. Nullus aut discriminis, aut mortis metus, quin demãdatum sibi ab Innocẽtio munus exequeretur, ipsum terruit. Nõ fuit mihi cõsiliũ cũctas illius actiones litteris pdere, quod scribẽdi modũ excessissem. Verum, quæ memoratu digniora cẽsui, ea memoriæ mandaui. Quod si qs tam officiosam prouinciã sibi depoposcerit, hunc non medıocri uerborũ honore prosequar.

CONRADVS THEVTONICVS PER LEANDrum ALBer.

c ONRADVS Theutonicus primus in Germania Hæreticorũ Cẽsor (quẽ Inquisitorẽ dicũt) Per Gregoriũ .ix. pont. max. institutus anno domini. Mccxxviii. ab hæreticis, quibus maximum bellũ indixerat, in foro intrepide aduersus illos in frequenti populo cõcionans, corona martyrii ab ipsis coronatus est. Claruit multis ac ingentibus miraculis. Acta sunt plurima, ut inter diuos referretur, sed post modũ quorũdã ignauia, res ultra nõ est processa. Primus is fuit ex ordine prædicatorum, qui martyrii palmam reportaret.

Primus martyr ex ord. præd.

GVILIELMVS ARNALDVS, BERNARDVS, GARSIAS CVM SOCIIS MARTYRIO CORONATI.

qVVM a parente Dominico prædicatorum ordo fuerit contra perditissimos homines hæreseos labe inquinatos institutus, ideo nemo admiretur, si adnitat̃ illos urgere, oppugnare, subruere, penitusq; delere. Gregorius nonus pont. max. cernẽs patrũ nostro℞ audaciã, fortitudinẽ, et constãtiã in rebus agendis pro Christi fide tuẽda, quosdam ex eis hæreticorũ censores cõstituit, ut illos ex omni loco expellerent, et penitus exterminarent. Quod ut cognouere hæretici, cõtinuo tam acre patribus nostris indixere bellũ, ut semota omni modestia, omniq; humanitate, multis damnis, multisq; eos afficerẽt iniuriis, et præcipue in partibus Tolosanis. Porro publico edito Raimũdus Tolosæ toparchus uir scelestissimus omnibus, patrũ nostrorũ cõmertio interdixit. Nec his contẽtus, positis custodibus ad Cœnobii Ianuam uetuit, ne quis cibũ illis deferret, uolens eos inedia deficere. Verum ut cognouit uir improbus patres in fide Christi, ac Ro. ecclesiæ deuotione intrepide ꝑsistere, nec ab ea, precibus, aut minis posse deduci, iussit publico edito ex inde abire. Q̃d ut acceperũt patres gaudẽtes ibant a conspectu Cõcilii, quoniam digni habiti sunt pro Christi fide et obediẽtia Ro. ecclesiæ cõtumeliã pati. Igit̃ instructi bini et bini exeũtes, per mediã ciuitatẽ, ingenti uoce psalebãt Credo in unũ deũ, cũ antiphona illa præclarissima Salue regina. Hac de causa, Narbonense Cœnobium solo æquatũ, et codices sanctissimi illic inuẽti lacerati, et in frustra cõcisi, ab impiis, et in plærisq; locis capti fratres, et maximis iniuriis atq; incõmodis affecti. Quãobrẽ nõ audebãt Cẽsores hæreticorũ, nisi multitudine armatorũ stipati iter facere. Porro nõ solũ uerbis, sed et armis sæpe sæpiusq; ꝓ Christi fide certandũ erat. Tandẽ anno domini. Mcc.xlii. quarto Cal. Iunii in nocte uidelicet Ascẽsionis domini nostri Iesu Christi apud urbẽ Auinionensem Galliæ, in diocesi Tolosana, in ædibus et cubiculo Raimũdi supra nominati in oppido Ammoneti, Guilielmus Arnaldus, ex monte Pessulano, uir iure pontificio clarus, discretus, deuotus, et sanctimonia præditus, cẽsor hæreticorũ per pont. max. dictus, et Benardus de rupeforti, Garsias de Aura, ex diocesi Conuenarũ, Duo patres Minoritæ, uidelicet Stephanus, et Raimundus Carbonerii, et Prior Ammoneti, Monachus de clusa, Raimundus canonicus, et scriptor sedis Tolosonæ Archidiaconus Lesacensis in eadem ecclesia Tolosana, Petrus Arnaldus alibellis Censoris prælibati, Bernardus clericus Archidyaconi memorati, Duoq; uiatores clerici uidelicet Fortanerius et Ademarus pro christi fide, et obediẽtia sanctissimæ ecclesiæ Romanæ, a satelitibus hæreticorũ interempti sunt. Verũ inter cæteros

Ad q̃d institutus ordo prædic.

Raimũdus princeps tolosanus.

Quãta passi pro fide patres nostri.

occisio pluriũ pro ro. ecclesia.

primo Guilielmo censori ueluti strenuo duci moliti fuerāt, et interminati mortem. Qui omnes intrepide, imo gaudibūdi, alta uoce psallētes Te deū laudamus, mortem subiere. Quos statim Deus opt. max. pluribus miracu lis magnificauit. Nocte uero, qua passi sunt, quædā mulier eius dyocesis, sed

Att. uisionem.

in alio castro, in partu laborās exclamauit. Ecce uideo cœlū apertū, et scalas inde ad terrā demitti, et multū sanguinem in terra ista effundi. Cūq; cōtē plaretur scalarū claritatē, et per eas ascendētiū ruborē admiraretur, partum edidit, doloris oblita. Eādē cœli aperturā uiderunt pastores in eadē regione

Iacobus Aragonū rex lucem uidit.

uigilantes. Item Iacobus Aragonū rex cū eadem nocte excubaret in fronte aduersus saracenos, intuitus est lucē immensam e cœlo demitti, et cōmilito nibus ait. Scitote φ hac nocte Deus magnum aliquid operat. Et in Cœno bio prædicatorū Barchinonensi, multi fratres, ea ipsa nocte, cœlū aperiri, et ex inde lucem descendere totum aerem perlustrātem, uiderūt. Gallus qui dam, Carcasonā incolens, fratrum interitu audito, eis se deuouit, et mox a graui morbo, quo per bienniū captus fuerat plene cōualuit. Filia Marschal

Att. Miracula.

chi de Miropissa, antedictis martyribus se deuouens, illicoq; sospes reddi ta est, porro maxima ægritudine distinebatur. Guilielmus de Musello febri bus captus, ad martyrū sepulcrum ueniens, protinus sanatus est. Armādus Ruffus ab hæreticis fascinatus, audito iteritu Caroli archidiaconi, a quo sæ pe cā fidei uexatus fuerat, eadem die pluribus au̇dientibus dixit. Ammonetū uadam, et uidebo, si hic scriptor loquax, et ineptissimus uir potuerit mori. Qui ueniens, et uidens sanctum Archidyaconū in suo sanguine uolutatū pede percussit eū dicēs. Iace rustice loquax. Nunc loquere si potes. Moxq; ulcere insanabili ī eadē tibia est percussus. Paululum ante passionem eorū cuidam fratri in Cœnobio Burdegallensi uisum est, quod sub pedibus chri sti cruci affixi, tres fratres a multis armatis occisi uidebant picti. Cūq; hoc nimium miraretur, patri cuidam, uisionem narrauit. In monasterio Pluria ni contigit sororem quādā noīe Blanchiam in maxilla grauiter infirmari in tantum, ut nec cibum sumere, nec loqui ualeret, tactu uestimētorū Gui lielmi mox pristinæ sospitati restituta est. Raimūdus Carbonerius (de quo supra mētionem fecimus) uidit in somnis coronam auream gemmis orna tam micantē super domū, in qua passi sunt, de cœlo demitti cum immēso lumine, ante aliquot dies passionis ipsorum. Qui admirās dicebat. Heu q̄ miseri sunt homines isti terreni, qui uidentes nos pro fide, qua astamus sic coronari, non conuertunt ad catholicam fidē. Quod cū euigilasset, Prio ri Pruliani et aliis sociis pluribus, seriem uisionis narrauit. Quod cū Guil lielmus supranominatus audisset, ait. Scitote nos in breui pro fide Christi morituros. Cuidam fratri Burdegallensi oranti uisus est Christus in cruce pendens, sanguinē copiose ex latere emittēs, et a beata uirgine aureo calice

recipi

recipi, demum fratres tres, ex eo conspergi a prælibata uirgine. Non longe autem post, eosdem fratres, quos imaginaria uisione sanguine respersos uiderat pro fide Christi audiuit ab hæreticis interfectos. Pridie q̃ fratres ab impiis necarentur, Columbum patrem ueneran. mulier quædam deuota adiit dicens. Hoc mane cum fratres sacra facerent, paululum in Templo obdormiēs uisum est mihi, q̄ Crucifixus, qui est in medio Templi deponebat brachium dextrum, et sanguinem stillabat, q̄ cum ego stupēs respicerem, Christus uocans me ait. Vade dic præsidenti Cœnobii, q̄ reliquias in tali loco ponat. In crastinum igitur cum fratrum corpora afferrētur, placuit urbis Antistiti, præsidentiq; fratrū et cæteris, q̄ in loco a muliere ostenso, qui etiam erat dignior, qui locus est in Templo fratrum, et ad Crucifixi dexteram, sepellirentur.

PONTIVS HISPANVS.

p ONTIVS Hispanus a Gregorio nono pont. max. censor factus contra hæreticos, apud Vrgellum Cathaloniæ Vrbem, ueneno ab hæreticis propinato interiit, anno domini. MCCLXII. atq; in Templo maiori Vrbis honorifice tumulatus est, multis clarens miraculis usq; ad hunc diem.

QVIDAM. F. MARTYR.

q VIDAM Princeps in Hungaria potentissimus, cuius nomen non produnt scriptores, (porro diligenter euolui plures codices nec inuenire unq̃ potui) relicto principatu, relicta mundi gloria, relictis filiis diuitiis, et hominum similium curis, sancto afflatus numine, uale dicens mundo ac illecebris, sanctæ Conuersationis togam a patribus prædicatorum ordinis accepit, qua plurimum profecit, tam in doctrina, q̃ in morum honestate, quo factum est, ut breui admodum tempore, in optimum sacri uerbi, et uehementem cōcionatorem euaderet. Irruentibus Tartaris, (Panoniæ enim Finitimi sunt) et inuadentibus conterminas Vrbes, Pagos, oppida, et omnia Christianorum loca, anno domini. M. CCLXII diripientibus, et populantibus omnia, trucidantibusq;, quos offenderent, præsidente Cœnobii cū cæteris fratribus in fuga solum spe ponente, is sanctus senior, quem diximus principatum reliquisse, supplex præsidentem rogauit, ut se dimitteret in solatium seniorum, debilium, et ægrotantium in Vrbe remanentium, nec ualentium fugam arripere, se dicebat esse senio cō Tartari.

fectum, et iam diu uiuere, etiam si a Tartaris nō occideretur, non posse, nec maximam iacturam passurum ordinem prædicatorum ob suum interitum suasus præsidens eius precibus, ipsum uoti compotem fecit. Is bonus pater per Vrbem discurrens, inualidos, et ad fugam inhabiles, dulcissimis uerbis recreabat, eos adhortans ad mortem potius æquanimiter suscipiendam, q̃ Christi fidem abnegarent, Nec mortem corporis timerent, quando unicuiq; mori necessarium foret, sed bene uita defungi paucis concessum, qua bene se noscerent defuncturos, quando pro Christi nomine, illa defungerentur. Tandem adsunt Tartari, Vrbem, a nullo custoditam ingrediuntur Et sicut belluæ, et bruta in homines ipsos debiles, et senio graues, ferina rabie irruūt, mactant, laniant, et trucidant omni prorsus semota pietate. Ast uenerandus senior præsentiens iā Vrbē tartaros, cepisse et oīa ferro, igneq; demoliri, ante aram in medio Templi super terram procumbens pansis in modum crucis brachiis, cum lachrymis ad Dominum orabat, ut se et cæteros in fide constantes faceret. Nec mora Tartari Templum ingredientes Venerandum senem eo in loco perdiderūt. Peste igitur Tartarica recedente, patres ad Cœnobium reuersi cū populo, in medio Templi egregium patrem hastis terebratis manibus, et pedibus confosis spiculis, cum cæteris membris, et cerebro ex capite excusso, ante maiorem aram inuenerunt. Ex qua indignitate, animi omnium ita commoti sunt, ut continuo in lachrymas resoluerentur. Verum inter collachrymantes quidā ad deū conuersus inquit. Ah domine deus, Quid obsecro egerit hic Venerādus et bonus senex? unde tale mortis genus promeruerit? Quomodo permisisti eum sic crudeliter primi? Sicq; in lachrymis resolutus tres dies, et totidem noctes querens de dei Iusticia insomnes duxit. Non enim poterat a dolore capto mitigari. Tertia Igitur die extra se positus sanctum seniorem iterremptum sibi dicentem uidit, Occine, Nū oportuit Christū pati, et ita intrare in gloriam suam? Non sunt condigne passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. His uero dictis euestigio euanuit, Et fratri querenti, diuina Iudicia, quæ sunt inscrutabilia, uerborum breuitate, et autoritate conclusit.

Interitus sancti uiri.

Att. Visionem

CHRISTIANVS ANTISTES CVM QVATTVOR FRATRIBVS OCCISVS

c HRISTIANVS Antistes cū quattuor fratribus coronam martyrii promeruit. Cum enim anno domini. M.CCLXX. Vrbs Antiochena capta esse a soldano Babiloniæ, Christianus Anti/

stes (fuerat enim ordinis prædicatorum toga ab ineunte ætate indutus sed postmodum a pontifice maximo præsulatus infula ornatus) in Cœnobio prædicatorum existens, ex inspetato audito flebili casu Vrbis, Templum ingressus iussit infulam afferri, Qua allata, capiti imposuit. Demum cum quattuor fratribus ante aram procumbens, cum lachrymis Deo suum, et Ciuium finem, quorum ploratus, horrēdos ululatus, lamenta, uocesq́ in gentes merentium exaudiebat, ob direptiones, uulnera, stupra et occisiones per Barbaros factas, commendabat. Quum sic oraret, ecce nefandissimi homines, Templum ingrediuntur, ipsumq́ cum dictis fratribus, ante sacram aram procumbentem, crudeliter peremere.

GVIDO LONGIMELLVS.

g VIDO Longimellus circa annū domini. M.cclxx. uir bonus, iustus, et sanctitate præditus, cum socio, Christi fidem prædicans in partibus transmarinis, gladiis Saracenorum occisus, martyrii palmam adeptus est.

PAGANVS BERGOMENSIS.

p AGANVS ex oppido Leuco territorii Bergomensis, declaratus a pont. max. hæreticorum Censor, Censuram intrepide, ac seuere agere cœpit, Erat uir doctrina, ac morum honestate præclarus. Porro animaduertens Cōradus de uenusta, nobili familia procreatus, diuitiis pollens, Paganum sectam suam acriter urgere, suasu, et pollicitationibus quosdam ad eum perdendum induxit. Qui propere iussa perficientes, in festo diui Prothomartyris Stephani, sanctum uirum, manus in crucis formam super pectus tenentem multis uulneribus confoderunt. Et ne quid crudelitatis deesset, postremo lancea latus eius transfixere. In die uero sancti Siluestri, cum eius cadauer in Templum Comense ordinis prædicatorum relatum esset, apparuerunt uulnera recentia, et mox coram Vrbis Antistite, et toto clero, ac uniuersa Ciuitate riuus cruoris ex lateris uulnere exiit ceu cruoris agni recenter occisi. Nec hoc prætermittendum puto, q̄ septem diebus, quibus inhumatum iacuerat, nunq̄ uulnera horrorem alicui incussere, nec computruere, nec emisere fetorem, sed semper et recentia permanserunt, et rubicunda, Christophorus uero eius comes grauiter saucius, non periit. Cum Pagano occisi sunt duo Layci a libellis Censuræ officii, uulgo notarii dicti anno domini. M.CCLXXVII.

Att.

xp̄ophor.
duo Layci
Occisi.

DOMINICVS.

d OMINICVS sotius Diui Petri Veronensis letaliter cũ eo uulneratus, quinta die, post interitum Petri cœlum petiuit sanguine laureatus.

FRATRES PER TARTAROS MARTYRIO CORONATI.

p AVLVS Hungarus uir pontificio iure clarus, toga prædicatoria sumpta, a parente Dominico cum quattuor sociis in Hungariam ad uerbum dei seminandum missus est. Igitur prouinciam ingressi, nulli labori parcentes, in breui magnum domino populum acquisiere. Porro fratrum ibidem aucto numero, Paulus ex eis aliquot se legit, et præmisit in quẽdam locum uulgo Structium dictum, quem incolebant hæretici, atq; sismatici, ut uerbis suis ad sanam mentem eos redire cogerent. Vnde post ingentes angustias, post plurimos labores, tandem constantia sua, id, quod uolebant effecere. Ordinata igitur prouincia, et iam

Cumani. ad ueri dei cultum reducta, ad Cumanos (ii enim Hũgariæ finitimi sunt) penitus dei ueri legis expertes, decreuerunt transire. Nec segnes exitui præstare q̃ deliberauerant, nec tardi, illuc mox iter direxere. Ingressi itaque Cumanorum terminos, illico cœperũt fidem Christi optimi maximi prædicare, Sed ab ipsis expulsi, in Hungariam remeare coacti sunt, amissis duo

Duo Fratres iterẽpti bus sociis. Qui aliis constantiores, dum in confessione Christi perseuerarent, martyrii coronam sunt adepti. Iterum, reassumptis uiribus, redeunt,

Bruchus. et intrepide sanctam fidem prædicant, quo fit, ut Bruchum quendam Toparchum uirum et opibus, et potentia fretum, ad fidem sanctissimam deducunt, ut .S. sancti uerbum impleretur, quod dicit, Non reuertetur uerbum ad me uacuum. Qui accepto sancto Baptismi lauacro, tandem in

Bribrechis sanctissima fide defunctus est. Vltra procedentes fratres, Bribrechim ui-

Andreas rex Hũgariæ rum potentissimum cum mille de domo sua, (quem Andreas Hungariæ Rex ex sacro postea fonte leuauit) in fidem sanctissimæ Trinitatis uenire compulere, qua postea decessit, omnibus sacramentis receptis deuotissime Qui morti apropinquans in fratrum manibus positus, dicebat. Discedãt

Att. a me omnes Cumani a fide Christi alieni, quia circa eos uideo horrendos spiritus, Hic duntaxat sint Fratres et Cumani sancta baptismatis aqua delibuti, quia ecce circa me stant fratres, quos supra martyrio coronatos memorauimus, et me expectant, ut secum ducant ad gaudia, quæ toties præ-

dicauere. Et his dictis ingēti cū gaudio spiritū efflauit, sepeliturq; in sacello Beatæ deiparæ uirginis. In ea siquidē prouincia patres illi Cœnobiū posuere haud cōtemnēdū. Verū cum hæc maximo successu fieret, succresceretq; passim in Ethnicorū salutē fratrū feruor, occulto dei iudicio, Tartaris i incolas prouinciæ huius immaniter irruētibus, factū ē ut ex fratribus, ad cœlestē atq; perennē illā gloriā per martyrii palmā circiter nonaginta trāsmissi fuerit. Porro ex his in fide Christi ꝑsistētibus, alii gladio trūcati, alii telis et spiculis obruti, et qdā igne cōsumpti sūt circa ānū salutis. Mccxxii. Deinde peste Tartarica expulsa, missi fuerunt et alii patres, quorū opa, dū intrepide uerbū dei dissemināt, inumera multitudo hoīum colū sub xpi iugo posuit. Nonaginta fratres ꝑ fide Christi occisi.

Fratres per Hæreticos in Bosina et Dalmatia interfecti.

q VVM Bosina et Dalmacia maximis agitaret erroribꝰ, populos hæreticis seducētibꝰ, a pont max. Colocēsis Antistes illuc legatus missus est, ut seu suasionibus, seu Crucesignatorū armis, ad sanā mentē redire compelleret. Sed cū nec uerbis, nec armis ab erroribus suis euelli possent, rē prorsus desperatā iussu pont. prædicatoriæ familiæ cōmisit Antistes. Qui pont. iussa diligenter et intrepide perficientes, cœperunt disceptationibus literariis, et cōctionibus hæreseos labe inquinatos tam acriter urgere Colomano Rege assistente, ut plures coegerint e tenebris ad uerū fidei lumen redire. Verū initio ex fratribus plures dū cōstātissime fidē Christi tuerentur, martyrio coronati sunt. Tādē pede firmato multos erroribus implicitos et in sua perfidia obstinatos, igni tradiderūt. Deinde fratrū opera, templa destructa, spinis, fructicibus, ac uirgultis oppleta, sunt instaurata, anno Christi. Mccxxii. In eadē prouincia fratres DVO ET TRIGINTA in flumine quodā a Turcis submersi martyrii triumphū reportarūt ante deū. Porro ad eorū gloriā ostēdā oīpotēs deus, quolibet anno eo die, quo aquis obruti fuerāt, super eūdē locū e cœlo faces accēsæ immēso lumine coruscātes duo et triginta demiti plurimo tempore uisæ sunt. Tholosæ sex FRATRES ab hæreticis capite plexi sunt. Qui protinus capita in manibus recipientes ex sese in Cœnobiū retulere. ADRIANVS præfectus cuiusdā cœnobii cū uiginti sex fratribus a Turcis pallo suffixus est. BERNARDVS Sera in duas partes sectus est, et igni traditus ꝑ Christi fide. FRANCIScus Tholosanus ab hæreticis spinis coronatus, et spiculis ac telis cōfossus, martyrii palmā adeptus est. NICOLAVS Hūgarus Episcopus, et hæreticorū cēsor, decoriatus fuit. BERENGARIVS Cracouiæ urbis Archiflamē, in latere dextero transfixus pro Christo, occubuit. IOANNES Hūgarus Episcopus et Cēsor errorū, lapidibus obrutus, et gladio cōfossus, ad Christum

Plures fratres martyrio coronati.

Triginta occisi a Turcis.

Sex interfecti.

Adrianus cum.xxvi. sociis interemptus.

Franciscus Tholosanus.

Berēgarius

Sadoch. Boninſigna Florẽtinus.

euolauit. SADOCH cũ fratribus quadraginta octo iugulatus palmã martyrii reportauit. BONINSIGNA Florẽtinus, ſerra a uertice capitis ad aures uſq; ab impiis ſectus glorioſe occubuit. BARTHOLOMAEVS cũ ANTONIO Pauono de Sauiliano Cenſores ab hæreticis dũ uiriliter tuẽtur fidem Chriſti obtruncatur.

ANTONII DE RIPOLIS EX PEDEMONTIVM VITA. per Franciſcum Caſtilionenſem Præſbyterum Edita.

Coſmas Medices. Antonius de Ripolis. Carthago quæ et Tunex dicitur.

O TEMpore, quo ſanctiſſimus uir Antonius, qui poſtea fuit archiepiſcopus Florẽtinus, de quo plura narrauimus, erat adhuc in religione fratrũ prædicatorũ cũ eſſet Florẽtiæ Prior Cõuẽtus ſancti Marci, quẽ locũ Coſmas de Medicis, uir ea tempeſtate, opibus, auctoritate et prudẽtia admodũ præſtans a fundamẽtis erexerat, recepit ad religionem atq; induit ipſemet habitu ſancti Dominici adoleſcentẽ quẽdã Antonium noĩe, ab ultima Pedemontis Italiæ parte oriũdũ. Qui cũ poſt ea tempora forte ab inſula Siciliæ Neapolim nauigaret, a piratis infidelibus captus ad urbẽ Carthaginẽ, quæ nũc Tunex uulgo appellat̃, deductus ẽ. Cũq; obprobriis, ac cõtumeliis affectus tãdẽ ĩ carcerẽ cũ aliis Chriſtianis cõpluribus detruſus eſſet, nõ modice, ac ſapiẽter, ut decet uirũ Chriſtianũ, eam calamitatem tollerabat. Tandẽ beneficio cuiuſdã Clemẽtis, qui tunc in ea ciuitate Ianuẽſis Cõſulis officio fungebat̃, e carcere ductus, in eadẽ urbe circiter mẽſes quinq; una cũ reliquis fidelibus morã traxit, incõmoda tamẽ, et cõditionem uitæ, in qua erat, ſatis iniquo animo ferre uidebat̃. Tandẽ ſiue calamitate defeſſus uictuſq; cederet, ſiue diabolico ſuaſu adductus, aut certe utroq; compulſus eſſet (id enim cõpertũ nõ habemus) frequẽti populo, et præſente Barbarico Rege glorioſum Chriſti nomẽ, ſanctãq; eius fidẽ abnegauit. Hoc fuit. viii. Idus Martii prima ſexta feria poſt paſcha domini. Mcccclix. Sicq; fuit in ea perfidia quattuor menſes, Execrabilẽ Machometi fidẽ ſecutus, nõnullaq; ex Alcorano illius religionis libro, auxilio interpretis, in noſtram linguã tanſferre conatus eſt. Qua ex re cœpit paulatim reſipiſcere, cũ in eo nil ſanũ, nil cohærens, nil rationi conſentaneum, et non niſi fabulas et ineptias reperiſſet, Sed cũ nõnulli ex Italia mercatores eo applicuiſſent, fertur, ab eis quid nã noui afferrẽt, queſiſſe. Cui cũ inter alia narrarẽt ſanctiſſimum Archiepiſcopũ Antoniũ uita defunctũ eſſe, ex eoq; manifeſta ſigna ſanctitatis et miracula fieri, illico perculſus aĩo, immutatus eſt, pœnitentiaq; ductus, cœpit primum uxorẽ, quã lege Barbarica duxerat a ſe reiicere, officiũq; ordinis ſui ſingulis diebꝫ dicere, et ea q̃ ſecreto poterat pœnitẽtiæ officia proſequi ſatagebat. Decreuerat enim palã, expectato Rege, qui tum aberat, quod olim dixerat reuocare et ad manifeſtam mortem, Martyriumq;

festinare. Qui cum aduentasset, ille ut strenuus miles Christi Iesu, armatus omnibus ecclesiæ sacramētis, assumptoq; habitu sui ordinis, et abraso capite cum corona intrepidus, hilari uultu, in cœtū frequētissimū, ubi Rex aderat, subito prodiit. Ait se esse uerū Christi cultorē, pro cuius fide mori paratus sit, suāq; priorem perfidiā, errorēq; palam omnibus profitetur. Quem Rex admiratus, eo q constantissime loqueretur, primo ut in fide Machometi permaneret, multis uerbis, additis, etiam magnis pollicitationibus, hortatus est. Deinde cum uidit a sententia dimoueri non posse, minis terroribusq; agere cœpit. Ille contra grauissimis sententiis, magnaq; attestatione dicebat Regi oportere illum potius ad Dominum ac redemptorem suum redire, cœlestesq; ac immortales diuitias quærere, simulq; ut secum eam turbam, quæ illum sequebatur in hanc uiam uitæ trahere suadebat. Minas uero eius, ac mortem, qualiscūq; fuerit, forti, et iam ad eam præparato animo se contemnere attestabatur. Cūq; multa in hanc sententiam ultro citroq; uerba prolata essent, Rex tandem iussit illum ut rectius sibi consuleret ad carcerem duci, causamq; ad præfectum, qui eius sectæ tutandæ, primum locum tenet, reiecit. Ille uero cum traheretur, misereq; ab impiis pugnis, alapis, grauissimisq; uulneribus cederetur, semper in confessione, et laude nominis Christi, omnia constanti, et patienti animo tollerabat. Postridie uero eius diei ad præsidem ductus, cum itidem interambulandum simili modo grauissime cederetur, isq; ea uulnera hilare, et patienter cū laude sui redemptoris admitteret, cœpit præses cum illo magnis pollicitationibus, suasionibusq; agere, ut in secta eorū, quam olim elegerat, permaneret, addebat illum regi gratissimum, si hoc faceret, perpetuoq; ditem ac fœlicē fore, Sed cum intelligeret, iam post minas etiam acerrimas, hominē a proposito mutari non posse, dato triduo, quo transacto illi moriendum esset, iussit illum denuo ad carcerem duci, ut interim, quid sibi, suæq; uitæ consulēdum esset intelligeret. Interim Christiani agebant litteris (nō enim fortasse adire illū licebat) hortabanturq; id, quod non oportebat, ut a fide perfecta non diuelleretur. Ex iis erat quidam frater Constantius ab insula Cypro oriūdus qui his omnibus, quæ narrantur affuit. Omniaq; postea longiori epistola in testimonium ueritatis conscripsit. Quam nos pro arbitrio nostro, amicorumq; iussu, in Cōmentarii formam redegimus. Aderat iam dies dictus quo illi nisi mutasset sententiam, moriendū erat. Is erat dies Iouis, quo dominus noster cœnam cum discipulis fecerat, quarto Idus Aprilis, Ducitur ad præsidem, quærit ab eo præses, quid sententiæ habeat. Vbi intelligit eum nullo pacto immutatum, addicit morti, lapidibusq; obrui iubet. Magno ergo tumultu raptus ad locū martyrii, assidue magnificabat nomen domini. Cūq; intelligeret se iam morti ꝓximū, exuēs se habitū ordinis sui, illum lictoribus obtulit dicēs. Seruate hūc ne sanguine inficiat. Nā si illū illæsum

Publice errauit publice se corrigit.

Att. patiētiam Antonii.

Cōstātius Cyprius.

Christianis dederitis, magnam pro eo mercedem recipietis. Non deerant interim uiri maligni, qui cum Italicam linguam non ignorarent, eum a sancto proposito auertere conarent. Ille aūt firmus, stabilisq; in fide pfecta mutari nō poterat. At ubi iam mortē imminere cōspexit, cōcedite inquit, et date mihi paululū spacii, ut orem. Moxq; positis genibus, eleuatisq; ad cœlum manibus, ad oriētem uersus, cœpit magno spiritus feruore orare. Cūq; orationi intentus, et quasi ad cœlū raptus immobilis permaneret, cœperunt execrabiles, impii regis ministri, magno ī eū impetu facto, partim lapidibus partim gladiis districtis eū confodere. Incredibile narratu est, quæ fuerit in martyre Christi constātia. Nemo fuit, qui eius uocē, aut quærelā ab eius ore prolatā audierit, Nemo, qui illū unq̄, in aliquā partē flecti, aut magnorum ictus lapidū uitare conspexerit. Cūq; nullis omnino uinculis teneret, æque, ac si clauis cōfixus esset tantisper rectus, stabilisq; perdurauit, donec magnis uulneribus, grauibusq; in primis lapidum ictibus oppressus occubuit. Sicq; gloriosum pro Christo martyriū cōsumauit. Impii uero ac detestabiles ministri iniquitatis, magna ui lignorū cōgesta, sacrū martyris corpus immisso igne cremare conabant. Sed plus potest uerbū domini, Vox domini in uirtute, uox domini in magnificētia. Fuit id sacratissimū corpus diū in igne, fuit et magnis flāmarū globis undiq; obsitū, nō tamē postq̄ inde eductum est, in eius capillis capitis, aut barbæ uis ignis apparuit, ut impleret in eo uerbū domini, quod dixit ī Euāgelio. Capillus de capite uestro nō peribit. Nō cōtēti aūt tam magno supplicio, nec cōtumelia exsaturati scelestissimi ministri, maiori sacrū corpus ignominia dehonestare cōcertarūt. Nā id sic laceratum fœdatūq;, ac deforme, per quēlibet locū in urbe celebrem, undiq; distractum, in teterrimā tandē cloacā proiiciunt. A quo loco imūdissimo, postea opa Christianorū, nō parua soluta pecunia, extractū est. Cūq; sordes illius sacri corporis, aqua solū abstersæ essent, tantus fuit ī eo odor suauissimus, ut stupor nō paruus oēs caperet. Vnde is odor tā suauis abstersis nup ab eo sordibꝰ oriret. Tādē a fidelibꝰ curatū omni diligētia, pieq; atq; honestissime ī arcula conditū in ecclesia postremo Ianuēsium, quæ in eadem urbe Carthaginensi sita est, sub pedibus Ccrucifixi, sepultum est. Is enim adhuc uiuens, eum sibi sepulturæ locū delegerat. Nec multo post cœpit dominus per martyrem suum Antonium, nō pauca signa, et miracula in testimonium tantæ uirtutis ostendere, Habeturq; adhuc a fidelibus, qui illic habitant, in honore, et ueneratione non parua. Quin et q̄ ipse a Borzanno Iamfigliatio Ciue nostro uiro sane nobili genere, opibusq;, et maritimis laudibus glorioso, accepi, non est prætermittendum. Ipse enim et alias sæpius antea mercaturæ gratia, et non multo post obitum huius Beati Martyris eo se contulerat. Dumq; ibi aliquot dies moram traheret accidit ut nonnulli

[Margin notes: Antonius lapidibus obruitur. — Att. Antonii cōstātiā. — Miraculū. — Odor nimius ex eius corpore. — Sepultura Antonii.]

ex illis infidelibus e portu in altum, magna cum cœli et maris tranquilli/
tate soluerent, nec multo post in eundem portum acti grauissima tempe/
state redirent. Quam rem admiratus hic noster Ciuis, quæsiuit a quodam
sibi familiari, qui unus erat ex his, qui in ea naui fuerant, quid causæ esset,
ob quam tam cito remeassent, et quæ fuisset illa maris uexatio, cum nusq̃
nisi trãquillitas undiq; cœlo mariq; eo die apparuisset. Cui ille respondit
nescire se prorsus unde id factum esset. Verum nusq̃ hoc proferret admo/
nuit. Hanc fuisse eorum, qui in naui fuerant opinionem, eam tempesta/ Att.
tem, marisq; motum, ea de causa illis exortum esse, cũ q harenam, saxaq; Miraculũ.
in nauim inferrent, ut facilioris nauigationis causa fieri consueuit, aliquot
ex illis lapidibus, qbꝰ uir sanctus, ꝑcussus fuerat, se importasse arbitrabant.
Cũq; aspera, grauisq; procella subito exorta præmerent, pœnitẽtia ducti,
cœperũt iter se, scelus, qđ ꝑpetrauerant, et agnoscere et ꝯfiteri. Sicq; ueriti
ne i iteritũ abirẽt nõ ꝓgredi, quo instituerãt, sed in portũ decreuere. Eaq; Att.
de causa in eorũ etiam seuis animis, aliorumq;, qui id acceperant ortus est Auctoris
timor non paruus, et beati martyris reuerentia. Hoc ergo sane martyrium uerba.
non impar, nec minori laude dignum censendum esse arbitror, q̃ marty/
res, multa eorum, qui ab ecclesia celebres habentur, magnaq; ueneratione
coluntur. Nam hic primo sui criminis conscientia ductus, quod impie
perpetrauerat, pœnitentia correxit. Deinde magna constãtia, et erecto ani
mo, se aut in certo martyrio, aut manifestæ morti obiecit, diuq; in ea ele/
ctione consilii, et expectatione perdurauit. Nullis deniq; suasionum blã/
ditiis, pollicitationibusue, nullo præsentis mortis timore perterritus, ab in/
cœpto abduci potuit. Genus autem mortis accerbũ sane, et simile aliquid,
quod de Beato Stephano Prothomartyre legitur, et tam fortiter genero/
seq; ab eo susceptum, ut stabili, perpetuaq; memoria, merito celebrari, et a
fidelibus pie coli, oportere iudicemus. Nam quem Deus iustificauit, idq;
non leuibus signis attestatus est, quo nam pacto poterit quis dicere eum
sanctorum martyrum collegio non adscriben dum? Quin ea de causa, id
ego martyrium gloriosum, et sane maiori quadam laude dignum esse
arbitror, quo ea contigit tempestate, qua raro admodum tale aliquid
fieri consueuit, qua etiam pleriq; omnes magis quietam cum uoluptate ui
tam, q̃ martyrium appetere uidentur. Fœlicior sane superior ætas, fœli/
cior inq̃ fœlicitate uera, ac cœlesti, in qua frequẽti uictoria sancti martyres
coronabãtur. Erat enim tãta fides, tantumq; in passione meritum, ut pro
multis populis, magnis ciuitatibus, delictorum et calamitatum imminen/
tium deprecationem, et ueniam mererentur, ut pacem, salutemq; urbibus,
qđ de beata uirgine Lucia, atq; Agatha legitur, impetrarent. Quando igi/

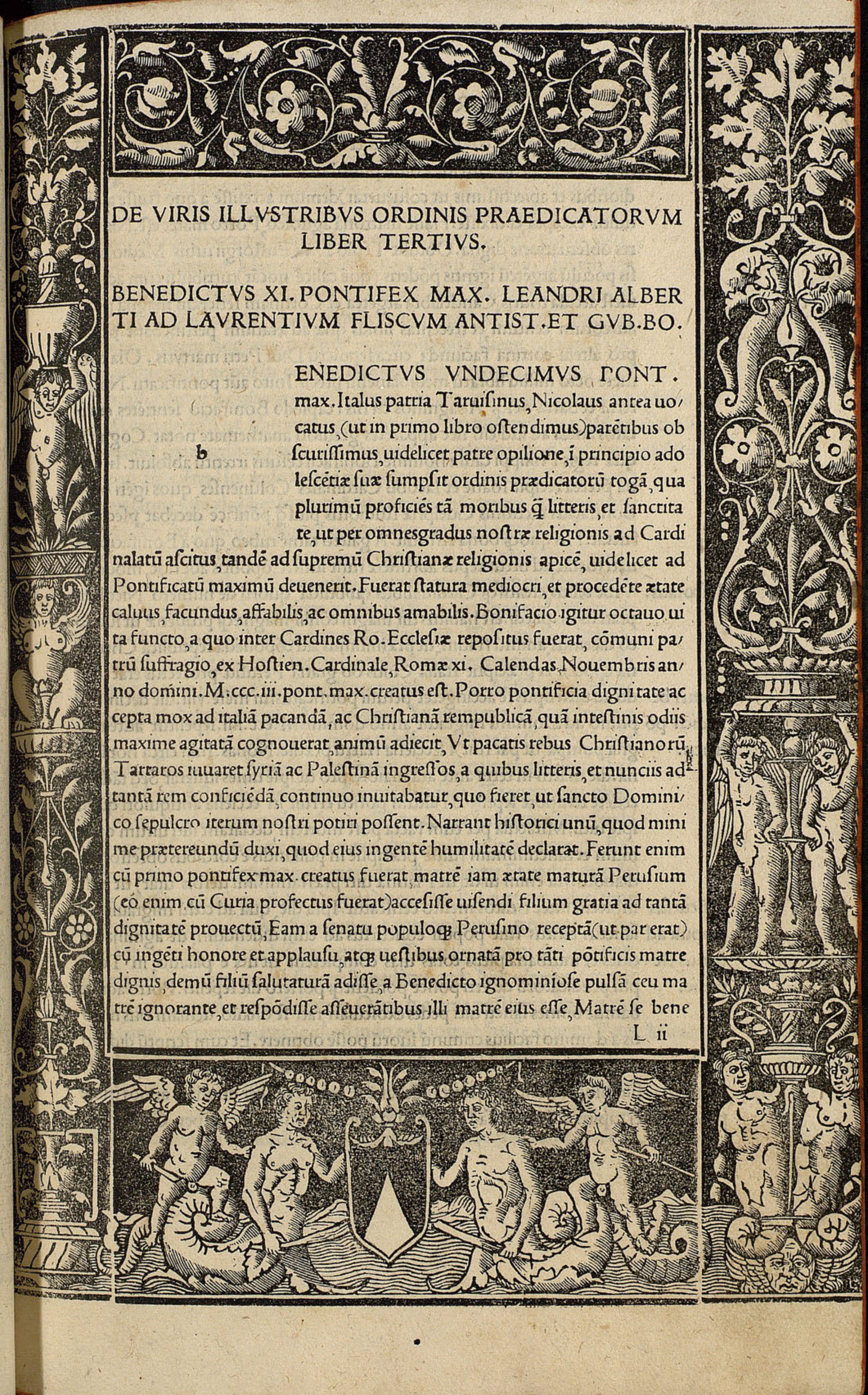
tur aliquid tale, nostris temporibus fieri cõtigerit, quale fuit, id q̃d in beato martyre Antonio, nuper narrauimus, id magna in primis ueneratione, sũmoq; honore, omni certe amoris, ac caritatis affectu, amplectendum est, omnium bonorum ac sapientium iudicio dicẽdum erit. Hæc igitur gesta Antonii idem Franciscus Castilio affirmat se a quodam Heremita cum adhuc eẽt iuuenis ĩ sancto Marco audiuisse circa annũ domini. Mcccclxi. Qui fuerat præsens quãdo lapidibus obrutus fuit, et eius confessionẽ audiuit, ac ultimo cum cæteris Christianis, eum tradidit sepulturæ.

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATORVM LIBER SECVNDVS ABSOLVTVS PER IOANNEM GARZONEM LEANDRVM ALBERTVM BONONIEN. ET FRANCISCVM CASTILIONENSEM PRAESBYTERVM ET CANONICVM. S. LAVRENTII VRBIS FLORENTINAE.

B·BENEDIC
·XI

LEANDRI ALBERTI BON. IN TERTIVM LIBRVM DE Viris Illustr. Ord. prædic. Procemiū incipit ad .R. P. et. D. Laurētiū Flíscū Genuensem Lauaniæ Comitem, et Antistitem Montis Regalis, ac Ciuitatis Bononiæ Gubernatorem optimum. etc.

q VANTIS laudibus, quātis pconiis, quātisq; honoribꝯ ii, qui Pontificali munere donati fuerit, digni existāt, Amplissime Antistes, haud posse me referre arbitror cū pcipue a Deo opt. max. fuerint instituti, id qđ et magnū et egregiū cēseri debet. Nō solū. n. apud Iudæos, penes quos, ueri, ac optimi dei cultus erat, maximo honore digni illi sunt habiti, qui nouerāt ab illo ad seruiēdū sibi nouo quodā ritu inter tot hoīum millia selectos, sed et apud exteras gētes ueri dei cultus expertes. A quibus, ut legimus, Pontifices, amplissimis honoribus, amplissimisq; muneribus honestati fuere. Aegyptii, Persæ, Indi, Caldæi, cæteræq; nationes exteræ (si fides historiis adhibēda ē) pōtifices maxima ueneratiōe, et cultu ꝓsecuti sūt. Quid loquar de Romanis? Nō enim se rerū potiri, siue domi quid agerent, siue foris bella gererēt, posse arbitrabant̄, nisi prius ex ritu pontificū sacris operati fuissent. Est igitur uidere quāta fuerit huiusce muneris obseruātia. Sed tādē oēs morte obita, Deū Tēplis, aris, uanis imaginibus (ac ut uerius dicā) diabolis, his insignibus, uidelicet infula, amiculo, thure, uictimis ac sacrificiis, cæterisq; supstitionibꝯ seruisse, ac deniq; se actū egisse, cognouere. Verū q tyara deinceps pōtificali deo opti. max. administrauere administrātq;, lōge diuersam ab illis mercedē, et eā quidē uerā et optimā recepere, recipientq;, Ideo a nobis, et coli, et obseruari debēt. Quū igit̄ Secūdo de Viris illustribus libro religionis meæ extrema manus imposita fuerit, ad Tertiū librū accedimus, quo Pontificum maximorū, Ecclesiæ Romanæ Cardinū, Antistitū, ac Flaminū urbiū, ingētes cateruæ (pro ut uideri poterit) cōtinent̄. Quorū sanctimonia, doctrina, morūq; honestate, plurimū ordo pdicatorū, immo tota ecclesia illustrata fuit. Licet enim inter Diuos nō fuerint plæriq; relati, qui maximis pfulsere miraculis, attamen, si diligēter in æquilibrio, uitas, et eorū gesta libraueris, cognosces cū Deo summo (quātū cōiectura asseq potuerimus) æterno illo frui æuo Cogimur itaq; eos amplissimis honoribꝯ, sūmisq; laudibus ꝓseq, tū ob ipsas tātas, quas adepti sūt, dignitates, tū ob eruditionē eorū eminētissimā, deniq; ob sanctimoniā, quā præ se tulere. Quē uero hoc Tertio libro excellētissimo quidem, et uere regio munere donarē, te unū ex multis delegi, q ob eā, qua honestatus es, dignitatē, ob litteraturā, morū pstātiā, iustitiā, tēperātiā, et cæteras eminētes uirtutes, quibus apprime polles, ut merito ī nostra Bon. urbe (oī prorsus adulatione semota) te oēs ueluti aliquē de cœlo delapsum colant, amēt, obseruēt, ac uenerent̄, eo mihi dignus maxime uisus es. Quem libēter accipias rogo, quādoqdē lecturus es tot ac tātorū uirorū uaria gesta, et per q̄ egregia facinora, q tuo (ni fallimur) delicato sūt factura sat aio, et maximam uoluptatem allatura.

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATORVM LIBER TERTIVS.

BENEDICTVS XI. PONTIFEX MAX. LEANDRI ALBERTI AD LAVRENTIVM FLISCVM ANTIST. ET GVB. BO.

ENEDICTVS VNDECIMVS PONT. max. Italus patria Taruisinus, Nicolaus antea uocatus, (ut in primo libro ostendimus) parētibus ob scurissimus, uidelicet patre opilione, i principio adolescētiæ suæ sumpsit ordinis prædicatorū togā, qua plurimū proficiēs tā moribus q̄ litteris, et sanctitate, ut per omnes gradus nostræ religionis ad Cardinalatū ascitus, tandē ad supremū Christianæ religionis apicē, uidelicet ad Pontificatū maximū deuenerit. Fuerat statura mediocri, et procedēte ætate caluus, facundus, affabilis, ac omnibus amabilis. Bonifacio igitur octauo uita functo, a quo inter Cardines Ro. Ecclesiæ repositus fuerat, cōmuni patrū suffragio, ex Hostien. Cardinale, Romæ xi. Calendas Nouembris anno domini. M. ccc. iii. pont. max. creatus est. Porro pontificia dignitate accepta mox ad italiā pacandā, ac Christianā rempublicā, quā intestinis odiis maxime agitatā cognouerat, animū adiecit, Vt pacatis rebus Christianorū, Tartaros iuuaret syriā ac Palestinā ingressos, a quibus litteris, et nunciis adtantā rem conficiēdā, continuo inuitabatur, quo fieret, ut sancto Dominico sepulcro iterum nostri potiri possent. Narrant historici unū, quod minime prætereundū duxi, quod eius ingentē humilitatē declarat. Ferunt enim cū primo pontifex max. creatus fuerat, matrē iam ætate maturā Perusium (eō enim cū Curia profectus fuerat) accesisse uisendi filium gratia ad tantā dignitatē prouectū, Eam a senatu populoq; Perusino receptā (ut par erat) cū ingēti honore et applausu, atq; uestibus ornatā pro tāti pōtificis matre dignis, demū filiū salutaturā adisse, a Benedicto ignominiose pulsā ceu matrē ignorante, et respōdisse asseuerātibus illi matrē eius esse, Matrē se bene

cognoſcere, eamq́ eſſe pauperrimā, et ueſtimēto pauperrimo indui, Matrē
uero rubore profuſam ide exiiſſe, prioribus iduiſſe ueſtimētis, et his q̄dē ru
dioribus et abiectiſſimis, ut cōſueuerat) demum acceſiſſe, a quo fuiſſe alacri
uultu exceptā, et dixiſſe. Hanc matronā agnoſco, Porro mater eſt. Nimirū
res obſeruatione digna. Obtulit Tēplo Diui Euſtorgii urbis Mediolanē/
ſis poculū argēteū igentis pōderis, (quē calicē uocāt) turribulū cum accera,
ideſt arcula thuris, Candelabra argētea, et Cortinam ſericeam magnā pretii
aureorum centum, et trecentas libras, quæ ad ærarium pertinebant pont.
pro altera cortina faciunda, circa ſepulcrū Diui Petri martyris. Oīa data
fuere octo milliū librarū mediolanēſiū precii. Inito aūt pontificatu. Noga/
retiū, et Sarrā, oēſq́ Anagninos cū his i capiēdo Bonifacio ſentiētes, et ci/
tatos antea ad iudiciū, nec apparētes, grauiori anathemate notat. Cognita,
qua regis Philippi cauſa hominē Bonifacii cēſuris irretitū abſoluit. In gra
tiā p̄terea recipit Ioānē et Iacobū Cardinales Colūnenſes, quos igēti odio
Bonifacius factionis Guelphæ ſtudioſus, pluſq̄ pōtificē decebat, p̄ſecutus
fuerat. His quoq́ bona reſtituit. A galero tamē rubeo, quo a Bonifacio pri
uati fuerāt, ad breue tēpus abſtinere ſunt iuſſi. Cōpoſitis aūt hoc modo in

Nicolaus.

Vrbe rebus, creatiſq́ Cardinalibus quibuſdā, quorū de numero Nicolaus
pratēſis or. prædi. eſt habitus uir magni cōſilii, magnæq́ prudētiæ, ut ſuo lo
co dicemus, animū ſtatim (ut præmiſimus) ad cōponēdā rēpublicā Chriſtia
nā appulit, et præcipue Italiā, Cuius ob gratiā Peruſiū profectus erat, Sed

obitus be/ nedicti pō tificis.

dū ad tātū opus ſe accingeret, peruſii pōtificatusſui mēſe. viii. die decimo ſe
ptimo, ad Dominū migrauit, anno domini. M. ccc. iiii. ſepelitur autē ma/
gna pompa (ut par fuit) i Eccleſia fratrū prædic. Nonas. Iulii circa horā no
nā. die martis in terra ante arā maiorē, pro ut ipſe uiuēs iuſſerat, Sed tādē p̄
cedēte tempore ſepulcrū i altum poſitū ei fuit, in eccleſia antiquiori quod
ipſe uidi. Miracula per eum facta poſt mortem, declarant illū uirum opti/
mum et ſanctiſſimum fuiſſe, præcipue in pulſandis e cordibus obſeſſorum
diabolis. Ita enim uixit (ut Platinæ uiri præſtantiſſimi uerbis utar) ut poſt

Cōcurſus populi ad funus Be/ nedic.

mortem inter Beatos merito cenſeatur. Ipſa die, qua ad cœlū migrauit uir
ſanctus, tantus fuit populi concurſus ad eum uidendum, ut agminatim
ciues et inurbana plebs, totas uias complerent, ut uix e palatio, in Tem/
plū prædicatorū deferri poſſet, potueritq́ poſtero die ſepeliri. Porro adnite
bantur omnes ſancti uiri pedes exoſculari, rati ſe oſculo ueniam eius meri/
tis a domino facilius criminū ſuorū poſſe obtinere. Et cum ſcriptū didiceri
mus, q ſe humiliat exaltabit, ſic huic ſanctiſſimo uiro cōtigit. Quippe paſ/

Miracula p Benedic

ſim hinc ide miracula exire uidebant. Extēplo mulier quædā p annos q̄nde
ci capitis dolorē paſſa, ſe ſacto uiro uouēs, receſſit exide ſoſpes. Cuidā filius

paruulus, mox uoto ad beatū pōtificē et precibus emissis, qui cibo, potuq; tribus continuis diebus abstinuerat, et de uita desperatus, sospes restituit, ut continuo pedibus ipse suis domum reuerteret, qui paulo ante ad tumulum uiri dei ueluti mortuus allatus fuerat. Mulier altero brachio capta, inuocato Benedicti nomine, mox sanū recepit. Mulier cū uno puero, uisū, quē amiserāt, donant. Mancipiū uicecācellarii, alterū brachiū debilitate oppressum habēs, exaudiēs, quæ fiebāt meritis uiri dei, i Templo prædicatorū ad eius tumulū, miracula, fiducia plenū, exēplo brachii libertatē precibus obtinuit. A fluxu sanguinis, mulierē, q̄ p annū passa fuerat, curauit. Puero ad ambulandū impotēti, pedibus et tibiis capto, i frequēti populo, gressus elargit. Mulier a diabolo obsessa ad tumulū uiri sancti perducta ē paulo post eius decessū, ut liberaretur eius precibus, quo plurimū agitabat, et sic agitabat, ut interdū ingentes ac horridas uoces emittere cōpelleret, quo fiebat, ut aspiciētes i sui miseratione deduceret. Ore ipsius misellæ iniquus spiritus latine tam elegāter loquebat, ut admirarent omnes. Igitur ad tumulum uiri dei Benedicti mulier posita, unus ex prædicatorū ordine pater Ven. in frequēti clericorū et laycorū cœtu, et duobus patribus Minoritis, agere diabolum sanctissimis uerbis cœpit (quos exorcismos uocāt, idest adiurationes) dicens. Dei ex parte et serui sui Benedicti papæ, te adiuro, ut hinc exeas, mulierēq; istam dei facturam relinquas. Tūc sermone litterali hostis antiquus respondit. Occine, Benedictū autumas me ne hinc posse pellere, quē non ualuit Frācīscus? (Porro antea mulier Asissiū ad diui frācisci tumulū deducta fuerat.) At Ven. pater, Scio inquit a deo optimo maximo tanta potestate utrūq; donatū, ut te hinc expellere possint. Sed pōt hāc Deus sancto uiro Benedicto reseruare, p nūc facultatē, quā diuo Frācisco nō fecit. Ast malignus spiritus impatiens dixit. Te rogo, atq; obtestor, ne me amplius uexes, aut inferas bellū, eo q hac i muliere annis sexdecim permansi. Verum pater ille non eius dicto audiens, iterū nomine Benedicti acriter eum urgere cœpit, et tandem cum diceret Et uerbū caro factum est, (forte Euangeliū illud legerat) mox diabolus euanuit, ueluti mortuam mulierem dimittens. Sic enim eius corporis uires attriuerat, ut diu non solum loqui, sed uix hiscere potuerit. Tandem uiribus reassumptis, gratias deo ingentes, et uiro sancto Benedicto egit. Nec ulterius litterali usa sermone, quem nunq̄ didicerat, Quin maxima posthac admiratione capiebatur, cum intellexerat, se aliquando eo locutam fuisse. Ioanna Petri de Frācia, precibus sancti uiri, a fluxu sanguinis, quem mensibus sex passa fuerat, oratione ad eius tumulum porrecta, protinus obtinuit sospitatem. Et Viuiano Bon Ioānis de ponte mōtis castelli, tacto uiri dei tumulo, præmisso uoto lumen oculorū restituitur, quo pro maiori parte ante caruerat

Mulier a diabolo obsessa.

Miracula.

Naldus ex oppido Montepoliciano morbum comitialem passus annis se-
ptem ante eius sepulcrũ sospitate donatur. Gerũdisia capta manibus et la
certis cum matre ad Benedicti tumulũ accedẽs eius meritis recessit incolu
mis. Brunora paralysi liberat. Garnerius telo uulneratus uoto ad eũ emis-
so sanus factus est. Martinus altero captus testiculo ad eius tumulũ a patre
ductus sanus inde exiit. Bonazagus huiusmodi ægritudine laborans pro-
meruit ad eius sepulcrum sospitatem Intestinis Ioannellum laboran-
tem et ad eius tumulũ sanitatẽ efflagitãtẽ uoti compotẽ sanctus uir reddi
dit. Bruna de Casentino annis quattuordecim a diabolo uexata meritis ui
ri dei ab eius tumulo libera recessit. Cæteri qui a diabolo obsessi Angelu-
tia Rosa p annos uigintiquinq; Guilielma Cæsenas annis septẽ Vaniola
asissiata diebꝫ duodecim Quidã iuuenis de Cortonio tribus annis. Ii oẽs
a diabolo obsessi meritis et precibus uiri dei Benedicti plene liberati sunt.
Hæc sunt quæ impræsentiarũ de tãto uiro scribẽda occurrere. Si quis uo-
luerit intelligere quæ egerit cũ in ordine prædicatorio esset et eius præcla-
rissimos mores legat primum librum et cognoscet.

Obsessi a diabolo liberati.

INNOCENTIVS QVINTVS PONT. MAX.

i NNOCENTIVS Quintus Pont. Max. Petrus Tarantasiẽsis
antea uocatus natione Burgundus ad tantũ dignitatis fastigiũ
ob uitæ integritatẽ scientiæq; præstãtiã meruit promoueri. Na-
tus est Tarantasiæ nobili oppido nobilibusq; parentibus Togam prædi
catoriã adulescẽs sumpsit Quã sacris initiatus per annos triginta usq; ad
pontificiam dignitatẽ constãtissime gestauit. Post præfecturã prouinciæ
galliæ (prouinciales Priores i ordine nostro huiuscemodi pfecti uocant)
cognita uiri doctrina solertia et morum honestate Gregorius. x. Pont.
Max. ex Archiepo Lugdunẽsi inter cardines ecclesiæ Ro. ipsum adscripsit
Epm Hostiẽsem et sũmũ pœnitẽtiariũ creãs. Tãdẽ uita functo Gregorio
pont. anno. Mcclxxv. Aretii Hetruriæ urbe in festo beatissimæ Agnetis cõ
muni patrũ suffragio in põtificẽ maximũ electus ẽ unde romã paulopost
abiẽs in tẽplo diui Petri coronatus statim aĩum ad pacãdas res Italiæ adie
cit. Quare legatos magnæ autoritatis uiros misit q et Hetruscos in pniciẽ
Pisanorũ conspirantes et Genuẽses et Venetos de uita ac sanguine inter
se certantes ab armis discedere sub anathematis pœna cogerent. Aderãt et
oratores Caroli regis cuius etiã autoritate rẽ magis ex sentẽtia cõfici posse
sperabat Fecere mãdata Hetrusci maxime uero Florẽtini quos ob hãc rẽ
põtifex ab iterdicto Gregorii absoluit. Genuẽses ãt et Veneti quorũ odia
magis inoleuerãt in armis cõtinuo erãt se se iuicẽ mutuis cladibꝫ cõficiẽtes

Quos tamē Innocētius ī sentētiā suā traxisset, si ei diutius uiuere licuisset, adeo ad eam rem animatus erat. Moritur aūt pontificatus sui mense sexto die secūdo uidelicet Nono Calēdas Iulii. Mcclxxv. sepeliturq; in Lateranē si Basilica, Quominus aūt mors eius molesta præsbyteris secularibus uideretur (hæc Platina) effecit eius iudicium paulo ante latum. Nam cum Viterbii inter sacerdotes cathedralis ecclesiæ et fratres prædicatores de corpore Clementis quarti orta contentio esset, (uterq; enim omnino sanctissimum corpus apud se uolebat) adiudicauit id fratribus committi debere, q̄ diceret sanctissimū pontificem id ita dū uiueret, instituisse. Hanc itaq; ob rem, leuem offensiūculā Innocentius cōtraxit, alioquin uir optimus, et de quo bona omnia sperari poterant. Docuerat diu Parrhysii litteras sacras Cōmētaria scripsit super Genesim, Exodū, Leuiticū, Numerū. Super Pauli Apostoli Epistolas, et super Lucā glossemata præclarissima edidit, Reliquit etiā scripta ualde acurrata super libros quattuor sententiarū. Item tractatum de unitate formarū, de materia cœli, de æternitate mundi, de intellectu et uoluntate composuit. Strictimq; diui Thomæ Aquinatis doctrinam cōplexus est. Quare epitomate uno fere omnia eius scripta comprehendit. Maximus enim fuerat propugnator, et assectator ipsius doctrinæ, qua apprime delectabatur, Eius etiā cōsuetudine dū in humanis esset plurimū usus est. sed heu nimis immature e uita subatus est.

Obitus Innoc. pont

Opa p̄ Innocētium edita

CARDINALES ROMANAE ECCLESIAE EX ORDINE PRAEDIC. PER LEANDRVM ALBERTVM.

HVGO BVRGVNDVS PRIMVS CARDINALIS EX ORDINE PRAEDICATORVM.

h VGO de sancto Theodorico Burgundus, uir ingenio, moribus, et doctrina præstans, Bacchalarius Parrhysii existēs, sacrasq; litteras docens, sancto afflatus numine, in festo Cathedræ diui Petri apostoli, prædicatorū togā, calcato mundo, et eius illecebris, ab Iordane uiro optimo, (de quo in primo libro uerba fecimus) petiit, et indui obtinuit, Sacris igit̄ initiatus, patrū cōsensu, inter doctores sacros cōtinuo adscriptus est. Demū et Antistes, a pont. max. Innocētio quarto Lugdunēsis, uisa uiri eruditione eminēti, morū grauitate, et sanctimonia creatur, quē paulopost inter Cardines ecclesiæ Ro. sub Titulo sanctæ Sabinæ reposuit. Primus enim is extitit ex ordine prædicatorū hac dignitate ornatus. Porro diu anceps fuit, an pontificis uolūtati pareret, et tale munus acceptaret. Tādē ægro animo, obtemperādū duxit. Accepta tāta dignitate nusq̄ a priore

primus ex or. prædic. Cardinalis

uita discessit. Animaduertēs uero pontifex uiri grauitatē, solertiā, et ī rebus agēdis prudentiā eū in Germaniā legatū misit. Qui idē munus iustissime ac intrepide egit. Non multū uixit in hac dignitate lætus. Animaduerterat enim onera innumerabilia, sub tanto latitare honore, quæ hominē nō cautū, facile in perniciē deducere soleāt. Ferūt autē in morte dixisse. Malluissē potius morbo elephātino in ordine meo prædicatorio captū egisse uitam, q̄ mihi galero isto caput ornari. Porro aliquando ingens auri pondus, uidelicet mille turronēsiū libræ, ut dūtaxat reticerē uerbū, mihi oblatæ fuere. Vita functus est Vrbeueteri circa annū domini. M. cclxii. xiiii. Cal. Aprilis Et deportatus fuit Lugdunū et in templo p̄dicatorū sepultus, Cuius in sepulcro hoc epitaphiū legit̄. In hoc sepulcro iacet Vir Laudabilis Hugo de Sancto Theodorico, deo et hominibus gratiosus tituli sanctæ Sabinæ quōdā præsbyter Cardinalis. Cætera quæ sequūt̄ p̄termisi breuitati studēs. Dimisit post se monumēta laborū suorū, uidelicet Glossemata et scholias in utrūq; testamētū tā egregias, ut hactenus a nullo superatus fuerit, et īdices per nomina et materias sup̄ dicta instrumēta fecit, quas Cōcordātias uocāt. Sentētiarū etiam libros dilīgētissime obseruans, enodauit, et dilucidauit Librū prætera (cui speculo ecclesiæ nomē est) et alia egregia opera edidit. Canonē Innocentii. iiii. iussu, Carmelitis cū Guielmo Episcopo Antaranēsi ordinis nostri tradidit. pro ut in Guilielmo prælibato dicemus, circa annū domini. M. CCXXVI.

Att. — Opera p̄ ip̄m edita

HANNIBALDVS ROMANVS CARDINALIS.

h ANNIBALDVS ex nobili prosapia proconsulū Vrbis Romæ sacrarū litterarū doctor. et sacri Pallacii Magister, p̄ Vrbanū. iiii pont. max. inter cardines ecclesiæ Ro. circa annum domini millesimū ducētesimū sexagesimū secūdū adscriptus est, secūdus ex or. prædic. Et presbyter Cardinalis sub Titulo basilicæ duodecim Apostolorū fuit. Polluit is uir uenerādus litteris, īgenio prudētia, atq; sanctimonia. Cōmētaria edidit sub quodā epitomate, sup̄ libros q̄ttuor sentētiales, et strictim adnixus ē Petri Tarātasiēsis, et diui Thomæ Aquinatis dicta cōplecti. Quorū plurimū familiaritate usus fuerat. Vita excessit Vrbeueteri anno fere decimo, quo assumptus fuerat ad tātā dignitatē, āno uero domini. Mcclxxii. sepelit̄ ī Tēplo p̄dicatorū sat humili sepulcro plenus bonis operibus.

Opa p̄ ipsum edita

LATINVS ROMANVS CARDINALIS.

l LATINVS Frāgiapanis Romanus, nobili genere, sed uirtute moribus, et doctrina nobilior, iurecōsultus togā p̄dicatoriā, anima-

duertens mūdi pericula, casses, et decipulas, quibus cōtinue hoïes innodari uident, assumpsit. Qua tātū deinde profecit, ut inter præclaros sua tempestate uiros, cū sciētia, tū morū honestate, atq3 sanctitate, facile reponi possit Qua pp a patrib3 inter litterarū sacrarū doctores adscriptus ē, et inter optimos sacri uerbi concionatores. Igitur eius modestissimā conuersationē, et ingētē litteraturā cōsiderās Nicolaus tertius pont. max. eius patruus, Cardinalē Hostiēsem ueluti habiturus potiorē ad remp. Christianā amplificandam adiutorē creauit. Quo creato Cardinale, extemplo eū Florētiā ad cōponendas res Hetruscas misit, quæ maximis factionibus atq3 simultatibus et intestinis odiis agitabant. Compositis secūdū uota pont. (pro ut in annalibus Florētinorū habet) rebus Hetruscis, exinde abiit, Ferūt ipsum prosam (quā sequētiā dicunt). Dies ire dies illa etc. et etiā de beata uirgine edidisse. Ex hac luce subtractus est anno Domini. M.CC.LXXXXIIII. mense Nouembri, ex quo Cardinalis factus anno decimo septimo. Romæ et sepultus in Templo Sanctæ Sabinæ Mariæ super mineruam, pro ut inueni. Ferunt ipsum claruisse miraculis. Fuit uir insignis, et omni laude dignus. Qui eius prudentiam, et solertiam melius dignoscere cupit, Florentinorum historias diligenter euoluat, et cognoscet. Opera per ip̄m edita.

GVILIELMVS ANGLICVS.

g VILIELMVM Anglicū uirū insignē, sacræ theologiæ doctorē, Benedictus. xi. pont. max. adscripsit inter cardines Ro. ecclesiæ, quē uiuū putabat, sed obierat antea p̲ mēses quattuor, a synodo generali Bisuntii acta āno domini. Mccciii. rediēs, qua p̄fuerat noīe p̲uinciæ Anglicanæ, uulgo deffinitor dictus, cū cæteris patribus. Huic sicut pie credendū est, Christus assistens pontifex futurorum bonorum, prouidit de cardinalatus uitæ titulo meliori.

ROBERTVS ANGLICVS CARDINALIS.

r OBERTVS Anglicus Theologiæ ac philosophiæ doctor optimus, post præfecturā prouinciæ Angliæ, quā egit in ordine prudenter, post Archiepiscopatus Cantuariēsis laudabilē administrationē, et Angliæ primatū, Quib3 præfuit, a Nicolao tertio pont. max. ex gente Vrsina, uiro optimo, anno domini. Mcclxxvii. Cardinalis Portuensis declaratus est. Cognouerat egregius pontifex uiri modestiā, litteraturam, ac morū probitatē. Quāobrem adnixus est hos deligere Cardines quibus bene, firmiterq3 Ecclesiæ fores regi, ac gubernari possent. Non nisi uiros probos (ut platina scribit) ad tantū dignitatis apicem, euexit. Scripsit Robertus optima Cōmentaria super Theologiā, et Philosophiā, Et no- Opera per ip̄m edita.

nulla alia præclara opuscula edidit, quæ uiri eruditionē præseferunt. uidelicet super Porphiriū, prædicamēta, peryermenias, sex principia diuisionum prio. et posteriorū, topicorū, elēchorū libros, sup Boetiū, super Priscianū minorē. de natura relationis, Sophristiā grāmaticalē, Sophistiā logicalē, Librū de ortu scientiarū, de rebus prædicabilibus, de unitate formarū, sup libros phisicorū, de cœlo et mūdo, de generatione et corruptione, super libros Metheorū, de anima, super Methaphysicā, et omnes paruos naturales, super quattuor sententiarum libros. Quo anno uita functus fuerit nō inueni. Viterbii in Templo prædicatorum iacet.

HVGO BILOMIVS GALLVS CARDINALIS.

h VGO Bilomius Aluernensis Claremontensis diocesis, Archiepiscopus Lugdunensis, uir litteris, et moribus clarus, per Nicolaum quartum pont. max. anno domini. Mcclxxxix. inter præsbyteros Cardinales, sub Titulo sanctæ Sabinæ, adscriptus est, Et p Cœlestinū quintū postmodū Episcopus Hostiēsis declaratus, Vita functus ē Romæ anno domini. Mccxcvii. Et sepultus in Templo sanctæ Sabinæ. Super quattuor sentētiarū libros scripsit. Dimisit etiā posteris librū unū de unitate formarum, De uisione immediata diuinæ essentiæ. Item librum contra corruptoriū beati Thomæ. Vixit Cardinalis annis octo.

Opa p ipm edita.

NICOLAVS PRATENSIS HETRVSCVS CARDINALIS.

n ICOLAVS Pratensis Hetruscus, adolescēs, toga prædicatoria assumpta, animū ad ea, quæ religionis, quæ litteraturæ erāt appulit, ut breui admodū tempore, ut erat ingenii acris, adeo in iis profecerit, ut ad alios docendos a patribus præficeretur. Studuerat aliquando Parrhysii sub optimis doctoribus. Deinde Romæ egregie docuit. Postmodū a patribus, Cōcionator (quē Generalē pdicatorē dicūt). Ii enim in Cōuētibus Generalibus, patrū suffragiis instituunt, Quorū interest ubiq pro libito concionari) dictus. Visa præterea in agendis solertia, et prudentia eius, præfectus primo est prouinciæ Romanæ, postremo ad res agēdas, pro toto prædicatorū ordine in Curiā Ro. (quē Procuratorē ordinis nominant) missus. Ferunt ipsum ita elegantissimæ formæ fuisse, ut omnium oculos i se cōuerteret. His omnibus bene gestis, Bonifacius octauus pont. max. ipsum Antistitē Spoletinū fecit, demū misit in Angliā Legatū. Mortuo Bonifacio, et Benedicto undecimo creato, Nicolaus Cardinalis Hostiensis declaratur, anno Domini. Mccciii. Porro eius cōsuetudine pluri-

Att.

mum Benedictus delectabatur. Cardinalis igitur factus mox a Benedicto Florentiã Legatus mittitur, ad sedãdos tumultus Hetruscos, et Lombardiæ simultates tolẽdas exortas. Vita functo Benedicto, ut erat in rebus agẽdis solers, et prudens, sic egit, ut tandẽ delectus fuerit Bertrãdus Gottho ĩ pontificẽ max. Cui Clemẽti quinto postea nomen fuit, cum diu, uidelicet a nonis Iunii usq; ad Nonas Iulii insequẽtis anni pontifice ob patrum contentiones ecclesia caruisset. Missus est deinde a Clemẽte pontifice Romam (porro in Galliis pont. max. cum Curia Auinioni morabatur) ut Henricũ Germaniæ Regẽ imperii Ro. diademate honestaret. Qđ et fecit ĩ Templo Lateranẽsi. Clemẽtẽ prælibatũ, et Ioãnẽ xxii. pont. max. ut Hostiensis Cardinalis cõsecrauit. Iussuq; pontificis Robertũ Caroli filiũ, cũ Cõsorte ĩ Reges siciliæ coronauit. Fuit enim is Nicolaus uir insignis, honestæ cõuersationis, uitæ sanctissimæ, et, eximiæ castitatis, Comis, lenis, et in moribus cũctis mitis, Compositus, affabilis, et oĩbus gratus. In cõsilio prouidus supra q̃ dici potest. In largiẽdo bona sua egenis profusus. Quippe anteq̃ uita defungeretur, cuncta egenis distribuit. Poculũ argẽteũ cuilibet pratẽsi tẽplo, ꝓ sacris faciũdis, dono dederat. Auinionẽse Cœnobiũ et Pratẽse or. prædic. cũ Monasterio sancti Nicolai, (quod pro sanctimonialibus fecerat) erexit propriis sumptibus. Multa præterea Tẽpla fere collapsa, et in proximo ruinã minantia instaurauit. Tãdẽ anno domini. Mcccxxii. postq̃ in Cardinalatu uixerat ãnis decẽ et nouẽ Auinioni Galliæ. cũ ingẽti deuotiõe et cordis humilitate spiritũ efflauit, atq; in Templo prædicatorũ sepultus. Cuius in Tumulo graphice hoc Epitaphium inscriptum est. Mores Nicolai.

Eloquium, bona uita uirens, discretio fulta,
Consilium, doctrina uigens, prudentia multa.
Ista silent hic, illa docent, sunt cuncta sepulta,
Virginis a partu, in numeratis mille trecentis
Annis bis denis uno quartisq; Calendis,
Quem genuit Pratum, Spoletum Pontificatum,
Hostia quemq; dedit Romano Cardine gratum

GVALTERVS ANGLICVS CARDINALIS

VALTERVS Anglicus, uir moribus, litteratura, et sanctitate g ornatus, a benedicto. xi. pont. max. ĩ ieiuniis q̃ttuor tẽporũ post Cineres, præsbyter Cardinalis factus est. Aliquãdiu oblatã dignitatẽ acceptare distulit, tãdẽ suasu amicorũ, uotis pont. paruit. Fuit. eni uir ualde uenerãdus, et obseruandus. Ob eius uitæ præstantiã, et modestiã, fuerat ab Eduardo Anglorũ Rege delectus in patrẽ, quẽ Cõfessorẽ uocãt. Igi

tur inter ro. ecclesiæ Cardines adscripto, post paucos mēses Benedictus uir sanctissimus diē suū fœliciter obiit, pro ut diximus. Eo ipso mortuo exau diens Gualterus in Anglia cōstitutus patres in aliquē unum conuenire nō posse, cui tota Christianæ religionis moles cōmitti posset, post menses no/ uē, ex quo Cardinalis dictus fuerat, et quinq́ a fœlici obitu uiri dei Benedi cti, ex Anglia quarto Calendas decembris, sabbato ante primam dominicā Aduentus, Perusium accessit, quo patres inclusi tenebantur secundum cō/ suetudinem, pro nouo pontifice deligēdo. Cui processit obuiam Populus Perusinus, et eum cum ingenti honore excepit. Vrbem ingressus mox ad Cardinales inclusos diuertit, a quibus perbenige, ac alachriter, lætoq́ uultu receptus, et posterio die ad electionem pont, ceu Cardinalis admissus, licet adhuc nec galero, nec anulo fuisset ornatus. Nūq̄ cardinales a nonis Iunii M.CCCIIII. usq́ ad nonas Iulii anni sequentis, (ut scripsimus) in aliquē unum conuenire potuerūt, sed tandem ingenio et prudentia Nicolai Pra/ tensis, cuius supra mentionem feci, Clemens electus est. Igitur Clemente electo, transiens per Genuam in Gallias ad eundem Pont. Max. nuper electum iturus cum Nicolao pratense, uenerandus pater Calen. septembris uita excessit. Mcccv. Sepultusq́est per Nicolaum prælibatum ad tempus in Templo prædicatorum. Iusserat enim corpus suum deferri Londonas in Anglia, et in Basilica prædicatoria, unde assumptus fuerat sepeliri.

Obitus gualterii

NICOLAVS FARINVLA CARDINALIS.

NICOLAVS Farinula Rothomagēsis Philippi Gallorū Regis Cōfessor (ut uulgo dicit) inter præsbyteros Cardinales sub titu/ lo sancti Eusebii per Clemētē quintū pont. max. Lugduni, ubi præsens erat, Feria quarta in ieiuniis quattuor temporū Aduentus domini repositus est, anno domini. Mcccv. obiit Lugduni, et ibidē humatus.

THOMAS ANGLICVS CARDINALIS.

THOMAS Anglicus uir insignis, et uirtutibus, et litteris clarus sa/ cratū litterarū doctor egregius, postq̄ annis septē prouinciā An gliæ in ordine prædicatorū prudēter rexerat, sub Titulo Sanctæ Sabinæ a Clemēte. v pont. Max. Lugduni, ubi aderat, præsbyter Cardina/ lis, eo anno, eoq́ die uidelicet. xviii. Cal. Ianuarii, quo et Nicolaus Farinu/ la, factus est. Germanos sex ex eodem utero eductos compraedicatorios ha buit, uiros religione, modestia, et uirtute præclaros. Super sentētias egregia edidit commentaria.

Opa p ipm edi/ ta.

GVILIELMVS BAIONENSIS CARDINALIS.

g VILIELMVS Petri Baionēsis, ex magistro sacri pallatii, postq̄ præfuerat Prouinciæ Tolosanæ, et illud munus egregie obierat, Per Clementem.v.ob eius doctrinam, et gratiam apud omnes, Cardinalis præsbyter Tituli sanctæ Cæciliæ anno domini.Mcccxiii.declaratus est, deinde sabinensis Episcopus per Ioannem.xxii.Mcccxvii. Ex hac luce subtractus est plenus bonis operibus anno domini.M.ccc.xxxvi.et sepultus in Templo prædic.apud Montem Pessulanum.

MATTHAEVS ROMANVS CARDINALIS.

m ATTHAEVS ex Vrsinorū nobili prosapia ortus, ex Archiepiscopo Sipontino, a Ioanne.xxii. pont.max.relatus est inter præsbyteros Cardinales anno domini.M.cccxxviii.sub Titulo S.Ioannis et Pauli. Fuerat uir litteris haud mediocriter eruditus, religione conspicuus, solers in rebus agendis et prudens. Multo tempore, eo q inter doctores fuerat adscriptus, sacras litteras docuerat. Sub institutis pdicatoriis militans, patrū decreto, Romanā prouinciam rexit. Emit Cardinalis factus in territorio Bononiensi agros plurimos, et hac conditione credidit Cœnobio nostro, ut annuatim quādam pecuniæ summam, ex fructibus annualibus extractā, mitterent patres nostri ad quodlibet Cœnobium tunc cōstructum Ro.prouinciæ ordinis prædic.tam uirorum q̄ mulierum, et ad synodum Generalem habēdam eo anno nummos aureos decem, omni tempore, Quod hactenus obseruatum est. Auinioni diem suum obiit, Inueni ipsum deinde fuisse sepultum Romæ in Templo.S.Mariæ ad Mineruam.

GERARDVS DOMARVS LEMONICENSIS CARDINALIS

g ERArdus Lemonicēsis pfectus totius ord.prædic.decimusseptimus(ut in primo libro scripsimus)uir optimis litteris, et moribus præditus, a clemente. VI.auūculo adscriptus est inter præsbyteros Cardinales sub Titulo Sanctæ Sabinæ, anno Domini.M.ccc.xxxxii. Quippe post tantam dignitatem adeptam, ultra biennium non superuixit. Requiescit in Templo prædicatorum Tholosæ.

IOANNES DE MOLENDINIS CARDINALIS

i OANNES de Molendinis Tholosanus post præfecturam totius ordinis prædicatorum acceptam, per Clementem.vi.pont.

M

max.ãno domini.MCCCL.præſbyter Cardinalis.S.Romanæ eccleſiæ Tituli.S.Sabinæ factus eſt.Iacet in Templo Tholoſano prædicatorum.

NICOLAVS ARAGONENSIS CARDINALIS.

ICOLAVS Aragonenſis ſacrarum litterarum interpres, regens
n prouinciã Aragoniæ numero præſbyterorũ Cardinaliũ ſub Ti
tulo ſancti Sixti per Innocentium ſextum Pont.Max.addictus
eſt.Mortem obiit Maioricis, et in Templo prædicatorum ſepultus.

GVILIELMVS TOLOSANVS CARDINALIS.

VILIELMVS TOloſanus poſt adminiſtrationem prouin-
g ciæ Toloſanæ poſt Magiſterium Sacri pallatii, poſt Epiſcopa-
tus Maſſilienſis præſidentiam euectus eſt per Vrbanum quintũ
pont.max.ad Cardinalatus apicem.Epiſcopus enim Hoſtienſis is fuit.

NICOLAVS NEAPOLITANVS CARDINALIS.

ICOLAVS Muſchinus Neapolitanus ſacrarum litterarum,
n interpres, et Cenſor Hæreticorum Regni declaratus eſt Car-
dinalis Præſbyter ſub Titulo Sancti Ciriaci ꝑ Vrbanum.VI.

NICOLAVS DE SATVRNINO CARDINALIS

n ICOLAVS De Saturnino Cardinalis Sancti Ciriaci dictus
de Aluernia.

PHILIPPVS ROMANVS CARDINALIS

p HILIPPVS Romanus pœnitentiarius in Vrbe Roma Tybur
tinus Antiſtes, Cardinalis factus ſub Titulo ſanctæ Suſanæ.

IOANNES DE NOVO CASTELLO ARAGONENSIS CARDINALIS.

OANNES de Nouo Caſtello Aragonenſis ſacræ Theologiæ
i doctor, ex ſacri pallatii Magiſtro, factus eſt præſbyter Cardinalis
Tituli ſancti Sixti.

IOANNIS DOMINICI CARDINALIS RO. ECCLESIAE VITA PER IOAN. CAROLI FLORENTINVM ORDINIS PRAEDICATORVM VIRVM CLARISSIMVM EDITA.

OANNES DOMINICI FLORENtinus Romanæ prouinciæ patrem habuit Dominicũ Virũquidẽ popularẽ ſuo tamẽ in genere clarũ, maternũ uero genus a populari item fœmina et eadẽ pudiciſſima duxit. Neq; uero molli nimium aut delicata educatione enutritus creuit, ſed ut illi hominũ generi accidere ſolet, qui operibꝫ manuũq; labore uictũ ſibi acquirere cõſueuerunt neceſſaria ſolum adhibentes, reiectiſq; delitiarum ſuperfluitatibus rem ſuam agere diligentiſſime curant. Alitus tamen eſt (populari moreo) primis artibus, et pio parentum ſtudio ac diligẽtia. Ad potiora quidẽ longeq; maiora q̃ illa ipſa paternæ domus fortuna requiret diuina bonitate uocatus, non ea debuerat mollicie educari, ut labores, quos eſſet pro domino tolleraturus illis delitiis refugiendos putaret, aut certe in perferẽdis illis infirmior appareret. Sed apprime ĩ his educatus rerum difficultatibus ſemper ad maiora ex his uideretur euocari diſcrimina. Ita profecto et in Moyſe uiro illo ſanctiſſimo geſtum accepimus, qui cum multa, et longe maxima pro diuina eſſet uoluntate facturus, in ſũmo uitæ timore ortus eſt, clam enutritus, deinde phiſcellæ et aquis comẽdatus hæc ſuæ natiuitatis primordia ẽ ſortitus. Dauidẽ quoq; acceptiſſimũ deo uirum paſtoralis cura enutriuit primũ, deinde regalis inuidia mortiſq; expectatio diuturna, periculorumq; infinita depreſſio currẽtẽ hominẽ pluri mis retinuere annis, quo ad regni faſtigia poſt talia tãtaq; rerũ omnium uolumina perueniret, ut etiam euadendi gratia ſtultitiam ſimulare illi fuerit opportunũ, dei ſic prouidẽtia diſponente. Ita ergo et Ioãni Dominico noſtro, quem miſeratio ipſa diuina ad res magnas, et graues uocarat euenire opere pretium fuit, ne tanquã nouus ſed exercitatus longeq; expertus in acies uideretur, nec ad primos congreſſus pedẽ omnino ut timidus, aut delicatus inaniſq; referret, ſed ut adhleta fortiſſimus, hoſtium cuneos innato quodam robore ſecurius penetraret. Nihil tamẽ nato infanti defuit, nec toto illo tempore, quo apud parentes uerſatus eſt quopiam caruit, quod conditioni et fortunis conueniret ſuis. Itaq; ut primum eam attigit ætatem, quæ optimis poſſet moribus informari qua ue parẽtibus poſſet aliqua ſua opa auxilio et adiumẽto fore, mox ad eas artes cõceſſit, quæ utriſq; uidebãtur q̃ maxime profuturæ, quibus uictũ eo ſibi et aliis pro facultate ſubminiſtraret. Cæterum licet parentibus ille deuotiſſime obtemperaret, magis

dominicus pater Ioã. Domini.

tamen uoluptuosius et solertiori quodā studio circa ea obuoluebat loca, q̄ uiderentur ad religionē et pietatē proximiora fore, diuturnoq; opere expleto nunq̄ animo quieuisset quin ad ecclesias se cōferret pia uota sua domino soluturus. Fastidire quidē iam incipiebat animo, quicquid mūdanum illi ante oculos obtigisset. Insignibus uero festisq; diebꝰ eas adolescētiū seu puerorū societates (quas cōfraternitates uocāt) perfectis primū diuinis laudibus deinde studiosissime uisitabat, illasq; eorū cerimonias nihil prætermittēs oīo diligentius obseruabat. Si quid uero tēporis super fuisset iterū diuinis rebus id totū tribuere properabat. Operiebātur aūt nonunq̄ illū parentes domi cū ille cibi ac potus domusq; paternæ obliuione cōcepta nec necessarii quoq; uictus curā gerere uideret, sed ita in his absortus ut in omnibus iā illa opinio esset eū breui religionē esse intraturū. Quare parentes eius ob filii caritatē nō nihil doloris et anxietatis assumpserant, cernentes omnium sententia tāto filio se q̄totius esse priuādos. Maxime aūt prædicatorū ecclesiā frequētabat, ibiq; cupidissime diuinis rebꝰ intēdens nō ante redibat domū, quā i uesperā inclinasset. Erat enim domus illa florentissima, tū uirorū excellētia tū religiōis sanctimonia litterarūq; multa peritia. Quo circa in ea tāta deuotione obuoluebat, ut qui Ioānē uoluisset, haud alibi frequētius q̄ apud prædicatorū inuenisset domū. Vnde et prouerbio cautū apud parētes erat quū quis Ioānē postulasset, ubi credis hominē facilius q̄ apud prædicatorū familiā inuenire, Ibi diuturnas eius orationes agit nostri pene oblitus. Quasi uero iā præsagiret animo se ad altiora uocatū, secularibusq; illis exercitationibus nulla ratione intendere uidebatur mēte, ac si nostri saluatoris sententiā didicisset. Operamini nō cibū, qui perit, sed qui permanet in eternā uitā. Proinde ubicūq; uerbū domini prædicari audisset, illo se cōferebat tanto studio, ut nōnūq̄ ueluti stupidū homines accusarēt. Negligentē, desidē, temporis amissorē, ac prope modū uecordē puerum uocitantes, Cæterum in illa, quæ uidebatur segnities in rebus mūdi agendis, nō ex uitio sed ex uirtute internæ cōtemplationis ꝓdibat, nō quod operari renueret, sed quod ea quæ ipsi proponebantur, illi opera nō placerent. Neq; uero hoc ignorauere parentes quum alias solertissimus esset, sed eius studia cognoscentes, ita utebantur eo, ac si iā pridē filiū amisissent. Quippe nec contristare illū quē tenerrime diligebāt ulla ratione uolentes, quando quidem nulli uitio uidebatur obnoxius putabant ea nō ob negligentiā ab eo fieri, sed propter tediū secularium rerū illa ipsa uita tum quidem sibi instituisse. Nā et sotietatibus optimis delectabatur plurimū, semperq; cū his uersari, quorū fieret uirtute melior, et deuotione præstātior. Itaq; nemo sibi persuadere poterat, eū absq; aliqua alia maiori uirtute et gratia tali pacto uitā cōducere. Verba præterea eius his faciebant fidē, et spem optimam promitte-

Art. Studia Io. Domi. in pueritia et Officia

bāt, cum essent grauia, opportune prolata deuotionisq; et sanctitatis plena. Igitur deinceps nihil sibi negabat domi, ad nullas uero res cogebatur, nisi ad quas necessitas cōpulisset. Parētibus qdē ita erat obtēperās ut nō multū eis laborādū esset, quū quid eū facere uel dicere decreuissent. Paucis uero in rebus illi molestias inferebāt, animaduertētes eū secretioribus horis quibusdam orationibus, quas materno studio didicisset domi nō ut pueri solent deditiorē esse q̄ in omnibus aliis rebus. Conuicinis aūt et coetaneis suis ita erat acceptus et carus, ut quū quid eis tēporis uacaret Ioannē Dominici filiū auidissime conueniret. Quū ergo iādudū in animo statuisset religionis ingressum, ad nullam aliā quā ad nostrā uidebatur esse propēsior, quū et in ea prospiceret uiros, et spiritus feruore, et carnis nobilitate præcipuos ac præterea peculiari quodā ad nostros uocaret effectu, qđ et cōuicinis et suorū apud nos haberent sepulcra peruetusta maiorū. Quare tādē prædicatorū habitū annos iam .xviii. natus a patribus postulauit. Intuitus aūt adolescētē is q tūc prior erat. Quid causæ foret tūc percūtatus ē, cur is q iā parentibus plurimo posset esse præsidio, et auxilio, eos ita relinqueret, Eorū illū senectæ misereri debuisse, ac præterea quātis si eos relinqueret angoribꝰ et difficultatibus facto isto cōpleret. Ille uero longe plura deo q̄ parētibus, animæ quā corpori se debere respondit. Quo circa ut reciperetur suppliciter postulare, Cuius propositi firmitate percepta se quidē morē illi gesturū respondit. Cæterū hoc sine patrū consensu fieri ulla ratione nō posse, Se uero pro eius cā patribus uerba facturū. Iret interea et secū omnia deligentius cogitaret, examinatisq; omnibus, parentū, si fieri posset ueniā postularet, Eorū si id fecisset beneplacito oīa melius et qetius prouentura. Relata igit̄ hac postulatione ad patres uaria fuit inter eos sentētia. Erat quidē iā pridē notus fere omnibus Et hi quidē annuēdū putabant adolescenti neque reiiciēdū esse, qui ad seruiendū deo ueniret omnino iudicabāt. Alii uero aut supersedēdū aut negandū censebant penitus. Eorū aūt hæ rationes fuerūt Rudē adolescentē et q̄uis bonū ineptū tamē et inertē fore, omnis a diu hominē cognouisse. Otio uero satis deditū, et qui nō nisi ī ecclesiis uersaretur terendo tēpus. Videri ex his posse laboris fugiendi gratia, potius q̄ deuotione moueri. Præterea iā satis prouectæ ætatis esse, omnino litteris esse ineptū scire se et id ex eo audisse eū prima etiā elemēta ignorare. Quiq; fere annos sit .xx. natus, quid de illo facturi sunt ignorare. Satis laycorū et rudiū hominū domi esse. Posse uero desiderio suo satis efficere, in aliqua alia religione, quæ ita litterarū peritiā nō requirat ut nostra. Ad hæc adiiciebant nostrā religionē a prædicationis officio ꝑdicatorū uocari. Hic uero quū impeditioris sit linguæ ac balbutiētis, ut nostis omnes, et experimento ꝓbare potestis, qđ tādē eius cōsortio indigemus. Quare omnino ad aliā religio/

Patrū opiniones de Ioanne.

nē ꝓperet suadendū illi utilior sit, et ad singula religionis munera aptior q̄ esset in nostra, idq; demū sibi uideri. Erāt āt ī eo collegio excellētes uiri nobilitate carnis et sciētia clari. Quos inter unus erat ex quo omniū pēdebat sentētia. Hic annuētibus cūctis ut diceret, ut erat uir eloquentia et grauitate insignis, in hūc fere modū loquutus ē. Ego quidē patres ac fratres mei frequēter ī hoc collegio nostro fui, deq; uariis rebꝰ et uerba feci, et alias sniās pclaras audiui, qbus uehemēter delectatus sum. Nūc aūt uidet mihi nō religiosorū ac secularū uel potius gentiliū more (pace omniū dixerim) ī hac ipsa re, quā tractamus de futuris euētibus augurari uelimus, tāq̄ ī nostra sit positū potestate hoīum mores bonos uel malos efficere. Et q̄uis existimē eos q hūc adolescentē reiiciēdū putāt bono quodā et sincero zelo moueri hebetioris tamē uisus esse noscunt, qui mala uel bona q̄ circa eos posita sūt intuent solū, a lōgioribꝰ uero aciē sui aspectus remouēdū putāt. Vtq; hoc uitiosū eē certo scimus, ita d̄ futuris nimiū p̄sagire uelle p̄sumptuosū ac summa uitupatione dignū ī religioso præsertim existimo. Itaq; ī hoc reiiciēdo adolescēte magnope aīaduerscēdū cēseo ne uolētibus nobis domui nostræ ꝓficere, ac sapiētes, et prudētes uideri, diuinā gratiā negligamus, quā suadet Apostolus nequaq̄ ī uanū recipiēdā esse. Lubrica qdē gratia dei ē, tūq; uō capit cū aduenerit, haud ī nostra ē potestate eā reuocare, quū semel abierit Generosi qdē quū sit aī nequaq̄ semel abiecta cito regredit, sed differt ut melior his, q eā efflagitāt uideat. Hic ergo adolescēs nō nisi diuina gratia illustratus ad nos hodie se cōtulisse putādū ē, quā nos ei nulla rōne negare debemus, quādoqdē illā deus ei condonare dignat. Quales. n. sumus nos cuius ue meriti, ut diuinas illustrationes metiri, aut diiudicare uelimus? An ignoras diuinorū iudiciorū rationē inexplicabilē esse, attingi quidē aliquo modo posse, cōprehēdi nūc oīo īpossibile fore? Præsumptuosi hoīs ē, et diuina minime sapiētis altiora se quesitū ire. At desidē iuuenē sempq; in ecclesiis obuersantē negligētiæ deditū respuēdū censemus? Sed et bonū etiam paulo superius dicebatis. Qui in tēplo libēter morat, nulla ratione accusandus est. Quid. n. diceretis si in platea, si in foro, si in ludis et ganeis, siq; in aliis huiusce locis fuisse uersatū sciretis? Negligētiā uero fugere, nō optare uidetur, qui religionem ingredi curat, nisi uos omnes neglig ētes, et desides uestra sentētia faciatis. Sūt certe nobis p multa exercitia q̄ maximæ occupationes plurimi uariiq; cōflictus, quibus ne moraIa quidem si modo religiosi uere esse uelimus uacandum nobis profecto sit. Sed rudis et omnino ignarus est. Creditis patres abreuiatam manum domini esse, ut non possit ex his lapidibus (ut ita dixerim) filios Habræ suscitare? Non ne et Dauidē ex pascuis, et Hieremiam ex ouibus pene elegit dominus? Neq; enim aiebat Apostolus fortia et nobilia, sed ignobilia et contemptibilia elegit

Attende optimam orationē.

Att. Propositiones insignes

Egregie diluit obiecta.

deus, ut fortiora et robustioria cōfunderet, ne glorietur oīs caro corā illo. Quo circa uidete ne spūi sctō resistatis, qa ubi uult spirat, uocēq; eius audis, nescis aūt unde ueniat aut quo uadat. Quod si bonus uestra sententia est, bonū qui renuit nō satis aīo, et mēte cōsistit. Ex sua nāq; natura bonū nūq̄(teste philosopho) sui appetitū abiicit. Quare infectus appetitus ē, qui nō solū nō cōcupisci bonū, sed etiā ultro se ingerēs excludi dū putat. Neq; uō'id multū refert qđ ætate ut dicitis, ꝑuectior sit, ut ad litterarū studia reddat oīo ineptus. Sed deo nequaq̄ ipossibile ē, qui iā pridē sic eius aīo inspirauit, eius quoq; sic ingeniū illustrare ut longe doctior multis euadat atq; præstātior. An ne memoria excessit apostolos oēs, et ætate ꝑuectos, et ingenio rudes a domino fuisse delectos? Ipse. n. os et sapiētiā tribuit, ipse prudētiā, ipse bonitatē spiritusq; gratiā, quibus uoluerit imptit. Vidimusq; sæpissime eos, qui uidebant ingenio multū ualere, ineptos deinde atq; obtusos euadere, neglıgētia hoc aut cōtraria cōsuetudine faciente. Eos uero q̄ nullius uidebant ꝓbitatis futuri, in egregios et sūmos uiros cōuerti. Nihil. n. adolescentis uia obscurius, nihil inuolutius, atq; in nulla re magis q̄ in ista uidimus hoīes fuisse deceptos. Quod si pro diuina uolūtate ob ingratitudinē nostrā, qui diuinare uolumus nobis accideret iste uero in amplissimū et singularē euaderet uirū, quāta nostris pœnitētia esset cum deinceps eius gloriā cerneremus? Itaq; diuina gratia ꝑueniēda potius ē q̄ præoccupāda. Præterea ad memoriā certe o patres reuocare debetis, q̄ta mala q̄taue grauia passa fuerit domus nostra quū nobiles illos nostro habitu induendos superioribus annis suscepimus, quātæ nobis infamiæ fuerit, qđ ob diuitias ob nobilitatē carnis, obq; huiusmodi causas suscipiendos duxerimus, quas oēs oblocutiones, si hūc eiicerimus, uerissimas faciemus, qđ q̄ religionibus nostris indignū futurū sit, uos ipsi cōsiderate. Quod si linguæ impedimēta profertis, nimium certe de diuina bonitate diffiditis. Non ne et Esaiam polutū labiis ipse ꝓphetā fecit, et Hieremiā loqui omnino ignarū suo populo ꝑdicatorē dedit? Linguas ipse infantiū disertissimas reddere nouit, q̄ Balaā asinæ nec elocutionē omnino sua uirtute negauit. Moysen quoq; et ipeditioris liguæ fuisse manuūq; grauissimarū sacræ litteræ ferūt. Ergo ne hac quoq; cā reiiciēdus uidet. Quāq̄ et illa ipa adolescētis huius ipeditio liguæ nō ad elocutiōis turpitudinē, nō ad ipedimētū, sed ad decorē atq; delitias si recte cōsiderare uelitis ei uidet eē tributa. Esto āt ꝓborū nihil futurū certo sciremus, Nō ne ī magna domo (iqt apostolus) diuersa et uaria gīra uasorū eē oportere, et alia qdē aurea, illa uero argētea, hæc lignea, altera uō testea, qs tū maiorū diligētia ad cōmoditatē et gratiā utit quādoqdē unicuiq; dat māifestatio spūs ad utilitatē? Gīæ ꝑterea cōferūt diuersis diuina largitate diuersæ. Dedit qdē et ipē quosdā aplos, alios uō euāgelistas, alios

Sæpe humanū fallit iudiciū

Age totā uim effun de Io. Car

aũt pastores, et doctores, ut sæpe noster referebat Apostolus, ut qui ad unã rem ineptũ se esse prospiceret, in altera semetipsum exercẽs proximorum utilitati cõsulat, et suæ saluti ut domini gratiã ẽ sortitus. Quaobrẽ nisi icer
Concludit ta pro certis uelimus assumere (ut prædiximus) more gentilium diuinare. Hunc adolescẽtem aduocandũ censeo, illiq; gratiã quam postulat cõcedẽdam. Deo uero cætera omnia relinquenda, cui nõ impossibile est gratiã ei atq; uirtutẽ talem tantãq; cõferre, ut omnibus nobis et religioni nostræ ac demũ toti ecclesiæ dei futurus sit magno ornamento atq; saluti. Quæ oĩa ubi ex seniori et præstãtiori uiro prolata sunt, in sententiã eius frequentes omnes iere. Aduocatũq; adolescentẽ qui præ foribus operiebat responsa, coram eis prostratũ cũ intellexissent postulationẽ eius piis anuere uotis.
Io. Domi. togæ reli/gionis in/duit. Habitũ igitur omniũ suffragio cõsecutus, incredibile dictu est, quã illo habitus nitore ac forma in alium uisus sit uirũ mutatus. Neq; idem nunc illi aspectus nec eadẽ corporis habitudo mox i adolescẽte apparuit, sed omni illa qua ante uidebat ruditate deposita, ac si anguis pristinã exuisset pellẽ, ruditas indecentiã, forma in gratiã, habitus in reuerentiã, incessus et corporis dispositio omnis in deuotionẽ repente cõuersa sunt. Fuit autem eius ad ordinẽ nostrũ ingressus anno salutis. MCCCLVIII. completus. Nouitiorum aũt custodiæ deputatus mirũ immodũ cæteros in rebus omnibus anteibat. Quippe litterarũ licet omnino esset ignarus, bonitate tamẽ ingenii, et sedula exercitatione, et assiduitate, et perseuerantia celerrime omnem diuinarũ laudũ excurrit notitiã, ita ut i breui in his apprime uideret educatus. Neq; ut pueri atq; adolescẽtes cõsueuerũt qui minus quecũq; agũt cõsiderãt, ore, illas dũtaxat libare nitebat, sed corde, et mente quãtũ illa pateretur ætas, et nõnũq supra ætatẽ cõtingere. Tantoq; desiderio ferebatur
Att. tenacitatẽ maximam memoriæ. in illas ut nõ auidius corporis assumere uideret cibum. Retinebat autẽ eas tenaci memoria quæ ita in homine uiguit, ut uulgata fama sit quicquid semel didicisset nunq fuisse oblitũ. Mox ergo spei euasit optimæ, nec iã annumerandus erat inter eos, qui obtuso erãt ingenio, sed et ea, quam cõseruare studebat spiritus deuotione, et plurimarum cognitione rerum iam sperabatur præstantissimus euasurus. Nãq; futurã in eo facũdiã, et sermonis locutionẽ amplissimã oĩa portẽdebãt. Nã et nouitiis apud quos uersabatur nõnũq salutaria ita depromebat uerba, ut oĩbus esset admirationi, tãto illa spiritus ardore dicebat. Neq; illi ĩpedimẽtũ linguæ detrahebat qcq quominus psuadẽdi, aut pdicãdi ei demeret facultas, sed ea ĩpa ĩpeditio linguæ ita ĩ eius ore delitiose sedebat ut ad gratiã decoreq; potius q ad icõcinitatẽ ei uideret esse tributa. Oĩbus uero exercitationibus, qbus ille nouitiorũ status instrui solet tãtopere incũbebat, ut nulla ĩ re aut iferior cæteris, aut deterior appareret. Quũq; tẽpus nequaq superesse itellexisset paucissime idulgebat somno, moxq; exurgẽs aut diuinis laudibus, aut priuatis

suis orationibus, aut lectioni uacabat. Deinde obedientiæ, et humilitati ita studebat, ut nullus Ioanne obediētior nullo eo gestu et habitu haberetur humilior. Cōuersationis uero ita facilis fuit, ut oībus miro quodāmō esset acceptus, et carus. Leuitati nunq̃ deditus fuit, sed illa ipsa solicitudine, qua aūt in seculo illa grauitate atq; deuotione acuratius utebat̃. Quū aut ꝓfessione iā cōfirmatus satis illa nouitiorū disciplina uideret̃ imbutus, mox ad artiora se trāstulit. Lino q̄dē ad carnē deinde semꝑ abstinuit. carnibus, nisi cū hoc corporis ualitudo postulasset, oīo iterdixit, uinū aqua multa cōditū sumēs. Cibi ꝓinde abstinentiā amplexus, et ultra q̃ illius ætatis facultas requireret parcitati studēs, omnia ieiunia non solū christianis omnibus cōia sed etiā illa, ad quæ ex religiōe tenebat̃ ad unguē (ut aiūt) seruabat. Quūq; ad solidiorē iam peruenisset ætatem magis sibi proficiendum ratus, cœpit haud nisi semel singulis diebus cibum assumere. Sæpissime uero panis et aquæ abstinētia utebat̃. Interdicebat̃ aūt ei nōnūq̃ propter stomachi imbecillitatē. Quāuis enim satis esset robusto corpore staturæ uero in proceritatē potiusq̃ i paruitatē inclinātis. Languebat tamē sæpe stomacho, medicorūq; indigebat cōsiliis et opitulatione. Nec alio utebat̃ lecto q̃ sacco capite superposito puluinari, uili cooperimēto contētus. Straminibus quoq; laneis et his ad modum grossioribus, idem in suis quoq; uestibus omnino conseruans. Delectabatur tamen tunica, et scapulari albescēti, et nitido utq; animi, ita corporis ægre ferebat sordes. Itaq; his optimis iam artibus institutus ad litterarum studia se conuertit, breuique grammaticæ iura transcendens, dialecticæ atq; philosophiæ præceptis incubuit. In quibus tamen seculi artibus haud diutius immorandū ratus tātū hæc attingēda existimans, quo ad suo instituto satis efficerent, tandē ad sacras litteras omnē operam suā cōferre curauit. In his uero tāto desiderio et amore ferebat̃, ut oēs sacrarū litterarū subtilitates, quosq; illarū sensus, plurimas quoq; ac uarias doctorū sentētias, perspicaci ac claro ingenio penetraret. Neq; uero in his oibus tā seculi q̃ sacrarū litterarū disciplinis cōis illi, aut uulgaris eruditio fuit, sed accurata, et recōdita ac singularis, ut i omni re, de qua disputādum esset facilē, ac promptā, ac præterea eruditā, et grauē ipse proferret sententiā. Consilio quoq; sincero pollebat et graui, et in his præsertim quæ ad aiarū ꝑtinere uidebāt̃ salutē, tātā diligētiam adhibere curabat, ut eius nihil esset consilio clarius, nihilq; illius putaret̃ sententia posse afferri solidius. Sed et manuū operibus officiosissimus erat. Quippe et plurimos propria manu transcripsit libros musicaq; nota impressit, qui ad hanc usque ætatem uti reliquiæ quædam mira cum diligentia conseruantur a multis. His itaq; rite et summa diligentia cōparatis, maiorum suorum præceptis obtemperans cæpit uerbi dei prædicator existere, multaque in ea re gratia

Qualis Io. in corporis abstinētia.

Mores Io. Do.

apud populos eminere, Præstabat cũctis fere suæ ætatis hominibus memo/ riæ tenacitate et mentis illustratione, ut ea quæ uellet cito caperet, et iam accepta, sempiterna memoria retineret et ea quæ maxime prædicatores effi cit gratos, ꝓnũciatione. s. q̃ maxime excellebat. Neq; uero ita austerus erat in uerbis, ut animos hominũ desperatiõe deiiceret, neq; ita remissus ut pec candi audaciã cõdonaret. Magis tamẽ prædicatio eius ad contemplationis dulcedinẽ atq; deuotionis ardorẽ propensior erat, q̃ ad austeritatẽ. Existi/ mabat enim generosum homines animũ fuisse sortitos, magisq; sermonis dulcedine q̃ seueritate conduci. Quapropter eius prædicatio et sermo oĩs præter doctrinæ uiuacitatẽ, qua pollebat plurimũ, et amplissimam digni/ tatem, multa erat deuotione, et sinceritate conditus, ut qui hominẽ audis/ set tanq̃ exemplar quoddam doctoris gentiũ uideret audire. Obtempera/ bant aũt illius prædicationibus fere omnes, nec id accidebat illi quod sal/ uator dicere solitus erat neminem in patria sua prophetam acceptum exi/ stere, sed diuino quodam munere in nulla patria acceptior erat quam sua. Prædixerat autem et saluator noster maiora, q̃ ipse faceret seruos dei quã/ doq; facturos. Quo circa nõ una eius prædicatione saciati abibant, sed ea apud nostros perfecta, si ad aliam, bināq; inuitasset proficiscebantur oẽs et auidius illius ab ore pendebãt in quinta q̃ in prima. Nã sæpissime quin quies prædicabat in die, ita erat robusto corpore, et rerũ multarum cogni/ tione fecundus. Quodq; in hoc præstanti uiro longe mirabilius erat, ipse sua uirtute et probitate omniũ, quam de eo habebãt opinionẽ superabat, tãta gratia deus illum perfunderat. In his tamẽ uirtutũ generibus, quibus uniuersæ religioni erat ornamento atq; saluti, humilitati ac mãsuetudini operã exhibebat, hominũ laudes effugiẽs populorumq; fauores maiorem in modũ deuitans, quum sciret homini religioso et in aliorum præsertim exempla cõstituto, nil periculosius supbia, et animi tumiditate fore, quã q̃ superasset in aliis rebus posse fœlicius atq; utilius domino famulari. Qui li cet ꝑ omnẽ uitã ita faciẽdũ putauerit, nõ nullas tamẽ in nostra domo atq; familia ꝑfecturas adeptus est. Nã et prioratus honore ornatus ẽ, et in ro/ mana prouincia plurimis aliis muneribus, nostro more, donatus. Quæ oĩa ita diligenter et studiose, et cũ summa omniũ comẽdatione, et laude perfe cisset, omnium in se prouocauit beniuolentiam, et amorem, Nam et pru/ dentia singulari præstabat, et digna meritis erga omnes solertia utebatur, quibus carus omnibus et amabilis erat. Discretionis quoq; uirtutem lon/ ge gubernatoribus opportunam, sibi familiarissimam habuit, ut omnium in se miro quodammodo transformaret naturã, nec austeritatẽ, quã in se/ met exercebat in alios experiri uolebat, sed quum sciret nos a deo factos omnes, non aũt paribus gratiis fuisse dotatos, imbecillitati omniũ cõsulẽs

Qualis in cõcionibꝫ

q̃ gratus i patria Io.

q̃ eloquẽs Ioannes.

Nil periculosius supbia.

Prudentia præstabat,

Attende.

ac pie uniuscuiusq; conditioni prospiciens, nil inexpertũ aut inexploratũ
post se relinquere properabat, quo minus omnia si fieri posset euaderet.
Quũq; esset omnium sua ætate doctissimus, et multarum rerum scientia
nulli secũdus, magisterii tamẽ dignitatẽ nunq̃ assumẽdum putauit, licet ad
hoc eũ patres ordinis q̃ sæpissime impulissent. Hac igitur de causa pro di-
uina uoluntate populorũ magister esse promeruit eoq; illustrior, quo nõ
corporis, sed animorũ magisterio excellebat. Quippe tã ualidus illi et acu- Cuius opi
tus et usq; ad interiora animi et spiritus penetrãs sermo collatus est, ut mu nionis fue-
tare animos, figere mentes, adunare plebes, continere populos, incredibili rit apd̃ po
quodã priuilegio facillime posset. Itaq; nõ sceleribus dediti, nõ perditissi- pulum Io.
mis moribus instituti, nõ deniq; illi, qui nullo dei agebantur timore ac me
tu resistere ualebãt uiuacitati et efficaciæ sermonis eius, sed cõfestim muta
ta sententia animisq; cõuersis, in aliam se uiuẽdi trãsferebãt formam, et ex
audacibus mansueti, ex impiis piissimi, et ex petulantissimis fierent morũ
grauitate præcipui. Mulierũ quoq; leuitates, lasciuias atq; omnis generis
pompas ita deuotione cohercuit, ut abiectis illis pompæ secularis illecebris
ac periculosissimis lenociniis, ad religiosam uitam plurimæ se conferrent.
Sequebanturq; illũ plurimi quocunq; abisset, eius præstantia et sanctitate
illecti perq; Hetruscorũ ciuitates omnes huius uiri celebrabatur nomen.
Quũq; per multi relicto seculo ad religiosam se cõtulissent uitã, monaste
riũ sancti Dominici in monte fesulano cõstituit, in quo discipulorũ haud
negligẽdũ numerũ adunauit, quam domũ deinceps nõ minimo sumptu
Barnabas Alliorũ clara familia ortus extruxit, et in pluribus ornauit. Quo
in loco egregiis uirtutũ exemplis religionis cœpit instituta ac cerimonias
renouare ac plurima memoratu digna gerere, quibus ciuiũ animos miro
suæ deuotionis exemplo ad uitæ sanctimoniã inuitabat. Neq; uero hoc in
seculi hoibus solũ illi facere cõcessum ẽ, sed quũ religiones oẽs pene ad tã-
tũ dissolutionis uenissent ut paulominus religiosi, a seculi distarẽt hoibus, Primus in
iste in Italia primus spiritus sui feruore animos omnium sic accendit, italia reli-
ut collapsas et iam pridem in ruinam corporis et spiritus proruentes reli- gionis Io.
giones, suis sermonibus restauraret, et optimis institutis in pristinam for- instaurator.
mam redigeret. Aiunt eo tempore Florentinæ domus abbatem Guasco- Abbas gua
num nobili familia natum, et ob id fortasse non ita religioni, quam esset sconum.
professus deditum ut decebat huius prædicatione, quã casu audierat mẽte Attende.
et animo sic fuisse mutatũ, ut ipse inter primos annumeratus sit, qui præ-
termissis omnibus prioris uitæ præludiis, ad religionis obseruantiã summa
omnium admiratione regressus, mira deinceps deuotione et sanctimonia
uitæ, tempus omne absumpserit, et ita profecerit ut plurimos ad nostram
usq; ætatẽ perseuerantes cõdiscipulos in domo domini adunare curauerit.

Idē uero Pisis et apud Lucanos eius opera gestum est, Deinde Cortonii, et ad Fabrianum oppidū agēs, Romāq; eius deuotionis, et fama perlata est. Inde ad Cisalpinā galliam prætergressus Venetias usq; cōcessit. Qua in urbe clarissima tantam, et nobiliū, et populi gratiā est consequutus, ut adhuc in eorum memoriis uiuat, teneātq; nō solū illius gesta, sed etiā scripta summa ueneratione dignissima. Plurimi quidē ex nostris et Venetorū nobilibus, relicto seculo religiosam delegere uitam. Nobiles quoq; fœminæ non nullæ spiritus feruore tantopere sunt accensæ, ut in ea urbe egregiū nobilium mulierū monasteriū constituerit, quod corporis Christi titulo nūcupauit, Cuius tāta dignitas est ut aliud nullum Venetiis esse feratur, qđ illi regularis uitæ obseruantia possit æquari. His creditur pclarū caritatis edidisse uernacula librū qdē lingua cōpositū, sed multa eloquutione et sententiarū grauitate præcipuū. His primas ex monasterio qđ Pisis est contulit matres, cui quidem plurimū adiumenti, et fauoris dedit quādoquidē insignes matronas Venetiis et Ianua uenientes in eo recipiēdas misit. Ex quibus egregiū monasteriū sancti Petri martyris qđ in Florentina urbe ē prodisse uidetur, qđ omnium humilitate et religiosæ uitæ cōuersatione clarissimum extat. Nam et primā huius monasterii matrē, quā Priorissam dicunt, ex Veneto patre uiro nobilissimo natam ferunt. Sed et plurimi eius studia imitati et in nostra religione præsertim (nam alios noīare longissimum esset) maximo fuerunt et nostris, et uniuersæ dei ecclesiæ adiumēto atq; decori, uidelicet Ioannes Masius Florentinus, Laurentius Pisanus, et Antoninus deinde præsul Florentinus, Andreas Duecius, Bartholomæus Lappaccius, et Ioannes pictor, et per multi alii, quorū uirtute, atq; doctrina plurimum nostræ religioni dignitatis accreuit et gratiæ. Ad cumulum quoq; eius laudis et gloriæ facit, quod a maioribus natu audisse me recolo. Nam quum beatus ille Vincentius uir doctrina, et sanctitate præcipuus Ianuam uerbum domini populo nuncians aduenisset, cūq; hortarentur ciues Florentiam se conferret, hoc responso ab ea petione dimouit. Non se ad has ciuitates missum, alteri uero eas creditas esse, cuius doctrina atq; uitæ modestia suos mores cōponerent atq; emendarent. Neq; uero hoc facere uerbis properabat solū, sed etiam scripto plurima refellebat crimina et obiurgabat delicta, in faciem eos arguēs, quos uidisset in domini leges nimium audaces. Nā quū Poeta Collutius (in aliis uir excellens) de fortuna, et fato quedā edidisset librū, in quo nō satis probe de fide uidebat̄ sentire poetica forsan licentia ductus, quū quādoq; is liber ad eius deuenisset manus passus nequaq̄ est impune illius abire sententias, sed mox aduersus eū edidit librū quē luculā appellauit, in quo omnia eius maledicta purgauit, ut facile eo ipso et illius errores, et huius pietas atq; eruditio designāt̄.

Monasteriū corporis Christi Venetiis cōstructū

Viri in nostro or. ex primis instauratoribus relig.

Collutius.

Opera p ipsum edita.

Cōmētaria

Cōmētaria quoq; in Ecclesiasten descripsit. Et ĩ Cāticis canticorũ Meditationes egregias, Et sup magnificat almæ dei genitricis laudes multa deuotione cōspicuas. Suarũq; pdicationũ adhuc sunt ĩ manibus libri, quorũ lectione nil dulcius, nec quicq̃ est eorũ eruditione præstātius. Sed sup epistolas Pauli, ad quas miro afficiebatᷤ amore, et pro psalmorũ explanatione nequaq̃ neglīgēda descripsit, quæ tanta sunt dignitate referta, ut longe mirabile cōsiderātibus uideatur tantā in homine uirtutis et intellectus gratiā extitisse. Tanta uero fuit et ita excellens, ut etiā quum prædicaret permulti scriptores adessent, qui ea, quæ diceret, summo studio et auiditate litteris comendarent, ne scilicet nunc primũ audita citius elaberentur. Multa quidem inerat homini dignitas, multa auctoritas, atq; populos ita ducebat, ut pueros solent pii parentes nummo, uel pomo, quo uoluerint permouere. Neq; ita, is, qui improbo est cōfectus amore, amatā desideratamq; faciem contuetur, nec ita narrantis pendet ab ore, ut populi in eius auditione faciebant omnes. Semp enim se noua, semper meliora atq; cultiora, quæ prædicaret arbitrabantur ex homine audituros. Nam præter eloquentiæ uetustatē, qua naturali quodam priuilegio excellebat, opinione quoq; et odōre uirtutũ omnes ad sanctimoniā prouocabat. Nihil quidem in homine durum, nihil asperũ, nihilq; obtusum, sed ea quæ uiderentur difficilima fore, illa eius pronunciatione, atq; explanatione facilia euadebant, et dulcedinis et suauitatis plena. Q uũq; multa sibi darentur ut fieri prædicatoribus solet ille innata quadā ad egenos pietate ita omnia distribuenda curabat, ut plurimorũ miserias, propria compassione leuaret. Eius proinde opera et puellæ nuptui tradebantᷤ, pro eis ipso procurante dotē, uinculisq;, ut liberarentᷤ captiui uariisq; detentos erũnis sua prouidentia atq; solatiis refouebat. Cōsolationi aũt eorũ, qui angustiis et calamitatibus tenerentur, tam præcipua erat frugalitate aptissimus, ut nulla uis egritudinis esset nec tam excellēs deiectio animi, nec ita acerba consternatio mentis, quā non ad modestiā seu temperantiā, sua exhortatione reuocaret atq; suasu. Iratorũ quoque hominum et ad iniuriarũ ultiones, atq; uindictas ardētiũ tā singularis, et præstās illi manus fuit, ut quosq; exacerbato etiam animo et maxima iracundia extuantes, ad patientiam, ad tollerantiā aduersorũ ad ultimum, ad pacē conciliatis inuicem animis prouocaret. Nec quisquam eius ætate fuit, qui tanta in animos hominum posset efficere. quantũ in omni re et persuadendo et arguendo ualebat. Itaq; cum seculi hominibus de rerũ mũdanarũ contemptu atq; despicientia de diuinis beneficiis, de supernæ fœlicitatis consecutione, detollerãdis ac pferēdis præsentis uitæ laboribus, de diuturna mortis expectatione, deq; aliis huiuscemodi sanctissimis cōferebat rebus, quibꝰ ĩ eorũ mētibꝰ seculi huius amorē extigueret, et ad cœlestis patriæ desideria

Quā populi. gratus.

De pietate Ioannis.

animos inflãmaret, Quo circa iuuenũ tãtopere excitabat ingenia, ut ꝑmulti nobiliũ filii suarũ adhortationũ suauitate pellecti, de gremio quodãmõ auellarentur parentũ, filiæq; relicto dulci matrũ suarum complexu, sæculi abiectis illecebris atq; pompis ad religionis statũ, deuotione amplissima demigrarent. Tantũ quidem illi tribuebatur ab omnibus, ut tamquã ex deo dicta omnia Ioãnis Dominici uerba ita susciperent, quæ nulla ratione trãsgredi oportere singuli recte sentientes putant. Qua ex re nõnulli ciuitatũ primarii pro filiorũ (ut arbitrabantur) amissione tanta in eum indignatione completi sunt, ut nec etiam ab eius cõtumeliis temperarent, sæpissimeq; in suis cõnsiliis agitabant eum a suis ciuitatibus deturbare. Ille uero ut erat mitis et innocẽs, ita eorum calumnias tolerabat, ut Stoycorum quẽpiam q̃ nulla (ut uolunt) passione mouentur putares. Cũq; pro ea, quã prædicabat ueritate (ex qua plærunq; non mediocriter homines indignantur) plurimis esset infensus, nibilominus pro innata caritate, qua singulis erat affectus complectebatur omnes, nec animum remittebat quo minus illa proferret, quæ salutaria hominum animis uiderentur. Ita et arguere cum modestia, et eorum animos sibi et aliis conciliare, illa ipsa mansuetudine consueuerat, quodq; in homine mirabilius fuit, quãto permultis erat infestior eo illorũ quisq; ad eius auditionem accedebat ardentior. Subito quidẽ omnium in se mentes et occulos conuertebat, memoria nequaquã retinentes quæ paulo ante aduersus hominẽ cogitassent, Nã quũ ad aquas diuinæ gratiæ, quæ illius ex ore fluebãt accederent (ut serpentes solent aquas ingressi uenena relinquere) ita profecto eueniebat istis qui extra ecclesias positi uirũ præstantissimũ laniabãt, cuius tñ ad prædicationes auidissime concurrebant. Quũ summus pontifex Gregorius. xii. apud Lucã uersaretur, in rerũ suarũ difficultatibus cõstitutus (quia tempore scismatis erat) quũ eam pridem Ioannis Dominici claram accepisset famam necessariũ fore sibi hominẽ arbitratus, ac prætérea Florentinæ cupiens gratificari ciuitati, eũ Ragusinæ ecclesiæ præsulem declarauit. Ille uero ut erat mitis et bonus eam dignitatem suscipere renuebat cupiens magis animarum saluti intendere, quã humanis hiis fauoribus adhæc fastigia promoueri. Cæterum uidens pontificem ita decreuisse anuit uoluntati eius, Nunq̃ tamen uoluit ob humilitatem consecrari, sperans se denuo sedatis perturbationibus ad ordinẽ redditurũ. Pontifex autem longe diuersa animo pertractabat. Iura quidẽ Romanæ ecclesiæ ad se deferenda credens, quando quidem uerorum pontificum successor existeret alter uero intrusus, enitebatur optimis uiris statum suum et ecclesiæ confirmare. Prosequebatur autem rem uiis multis et artibus. Quum uero non satis in rebus proficeret propter uarias hominum mentes diuersaq; studia, per optime capta a Ladislao Siciliæ rege Roma ex põ

Archiepiscopus Ragusinus Io creatur per Greg. xii.

tificis uoluntate de ammouendo scismate cōsultatio omnis infecta ac per/
turbata est. Itaq; pontifex maximus Ragusinū præsulem sibi iungere stu/
dens nihil ueritus propter aliorum Cardinalium contradictionem modō
uiros optimos in ecclesia collocaret quattuor Lucæ consistens Cardinales
creauit. Alterum sancti Sixti titulo præficiens Ragusinum uidelicet Anti/
stitem Ioannem Dominici et magistrum Lucam ex humiliatorum reli/
gione uirum egregium aliosq; duos præstantes uiros et excellētes quibus
existimauit statum suum q̃ maxime roborari. Sed longe secus ac speraret
euenit. Indignatis enim cardinalibus cæteris ac de fuga cogitantibus (time
bant enim ne qua uis a pontifice inferretur nō minimum anxietatis pon/
tifici attulerunt. Ciuibus quoq; Florētinis maximeq; rempublicā guber/
nantibus uel quod facto isto haud dubie et pontifici et Ladislai regis au/
gerentur uires uel quod aliis pro suo arbitrio (ut sæpe faciūt) eā uoluissent
dignitatem conferri uel certe quod iam pridē supra memoratis causis Ioā/
ni Dominici infensi animis essent non satis grata horum promotio fuit.
Populares quidem summis hominem laudibus extollebant suis enim uir
tutibus Ioannem Dominici ad Cardinalatus gloriam peruenisse uocife/
rātes fieriq; tali homine posse ut huiusce malis et scissionibus eius opera et
suasu imponeretur finis. Cæteri calumniabant̄ dicentes hypocritū hoīem
ac simulatorem mundi gloriam fore contemnendam magnifice suasisse
ea uero iccirco uigilia ieiunasse ut hylarior interesse posset festiuitati. Atq;
his et huiusmodi uerbis in præstantissimum inuehebantur uirum. Ille aūt
nec dignitate elatus est nec deiectus horum calumnia. Neq; ob eam quam
cōsecutus est dignitatem aut pristinam deuotionem et sanctimoniam ui/
tæ remisit aut corporis habitum commutauit sed eadem uiro humili/
tas eadem uictus austeritas non alia illi in conuersatione facilitas fuit q̃
ante habuisset. In summis aūt rebus quum esset præter suam uoluntatem
constitutus ea tamen omni studio et facere et dicere meditabatur quæ exti
maret ecclesiæ Christi et proximorum saluti conducere. Sed quum multæ
difficultates adessent ne una quidem die res tanta poterat in summa homi
num et sētētiarum uarietate componi. Sed neq; rationi consentaneū fue
rat recedentibus a pontifice ob eam indignationem cardinalibus aliis ut
ipse quoq; abiret a quo nuperrime esset ea dignitate ornatus. Quis enim
laudasset hominē si hodie cardinalis declaratus postridie se pōtificis aduer
sariis coniunxisset? Quod enim unio sibi gratissima fuerit ex his quæ de/
inde gessit facillime intelligi potest. Itaq; unioni aduersatus est nunquam
sed eam cupidissime exoptabat habendam tamen esse et temporum et ho/
minem rationum uolebat. Non ergo pro illius creatione aut eius in digni/

Cardinalis Io. Domi. factus cum tribus aliis

Variæ i ua riis opinio nes et qd?

Nō muta/ uit mores Io. licet cat dinalis.

tate consensum aut quia cum pontifice remanēdū putauerit calūnientur homines quandoquidem nec diuinorum iuditiorum penetrare possunt ar chana nec hominis inuestigare mentem nec tandem eorum est de homi/nis gratitudine iudicare. Nam si ea omnia optima et deo acceptissima potu erunt ratione compleri Satius est bonam in omnibus rebus q̃ malam men tem assumere. Quū iam a Gregorio fere omnes Cardinales abscessissent cum solis quattuor derelictus Senas se contulit ex Luca. sed ii qui cum Benedicto. xiii. qui in Auinione se pro pontifice gerebāt omnes profuge/rant. Pisis itaq; pro concilio cōgregando conuenientes utrosq; pontifices ad indictam conuocauere diē. Ea ubi pontifex Gregorius intellexit Cardi/nales omnes qui Pisis conuenerant ut concilium aduersus pontifices cele/brarēt ut hæreticos et scismaticos et sanctæ ecclesiæ inimicos omni ecclesia stica dignitate priuauit et ita scribendū christianis principibus et populis censuit congregationem illam non concilium sed conciliabolum appella uit. Nullius enim pontificum auctoritate constabat. Deinde ut plurimos in sententiam suā traduceret nouos alios Cardinales creauit bonos quidē ac seniores uiros. Sed deo aliter disponente minimū ea res roboris Grego/rio aut fidei attulit. Scribentibus enim Cardinalibus qui Pisis erant aduer/sus pontifices plus fidei apud homines obtinebant. Gregorius autem pon tifex ut quietius uiueret Arriminū se contulit Qui uero Pisis erant Cardi nales cæteriq; proceres et legati omnes aduersus ambos pontifices pro san/ctæ ecclesiæ unione certabant. Quo quū nullus uenisset his omnibus quæ uidebantur ex more facienda rite peractis tandem in eos ut in hæreticos ac scismaticos sententiam protulerunt. Deinde xvii Calendas Iulii anno do/mini. Mccccix. pro nouo eligendo pontifice in Archiepiscopatu inclusi/ in unicum et uerū sanctæ Romane ecclesiæ pontificem Petrum Cretēsem Mediolanēsem archiepiscopum præcipuum et singularem uirum ingenti omnium lætitia elegerunt cui Alexander. v. nomen impositū est. His itaq; gestis plurimæ regum et principum legationes Venetiis conuenerunt qua rum alteræ quidem pro Gregrorio aliæ pro Benedicto plures pro Alexan dro erāt. Tandē Venetiis ita firmatum est ut obediētia Alexandro præsta retur. Idemq; Florentiæ gestum. In hac uero rerum omnium perturbatio ne summo studio et diligentia nitebatur Ioannes Dominici Grego/rio pontifici suadere ut pontificatui pro diuina uoluntate resignaret. Memorabat autem intueri illum oportere quod (cum multa facundia) cu/rauerit quæ suo statui uiderentur salutaria esse quonā pacto omnia inania euasissent fore si ipse cesisset ut pax et tranquilitas tandem ecclesiæ reddere tur. Nec debere illum dum rebus suis intenderet ecclesiasticæ unioni cum

cardinales Pisis con/gregati.

Aalexā. v. a Card. Pi sis congre gatis eligi tur.

summa sui infamia, impedimentum esse. Quin eo libentius eum debere in hac ipsa re consentire, quo semper et uiri optimi et mansuetissimi nomen habuerit, cuius conseruandi prudenti homini non minimam opere prætiū est sollicitudinem esse. Pro communi quoq; rei publicæ bono apertissimū est, bonis omnibus priuata etiam sua cōmoda relinquenda. Quo circa et pontificatui, quem aliquādo uel morte esset amissurus, si cederet eum īmortalem famam et æternum nomen esse acquisiturū. Ego quidē o pater beatissime non alia existimo deum me tibi comitem præstitisse, nisi, ut qui tibi aliis suaserim multis, tibi quoq; pro animi tui salute suadeam. Quis enim apud te mea pro causa stabat ut me nil tale aliquid cogitantem ad tantum culmen promoueres. Deinde pater sanctissime credis ne tantas animorū a tua beatitudine alienationes ex diuina uoluntate prouenire? Non ne et ciues tui debuerant omnibus etiam aliis cōtraria sentientibus in tua deuotione manere. Sed et meæ ciuitatis ciues, quos nuper una binis Cardinalibus honestasti quis eorum tibi uoluntates ademit? Non sunt hæc omnia nisi diuinæ uoluntatis indicia? Sed et si omnia pro nobis uiderentur humana militare iura, non ne diuina uoluntas aqud nos semper his omnibus debet esse præstantior? Ad nostram siquidem salutem semper ille aspirat. Diuersis autem uiis et artibus id ipsum uel ignorantibus nobis, uel certe nolentibus pro bonitate efficere consueuit. Et hos quidem aduersis in cœlestia horrea contritis his primum paleis reponendos curat, alios uero secundis rebus ad sempiterna regna perducit. Quid igitur amplius expectandum censes? Non ne melius est integris adhuc rebus ultro ad id uenire quo ueniēdum nihilominus esse, et præterita et præsentia omnia probant? Nam et de futuris quis dubitat? Roma in periculo est, quæ diutius in fide permansit. Viterbium amisisti, nepotem tuum, quem ciuitati præfeceras captum nuperrime accepisti. Omnia uero aduersariis tuis secunda, tibi singula etiam, quæ uidebantur esse tutissima aduersantur. Itaq; pater beatissime nō pertinaciter censeo cū diuina uoluntate pugnandum. Quippe Dathan et Abiron qui ꝓ pōtificatu aduersus Moysen summa pertinatia pugnauere, scis quali qua ue acerba animaduersione puniti sunt. Magis autem temporali ac perituro pontificatui cædēs Dauidi uiro illi sanctissimo similis esto, quem cū filius exegisset regno ille uero profugus abiret, Semei gerracite insultāte regi lapides in eum, et terram mittenti conuitiisq; plurimis maledicenti quum princeps unus in eum uoluisset irruere regis iniurias ultum ire, caue ne feceris iquit. Dominus enim præcepit illi ut malediceret Dauidi. Quis scit si pro his maledictis deus misereatur mihi? Suadeo ergo tibi pater bea-

Conclusio Ioannis. tissime omnia tua in diuina uoluntate ultro reponas, ne uidearis tum ce/dere, quum amplius rem ipsam retinere nō possis. Vicarius christi es ad ar/bitriū eius, et retinere, et tandē linquere dignitatē decet. Ipse tibi si ei placue rit auxilio erit, ipse causam tuā et dignitatem tuebit, ipseq; mutabit homi/num uoluntates, quo certe loco et tempore, et modo sibi uidebitur, qui oīa hæc pro suo arbitrio temporalia uersat. In eum ergo omnia tua reiicias ipse te fouebit, et nutriet, ipse si non has perituras hominum dignitates aliā tibi gloriā pro hac tua humiliatione in cœlestibus reseruauit. Erat Gre

Gregorii Respōsum gorio mite, et perhumanū ingeniū, et ad optima quæq; promptissimū, fa/cileq; his rationibus cōsensisset, nisi et alii permulti et maximi in aduersam sentētiam suasores affuissent. Itaq; ad ea paratissimū se esse respōdit, modo non ipse solus, sed et cæteri omnes pontificatui resignarent. In ea tamen re

Alexandri v. obitus. Balthasar Cossa Io. xxiii dictus diligentius se cogitaturū. Interea Alexandro quinto ex hac luce subtracto decimo mense postq̄ creatus est, loco eius Balthasar Cossa legatus Bo/noniensis pontifex creatus est Ioannesq; .xxiii. nūcupatus Idibus Maii an/no domini. Mccccx. De Alexādri uiri præclarissimi morte dicere pauca ꝑ tempore licet. Quū enim grauiter ægrotare cœpisset, nossetq; mortē pro/pe instare, Cardinales ad se uenientes, ad concordiā, ad pacem, ad tuendam ecclesiæ dignitatē adhortatur. Testatus præterea est per eā, quam ante ocu/los se continuo cernere mortē dicebat, nec reformidare cōsciētia bene actæ uitæ motus, se existimare et credere, quæ in cōcilio Pisano decreta fuissent, recte atq; integre facta esse omnia sine dolo, malo, fraudeue. Cū hæc dixis/set, lachrymātibus omnibus qui aderāt, illud Saluatoris uerbū ægre profe/rens Pacē meā relinquo uobis statim morit̄. Sepeliturq; Bononiæ in eccle sia fratrū Minorū. Dum uero esset hic status rerū, peropportune Sigismū

Sigismus ro. ip̄ator. dus electus est Ro. Imperator, uir certe et animi magnitudine et pruden/tia singularis. Tū uero Ioannes Dominici Ragusinus Antistes et Cardina lis multis uerbis rem ipsam apud Gregorium prosequutus est, ut animum ad ecclesiæ unitatem intēderet. Quod quum ab eo facile impetrasset, Sigis/mūdus uero omnē suam operam promisisset, eiusq; rei causa e Germania

Io. ad sigis mūdū ac/cessus cōst. pro tollen do sismate in Gallias uenisset, et litteris et nūtiis rem ipsam studiosissime ꝓsequebat̄. Tandem ex pontificis uolūtate se contulit Ragusinus Cardinalis ad Sigis mundū, de huius rebus sanctissime consulturus. Omnibus aūt spectatis et cognitis, rem omnē in Ioanne esse censebant. Quippe quum iam Grego/rii uolūtatē accepissent in ecclesiæ unione uehemētissime inclinatū, si Ioā/nem ad hoc usq; perduxissent, omni proculdubio rem omnē sperabant se esse cōsequuturos. Itaq; secretioribus litteris Ioānis animū cautissime tem/ptādum decernunt. His itaq; gestis cū Ragusinus cardinalis ad Gregoriū

reuertiſſet, iamq́ rerum expectaretur euentus, cœpit Sigiſmundus (ut con/uenerat) rem ipſam cum Ioanne ſummo ſtudio agitare. Ne uero Ioannes eccleſiaſticæ unitati uideretur impedimento eſſe, Legatos duos ad Sigiſ/mundum miſit, qui multa cum Imperatore tractantes, nullo tamen pa/cto rem tantam poſſe componi niſi generali Concilio facto cenſebant. Pro quo tamē celebrando Cōſtantia Germaniæ ciuitas tandē eſt ſtatuta. Qũum ergo Raguſinus Cardinalis tum iam apud Gregorium multa ſua deret, quæ ſalutaria magnopere uiderent, maxime uero ut litteras et man/ Att.
data ad Synodū perferenda perficeret iam tēpus eundi cōmemorans eſſe, Gregorii
uerbis eius altera ex parte cōmotus pōtifex, reſpondiſſe fertur. Tu quidem Verba ad
nobis o Raguſine frater ea uerbis tuis ſuades, quæ nos iā dudū nobis ipſis Raguſinū
perſuaſimus ſæpe. Neq́ enim uſq́ adeo hanc cōcupiuimus ſedem, ut non magis deū amauerimus animæq́ noſtræ ſalutē. Quæ ergo nunc tibi refere mus nō icirco ſint dicta, ut nos exiſtimes ulla ratione diuinæ nos uelle uo luntati obſiſtere, ſed magis ut pro hominū ingratitudine, hoc extremo lo/co queramur. Nemo enim adeſt qui doleat uices noſtras, nemo huius mi/ſeret ſenectæ, nemo hos deinceps reuerebit canos. Quæ ſi ab alienis recipe/rem, tollerabilius id forte fuiſſet. Sed quid ego uel ciuibus meis uel tuæ ciui tati feci, ut tam acerbe, tamq́ atrociter in me debuiſſent cōuerti? Iam enim nō ut pōtifex, ſed ut priuatus loquor. Prætereo q́ Venetus ſim ciuis, quod in eos beneficia multa cōtulerim, quodq́ ſemper eos in honore habuerim. Et profecto longe pro eis maiora feciſſem, ſi uel uoluiſſent uel certe poſtu laſſent. Nūc aūt cum Dauide ſanctiſſimo dicere poſſum, Extraneus factus ſum fratribꝰ meis, et peregrinus filiis matris meæ. Ciuibus quoq́ tuis, nō me pontificatus mei annis tribus, tres Cardinales cōceſſi? Equidē meo tempo/re id conſequuti ſunt, quod ante nunq̄, utq́ experimēto ipſo probabūt, in poſterū fortaſſe nunq̄ erunt habituri. Tādē uero ſuſtinui q̄ ſimul contri/ſtaret, et nō fuit, qui cōſolaret et nō inueni. A Ioāne hoc ſuo ſimulacro ui deāt annis quinq́ quot ſint cōſecuti, nominētq́ eos noībꝰ ſuis. Qui ſi La diſlao adhæſi ꝓ eccleſiæ cā fateor (teſte deo) nō alia me feciſſe ratione, q̄ ut eccleſiæ cauſas tueretur. Et quādoquidē omnes in me ferebantur, fideliorē certe huic ſedi reperi neminē. Quantū ad pontificatū attinet, ego iā āmo/do ſenex, pro uobis potius et ueſtra, q̄ mea cōmoditate hactenus illum reti nui. Exiſtimabā præterea ius ſuū tueri unicuiq́ eſſe cōceſſum. Nā niſi leges omnes habeant tempore et negocio iſto peruerti, ius faſq́ ſemper pro meo pōtificatu ſtetit. Sed quādo ex ſignis (ut ſæpe retuliſti) ſecus ē ab æterna lege prouiſum meliori certe conſilio credo, equidem uolente deo et libenti ani/mo cedo, etiā ſi mille lites aut hominum cōtrouerſiæ adeſſent. Cæterū Ra/

Att. Gregorii uerba amaritudinis plena.

gusme unde ne nos soli i causa ista miseri euadamus. Nosti insidias hominum nosti mores et studia quanta sint et qualia. Ego enim in hoc angulo meo relictus atq; desertus, documētum posteritati ero ne quis in humanis rebus longe aut in hominum fide, aut in eorum pollicitatione confidat. Ita ergo dispone singula ut eorum animorū saluti et ecclesiasticæ trāquillitati tandem uero et nostro honori q̄ prudentissime atq; cautissime consulas: Ea ubi senior uerba perfecerat, Ragusinus cardinalis pontificem consolatus bono eum animo esse respondit. Quo autem magis beatissime pater ingratos homines esse probasti, eo maxime diuinam debes agnoscere uolūtatem, quæ si ita disposuit parendum est. Honorem autem sanctitatis tuæ tuebimur omni studio, et conatu. Tu modo binas litteras facito alteras quidem mandata communia continentes, alteras uero priuatas, in quibus singularia quædam in tempore aperienda, cōmitantur, fore ut Ioannes pontifex si ad synodum uenerit primis fallatur cōtinentiæ aliarum ignarus. His igitur in hunc modum gestis omnibusq; comparatis ad iter Ragusinus Cardinalis et Carolus Malatesta uir armis et litterarum peritia clarus, a pontifice exorata uenia, eius benedictione percepta non sine lachrymis a Gregorio digressi Constantiam uersus assumpsere iter, Ioannes initio mensis Octobris anno salutis. Mccccxiiii. Bononia Veronam se contulit. Dissuadebatur aūt ei a pluribus ne ad synodum, ut promiserat, properaret, idq; multis rationibus astruebant. Verum ille ut conuenta seruaret, nullo mō potuit a sentētia dimoueri. Ferūt āt eū sæpe dixisse altiora quadam et maiori se uirtute agi, qua etiam si uellet agere secus non posset, quum illo properaret. Igitur transmissis alpibus tandem Constantiæ proximus factus est, Sigismundus imperator ei obuius fuit. Multaq; eum reuerentia et honore prosequutus Cōstantiam usq; deduxit. Quo postq̄ uentum est, synodo iam incepta, uenit et Ragusinus Cardinalis et Carolus plena secum Gregorii mandata ferentes. Tanta uero hominum millia in eo loco conuenerant, ut supra quadraginta equorum millia fuisse referant. Confirmata autem Gregorii auctoritate synodo, quum iam mandata pōtificum scrutarentur, hi, qui præfecti negocio erant, quum attulissent Ragusini Cardinalis et Caroli cōes litteras illas ut earū tenorē Ioānes pontifex inspexit fertur dixisse suis Gregorium fraterne Ragusinum cardinalem tractasse. Ignorabat autē qui in secretioribus haberet. Itaq; quū is qui sancta q̄dā astutia fallebat̄ extimaret, iā se periculū euasisse, securior factus quū instaret, quo ista oīa conficienda erāt, cœpit Ioannes pōtifex lōge magnificis et amplissimis rem exornare uerbis omnesq; ad capitis unitatem

Att. cōsiliū Io. Dominici

Car. Ragusinus. Carolus malatesta. ad cōciliū cōstātien. accedunt.

Io. xxiii. ad cōciliū profectio,

hortati, paratissimũ se asserens fore si alii cederent etiam pontificatui resi/gnare. Ad idem Sigismundus optimis et piissimis hortabatur uerbis ponti ficis mentem plurimum laudans, fidemq; uerborum eius deposcẽs. At ille non alia quam uidisset Gregorii mandata adesse existimans, iureiurando ac litteris coram tota synodo se facturũ promisit, si modo Gregorius ipse uere ac sincere cessisset. Iam enim de tertio pontifice actum erat, quãdoqui dem nec uenisset ad synodum conuocatus, nec legatos etiam destinasset. Tum uero assurgens Ragusinus cardinalis, et Carolus coram toto illo cõ uentu huiuscemodi orationem habuit. Et si uirtutes omnes præsul amplis sime, tuq; imperator inuictissime, et uos qui adestis omnes qualis quãtus ue homo sit astruant atq; probent, nulla tamen est quæ ita homines pro/dit ut fides facit. Et quidem fide saluati sunt omnes, eademq; saluantũ. Per fidem enim sancti uictoriam sunt consecuti, per fidem iustitiam operati, perq; fidem æternas promissiones adepti. Ea uero quanuis in rebus mul/tis posita sit, in nulla tamen re magis q̃ in capitis unitate consistit. Nam et una fides, et unum baptisma, unus deus et pater omniũ magisterq; unus et legislator existit. Vnũ præterea corpus multi sumus, omnesq; uno pa/ne unoq; calice participamus. Neq; uero plures partes inconsutili tunica sua passus est fieri Christus, nec cum alia uestimenta diuiserint, eam scin/dere aut diuidere impiis illis concessum est, sed illam sortiri ut unius tãtũ usui esse possit, spiritu sancto illis (ut arbitror) inspirãte, quatenus hoc exẽ/plo futuris hoĩbus suaderẽt ab eius tunicæ scissura q̃ maxime eẽ cauendũ. postremo quũ unica sit et incõtaminata uirgo mater ecclesia, uni dũtaxat uiro copulãda ꝓfecto ẽ, quãdoquidẽ apostolo teste et uirũ ipm unius esse uxoris oportet. Quos ãt deus cõiũxit hõ non sepet. Quæ oĩa cũ ingẽti ac sũmo desiderio cuperet noster ipse Gregorius distulit tamen in hãc usq; horam et diem, quod hominum non cerneret animos ad eã rem ut opor/tunum fuerat esse dispositos. At ubi ex multis signis diuina illi uolũtas in/notuit pro ecclesiæ tranquillitate ac pace, nos suos legatos ad hãc sanctam synodũ destinauit, ut eius nomine in dei et ecclesiæ manibus omnia repo/nentes, ea disponatis et de illius dignitate, et de cæteris omnibus, quæ uideã tur uniuersorũ cõducere saluti. Ea quũ dixisset corã secũdis explicatis et in oĩum audientia lectis adiũxit. Pontificatui ergo et omni quod in eo ha/buisset iuri, aut habere potuisset, eius nomine libere cedimus et sincere ac sine dolo renunciamus, humilitatis et operis a domino premia percepturi. Et adiecit. Ego quoq; qui illius hic Legatus assisto, quum meo iam fun/ctus officio sim, et pileo, et dignitati ab eo mihi collatæ sponte ac ultro resigno. Ea quũ Ragusinus dixisset obstupuit Ioannes, ac ueluti ad ignẽ

Oratio Io. Domi. in synodo cõ stantien.

Cedit Io. Domi. cũ Carolo põ tific. noie Gregorii

cæra obriguit, deprehensum ac circũuentum omnino intelligens, nullaq; sibi deinceps superesse uiam ratus, pro tempore pauca respondit se pro causa sua cogitaturum.

Quid egerit pro scismate tollẽdo i cõcilio

Cum uero Ragusinus Cardinalis ad inferiorem locum alios inter episcopos se contulisset imperatoris et omnium, qui aderant auctoritate illum et cardinalatus dignitati et concilii præsidẽtiæ restituendum, atq; honorandum eum ingẽti gloria decreuere. Itaq; iam nihil in ea synodo gerebatur nihil apud imperatorem, ubi Ragusini Cardinalis auctoritas intercessisset. Maxima uero apud Sigismundum illius dignitas habebatur, plurimumq; Ragusino Cardinali tribuebatur ab omnibus. Iam uero remotis omnibus, quæ uidebantur synodum impedire liberius cuncta gerentes, ambos illos, uidelicet Benedictum, et Ioannem

Sismatis diuturni finis.

ueluti sanctæ ecclesiæ teterrimos hostes utq; hæreticos et scismaticos omni honore, ac dignitate priuauerunt anno salutis. M.cccc.xv. Deinde plurimas pro sanctæ ecclesiæ reformatione instituerunt leges. Quũ tandẽ omnia satis ex sententia uiderentur esse composita, ad nouum eligendũ pontificem conuenerunt. Ea uero electio hac maxime ratione fuit omnibus aliis dignissima quod non ut aliæ fieri consueuerunt a Cardinalibus solis est facta, sed ab aliis et ab unaquaq; natione, quæ ad eam uiros egregios electores miserunt. Ad cumulum quoq; nostræ laudis et gloriæ illud q̃

Io. Domi. Leonard. Dominic. Florent.

maxime uidetur conferre, ꝙ in ea electione Martini, tres ex nostris amplissimos uiros extitisse memoriæ proditum ipse cõperio. Primus fuit frater Ioãnes Dominici, cuius gesta narrauimus. Alius frater Leonardus Statii magister ordinis, quem Tusca natio ad concilium destinauit Tertius Dominicus archiepiscopus Tholosanus. Quo circa operepretiũ fuit ut maior et diligentior rerum et personarum discussio et examinatio haberẽt quando ad eam tot uiri insignes ex diuersis mundi partibus conuenerunt.

Martinus pont. v.

Quarto igitur idus nouembris anno salutis. Mccccxvii. ingenti omnium frequentia et assensu Oddonem columnam in summũ pontificem elegerunt, quem Martinum quintum appellauere. Qui mox ecclesiæ et christianorum compositis rebus solutaq; synodo ad Italiam remeans summo honore susceptus est Florentiæ. Igitur in hac ipsa Synodo plurimum apud omnes ualuit Ragusini cardinalis auctoritas, cum sermonis elegantia et uirtute, tum prudentia et ingenio singulari. Nam illius ex ore omnium uidebatur pendere sententia. Quippe et adire omnes, quosq; hortari, præclaras in omni re sententias facere, et apud singulos miræ dignitatis existere solitus erat. Maxime autem in persuadendo quæ uellet solertissimus habebatur. Neque enim eius ætatis uiri quibus nunc Verborum utebantur Pompis, nec Rethoricis (ut ita dixerim sertis) aut inanibus

his foliis ornabantur. Semper quidem apostolicam illam uerebātur senten/tentiā, quæ dicebat. Hominibus si placerē, Christi seruus nō essem. Quare hac solertia sermones cōflabāt suos. Plurimas sacrorū doctorū, ac nōnūq̄ gentilium ornatiores sententias, et memoriæ comendabant, et in unam sen tentiam coeuntes, Quumq; sermones ad populum essent pronunciaturi aut certe ad clerū oraturi, earum plurimas assumebant inuicemq; cōnecten tes, repente et spacio breuissimo præclaras uidebant orationes egisse. Quo circa nec lōge mirū si melioribus fundamētis roboratæ digniores, atq; effi/caciores, ac miro modo utiles eorū orationes erant, nō assentationibus sed sentētiarum grauitate refertæ proximorum saluti magis q̄ humanæ gratiæ uel periturae gloriæ seruientes. In his ergo tam excellēter alios anteibat Ragusinus Cardinalis, ut laudes eius uniuersa synodus prædicaret. Accedebat ad hoc amplissima bonitatis opinio, quæ ita omnium animis erat inserta, ut quæcūq; diceret, quæcūq; consuleret, quasi ex diuino oraculo uiderent accepta. Ferūtq; eum ob insignē de eo apud omnes famam, nonnullas ad pontificatum uoces fuisse sortitum. Tanta præterea erat huius uiri apud Imperatorem Sigismundū auctoritas, tanta fides, tantaq; deuotio, ut eum suis omnibus consiliis admittendum putaret, nō mediocri aut uulgari, sed arta et intima cū Ragusino Cardinali familiaritate suscepta. Mira quoq; ad illū procerum erat reuerentia, et ad Ragusinum cardinalem ueluti ad patronum, et suæ salutis alumnum confluebant omnes. Itaq; si interpretādæ leges, si statuta condenda, si discordiæ componendæ, si salutaria consi/lia et pro animarū salute præcipua forent hominibus conferēda, nemo eo ingenio maior, nemo circūspectiōe solidior, nemo ipso habebat illustrior. Nulla quidē in gerēdis rebus animi ægritudine agebatur, nec hominū gra/tia plus apud eū ualebat q̄ tuitio rerū, quæ ad eius perferrentur manus. Iu/stitia quippe quæ omnia refert in deum, quosq; humanos respectus ubi animi salutem adesse non uiderit abiiciendos putat. Quid dicam de ipsius liberalitate, et mundanarū despiciētia rerū? Qui cū talis et tantus esset ut pro maximis, quæ ad eum deferebantur rebus immensas posset coaceruare di/uitias uel saltem suis elargiri cognatis, nihilominus malluit in terra minus egere q̄ plus habere, ut ditior, et copiosior posset esse in cœlo. His modo cō tentus, quæ sua dignitas postularet, Si quid aūt necessitate maius adesset, id totum tribuebatur egenis, ad quos miro afficiebatur amore. Neq; enim studebat ditiores facere suos, sed solum illa eis cōferre curabat, quæ consen tanea uiderent eorum conditioni atq; fortunis esse. Sed et si quis eius fa/miliā offendisset esto ignoraret cuius domini familiares essent, ipsa eo/rum compositio, et aspectus miro eos prodebat modo. Tales enim erant, ut et illi talis domini et ipse eadem familia dignus haberetur.

Att. Modū priscorū præ/

Quāta auctoritate Io. apud Imperatorem.

Att.

Itaq; ob eas res nō poterat Sigismundus eius familiaritate satiari, quin magis quo cum sibi maiori quodā copularetur nexu pontificem postulauit ut eū legatū in Bohemiā atq; Hūgariā destinaret. Eius aūt legationis causa fuit, Vssus qdā sic appellatus nomine dogma inter fideles eius regionis astuta quadam malignitate diffuderat. Capita aūt illius hæresis habebant duo, Aliud quidē eorum qui de Christi paupertate fidei contraria sentiebant, quæ ortum habuisse Ioannis. xxii. temporibus fertur, quos fraticellos uocant. Aliud nouissime hæreseos atq; obscenissime, quæ demū simplicis animæ dicta est, qui Cherintorū uel Nicholaitarū more fœminarum usum promiscuū esse uolebant. Quæ cū noua esset et carnalibus hominibus abunde placeret mortaliū multos infecerat. Ex illis ergo duabus hæresim unam cōflantes, et per multos alios nō nullis coloribus ac cerimoniis subinferentes errores, Bohemiā omnē atq; Poloniā a uera fide auertetant et in perniciē tantā erruperāt ut inuicem se armis tueri, atq; defendere auderēt, tumultosq; multos et seditiones periculosissimas excitarēt. Pro hac igitur hæresi extirpanda, quæ Vssistarū uocabat, Ragusinus igitur Cardinalis imperatoris rogatu in Bohemiā, Poloniā atq; Hungariā Legatus demittitur, ad quæ loca synodo iam perfecta una cū Sigismundo profectus. Quo cū peruenissent, inuenit hæresim tantopere cōfirmatā multorū principū et procerū fauoribus roboratam ut nec adhortationibus, nec optimis uirtutū exemplis, non solertissimis disputationibus, nec ecclesiæ interminationibus, aut pœnis, a cōcepta iam pridē pertinacia mouerent. Apparebat igitur eos nō nisi armis et uiolentia, et suppliciis esse ad ueritatem fidei reuersuros. Cæterū Sigismūdus eorū magis corpora q̄ animos diligens, quū posset parua manu pertinaces extinguere (nā uis solum in capitibus erat) malluit eos hæreticos uiuere q̄ fideles omnes paucorū morte saluare. Dicebat aūt nō leuiter in arma ueniēdū. Mortuos homines ulterius conuerti nō posse. Quādiu uero uixerint tēpore quandoq; in melius commutari. Sed secus ac speraret accidit. Dū enim territur tēpus, tātū apud eos perfidia illa inualuit et ita adaucti sunt, ut iam duo illa regna misero lapsu inuaserit perseuerātq; in hanc usq; ætatē, incendiis et cede multa uastantes. Videns itaq; Ragusinus Cardinalis huiusmodi esse imperatoris mentem, ita principem est allocutus. Tu quidem o inuictissime Cæsar innata bonitate ductus aduersus hos pestilentissimos uiros nequaq̄ armis decertandū putas, credisq; eos bonis uerbis ad ueritatis uiam reducere. Ego uero prædico tibi me hos homines talibus cōiecturis hoc tempore cognouisse, ut sperare nō possim eos nisi ad peiora et pernitiosora ruituros. Tu igitur eo loco et tempore adhibere remedia temptabis, quū maiorem immodū roborati facere id ipsum nō poteris. Melius aūt fuerat quū adhuc res ipsa recentior ē

quū

o Sigismūde pricipiis obsta nec differras.

Cardi. Io. Domi. uerba ad imperatorem.

Id qd̄ ueriss. euenit

quũ nũdũ tãtos pestis inuasit, eorũ perfidiã armis opprimere, quã in illud differre tps in quo plurimi fidei q̃ magna pericula sunt incursuri. Talis.n. hæc pestis ẽ, ut sensim multos ĩuadat, nec bonis possit uerbis adhortari ad meliora et saniora conuerti. Hæc pontifex allocutus ubi cernit imperatorẽ in sententia permanere se uero minimũ ibi fructificare, ne sanctũ canibus uideret dedisse, quibusdã in eis locis in terminationibus factis, Budã se recipere statuit. Id autem non sine magno diuinæ bonitatis consilio gestum puto, et pro his contra quos agebatur, et pro eo ipso qui rem ipsam curandam susceperat. Pro illis enim quia iam illorum demerita postularent ut queãdmodũ sacræ litteræ dicũt, omni habẽti dabit et abũdabit, ei aũt, q nõ habet, et quod uidet habere auferet ab eo. Ac præterea, ut qui in sordibus est sordescat adhuc, ut alius propheta referebat, Fit enim plærũq; ut peccata nostra ipsa efficiãt ut et prioribus gratiis priuent, et his etiam, quæ secuturæ esse uidebant. Pro Ragusino uero cardinali ob eam rem ita deũ uoluisse accidere. Quũ enim multa (ut prædiximus) in ecclesia dei gloria floruisset, ne quis fortasse inanis gloriæ illius mentẽ tumor inuaderet, si cũcta illi ad uotũ succederent, placuit deo hanc eius gloriæ doloris immixtionẽ præbere, ut semper meminisset, quia calix in manu domini uini meri plenus mixto. Neq; enim uerisimile est, piissimum uirũ nõ uehementer pro illorum populorum perditione non indoluisse. Venit ergo Budã et quasi iam animo præsagiret ocius sibi uitæ terminũ affuturum, multa diligẽtia, et studio cœpit diuinis rebus incumbere, uigiliis, orationibus, ieiuniisq; quod sibi temporis superfuisset consumens. Et quasi publica iam uideret cura liberatus, rem suam incredibili deuotione gerebat. Insignis in eo pietas et miserorũ compassio fuit, nulliq; rei parcebat ubi cerneret eorum miseriis subuenire posse. Itaq; egregia illius fama et in ea urbe, et circũadiacẽte prouincia breui amplissima diffusa est, ita ut omnes eum ob uitæ sanctimoniã multa reuerentia, et honore dignissimũ iudicarent. Quum ergo febri ardẽtissima correptus tãdem uitæ finem sibi adesse sentiret, proceres oẽs ac domesticos, q undecũq; cõuenerãt, ut in tãti p̃sulis trãsitu collachrymarent quasi ei supremũ officium præstaturi, in hunc modũ lectulo insidẽtẽ uerba fecisse præsulem dicũt. Quãuis ego multa fratres et filii mei in præsenti uita pro mea et aliorũ salute ex deo consequi desiderauerim, nihil tamen tãtopere concupiui ut ab huius miseria carnis dissolui, et esse cũ christo. Quarũ rerũ ea quæ sum cõsequutus uiuens, hoc fecit bonitas diuina, nõ uirtus mea. Quæ uero non sum adeptus, mea potius uolo existimare causã prouenisse q̃ aliorum, Homo quidem peccator quum fuerim, si me Deus ita non exaudiuit, ut cupiebam, scimus quia peccatores Deus non exaudit ut fœlix ille cæcus natus referre solebat. Quod quum ita sit, utrisq;

[Margin: Att.]

[Margin: oratio Io. Cardi. ad extremum positi.]

et bonis, et peccatoribus terminus uitæ desiderabilis esse debet. Bonis quidē ut laborum suorum præmia longe meritis suis percipientes maiora bonitatem insemetipsis agnoscant. Malis uero, ut iam tandem aliquando desināt esse peccatores. Hac ergo extrema causa non uirtutis propriæ cum fiducia ego peccator operiebar mortem, cupiebāq; ab his peccatorū nexibus liberari. Quod cum intelligam me in proximo consequuturum, deo immensas gratias ago, cuius ope, gratiam, atq; misericordiam me habiturū spero. Id ut facilius adipiscar, oro atq; obtestor, ut si quid aliquando in uobis deliqui, ueniam mihi atq; indulgentiam præstare atq; condonare dignemini. Cauete autem ne mei fortassis opinione ducti huic corpusculo funeris pompas, quum e uita excessero faciatis insignes, sed ut fratrem decet, quādoquidem nulla in hac uestra urbe est meæ religionis domus apud uenerabiles illos sancti Pauli primi heremitæ fratres meum oro corpus deponite, ipsi me seruent, et mihi apud dominum sanctis illis suis orationibus suffragentur. Terræ igitur tanq̄ propriæ matri uos una cum eis hos mandabitis artus, funebres autem illas, pompas in suffragia et orationes pro animi mei salute conuertite. Id enim et deo erit acceptius, et necessitati meæ scio futurum esse melius. Quod autem uobis fratribus et filiis meis in hoc meo decessu relinquam nihil inuenio, nisi ut pacis, et fidei semper iura seruetis, et mei memoriam uestris orationibus inseratis. Ea cum dixisset antistes collachrymātibus cunctis, ipse pariter lachrymatus est. Deinde omnes ad dominum cōsalutauit, et ad pacis deosculationem uera caritate atq; omnium qui aderant deuotione suscepit. Demum extensa dextera, pontificali eos benedictione consolatus est. Et quum omnia iam et publica et priuata munera esset prosecutus, ueluti iam suo uideret functus officio, omnibus uale dicēs quum iam pridem sacramētis omnibus fuisset deuotissime roboratus, uti subito arriperetur somno, sic fœlix ille spiritus (ut ausim dicere) sanctus relicto corpore, et ex hac lutea domo, ad non manufactam angelicis comitatus obsequiis accessit. Fuit enim uir in omni genere uirtutis excellens, et apud quem in spirituali uita omnis mediocritas sordida semper erat. Tum uero ad eius trāsitum commota omnis ciuitas est, omnesq; artium tabernæ reclusæ, singuliq; ad eius funus i multa deuotione et lachrymis concurrebāt. Præcedebāt autem ex more religiosorum omnium familiæ cordialibus lachrymis plenæ, quæ tāto patrono deflebant se iam destitutas esse, cui similem non existimarēt se facile reperturos. Circa uenerabile autem corpus eius ingens erat luminum ac funaliū multitudo familiaresq; eius lugubri ueste induti feretrū ambiebant, nec segniores illis lachrymæ erant, q̄ si parentis aut filii funera celebrarent. Prosequebantur autem funus magistratus primum deinde proceres omnes et nobilium po

Att. maximam Io. Dominici humilitatem.

Obitus Io Do. cardi.

ſtremo et popularium ſexus utriuſq; innumera multitudo, qui omnes ut in proprio funere lamentabant atq; dolebant. Deportatum eſt ergo uenerabile corpus eius ad templum fratrũ ſancti Pauli primi heremitæ, Quæ domus in ſuburbano ẽ ciuitatis Budæ, quoniã eo in loco domum prædicatorum ordo non habet, Ibiq; omnibus iure perfectis tandem inſigni ſepulcro traditum eſt. Ferunt autem in eo templo ad eius uenerabile corpus prodigia fieri multa, plurimaſq; ibi imagines aſtare prodigiorum teſtimonia (ut ita dixerim) referentes, quæ meritis huius beati uiri fideles ſunt cõſecuti. Qua ĩ re ſæpenumero cogitãti mihi (hæc ægro animo ſcripſerim) nihil quo animo ita commoueat, q̃ quod noſtra Florentina ciuitas, nũq̃ præſtãti huius præſentia frui licuerit. Quam cum alii omnes ſuper pupillam (ut aiunt) cupidiſſime comportaſſent, noſtra ſolum ab urbe poſteaq̃ Cardinalis fuit excluſus ẽ. Habeãt ergo ſibi diuitias ſuas et inanes peuntis mundi proſequantur honores, eoſq; probent mortales, et in amicitiis præferant, qui eis magis iuxta cupiditates ſuas uidentur conducere. Ecce aũt hic ueſter Antiſtes apud Budam in ſancti Pauli primi heremitæ iacet ſumma gloria et honore ſepultus, et quem ſui uiſi ſunt nõ magnifeciſſe dum uiueret, Hungariæ regnum ingenti et ſingulari honore proſequitur. Sed diuina ſapientia omnia certe probe ſuauiterq; diſponit. Nam ſi Florentiæ eius funera ſortiremur, non niſi Florentiæ notus eſſet. Nunc autem in remotiſſimis partibus degens, longe magis uirtutis et probitatis eius fama diffunditur. Hic ergo finis fuit Ioannis Dominici Raguſini antiſtitis ac ſancti Sixti titulo cardinalis uiri omniũ ſua ætate clariſſimi ac præſtantiſſimi, cuius ſi religio noſtra omnis ĩ euum lachrymis proſequeretur funus, ne minimã quidem eius meritorum partem certe uideretur ut debuerat perſoluiſſe. Sed et bene geſtorum eius copiam et dignitatem. annus. Mccccxx. bono fine concluſit.

Miracula.

autoris uerba ad cõterraneos ſuos.

Ioannis Dominici Florentini Cardinalis Viri præſtãtiſſimi Vita per Ioannem Caroli Florentinum ordinis præd. abſoluta.

IOANNES DE CASANOVA CATHALANVS CARDINALIS LEANDRI ALBERTI.

i OANNES de Caſanoua Cathalanus ex Magiſtro Sacripallatii factus Antiſtes Bonſanus, inter Cardines eccleſiæ Romanæ ad titulum ſancti Sixti per Martinum quintum Pontificẽ Maximũ repoſitus eſt. Vita defunctus eſt Florentiæ, et in Templo Sanctæ Mariæ Nouellæ ordinis prædicatorum ſepultus.

IOANNES DE TVRRE CREMATA HISPANVS CARDINALIS.

IOANNES de Turre Cremata natione Hispanus uir ingentis animi, ingentisque litteraturæ, ab Eugenio quarto Pontifice maximo Cardinalis præsbyter primo sub titulo sancti Sixti factus est circa annũ domini. Mccccxlii. deinde episcopus Hostiẽsis. Fuit uir amplissimis ornatus dotibus. Polluit apprime litteris sacris et iure pontificio Extitit intrepidus ad quæque agenda et præcipue pro republica Christiana Ob eius eminentissimam eruditionem, Magister existens sacri pallatii, ab Eugenio quarto pontifice maximo Basileam cum quibusdam aliis uiris eruditis, pro uniuersali Conuentu edendo (quod Concilium uocant) missus est. Sed cognita uafricia quorũdam principum, qui abrogari Eugenium suadebant, iussu ipsius eo dissoluto, ferrariam Cõuentus translatus est. Igitur Cardinalis factus Ioannes, ut erat moribus grauis, adamussim in omnibus pristinum uiuendi modum, quem tot annis, in ordine prædicatorum didicerat, seruauit et apprime retinuit. Nec togã mutauit, licet mutauerit gradum, ut plærique leuissimi uiri faciunt, qui ad aliquod dignitatis fastigium euecti, toga suæ religionis uestiri uerecũdantur. Verecundantur inquã miserrimi uiri non solum ea indui, sed se dici aliquando fuisse claustrales. Et nonnunquã ut sapientiores uideantur, et uerbis, et factis aduersus claustrales molliuntur. Hæc nõ sunt fabellæ non commentitia. Igitur nõ minori illos animaduersione putauerim dignos, iis, qui parentes probris, et iniuriis, a quibus fuerant procreati, aliti, et enutriti, afficiunt. Ad Ioannem redeo. Vtebatur is lanea ad carnes subucula, tunica, cuculla, et pallio, pro ut antea consueuerat, Nec ab alio fratre in uestimentorum cultu, licet Cardinalẽ discreuisses. Cærimonias religionis, et præcipue prædicatorum, sic dilexit, ut quas primo cæperat, haudquaquam dimitteret, adnitens pro uiribus, ut adamussim a cæteris seruarentur, Vnde aliquando quendam nostri ordinis præsidẽtem offendens (cuius uolens nominis obliuiscor) cærimonias, (ut par erat) non seruantem, Hæc inquit, alterius sunt opera, non fratris, non aliorum præsidentis. Haud æquo animo uiderat ordinis nostri professores per curiam Romanam ultro citroque meare, asserens non fratris hoc esse munus, sed Curialium, uel litigantium, sed fratri aliquando sibi obuianti, dicebat. Mitte Curialibus uel disceptantibus Curiam, et ad Cœnobium reuertere, uel si oporteat, adeas patrem ordinis agentem negotia, quem dicunt procuratorem, et is pro te aget. Tot enim expensis ab ordine hac de causa is in Curia seruatur. Tam infracti animi fuit ut nunquã nec precibus, nec minis, in his, quæ fidei, quæ ueritatis, et quæ religionis fue

Att. Constantiam Io.

rant, posset auerti ab opinione sua. Qua propter fidei defensor adpellatus est, primus hactenus et postremus, q hoc nomine uocari promeruerit. Tẽplum Diuæ Mariæ ad Mineruam nuncupatũ, eo ꝙ ibi aliquãdo Minerua colebatur, pro ut uideri potest ex Templo iam uetustate collapso, testudine ornauit. Sicq; primum ædium impluuiũ prælibati Templi (quod claustrum uocant) a fundamentis erexit, et exornauit picturis, quibus meditationes præcipuas utriusq; instrumenti, graphice inscriptas, ut facilius picturæ dignosci ualeãt, iussit apponi. Nec solũ ædificiis, sed etiam moribus ædes illas adornari curauit. Porro ex regulari uita (cui Lombardiæ Congregationi nomẽ est) patres accersiuit, et ibi Deo iussit famulari. Sacellum item exornauit multiiugis picturis, atq; Diuæ Mariæ Cœli Reginæ dicauit. Et erexit societatem sub nomine Annunciatæ, cuius interest, quotannis in festo Annunciationis Virgines nubiles Romanas inopes sub certa pecuniæ quantitate, nuptui tradere. Quæ societas, ex debili principio inita, ut pote ab ipso Ioãne paupere licet Cardinale, in tantum aucta est, ut nostra tempestate, Leo decimus pontifex max. dum ĩ minoribus esset, cum fere omnibus Cardinalibus illi uoluerit adscribi, Oliuerio Carapha cardinale Neapolitano uiro integerrimo suadente. Qui Ioannem imitatus in tanto egregio opere, sacellũ pollitissimũ et sculptura et pictura elaboratũ in dicto tẽplo Deiparæ Virgini, et Diuo Thomæ Aquinati erexit, et ab Alexãdro. vi. pont. max. obtinuit quotãnis in utriusq; festo remitti oĩbus illuc accedẽtibus, omniũ criminũ suorũ noxã. Sic igit̃ aucta fuit et maximis uiris, et prouetibus, ut anno domini. MDXIIII. in festo Annũciationis sexagita tres uirgines nuptui traditæ fuerint. Id, quod antehac minime uisum est, cum prius numerũ triginta uel quadraginta nõ ꝑterierit. Hoc enim opera Leonis põtificis factũ est. Quippe aureos nũmos mille, cũ antea a pont. max. nõ nisi centũ, elargitus est. Qualiter nubãt, paucis narrabo. Annis his duobus elapsis, cura Leonis pontificis tẽplũ in die dicto excellentissime exornatum fuit. Porro ultra aureos centũ pro tãto apparatu exposuerat. Exorto sole pontifex cũ fere oĩbus cardinalibus accedẽs, sacra Antistitem Asculanũ ad aram maiorẽ facere iussit. Interim Matronæ Romanæ singulas uirgines singulæ cãdida tunica indutas, lineoq; obductas facie, accẽsamq; faculam tenentes, manu præhendentes dextera, ex templo præcedentibus patribus prædicatoriis hymnum Aue maris stella etc. præcinentibus, lustrata platea ante templũ posita, ad sacellũ diuæ Catherinæ Senensis reducunt, iis subsequentibus qui huic fuerint adscripti societati, uiris siquidem grauissimis, uel patritiis, uel ciuibus. Dũ hæc agunt̃, quispiã argẽteo polubro accedit ad pontificẽ, a quo mille aureos nummos donat̃ sicq; ab omnibus Cardinalibus, et aliis Antistitibus, secũdũ uota. Peractis sacris a matronis

Fidei defensor dictus.

Sacellũ per Io. dicatũ Diuæ uirgini mariæ

Societas annũciatæ

Leo. x.

ante Pontificē in solio sedentē deducuntur, et exosculato Diui pontificis pede, ab eo singulæ in sacculo portionē suā accipiūt, et accepta benedictione domū propriā quæq; gaudens reuertitur. Hæc igitur pro Curiosis, Ioannes uero uir occupatissimus, nunq̄ minus occiosus erat, q̄ cū occiosus esset

Art. Opera per Io. edita.

Vnde plura opera egregia edidit. Primo totū Decretū nouo quodam modo declarauit, cū quæstionibus, nō Canonistarū, sed Theologorū modum seruans, quo ōstenditur tam in iure pontificio, quā in sacris litteris uiri præstantia. Item Decretū nouū cōposuit, alterū ab illo Gratiani, illud mirabiliter distinguens. Super psalmos Dauidis edidit Cōmentaria ualde compēdiosa. De potestate ecclesiæ seu papæ, et de cōciliis optimū uolumē scripsit Item de Cōceptu deiparæ Mariæ protulit insigne opus, præcipue aduersus eos, qui in perditissimo Conciliabulo Basiliensi aliter determinauerūt. Cōtra errorem Bohemorum de Corpore Christi fecit opusculum unum exposuit Canonē Diui Benedicti Abbatis. Protulit curiosas quæstiones sup Euangelia per annū occurrentia. Cum uir de deo deq; sancta et Catholica ecclesia optime quidē meritus, laudabiliter ac sanctissime uixisset, in bona ætate, anno domini. Mcccclxviii. Romæ in Cœnobio Mineruæ ordinis prædicatorum deuotissime deo spiritū redidit, et in sacello a se constructo, in sepulcro honesto, quod aliquando uidi, sepelitur.

PATRIARCHAE EX ORDINE PRAEDICATORVM EIVSDEM LEANDRI

THOMAS LENTINVS

t HOMAS Agni Lentinus Archiantistes Cusantinus, post Antistes Beethlemiticus, postremo patriarcha Hierosolimitanus, uir per omnia egregius, et laudabilis, polluit uitæ integritate, morū honestate, doctrina et eloquentia. porro Diui Petri Martyris Vitā sermone compto, et delectabili, stilo tamen mediocri, edidit. Munus pont. max. Hierosolimis aliquando sustinuit, Hos enim uiros tali honestatos honore Legatos uocant. Bono quidē principio, optimum finem adiunxit. Vita fūctus est anno domini. Mcclxxvii.

Opera per ipm edita

GVIDO DE SOLIACO.

g VIDO de Soliaco uir mitis, lenis, et præstans tam nobilitate parentum q̄ morū honestate, Ad quæq; agenda pro christo intre-

pidus, constans, et animi magnus, præfuit aliquando Cœnobio Parthy/siensi. Cognita ab Innocentio quinto pont. max. uiri præstantia Archi/episcopus primo Bituricēsis, deinde Patriarcha, Postremo Aquitaniæ pri/mas declaratus est āno domini. Mcclxxvi. His enim tribus dignitatibꝰ præ eminens fuit. Ex hac luce subtractus est anno salutis. Mcclxxx.

NICOLAVS DE ANAPIIS.

n ICOLAVS de Anapiis, ex prouincia Franciæ, Remensis dyo/cesis Patriarcha Hierosolimitanus uir insignis, hoc modo ad ta lem promotus est dignitatē. Quū esset in Ro. Curia pœnitētia rius, et ab omnibus ob eius uitæ integritatem, modestiam, et sanctimoniā dilectus, Nicolao quarto pont. Max. singulis Cardinalibus imponente, ꝙ postridie eius diei tres uiros pro dicta dignitate idoneos quilibet proferret, non sine diuino nutu, is Venerandus pater a singulis prolatus fuit. Sicq̄ ꝑ eundem pontificem ad præsidētiam sanctæ Ciuitatis Hierosolimæ euectus est. Mortem obiit plenus bonis operibus anno domini. Mcclxxxviii.

RODVLPHVS BVRGVNDVS.

r ODVLPHVS Gallus Burgundus uir optimo ingenio, prudē tia, doctrina, solertia, ac modestia præditus, a Celestino. v. pont. max. creatus est Hierosolimæ ciuitatis Patriarcha. Obiit maxi/mis bonis fultus anno. Mccciiii. mēse nouembri, patriarchatus sui anno decimo perfecto.

PETRVS DE PALVDE.

p ETRVS de Palude sacrarū litterarū interpres, uir ingentis cō/silii, et religione conspicuus, iureq̄ pontificio clarus, ad Patriar/chatum Hierosolimitanum, ob eminentem sciētiā et morum elegantiam, euehi promeruit. Floruit circa annum domini. Mcccxii. post se monumenta laborū suorū reliquit, uidelicet cōmentaria super utrūq̄ in strumentū sub quadruplici sensu. item super quattuor libros sentētiarum scripta ualde clara, perlucida, et conscientiis suis uel aliorum consulere uolē tibus peropportuna. Quippe tantus uir deuitauit scrupulositatem, et inni/xus est cuidam claritati, ac mentis serenitati.

Opera per Petrū edi/ta.

RAIMVNDVS.

r AIMVNDVS sacrarum litterarum doctor, ex Magistro sacri pallatii factus est Patriarcha Hierosolimitanus.

NOMENCLATVRA.

SENARDVS Patriarcha Aquilegiensis, ANGELVS, EGI
i DIVS Ferrariesis LAVRENTIVS Parmesis patriarchæ Gradenses. Ii enim diuersis temporibus floruere.

THOMAS DONATVS VENETVS.

t HOMAS ex donata familia nobili originem traxit. Parentes habuit homines moru grauitate præditos. Vt erat ingenii acrimonia ornatus, ætatis suæ anno quartodecimo animaduertens mundi pericula, diuino afflatus numine, in Cœnobio sancti Dominici, uale dicens amicis, ac mundialibus illecebris, sanctam conuersationis togam, sub insigniis Diui parentis Dominici Christo militaturus, induit. Qd ubi parentes resciierut, (ut fit) indigne feretes, a sancto proposito iā cœpto, auertere conati sunt, sed uisa eius constātia, tandē ab inceptis abstinuere. Initio Thomas humilitati se totum dedit, Priscoru patru uestigia sequi cupies, se totum abnegare studebat. Porro missus pro pane ostiatim exquirendo aliquādo propriā adiens domū, a parentibus ueluti ab extraneis, panes sibi pro Christi nomine largiri efflagitans, et a matre onustus, Cœnobium repetens, iterū in cōpitis illis reuersus a uicinis panes exigebat. Quod ut animaduertit mater, ipsum increpauit cur hoc faceret, cū antea panibus onustū domū remiserat, se nōdū ad plenū mādatū pfecisse respōdit. porro aiebat sibi imperarū fuisse cōpita illa oīa ostiatim pargrare, panesq; ab illis exquirere, se nūdū id peregisse. Tandē uir factus, post eruditionē, uitæq; integritatē, et moru honestatē, quibus præfulgebat, ad Cœnobia fratrū regēda præfectus est. Quæ sic gubernauit, ac moderatus est, ut omnes in breui assereret eū futurū dignū præfectura totius nostræ Congregationis Lōbardiæ. Fuit statura iusta in facie quādā grauitatē præseferes, seuerus, animi intrepidi et grādis, rectus in iudiciis, eloques, et indicēdo uehemens. Et ut uno uerbo explicē, a natura, et corporis, et animi dotibus optime fuerat ornatus. Post igitur pluriū cœnobiorū pfecturas, post Conciones plurimas (porro cōcionatoris sacri uerbi multo tpe officio cū laude functus fuerat) qbus doctrinæ suæ periculū in pluribus urbibus Italiæ i frequēti populo fecerat, uita functo Patriarcha ueneto, cōi senatus Veneti suffragio, et uoto, ad tātū dignitatis fastigiū delectus ē. Qd cū rumore id pcepisset, Vicentiā

Mores. Thomæ

furtim petiit, et pluribus diebus in agro, quē incolæ uocant ad ſchalettas, Att.
per aliquot paſſuum millia ab urbe diſtante delituit. Sed tandem inuētus,
lachrymans tantum ſubiit onus. Igitur in ædibus patriarchalibus conſti/ O utinam
tutus, diu meditans quæ ſibi ex officio incumbebant, animū appulit ad in/ plures eſſēt
ſtaurandos, componendoſq; gregis ſibi commiſſi mores, et præcipue cleri/ Thomæ.
corum, et ad inſtauranda Templa, et ædes dirutas, Pedetentim igitur ſic
procedendo res compoſuit, ut bene optimeq; poſt mortem dimitteret. Li/
cet enim in ea dignitate ampliſſima eſſet conſtitutus, et ab inſtitutis, et cæ/
rimoniis prædicatorum ordinis abſolutus, nuſq̃ tamen ab his diſceſſit. Le/
gerat ſocios ſui laboris uiros præclaros ex ordine dicto, in omnibus ſe exhi/
bens, ut antea. Id, quod a paucis nunc fieri uidemus. Plures agnoſco, qui
infula epiſcopali accepta, in omnibus ſic ſe exhibent, ac ſi nunq̃ ſub reli/
gionis inſtitutis fuerint. Vt dixi, in moribus, in corporis cultu, in ſocietate
talem ſe ſemper præſtitit, qualem in ordine cōſueuerat. Tandem iam æta/
te maturus, poſtq̃ omnia bene inſtituerat, uita functus eſt anno domini obitus tho
Mcccccv. et ſepultus in Baſilica diui Ioannis, quam ipſe extruxerat, relicto mæ.
ſui maximo deſiderio.

ARCHIEPISCOPI EX ORD. PRAED. EIVSDEM LEAND.

RAINALDVS.

r AINALDVS Archiepiſcopus Armachanus Hiberniæ Primas, pont. max. pœnitētiarius. Hic interfuit miraculo de panibus Bononiæ in ædibus ſanctæ Mariæ de Maſcharella, ubi primo prædicatores patres inhabitauerant, per diuum parētē Dominicū multiplicatis.

IACOBVS DE VORAGINE LIGVR.

i ACOBVS ex Voragine ligurum oppido, poſt plurimas præfecturas aliquarū prouinciarū, quas cū laude inordine ꝑdic. egit, tandem ob eius ingentē doctrinā, et animi dotes egregias, per Nicolaū. iiii. pont. max. ex ordine Minoritarū, Archiantiſtes Genuēſis factus eſt anno domini. Mccxcii. Nicolaus enim pont. poſtq̃ ipſum declarauerat Archiantiſtitem, per litteras Romam acciuit, ut pallio, et cōſecrationis munere honeſtaret. Quod ille propere perficiens, Romam, ea die (quam dominicam de paſſione appellant) ingreſſus eſt, et offendit Nicolaum pont. graui ægritudine præſſum, ex qua feria ſexta in paraſceue, ſpiritum deo reddidit. Cardinales aūt infra paſchæ octauas habito cōuētu, Jacobū, cito remittere Genuā cōſecratū decreuerūt. Qua ꝑꝑ eorū iuſſu in octaua paſchæ, Latinus Frāgiapanis ord. præd. Eṗs Hoſtiēſis, ei cōſecrationis munus cōtulit et intra paucos dies eum Archiantiſtitatus induit pallio. Sicq; paulopoſt

Genuã reuertens a tota Ciuitate ingenti cum applausu exceptus est. Anno uero secundo, quo Antistes declaratus fuerat, uidelicet anno domini. Mccxciii. edidit sibi creditæ prouinciæ Conuẽtum, quo eius iussu interfuere plures præsules Vrbium, et Abbates. In ipsa enim synodo, multæ sanctiones, legesq; latæ, quæ usq; in hanc diẽ adamussim asseruatæ fuerũt. Et quoniam plærisq; dubio erat, an diui Syri ossa in tumulo marmoreo qui super aram Templi Laurentii martyris maiorem Genuensis Vrbis situs est, seruarentur, præcepto suo, corã patribus in synodo congregatis, coramq; prætore rectore seu Capitanio dicto, et plebis Abbate (porro iis nominibus uocant rectores suos) multisq; aliis nobilibus, et ciuitatis Genuæ uiris insignibus, tumulus reseratus est, et inuenta est lignea archa inclusa, diligenterq; firmata, Qua aperta, laminam inuenerunt plumbeam, tabulam marmoream, et schedulam in quadam pixide repositam et utrobiq; litteris exaratam ossa ibidem contineri beati Syri asserentibus. His igitur uisis, egregius Archiflamen, ossa exinde super Diui Laurentii aram poni fecit, et propriis manibus ipsa componendo, et iuncturæ iuncturã, articulum articulo adaptando, comperit ibidem, quæ ad humanum corpus attinent, omnia ossa esse. Post nõ multos dies, instante memoriæ eiusdem beati Syri die, capsam super suggestum ferri iussit atq; ibi spectãti toti populo, sancta ossa, cum schedula et epitaphiis ostendit. Quæ ab omnibus cum ingenti deuotione uisa fuere, suppliciterq; adorata. Præcepit deinde caput in sacristia seruari, locandum in Theca argentea. Plura opera edidit et primo Vitas Sanctorum in unum uolumen congessit stilo presso, Item compilauit duo sermonum prædicabilium uolumina de sanctis. Vnum quod in usu habetur et alterum angustum et præssum, quod in Bibliotheca Cœnobii Diui Dominici Vrbis Genuensis inuenitur. Scripsit etiã sermones super Euãgeliis dominicalibus, quæ per anni circulũ in Ecclesia legunt̃, pro quolibet Euãgelio tres sermones componens et super Euangeliis Quadragesimalibus, a feria quarta Cinerum usq; ad tertiam feriam post Pascha, pro euangelio duos sermones, Item Mariale de Laudibus Beatissimæ Virginis secundũ alphabeti ordinem distinctũ. Prætera Ciuitatis Genuæ Cronicã cõtexuit.

Corpus diui syri Genuæ.

Opera per Iacobum edita.

IOANNES COLVMNA ROMANVS.

i OANNES ex nobili Columnensium ortus familia, uir optimæ prudentiæ, ingentisq; litteraturæ, ex præfectura Hetruriæ prouinciæ, assumptus est ad Archiepiscopatum Messanum anno domini. Mcclv. per Alexandrum. iiii. pont. max.

GVILIELMVS PARALDVS GALLVS.

g VILIELMVS Gallus Archiepiscopus Lugdunensis, uir ingenio et doctrina clarus, summam magnã tribus uoluminibus distinctam de septẽ donis spiritus sancti scripsit, rationes suas exẽplis præclaris confirmans. Item fusissimam uirtutum summam, et uitiorum. Itẽ super dominicales epistolas, et euangelia totius anni, Et plura alia post se dimisit opera, quæ uiri optimam litteraturam præseferunt. Opera p guil. edita

MARTINVS POLONVS. IOANNES DE POLO

m ARTINVS Polonus Archiepiscopus, et pont. max, pœnitentiarius, de pontificibus maximis et Imperatoribus cronicam edidit. Item summam Iuris pontificii secundũ ordinẽ alphabeti cognomẽto Martinianam, et sermones de sanctis, Plura præterea digessit quæ ad manus meas non deuenere. Opera p Martinũ edita.

IOANNES de Polo factus est Archiantistes Pisanus. Mccxciiii.

BONIFACIVS DE LAVANIA

b ONIFACIVS de Lauania Archiepiscopus Rauenas cum multo tempore Ecclesiam prælibatam rexisset, plenus bonis operibus, ibidem uita defunctus est, sepeliturq; in templo Vrsiniano ante aram Beatissimæ Mariæ Magdalenæ. VIII. Calẽ. Ianuarii anno domini. MCCXCV.

GVILIELMVS ANGLICVS.

g VILIELMVS de Odone Anglicus egregius sacrarum litterarum interpræs, uir ingentis spiritus, postq̃ bis prouinciæ Anglicanæ curam annis pluribus gesserat, tandem circa annum domini Mccxcviii. ad Archiepiscopatũ dublinẽsem i Hibernia est assumptus. Decoratus igitur Archipræsulis tiara, ex curia Romana in Angliam ad Eduardum Anglorũ Regẽ rediens, a quo illuc missus fuerat, in Burgundia apud Diuionem, in Vigilia Beati Augustini, quem apprime semper coluerat, eodem anno uita excessit, atq; intestinis eius ibidem sepultis, reliquũ corporis Londonas delatũ, in prædicatorũ Templo magna pompa tumulatum est Dimisit posteris monumenta laborũ suorũ, uidelicet scripta super sententias egregia. item opusculum de unitate formarum, et nonnulla alia. Opera per guil. edita

GVALTERVS ANGLICVS.

g VALTERVS Anglicus, uir et scientia et religione præditus Thomæ Anglici Cardinalis frater, Per Clementé.v.pont.max. Pictauis commorantem, Archiepiscopus Armathanus circa annum domini.M.CCC.VI.declaratus est.

ANDREAS HVNGARVS.

h IC Andreas insignibus prefulgens uirtutibus, cum in Gallias a Rege Hungariæ ad Clementem.v.missus fuisset, Burdegalis existēté, ut taliter ageret q̄ beata Margarita filia regis eiusdé regni sanctimonialis ord.predic.inter Diuas referretur, uisa hominis præstantia Clemēs eū Archiātistité Antiliarēsem cōtinuo declarauit, āno dn̄i.Mcccvi

CAETERORVM ARCHIANT. NOMENCLATVRA.

r ODVLPHVS de Vico uir prudens et litteratus, a Clemente v. pont.max.Archiflamen Materanus factus ē anno dn̄i.Mcccvii

Dicerus. DICERVS Rodulphi Alemanorū regis frater Archiantistes Treuerēsis āno domini.Mcccvii.plenus operibus bonis, ī pace quieuit THEODO

Teodori. RICVS de Nasore sacrarū litterarū īterpres frater Rodulphi Romanorū

Berēgari. Regis, archiepiscopus Treuerensis, his tēporibus claruit BERENGArius Compostellanus Archiantistes de quo plura in primo libro retulimus,

Petrus. PETRVS Burgundus in sacris litteris doctor Archiflamen Tuamensis.

Iacobus. IACOBVS Columna Romanus, postq̄ Hetruriæ prouinciam rexerat, Messanensis Archipræsul factus est, Humberti præfecturæ tēporibus flo-

Valtherus ruit. VALTHERVS Archiepiscopus Armatanus, et Hiberniæ primas.

Raimun. Item RAIMVNDVS hoc munere honestatus fuit. Floruit Honorii.iiii

Raynerius pont.max tempore RAINERIVS Archiflamē Messanus Diui Thomæ

Teodoric. Aquinatis frater. TEODORICus ex prouinciæ Hispaniæ præfectura ad Archiepiscopalem urbis Compostellarum dignitatem per Nicolaum.iiii. pont.max.euectus est. Anno uero duodeuigesimo, Postq̄ eo honore or-

Laurētius. natus fuerat ex hac luce anno domini.Mccciiii.subtractus ē.LAVREN-

rādulphus tius Archieps Tonsanus.RANDVLphus Archiantistes Acherontinus.

SIMON SALTARELLVS FLORENTINVS. IOANNIS Caroli Florent.ord.prædic.Viri Clariss.

s IMON Saltarellus Florentinus archiepiscopus Pisanus et primas Sardiniæ et corsicæ uir singularis et præstans ex Florentia urbe nobilissima Tusciæ ortus, patrem habuit Guidonem Saltarellum in sua ciuitate primarium. Simoni itaq; per egregiam atq; liberalem

fuisse

fuiſſe formam indolemq;, eximia magis ex his quæ poſtea geſſit, quam ex
litteris ipſis agnouimus. Arbitror enim illum adhuc puerum tantum opi/
nionis omnium animis inuexiſſe, ut quiſque præſtantiſſimum uirum au/
gurarentur futurum. Nec obſtat teneræ ætatis infirmitas, quo minus de ſe
præſtaret, quē homines expectarēt. Nam præter eam pietatē, qua patriæ et
parentibus obligamur, tanta futuræ uirtutis, et probitatis præſeferre uide/
batur inſignia, ut ſummam ſpem, quam de illo omnes habebant q̃ maxi/
me ſuperaret. Diuinis quidem rebus animũ ita intenderat, ut poſthabitis
omnibus ſæculi curis, quicquid temporis furto ſubripere potuiſſet, totum
in res diuinas conferret. Quam uero ardenti in deũ amore flagrauerit hoc
præſertim inditio monſtratũ eſt, ꝙ ex hoſte cruentiſſimo, egregiam uicto/
riam reportauit. Hãc ipſam dicimus uoluptatē, ex qua mala omnia, et in/ Voluptas.
cõmoda uiris etiam ampliſſimis prouenerant. De noſtris enim nõ exter/
na, ſeu ciuilia bella prædicanda ſunt, quãdoquidem de nobis ita inquiebat
Apoſtolus, Nõ eſt nobis colluctatio aduerſus carnem et ſanguinē, ſed ad/
uerſus principes et poteſtates, aduerſus rectores tenebrarum harum, ad/
uerſus nequitia ſpiritalia, in cœleſtibus. Domeſtici profecto nobis hoſtes
ſunt nobiſcũ a prima origine nati, quos eo periculoſiores, quo diuturnio/
res, ac propemodũ nobis ĩnatos, gerimus. Hi nunq̃ nos deſerũt, nunq̃ re/ Hominũ
linquũt, et ſi interdum remiſſiores fiant, nuſquã nos tamē omnino quieſce hoſtes atro
re ſinũt, Somnũ capere cæteris animalibus datũ eſt, et ii nobis dormienti/ ces.
bus uigilant, et quieſcentibus, animos noſtros exagitãt, tũq; pernitioſiores
ſunt, quũ nobiſcum maiori familiaritate iunguntur. Hi certe nõ alio infe/
ſtius q̃ adoleſcentiæ tempore ſæuiunt, inq; pubertatis annis ferueſcēte car/
ne, et ſanguine, haud facile eſt eorum uulnera deuitare. Proinde qui hanc
hominũ peſtem ſibi ingenti uirtute ſubdiderit, nõ minori dignus eſt lau/
de, quam ſi ferociſſimos ſuperaſſet hoſtes, aut ampliſſimos barbarorũ exer
citus glorioſiſſime, iugo ſubmiſiſſet. Cum hoc certe hoſte non eadem lege
pugnandum eſt, nec corporũ obiectione reſiſtendum, ſed fuga ipſa ſalus,
ac uictoria comparãda eſt. Quod ſi tantũ hoc bellorũ genere fuga efficere
põt, ut fugiẽdo ſuperemus hoſtes, ac uictoriã cõſequamur, quid ſi corpora
obiiceremus? Si quæ, ut uiri fortes ĩ certis rebus fecerimus, multũ laudis, aut
gloriæ adipiſcemur. Profecto ampliora ad cælicolas ſpolia referemus, ſi no
ſtris illis deuictis hoſtibus, triumphali pompa, inſignes ad deũ noſtrũ euo/
lare ex hoc hominum carcere properemus. Hæc autē ideo dixerim, ut hos
noſtros conflictus glorioſiores, q̃ Priſcorum gentilium, qui de ſolis, cor/
poribus triumpharunt, pia quadam ratione demonſtrem. Itaq; ut primũ
animaduertit Simon ipſe nihil cunctatus, quum totum deo dicandum iã
pridem animo ſtatuiſſet, nec parentum iam caritate, nec uanis uulgi rumo

ribus, nec deliciarum, aut diuitiarũ lenociniis cessit, ad extremum nec de-sponsatæ sibi coniugis gratia retardatus est, quominus ad prædicatorum religionis præstantiam conuolaret, sed calcatis despectisq; omnibus mun-di respectibus, primos suæ adolescẽtiæ flores domino offerendos putauit. Parentes enim quum in hoc tantæ indolis filio spem omnẽ hactenus col-locassent, nec quicquam carius in hac hominum uita haberent, eidem ut pubertatis annos ĩgressus est consulere properantes, nepotum quoq; alle-cti dulcedine æquæ nobilitatis et formæ puellam desponsare curarunt.

Simon toga religionis induit.

Sensit igit̃ præstantissimus adolescens tantis se se nexibus implicandum, ut nulla alia uia nisi fuga posset euadere. Quare mundo, eiusq; oblectamen-tis inuicto animo uale dicens anno salutis. Mcclxxxi. sub beati patris Do-minici imperio inhærere decreuit. Id autem quum patri relatum fuisset tu-multuario quodam more, domus omnis paterna uxoriaque permota, non secus quam si mortuum in utraque domo corpus adesset animo conciderunt. Iamq; posteritatis spem omnem ablatam nihil posthac io-cunditatis aut lætitiæ deinceps se habituros, Demum ꝙ hominum diu-tius fruantur luce sibi molestissimum esse, ad ultimũ nisi citissime occurrat̃ omni proculdubio se morituros uociferebantur. Quis autẽ crederet iuue-nem bis denos annos iam natum tantaq; omniũ expectatione desiderioq; insignem, tantis deniq; delitiis educatum, ad fratrũ se se inopias atq; incõ-moda cõtulisse? Hinc ergo parentes, hinc proximi, hinc cognati omnes ma-

Att.

Verba proximorũ Simonis, ut ipsum reuocent ab institutis relig.

xime dulcissima eius coniux in adolescentẽ noua bella facie, mucronibusq; strictis armatur, ut inermis et innocentis animum impie in suam senten-tiam reuocarent. Memorabant cui admodum seniorem patrem, cui tan-tas diuitias, aut cui supellectilem uariam relinquẽdam putaret. Animi præ-terea inconstantiam pusillanimitatemq; obiectabant, non deuotionẽ esse quæ faceret, ut ea quæ solent omnibus esse carissima, ac pͤsertim iuueni et in flore ætatis degẽti, ultro quis abiiciat atq; pessundet. Ad hæc ueluti miserã-tium uocibus addiiciebant. Anteq̃ incipias, facilia uideri inexpertis omnia, quæ tum primum difficultatem suam demonstrant, quum quis fuerit illa aggressus. Delitiose nutritum iuuenem, ac religiosorum astutia circũuen-tum, sub eo quod sibi imposuisset onere miserrime collapsurum, nec sibi modo sed uniuersæ familiæ tãdem si nõ perseuerasset, crimen et maculam illaturum. Satius aũt esse ab huiusmodi congressibus abstinere, quã post fortes conatus pedem referre. Demum ubi ista parũ proficeret ad oratio-nes conuersi, animaduerteret lachrymosis uocibus precabantur, quo in lo-co ac in statu seniorem patrem, aniculamq; matrem et si nundum ætate tamẽ hoc mœrore paulopost conficiendam absq; remedio ac fine cuiusq̃ ope, ac pͤsidio linqueret. Neq; uero satis cõstantis animi esse per superiora

tempora, et ad eam usq; diem obedienté se parentibus, qui eam rem ægro ferrét animo præstitisse, núc uero quú iam pene laború suorú præmia ope rirentur, tum illum proterue atq; obstinatissime reluctare. Qui si huiusce uocibus et lachrymis repugnasset, nec quicq̃ parentum caritati [illegible]ceret in/dulgendú, quid amantissimæ quondam coniugi, quam ei spe amplissima despondissent, quæ ne illius causa extremam duceret uitam, ac disrumpere tur, et deperiret responsurus esset intueretur. Quã si a primo amore cótin/geret esse deceptam, haud amplius uicturam, sed morte acerbissima peritu/ram, sperare utiq; posset. Quid autem puellam nobilem, forma egregiam, moribusq; nulli cedentem, singulari aút uirtute præstátem aspernetur atq; dimittat, iustã nullam causam reperturum. Tolerabilius certe illis fuisse si ante in eam calamitaté incidissent, quã de illa filio tradéda uerba fecissent. Núc auté se, et filiú et cognatos, nec sine iniuria, illam aút absq; ipsius cul/pa uirum et primã gratiã amissuros. Ad ea omnia tam et si plurimú agi/taretur animo, ac ueluti stimulis quibusdã strictisq; calcaribus urgeret, soli to nihilominus atq; innato quodam mentis robore, in hunc fere modum respondisse fertur. Ego quidem o cari parentes mei q̃ diu uobiscú uiuen/dum putaui, uos uti parentes meos summo semper honore ac ueneratione dignatus sum, nil mihi potius aut laudabilius esse putans, q̃ diuinis præce/ptis atq; institutis obtéperare. Quod si facto ipso implere curauerim, uos ipsos testes imploro, quos penes præteritã uitam omné consumpsi. At ubi animaduerti maioribus uos me uelle mundi nexibus implicare, haud am/plius differendú ratus, ad eam me uiam cótuli, quã sapientes oẽs optimiq; semper uiri laudarunt, in qua et uestro cum honore et mea præsertim sa/lute pie uitam agere possem. Neq; uero in hac ipsa re me uos reliquisse aut neglexisse puto, si neminé uobis parem in hac hominú uita ducens, ad eius præsidiú totú me contuli, quo ex oĩ crimine atq; angustia possem cómo/dius atq; facilius liberari. Cui aút eas reliquatis, q̃s falso appellatis diuitias, posteaq̃ uita excesseritis, nequaq̃ deerit, quú longe plures, et præcesserint, et sequant, quibus cara illa atq; opportuna futura sint. Ita.n. loquimini, ac si in me ipso Saltarella omnis familia, Prædicatorum Religionem intraue/rit. Quod si etiam ex nostris superesset nemo, non deerunt certe egeni, qui bus illa ac fortasse utilius elargiri ac dispésare possitis. Facit ad eã rem pluri mú Saluatoris pclara sententia, qua uédi omnia, et pauperibus dari iuueni uolenti æternã uitã intrare suasit. Ad id uero in quo hoĩes múdi me accu/sant, qđ incóstátis ac proinde degeneris aĩ sim, uelim mihi edixerát. Quid animi magnitudiné probet, an ꝓ terrenis et quãdoq; perituris æterna sem/perq; mãsura bona requirere, an ꝑtermissis ueris, toto desiderio inhiare ter renis. Nó ne si his inhærédú putes generosum animú sempq; ad superiora

Age Ion. et querel/las propo/ne, prout modo fit.

Simonis re sponsa ad proximos.

tendétē turpi ac fœda cōmixtione cōmaculas illiusq; dignitatē a Saluatore nostro tāti existimatā ut sanguine suo illā redimēdā putauerit sterquilinio profecto nulli cōmittis? Quo circa, desinite mihi animi inopiā obiectare, cū clarius luce mōstrauerim magis has querellas ad animi incōstātiā pertinere. Deuoui quidem me ipsum deo pro mea uestraq; salute, cui nihil maius aut præstabilius qd darē q̄ me ipsum inueni. Mea aūt oīa deo aut mundi amatoribus ꝓpria sponte relinquo. Quod aūt de instituti mei difficultate asseritis, scio et uerissime scio Apostoli sentētiā esse nos sufficiētes ex nobis neq̄q̄ existere, ac facultatē oēm nobis a deo p̄stari, cuius ope auxilioq; ꝓtectus aduersus spirituū malignorū uersutias atq; dolos nō dubitabo præstātissimorū hominū, qui ante me fortissime atq; gloriosissime decertarūt acies miro exemplo ire, Subministrabit uero animo meo, et ingenio uires, is, qui eos nō timēdos esse suasit qui corpus modo possunt occidere, mentem uero nisi uelimus ne minima quidē parte cōtingere. Itaq; et in laboribus tollerātiā, et i perficiēdo, ac perseuerādo cōstātiā ab eo ipso me habiturum cōfido, qui ut mūdi affectū relinqueremus suggessit. Id aūt uobis carissimis genitoribus meis nequāq̄ debet esse mœstitiæ uel dolori, si potiora legens infirmiora neglexi. Quis enim doleat si prætermisso plumbo quis aurum legat? Vos igitur tristitia cōficiemini si filius id cognouit quod uos ignorastis, si oculos aperuit ubi uos clausis oculis incessistis? Obediētiā igit̄ præstiti, q̄ diu plus apud uos animi salus q̄ corporis ualuit ipsa et societas. fructus uero uberiores ac longe meliores uos percepturos cōfidite, si æquo aīo istitutū decreueritis fere meū, eiusq; magis suasores suos persliteritis q̄ euersores. De desponsata aūt uxore mihi certe carissima, quod ultimo succensetis loco (si recte sapiat) longe de illa me bene meritū esse agnosco, quādoquidē illud ei thesaurū, quem auferre poterā conseruare magis q̄ eripere illi hoc facto meo perexi. Neq; id ob aliquā eius culpā faciēdū existimaui, sed potius ob amorē, quo nō carni et sanguini ac spiritui sum affectus. Siquidē cum apostolo mecū ipse reputabā debitores nos esse non carni, ut secūdū carnem uiuamus, sed spiritu. Proinde et si spiritu uiuimus spiritu et ambulemus necesse est, quādoquidē ex carne mortē ex spiritu uero uitam consequimur. Itaq; alio loco suadet, ut qui habēt uxores tanq̄ si non haberēt ita se gerant, et qui labēte hoc mūdo utunt̄, ut nō utentes quādo mūdi huius figurā præterire omni uel mediocriter sapiēti perspicuum est. Quod si ita esse certe scimus, si ego desponsatā mihi uxorē et me ipsum ex uaria ac permaxima carnis tribulatione liberaui, quā certe eodē sanctissimo uiro teste patiant̄, oportet q rei uxoriæ sunt alligati, id iniquo ne ipsa quidem ferre debet aīo quin potius gratias deo ingētes ꝓsoluere q̄d magis animam eius dilexi q̄ carnē. Idq; demū erit prudētius, quam si de me lachry-

Att. optimā cō paratione.

mosis uocibus queruletur. Ostendet aūt uirilem se animū et in infirmo ac debili sexu gestare, si mea ꝑspecta et cognita uolūtate, et ipsa uiri quodā sui uestigia deuotissime prosequat̃. Id si minus placet, atq; carni magis indulgē dum q̄ spiritui putet, ad aliū certe poterit absq; cuiusq̄ iniuria transmigra/te uirum quādoquidē ego primus sæculo iam defunctus esse decreui. Has ergo, o cari genitores, uosq; uiri amplissimi querellas deponite, mœstūq; ti/morem mittite. Satius enim erit atq; utilius deo et hoībus gratius, si ita uo biscum facere proposueritis, q̄ si angoribus, et mœrore nec animo nec cor/pori profuturo cōficiamini. Postq̄ igit̃ finem dicendi fecit, qui aderāt oēs iuuenis cōstantiam admirati, ac semet intuentes eius sententia sūmo oīum consensu probata, eum fratribus promisere. Quibus abeūtibus ex hoc pri mo conflictu uictoriā consecutus, atq; ex tam periculoso certamine libera/tus, cōfirmato iā aīo ad litterarū se totū rudimēta conuertit. Sed quū a pa/tribus accepisset sapientis eam fuisse sentētiā in maliuolā animā dei sapien/tiā (qua ipse miro amore flagraret) ulla ratione posse cōsistere, nec in cor/pore peccatis subdito, uirtutibus primū nauandā operam irremisso studio intellexit. Quare humilitati, uictusq; parcitati, aliorūq; optimarū uirtutū exercitationibus, ac diuinorū præceptorum institutis suæ quoq; religionis muneribus, q̄ maxime potuit se honestare properauit ornatu. Quod tan/ta celeritate cōfecit, ut omniū in se oculos miro quodā modo conuerteret. Neq; enim uidebat̃ tum primū sæculi pompis aut uanitatibus renūciasse, aut ad religionis austeritates nouitius aduenisse, sed tantopere omnia obi/bat munera apte, commode, tempestiue, et innata quadā facilitate atq; læti/tia, quasi omnia ab ineunte ætate, et a primis imbibisset annis. Itaq; quū ex eo quæreret̃ nō nūquam quonam pacto illa omnia per superiora tempora delicate nutritus efficere posset, quæ ad perfectos in religione uiros attine/re magnopere uiderentur id respondebat. Se cum sæculi habitu iuuentam et delitias et quosq; carnis exuisse affectus, et ita instituisse animum, ut non uestem, sed carnalem hominē exuisset. Neq; enim (uetusto prouerbio) mo nachum ea, quam cucullā uel cappā dicimus, sed opera faciūt. Ergo cū sæ/culo permutāda omnia sunt, ac pristina omnia relinquēda. Nihil proinde in iuuene leuitatis, nihil incōstātiæ certe uidisses Primus semper in gerēdis oībus Simonis erat aggressus. Postremus illi fuit sēp recessus. Nihil ꝓterea ob eas res ꝓbe ac uirtuose gestas arrogātiæ, nihil tumiditatis aut de se quip piam præsumētis intueri quis potuisset, sed tāta inerat illi naturæ facilitas, tanta solertia, ut tēpus q̄ negociū deesse magis homini uideret̃. Quo circa cū solus meditaret̃, ac secū plærūq; diuinis rebus intenderet, tū q̄ maxima magno cōficiebat animo, tūq; sensim edebat egregios uirtutū flores, qui se cuturos antecederent fructus. Quæ omnia ita carum atq; acceptum omn

Finis ora/tiōis Simo/nis.

Studia Si/monis in tyrocinio suo.

Opera nō uestes mo/nachū fa/ciunt.

bus reddidere, ut tam et si ingenti conatu illa refugeret, quæ ad honores et uulgaré hominum famã attinere uideretur, præclaros tamẽ magistratus in sua religione et domi et extra ꝑciperet. Neq; uero sibi ita faciendum existi/mauit ut plærosq; uidemus, qui cum uel minimam attigerint bonarũ artiũ disciplinam, tamẽ primos et magistros se haberi et uocitari curant, obq; id singula faciunt ut primas sibi sedes ac partes assumãt, sed cũ in eo esset multarum rerũ cognitio, et ut in homine prædicatore multa scientia, nunquã tamẽ ob humilitatem nomẽ sibi magisterii usurpauit. Recenti quidẽ semꝑ memoria retinebat Saluatoris sententiam huic nomini q̃ maxime aduersa/ri, Apostolum quoq; Paulũ futuras nostrorũ temporũ ruinas præuidisse, cum Thimotheum discipulum admoneret, Erit inquiens tempus quum sanã doctrinã nõ sustinebũt, sed pro suo quisq; desiderio coaceruabũt sibi magistros, qui aurium pruritui magis q̃ populorũ utilitatibus inseruirent. Itaq; ob eas res nũquã sibi magisterii nomen imponi ꝑmisit. Addebat aũt nullã in religionibus pernitiosiorẽ calamitatẽ posse afferri, quã crebra ma/gisterii nomina, quæ et si cui ex quodam priuilegio conferantur, ad præser/uandam nihilominus dignitatẽ, non passim sed raro illa imponẽda uideri.

Qualis in præfectura

Prioratum quoq; conuentus Florentini tanta modestia et grauitate omni umq; sũmo cõsensu ac suffragio ita suscepit, ut molestus nemini, omnibus uero uideret̃ esse carissimus. Complectabat̃ quosq;, lædebat neminẽ, uicia cohercebat, uirtuosos amabat, et in utrisq; lenitatis spiritũ (ut suadet Apo/stolus) semꝑ sibi ante oculos ꝓponebat, sua deinde deuotiõe atq; exemplo omnes ad uirtutum studia prouocabat, nec tam rem familiarẽ amplificare quam morũ elegantiam augere curabat. Nõ enim opibus aut multarũ exu/berãtia rerũ, sed bonarũ artiũ exercitatione, sanctisq; populorũ exẽplis arbi/trabatur religiones augeri, ac maiorem inmodum excrescere. Parsimonia uero ac paupertatẽ superiores patres nostros hãc religionẽ fundasse, et i hãc usq; diẽ multa rerum gestarum gloria hoc fundamẽto stetisse pariter ac flo/ruisse. Non alia se illis unquã documenta relicturũ. Quas ob res tantum opinionis bonæq; famæ adeptus est, ut nõ iam suæ domus aut familiæ sed uniuersæ religionis iudicaretur præfectura dignissimus. Igitur omniũ cau/sarum suæ religionis publice et priuatim apud Pontificem Maximum cura suscepta (quod munus procuratorem ordinis Vocamus) statim ut commoditas oblata est, ad Gallias ubi tunc Curia residebat concessit. Is uero magistratus non minimi ponderis aut laboris esse consueuit, quã/doquidem ex eo uniuersi ordinis conseruatio pendeat, ad eũq; oẽs præfati ordinis causæ ex cunctis terrarum partibus cõferantur, nec inertẽ aut obtu/so ingenio hominem, seu litterarũ expertem postulat, sed talem qui multa

Att. quibus re/bus religio/nes augẽt.

ꝓcurator ordinis fa/ctus.

et prouidere prudenter, et agere fortiter sciat et possit, ne circunuentus curialium astu ordini notam, maculam ue inducat. Oraturus præterea est apud summos pontifices, deq; rebus magnis acturus, in quibus rebus hominis uirtus et probitas plurimum eluceat necesse est. Erat autem in hoc uiro ingenii ualida atq; insignis dexteritas ardensq; in omnia zelus, litterarum quoq; permulta peritia, et tantus eloquentiæ nitor, ut in conciliandis inq; suam sententiam traducendis animis, nemo ea tempestate ipso haberetur præstantior. Quo circa ubiq; adesse, omnia circuire, rimari singula nulli deesse, non inconsiderate, aut fortuitu quicquam, sed consilio omnia atq; auctoritate facere properabat. Tanta præterea inerat homini dignitas morum, tantaq; in conuersatione suauitas, ut etiam summi uiri egregia de illo sentirent. Neq; uero indignum arbitrabantur, qui erant in maximis dignitatibus constituti, eius rogare sententiam, huius uiri abunde cognoscẽtes īgeniũ, facile in oĩa discurrẽtis. Iccirco nullus fere emergebat casus, nullaq; res tam insolita, uel acerba omni nostrorum hominum generi immi nebat, quam ipse non consilio, studio, ac diligentia tutaretur. Non solum autẽ ordini (cuius causis præsidebat) utilissimus fuit, uerũ et primariis certe uiris, qui apud pontificem uersabantur, qui maximis concussi atq; agitati incommodis, nulla re magis egebant q̃ homine uirtutibus prædito ac singulari hominum opinione præstanti, qui et singulos adire et pacẽ atq; concordiã dissidẽtibus aĩs optime suadere atq; utiliter posset. Erant quidẽ per Italiam Factiones duæ multis ante annis exortæ, quarum altera, quæ dicebatur Guelphorum Romanis pontificibus, altera Gibelinorum, quæ Romanis imperatoribus opem et auxilium exhibebat. Italiæ populos ita infecerant, et tantis inter se odiis decertabant, ut incendiis omnia et ciuium proscriptionibus uicissim, et ruinis et sanguine singula fœdarentur. Ad eas igitur uel sedandas uel certe mitigãdas aptior nulla atq; utilior ipso Simone asserebatur persona, quod natura promptus, et eloquentia grauis, et pietate apud omnes insignis et haberetur, et esset. Clemens quintus eo tem pore ecclesiam gubernabat, qui quum nonnullorum Cardinalium factione ex Philippi Regis Francorum auctoritate, qui tum illi amicissimus erat Pontificatum esset adeptus, propterea quia inhoneste et impie postulabat, breui tempore maxima sibi discordiarum semina comparatat. Atq; plurimum spei ac fiduciæ in ipso Simone collocarat, quod facilior ad obeunda negocia foret et artium humanarum casuũq; moderator et perspector acerrimus. Itaq; illius opera in maximis rebus idem Pontifex usus est, qua ex re egregiam laudem, et multorũ principũ gratiam est consequutus Quo magis aiaduerti põt huius uiri amplissimi uirtus, quandoquidem in

Att. præstantiã Simonis.

Factiones Guelphæ et Gibellinæ.

Clemẽs. v.

Philippus rex franc.

tanta hominum studiorumq; uarietate nihilominus ab omnibus amaret. Neq;.n. magnū est in summa rerum oīum pace beniuolētiā cōseruare nec perfecto iam bello arma exquirimus. At ubi animorum opinionum sen-tentiarūq; fuerit ꝑ multa diuersitas atq; distātia, tū demū difficillimū est omnibus æquo iure placere. Tū ꝓfecto homines agnoscūtur, qualesue ac quāti ꝑ superiora tēpora fuerit huiusce studia probāt. Idq; ipsi Simoni eue nisse satis ꝑspicuū erit, si ea cōsiderāda duxerimus, quæ posteaq̄ pōtifex ille migrauit e uita, eidē præstantissimo uiro obuenerūt. Creato quidē Ioanne xxii. nequaq̄ minus apud hunc pontificē ipsius Simonis opinio ualuit, ue rū maior inmodū aucta, Parmensis ecclesiæ cathedrā, ab eo gubernādam suscepit. Qua dignitate honestatus nō iā (ut plæriq; efficere solēt) suæ reli-giōis, aut habitū perosus, fratrū suorū cōsortia aut familiaritates exhorruit nec quicq̄ de prioris uitæ austeritate remisit, nec humilitati aut mansuetu-dini resignauit, sed eadē homini ī cōuersatione facilitas, eadē uitæ perfectio et si fieri potuit, peramplior atq; illustrior fuit. Nihil.n. qđ ad religionis, (quā esset ꝓfessus) dignitatē, quod ad māsuetudinē, qđq; ad rerū humana rū cōtemptū attinere uideretur omisit, quin potius eo magis se ut uirtutū omniū exēplar ac formā exhibuit, quo iā nō sui ipsius modo, sed uniuersi gregis sibi cōmissi rationē se nouerat domino redditurū. Quare collapsū moribus populū, dissensionibusq; maximis et cōmodis ꝑturbatū, et prædi-cationibꝫ studio uirtutū, et priuatis adhortationibꝫ trāquillitati, et paci re-stituit, et āplissimis elemosinis fouit sua gratia et uirtute. Cūq; eadē ciuitas hisdē esset factionibus implicata, in eis sedādis et componendis plurimū tē poris et laboris cōsumpsit. Sed cū ī ea urbe factionū capita haberent duo Rolandus russus, et Ioannes Quiricus q̄ tantis inter se odiis diffidebāt ut alter alterū pellere properaret, tandē post multorū ciuiū cædes, proscriptio-nes atq; rapinas, ad Rolādū uictoria, urbisq; dominatus concessit. Quibus rebus quātū paci studuerit, quātoue demū quū acta res est mœrore confe-ctus sit, nō facile dictu est. Exacta quidē altera eius factionis parte urbisq; neruis magna ex parte cōcissis, facere nō poterat uir optimus atq; piissimus quin mirū īmodū excruciaret. Quonā.n. pacto pastor æqssimus cernere si ne lacrhymis posset creditas sibi oues luporū dentibus laniari. Postea uero quā ex ea ꝑturbatiōe liberatus senis annis cū summa omniū laude atq; gra tia memoratā ecclesiā gubernasset, ab eodē pontifice ad Pisanā Metropoli ex parmēsi cathedra, gloriosissime est translatus, et a populo Pisano ingēti omniū gratulatione frequētiaq; susceptus. Id uero eo mirabilius fuisse ope pretiū ē, quo īter pisanū Florētinūq; populū peruetusta, ac pene perpetua odia extitisse perspicuū. Id quoq; pamplius suspitionē augere poterat q̄ ci uiles ī ea factiones ad id potissimū uenerāt, ut nō iā ciuili, sed tyrannorum

Marginalia: Atť. — Simon antistes parmensis declaratur. — Rolandus russus Io. Quiricus. — Simon archiepiscopus Pisanus factus

more ciuitas regeretur. Vt primũ.n.ciuitatẽ inuectus est altera eũ factione uocante antistitẽ censuit deturbãdũ. Sed aduersante populo id qđ uniuersa ecclesia facere ante ꝑsumpserat ut ex sua auctoritate atq; sentẽtia Petrus quidã Coruare pontificis summi locũ præriperet Pisis nõ potuit. Dicebat aũt id eorũ statui expedire quo facilius Guelphorũ possent potẽtiã q̃ maxime ĩ florẽtia ciuitate uigebat opprimerẽt. Vetustas quoq; inimicitias memorabat tutũ nõ esse ut Florẽtinus in eorũ urbe ꝑsideret antistes. Præstitit tñ ipsius fratris Simonis bonitas atq; uirtus sciẽtes eũ magis rebus diuinis et animorũ saluti intẽdere q̃ sæcularibus rebus animũ implicare. Igitur quo pluribus ualidioribusq; tyrãnis Pisana metropolis cessit eo mirabilius fuit Florentinũ antistitẽ fuisse receptũ. Quãobrẽ quũ secus ac sperari potuerat actũ sit quid inde cõiecturari poterimus nisi summã uiri huius amplissimi pietatẽ fecisse ut inueterata odia ponerẽtur ut tyrãnorũ pene omnis suspitio tolleret̃ utq; omni hominũ generi hoc facto q̃ optime existimaret̃ esse cõsultũ? Nemo.n.arbitrabatur antistitẽ Simonẽ populo nisi optima ac sãctissima suasurũ. Memoria quoq; referebant eũdẽ uirũ apud Parmã eisdẽ odiorũ seminibus inuolutã illibatũ atq; incõtaminatũ animũ custodisse. Cæterũ q̃ sit eiusdẽ ecclesiæ dignitas aperiendũ est. Nã qui eius ciuitatis antistes declaratus sit ut primũ metropolis solũ attigerit lateris legatione dignat̃ Deĩde (ut uestro more loquamur) et palatinus comes et corsicæ ac sardiniæ uocitat̃ primas. Age uero ꝙ nõnullis anni diebus uti pont. max. pallio utit̃ Stuppaq; templũ ingrediẽti accendit̃ cæterisq; aliis pontificii insignibus honestat̃ ut summus pontifex præter capitis ornamentũ in cæteris iudicet̃ eos quoq; (quos canonicos seu capellanos dicimus) eisdẽ fere diebus primos quidẽ Cardinaliũ amictu ornatos alios uero præsulũ ornamẽto decoros cũ summa spectãtiũ uoluptate quisq; intueri ac magnopere uenerari potest. Hanc ergo tam excellentis ecclesiæ dignitatẽ ipse Simon consecutus talem se tantumq; præstitit ut nec uiro ecclesia nec pontifex infula dignior haberet̃ sed uterq; nouo quodam certamine inuicẽ honestaret. Neq; uero eius amplissimæ dignitati quicquam nocuit Florentinum nomen nec multiuola tyrannorum uarietas. quominus urbi et uniuerso populo foret acceptus. Erat enim in homine grauitas quædam humanitati atq; benignitati coniuncta quæ omnes ad quandam reuerentiam inuitabat ut nulla ambitio nulla factionum dissensio nullaq; hominem priuata gratia uel odium promoueret. Ita profecto animum instituerat in omni re ut pastoris optimi et antistitis uenerandi officiis et muneribus fungeretur. Cõmissi quoq; gregis omni studio et diligentia curabat negotia plærumq; monẽdo sæpe suauissime adhortando nonnũquã etiã liberaliter accusando uel castigãdo leniter aut singulorũ infirmitatibus cõ

Archiepiscopus Pisanus Comes palat. et primas corsicæ et sard. etc. insignia eiusdem.

Qualẽ sege sit in hac dignitate.

patiendo omni enitebatur statui et negotio prouidere. Opibus praeterea rebusq; familiaribus ita prospicere cōsueuerat, ut non modo illas seruare sed absq; cuiusquā iniuria augere atq; illarū dominio uti, ut dispensatorē magis quam dominū semper esse meminisset. Quare nec necessaria clericis, nec opportuna defuere egenis, sed omni statui cōsulens temporum semper ac personarū rationē praeseferre moliebatur. Et ne qua auaritiae suspitio orire tur huiusmodi negotio ac maxime ne incertorū nota aliqua foedaret, quattuor ciues primarios deputarat, quorū integritati ac fidei quaecunq; uiderentur dispensanda cōmitteret. His demādatū erat circuire domos, uiduis prouidere, pupillisq; et orphanis q̄ maximo possent studio subuenire. Operepretiū quidē illi erat ita se gerere, ut inuidorū et maliuolorū obtrectationibꝰ nō pateret, nec Florētini nominis notas ullas incurreret, ciuiū uero gratiā sibi ac beniuolentiā cōpararet. Itaq; ob eā rē ad magnificentiam ac liberalitatē conuersus, singulis Pisanae metropolis ecclesiis propria ornamēta, et argentea uasa donauit, quae i hāc usq; diē extare uidētur. Archiepiscopales quoq; domos uel uetustate obesas, uel aliorū praesulū negligētia praetermissas proprio sumptu et īpēsa restituit, qua ex re multū sibi fauoris accreuit. Quūq; saepissime Florētiā aduētaret, decreuit ciuitas, ut sacrū ac uenerandū patris Zenobii corpus sublimiori ac digniori cōderetur loco. Quare anno domini. Mccccxxx. menseq; Ianuario praeclarū aggressi facinus suffodientes profunde corā positis Simone Saltarello Metropolitano, et Florētino, Fesulano, Spoletano praesulibus, quū iā bis quinq; brachia suffodissent tandē in archa marmorea sacrū corpus reconditū inuenere. Leuantes aūt cū multa reuerētia ac deuotione et nō minimo populorū cōcursu sacras reliquias, sancti Zenobii caput tū primum argēteo capiti incluserunt, multisq; collatis ibiq; relictis īdulgētiis, reliquū corporis i eo loco magnifice cōdiderūt. Deīde triēnio postq̄ haec gesta sūt cū Pisanos iter ac Senēses ꝓ Massae maritimi oppidi dominatu fuisset diutino bello certatū, tādē his cōditionibꝰ, sua suet opa Pisani antistitis, et eius q tūc Florentiae habebatur ꝑsul pax coueniit, ut fines utriusq; īperii Massa fieret ut ipsa ī libertate media iter hos populos remaneret, ut exules ad ciuitatē redirēt, utq; Florētinus antistes, qui una cū Pisano suasor cōpositorq; pacis extiterat, triēnio ī urbe suo arbitrio dominia designaret, Vt populus florētinus pacis ac foederis huius fideiussor existeret. Quo factum est ut ex Florentinis ciuibus triennio Massanae rei publicae uicissim succedentibus cū maximo ciuitatis suae honore gloriaq; praesiderent. Quumq; tanta cum ciuitate praesulis huius esset cōiunctio, eo qui secutus est anno cum in conuentu fratrum ut saepe solebat resideret ad dedicationem marmoreae Turris, quae ad Sanctae Reparatae aedem cernitur conuocatus ē, ut una cum Florentino caeterisq; proceribus primos la

Zenobii corpus ī aliud sepulcrū positū

cerent lapides in fundaměto, quod ingenti postmodum sumptu et magni ficentia gestũ est. His igitur in hunc modũ gestis, ne suæ quoq; religionis, aut familiæ uideretur oblitus, uniuersis Romanæ prouinciæ fratrum suorũ těplis uasa argentea misit. Pisano quoq; conuentui, in quo et sepulcrũ sibi statuerat, in singulos annos ubertima ac maxima dona multa deuotione le gauit. In proprio uero beatæ Mariæ nouellæ cõuentu, egregiã turrim pyra midis instar (quod cãpanile uulgus apellat) a primo lapide pene in cœlũ ꝓ prio sumptu erexit, campanasq; in ea fabricari constituit ac pro se ipso do mũ quũ Florentiã aduentaret extruxit, quatenus nullo fratribus impedimẽ to, aut molestia foret, maiorisq; claustri nonnullas testudines magnifice ædificandas curauit. Vt aũt ad nostri těpli magnificentiã atq; ornatũ nihil deesset, et argenteas nonnullas cruces in sacristia nostra reposuit, aliaq; hu/ iusmodi ornamenta donauit, utq; copiosius et auidius ad nos populi cõue nirent, bina organa ac suauissima in eo disposuit quorũ altera sacristiã con tra erant mira arte constituta, altera uero supra těpli ipsius ponte, quorũ io cunditate pellecti fideles, et suauitate prouocati ad nostrã ecclesiam nume/ rosius conuenirẽt. Demũ ne cui hominũ deesset generi, fratribus suis hospi talem domũ ecclesiãq; ad montis lupi oppidũ posuit, atq; annuas faculta/ tes ad uictum, ad quã ex obedientia properantes fratres absq; alicuius mole stia degere possent, suisq; laboribꝰ aliquid honeste quietis assumere. Quæ omnia quũ uti disposuerat perfecisset multã ex his gratiam ac beniuolen/ tiã consecutus ad metropolim suã regressus, cum quiescere iam in animo statuiset, cæpit rebus ecclesiæ cũ summa prudentia et omni pace intendere. Maxime uero ea quæ ad animarũ salutẽ attinere uidebantur curabat. Lites quoq; et causas omnes ita componere, ut in neutrã partẽ flexisse animũ aut iustitiam oppresisse ulla ratione iudicari posset. Itaq; cerneres clerum non leuitatibus deditũ bene sub tanto pastore mereri, diuinisq; rebus studio ma gno incumbere, ac sacramentorũ deuote administrationi ingẽti desiderio operosius insudare. Licet aũt per ætatẽ multosq; labores iam metropolim circuire ac perscrutari si quid impietatis fuisset admissum nequaq̃ posset, cõsilio tamẽ et auctoritate ualebat plurimũ, nulliusq; sententiã ita ꝓbabãt omnes, ut ubi præsul uerba fecisset nemo quicq̃ adiiciendũ putaret. Neq; enĩ aĩ uires ætas ipsa cõsumpserat, sed quo magis ꝓducebat uitã, eo maxi/ me uiridior ac robustior ĩ eo uigebat mẽtis ipsa ꝓspectio. Sed cũ ĩ ea trãq̃lli tate uersaretur et pace, serpẽs ille ac ueteranus humani generis hostis eius fœ licitati ex huiusmodi cã plurimum uisus est aduersari multũq; ei tristitiæ ac doloris accessit. Mastinus Parmæ tyrãnus lucæ dominatũ plures ãnos tene/ bat. Hic multa a suis ciuibꝰ passus, quũ iã ĩ rerũ suarũ discrimẽ uenisset, ubi cernit diutius eã urbẽ retinere nõ posse, cũ Pisanis ciuibꝰ ac florẽtinis ꝺ eius

Dona am plisS. Tem plis ꝑ ipsũ facta.

ædificia ꝑ eũ facta.

Mastinus

urbis traditione tractabat. Dum uero teritur ab utrisq; tempus, tandē ad Florentinos Ferrariæ omni re composita et grandi pecuniæ summa persoluta concessit. Itaq; Florentini cū Pisanis ob eam rem pace resoluta, ad bellum animū intendūt. Sed quū ad eādem rem cōficiendam nō parua pecuniæ summa uideret esse opportuna, undecūq; illam cogere procurantes, tādem ad præsulē se contulerūt suppliciter postulantes, ut in tanta rei publicæ necessitate ciuibus non deesset. Se uero ut primū cōmoditas affuisset ex fide omnia reddituros. At uenerādus antistes, et si omni ex parte angustiis præmeret, existimās nihilominus si sponte ciuibus annuisset, eos deinde mitius esse facturos, id egit ut publice et priuatim ciuitati subueniretur a clero. Ipse quoq;, ex his quæ ad eum uidebant esse prouētura mulctā met sibi imponens, haud exiguam æris summā ad ærariū perferēdā curauit. Quod ubi Florētiæ est auditum summa in præsulem cæpit ciuiū indignatio esse, dicebātq; tantū uirū nūq̄ aduersus patriam arma pene assumere debuisse. Cæterū nequaq̄ mirari se inquiebant si is præsul qui tot annos Pisanā hausisset aquā, eorū quoq; tandem inbibisset mores et studia. Cognatis uero suis mordacibus iminebant uerbis, et adeo excandescebāt in eos, ut etiā dicerent urbe sibi deturbandos uideri, fecissentq; profecto nisi ciuiles discordiæ quæ propter hoc Lucēse negociū fuerant in urbe exortæ, eis ne proscriberent opitulationi præsidioq; fuissent. Quæ oīa cū ad antistitis aures peruenissent multo præterea mœrore cōfectus, ciuibus huiuscemodi uerbis satisfacere properabat. Meminisse primum debere Florētinos ciues, pastoris eum officio fungi, cuius est ouium omnimodā curam habere, nec quicq̄ alienius a pastore quā oues suas negligere. Deinde Saluatoris nostri sententiam, quā cōmodissime afferebat. Qui habet sponsam sponsus ē. Itaq; ob sponsæ amorē reliquit homo patrē et matrē, ut suæ uxori inhæreat, fiantq; duo in carne una. Non ergo sine iniuria sponsam suā relinquere potuisse, neq; id si fecisset suæ humanitatis fuisse. Scire eos etiam peregrinas hominum sponsas uiris suis quādoq; patria canores fuisse. Cōtra patriā uero se nunq̄ stetisse probabat, quādoquidē et Pisanis ciuibus pacē suaserit, eāq; cum maximo sue ciuitatis honore obtulerit. Eam si ultro a pisanis oblatā suscipere decreuissent, plurimum utilitatis et cōmodi uidebatur afferri. Etnāq; æris summam quam Masthino ciuitas promisisset, Pisanos soluturos esse curauerat, Deinde quot annis et brauium et equum ciuitati dono missuros pollicebantur. Id uero non suis operibus patriam impugnare, sed de illius salute et gloria cogitare. Quod si facere uel odio uel suspitione noluerint, ciues id nequaq̄ eius culpa accidisse. Quumq; ista quæ diceret haud in obscuro essent, eos profecto de se iniuria queri. Demū id animaduerterent (precabatur) quod si ob patriæ (ut dicūt) amorem postulata negasset in eos omnia ablaturos.

diluit obiecta.

omnia ablaturos. Igitur melius sibi uisum ea sponte offerre, quæ retine/re non posset. Itaq; ea res Antistitis animũ perturbauit, quũ semper in pa/triam piissimus atq; iustissimus extitisset. Ea uero oĩa ãno salutis. Mccccxl. et altero gesta fuisse memoriæ proditũ est. Quo etiam tempore Angelus Acciaiolus (de quo infra) Florentinæ ecclesiæ præsidebat. Et Antistes qui/dem in hac ipsa re ita se habuisse fertur. Quũq; ob eas res et ætatẽ corpore iam esset ad obeũda negotia inualido et imbecilli, de animi salute ac statu deinceps maiori cura, solicitus esse cœpit, et ueluti qui reliqua omnia negle xisset nunc solũ uigiliis et orationibus incũbebat. Elemosinis quoq; et aliis piis operibus, diligentia multa studioq; inhærens, biennio iam exacto quũ ex febri animaduerteret se propediem esse moriturum, quasi ad dicẽdam causam dies illi designatus foret, accito sacerdote diligentissime et deuotissi/me uillicationis suæ rationẽ domino reddere properauit. Deinde nõnullis ante diebus, quam diem obiret omnibus uale dicendũ ratus, lachrymosum clerum aduocandũ curauit, illisq; coram ordine constitutis huiuscemodi orationem habuit. Satis compertum habeo fratres mei ac filii uos nequaq̃ ambigere me parẽtis quodam affectu uestrũ unũquẽq; coluisse per omnẽ uitam atq; amasse. Nunc autẽ quãdo (ut cernitis) uiam uniuersæ carnis ag/grediar decet uos amori meo uti optimos filios respõdere. Hãc enim amo ris et caritatis uicissitudinem utrisq; nostrũ deus et natura concessit, ut qđ a maioribus nostris accepimus, nos posteri posterioribus rependamus. Ita profecto et deo nostro uices reddamus necesse est, nisi ingrati et mentis in/opes eẽ uelimus, ut quoniã ille prior nos omnes ita dilexit, ut ne filio qui/dem suo parcẽdum putauerit, nos inde admonemur deum ampliori quo/dam ardentioriq; amore diligere. Ego uero si quam uobis cõmoditatẽ aut gratiam cõtuli, nõ iccirco ut me reametis oro, quãdoq(ui)dem pro eo quod fe cerim, ut debebam inutilẽ me seruum esse cognosco, sed potius ut q̃ uobis carior fuerim, hoc mihi signo uel documẽto monstretis. Igitur quãdo hic animus, qui nos hoc supremo loco alloquitur, ueluti e carcere ab hoc cor/pore liberatus, uestri officii erit pro illius salute dominum q̃ studiosissime deprecari. Hoc aũt uobis non ut tristitiã ingeram dico, cæterũ ut uobis si/gnificem quãtũ spei, ac fiduciæ in uestra beniuolentia collocarim. Itaq; et si cernam oculos uestros lachrymis ẽsse perfusos, tamen ea uobis memorã/da iccirco putaui, qđ cõmuni omniũ uoce feratur, nihil ita obliuioni pate/re ut mortẽ. Vnde et carissimarũ cõiugũ dolores, quũ uita decedũt uulga res homines cubitali dolori assimilãt, qui quãto uehemẽtior fuerit, tanto citius euanescit. Quo circa uos mihi nõ ita faciatis precor, ut mei quondã patris et anstitis uestri oblitteretis memoriã atq; nomen, quũ præsenti ex hac luce migrauero. Multã certe reuerẽtiã, amplissimã fidem, egregiãq; de/

Angelus Acciaiolus

Verba Si/monis ad Clerum in ultima æ/gritudine cõstitutis

Art. optimã si/militudi/nẽ de dolo re etc.

uotione in me hactenus habuistis, qbus si dignas grates psoluere uelle, nõ una mihi dũtaxat lingua sufficeret, sed si longe multas habere ne minimã quidẽ mei officii parte persoluere. Quoniã uero hominem, in ea, qua uobis præfui dignitate cõstitutũ impossibile est nõ multa perperã agere, nec quisq̃ ita prudens est ut nõ quãdoq; iustitiã lædat, atq; q̃ optimũ ac sanctissimũ ptermittat, ea pp ut mihi si quid fortasse uel rerũ ignoratione peccauerim, uel quauis aĩ poccupatus ægritudine plus minusue iusto cẽsueri, indulgeatis oro deprecorq;. Cõfidite aũt ĩ domino, et aĩo sitis amplissimo q̃ tam et si a uobis morte discedam, difficile tamẽ deo nõ ẽ, ex hoc numero filios Habrahæ suscitare, qui uobis utilius ac sanctius præsint. Ego.n. id egi qd̃ optimũ iudicaui. Cæterũ ad illius censurã propero, qui nullo errore falli nullaq; ualet tergiuersatione cõfundi. Quem si mea facta probaturum scire, securus hinc profecto discedere. Nũc aũt in eius manibus animam cõmẽdo. Hoc corporis mei uile mancipium, fratribus meæ religionis permitto. Hi perpetuo erũt mei corporis seruatores, a quibus prima, incolatus mei rudimenta suscepi. Neq; enim arbitror iustum finem a suo lõgius aberrare principio. Hoc aũt nõ ideo fecerim quo, uos ipse asperner, sed ut cũctis appareat, et si uestrũ p diuina uolũtate antistitẽ nũq̃ tamẽ q̃ frater sim fuisse oblitũ. Vos ptereа fratres et filii moneo, ut extrema benedictione percepta meũ funus, nõ inani pompa uel lachrymis, sed perpetuis orationibus psequamini. Ea cum uir optimus pio ac paterno amore dixisset, profluentibus omniũ lachrymis e cubiculo omnes digressi sunt. Quibus abeũtibus, quum iam uicina antistitis mors ciuitati innotuisset, perturbati fere omnes pro tanti pastoris querebanť decessu, Nunc se patriã pene ac libertatem, et fortunas omnes uerissime amissuros. Illa omnia tam et si acerba, tamen tolerabilia fuisse dũ uiueret, Nũc aũt et præterita, et futura singula pernitiosiora fore, Qui iras temperet, et animos irritatos cõciliet, qui labenti nostræ rei publicæ ope cõsilio rebusq; omnibus, ut iste, subueniat, cuiq; se populus, et ciuitas omnis credat, ut iste faciebat, affuturũ profecto neminem, Hæc et huiusmodi plurima per ciuitatem uociferebanť. Ille uero quasi iam publico functus esset officio, fratres suos ad se uocari iubet. Quos simul atq; intromissos aspexit. Et o quam libenti animo uos in hoc meæ uitæ decursu extremo aspicio fratres, cũ cernã me cõporis huius busta uestris ĩ manibus relicturũ, quorũ opa atq; studio oẽs uitæ labẽtis honores me adeptũ fuisse cognosco. Pro tãtis autẽ meritis nõ alia possum ratione satis efficere, nisi ut ĩ multos annos sitis mei corporis seruatores. Cauete autem uos Fratres mei, ne orationes pro me ad dominum, aut suffragia negligatis. Oro deinde ne hinc quãdiu spiritus aderit discedatis. Non enim iã ut antistitem, sed ut uestrũ fratrũ excipiatis uolo. Vos mihi omnia sacra

Finis orationis

menta conferetis, Vos ipsi corpus meum curabitis, Vos iusta funeri persolуetis, Vosq; tandem corpus meum piæ sepulturæ mandabitis. Quæ ubi dicta pauci dies exacti sunt, quibus et Christi sacramenta deuote suscepit, et animam domino cōmendauit, circūstantibusq; fratribus, ac mirū immo dum lachrymantibus anno xvi. postquā metropoli præfuisset. lxxx. a natiuitate sua āno salutis. Mccccxxxxii. nono Calen. octobris spiritū cœlo efflauit. Vir certe summus et omnium memoria dignus. Hic igitur finis fuit uiri amplissimi atq; iustissimi, cui quanto desiderio ciuitas esset affecta, et funeris celebri pompa et communibus lachrymis et marmorei sepulcri decore abunde indicatum est. Obitus Simonis

FRANCISCVS CASTILIONENSIS PRAESBYTER et Canonicus. S. Laurentii urbis Florentinæ, præfecto et Patribus Cœnobii diui Dominici de Bononia. S.

c Vm uitā reuerēdissimi patris fratris Antonii archiepiscopi Florentini nup̱ cōscripsissem, quæ propter uiri illius præclara admodū gesta, atq; uitæ hominū (eo q̃ i se multarū uirtutū exēpla cōtineat) non parū utilis esse uidetur, nullus mihi cōuenientior uisus est q̃ tu fratresq; tui, cui hoc esset opusculū dirigendū. Nam cū locus uester sit inter alios conuentus istius ordinis tum uitæ, atq; obseruantiæ integritate, tū ciuitatis ac studii sacrarum litterarū nobilitate, non minus ob sanctorū fratrum eorundēq; doctissimorū magnā copiā, maxime uero p̱pter præsentiam sacri corporis beati Dominici patris uestri toto orbe illustris ac nobilissimus, ad uos sane pertinere potissimū uidetur, tantarū uirtutū laudem celebrare. Ipse enim Antonius tantum decoris, tantūq; ornamenti addidit ordini uestro, tantum deniq; religioni uestræ, quæ tum pene extincta erat, incrementi adiecit, tantū deniq; tum aliis hominibus, tum uel maxime toti ordini uestro sua doctrina suoq; exemplo profuit, ut nunquam possit eius memoria a quocūq; uestrū satis p̱ dignitate celebrari. Habuistis. n. in ordine, ex quo conditus est sanctissimorū uirorum maximā copiam, habuistis pōtifices plurimos etiam romanos, habuistis doctores egregios, qui multa scripsere ad cōmunē hominū utilitatē, sed singuli pene singulis uirtutibus ornati in hoc uno uiro certe sanctitas immēsa, pōtificatus excellentia, cœlibatus siue (ut ita dixeri) uirginitatis gloria, doctrina singularis et nostris tēporibus accōmodata peculiari quodam ac diuino instituto conuenerunt. Nihil sane huic uiro, nisi martyrii palma, quam tamen ex tolerantia multorum laborum ac corporis passionū merito sibi uindicare potest, defuisse uidetur. Sed quid ad hæc explicanda me extendo, cū iam ipsius uitē omnē

audituri simus. In qua nõ oĩa quæ dici de eo poterãt, neq; ea qua decebat tantã rem narratione conscripsi, sed breui ne molestus fierẽ, eaq; inepta (sat scio) oratione eius gesta cõplexus sum. Vnum te id pater optime ac fratres tuos rogatos uolo, ut hoc breue opusculũ primũ uos legere nõ pigeat, dein de aliis simul fratribus qui per cæteras Italiæ ciuitates cõstituti sunt cogno/scendũ, postremo uero in uestra bibliotheca cõseruandũ custodiendũq; re condatis, ut tanti uiri exempla posteris quoq; sint incitamenta uirtutũ. Si quid uero minus apte minusq; pro dignitate rei scriptũ est, in hoc ueniam mihi dari postulo, qui nũq̃ hactenus ad scribendum accessi, idq; partim ex mearum rerũ ac totius uitæ perturbatione, partim ex instituto fortasse nõ improbãdo faciũdũ putaui. Sin aũt cuipiã uestrũ gratũ iocũdũq; scripsi, id mihi ad orationes, suffragiaq; sanctorũ fratrum impetranda patrocinari postulo. Valete.

Francisci Castelionensis in Vitam Diui Antonii Florentini Archiepiscopi, Procemium.

n On nullis rebus sæpe numero ãnexa ẽ quædã (ut ita dixerim) uis officii atq; honesti necessitas, ut ad certas res peragẽdas non ma nu uiolentia cõpulsi, sed ipsa uirtutis decoriq; necessitudine ita protrahamur, ut a nobis õmitti sine nefario scelere nõ possint. Huiusmo di est, si quis parentẽ ætate cõfectũ ac pauperẽ suis opibus cũ id possit, enu trire cõtẽnat. Si quis itẽ filiã iã nubilẽ potius domi impudicã retinere, quã/ honesto uiro nuptui tradere pertinaciter cõtendat. Aliaq; huiusmodi tam multa sunt, ut uix narratione lõgissima cõprehendi possint. Hac ego deco ri honestiq; necessitate adductus, uitã sanctissimi uiri Antonii Florentini præsulis, qui hoc anno ex hac uita migrauit litteris memoriæq; mãdare cõ/stitui. Quaq̃ enim plures sint alii docti uiri in nostra ciuitate, q̃bus et do/ctrina et ingenio facile cedã, qui rẽ hanc possent sententiis et amplitudine orationis illustrare, tamẽ quia apud eũ Virũ fui et domi suæ ultra octauũ annum gestaq; eius singula aut bonam partẽ ꝓpriis oculis uidi, auribusq; hausi, ad me potius hoc onus officii, quã ad queuis aliũ merito deferri ac pertinere sum arbitratus. Est enim res digna memoratu tũ aliis de causis tũ uel maxime ut qualẽ nostra ætas ꝓduxerit uirũ intelligamus, incredibileq; est his nostris tẽporibus, quibus omnis bene uiuẽdi ac religionis norma la befacta ac pene destituta est, tot tãq; excellẽtes uirtutes i uno homine con/uenire potuisse. In eo nãq; omnis religionis norma, omĩs pietas diuini cul/tus, oĩs sacrarũ scripturarũ certissima doctrina, oĩs deniq; sanctissimæ uitæ Lucidissimũ exẽplar situ erat. Hic oẽs religiosi uiri, siue monachi siue ꝑsby/

teri fuerint, siue etiã epi, poterũt optimã uitæ suæ moruq; disciplinã ac pie uiuẽdi certã regulã adipisci. Hic.n.uir nõ tã postq̃ ex hac uita migrauit, uerũ etiã et antea dũ uiueret, ab oĩbus Italiæ populis, oĩq; Romana curia(de prælatis loquor summisq; pontificibus)sanctus appellabatur. De hoc igitur uiro ea quæ ipse uidi, et quæ ab aliis uerissimis testimoniis accepi, breuiter atq; cõcise dilucideq; narrabo. Aliis q̃ maiori dicẽdi ui, maioriq; eloquẽtiæ artificio præstãt, exornationẽ tantarũ Laudũ amplitudinẽq; relinquã.

DIVI ANTONII ARCHIANTISTITIS FLORENTINI VITA PER FRANCISCVM CASTELIONENSEM VIRVM PRAESTANTISSIMVM EDITA.

a NTONIVS Florẽtina Vrbe oriundus honestissimis parentibus patre Nicolao, matre Thomasina natus est. Is multũ solertia, plus memoria ualuit, ingenio grauis, mitisq; admodũ ac taciturnus, statura corporis nõ magnus, ossibus ac neruis magisquã carne suffultus. In ipsa pueritia religiõis studiosus, ecclesiã et auditionẽ diuini uerbi frequẽtabat, cœpitq; iã tũ orationi assidue cõtẽplationiq; uacare. Ferturq; adhuc puer ad figurã crucifixi, quæ in ecclesia sancti Michaelis in orto(sic enim appellatur)sita est, lõgo tempore singulis diebus accedere cõsueuisse, ibiq; supplex ac genibus flexis diutius orare, adeo ut plurimi id cernentes admirarent̃ tãtã esse in puero tolerãtiã, in orãdo, et in perseuerãdo cõstantiã. Cũ uero letaniæ ac processiones publicæ fierẽt, fratres prædicatores, qui bus iam tũ afficiebat̃, multa cũ grauitate ac modestia sequebat̃. Nunq̃ i ludo litterarũ in quo supra coetaneos suos mirũ ĩmodũ ꝓficiebat, quicquã puerile a sociis suis, qui adhuc superstites sunt in nostra ciuitate fecisse memoratur. Erat.n.iã tum ĩ eius moribus, sermoneq;, ac gestu corporis præmatura senectus, grauitasq; imẽsa. Cũ autẽ ad pubertatis annos peruenisset, aium ad religiosam uitã capescẽdã cõuertit, motus ut sæpius nobis narrabat, ꝑdicationibus ꝑstãtissimi uiri Ioãnis Dominici, qui ex ordine ꝑdicatorum postea suis uirtutibus ita postulãtibus sanctæ romanæ ecclesiæ Cardinalis effectus est. Cuius uiri singulares uirtutes atq; doctrinam, imprimisq; solertiã et acumen ingenii, summis in cœlũ laudibus extolebat Antonius. Erat.n.ĩ eo magna diuinarũ scripturarũ cognitio, in interpretãdo solertia, in ꝓloquẽdo facundia, in rebus agẽdis experiẽtia, et in cõsulẽdo prudẽtia. Ad hunc cũ suscipiendi habitus causa accessisset Antonius (ille enim tunc Fesulis ecclesiã beati Dominici, ac eum cõuẽtum, qui nunc extat a fundamẽtis cõdebat)uisus est hoĩ prudẽtissimo puer acutus quidẽ ingenio ac bonæ indolis, sed ætate tenellus. Iubet illum adhuc aliquot annos expectare,

officia Antonii ĩ pueritia.

laudes Io. Dominici

donec ad pferedã religionis aufteritatẽ fufficiat, et quoniã interrogatus ab eo puer cuinã fciẽtiæ aut facultati operam daret, refpõdit fe decreti lectione plurimũ delectari. Vade inqt cũ totũ decretũ memoriæ mãdaueris, tunc ad ordinẽ admittere. Nõ aufim affirmare qđ loquor. Nã ipfe Antonius nũq̃ de fe nobis talia narraffet, fed in fignum fingularis memoriæ, uulgo hæc de illo fama ferebať. Diciť.n. adolefcẽs tũc ab eo difceffiffe, trãfactoq; ãno ad eũdẽ ita decreto familiarẽ effectũ rediiffe, ut in quacũq; eius libri parte illũ interrogaret, mirũ inmodũ hoĩ fatiffaceret. Tũ uero nõ iam repulfus, fed auidiffime fufceptus, fextodecimo ætatis anno, affumpto Beati Dominici, ac prædicatorũ habitu nouũ induit hominẽ, qui fecũdũ deũ creatus ẽ. Narrauit nobis poftea fanctus præful, mihi. f. Marcoq; pfbytero, cui fũma dilectione, eo q bonus ac fidelis, magnoq; fibi ufui effet afficiebatur, In cuius etiam morte defecit inquit baculus fenectutis meæ, fe anteq̃ ad religionem accederet, uoluiffe de uirtute fua periculũ facere. Cũq; ab efu carniũ abftineret, ut id parẽtes lateret, fingebat fe fumptas de menfa carnes cõfumere, quas poftea clam fub difcũ proiiciebat. In ea uero religione q̃ mitis in fratres, carufq; omnibus, q̃ dicto maiorum obediens, quã orationi lectioniq; affiduus, q̃ deniq; eatum obferuationum (quas conftitutiones appellant) obferuantiffimus fuerit, nõ longa etiã narratione explicari poffe cõfidam. Multa refecanda cenfeo, ne orationis longitudine legentibus moleftiam afferam. Cognita igitur hominis uirtute ftatim a patribus ordinis ad gubernationem aliorum fratrum affumptus eft, multifq; in locis Italiæ prior effectus, Romæ, Neapoli, Caietæ, Cortonii, Senis, Florentiæ, Fefulis, poftremo etiã generalis huius Tufcæ prouinciæ uicarius ac Neapolitanæ factus eft, in quo munere multos Italiæ cõuentus ad ueræ religionis atq; obferuãtiæ regulã reformauit, multofq; annos magna cum diligentia ac feueritate prouinciam gubernauit, circũeũdo ciuitates, pedes fæpenumero incedens. Poftremo uero ætate atq; corporis infirmitate confectus, afellum imitatus perfonã Saluatoris pro iumẽto habebat. Vbi uero afellus aut itineris longitudine, aut uiarũ hyemifue afpitate nõ fufficeret, maiori robuftioriq; iumẽto utebať. Tot uero tãq; graues morbos ĩ eo ordĩe ppeffus ẽ, ut fæpius ad mortis periculum acceffiffe uidereť. Herniã quoq; ingẽtẽ, magna cum moleftia ptulit q̃plures annos, quæ etiã poftremo maximã morti fuæ occafionẽ pbuit. Narrabat ipfe pater nõnũq̃ nobis q̃ multas uariafq; ægritudines perpeffus effet, quot febriũ genera, quartanãq; in primis longiffimã, in phthifim etiã flecti ab omnibus in ipfa iuuentute putabať. Sed ex his oĩbus aiebat. Liberauit me dominus, qppe qui ad maiora feruabať. Trãfeo quã fuerit caritatis amator, et fraternæ falutis zelator ardentiffimus re-

Atť.

Toga præ dic. Anto. a Io. dom. induitur.

præficitur a patribus Antonius

Afelli ufus opa Ant.

cęſere nõ ſolũ ſuorũ fratrũ, uerũ etiã reliquorũ oĩum. Omitto dicere, quã/
to uſui hominũ, eius admonitiões, cõfeſſiones ꝑdicatiõeſq; fuerit. Ad præ
clarũ enim eius facinus, qualẽ ſe ſcilicet in ſua ad pontificatũ aſſumptione
oſtenderet, feſtinat oratio. Cum n. uacãte Florẽtina eccleſia poſt mortem
Bartholomæi de Zabarellis archiepiſcopi. Eugenius quartus in demortui
locum ſuffecturus eſſet, q̃ plures partim de noſtris ciuibus partim de his
qui erant apud Eugenium, qui omnes maximis opibus, maximiſq; fauo/
ribus gloriabant̃, ad eam dignitatẽ cõſequẽdam maxima ambitione fere/
bantur. Diucq; uexatus romanus pontifex pulſatuſq; undiq; precibus, ac
multarũ pecuniarũ pollicitatione (ut fertur) in ambiguo fuit, ad quẽnã ta
le munus merito deferri poſſe uideretur. Poſtulabãt florẽtini uirũ grauem
ſciẽtia, uirtutibuſq; ornatum, imprimiſq; ciuẽ ſuum. Ad quẽ iretur, nõ fa/
cile reperiebat̃. Ita nouẽ mẽſibus ambiguus ſuſpẽſuſq; aĩo romanus ponti
fex ꝑſeuerat. Cui tãdẽ ſubiiciẽtibus uiris religioſis ꝑſonã Antonii, cũ iã an/
tea uirtutẽ hoĩs cognouiſſet, ſtatim eorũ cõſiliis acqeuit, et nõ multo poſt
in cõſiſtorio publico fratrẽ Antoniũ admirãtibus cunctis ac ſtupefactis in exaltatione incogniti uiri archiepiſcopũ Florẽtinũ pronũciauit, ut in illo
id uerissime prophetæ dictũ cõueniret. Nõ eſt inuẽtus ſimilis illi, qui cõſer/
uaret legẽ excelſi. Erat tũ forte Antonius in peregrinatione, et Neapolim
uiſitãdi gratia pergebat. Cũq; in ipſo itinere ad eũ hæc eẽt fama ꝑlata, cœ/
pit uir ſanctus ſtatim de fuga cogitare. A cõſueta uia diuertere propſuit, ad
mare tuſcũ iter dirigere in Sardiniã properabat, quo ibi ut poſtea intelle/
ximus, incognitus latere poſſet. Hæc enim poſtea accepi a nepote ſuo Pe
tro, qui hominem ſtudioſe quæritans talia molientem inuenerat. Cumq;
nepoti id nuncianti, conantiq; eum ad patriam reuocare, ille ſe talem digni
tatem unquam ſubiturum negaret, uelletq; a ſe nepotem dimittere, ille ue/
ro nuſquã ab eo ſe diſceſſurũ aſſereret, neceſſitate coactus Senas a nepote
ſuoq; comite deductus, cœpit quod fuga non poterat, uoluntate firmoq;
propoſito huic de ſe factæ electioni cõtraire. Aſſerebat ſe tãto oneri minus
aptum minuſq; idoneũ eſſe, ſed ſtatim ad eum apoſtolicæ litteræ perferũ
tur. Significatur ei uoluntas pontificis, mandaturq; ut quã primũ Feſulas
ad conuentum ſancti Dominici ſe conferat. Is enim locus nõ lõge a mœni
bus Florẽtinæ urbis ſitus eſt. Cũq; illuc uir ſanctus apoſtolico dicto parẽs
deueniſſet, cœpit pro hac euitanda dignitate ſolicitus eſſe. Ciues qui ad eũ
frequẽtes uiſitandi paſtoris ſui congratulandiq; gratia ueniebant, ut ſe tali
onere liberum eſſe paterentur, orabat. Scribebat Eugenio Litteras, aliaſq;
itidem ſuorum Ciuium in primiſq; Coſmi Medicis, qui tum in noſtra Ci
uitate auctoritate atq; opibus cæteros anteibat, ad eundẽ ſummũ pontificẽ

Antonius Archiepiſcopus florẽtinus dictus ab Eugenio.

Att. Id qđ rare fit.

Feſulæ.

coſmas medices.

de hoc suo firmo, obnixoq; proposito conscribi litteras summis precibus impetrauit. Sic omni qua poterat arte, huiusmodi aufugere dignitatẽ nitebatur. At Romanus pontifex cum sciret optimã se de eo electionẽ fecisse, cũq; nullis persuasoriis litteris, quas plures ad Antoniũ dederat, uideret hominem a suo ꝓposito flecti posse, tandem per litteras nõnullorũ prælatorũ imprimisq; grauissimi maximæq; auctoritatis uiri Dominici cardinalis Firmani, hãc suã omnino uolũtatẽ irreuocabileq; sententiã esse declarari fecit, Missisq; ad eum oĩbus sup pontificatu capiẽdo litteris apostolicis, quicqd pro illis papæ offerri exoluiq; consueuit, non modicã profecto pecuniam, libere cõdonauit. Tum demũ Antonius nullum iã cernẽs sibi subterfugiũ relictũ, cũ hanc summi pontificis uideret obnixam firmãq; sentẽtiam, hoc omniũ suorũ ciuiũ desiderium, ueritus ne uolũtati dei cõtrairet, quæ in his signis tam manifestis apparere uidebat, decreuit ad se nõnullos uenerabiles sacerdotes abbatesq; ac prælatos fere oẽs ciuitatis conuocare, inter quos etiã nõnulli grauissimi ciuiũ affuerũt. Qui cũ ad eũ Fesulas ĩ unũ cõuenissent, declarata primũ pontificis uolũtate, cũ singuli super ea re ab eo sentẽtiam dicere requisiti, ad id oneris suscipiẽdũ hortarent̃, tũ demum oẽs ut simul cũ eo preces deo orationeq; facerẽt exorauit. Qua peracta deũ hoiesq; testatus id cõtra suã uolũtatẽ fieri, prostratus in terrã totus, impositũ a sede apostolica onus suscepit. Videres tũ lachrymas in maxillis omniũ, singulisq; frequẽtes ac gemitus, cũ præ dulcedine tãti facinoris, uirtutisq; suauitate oẽs cõmoti essent. In hoc imitatus ẽ uir sanctissimus antiquos nostræ fidei patres. Nõ ne Ambrosiũ, Nicolaũ, Martinũ, aliosq; maiores nostros, in qbus erat sanctitas immẽsa, hoc itidẽ fecisse memoriæ ꝓditũ est? A qbus hic noster põtifex cũ ĩ cæteris mihi nõ impar illis fuisse uideat̃, uitæ. s. sanctimonia, doctrina, et exẽplis, in huius etiã dignitatis cõtẽptu, q̃ illorũ uirtuti haud dispar fuerit, facile demonstrauit. Ingressum uero ciuitatis non in equo (ut mos esse ferebat̃) sed pedes nõ ꝑtermissa tamẽ solẽni ꝓcessione reliquoq; apparatu, qui ad religionẽ ꝑtinebat, faciẽdũ instituit. Cũq; primo diluculo missã celebrasset extra ciuitatẽ ĩ ecclesia sci Galli, tũ magna cũ solẽnitate, atq; omniũ expectatiõe ciuitatẽ ĩgressus, ꝑmũ ecclesiã sancti Petri maioris, mox inde nudis pedibus (ut mos est) ecclesiã cathedralẽ accessit. Postremo obseruatis cõsuetis cerimoniis satis fatigatus anteq̃ cibũ sumeret, se domũ recepit. Ibi plures prælati cũ nõnullis ciuibus, qui archiepiscopatus custodes appellantur, pro dignitate accepti. Hic iã maiori ingenio maiorique quam in me sit facundia opus esset, ad id. s. explicandum, quanta cum sapientia, quo studio, qua uigilantia, qua iustitia, qua mansuetudine, qua deniq; hominum admiratione tredecim annis pontificatum gesserit. Primum omnium domi familiam modestissimã habere uoluit, eãq; non ma-

dominicus Card. Firmanus.

Antonius lachrymãs oblatã dignitatẽ suscipit.

gnã, sed quæ uix officiis necessariis satisfaceret, oẽm pompã oẽmq; luxum a uictu uestituq; suo ac suorũ eliminans. Nullã habuit supellectilẽ, nullum lũ apparatũ, nõ aulea, nõ uasa argẽtea, nõ canes, nõ equos, ut plærïq; plato rũ faciũt. Vnũ tãtũ paruulũ mullũ, qui sibi etiã dono datus fuerat, domi/ pro extrema necessitate alebat. Aiebat nõ decere platũ bona pauperũ i nu/ triẽdas bestias, aut i queuis aliũ supfluũ luxũ cõsumere. Duob9 pmo uica riis, qui iustitiã diceret, deinde cũ duo cõfusionẽ afferre uiderent, uno tãtũ utebat. Eligebatq; uirũ, quẽ probũ peritũq; potissimũ arbitrabat, cui pro labore annuo cẽtũ aureos mercedis noĩe de suis bonis dari iubebat, procu ratori triginta, aliisq; domesticis ministris, de quo cõuenerãt premio, satis/ fieri integerrime procurabat. Nemo fuit apud illũ, qui nõ sibi satis superq; factum esse corã omnibus profiteretur. Procuratori soli omniũ colligen/ dorũ fructuũ, prouentuũq; ac totius rei familiaris administrationẽ relique bat, reliquã pastoralis curæ solicitudinẽ sibi reseruabat. Vniuersamq; æque familiã, quã sæpenumero in timore domini uiuere hortabatur, optimo ui ctu, secluso tamẽ semper luxu supfluo, pasci iubebat, ipse cibis cõibus uesce bat, in hisq; minime curiosus erat. Semp. n. quid quaq; die comesturus eẽt penitus ignorabat. Qđ ei parabat, apponebaturq;, sumebat. Oĩ sexta feria quadragesimalibus cibis, p se oĩq; familia uti, ieiuniũq; seruari mãdabat. Ie iuniũ quoq; aduẽtus domini singulis ãnis uelut i religione faciebat, serua/ re cõsueuerat, quo etiã tpe nõnũq̃ ouis ingrauescẽte ætate, p corporis im/ becillitate utebat. Ieiunia uero ecclesiæ nulla penitus, nisi morbi grauissimi causa reliqsset. Lectioni diuinæ, quã ad mẽsam semp habebat, ita erat intẽ/ tus ut nullũ posset lector uerbũ minus recte proferre, qđ nõ statim eius cor rectione emẽdaret. Diceres hoĩem nõ ad cibũ, sed ad lectionẽ accessisse. Cœ na eius aut nulla erat, aut breuissima. Surgebat noctu semp adeoq; solicite ut signũ matutini officii cathedralis ecclesiæ præueniret. Cũq; diuinũ offi cium cũ suis clericis magna cũ attentione ac mẽtis deuotione persoluisset, reliquum quod erat tẽporis usq; ad horã diei tertiã lectioni sacræ aut scri/ bẽdis libris, de quibus paulopost uerba faciã, tribuebat. Hora tertia missam celebrabat, quã nunq̃ nisi magna urgente necessitate reliquisset. Celebrata missa qđ reliquũ erat diei, totum in curæ pastoralis solicitudine, in audien/ disq; his, qui multi diuersis de causis ad eum ibant, usq; ad serã noctẽ, præ/ ter id temporis, qđ necessitati corporis cõdonabat, cõsumebat. Neminem inauditũ, nec uillissimum quemq; a se dimittebat. Satisfaciebat omnibus, quãtũ in se erat, quippe qui audiendo patientissimus, ac respondendo mi/ tissimus esset. Tanta enim eius ingenio insita erat humanitas, ut neminem etiam domesticũ ministrum unq̃ quauis de causa in quouis errato acerbe reprehenderet, ut ne paululum quidem irasci aut excandescere posse uidere

O utinam plures An/ tonii.

Bona peu perũ in nu triendas be stias nõ de bent cõsu/ mi.

Atť. Modũ ui/ uendi An/ toniiet mo res.

retur. Dixerat olim cum esset in ordine cuidam ex fratribus suis admodũ carissimo se si quãdo quépiam in aliquo errato asperius corripuisset nõ id ex animi perturbatione sed ex uiolẽtia quã sibi inferebat efficere. Nullis de niq; uexabat̃ iniuriis, nullis cõtumeliis, nullis iacturis mouebat̃ Antonius. omnibus humanus, affabilis omnibus, ut de illo id uerissime dici posset qđ de Moyse i libro deuteronomii scriptũ est. Erat.n. Moyses uir mitissimus super oẽs homines qui morabant̃ in terra. Confluebant ad eum oẽs causæ ciuitatis nõ tãtũ clericorũ sed laycorũ plurimæ, qui de cõmuni cõsensu in eum tanq̃ in optimũ ac iustissimũ cognitorẽ reiiciebãt. Singulis uero diebus religiosis uiris q̃plurimis domus eius referta erat, q partim elemosinas (oĩa enim bona sua i pauperes distribuebat) partim de rebus dubiis certissima uerissimaq; ab eo iudicia reportabãt. Tãta.n erat in eo sacrarũ litterarum cognitio tãta cõsuetudo, tãta deniq; i cõsulẽdo experiẽtia, ut nõ solũ

Act. opinionẽ Ant. apud omnes.

ciues sui uerũ et aduenæ plurimi, principesq; ac prælati de reb9 grauissimis eius sententiã plurimi faceret, ob quã rẽ etiã frater Antonius cõsiliorũ appellari cœpit. Q đ si q̃s libros eius, quos de omni doctrina sacra magnis uoluminibus cõscripsit perlegerit, dicet tãtã in eo hoĩe fuisse sapiẽtiam, ut merito totius Italiæ q̃n potius iuxta euãgelicũ dictũ tãq̃ sal et cõdimẽtũ quodã totius terræ dici posse uideret̃. Si quãdo uero ex illo negociorũ tumultu dabat̃ aliq̃ uel parua requies, stati ad studiũ litterarũ, diuinãq; lectionẽ uel orationẽ cõuertebat̃. Multa.n. alia ꝑter officiũ usitatũ dicere cõsueuerat. Nã psalmos pœnitẽtiæ dicatos cũ letaniis, officiũq; beatæ uirginis, q̃uis i festo duplici, nullo die dicere prætermisisset. Bis saltẽ in ebdomada officium mortuorũ cũ nouẽ lectionibus, et in festis solẽnibus integrũ psalteriũ dicere usitauerat. Quodq; multa admiratione dignũ est, nihil unq̃ legẽdo sed oẽs penitus psalmos memoriter recitabat, hoc enim ii q cũ eo psalmodiã dicebãt experimẽto didicerũt. Asseruit ẽt mihi unus ex suis ueterib9 familiaerib9 se potuisse aiaduertere illũ nõnũq̃ flagris se uerberari cõsueuisse, et hoc ex quo ad Archiepatus dignitatẽ assumptus fuit. Illud sane in eo magnæ grauitatis magnæq; prudẽtiæ signũ erat, ꝙ nulla erat tã magna negotiorũ ꝑturbatio, q̃ ei ad diuinaꝝ rerũ speculationẽ reditũ remoraret̃. Adeo nulla molestia ꝑturbatus sũma pace ac q̃ete i terra ãnis fruebat̃. Dederat mihi sciẽtissimus pater egregiã q̃dã monitionẽ, litterisq; aureis sentẽtiã cõscribẽdã. Cũ.n. molestiã pastoralis curiæ, ac tãtã diuersorũ negociorũ ꝑturbationẽ solus apud illũ detestaret, nõ ẽ inq̃t possibile plærisq; mortaliũ ac fere oĩbus ob eã q̃ ex rebus huius sæculi cõsurgit solicitudinẽ, aliq̃ pace aut q̃ete sedati aĩ ꝑfrui nisi ipse sibi aliquẽ secretũ occultũq; mẽtis secessũ reseruarit, ad quẽ nec negocioꝝ molestia, nec curarũ solicitudo, nec oĩum rerũ agẽdarũ, q̃ foris sunt, ꝑturbatio penetret. Quo cũ negociorũ exercitatio cessa-

Quæ officia persoluebat

O magnũ uirum.

Act. diligenter.

uerit, statim omni passione nudatus animus tāquā ad arcē quandā et ad ho minē quē Paulus interiorē appellat, cōfugiat. Ad quod cōsequēdū magna aiebat arte opus est. Cūq; hac ipse sedati animi pace ac quiete frueretur, nullum tamen pastoralis dignitatis officiū omittebat, nullā sacrorū locorū ac sanctimonialiū mulierū uisitationē, nulla missarū sollēnia, nullas altarium cōsecratiōes aut calicū, seu sacrarū uestiū beneditiones ꝑtermittebat, q̄bus ī rebus omnes cōsuetas cerimonias diligēter accuratissimeq; obseruabat. In ordinationibus uero sacrorū ordinū, itidēq; in ecclesiarū collationibus seu cōfirmationibꝫ nihil muneris penitus accipi aut a se, aut a suorū quopiā pa tiebatur. Aiebat id genus cōmercii haud quāq̄ auaritiæ crimine ab eo, quæ symonia nūcupat̄, alienū esse. Sic etiā reliquis ī rebus ab omni munere īmaculatas inoxiasq; manus seruabat ut nō amicicia, non odio, neq; ꝑcario (ut poetico utar uerbo) a recti iudicii, quā nouisset semita diuertisset. Erat tamen cum illa seueritate summa humanitas, misericordiaq; coniuncta, eaq; in delictis sacerdotū potissimū utebat̄, idq; agebat, ut nec impunitū crimen relinqueret, nec etiā ad uiuū putridū uulnus penitus resecaret. Tātūq; sua industria, suaq; solicitudine factū est, ut clerū, quē satis īhonestū, satisq; de perditū omni genere flagitiorū acceperat, satis modestū satisq; emendatum relinqueret. A multis quoq; erratis ciues suos maximeq; a cōmertiis usurariis reuocans, multos ad rectā uiuēdi normā perduxit. Cœperat primo in ipsis ꝑmordiis sui pōtificatus singulis dominicis diebꝫ ad singulas ciuitatis ecclesias accedere, ibiq; populo qui affuisset, salutis monita ac diuinū ꝓferre sermonē cōsueuerat. At postea cernens id iam uilescere, cū simul huc alii plures egregii oratores diuini uerbi accederent, decreuit in aliū rectius operandi usum id tempus consumere. Sic uir sanctus omnia sui muneris officia magna cum diligentia, maioriq; caritate prosequebatur, nullum uitans laborem. Nullum periculum, non frigora, non æstus, non pluuias obseruabat. Omnes etiam robustissimos iuuenes in tolerādis laboribus anteire uidebatur. Accepi ego ab uno ex suis domesticis ministris illum cū per agros ad ecclesiarum uisitationem accederet, cum sub ardēti sæpius sole ad opus inceptum exire consuesceret, nonnunquā compressos rememoratosq; gemitus, dum equum ascenderet, edere consueuisse, quos ex latenti (ut ille existimabat) ualitudine, uehementiq; corporis dolore inflictos comprimere, ac dissimulare non poterat. Cumq; ille uellet sanctum uirum in ipso itinere remorari, et ad modicam uel parui momenti quietem hortaretur, perge modo aiebat, nostrum iter prosequamur. Illud sane intactū nō ꝑtereā, q̄d ego met in eo uiro singularis patientiæ signū cōspexi. Cū. n. tribus fere annis ante obitum eius relatū fuisset ei suos clericos in maiori ecclesia minus attente, minusq; religiose officia matutina celebrare, cœpit ipse singulis

Nec hoc prætermiseris.

Agebat q̄d officii sui.

noctibus ad ecclesiā cathedralē imponēdæ modestiæ causa accedere. Cūq; quadā nocte magna uis uentorum ac pluuiæ ex hiemis asperitate oīa pturbaret accessimus duo presbyteri ego et Marcus (de quo prius uerba feci) ad antiquū patrem ut illum ab icœpto itinere illa tantum nocte retraheremus Cumq; in sententia permaneret cœpi ego audacius aduersari asserens senectuti suæ illud icōmodum algoris ac pluuiæ (non enim est unita cathedrali ecclesiæ domus episcopalis) maximū detrimentū eius ualitudini afferre posse. Cumq; itidē renuenti dicerē, non ne heri ac nudius tercius hoc egisti pater? hanc tantum cœpto operi noctē interpone, quo te a tanti rigoris, uentorumq; flantiū tempestate cōserues. Tum ille testimoniū apostoli tāquam pro contrario sumens argumēto, in fame inquiens et siti, in frigore et nuditate, cum me tanquā imbecilliorē ad remanēdū hortatus esset, ipse ad susceptum iam munus prosequendū properauit. His tantis tāq; egregiis uirtutibus effectū est, ut magnū sibi sapientiæ nomen, magnāq; sanctitatis auctoritatē non solū apud ciues suos, uerū etiā apud omnes Italiæ populos, apud nobilissimos principes ac Romanæ curiæ prælatos cōpararet. Sūma erat populi sui erga eū reuerentia, summa pietas, magna de eius sanctitate opinio

agebat dei spiritu.

Quāto in honore apud ciues plebeq;.

Quaecunq; illū transeuntē intelligebant, accurrebant omnes simulq; genibus flexis proniq; in terram minores pariter atq; maiores, et nobilissimi ciuium atq; optimates pro benedictione ab eo suscipiēda flectebantur. A sūmis uero pontificibus non solū amabatur, uerum etiam summa reuerentia summaq; ueneratione dignus esse ducebatur. Eugenius quartus, qui cognita hominis uirtute illū ad eū dignitatis gradū euocauerat, paulopost ut eo copiosius frui posset, Florētia illū ad se Romā accersiuit. Erat enim pontificis summi (ut fertur) intentio, maiori eū honestare dignitate, fecissetq; uoto satis, nisi paulopost morbo præuentus diem obiisset. In qua ægritudine Antoniū semper ægrotāti assistere, et per manus eius sacrosanctæ ecclesiæ sacramenta, extremāq; unctionem suscipere uoluit. Non minori eū dilectione aut reuerentia Nicolaus quintus, qui in pontificatu successit Eugenio, prosequutus est. Integritatem atq; hominis sanctitatē nō solū admirabatur, uerū et aliis prædicabat. Diciturq; hoc fuisse ex Nicolai summi pōtificis ore prolatū. Nō minus ego (ait) archiepiscopū Florentinū sanctorum cathalogo ad huc uiuū adscribēdū putarem q̄ Bernardinū mortuū, quem ego multis, uerissimisq; testimoniis omni approbāte ecclesia canonica celebratione decoraui. Magnum profecto uerbū, atq; immēsæ sanctitatis testimoniū, idq; non in Bernardini detractionē, sed in laudem Antonii prolatum fuisse iudicamus. Constituerat etiam idem summus pontifex, ut appellationes causarum atq; iudiciorum, quæ a sententia ipsius Archiepiscopi fierent, ad sedem apostolicā in romana curia non admiteretur. Estimabat enim

nicolaus.v laus magna Ant. per Nico. prolata.

enim uir ſanctus id quod iudicaſſet, nullius cuiuſquã iudicio infringẽdũ. Nil tũ ab apoſtolica ſede petiiſſet Antonius, quod ſiue ꝓ ſe, ſiue pro quo/uis alio facillime impetraſſet. Quinetiam cum in quadam penuria ciuita/tis noſtræ poſtulata primo a ſummo magiſtratu, acceptaq; pecunia publi ca famelicam plebẽ ac pauperes Ieſu Chriſti pauiſſet Antonius, cũ perdu/rante caritate annonæ ſuis ſumptibus prouentibuſq; epiſcopatus ſui qui exiles admodũ ſunt ſupplere nõ poſſet, a Nicolao papa pro paſcenda ple/be magnæ pecuniæ ſubſidium impetrauit. Neq; id ſemel tãtũ, ſed et ſæpius a ſummo magiſtratu conſequutus eſt. Complectebãtur illum pari carita/te, pariq; beniuolentia prælati omnes, ac reuerẽdiſſimi Romanæ curiæ car/dinales, ĩprimiſq; uir magnæ auctoritatis ac uirtutis Dominicus ſub titulo ſanctæ crucis eccleſiæ Romanæ cardinalis firmanus qui de ſe poſt obitum magnũ integritatis ac ſanctitatis nomen poſteris dereliquit. Quid dicam de Petro ſub titulo ſancti Marci, ꝙ Eugenii pontificis nepos fuerat? Quid de Ioanne ſub titulo ſancti Sixti? Quid de eo, qui nuper ſub titulo ſanctæ Sabinæ cardinalis effectus eſt, tũc uero epiſcopus ſpoletanus erat, quo amo re ac mutua inter ſe caritate maxime ob ſimilia ſtudia amplectebatur, cõſu/lebatq; ſæpe alter alterum in rebus dubiis? Quid de reliquis cardinalibus lo quar, quibus ita carus erat ita beniuolentia deuinctus, ut omnes ſancto uiro rem gratam facere ſummo geſtirent deſiderio? Neq; hoc ex officioſa Anto nii Ambitione prouenerat. Nemo enim hominum erat, qui minus eo ad gloriam et ad excellentiam dignitatum accenderetur. Non pecunia, non laude hominum, non uituperatione, non uoluptatibus ullis mouebatꝰ An tonius. Non habitum ordinis ſui, non animum, non faciem aut uultũ ex dignitate mutarat. Cupiebat potius, ut ſæpius ex eius ore audiuimus, (ſi li/cuiſſet) ad ſuam reuerti monaſticam cellulam, quam ad altiora trãſcendere. Memini ego cum quidam ei ſatis impudenter breui eum cardinalem futu/rum adulandi gratia dixiſſet, tum ille de ſcrobe inquit ac propinqua mor/te nobis, non de maiori gradu ac exaltatione meditandũ. Cũque alio item tempore alius eum ſanctitatis nomine appellaſſet, Sancti inquit Antonius, in paradiſo habitant, nos autem peccatores in terra. Poſt obitum uero Ni/colai, ad Calixtum tertiũ, qui ĩ apoſtolica ſede ei ſucceſſerat, a ſummo ma/giſtratu noſtræ ciuitatis legati Romam miſſi ſunt, inter quos, ut legationi adderetur auctoritas, Antonius primo loco electus, collegæ autem eius Gia nocius pandolfinus equeſtris ordinis, Octonicolinus iuris cõſultus, Anto nius Ridolfus, et Ioannes Medices Coſmi filius. Qui cum Peruſio iter fa/cientes, Romam magno apparatu perueniſſent, ſtatuta die in conſiſtorio publico ad præſentiã pontificis admiſſi ſunt, quo ĩ loco ꝙ et perſonarũ au/ctoritate et magna hominũ etiã doctiſſimorũ frequentia celeberrimus erat

quã gratus prælatis curiæ.

Att. Reſponſa Antonii.

Oratores florent. ad Calixtũ .iii

talis fuit ad summū pontificē oratio Antonii, tanta uerborū ac sentētiarū uenustate, tātaq; gestus ac uultus grauitate, uocisq; sonoritate prolata, ut stupētibus oībus nō iā theologus aut orator, sed missus e cœlo angelus pro loquutus esse uideret. Tangebat in ea oratione absconsa mysteria, senten/tiasq; grauissimas adiecerat, quæ omnia nūc enumerare cū ipsa adhuc extet oratio superfluū iudico. Qua ex re id factū est, ut cū Antonius magnū an tea ciuitatis nostræ nomē maiori tū gloria, maioriq; auctoritate illustrasset ad successorē Calixti Piū secundū Romanū pontificē eodē legationis offi cio fungi summo itidem uolente magistratu cogeretur. Nec fuit ea legatio priore deterior aut apparatu, aut personarū dignitate, in qua etiā elegans ac gloriosa fuit oratio Antonii. Fuerūt autē Collegæ Antonii i hac secūda legatione Angelus Acciaiolus equestris ordinis, Loysius Guizardinus, Pe/trus Pacius, Guglielmus Rucellarius, Petrus Franciscus Medices. Qua ue/ro beniuolētia ac dilectione Pius papa ex ea parua quā in illa legatione se/cum habuerat consuetudine Antoniū complexus fuerit, quāq; de eius san ctitate opinionē cōceperit, indicauit postea in obitu eius decretum eiusdē summi pontificis, quam rem paulopost seriosius enarrabo. Illud sane ad maximam Antonii laudē cessisse uidetur, q cum Pius papa in ipsa prima assumptione sua uellet curiam Romanam in quibusdam minus decenter, minusq; honeste usitatis reformari, et ad id curandum aliquos ex grauiori bus cardinalibus constituisset, quos reformatores curiæ appellauit, Anto/niū quoq; illis socium, tanquā optimum ac prudentissimum uirum adie/cit. Sed ea reformatio maiore urgente necessitate tūc intermissa, et in aliud maioris quietis tempus dilata est. Cum etiam Federicus imperator, qui ro/mam ad coronam imperii capiendam profectus est, ad Italiam aduentare diceretur, elegit summus magistratus nostræ ciuitatis Antoniū legatū qui impatori obuiā fieret. Sed Antonius iā senio atq; corporis imbecillitate cō fectus id honoris ad aliū deferri malluit. Hoc dico ut intelligamus qlis erat de prudētia Antonii, deq; eius facundia opinio, neq; profecto falsa. Nā ut cætera omittam in quibus eloquentia Antonii demonstrata est, illud sane silentio prætermittendū esse nō censeo, q cū ex legatione, quā ad Calixtū habuit i patriā cū collegis reuersus esset Antonius, cūq; ad sūmū magistra tū (ut de more est) functæ legationis rationē redditurus accessisset, (totum enim legationis pondus ei incubuerat,) talis, tam longa, tam dilucida, tāq; recenti memoria fuit eorum quæ gesserant in legatione copiosa enarratio, ut a diuino potius quodam quam ab humano ingenio oratio illa habita esse uideretur. Eoq; id magis aduerti, quo omnes, qui tum aderant, pluri/ma admiratione maximoq; stupore perculsos esse cōspexi. In utraq; enim legatiōe sancto uiro comes fui, et secretarii officio functus. Neq; uero usq

Oratores ad Piū.ii.

Federicus imperator

in rebus magnis deerat Antonio magnitudo ai, qđ tū maxime patuit, cum etiā magistratū summū nōnullis in rebus coram redarguere ausus est. Idq; potissimū fecit eo tempore, quo Frācīscus Patauinus qui nūc est Ferrariē. episcopus, tū uero Eugenii thesaurarius huc missus ab ipso summo magi/ stratu pro uindicādis redimēdisq; nōnullis nostrorū ciuiū, qui Romæ de/ tenti erant, uelut obses captus est. Erat tū forte extra ciuitatem uisitationis causa Antonius, qui cum hāc rem accepisset, magna ad urbē festinatione properauit, summūq; statim magistratum accessit, magnaq; detestatione, qđ per illos factū erat redarguit. Clamabat tū summo magistratui Anto/ nius, non licere quauis de causa uiro ecclesiastico, uiolētiam afferre. Quod nisi ab incœpto destitissent, grauissimā in eos excōmunicationis sentētiam publicasset. In principio quoq; sui pontificatus nō minori laude dignum operatus est facinus. Cum enim quadā die uisitādarum ecclesiarum gratia ciuitatem perambularet, uentum est ad quedā locum, ubi ciues multi pu/ blice ad talorum alearūq; ludum cōuenerāt. Quod cū uidisset uir sanctus, illuc accedens p̄cedente cruce summa cū detestatione omnia ludi instrumē ta subuertit. Cū uero sequētibus annis subito in ciuitate nostra ludus no/ uus (q̄ p̄ sortes fiebat) exortus eēt, i quo nō tātū nostra, uerū et romana ciui tas infecta erat adeoq; deperdita, ut oīs pene populus relicto artiū exercitio illuc ad p̄dēdā pecuniā priuatāq; substātiā se quisq; cōuerteret, tāta fuit pa/ storis īdustria, ut sicut repēte aduenerat ludus d̄testabilis, ita repēte penitus extinctus esse uideret̄. Qđ etiā Romæ postea sūmus pōtifex ad imitationē Antonii tolli iussit. Ex qua re unū id bonū cōsequutū est, q̄ cū qdā in no/ stra ciuitate sacerdos ex illis sortibus aureos mille lucratus esset, intercepit eam pecuniā Antonius ac pauperibus erogauit, erat enim tūc quoq; plebs famelica in nostra ciuitate. Nō defuit etiā tū Antonio magnitudo animi, cum sordidissimū hominē ac detestabile caput Ioannis Canini, quē hæreti ca prauitate infectum deprehēderat, nō approbātibus id multis ciuibus flā mis concremādū esse adiudicauit. Quid uero in hac extrema positus ægri tudine, in qua etiā decessit, quibus uerbis, quo animo ecclesiasticā immuni tatem tutabatur, cum per publicos magistratus lata lex esset, in qua contra canones clericorū patrimonia tangebantur, audebat dicere se etiā in sūmū magistratū, nisi ea lex abrogata fuisset, excōmunicationis sentētiā, quin ēt si opus esset, in uniuersam ciuitatē se interdictū ecclesiasticū immissurum. Sic merito eum, ut summæ uirtutis uirū uerebant̄ omnes, colebant ut pa/ trē, ut sāctissimū uirū adorabāt. Neq; id imerito. Erat. n. uniuersorū ciuiū patronus qdā ac pater patriæ, q oīb9 p̄desset, neminē lederet oēmq; substā tiā suā pauperibus erogaret. Neq; id parce aut minutim. Centū. n. aureos in festis paschalibus in pios usus et necessitates pauperū distribuere cōsue/

O magnā Anto. ani/ mi p̄stātiā

Ludus sor tium.

Att. Rem ridi/ culosam et præstabilē

Agendū ē ad instar Antonii.

Pater pa/ triæ Anto/ nius.

uerat, præter quotidinas elemosinas. Nil sibi reseruabat, nil post se in morte nisi necessariã eãq; paruã ac tenuẽ supellectilem dereliquit. Aedificandi quoq; curã aut solicitudinẽ nũq̃ habuit, hoc successoribus aiebat meis faciundũ relinquã. Verũtamen cũ nõ paruis terræmotibus uniuersa esset ciuitas Florentina cõquassata, in restauratione domorũ magnã pecuniã itidẽq; in aliis condẽdis nouis ædificiis ita postulãte necessitate cõsumpsit. Et quoniã terræmotuũ mẽtionẽ fecimus, adiiciẽdũ ẽ illud portẽtũ, qđ apud castellũ sancti Cassiani, qđ a nostra ciuitate octo millibꝫ passuũ distat, biẽnio post terræmotus illos cõtigisse cõspeximus. Nam in uigilia sancti Bartholomæi apostoli summo mane in ipso crepusculo talis tamq; uehemens fuit aeris perturbatio, tãta uẽtorũ procella, ut nulla non modo arbores aut uirgulta, sed ne ædificia quidẽ stare possent. Euulsæ sunt radicitus quercus ingẽtissimæ, aliæ trũcatæ. Pinus quoq; immẽsæ magnitudinis per medium fractæ ac distractæ sunt, uastatiq; sunt agri arboribus. Sed neq; domus ullæ tantã tempestatem perferre potuerũt, omnium tecta euersa ac dispersa, nonnulla etiam integra sublata et longo spacio de loco ad locum trãslata sunt. Pleraq; ædificia penitus ad terrã prostrata sunt, occisi etiã multi promiscui sexus uiri ac mulieres a ruinis oppressi. De pecoribus nihil loquar, cũ in ea procella illud sane poeticũ dici possit. Cũ stabulis armenta trahit. Facta est igitur tunc magna arborum, domorum atq; hominum strages. Illudq; profecto in ea rerum perturbatione multa admiratione dignũ fuit ꝙ cum quædam ecclesia magnam ex ea procella ruinam fecisset, corruentibus aliis undiq; muris ac parietibꝫ solũ tabernaculũ corporis domini intactũ ibidẽ illesumq; ꝑmãsit magnũ sane nostræ fidei argumẽtũ. Fuit autẽ ea rerũ ꝑturbatio ex uẽtorũ cõmotione sine aqua primo, mox subsequuta est ingẽs pluuia, nihilq; in eo turbine salubrius fuit, q̃ breuitas tẽporis, nã octauo fere horæ spacio ꝑdurauit. Breue etiã terrarũ spaciũ ꝑ latitudinem occupauit. Nõ enim integros mille passus cõplexa est. Per lõgitudinẽ uero magis magisq; ad quinquaginta millia passuũ plusue ꝓtracta, et a tyrreno (ut fertur) mari eleuata ꝑ Vulteranũ agrũ ac Florẽtinũ, ad Fesulanũq; usq; peruenit. Res sane magni portẽti, ac nostris tẽporibus inaudita. Erat uero Antonius (ut iam ad illũ redeamus) sicut in aliis accuratus, ita sui cõmodi aut cultus corporis negligẽtissimus, adeo ut post menses multos ad cõmutandas plenas sordibus ac pediculis tunicellas et caligas uix cõpelli posset. Quin etiã id quod ab uno ex suis fratribus admodũ sui familiarissimo accepi, uõ tacebo. Sunt. n. quæ nũc a me scribunt de Antonio uiris grauibus et his qui iam solido, ut ait Apostolus, utuntur cibo, maxime ædificationis causa, ac magnæ sanctitatis exemplar. Quid uero filii huius sæculi de hisce rebus sentiãt, parui facimus. Aiebat aũt frater ille Antoniũ cũ olim cibum

Vis maxima uẽtorũ

Tabernaculũ cõporis xp̃i intactum.

sumeret, petiisse (ut fit) uinū sibi misceri. Cumq; frater ille cyathum in quo paulo ante urina fuerat, abluere ac mūdū reddere festinaret, sic misceto inquit Antonius, nam lotū illotumue esse nil refert. In qua re beato Francisco simile quid fecisse apparet, qui cinerē ferculo immiscuisse dicitur, ne uitio gulæ tangeretur. Vt uero sui ac corporeæ uoluptatis negligentissimus, ita erat æqui iustiq; diligētissimus obseruator. Ab eo quod semel bonum rectumq; esse nouerat, nullis multorū quoq; ac magnorū ciuiū precibus flectebatur. Sic tandē ciues omnes illū admodū uerebantur, et amabāt plurimum. Quin hæc fuerūt Cosmi multa cum sapientia uerba prolata, qui ut opibus, ita et prudentia cæteros ciuium anteire existimatur. Magnæ aiebat fuerūt hac tempestate nostræ ciuitatis calamitates, maiora pericula bellorum, pestis, inediæ, terræmotuū, in primisq; occultarū seditionū, quæ oīa (meo iudicio) nostram euertissent ciuitatē, nisi pontificis nostri merita orationesq; restitissent. O præclara ac sapienti uiro digna sententia. Is etiā ut nuper in successore Antonii, sic prius in ipsa Antonii promotione sua suorumq; postponēs cōmoda utilitati publicæ cōsulendū putauit. Illud sane non est prætermittēdū, quod ad perfectā Antonii gloriam pertinere uideatur. Nihil enim deest (ut propheta ait) timentibus deum. Si enim Antonio tabulis testamētoq; dignitatē suam cuipiam legare licuisset, neminē ei qui sibi in pontificatu successit, præponēdū iudicasset. Eū enim rectū doctūq; uirum existimabat, cuius etiā iudicio in dubiis uariisq; sentētiis sæpius utebatur. Sed de hoc alias, nunc ad Antoniū redeamus. Qui cū iam septuagesimū ætatis annū attigisset (tredecim. n. ut diximus annis pōtificatū gessit) ad quē cū quinquagesimū septimū ageret annū assumptus est, febri quadam lenta correptus, quam flegmaticam phisici appellant, non uehemēti, sed longa ægritudine laborauit. Cumq; cœpisset morbus ingrauescere, uehementiorq; eum febris uexaret, accessi ego ad lectū, in quo iacebat, conabarq; (ut fit ægrotis) hominē cōsolari, simulq; bonā spē et cōualescētiā pollicebar. Ad quod uir sanctus, fiat inquit uoluntas dei. Et paulopost subiūxit prophetæ uerba, quæ scribuntur in psalmo. Dies inquit annorū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Quasi præuidisset uitæ suæ terminū, cum ad eam iā ætatē (ut paulo superius diximus) peruenisset. Imposuerat etiā non multo antea extremā manum ingenti libro magnoq; uolumini, quā summā appellauit, quā longo tempore magno labore, multoq; artificio cōscriptā ut paulopost docebo, nō ad meatus siderū, naturæq; occultas uires demōstrandas, sed ad dandā edocendāq; eā salutis scientiā ediderat, quæ in timore domini edocendo cū perceptione mandatorū eius ac operis cōsumatione posita est. In quo libro quicquid ad cōsideratione speculationeq; sacræ theoriæ, quicqd ad nobilissimarū uirtutū acquisitionē, quicqd deniq;

Cosmi sententia obseruanda.

ægrotat Antonius

Laus uoluminū Antonii. quibus summa nomen est.

ad bene beateq; uiuendi usum pertinere uideatur, dilucide sapienterq; conscriptū est. Nil ibi ptermissum, nil obscure, nil cōcise mutilateq; dictū. Eaq; de causa magno eum uolumine necessario cōclusit. Non enim de uniuersalibus tantū rebus scripsit, uerū etiā ad particularia quæq; descendēs ad hūc nostrū uiuēdi usum, et ad singularē quandā humanæ uitæ operationē, doctrinā accōmodauit. Quā etiā summā, quinq; partitā esse uoluit. Et in prima parte de anima in genere, deq; eius nobilitate, ac de immortalitate animæ disputauit. De infusione eius in corpore. De eius potentiis quæ extrinsecus sunt. De intellectu ac uoluntate. De passionibus animæ. Itē de causis peccati. De peccato ac nocumento eius. Itē de septēplici genere legū. Cuius principiū est. Quā magnificata sunt opera tua domine. Et uade ad formicā o piger. In secūda parte de septem uitiis in specie, et de eorū ramis impri

Opera per ipm edita

misq; de superbia eorū capite, et i primo titulo tractauit de symonia et usuris diffuse, in secūdo de restitutionibus. Itē de iuramento ac periurio. Itē de uoto ac trāsgressione uoti. Postremo de infidelitate eiusq; generibus. Quæ incipit. Cōfregisti capita draconis. In tertia de officiis cuiusq; hoīs cuiusq; cōditionis fuerit. De omni arte atq; usu uiuēdi, utilissimū sane opus quod etiā de statibus hominū appellauit. In quo etiā de cēsuris de excōmunicatione. s. suspēsione interdicto atq; irregularitate copiose ptractauit. Itē de septē ecclesiæ sacramētis. Quæ incipit. Astitit regina a dextris tuis. In quarta uero parte de septē uirtutib9, quattuor. s. Cardinalibus tribusq; theologicis. De gratia spiritussancti in genere. De septē donis eius, et in dono pietatis adiecit. xlvi. sermones de beata Virgine Maria. Incipit, Benedictionem dabit legis lator. In qnta uero historiā a principio orbis cōditi usq; ad tpa sua cōplexus est. Quæ incipit. Loquar propositiones ab initio. Alios itidē breues libellos, quosdam latino, nonnullos patrio sermone conscripsit, ut sacerdotibus minus doctis, aliisq; idiotis psonis consuleret, in qbus omissis argumētorū disceptationibus, nudas cōclusiones breuitatis cā cōscripsit. In illo uero magno ope, quā quinq; partitā sūmā esse diximus, nihil oio dixit quod nō multis rōnibus, maximisq; argumētis, oiumq; etiā approbatissimorū doctorū, Augustini, Hiero. Grego. Ambro. Thomæ aliorūq; testimoniis atq; auctoritate cōfirmatū ptulerit, adeo ut nemo unq̄ i tāto ope quicq̄ minus recte, minus elimate aūt imprudēter platū redarguere potuerit. In qua re illud sane multa admiratiōe dignū ē, eū hoīem, q prius i ordine suo in cōtinua fuerit ac maxima suorū fratrū administratione, deinde i pontificatu in maxima negociorū ac rerū agēdarū pturbatione cōstitutus fuerit, potuisse tot librorū uolumina tā uariis materiis cōscripta, tot doctorū ac sacrorū canonū testimoniis et auctoritate cōfirmata conscribere. Cū igit Antonius (ut paulo superius diximus) iā libros suos pro suo desiderio

ad cōmunē hoīum utilitatē exactos reddidiſſet, cū iā clerū ciueſq; ſuos ex mala uitiorū cōſuetudine ad recte uiuēdi normā maxima ex parte reuocaſſet cū deniq; de ſe oībus mortalibus optimū ſanctiſſimæ uitæ exēplū pbuiſſet placuit altiſſimo corona debita tātorū laborū hoiem nō fruſtrari. In ea igit(de qua nuper diximus)poſitus ægritudine, curauit primo oīa eccleſiæ, (qd oībus mādat fidelib)ſacramēta ſuſcipere. Cūq; i die apoſtolorū Philippi et Iacobi ante crepuſculū extremā unctionē ſimulq; plenariā idulgētiā aſtātibus fratribus ſuis, q ſanctū uirū i ea ægritudine aſſidui ac frequentes magna cū caritate obſeruarūt, ſuſcepiſſet, cūq; illi circūfuſi lecto matutinū officiū decātarēt, pueniſſentq; ad laudes, tū uir ſanctus i ipſa iā mortis anxietate poſitus magno conatu i feruore ſpiritus initiū aliis faciens dixit. Deus in adiutorium meū intēde. Quod imēſæ pietatis ſignū, magna fuit gemituū nobis aſtātibus ac lachrymarū reitegratio. Cū uero qſi ad ipſum uitæ terminū deueniſſet, nec iā ulla niſi pauca admodū atq; ea ſemiintegra uerba pferret, hoc ſæpius ex ore eius uerbū auſcultātibus audiebat, Seruire deo regnare eſt, Quaſi iā laboris ſui pmiū paratāq; ante oculos mercedē i tueret. Aliud hoc itē uerbū ſæpius pferebat. Sācta et imaculata uirginitas, q bus te laudibus efferā, neſcio. Cūq; fratres q totū iā pſalteriū legerāt, eoſdē pſalmos reiterarēt, pueniſſentq; ad eū uerſum pſalmi. xxiiii. qui dicit. Oculi mei ſemp ad dominū, ipe eleuatis tūc oculis erectiſq; ad cœlū manib eūdē repetiit uerſum. Oculi mei ſemp ad dominū, quoniā ipſe euellet d laqueo pedes meos. Simulq; ex cōtinuo labiorū motu, et ex nōnullis perceptis ex ore eius uerbis itelligebat illū in cōtinua tacitaq; pſalmodia detineri. Maxime q; eū pſalmū ſæpius iterare uidebat q in ultimis matutinis laudibus decantat. Laudate dominū de cœlis, et reliqua. Quo etiā in uita, ut ſui fratres aſſerūt delectari plurimū cōſueuerat. Nōnūq etiā porrectā a fratribus breuē domini crucifixi imaginē cōplexus, tāto dilectionis deoſculabat affectu, ut aſtātes oēs nullo pacto lachrymas cōtinere ualeremus. Sequēti igitur die poſt feſtū apoſtolorū hoc eſt ſecūda Maii et in uigilia aſcēſionis dñi poſt lōgā anxietatē ſpūs, ille ſanctiſſimus ſolutis corporeis uinculis ad æthereas ſedes euolauit. Quod magnis ſignis ueriſſimiſq; argumētis ita fuiſſe cōprobat. Ex qbus nō oīa nūc recēſenda, ſed quædā in laudē tātarū uirtutū prætermittenda non ſunt. Illudq; in primis, quod ueriſſima ipſorum fratrum narratione percepimus. Fertur enim quidam ſui ordinis frater Cōſtantius nomine uir magnæ ſanctitatis, cū eſſet in ciuitate Eſculana, et uigilās oraret in eccleſia, uidiſſe manifeſte Antonium eadem ipſa hora, qua ex hac uita migrauit glorioſum ad cœleſtem patriam euolaſſe. Vtq; illud ita eſſe maiori cōfirmaretur argumento, uidit eadem hora alium fratrem qui etiā in alia ciuitate tunc obierat, non iam ad cœlum, ſed ad purgatorias ſedes deſcendere. Quod cum ille aliquandiu reticens ex lætitia inſueta uul-

Atf. Antonii uerba i ultimo uitæ ſuæ.

Obitus antonii.

Cōſtātius Fabrianē. orās uidit Antoniū ad cœlum euolare.

tusq; hilaritate dissimulare nõ posset, pulsat pcibus diu a fratribus tandem
Miraculũ. id quod uidisset, magno cũ gaudio enarrauit. Et de morte utrorũq; post aliquot dies id ita esse certa rei experientia compertũ est. In ipsa quoq; exequiarũ die dũ corpus ĩ ecclesia sancti Marci positũ esset, accessit mulier quæ altero latere debilitato ac stupido diu manca fuerat, tactoq; sacro corpore antequã de ecclesia recederet, integritatẽ uiriũ in toto corpore se recepisse percepit. Sed anteq̃ ad reliqua quæ uolumus signa narrare accedamus, dicẽdũ est quali eum honore in ipso funere pius Romanus pontifex honestare ac gloriosum reddere uoluerit, qui tũ forte in ciuitate florentina aderat, et ad celebrandũ id conciliũ, quod dietã appellauit Mantuã properabat. Primus igitur omniũ statim post obitũ Antonii funus ipsum diligenter ac magnifice curari pro uiri ac ciuitatis dignitate mandauit, Q uampluresq; episcopos aliosq; plãtos ad funus deducẽdũ accedere, ac omnẽ archiepiscopi defuncti familiam longis, pullisq; uestibus indui. Ad quod etiam bona pars ciuiũ, magnæq; auctoritatis uiri honestandũ accesserũt. Reuerendissimus quoq; cardinalis sancti Marci (de quo superius uerba fecimus) tum ex amicitia, tum ex pietate cõmotus, in ipsa cathedrali ecclesia officio exequiarum adesse uoluit. Primũ igit ad ecclesiã maiorẽ deductum, unde rite officio celebrato ad ecclesiã sancti Marci et cõuentũ prædicatorum uesperi magna populi subsequente multitudine corpus trãslatũ ẽ. Sic. n. testamento legauerat, ut iuxta fratres suos humi conderetur. Videres tum uniuersam cõmotã ciuitatẽ a maioribus usq; ad minores, et tam mares q̃ fœminas ad sancti uiri manus, pedesq; deosculandos accedere. Hinc gemitus inde suspi
Att. ria, a multis lachrymæ, a nõnullis lachrymosæ uoces edebant. Neq; hoc tãtum ipsa ciuitas fecit uiciq; in suburbiis positi, uerum ex montibus undiq;
Quãta ue descendentes, ac de remotis regionibus innumerabilis populus accedebat.
neratione Addiderat etiã summus põtifex maximũ eius uiri sanctitati testimoniũ, ut
funus An quicũq; ad sanctũ corpus, benedictasq; manus deosculãdas accessisset, se
tonii cele ptẽ annos, septẽq; quadragenas ĩdulgẽtiæ ac culparũ remissionis. Factũq;
bratũ fue ex noua semp supueniẽtis populi atq; aduenarũ multitudĩe, ut sanctũ cor
rit. pus ĩ ipsa ecclesia aliquot dies uidẽdũ oĩbus, deosculãdũq; necessario poneretur, nec nisi octaua die post eius obitũ sepulcro cõdi posset. Illudq; sane multa admiratione dignũ ẽ, tãto tpe reseruatũ corpus exanime nullũ tetrũ odorẽ edidisse. Quin potius mirabili semp fragrãtia redolebat. Videbatq; omniũ iudicio uenustior, Lætiorq; in mortuo facies q̃ fuerat ĩ uiuo. Insuper manus pedesq; nullo rigore contracti, nulloq; maculati liuore cernebãtur, qđ certe omnibus id cernẽtibus magnũ sanctitatis signũ esse ducebat.
Miracula. Ad signa uero, quæ hactenus post eius obitum uisa sunt, nõ omnia tamen enarrãda accedamus, Sed ut pauloante dixeramus, nõ sunt etiã omnia prætermittenda, ne eam partẽ, quæ multis fortasse in eo nobilissima esse uidea

tur, intactam relinquamus, utque etiã piis mentibus aliqua ex parte satisfa/ctum esse uideat. Pauca igitur ex illis, eaque certissima pstringemus, simulque cum singulis diebus noua semper addi uideantur, aliis hoc munus copio/sius absoluendum relinquemus. Narrauit mihi nuper uir quidam Leonar dus Antonii ciuis Reatinus non ex infima plebe se huius sancti uiri me/ritis nõ tantũ bonã ualitudinem, uerũ etiam incolumitatẽ ac uitam conse/quutũ. Nam cum ad balneas porrectæ profectus in grauissimã febrẽ inci/disset, adeo ut iam de sua salute diffideret, recordatus sanctitatis Antonii pontificis facto uoto statim cõualuit. Filiolũ quoque suũ, q de alto loco ad terrã ceciderat, cum medici iam de eius morte patri meditãdũ præciperent, magna cũ fiducia pater sancto uiro Antonio natũ unicũ toto mentis affe ctu cõmẽdauit, et paulopost filiũ se habere incolumẽ intellexit. Hæc mihi Leonardus ipse longiore narratione cũ lachrymis recensebat, in cuius rei testimoniũ ad sepulcrum Antonii magnã sui ac filioli paruulã imaginem apposuerat. Accepimus etiã a fide dignis mulierẽ quãdã hinc ciuẽ ac nobi lem cum in pariẽdo diutius laborasset, nec difficultati partus ullum reme/dium inuenire posset, superpositis alligatisque eius uentri paucis admodum pilis, qui ex barba Antonii iam mortui abrasi cõseruatique fuerant, illico par tus facilitatem ac perfectionem cõsequutam. Reuerendissimus uero Cardi nalis sancti Sixti uir magnæ sciẽtiæ atque auctoritatis cũ ætate simul ac mor bo cõfectus Senis ad ciuitatẽ Florẽtinã accederet, nũciatusque sibi esset obi/tus Antonii, oculis simul ac mente ad cœlũ erectis a sancto uiro magnum sensibiliter ægritudinis suæ ac corporis passionũ leuamẽ impetrauit. Cũque postea ciuitatem intrasset, ad sepulcrum Antonii supplex cũ lachrymis in testimonium tantæ sanctitatis accessit, ibique lampadem gloriosam accendi uoluit. Quid Luisius qui fuerat Antonii domesticus? Nõ ne patrem suũ Iacobum, qui ob infirmitatẽ ex amentia noctu domũ exire, et solus in tene bris ciuitatem circuire consueuerat, nec ab hoc morbo ulla medicorũ cura biennio sanari poterat, cũ pro eo filius sancto uiro uotũ fecisset, incolumẽ/ac sanum parentem recepit? Quod mihi postea ipse Luisius proprio ore recensuit. Alius itẽ adolescẽs Nicolaus Sacchetus noie ciuis noster cũ gra uissimo apoplexiæ morbo correptus esset, cumque de eius uita penitus me/dici diffiderent, eo quod ultra uiginti et quattuor horas insensibilis perdura/ret, contigit ut duo ex fratribus prædicatorum, qui ad uisitandum infir/mũ accesserãt, cũ illũ pene mortuũ eẽ cõspexissent, reuersi domũ positis ge nibus ad sepulcrũ Antonii orarẽt pro illo, q statim sequẽti die cõualescere cœ pit, sicque nõ multopost cũ magna hoium admiratiõe icolumitati restitutus Possem alia multa signa huiusmodi recensere, quæ prætermittẽda censeo. Pluris eni facienda iudicamus, quæ in eius uita ac moribus uidimus, quæque

Att. Miraculū qđ adhuc uiués fecerat.

ex eius doctrina ac ſapiētia bona naſcunť, quæ ſuperius enarrauimus, q̄ ipſa miracula. Quin etiā anteq̄ ex hac uita decederet Antonius, nō caruit eius uita miraculis. Cū.n. aliquot annis ante obitū ſuū pro officio paſtorali ſuffraganei ſui epiſcopi Piſtorieſis, dioceſim uiſitaret, (eſt enim Floretina ciuitas urbis Piſtorii Feſularūq; metropolis) cūq; ipſas quoq; alpes uiſitādo circuiret, peruenit ad officinā quādam ferri fundendi, cūq; ipſe una cū ſuis comitibus uidendæ nouæ fabricæ deſiderio officinā intraſſet, fertur quidā ex his qui fabrili operi intēti erant, calore ignis ac labore fatigatus, cum eos intrātes officinam cōſpiceret, idq; moleſte ferret, cœpiſſe perturbati animi uerba ac blaſſemias proferre. Mirum eſt profecto qđ fertur. Statim cœpit ferrū congelari, adeo ut nullo igne, nullo labore, nullaq; arte fundi poſſet. Sicq; tota illa nocte perdurauit. Sequenti mane officinæ magiſter, ſancto (ut uidetur) ſpiritu afflatus ad Antonium accedit, eumq; ſummis precibus exorat, ut ad officinam accedens ſuper illam ſignum crucis, ſuamq; benedictionē infunderet. Quod cum feciſſet Antonius motus uiri precibus ferrum, quod prius duriſſimum fuerat, ſtatim fundi cœpit. Hoc mihi, hi q cum ipſo præſule præſentes fuerāt, poſtea ut in patriā reuerſus eſt, magna cum gratulatione retulerunt. In alia itē uiſitatione ſuæ dioceſis, eius ſcilicet partis, quæ eſt Bononiā uerſus, quæ mugellus nūcupatur, cū perueniſſet ad quādam plæbem, nūciatūq; eſſet ei plæbanū loci grauiter ægrotare, acceſſit uir ſanctus ad lectū ægroti, cūq; ſuper eo quoddā euāgeliū, certaſq; orationes perlegiſſet, paulopoſt ſacerdos, qui prius de ſalute ſua parū ſperabat, cœpit integerrimæ ualitudinis uires reſumere. In qua re non dubitabant omnes qui aſtiterant, id Antonii orationibus impetratum fuiſſe.

Itē aliud.

Illud ſane mihi profiteri licet, qđ in noſtra familia experimēto didici. Cū enim alio itē tempore eccleſias rurales uiſitaret Antonius, et me alioq; propinquo meo impetrāte ad uillam noſtrā Caſtilionenſem diuertiſſet, ibiq; pernoctaſſet, cum ſequēti luce diſceſſum pararet, cœpi apud illum calamitatē noſtrā deplorare, ex eo ꝙ cū tres eſſemus ĩ familia noſtra, ex q̄bus unus ſolūmodo Dantes nomine uxorē, eamq; multis annis ſterilē haberet, breuiq; extinctiōe antiquæ familiæ dubitari facile poterat, ſimulq; benedictionem domui noſtræ in auxiliū ſuſcipiendæ prolis ab eo dari petii, atq; impetraui. Factūq; eſt non multopoſt, ut ea quæ multos annos apud uirū ſuū ſterilis fuerat, ipſo adhuc uiuente Archiepiſcopo mares ac fœminas, eoſq; uenuſtos cœperit filios procreare. Continueq; in ſuſcipienda noua prole hactenus perſeuerat. In qua re ego benedictionem ſancti uiri tantum ualuiſſe non dubito, ut deſiderii noſtri compotes efficeremur. Hæc de ſignis, quæ partim in uita, partim poſt obitum eius uiſa ſunt, cum multa alia, ac pene infinita recenſeri poſſint, pro tempore dicta ſufficiant.

Att.

Non possum autem huius tanti uiri mortem atq; absentiam non summo merore, summoq; desiderio prosequi. Dicitur beatus Ambrosius cum sibi obitus cuiusdam optimi ac praestantissimi uiri nũciatus esset, multis lachrymis faciem irrigare cœpisse. Cũq; ille qui id nũciarat, admiraretur hominẽ grauissimum in tantam (ut ita dixerim) molliciẽ flecti, non est inquit Ambrosius deflenda tanti uiri carẽtia, qualem uix multa saecula producere potuerunt? Merito igitur eius obitum defleuerunt omnes boni, omnesq; uiri religiosi, qui freqũẽtes ad eũ accedẽtes consulebant hoĩem in rebus dubiis, quibus tanquã oraculũ quoddam totius Italiae certissimas irreprobabilesq; ueritatis sententias proferebat. Defleuerunt eum non immerito pauperes Iesu xp̃i, quibus patronus, altor, ac tanq̃ pius pater extiterat. Tota deniq; ciuitas, uelut publico luctu sanctũ uirũ pioq; desiderio ꝓsequuta ẽ. In primisq; optimi ciues, atq; optimates, qui illũ tanq̃ sanctũ uirũ nõ solũ uenerabant, atq; colebãt, uerũ ẽt uerebãt maximã se ĩ eius morte fecisse iacturã ꝓfitent, tãta erat apud illos autoritas sancti uiri. Illudq; sane inauditũ, atq; multa admiratione dignũ est, q̃ dũ eius funus ad ecclesiã sancti Marci deferretur, ab animaduertẽtibus cernebatur. Vt enim dũ uiueret, cõcurrebãt uniuersi uiri ac mulieres ad locum, qua illum transeuntem intelligebant, submissiq; in terram ac proni sanctum praesulem adorare consueuerãt, sic exanimi tunc corpori ac feretro inclinati, positisq; in terra genibus, nõ curantes etiam pluuiam (quae tunc forte ingruebat) omnes nõ tantum ciues, uerum et aduenae, qui tũ multi in nostrã ciuitatẽ pp p̃sentiã summi pontificis aduenerant, tanquã consuetam ab eo benedictionem accepturi, consuetam adorationem (licet mortuo) humiliter ac deuote praestabãt, magnũ de sua erga eum fide ac reuerentia testimonium reddentes, maiorem de tali iactura luctum ostendentes. Quis tãtam calamitatem Christiano populo inflictã non deploret? Quis tã praeclarũ iustitiae ac ueritatis lumen extinctum non defleat? Vereor ego profecto, ne posthac sublato e medio tãto lumine in obscuram tenebrarum caliginem, atq; in grauissimas temporum rerumq; omnium perturbationes protrahamur. Fuit sanctissimi praesulis obitus anno domini. Mcccclix.

Auctoris uerba.

Freqũẽtes ciues et plebes ad funus Anto.

EPITAPHIVM PRO EIVS SEPVLCRO.

Hic est ille tuus pastor Florentia, pro quo
Non cessas mœsto spargere rore genas.
Patribus haud Priscis pietate Antonius impar
Qui scripsit quicquid littera sacra docet.

ALIA NOMENCLATVRA ARCHIANTISTITVM LEANDRI ALBERTI.

Paulus Perusinus. Ra mũdus ex Medullione.

PAVLVS Pilaster Perusinus Gradensis Patriacha. RAIMVNDVS ex Medullione, uir et nobilitate ac quadam animi lenitate conspicuus circa annum domini. Mcclxxxi. ecclesiam Vapicensem iussu pont. gubernandam suscepit, deinde post nõ multũ temporis Ebredunensis Ciuitatis Archiepiscopali infula dignatus est. His.n.duabus ecclesiis annis tredecim omni cum laude præfuit. Verum paulopost cõuentum Generalem per patres nostros actum apud montem Pessulanum quem sua præsentia, compositione morum, ac uirtutum elegantia ornauerat, diem suum deuote obiit anno domini. Mccxciiii. apud Buxum, exinde uero ad Cœnobium ordinis nostri Cistarien. Translatus est.

Stephanus. Nicolaus. Bonacursius. Petrus. Guihel. Matthæus. Isuardus. Nicolaus. Alexãder. Andreas. Egidius bonon. Iacobus. Consilius. Nicolaus. Stephanus. Lãdulfus. Rostãgus.

Iis adiũgam STEPHANVM Truchanum Archiantistitẽ, IOANNEM primo Antistitem Firilandensem, postmodum Archiflaminẽ Vpsalẽsem in prouincia Daciæ NICOLAVM Tyri Archiepiscopũ, atq; eius successorẽ BONACVRSIVM. Quos omnes IVO Gallus doctrina, et fama fulgentissimus urbis Nazarethæ Archipræsul anno domini florens. Mcccvii. sequitur cum PETRO de Conflitto Tyrensi, GVILIELMO de Morecha, et MATTHAEO de Constino, ambo Corinthii. Nec prætereundi sunt ISVARDVS Archiflamen Thebanus, NICOLAVS de Seza, Zaratẽsis ALEXANDER Hungarus, Cretensis, ANDREAS Græcus, Colocẽsis Citabimus post hos EGIDIVM ex nobilissima Gallutiorũ familia Bononiẽsi ortũ uirũ sciẽtia et religione clarissimũ Creteſẽ archiepiscopũ, qui uita excessit anno domini. Mccccxl. Bononiæ inq; sepulcro tanto uiro digno sepultus, quod adhuc cernitur ante aram maiorem Basilicæ prædicatoriæ. Citabimus etiã IACOBVM Tudertinũ, CONSILIVM. olim ordinis prædicatorum procuratorẽ in Ro. Curia Archiflamines. Quid et si accersiuerimus NICOLAVM Archipræsulem in insula Sardiniæ? STEPHANVM Hispanum Treuanũ Archiantistitẽ? LANDVLPHVM antea antistitem de Vico, deinde archiepiscopum Materanum per Clemẽtem. v. procurante Carolo Sciciliæ rege. Mcccvii? et Rostangum Caudolã ex Gallia Narbonensi Sydoniensem episcopum deinde archipræsulẽ Neupotensem in Achaya declaratum per Clementem pontificem anno domini Mcccvii? Cæteros omitto ne tãdẽ lectori fastidio essem. Sat igitur hos acciuisse mihi uisum est, Ad antistites itaq; mea festinat oratio. Quorum citatio uoluptatem omnibus (ut reor) allatura est.

EPISCOPI EX ORDINE PRAEDICATORVM.

IO. ANTONII FLAMINII FOROCORNELIENSIS PRAEFATIO IN MAGNI ALBERTI VITAM AD LEANDRVM ALBERTVM BONONIENSEM ORD. PRAEDICATORVM.

SOLENT Pleriq; mi Leander eruditi uiri non libēter in iis exercere ingenium, quæ ad religionem christianā pertinere uident, immo tanq̄ uilia sint, ac floccifacienda, si quis operam ab iis talem exigat, dedignant̄, ac stomachari uidentur, tanq̄ inanem operā sumant, in qua nec eruditionem ostentare, nec facundiam possint, et, ubi non Iouis, non Martis, non Apollinis mentio fiat in iis, quæ ad religionem pertinent, ī iis uero, quæ ad præclara uirorum excellentium facinora spectant, ubi non Hannibalis, aut Scipionis, non Pompeii, aut Cæsaris, atq; similium res gestæ memorentur, insipidam esse, ac insuauem orationem arbitrantur. Hinc fit, ut post Hieronymum, et quosdā alios non minus eloquentia, q̄ sanctitate illustres, pauci admodum inuenti sint eloquentes uiri qui claroru hominū, quorum numerus pene infinitus est, et quorum splēdore christiana res creuit, ac illustrata est sancte, ac fortiter gesta litteris mandauerint tanq̄ materiam artificii quidem, ac eloquentiæ minus capacem. At non sic ueteres illi uiri in sua religione uersati sunt, qui studium omne, ac ingenium ad excolendam illam, et amplificandam contulere, dum alii fastos scribunt, et ritus sacrorum, ac cerimonias omneis diligenti, ac eleganti stilo complectuntur, Alii sanctorum uirorū dicta, et facta memoratu digna posteris tradunt, Alii deorum laudes impense concinunt. Quare magna reprehēsione digni sunt christiani eruditione, ac facundia pollentes, qui studium omne suum a scribendis his auerterunt. Quo factum quidem est, ut innumerabilium pene sanctorū res gestæ partim obliuioni traditæ sint, quia defuere, qui scriberēt, partim adeo rudi, ac inepto stilo cōtextæ fuerint, ut illarum maiestati multum incondito, ac insipido sermone detractū sit, et simul eruditorum aures ab earum lectione deterreantur. Quare ualde tu quidem laudandus es qui hoc intelligens et ipse multa scribis, et simul eruditis hominibus, quos non male operam hanc præstare posse arbitraris, scribendi talia negotium præbes, quemadmodum impræsentia mihi tanq̄ eius nomenclaturæ homini, qui uelim et possim non modo tibi, sed et cæteris uere christianis hac in re morē gerere. Quare, tametsi mearū ipse uirīū sim cōscius, et maiora, q̄ possim soleas mi Leāder tibi de me polliceri, quod proximis litteris a me petisti

nõ tam tua, cui omnia gratificari maxime cupio, q̃ religionis causa libenter feci, et magni Alberti uiri mediusfidius tam sanctitate, q̃ omniũ uirtutum, et disciplinarũ genere clarissimi uitã literis mãdaui Qua quidẽ in re, si tibi (ut maxime uolui) satisfecero, putabo, cæteros quoq; nõ illitteratos homines nostrũ hoc studiũ, et operã nõ improbaturos. Ab ipsis igitur pene cunabulis exordientes præclarã pueritiæ indolẽ oculis primũ subiiciemus ut omnibus pateat, quibus initiis ad tantũ culmen uirtutũ, et mirandam uitæ sanctitatem euaserit. Iuuat .n. uidere quibus initiis, et quasi gradibus summi uiri ad eã claritatẽ, quã adepti sunt, ac nominis ĩmortalitatẽ peruenerint

MAGNI ALBERTI VITA PER IOANNEM ANTONIVM FLAMINIVM EDITA

SVEVI GERMANIAE SVNT POPVLI II QVIDem toti regioni, quæ ad Rhenũ pertinet, fluuiatili (ut autor est Strabo) supereminẽt qui potentia, et hominũ frequẽtia reliquos antecellunt, gens nũc quoq; queãdmodum priscis illis temporibus ut bellicis præclara artibus, ita numero, et claritate uirorũ insignis. Sed alios prætereo quorum splendor hanc gentem illustrauerit. Vnus Albertus, cui refertissimus omniũ disciplinarũ thesaurus Magni cognomentũ peperit, satis illustrare potuit in ea gente natus. Sed neq; natio illa, neq; tota Germania tãti capax luminis fuit. In totum orbem christianũ sese diffudit, et tanq̃ splendidissimũ sidus enituit. Patria illi Longinense oppidum fuit. In eo educando parentes optimi studio, et diligentia, quanta potuit adhiberi, sunt usi, quem, ut statim per ætatem licuit, optimis præceptoribus erudiendũ tradiderunt. Magno præcipue cultu, ac ueneratione castissimam dei genitricem per omne uitæ tempus coluit. Igitur pueritiam transgressus, ac sextum decimũ ætatis annum agens templum (quod frequẽter faciebat) semel ingressus orationi tota mente erat intentus, et gloriosam uirginẽ, imprimis precabatur, ut sibi adesset, ut dubiũ, et plenũ discriminis adolescentiæ suæ iter in uiã salutis æternæ dirigeret. Affuit illa cõtinuo, et cælesti uoce allocuta supplicẽ suũ bono animo esse omnia de se sperare iussit. Verum illud præ cæteris monuit, ut relictis uitæ huiusce illecebris tutiorẽ uiuendi modum iniret, et recenti prædicatorũ ordini, ac sectæ, quã ipsa nuper a filio ad sustentãdũ christianæ reipu. labentem statũ impetrasset, sese insereret, pollicita fore, ut sapientia sua, quam diuinitus acciperet, lumẽ totius ecclesiæ ingens euaderet. Quod ille maturo tempore, uti mox relaturi sumus, executus est. Postq̃ igitur in grãmaticis quantũ res postulare uidebatur, eruditus est. Patauium se cõtulit urbem Venetiæ clarissimã, ubi studia bonarũ artiũ etiam

Sueuorum potẽtia.

Patria Magni Alberti.

Beata uirgo Alber. alloquitur

tũ florebat, ut illis incũberet. Mos autẽ illi fuit, monasteria frequẽter adire, et cũ cœnobitis præcipue diui Dominici cõsuetudinẽ habere, In quibus erat insignis; et tum multæ uit famæ Iordanes, quẽ libenter audire solebat et ibi monasticã inire uitã cupiebat. Sed erat impedimento auũculus, qui postq̃ id cognouit (morabatur enim et ipse Patauii) non prius destitit, q̃ iureiurando illum adegit, ut sibi promitteret, fore, ut infra certũ tempus ad prædicatores cœnobitas non accederet. Sed eo tempore decurso ad pristinã consuetudinem rediit. Cumq; in eodẽ proposito ineũdæ melioris uitæ perstaret, dubitaret tamen, ne forte non posset in ea perdurare, et ita cum dedecore ac ignominia cogeretur ab ea deficere, tale forte somniũ uidit. Putauit se liberiori uitæ renunciasse, atq; in cõsortiũ prædicatorũ, quos dixi, et quos mire obseruabat, admissum, Sed postmodũ quasi pertæsum monasterii angustias, et asperitatem ad pristinam uitam esse reuersum. Tali quidẽ somnio non parum ab incepto deterrebatur, tanq̃, quod futurũ esset, præmoneretur. Verũ die, qui secutus, diuinitus puto contigit, ut eximia præditum eloquẽtia, et sanctitate uirum Iordanẽ audiret de fraudibus antiqui hostis disserẽtem, et quot modis, et quibus artibus mentes humanas inuaderet, et animis hominũ illaberet, præcipue quos cerneret, uelle se totos deo dicare. Cuius quidem oratione ita cõmotus est, ut mox illũ adierit tanq̃ diuinitus consciũ, quid mente agitasset, et somniũ, quod nocte proxima uiderat, exposuit. Agnouit ille hostis insidias, et sapientissimo consilio suo, ac efficacissimis adhortationibus ita iuuenẽ perpulit, ac postmodũ in sentẽtia confirmauit, ut reiectis uitæ liberius actæ illecebris, atq; repagulis oĩbꝰ, Christũ cõtinuo secutus fuerit. Fuit autẽ nõ acri admodũ ingenio in adolescentia sua Magnus Albertus, quare primis illis mẽsibus, quibus monasticã uitam exorsus est, pueriliter angebatur, ꝙ hebes ingenio esset, atq; ob id cæteris in monasterio æqualibus haberet inferior, qua sic ille cura torquebatur, ut aliquando cogitauerit, ad pristinã uitã, abiecta monastica reuerti. In qua sententia cũ perstaret, tale somniũ uidisse illũ memorãt. Putabat auditorii parietes se se opponere uolenti abire, cumq; per scalas illius cœpisset ascẽdere, quattuor uidebat forma præcellenti, et cultu uenerabili matronas, quæ ascẽdente illo paratæ ad repellẽdum uidebantur, et ab ea, quæ in ordine prima erat, continuo ita repulsus est, ut parũ abfuerit, quin per scalas deturbaret. Cum tamen postmodũ ille perseueraret in proposito, et iterũ ascendere cœpisset a secũda similiter repulsus est. Cumq; idem tertio fecisset, a tertia itẽ sed cũ obiurgatione reiectus est, Ait. n. illa. et quonam impudẽs progrederis? Cui Albertus, hebetudo inquit ingenii mei facit, ut hinc abire decreuerim, Neq;. n. ferre possum, ꝙ ex omnibus, qui mecum studẽt, me sit nemo hebetior, atq; indoctior. At mox illa, sed ne te hoc deterreat, Est enim no-

Iordanes uir clarus

Somniũ Alberti.

Albertus togã prædic. sũpsit

Att. Visionem

biscū magna dei parēs, quæ tibi nullā in re defutura est, si ad eā cōfugeris, quā nos quoq; pro te rogare sumus paratæ, Nam eius ancillæ nos sumus. Quibus auditis mire lætatus est ac simul rogare illas cœpit, ut suis eam precibus sibi fauorabilē redderet, quæ continuo ab illis rogata Albertū percūctata est, quid sibi cuperet. Respondit philosophiæ scientiā. At illa, fies, inqt, uoti compos. Tu modo operā deinceps studio diligenter impende. His dictis nō cōfirmatus solū, uerū etiam ad permanendū, et prosequenda studia mirifice accensus est, tanq̄ oraculo per somniū admonitus. Nec fides abfuit Siquidē, quātū postea in studiis philosophiæ profecerit, ea, quæ dicentur a nobis, quæq; ille scripsit, facile indicabunt. Verum post hæc rogare crebro ipsam dei genitricem solebat ut ita superno lumine illustraret, ne philosophorū opinionibus unq̄, et rationibus deceptus in fide christiana labaret, ne ue se aberrare permitteret. Cui felix ipsa uirgo cælesti præsentia ita futurum spopondit, eumq; doctrinæ suæ splendore totā ecclesiā aliquādo illustraturū, atq; in fidei integritate ab hac uita migraturū, et ut ita futurum magis crederet, signū dedit, fore, ut aliquando memoriæ lapsum in publica lectione pateretur. Idq; euentu ipso comprobatū est. Tenebat aūt flagrāti religionis amore. Syncæritati mentis maxime studebat. Orationi frequēter uacabat. Labori uero nulli unq̄ in studiis parcebat. Sed erat illi consuetudo ad altitudinē cœlestiū arcanorū magis precibus, et oratione penetrare, q̄ studio. Quod nō solū ipse suis auditoribus dicere solebat, sed etiam in principio suæ summæ testatus est, cuius hæc uerba sunt, Oratione, ac deuotione plus acquiritur in diuinis scientiis, q̄ studio, illudq; Salomonis ex sapientia dictū adducebat, Optaui, et datus est mihi sensus. Inuocaui, et uenit in me spiritus sapientiæ. Breui autem tantū profecit, ut uulgo philosophus nuncuparetur, Artes. n. quæ liberales appellantur, adhuc iuuenis perfecte adeptus est, et naturæ arcana cognouit, quod quidē illud idicat, quod in libro de lapidibus ipse scriptū reliquit his uerbis. Volo narrare, quod uidi, et expertus sum ego ipse, et postea causam ostendere, et modum, per quē a natura efficitur imago. Dico igitur, q̄ me existente Venetiis cum essem iuuenis incidebantur marmora per serras ad parietes templi ornandos. Cōtigit autē in uno marmore iam inciso tabulis incisis sibi applicatis apparere caput pictū pulcherrimi regis cū corona, et longa barba, neq; in aliquo peccare uidebat̄ pictura nisi in hoc solo, q̄ frontē in medio uidebatur habere nimis eleuatā, et ascendentē uersus uerticē capitis. Sciuimus autē omnes, qui aderamus, hoc a natura fuisse pictū in lapide. Cū autē a me quæreretur inordinationis causa frōtis, dixi, lapidē illū ex uapore fuisse cōgelatū, et in medio p calorē fortiorē, et uaporē iordinate ascēdisse ultra modū. Fuit aūt figura eiusdē coloris cū lapide. Erat autē illi cū tāta disciplinarū claritate, et

Cōfirmat̄ in religiōe a beata uirgine.

Atē. Petitionē Alberti.

Oratione magisquā studio profecit.

Philosophus nuncupat̄ Alb

excellentia summa integritas uitæ cõiuncta, ut iure omnibus tanq̃ speculũ esset, ac uiuendi norma. Paucis igitur annis lector cõstitutus in multis præclaris urbibus magna cum laude docuit. Singulari charitate suos auditores prosequebatur, quorum utilitati, incredibile dictu est, quantopere studeret. Docuit autem primũ in Ildensemẽsi monasterio, quod est in Saxonia. In tiburgensi postmodum. Dein uero Ratisponæ, et Argẽtinæ. Cum autem postea Coloniæ profiteretur nondũ magisterii titulum adeptus, diuus Thomas Aquinas Parisiũ missus est, unde opera fratrũ, et amicorum suorũ, qui retrahere illum ab inchoata monastica uita cupiebant, litteris apostolicis in Italiã reuocatus est, et monasterio montis Cassini a pontifice maximo præfectus. Sed ille onus eiusmodi detrectans, clam fugit ex Italia, et Coloniã se cõtulit, ubi factus est Magni Alberti auditor, donec Parisiũ ille transmissus est, ubi iã clarus ubiq; fama theologiæ Magisteriũ, et cathedrã sortitus est. Nec tamen tanto rerũ successũ, et celebritate nominis eius inflata mens est, aut quicq̃ de consuetudine sua et mansuetudine remisit, in tanta hominũ de se opinione et admiratione nihil se efferens, mitis in omnes, et mire modestus, quorũ sententias minus probaret. Sacra eloquia summa cũ reuerentia tractauit, in quibꝫ siquid inerat nimis arduũ, atq; difficile, potius malebat ignarus uideri, q̃ sententiã præcipitare aut aliquid affirmare. Et hic quidẽ ueteribus et sanctis uiris mos fuit, qui quanto propiores deo fiebant, tãto sibi minus arrogabant cælestis magistri sententiæ memores, qui ait ĩ euãgelio, Discite a me quia mitis sum, et humilis corde, quo quidẽ bono nihil est, quod eẽ gratius deo possit. Magnũ erat Alberti nomẽ Parisii, cũ præcipue sẽntentiarũ libros cũ ingenti omniũ admiratione esset interpretatus. Diuinũ erat in eo ingenii acumẽ. Melle dulcior ex eius ore manabat oratio et quæ docebat, efficacissime auditorũ sensibus insinuabat, quorũ tãta quidẽ erat copia, ut, cũ nõ caperet eos consuetũ auditoriũ, necesse fuerit aliud publice cõstituere, quæ postea Magni Alberti platea nũcupata est. Et quãq̃ studio, et publicæ lectioni tantã operã impenderet, priuatã nihilominus orandi frequenter et cõtemplãdi cõsuetudinẽ nõ dimittebat. Sciebat enim quinã finis esse studiorũ deberet, et ad deũ oĩa esse referẽda. Voluit aliquãdo antiquus hostis a studio, cui tũc maxime intẽtus erat, illũ retrahere, eius cubiculũ sub habitu, et forma monachi cuiusdã ingressus. Sed ille dolũ persensit, et salutari crucis in eũ signo conuersus, uerba illa de euangelio protulit, Vade retro Sathana, qui fraudẽ sibi nõ cessisse uidens cõfestim euanuit. Anno sui magisterii tertio Coloniã ad profitendũ reuersus est, ubi inter cæteros auditorẽ iterũ habuit diuũ Thomã, quẽ sub Magno Alberto nouẽ annos militasse memoriæ ꝓditũ est. Cuius fama in tantũ iã creuerat, ut augeri ultra nõ posse uideretur. Nec tamẽ quicq̃ de cõsuetudine sua orandi, et

Profitetur in ꝓclaris urbibꝫ Albertus.

Diuus thomas Alberti auditor.

alberti magnum nomen Parisii.

Ast. diaboli dolum.

cõtemplãdi remittebat, ita ut miraculis etiã clarefceret, quæ res quãtus apud deũ effet, facile indicat, ad quẽ (ut iam dixi) omnia referebat. Cuius illud fu
Att. per quarto fẽtẽtiarũ memorabile dictũ extat. Scire nihil facit, aut parũ ad
diligenter. uirtutẽ, uelle autẽ, et operari multũ. Incredibile dictu eft quãta ueneratione fumptæ carnis a Chrifto redemptore myfteriũ profequeret. Poteft autẽ id perfpici ex eo tractatu, quẽ de myfterio eius facri, quæ miffa dicitur, et ex libro, quẽ de Eucharistia cõfcripfit, ubi nõ uidetur folito more, fed fupra humanã facultatẽ loqui. Ibi enim fublimius, et excellentius, q̃ credi poffit, redemptionis humanæ myfteriũ explicauit, ut, qui attente legat, putet, nõ humane ore, fed diuino locutũ, ubi arcana illa perpaucis nota, recludunt, et tã copiofe explicantur, ut tãtũ autoritatũ aceruũ iure poffis diuinæ fcripturæ thefaurũ appellare, ut nemo copiofius, atq; diffufius eiufmodi materiã tractaffe uideatur. Taceo tractatũ quoq; illũ, quẽ de dominici corporis, et fanguinis myfterio edidit, in quo fingulis fermonibus illud thema præponit, Venite comedite panẽ meũ, quamq̃ nõ defunt qui diuo Thomæ Aquina
Liber de eucharistia per Alber. editus. ti illũ adfcribunt. Sed errant. Siquidẽ in colonienfi cœnobio prædicatorum extat liber ille magna ex parte ipfius Alberti manu cõfcriptus. In quo tamẽ alterius quoq; deprehenditur quafi ac per uices fuccedens manus. In fine tamen, ficut et in principio quidã fermones funt integri eius manu defcripti. Neq; hoc dubitari poteft, cũ multis in locis libri uifantur toti manu illius exarati, ut coloniæ, quæ in euangeliũ Matthæi fcripfit, et de animalibus. Et
Manu propria fcribebat q̃cũq; edebat. hic quidẽ mos illi fuit, fcribere propria manu quæcunq; ederit, fed ita incõdite, ut omnẽ in codicibus ornatũ afpernaretur, fic quidẽ, ut inquibufdam nec capitales extent litteræ, nec margines, ut imitatus diuũ Hieronymũ uideri poffit, qui in prologo in Iob inquit. Habeant, qui uolunt, ueteres codices uel in membranis purpureis auro, argentoq; defcriptos, uel initialibus (ut uulgo dicitur) literis onera magis exarata, q̃ codices, dũmodo mihi meifq; permittant pauperes habere fchedulas, et non tam pulchros codices q̃ emendatos. Hæc dixiffe uolui, ut fui erroris admoneantur ii qui, quod Magni eft Alberti, diuo Thomæ adfcribendũ putauerint. Crucẽ quoq; Chri
Crucẽ xpi et paffionẽ appme uenerabatur. fti et Paffionẽ mira ueneratione profequebatur. Plurima funt huiufce rei paffim in eius quidẽ fcriptis indicia, in quibus ubicunq; offertur occafio, cũ ingenti affectu orationẽ extẽdit. Vt autẽ hoc cernere, et ita effe unufquifq; poffit experiri, quofdam locos ex multis adnotauimus, in quibus hoc facile animaduerti poteft, ut in Lucæ euangeliũ capite nono eoq; in loco, Siquis uult. Vbi de uirtute crucis, et laude multa pulcherrime fcripfit. Itẽ Capite xiiii. in illud fcribens, qui baiulat crucẽ, ubi de tota chrifti paffione ac titulo crucis luculenter differit. Itẽ Efaiæ cap. LI. in illud, Vidimus eũ. Et i tertio fẽtẽtiarũ diftictione xyi. ubi de acerbitate paffionis xp̃i copiofe difputat.

In quibus locis oībus facile est uidere, quantus amator Crucis, et dominicæ passionis prædicator extiterit. Adde, q̃ et Crucifixi uenerandā effigiem in ecclesia Coloniensi ipsemet in loco sublimem statuit, atq; ut maiore cultu, ac ueneratione illam intuētes adorarent, sanctorum reliquias in ea collocauit, ac insuper illam, cum postea episcopus esset, consecrauit, ueniāq; anni unius, ac centum quadraginta dierum uere illam adorātibus ab episcopo Recanatēsi tunc Nicolai tertii Pontificis Maximi legato perpetuā impetrauit, qui etiam non paruam ligni dominicæ Crucis portionē auro purissimo inclusam, et gemmis ornatam ibidem consecrauit. Ne quis autē ad dubitaret, ueræ ne Crucis ipsius Redemptoris lignū foret, igne prius experiri uoluit, in quem coniectū statim resiliit. Tanta præterea, et tam constāti ueneratione dei genitricē (ut iā diximus) prosequebat̃, ut nō solū frequēter illi supplicaret, sed ēt, ubicūq; daret̃ occasio, i suis libris eius laudes nunq̃ præteriret. Quod inter cætera abunde testatur liber ille egregius quē de ipsius uirginis laudibus scripsit, ut iure sit creditum, quod initio diximus, fauore illius ad tantam eū disciplinarū omniū cognitionem, et nominis claritatem peruenisse. Erat etiam illi consuetudo uel in horto, uel in alio secreto loco cantilenam in honorem ipsius uirginis canere, non sine lachrymis, quas illi dulcis eius memoria, et incredibilis suauitas excutiebat. Complureis etiam sequentias (ut dicitur) illum composuisse memorāt, quæ in eiusdem uirginis honorē solēt, in sacris altaris a prædicatoribus per sabbata cani. Quæ quidem omnia eximiū illius amorem, et exquisitissimum cultum in ipsam uirginem abunde testantur. Quare non desunt, qui affirmare audeant, commercio illum quodam beatæ Virginis, et familiaritate usum, cū præcipue librum de laudibus eius conscriberet, in quo nō tantum eximias dotes animi illius summo studio exequit̃, ac enumerat, sed per singula corporis membra gradiens, qualia credendum sit illa fuisse singula diligentissime scrutatur, et tanq̃ in tabula mirifice picta proponit. Quæ faciūt, ut credamus illū cælesti præsentia uirginis, et alloquiis etiā frui consueuisse. Inter hæc tamen studia non deserebat, et ad uestiganda cælestia arcana mentem attollebat. Sacris igitur libris, ac diuinæ scripturæ attentissime inuigilabat, et corpore in terris agēs totus mente in cæstleibus diuersabatur, ut iure ciuium supernorum consuetudine, et colloquio frui mereretur. Quod illud indicat atque testatur, id quod nunc relaturi sumus. Inuenta est Scheda manu ipsius scripta, in qua sic ipse de se loquebatur. Tutis auribus loquor, cum expositionem libri Beati Dionysii de cælesti hierarchia laboribus multis perficissem, ac aggressus expositionem de ecclesiastica Hierarchia primum Capitulum, quod de Baptismatis Sacramento tractat, cum immensis laboribus transissem, ad expositionem

Crucifixi effigiē Coloniæ consecrauit.

Quāto cultu B. uirginem fuerit prosecutus

Art. Alb. uerba de uisione sua mirabili.

secundi Capituli manū mittens, fateor, deficiens desperaui. Ecce post matu tinas somniū tale uidi, In quadam. n. ecclesia me inueni, in qua beatus Pau lus missam celebrabat, unde plurimū consolatus sperabā per ipsum de in tellectu librorū beati Dionysii erudiri. Et cum diceret, Agnus dei, per ho stiū ecclesiæ magnus populus ingressus est, quos apostolus placide resalu tando requisiuit, quid peterent, Qui dixerunt, Ecce dæmoniacū tibi addu ximus supplicantes, ut expulso dæmone digneris hunc curare, qui placide promisit hoc se facturum, et dæmone fugato, communicauit hominem a dæmonio liberatum de parte hostiæ consecratæ. Cūq; post Agnus dei eēt ablutio tribuenda, ego me ad hoc obtuli, et cum reuerentia sum locutus, Domine multo tempore optaui, ut possem de abditis, et profundis in li bris beati Dionysii occultatis de uestræ pietatis gratia edoceri, Qui mihi be niuole respondit dicens, post missam ad domum Aaron sacerdotis mecū uenito ultra aquam. Post missam apostolum secutus sum, et cū uētū esset ad aquam, apostolus leniter transibat. Ego autem cum aquam tangerem pedibus meis, excreuit subito in immēsum, ut mihi transitus non pateret. Apostolus uero transiens domum sacerdotis ingressus est, et ego solicitus de sequela a somno excitatus sum. Ego autem mecum rem cogitans me ipsum interpretē somnii feci, et uisionis, quia primum Capitulum per me expositum egit de eiectione dæmonis ab homine per baptismum, et bapti zato homine datur participatio sacramenti ad domū Aaron uocatio, qui chrismate ungebatur. Sequens Capitulum, quod de Chrismate est, quo pō tifices consecrantur, inuitabat. Verum aquæ profunditas excrescens me re traxerat a scribendo, cuius mihi transitum beatus Paulus ostendebat diui næ gratiæ innitenti. Accinctus sum ego in me, et dei adiutorio consumaui ubi in infirmitate propria desperaui. Hæc de se Albertus. Prouincialis pa trum Couentus (Capitulū uocant) habitus est in Germania anno a Chri sti natiuitate. MCCLIIII. in quo Magnum Albertum patres Germanicæ prouinciæ summo consensu præfecerūt. Quam quidem præfecturam tam integre, tam sancte, tam fortiter administrauit, ut nihil ultra ad exactissimā procurationem requiri posset. Quicquid. n. ad integritatem religionis, ac perfectionem pertinebat, tanto studio, ac diligētia procurauit, ut nihil ex actius dici queat. Quæ res q̄dē tātū ualuit, ut oēs ad summā obseruantiam cōpulerit, Neq; solū præsenti tempori, sed etiā imposterū maxime profue rit, adeo quidē, ut crebris adhortationibus, sæpeq; admonēdo, et castigan do ita rē per totā prouinciā sibi cōmissam composuerit, ut nihil ordinatius nihil sanctius conspici posset. Quod quidē facile indicat, quāti interest, subditos hunc uel illum sortiri Magistrum morum, atq; Rectorem. Erat Albertus sanctissimi patris sui Dominici uerus imitator, nihilque stu

Att. Visionem Alberti.

Præficitur Germanicæ prouinciæ.

Quantus in sua præfectura extiterit.

debat magis, q̃ illius familiã in Italia, in Hiſpania, et Gallia nuper magnis initiis inchoatam, et cotidie magis creſcẽtẽ pari ſtudio in Germania cõpo/ nere, ſtabilire, et amplificare. Nec deus tãtis cœptis abfuit. Illud autẽ impri/ mis cauit, ut omnes eſſent, quos ipſe regebat amatores euãgelicæ pauperta tis, ac imitatores. Nec inter cætera permiſit, quempiam, niſi neceſſitas coge/ ret, equo, aut uehiculo uti. Et ut ipſe, quod aliis ſuadebat, ac imperabat, exemplo, atq; agendo comprobaret et ad ea facienda cæteros alliceret, totã prouinciam ſuã pedibus perluſtrabat, neq; ullũ æs ſecũ, aut aliud uiaticum ferens apoſtolicæ paupertatis memor cũ iis, quos in comitatu babebat co tidianũ cibũ hoſtiatim emẽdicabat. Erat autẽ longiſſima illius peregrina/ tio late patẽs, ac difficillima, utpote quæ ab Auſtria uſq; in Sueuos extende batur. Præterea in Bauariã, Alſatiãq;, et recta per Rheni ripã ad Moſellam Barbãtiamq;. Inſuper totã permeabat Saxoniã, Veſtiphaliã, Miſſinã, Tur ringiã, Holandiã, Holſatiã, aliaſq; parteis circa Lubeiam ad mare pertingẽ tes. Ex quo quidẽ facile apparet, quãtus uir ſanctiſſimus extiterit pauperta/ tis amator, atq; laboris, et incõmodorum patiens. Verũ, queadmodũ, quæ præcipiebat aliis, ipſe diligentiſſime ſeruabat, ita tranſgreſſores acriter punie bat. Quare in eos, qui ſequenti anno uel in equo, uel in curru ad cõuentũ patrũ uenere, grauiter animaduertit. Simili modo mulctabat alios, qui quo quo modo in ſua, uel patrũ decreta deliquiſſent. Verũ non ornamenta reli gionis ſolum exteriora petebat, quæ erãt, ut in iis compoſita eſſent omnia, qui ſuæ curæ ſubditi erant, et oculis intuẽtiũ ſatiſfacerẽt, ſed etiã, quod ma/ gis decebat, magiſq; erat neceſſariũ interiorẽ hominẽ, et cõſcientiã ſummo ſtudio curabat, ut quãtũ humano cõſilio, et ope fieri poſſet, omni labe ca/ rerent. Quare, ſi qua erant loca, ad quæ nõ poſſet accedere, ſcribebat epiſto las, admonebat, hortabat, præcipiebat, quæ fieri uellet, quæq; in generali cõ uentu patrum decreta fuiſſent. Sed, quod pulcherrimum fuit, ac utiliſſi/ mum, inter cætera ſtatuit, ut in quolibet monaſterio ſemel quotannis unuſquiſq; præfecto cœnobii, quem uocãt Priorem, arcanum ſui pectoris aperiret, et delicta cõfiteret, ut oues ſuas paſtor agnoſceret. Præcipue uero cauit, nequis priuatã pecuniã, aut rem aliã inſcio præfecto ſuo uel in mona ſterio, uel extra in ſuũ, uel alienũ uſum poſſideret, ac diſpenſaret. Quare in prouinciali Cõcilio in deprehẽſum quedã ex illorũ numero, qui Conuerſi uulgo nũcupant, grauiſſime animaduertit. Siquidẽ extumulari iã ſepultũ et ex ſacro ꝓpiici loco iuſſit. Adeo aũt huiuſmodi ꝓprietatẽ rerũ damnauit et exhorruit ut libros a ſe cõpoſitos, et manu ꝓpria ſcriptos relinqueret in cœnobiis, in quibus reſederat, cũ inde abiret, ne quid priuatũ, et tanq̃ ſuum poſſidere uideret. Illud quoq; ſilẽtio prætereundũ non eſt, conſueuiſſe illũ audenter, ac intrepide in malos inuehi mores, ac turpitudinem uitæ illorũ,

Att. Miram in laboribus Alberti patientiam.

Q d̃ aliis ꝓcipiebat is ad plenũ obſeruabat

Att.

Att. Grauẽ animaduerſionẽ Alb. in defunctũ.

qui uel i cœnobiis uel quoquo modo se se deo dicassent, sic quidem, ut nec episcopis, nec pontificibus etiam maximis adhibito modo parceret, ecclesiasticorum omnium acerrime uitia increpans, et ad meliorem uiuēdi formā, quanta poterat solertia, reuocare studens. Vnde fiebat, ut a quibusdam ex illorum numero, qui non solent medentis manum reformidare, summis in cœlū laudibus efferretur, a quibusdā etiā maledictis incessaretur, qui turpitudinē suam agnoscentes illius castigationes ferre nō poterant, et odio persequebantur. Hinc factū esse pleriq; arbitrantur, ut nō relatus in diuos fuerit, cū de ipso quoq; referendo plurimus sermo haberet quo tempore beatus Thomas eius quondā auditor catalogo sanctorū adscriptus est. Praecedente tempore, cū Ratisponēsis ecclesia pastorem suum perdidisset, et inter se dissiderent, quibus deligendi episcopi cura, et potestas erat, Vrbanū quartū pontificem maximū rogarunt, ut ipse pastorem sibi, quē putaret optimū, constitueret. Forte Pontifex opportune Magnū Albertum ad cōuincendos atq; tollendos quosdā errores Romā acciuerat. Nactus igitur tantā opportunitatē satisfaciendi ratisponensiū uotis, præsulem illū declarauit reluctantem maxime, et non sine ingenti dolore, et lachrymis onus, et prouinciam eiusmodi detractātem. Quod postq̄ fama peruulgauit, īcredibile dictu est, quanto mœrore atq; dolore affecti sint, quicunq; sub diui Dominici uexillo militabant, intelligentes, quantā in eo uiro iacturam facerent, si Pontificis Maximi consilium, et iussionē sequeretur. Cuius et sanctitatis et doctrinæ splendor iam totū orbē illustraret. Quare Humbertus, qui tū generalis erat prædicatorū magister ac moderator, tali nuncio consternatus litteras ad eū dedit. Quarū exemplū ideo subscripsimus, ut ex iis etiā unusquisq; cōiiciat, quanti apud suos Albertus esset. Charissimo ī christo fratri Alberto lectori Coloniensi, frater Humbertus ord. præ. seruus inutilis æternā in cœlo salutē, et in terris radiare gloriosis meritis, et exemplis. Rumor ꝑ quasdam litteras nuper euolans a Romana curia nostrū attingens auditū et nostri cordis uiscera penetrans, nos in direptionē interminabilē funditus prostrauisset, nisi fiducia sancta, et firma, quā de uobis in omni bono gerimus, restitisset. Siquidē accepimus, ī prædicta Romana Curia uobis mandatū, ut ad quandā pontificalē dignitatē accedatis. Quod quidem licet ex parte Curiæ nō immerito credibile sit, attamē, q̄ uos cōsentire possitis, īcredibile fit iis qui uos nouerint. Quis .n. credere posset, ut in ultimo uitæ uestræ post tātā gloriā uestrā, et ordinis, quē uos gloriosum fecistis, istiusmodi notā ferre uelletis? Quis quæso frater charissime, et amātissime nō solum de uestris, sed de oī religiōis genere pauperis posthac resistet, si uos ī his succumbitis? et nō potius cæteris excusando uos, et onus deprecādo exēplū ꝓbeatis? Quis sæculariū nō scādalizet? et q̄libet alius professionis huius hoc

Quā seuera uitiorū lima Alb.

Cur inter diuos pluriū iudicio non fuerit relatus.

lachrymās Alber. eps declaratur

Hūberti litteræ ad Albertum

audiēs credat nos amare paupertatē, et non potius existimet, eam nos susti nere tandiu, donec effugere possimus? Non moueant uos obsecro consilia et preces dominorū nostrorū de Curia quidē emanantia, in qua cito et fa- cile in sibilū, atq; derisum talia uerti solent. Non frangant uos aliquæ mo lestiæ ordinis, qui uniuersaliter omnes diligit, et honorat, et de uobis specia liter in domino gloriat, quæ si grauiores etiā essent, q̄ unq̄ fuerint, aut fu- turæ sint, etiam si alios fatigarent, atq; deiicerent, uestros, tamen giganteos humeros hilariter portare, quātum uos deceat, non ignoratis. Nec flectant uos præcepta papalia, quæ neminem efficaciter resistere uolentē cogere cō- sueuerunt. Nec sancta huiusmodi ad tempus inobediētia hominis famam lædere, sed potius augere solet. Cōsyderet circūspectio uestra, quid accide- rit illis, qui ad similia se trahi permiserint, quæ fama eorū secuta sit, qui fru- ctus, qui status, qui deniq; finis. Occurrat uobis, q̄ difficile sit, in regimine ecclesiarū Germaniæ uel offensam dei, uel hoīum declinare. Deniq; quo- modo pati poterit anima uestra tota die terrenis implicari negociis, et in pe riculis peccatorum uersari, quæ adeo uehementer sanctas scripturas, et con- scientiæ puritatē dilexit? Quod si fructus animarum a uobis quæritur, attē- dite quæso quomodo per huiusmodi status mutationē et animarum fru- ctus innumerabilis, quem nō solum in Germania sed fere per totū orbem indubitanter facitis fama, exemplo, atq; scribendo, penitus peribit. Quem autem in episcopatu facturi sitis incertū est. Videtis etiam dilectissime fra- ter, q̄ totus ordo noster de tribulationibus maximis erutus maxima demū consolatione repletus est. Sed quid esset si in aliquē profundiorem mœro- rem iterum ex aliquo uestro facto reduceretur? Vtinam dilectum fratrem meum potius audiam in pheretro, q̄ in cathedra sublimari, ne sic amissa spe firmitatis, atq; cōstantiæ in talibus aliis cum mœrore de hoc sæculo no stri recedāt. Flexis ergo genibus cordis, per intemeratæ uirginis, et eiusdem filii humilitatem uos adiuro, ne statū humilitatis uestræ dimittatis, et quod hostis sublimitas, et subtilitas in plurimorū damnū, et scādalū procurauit, in eius caput uertatur, atq; redundet ad nostrā, et uestrā duplicem gloriā, et honorem. Rescribite consolatoria, quæ nos, et alios fratres nostros, et ue stros dilectissimos cōsolent, et eruāt a mœrore. Orate ꝓ nobis. Gratia do- mini nostri Iesu xpi sit uobiscū, Amē. Verū coactus a Pont. Max. Alber- tus ea coactione, ac iussu, quē trāsgredi fas nō ē, flēs, ac gemēs epale onus cū ingenti suo, et suorū oīum dolore subiit. Igit̄ ad suū epatū ab eodē Pont. Max. missus est. Qui postq̄ ī Bauariā ꝑuenit, et ad Ratisponēsem ciuitatē, post solis occasum eā ingressus est, et ut humanā pompā deuitaret, ad Cœ nobiū Diui Blasii, quod prædicatores inhabitant, se se recepit, ubi cum in- genti patrum gaudio susceptus est. Die, qui secutus est, dum sacra celebra-

rentur, quæ missa maior dicitur, ad episcopalem ecclesiam se contulit, quo quidem cum toto clero populus officii gratia, et ut merito honore nouũ præsulem susciperet, iam conuenerat, qui templum ingressus cum ingenti plausu, et canticis excipit, progressusq; inter psallentiũ turbã ad aram, quæ maxima est, aliquandiu prostratus humi suppliciter orationi primum uacauit. Mox cum effusa omniũ lætitia, canticisq; in episcopali cathedra locatur. Nõ dici posset, quãto omniũ fauore, quãto gaudio fuerit exceptus, qui facile intelligebãt, quãtũ præsulẽ sortiti essent sanctitate, atq; doctrina toti iam terrarum orbi notissimũ. Non est opus dicere, qualẽ se in eo pontificatu præstiterit, unusquisq; facere cõiecturam potest, qui ex iis, quæ iam scripsimus, uitam moresq; hominis nouerit. Consuetam sibi in monasterio uitæ austeritatem seruauit, tenui quoq; uestitu contentus, et cum loca suæ diocœsi subdita uiseret, in uenerabili comitatu suo, qui semper ex grauibus, et optimis uiris constabat, unico iumento pontificalibus insignibus ornato usus ẽ. Negocia quoq; non spiritalia ꝓbatis uiris, atq; fidelibus tractãda cõmisit, ne terrenis occupatus actionibꝫ ab oratione, et cõtẽplatione et a scribẽdis iis, quæ prodesse hoibus possent, frequẽter abstraheret. Quo tempore præclarũ illud in euãgeliũ Lucæ opus edidit, in quo quidẽ speciali dono sancti spiritus magis q̃ alibi usus uideri potest. Propria insuꝑ manu in sacram bibliam scripta glossemata reliquit, quam quidẽ illius manũ in eadẽ ciuitate in cœnobio prædicatorũ testatur eiusdem manu scriptus liber, qui cum ingenti reuerentia, uti res sacræ cõsueuerunt, ibidẽ asseruatur. Memoriã sui (qui mos plerisq; est) in extruendis ædificiis relinquere nullam uoluit, ædificio contentus, quod sibi iandiu in cælestibus extruxerat. In honore autẽ diui patris sui Dominici statuit, ut in ratisponensi ecclesia sacrũ illius anniuersarium suo die quotannis celebraretur, et ut libentius id fieret certam pecuniam ex more Canonicis, qui sua præsentia festũ decorarẽt, cõstituit. Rexerat magna cum laude integritatis eximiæ aliquot annos ratisponensem ecclesiam, cum pertæsus tanti oneris molestias, atq; pericula cũ plurimi nec ferre seueritatẽ suorũ morum, atq; censuram possent, nec ipse illorum uitia pati, Decreuit demũ relicto episcopatu ad pristinũ redire uiuendi morũ, atq; in monasterio, quod erat uitæ reliquũ degere. Impetrata igitur a Clemente quarto Pontifice Max. huius sui Cõsilii uenia Coloniã rediit, ubi cum ingenti plausu a suis exceptus est, Ibi repetito pristino uiuẽdi instituto, et more docendi, et scribendi sanctissime uixit, q̃diu uixit, qui quanto dignior gradu sacerdotii factus erat, et clarior tanto submissior, atq; subiectior in omnibus erat, sed in iis præcipue, quæ ad formulam uiuendi monasticã pertinebant, tanq̃ unus ex minimis esset. Verum quãto se magis demittebat, et abiectiorẽ se facere studebat, tãto crescebat maior hoium erga

Alb. cum ingẽti applausu a populo ratispon. excipitur.

Nusq̃ eꝑs a priori uita discessit

Eꝑatu Albertus abdicat.

erga illum reuerentia, et cum ipso cultu admiratio. Quare non cæteri solũ sed et Coloniensis Archiepiscopus, et alii Finitimarum urbium Antisti/tes, magno illum honore prosequebantur, et illius opera quandoque ute/bantur, quam ille quidẽ benigne rogatus exibebat. Eximius erat pacis ama tor, atq; concordiæ, eratq; oratione uehemens, et efficax, quod quidẽ exem plo quod afferemus, facile constabit. Orta erat discordia ingens inter Colo niensem ciuitatem, et Comitem montensem, quem nunc montensem du/cem, et Iuliacẽsem nuncupant, et ab infestis animis magnam aliquod ma/lum imminebat. Hoc igitur cernens Albertus medium se inter utranq; par tem exhibuit, nec prius uehemẽti studio, et oratione destitit, autoritate simi liter, qua plurimum ualebat, q̃ eos ad pacem, atq; concordiam reuocauit. Iam senio confectus librum de corpore Christi pulcherrimum, et tractatũ, quomodo adhærẽdũ deo utilissimũ scripsit, in quo affectus mirifice mouet ac de se documentum præbet, q̃ tenaciter ipse, et q̃ arcte deo inhæserit. Ve/nerat ad ultimum iam uitæ felix Albertus, quod ne latere illum posset, alma dei parens, quam ille cultu præcipuo (sicut ostendimus) semper fuerat prose cutus, præsagio, quod adhuc iuueni, ac monasticam uitam nuper ingresso, et exire cogitanti futurum illa prædixerat, monuit. Profitebatur ex more die quadam Magnus Albertus in Coloniensi cœnobio admodum senex. Refertissimum erat (ut semper) auditorium. Cumq; interlegendum multa (ut fieri solet) colligeret, ac rationes adduceret quod illi antea nunq̃ accide rat, memoria lapsus est. Cumq; insolita re omnes obstupescerent, ac ille ali q̃diu reticuisset, sic tandem, quasi resumpto animo fari cœpit. Scio miratos esse uos omneis auditores charissimi ac inusitato casu meo perculsos. Sed uideo multo magis miraturos ubi scieritis, quæ causa fuerit, ut ita accideret Diuinitus hoc factũ est. Req; altius exorsus ait, Cũ iuuenis adhuc essem, ac recens diui patris mei Dominici factus miles magnũ, quidẽ antiqui hostis certamẽ primis illis mensibus sum passus, tantũ illud quidẽ, cũ nimia ꝑ id tempus hebetudine ingenii laborarẽ, ut tandẽ decreuerim, ad pristinã uitã abiecta monastica reuerti. Sed affuit mihi ꝑcipua generis humani tutela ca/stissima dei genitrix, quæ blãda oratiõe sua labãtẽ animũ cõfirmauit, ac fore prædixit, ut in philosophia, quã me assequi posse desperauerã, uoti compos fierẽ. Cũq; postmodũ uereri cœpissem, ne philosophorũ rationibꝫ illaquea tus, atq; deceptus a christi fide aliquãdo aberrarẽ, omnẽ mihi eiusmodi me tũ, ac dubitationẽ sustulit fore pollicita, ut i nullo deficerẽ, et ĩtegra fide ab hac uita discederẽ, ne uei a futurũ dubitarẽ signũ qdẽ, cũ instaret obitus mei dies ꝓcessurũ, ut cũ publice profiterer subito ĩ memoriæ lapsũ ĩciderẽ. Per soluit igit̃ qđ futurũ ꝓdixerat, felicissima uirgo meq; iminẽtis excessus mei admonuit. Et his dictis cõfestim ex loco abiit, tãq̃ ꝓfessurus ultra nõ esset.

Quantus esset cõcor diæ et pa/cis amator

Memoria Alber. la/psus est.

T

Cœpit autem omnes continuo stupor ingens, et par mœror, cum cernerēt quantum uirum mox essent amissuri. Sed ante omneis Suffridū Coloniēsem antistitem, qui mira charitate Alberto deuinctus erat, qui tali perculsus nuncio lachrymas continere nō potuit. Ille contra hilari uultu, ac læto animo diem sui excessus expectans, et cum apostolo cupiens dissolui, et esse cū Christo, abiecta iam prorsus omni cura legendi, atq; scribendi, soli deo uacabat, et cotidie locum sepulturæ suæ inuisens horarium pro se ibidem celebrabat defunctorum officium. Sic tanq̃ in horas paratus ad exitū diem obitus sui præstolabatur. Quare interiecto breui tempore sarcina carnis abiecta agnū secutus est. xvii. Calen. decembris, cum ætatis ageret. lxxxvi. annū Ferunt illum die, qua obiit in cubiculo sedentem circunstantibus cœnobitis suis, ac ubertim flentibus, cum eos ad integritatē uitæ, ac religionis obseruantiam, diligentissima, et suauissima oratione hortatus esset, multa de deo, deq; cælesti patria locutus, e uita migrasse. Quod ubi per urbē uulgatum est, non dici posset, quanto mœrore, atq; dolore tota ciuitas perculsa sit. Igitur ad celebrandas summo cum honore, ac reuerentia illius exequias non solum Collegia sacerdotum omnia, et frequens populus cōuenit, sed etiam primores urbium finitimarum, apud quos nomen Alberti iandiu celebre erat, confluxere, cōuocati a Suffrido urbis antistite, a quo etiam cum ingenti honore ac reuerentia in æde prædicatorum Coloniensi ante aram templi maximam sepultus est. Miraculis autem beatus Albertus, dū adhuc uiueret, multis quidem claruit, sed eorum incuria, qui tunc uiuebāt, memoriæ tradita non sunt. Nec talia curabant eius ætatis patres, cū plurimi essent, qui miraculis clari haberentur. Nec in tanto sanctorum hominum numero magni tunc res erat. Ita ut autor libri apū, qui eius discipulus diu, et auditor fuit, quiq; illius uitam optime nouerat, de miraculis eius in genere loquens particularia non recenseat ita inquiens. Dicimus, quia miraculis claruit, quæ eius meritum ostendūt. Non pauca tamen cōmemorabimus, quæ post eius felicem obitum acciderunt, et illius sanctitatē testari possunt. Graui dolore capitis laborabat cœnobita quispiam ex iis, qui in eodem cœnobio erant, in quo beatus Albertus diem suum obierat. Igitur minime dubitans magnis illum pollere apud deum meritis, tegmen capitis (: biretum uulgus appellat) quo ille uiuens usus fuerat, suo capiti fiduciæ plenus imposuit. Nec uana fides fuit. Statim enim dolor ille abiit. Præterea cum post longum interuallum sepulchrum in quo iacebat, inspectandi gratia, ut solent felicium corpora, fuisset apertum, eius sanctum cadauer, quod initio supinum ex more iacuerat orantis specie, eo fere modo, quo uiuens consueuerat inuentum est, id quod loco miraculi est habendū. Sed rem afferam multomagis admirabilem, qua quidē facile cōsta

Act. | Quomō ex hac uita migrauerit | Apparatus exequiatū Alberti. | Miracula quæ illius mortē secuta sunt. | Act. | Qualiter inuētū cadauer Alberti in sepulcro.

bit, q̄ noluerit omnipotēs deus tanti uiri merita latere. Erat in eodem mo/
nasterio uir optimus nomine Gottifredus, quo Magnus Albertus socio, Manifesta
et ministro plurimū fuerat usus. Is ergo post illius obitū assidue orationi/ ta multis
bus, ieiuniis, et lachrymis deum pro illo (ut christianorum mos est) preca/ modis glo
batur, ut si forte pœnis aliquibus illius anima esset obnoxia, tali ope iuuare ria Alber.
tur. At ille quidē pietatis suæ dignā mercedē assecutus est. Siquidem oranti
illi post matutinū officium in ecclesia beatus Albertus se se conspiciendum
præbuit. Neq̨ somniū id fuit. Vigilabat Gottifredus, et orabat. Vidit igit̄
beatū Albertū cum inenarrabili splendore ædē ingressum pontificiis orna
tum insignibus, mitrāq̨ in capite gestātē, in cuius fronte gemma erat, quæ
radios ex se se multos iaciens miro fulgore totā ædē illustrabat. Indumēta
etiā multis erāt, et pulcherrimis insignita lapidibus. At ille tāto spectaculo
stupēs (et Albertū q̄dē agnoscebat) percūctari cœpit, quomō secū ageret,
Recte inq̄t, et ex iis, q̄ cernis facere cōiectura potes, q̄q̄ mēs humana capax
nō est, ut tantā animo complecti gloriā possit, quā mihi summus ille rerū
pater contulit, cuius magnitudinem, et claritatem gemma repræsentat, quā
in fronte positam uides tantū ex se se lumen iacere lucis diuinæ speciem.
At lapilli cæteri, quibus insigniri hoc indumentū cernis, libri sunt, qui par/
tim fidei defensionem continent, partim scripturā sacram interpretantur,
et ueritatis uiā ignaris aperiūt. Verum illud quoq̨ scito, additū esse ingētē
gloriæ meæ cumulū. Siquidē pius humani generis Redemptor mihi dedit,
ut sex animarum milia sic meis adiuuentur meritis, ut ne purgatorias qui/
dem pœnas attingant. Et his dictis euanuit. Verū, ne cui mirum uideatur, Atē.
quod de animarū liberatione dicimus, meminerit mirabilē esse in suis san/ Maximū
ctis deum, nec solere illis auare gratiā suā et gloriam conferre. Neq̨ res hæc priuilegiū
noua deo, aut inusitata est. Scimus etiam, quæ de beato Laurentio uulgata Alb. cōces
sunt, et opinione recepta, Peculiare priuilegiū esse illi a deo concessum, ut sum.
qualibet hebdomade die, quam sextam dicūt feriā, animā unā ex purgato/
rii pœnis eximat. Quod etiam Gregorii Turonensis episcopi cōfirmat au/
toritas, qui rei huius in quodam sermone, quem de beato Laurentio scri/ Gratia B.
psit, meminit, qui testimonium quoq̨ cuiusdam abbatis probatæ fidei, et Laurentio
sanctitatis affert, qui monasterio Diui Laurentii præerat. Scribit enim ab/ collata.
batem illum precatum esse deum, ut sibi quanti esset meriti martyr insi/
gnis aperiret, et factum esse uoti compotem. Vidisse igitur illum con/
tinuo ingentem terræ hiatum, in quo innumerabilis animarum multitu/
do in igne cruciaretur, quæ tamen non sine spe ueniæ essent. Cumq̨ diro
spectaculo summa cū admiratione esset intētus, leuitam uidisse quedā sole
splendidiorem cū ingenti angelorū caterua descendentem in illā terræ uo/
raginem, et inde cum ingenti plausu animam unā in cælum educentem, et

angelum ex comitatu unum sibi dixisse, Abbas, ne ignores, Iste, quem cernis leuita Laurentius est, qui martyrium, et ignem pro Christi nomine passus tanto hoc priuilegio insignitus est, ut qualibet hebdomade animã unã de purgatorio igne possit eximere. Illud quoque idem Gregorius adiecit, beatum Laurentiũ suo fauore, ac defensione efficere, ne antiquus hostis ei nocere possit, qui eadem, quam dixi, feria sexta piis orationibus sui memor fuerit. Quare nemini quidem mirum uideri debet, si eiusmodi priuilegio, deus beatum Albertum decorare uoluerit, qui maximam, dum uiueret, animarum curam gesserit, et eas incredibili pietate sit prosecutus. Sed et alios quoq; ad testandam Magni Alberti gloriã testes adducemus. Illustris quædã in Treueris matrona, cui nomẽ Domicilla, nõ minus uirtutibus, et sanctitatis opinione, q̃ genere insignis ad octogesimum ætatis annum peruenerat. Habuerat hæc præclarũ in treuerensi prædicatorũ cœnobio lectorẽ noĩe Theodoricũ, cui delicta xp̃iano more cõfiteri cõsueuerat. Huic igitur xv. die post obitũ in suo cubiculo residenti, atq; legenti cõspecta est Domicilla mire splendens, quæ ipsum blande salutatum sic est allocuta, ut diceret, a deo se missam, ut illum de quibusdam certum faceret, ac omnem dubitationem eximeret. Qui continuo illam percunctatus est, qualem uitam ageret, Felicem inquit, Sempiterno etenim æuo fruor. Tunc Theodoricus, Nosti ne Albertum insignem illum nuper inter prædicatores theologum, qui Coloniæ proxime decessit? At illa. Maxime. Cumq; is quæsisset, ubi nã esset, Respondit illa, multo supra nos felicior, et mox euanuit. Erat in Germania sancta quædam fœmina, quæ uirginibus Cistertiensibus præerat moderatrix, ad quas nonnunquã uiuens Albertus accedere consueuerat, et sua doctrina, et saluberrimis consiliis instruere, ac plurimum iuuare. Hæc ubi decessisse illum cognouit, studebat assidue cum suis uirginibus opem illi apud deum ferre, qualem defunctis Christiana religio ferendam cõstituit, et erat illa maxime cupida scire, qualem uitam is ageret. Facta est uoti compos. Nam cum se die quadam somno dedisset, uidit illum ante altare tanquã paratum, ut apud populum concionem haberet, Cumq; ita exorsus esset, In principio erat uerbũ, et uerbum etc. et usq; ad eum locum peruenisset, Plenum gratiæ et ueritatis, subiecit Albertus ipse, et hæc ego oculis meis uideo, nimirum significãs, se in cõspectu dei felicẽ uitam agere. Fuit et alia Cistertiensis uirgo Mathildis nomine, quæ ab infantia uirginitatem suam deo dicauerat, quam quidem duo uenerandi patres, qui confitentem ex christiana traditione audire solebant, persancte affirmabant, nulla se unquam labe mortifera pollutam deprehendisse. Huic multa Deus arcana patefaciebat. Sed illa, ut eiusmodi amicorum Dei præcipuus est mos, maxime se deiiciens, et omnem deuitans humanã laudẽ talia

Aliud testimonium. Domicilla

Att. Testimoniũ aliud.

Itẽ aliud. Mathildis

diligentissime occultabat, nec illa, nisi ab iis qui ius in eam haberet, coacta pandebat. Sancta igitur, ac uenerabilis hæc uirgo affirmauit, se ipsius beati Alberti, ac diui Thomæ animas uidisse tanq̃ duos illustres principes cælũ conscendisse. Vidit deinde cæli regem in suo throno consedisse duosq́; augusta forma et habitu uiros ad eum accessisse, in quorũ uestibus miro splẽdore micantibus uerba inerant aureis inscripta litteris, quæ singula mirificũ splendorem, ac inenarrabilem odoris fragrantiam emittebant. Ambos autem angeli duo cum accensis cæreis diuinum lumen effundentibus præibant, donec ad sedentem in solio regem peruenerunt. post hæc uocem uirgo audiuit, esse quos uidebat, Albertũ, et Thomã, qui diuino lumine in terris illustrati, et spiritali mutui amoris igne fuerint accensi, quod per angelos duos lumina præferentes significaretur. Per uerba autem aureis inscripta litteris, et tantum ex se fulgorẽ emittentia significari eximiã illorum doctrinã, et libros, quos de Christi humanitate, ac diuinitate conscripsissent, ac docuissent. Ex odoris aũt tanti fragrantia, et suauitate ostendi doctrinæ suauitatẽ, et excellentiam, quæ totum iam orbem impleslet, similesq́; effectos esse sanctis omnibus, quibus ob uirtutũ, ac meritorum copiã iure comparari possent. Possem hic quorundã refellere stultitiã, qui delyramenta sectantes anilia, fabulas de uiro sanctissimo quasdam commẽti sunt, ut ii, qui aliquãdo affirmare sunt ausi, illum a deo petisse, ut decem dies purgatoriũ ignem experiretur, parum memores, quæ ille de grauissimis purgatorii pœnis olim scripsisset, quarum acerbitatem cũ ipse aliis persuadere maxime studuisset, ac diligentissime cunctos hortatus esset ut totis uiribus darent operam ut ita purgati per pœnas sibi sponte irrogatas ex hac uita discederent, ne postmodum fato functi purgatorias experiri cogerentur, q̃ ridiculũ foret affirmare illum eas sibi depoposcisse, ut ii quoq; qui fabulantur, amasse illum aliquando regis gallorum filiam perperam interpretantes omnia, quæ audiunt, ac peruertentes, quæ fabula unde ortum traxerit, ostẽdam. Erat puella genere nobilis ut pote Comitis Suauembergensis filia in monasterio uirginum educata. Hæc rapi nocturnis quibusdã horis a dæmonibus consueuerat, ac ita asportari, ut non modo intractabilis, sed etiam inuisibilis foret. Habebat illa ex iisdem parentibus fratrem, qui unus ex diui Frãcisci minoritis erat. Hic aliquãdo dæmonibꝰ obsistere conatus ẽ, et sororẽ ĩ gremio, et arctis amplexibus fouens dæmonum audacter præstolabat̃ aduentum. Venere illi quidem ex more, et ui sublatam puellam illo nequicquam reluctante asportauerunt. Beatus ergo Albertus coram Parisiensi Pontifice, cum ibi disputaret, huiusmodi rem, ut gesta erat, atque ut ex aliis ipse audierat, narrauit. Hinc inepti, uel improbi quidam imprudenter, uel maligne cuncta obuertentes Fabulam commenti sunt.

Refelluntur delyramẽta quorũdam et cõmẽta in Albertum fabulosa.

Adde q alii quoq; illud inuulgarunt, illum aliquãdo Romã ad cubiculũ usq; pontificis Maximi momẽto temporis esse uectatũ, q audito dæmonũ colloquio nouerat illũ cũ quadã muliere esse rem tunc habiturũ, et ut obstaret uni ex iis dæmonibus mandasse, ut se cõtinuo Romã perferret longo terrarũ spatio semotũ. Quod ergo sancti Antidii fuit Alberto adscribunt. Nã diuus quidẽ Antidius (uti memorant) cũ per pontẽ Dini Fluminis inãbularet, uidit cateruã dæmonũ, quæ ex iis unusquisq; gesserat, principi suo narrantẽ, inter quos æthiopẽ quendã conspicatus est, sandaliũ (id autem calciamenti genus est) manu tenentẽ, atq; iactantẽ, quod post diuturnam pugnã septimo demum anno pontificẽ maximũ ad concubitũ mulieris compulisset. Quod ubi Antidius audiuit continuo æthiopem illum ad se uocauit, et adiurationibus cõpulit, ut se cõfestim illæsum Romã pferret. Paruit dæmon. Perlatus ergo ad cubiculũ põtificis Antidius rem illi, ut ex dæmonibus cognouerat, narrauit. Cunq; ille factũ negaret, aiunt Antidiũ ostendisse sandalium, et monuisse pontificẽ, ut tanti flagitii a deo ueniã posceret, et eodẽ dæmone se reuectante ad suam ecclesiam incolumẽ redisse. Alia quædã similia memorantur, quæ quidẽ, quia indigna relatu sunt, ac meræ nugæ, silentio prætereũda putauimus, quæ quã leuia, q̃ inania sint, et minime credenda, ex iis, quæ de tanti uiri grauitate, sapiẽtia, et sanctitate, famaq; per totũ orbem uulgata perscripsimus, unusquisq; facere cõiecturã potest. His igitur omissis faciam finem dicendi, si prius innumerabilia pene illius opera recẽsuero. Hæc igit̃ sunt, quæ scripsit. Cõmẽtaria i totã bibliã idest

Opera per Albertum edita.

In Genesim.	In Prouerbia	In Zachariam.
In Exodum.	In Ecclesiasten	In Malachiam.
In Leuiticum	Iu cantica Canticorum	In duos libros machabeorum.
In Numeros	In Librum sapientiæ.	
In Deuteronomium.	In Ecclesiasticum.	In Euangeliũ Matthæi
In Iosue	In Esaiam.	In Euangeliũ Marci.
In Librũ iudicum.	In Hieremiam.	In Euangeliũ Lucæ.
In Ruth.	In Baruch.	In Euangeliũ Ioannis.
In Libros q̃ttuor regũ.	In Ezechielem	In omnes epist. Pauli.
In libros Paralipomenõ	In Danielem	In epist. Petri et Iacobi
In Libros duos Esdræ.	In Osee. In Iohel.	In epist. Ioãnis apost.
In Librum Neemiæ.	In Amos. In Abdiam	In epist. Iudæ apostoli.
In librum Tobiæ	In Ionam. In Micheã	In apocalypsim Io. apo
Iu librum Iudith.	In Naum	In oĩa opa, et epistolas beati Dionysii areopagitæ, q i latinũ trãslata sunt uidelicet
In Librum Hester	In Abacuch.	
In Librum Iob.	In Sophoniam.	
In Psalterium.	In Ageum.	

In Libros de diuinis nominibus.
In Librum de cælesti hierarchia.
In Librũ de ecclesiastica hierarchia.
In Librum de mystica theologia.
In Librũ de symbolica theologia.
In omnes epistolas eiusdem.
In Theologia præter ea, quæ diximus, alia q̃ plurima scripsit, ut
Summã theologiæ.
Sup quattuor sentẽtiarum libros.
De quattuor coæuis.
De Homine.
De Partu hominis.
De Formatione hominis.
De Origine animæ.
De differẽtia spiritus, et animæ.
De Bono.
De Vita spiritali.
De Adhærendo deo.
Defensoriũ mendicantium.
De officio missæ.
De Sacramẽto altaris.
De eodẽ sacramẽto sermões.xxxii.
De Muliere forti.
De Laudibus beatæ uirginis.
De Timore multiplici.
De Oratione dominica.
De Reparatione lapsi.
De Diuinatione et prophetia.
De Vnitate intellectus.
Cõtra aueroistas quæstiones.
De Diuersis quæstionibus.
Quæstionũ.xv. librum unum.
Paradisus animæ.
Orationes super euangelia.
Orationes super sententias.
Sermones de Tempore.
Sermones de sanctis.
De Natura deorum.
De Magistris eligendis.
De Vnitate formæ.
De Morali philosophia libros.xvi
Summam philosophiæ.
De Vniuersalibus librum unum.
De Prædicamentis librum unum.
De sex principiis librum unum.
De Diffinitionibus librum unum
De Periarmenias libros duos.
Priorum libros duos.
Posteriorum libros duos.
Topicorum libros octo.
Elencorum libros duos.
Phisicorum libros octo.
De cælo, et mũdo libros quattuor.
De Natura locorum.
De Causis elementorum.
De generatione, et corruptione libros duos.
De Metheoris libros quattuor.
De Mineralibus
De Anima libros tres.
De Nutrimento et Nutribili.
De Vegetabilibus, et plantis.
De Sensu, et Sensibili.
De Sensu, et Sensato.
De Memoria, et Reminiscentia.
De Morte, et Vita.
De Causa longitudinis, et breuitatis uitæ.
De Iuuentute, et Senectute.
De Respiratione, et inspiratione.
De Somno, et Vigilia.
De Somniis.
De Motibus animalium.
De Animalibus libros.xx.
De Intellectu, et intelligibili libros duos.
Ethicorum libros decem.

Cōmētaria i ethicā Aristotelis.
Politicorum libros octo.
Cōmētaria in Politicā Aristotelis.
Oeconomicorum librum unum.
Cōmētaria in librum Oeconomicorum Aristotelis.
Cōmētaria in Problemata Arist.
De Grammatica.
De Alphabetis.xii.
Cōmētaria i Priscianū maiorem, et minorem.
De Rhetorica.
Cōmētaria i rhetoricā Aristotelis.
De Arithmetica.
Cōmētaria i Arithmeticam Boetii
De Geometria.
Cōmētaria in Geometriā Euclidis
De Perspectiua.
Cōmētaria i perspectiuā Alcenis.
De Musica.
Cōmētaria in Musicam Boetii.
De Astronomia.
De Sphera.
De Astris speculū Astronomiæ.
Speculum Astrolabicum.
Cōmētaria i Almagestū Ptolemæi
De Lanificio.
De Nauigatione.
De Agricultura.
De Aratura.
De Medicina.
Methaphisicæ libros.xiii.
De Causis librum unum.
De Secretis Naturæ.

Hæc tot quidem, ac tam uaria sunt, tantus est scriptorum aceruus, ut quicunq; illa diligenter, ac recte æstimet, stupeat, cum cogitet, quomodo illi fere semper occupatissimo uel publice legendo, uel orationi, et cōtemplationi, quod erat illi proprium, ac familiare, uacando sufficere ætas ad ea cōscribenda potuerit. Quæ facile declarant, diuino hominem ingenio proculdubio diuinitus adiutum documento esse mortalibus, q̄ supra hominē attollantur ii, qui humanam imbecillitatem cælesti fauore muniunt, atq; cōfirmant. Hæc habui, quæ de Magni Alberti uita scriberē.

NONNVLLI EPISCOPI EX ORDINE PRAEDICATORVM LEANDRI ALBERTI.

Gualla brixiensis. gVALLA Brixiensis eiusdem ciuitatis antistes uidit diui parentis Dominici spiritū super scalas in cœlum a sanctis Angelis ferri quarum sūmitates a Beata uirgine et filio tenebantur. Obiit in natali solo. Io. theuto IOANNES de Liechtemberg Theutonicus sacrarum litterarum interpres, et doctrina insignis, postq̄ Theutoniæ prouinciam in ordine prædicatorum rexerat, Antistes Ratisponensis declaratus est, sermonū uolumen composuit. Raimūdus Gallus. RAIMVNDVS ex Gallia Narbonensi, uir ingentis litteraturæ, ingentisq; morum honestatis, et prudentiæ, Ecclesiæ Grassensis primus Antistes. Porro translata fuit sedes in Grassam ex Antinopoli anno domini. M ccxlii. Petrus Remensis. PETRVS Remensis Gallus uir peritus et litteratus,

post præfecturam Galliæ prouinciæ, quam egerat in ordine prædic. ad epi/scopatum Aganensem anno domini. Mccxlii. euectus est. Scripsit ex Glossematibus super utrunq; instrumentũ opus compendiosum breueq;, tamen succulentum, et nonnulla alia opera utilia. RAIMVDVS Falgarius oppido Miromonte Tolosanæ dyocesis, uir mira prudentia et eloquẽtia præditus, ex præfectura prouinciæ, cui præerat in ordine prædic. ad præsulatus Tolosanæ Vrbis apicem anno Domini. Mccxxxi. in festo diui Benedicti abbatis assumptus est. Qua in dignitate annis nouem et triginta omni cũ laude uixit. Fuerat aliquando diui parentis Dominici socius et in itinere comes, Auxit q̃plurimũ Episcopii prælibati annuales prouentus. Nec quo aduixit fratrum suorum prædicatorum oblitus, quinimo et uerbis, et factis plurimum fuit illis adiumento. Vita functus est quartodecimo Calen. Nouembris media nocte dominica, et in crastino diui Lucæ Euãgelistæ sepultus in templo prædicatorum Tolosæ in calce chori, anno domini. Mcclxx GVIDO ex Turre Claramõtẽsis factus est Antistes eiusdẽ urbis, qua plurimũ sui uires ĩgenii multo tẽpore ostendit. Floruit anno domini. Mccxlii SIMON ex Glisso uir celebris opinionis et nominis circa annũ domini Mccxlii. Antistes Maglonienfis declaratur. IOANNES Boncambius bononiensis, uir ingentis litteraturæ, de quo in quinto libro latius uerba faciemus, cum eius ad sanctissimam religionem narrauerimus cõuersionem anno domini. Mccxlv. accitus a Pont. Max. ad Curiam Vicecancellarius creatur, deinde nostræ urbis tota applaudente ciuitate Antistes declaratus.

Opa p ip/sum edita. Raimũdus falgarius. guido gal. Simon. Io. Bono.

b ARTHOLOMAEVS Vicentinus uir et litteratura insignis, et morũ honestate præditus, ob eius ingentem doctrinã, Romã uocatus, et Magister sacri pallatii factus, excellẽtissime diui Dionysii Areopagitæ libros cœpit coram tota Curia enucleare, atq; eos ornare scholiis et glossematibus, quo factũ est, ut uisa eius eruditione Pont. max. eum Vicentinũ Antistitem declarauerit. Quo in fastigio sic se habuit, ut eius nomen longe lateq; diffunderetur. Porro asserebant omnes unũ esse Bartholomæum, qui cæteros Antistites prudentia, ingenio, et litteratura longe superaret. Quare omnes ceu numen, aut aliquem e cœlo delapsum colebant et uenerabant. Quod ut animaduertit Innocẽtius quartus pont. max. eum Legatum præmisit in Gallias ad Ludouicum regẽ, qui postea inter Diuos ob eius egregia facinora relatus fuit, Qua in legatione sic se gessit Bartholomæus, ut in Galliis maximum sibi comparauerit nomen. Vnde Ludouicus cernens eius uitæ integritatem præcipua eum sibi deuinxit necessitudine. Compositis rebus, cum remeare in Italiam eum oporteret, cõpulsus est a Rege pro mutuo amore accipere munera. Qui uidens se non nisi munere regio donatum posse recedere ex Galliis, unam ex spinis sacro

Bartholomæus Vicẽtinus.

sanctæ Coronæ dominicæ, diligēti custodia seruatæ et honore ĩ regiis The
sauris, reiectis temporalibus muneribus, sibi dari petiit. Verum Lodouicus
eum uoti compotem reddere cupiens propriis manibus coram Galliarum
Heroibus illi unam preciosissimam spinam elargitus est. Quo ordine, quo
ue apparatu ei tantum munus contulerit, uideri potest in quodā libro Cœ
nobii Vicentini ordinis nostri. Non enim duxi hic omnia narranda, alio-
quin uolumen ingens ex huiusmodi incidentiis contexerem. Accepta igit̃
a Rege sanctissimo redeundi in Italiam cum preciosissimo Thesauro facul
tate, cum quodam uenerando patre Asculano ordinis nostri, temporibus
malignissimis, et per loca periculosa Italiam reuertitur. Et tāto diuiso The
sauro, partem uenerando patri Asculano dedit, et partem alteram detulit
Vicentiam. Porro Asculani partem illā excepere ingenti cum honore, quā
usq; in hodiernum diem obseruant. Quum uero Bartholomæus Vicentiā
appropinquaret (iam fama uulgauerat illum sacram spinam afferre) obuiā
habuit totam Ciuitatem sertis redimitam, ac faces accensas manu tenentē,
sanctum Thesaurum suppliciter adoraturam clamantemq;, Benedictus, q
uenit in nomine domini. Et quum patres nostri Cœnobium non haberēt
(licet incolerent Vrbem, et in quadam domuncula habitarēt) obtinuit a to
to populo in loco prophano magnificas ædes extrui, quo hæreseos labe in
fecti homines multo tempore inhabitauerant, ut ubi olim superabunda-
uerat malitia, Dei bonitas et gratia superabūdaret. Igitur exruderato loco,
constructum est ingens Templum, Christi Coronæ dicatum, et spinæ sa-
cratissimæ posita ara, in argēteo uase recōditæ ad id fabricato auro ac unio
nibus adornato, quo suppliciter usq; ĩ nostram ætatem a senatu populoq;
Vicentino adoratur. Quotannis etiam lustrata urbe cum facibus accensis,
præcedētibus pulcherrimis Virginibus sertis ornatis, crinibusq; pansis et oĩ-
bus sacerdotibus, per totam Vrbem circunfertur, deinde argentea corona in
gentis ponderis Templū prædictum, uasisq; pluribus cæreis diuersis colori
bus ornatis et imaginibus a ciuitate donatur. Verum de his hactenus. Dū
esset in Galliis Bartholomæus libros quosdam diui Dionysii legit. Igitur
postq̃ Clero ac Ciuitati suæ pluribꝰ ānis moderatus fuerat, uita sanctissime
defunctus est, atq; suo iussu in Templo prædicatorum Vrbis Vicentinæ se
pulcro (ut par erat) tanto uiro digno, quod adhuc ĩn parietibus dextris tem
pli præfixū lapide sculpto cernitur, sepultus. Dum ipse in eodē Cœnobio
anno domini. Mccccxcv. existerem cuiusdam Ciuis Vicentini iussu appen
sa lampas est, quæ iugiter die noctuq; oleo suffusa, ante eius sacrum manet
accensa, referentis se meritis eius quoddā a domino beneficium promeruis-
se. Post glossemata in Dionysium, sanctorum uitas Bartholomæus, bre-
ui epitomate complexus est. Sanctissimā spinam domini Vicentiā detulit

Vna spina xp̄i bartho a. S. Ludouico donatur.

Excipit̃ spina a uicentinis cū igēti honore.

Att. Quāta ueneratiōe sacrosancta spina a Vicentinis colatur

opa p̄ Bartho. edita.

anno domini. Mcclx. Quod et iisdem temporibus aliam inueni Bononiã fuisse delatã ex Galliis per patres nostros, et locatam in Templo nostro p̃dicatorio, prout refert Hieronymus Albertutius Bursellus noster contertaneus in annalibus suis. Quodq; preciosissimũ munus diligenti asseruat custodia, et præcipua ueneratione colitur a nostra Ciuitate Bononiensi et quotannis in octaua Resurectionis Domini die a toto populo suppliciter adoratur. — Alia Sãctissima spina Bonon. delata. Præcipua ueneratiõe colitur

VILIELMVS Antacanensis Antistes uir acris ingenii, et probitate conspicuus Innocentii. IIII. pont. max. iussu cum Hugone de sancto Theodorico Cardinale Canonem Carmelitarum digessit. Sed ut res melius intelligatur, altius exordiar. Fuerũt ab initio Ecclesiæ nascentis in Hierosolimitanis partibus, seu in palestina, et præcipue in Monte Carmello nonnulli uiri soliuagi seu (ut eorum utar uocabulo) hæremitæ, prout fusius in Cronicis et in compluribus sanctorum gestis et actibus uideri poteſt. Circa uero annum domini. Mccxxvi. horum integrã uitam, moresq; sanctissimos cernẽs Aymericus Malafayda Anthiochenus patriarcha uir insignis, eorum consuetudine plurimum delectatus, spiritualibus eos fouere cœpit auxiliis, Sed cum nullum in scriptis uiuendi modum haberent, Vnum, quo uiuere deberent conscripsit, deinde alium ab alio segregans, criptam, seu tugurium per Carmelli montem cuilibet propriũ tribuit. Postremo, reposuit omnes sub cuiusdam uiri probi cura, et professionis nodo ad illum modum seruandum colligauit, Curauitq; legem per se latam a sancta sede apostolica approbari. Sicq; huiusmodi uiros diuagãtes, per Carmelli Montẽ in unũ collegit. Post multos uero annos ad Innocẽtiũ prænoiatũ Lugdunũ uenientes, (pro eo q̃ Canon dictus nimis grauis uidebat, nec in urbibus, uel uicis habitare licebat) obtinuere q̃ cõmitteret totũ eorũ negotiũ Hugoni Cardinali, et Guilielmo Antistiti Antacanensi ordinis prædic. ceu uiris egregiis et ingẽti prudẽtia præditis, ac discretione p̃cipuis. Ii uero iussu Pont. specialẽ canonẽ scripsere, atq; illis tradidere quo ex tũc profitentur et uiuunt. Mccxlvii. Hæc ex Cronica nostri ordinis — Guiliel. A quibus canõ carmelitarũ digestus. aymericus malafayda

CLEMENS i Scotia Antistes plenus fide et uirtutibus ãno domini Mccl. uita fũctus ẽ. — Clemens.

OTto de Malis p̃uinciæ Saxoniæ, cũ esset in armis uir p̃bus animaduertẽs Mũdi pericula, quæ hominibus continue imminent, relicta militia qua pluribus annis strenue se gesserat, sancto afflatus numine, togã prædicatoriã sub parẽtis Dominici uexillo militaturus sumpsit, Deinde factus præsul Mindensis, circa annũ domini milesimũ ducentesimũ septuagesimum primum sanctissime spiritum efflauit. — Otto saxonus.

ROBERTVS Anglicus Antistes Canturiensis, uir sciẽntia, et sanctitate ornatus, floruit circa annũ domini milesimum ducentesimum septuagesimum septimum. — Robertus Anglicus.

ALDOBRANDINVS CAVALCANS FLORENTINVS IOANNIS CAROLI FLORENTINI OR. PRAEDIC.

LDOBRANDINVS Floretinus, Episcopus Vrbeuetanus. Hic ex nobili familia Caualcantium ortus, uir excelles et oium sui temporis hominum scientia clarus. Siquidē a teneris annis diuino se famulatui dedens iuuenilia omnia, ut inuisa et incognita superās, ad religionis grauitatē atq; præstantiā cōuolauit. Licet enim multa in adolescēte esset prioris uitæ teneritudo, nihil tamē nocuit ei quominus quæq; religionis ardua toleraret, sed suæ ætatis atq; educationis iura transcendens, omnia inuicto animo percurrebat. Diuino enim cum ageretur amore, uiam mandatorū dei, ut multo ante Propheta prædixerat, facillime læto corde et plano conficiebat itinere. Arta quidem domini uia ē, spinisq; ac ueprıbus circūsepta, sed negligentibus ac nimiū delicatis. At his qui diuino amore ardescunt facilia omnia, asperum uero nihil durumq; uidetur, ut non iam inter spinas, sed uirtutum flores et lilia uideantur excurrere. Ingressus itaq; ordinem, sanctorū patrū priscorum confestim mores, studiaq; imbibit, omniūq; uirtutū exercitationi q̄ diligentissime incubuit. Præcipue uero multa illi ad deum nostrū deuotio erat, singularis mansuetudo, multa in cōuersatione facilitas uisq; discretionis immēsa. Vitæ quoq; illi integritas fuit, et i ꝑferēdis omnibus uitæ spiritualis aduersitatibus incredibilis animi magnitudo. Quippe diurnis orationū sanctarūq; meditationum operibus inuicto incumbens animo ieiuniisq; crebris huius uitæ carnem spiritui subiiciens, somni temperatissimus erat. Nam cum semper ad matutinas uigilias surrexisset, breui dormitione contētus, illis demum perfectis, in templo ipse studiosius atq; ardentius pernoctabat, infirmioribus aliis ad sua loca denuo remeantibus. Maxima uero illi cura fuit, deum pro sui ordinis incremento precari, deinde pro hæreticorū perfidia, qui populos iam multos ac ciuitates infecerant, enixe et deuotissime deū exorabat. Obedientissimus aūt in iustificationibus domini, ac suæ religionis institutis atq; præceptis promptissime fuit, nihil omnino prætermittēs aut negligens, q̄d uel leuiter ad obediētiæ iura pertinere credidisset. Sui quoq; ipsius contēptor multa humilitate habebat insignis. His igit̄ satis instructus uirtutibus, quo fidei iura aduersus hæreticorū uersutias tueretur, ex his ad studia litterarū se transferēs, quū sacras præsertim litteras studiosissime hausisset, prædicationis officiū summa eloquentia, et grauitate, et amplissimo animarū zelo, et multo feruore assumens, ciuitatibus multis ac populis uerbū domini cōstātissime atq; utilissime prædicauit. Neq; enim magnorum reuerebat̄ potentiā, aut eorū formidabat indignationes, aut terrebat̄ minis,

Vestimenta prædic. sumpsit aldobran.

In ecclesia Aldobrā. pernoctat.

Att̄.

Obediētiā Aldob.

Att̄.

nec studiū

nec studium remittebat aut labores effugiens, aut hominũ gratiã cupiens, sed omnibus huius mundi postpositis respectibus, dei solum uoluntati et proximorum saluti operam dare studebat, sui corporis uitam libentissime pro dei legibus et præceptis exponens, fortiaq; omnia inuicto animo gerens, quæ nonnullos alios sua ætate uiderat pertulisse. In ea enim inciderat tempora, quibus adeo inualuerat hæreticorum pestis, ut etiam confligere manu, et armis haudquaq̃ uideretur indignum. His itaq; optimorum exeplis imbutus nequaq̃ longe mirãdum si eo fuerit ardore effectus, ut cupidissime pro deo, si id fieri uoluisset, mortem excipere, paratissimus foret. Itaq; quũ ex priscis illis beatis patrib9 nostris Aldobrãdinus extiterit, suisq; uirtutibus mirũ imodũ subesse hactenus didicisset, his exercitationib9 iã ad prioratũ cõuẽtus Florẽtini a patribus iudicat idoneus. Erat q̃dẽ i eo p̃stãs ingenũ, et sũma prudẽtia, ac p̃terea nõ nihil hoĩ afferebat innata nobilitas, qua cæteris eius uirtutibus cũctos facile aĩos nobiliũ in sui gratiã attrahebat. Auctoritas quoq; sũma ei accedebat et dignitas uenerãda, q̃bus reb9 quosq; iugo subderet disciplinæ, ut nullius tãta esset præsumptio, quæ Aldobrãdini nõ putaret se præfectura fœlicẽ. Prioratũ ergo præfati conuentus septimo loco a prima sui conditione cum esset ex patrum omnium uoluntate cõsecutus, in ea administratione longe magis eius probitas ac uirtus emicuit. Neq; enim ea tempestate, aut fortuito casu, aut in considerate homines præficiendos censebãt, nec crebris mutationibus congaudebant, sed uirtute p̃batissimos atq; excellẽtis ingenii uiros, qui essent mores moderaturi ac temperaturi eligebant. Cumq; iam eum prioratum iniisset, incredibile dictu est quanta mansuetudine ac pace cõmissum sibi conuentum gubernabat, eius nequaquam oblitus sententiæ, qua saluator noster discipulis inquiebat. Si quis uoluerit inter uos maior esse, erit uester seruus. Quocirca (ut beato Augustino in regula placet) iam non se existimabat potestate dominantẽ sed caritate seruiente fælicem. Neq; uero facile declarari posset quam excellenti plurimarum uirtutum feruore atq; deuotione, conuentum omnem promouerit, ac proximorum salutem faciendam uel prouidendam curauerit, ac tandem quanto studio et diligentia, suam iam exurgentem domum et amplificare atq; exornare perrexerit. Nam postquã fratres suos intra claustrum et uitæ sanctimonia, et præclaris uirtutum exemplis instituisset, optimisq; artibus et moribus decorasset, ad exteriora se conferens plurimum operis et laboris assumpsit, ut nouũ hoc quod cernimus templum, ingenti magnificentia fabricaret. Licet autem hoc ei perficere non fuerit a diuina bonitate concessum, cum tamen ea res iuxta designationem (quam nũc cernimus) operis esset imẽsi, sumptus uero amplissimi, queadmodũ Salomoni filio Dauid pater, sumptus oẽs, materieq; fabricæ opportunã multo ante

Mores Aldobrãdini

præficit a patrib9 cœnobio Florentino.

Att.

Att.

Quã egregie se i dicta p̃fectura habuerit

tempore præparauit, ita hic Aldobrandinus una cũ Pascali uiro in iis utiq; rebus solerti q̃ plurima procurauit, quibus hoc ipsum templum commo-dius construi, atq; celerius posset ædificari. Vnde eo tempore ecclesiam sancti Iacobi (quæ tum quidem ad burellam dicebatur, nunc uero ad puluerosam) fratribus donari curauit. Plateam etiam (quam nouam dicimus) horũ opera populus Florentinus ordini nostro multa largitate concessit, et alia plurima quæ seorsum enumerata, prolixiorem seriem nostræ narrationis efficerent, quam uellemus. Sed ut in summam omnia congeramus, quæcũq; arbitratus fuisset fratrib⁹ adiumento esse atq; fauori, ac præterea solatio, uel recreationi, ea omnia summa diligentia ac studio procurauit. Quũq; iam quinquennio præfuisset absolutionem a patribus postulauit, quatenus ab huiusce laboribus aliqua ratione quiesceret. Quamuis enim omnia summa charitate perficeret, longe tamen illi iocũdius erat nequaq̃ tantis curis iuo-lui, sed quãdoq; suæ indulgere quieti. Quod quũ patres eius rogatui satis-fecissent, conuentui præfato Henricum Massanum præficere decreuerunt. Quo consimilibus studiis omnia gerente, quum et ipse trienium transegisset, ab eo prioratu absolutus ad Aldobrandinum denuo fratrum omnium uota se contulerunt. Sed cum ille maiorem in modum refugeret, summo tandem conatu extorsere, ut prioratum assumeret. Resumpto igitur prioratu ad studia priora regressus, omnia fratribus prouenire curabat, quibus li-berius et commodius possent domino famulari, et nihilominus populorũ saluti intendere. Quumq; in huiusmodi exercitationibus Aldobrandinus pluribus annis incubuisset, quũ se requieturum speraret, quandoquidem rẽ domesticam, et familiarem suo studio plurimũ auxisset, tum demũ maior illi solicitudo accessit. Namq; eius probitate, atq; uirtute permoti patres romanæ prouinciæ, hanc ei regendam atq; gubernãdam tradidere, Quæ tũc temporis cõtinebat Regni Siciliæ et Trinacriæ prouincias. Quocirca quã-tæ præstãtiæ atq; auctoritatis extiterit, hinc maxime intelligi põt. Itaq; eius prouinciæ administrationem summa omnium gratulatione adeptus, quẽ-admodum priuatæ suæ familiæ ac domui multa cum dignitate et gratia p̃-fuisset, ita et longe maiori diligentia et studio hanc prouinciam lustrans, omnibus salutaria monita et deuotonis eximia exempla p̃bebat. Neq; ue-ro labori parcere solitus erat, nec (ut plærıq;) quieti indulgebat, sed ducis et militis officio functus, multos lacessitos bello, ac pene prostratos, monitis, et exemplis prouocabat suis, Nihil in spirituali uita animi magnitudine ac p̃seuerãtia opportunius esse cõmemorãs ita seruis dei currẽdũ fore, ut quẽ-admodũ suadet apostolus aliquid rati aut stabilis cõprehẽdamus, ne in icerti cucurrisse, aut aerẽ uerberasse, uideamur. Præterea his exercitationib⁹ castigari corpus et i seruitutẽ redigi, quo subacto securius ad cætera oĩa spũm

Ipso petente a p̃fectura abrogat post quinquenniũ.
Henricus.

ꝑperare. Qui si uirtutũ icõsulte defatigemur labore uacationeq́ʒ petamus, ingẽs nobis aiarũ periculũ iminere, ne quos illa et rerum huius uitæ facietas nos in facinora mala deiiciat atqʒ prosternat. Proinde magno eos aio esse oportere, et aduersa omnia æquanimiter tolerare, sicq́ʒ demum aiebat iuxta Saluatoris sentẽtiam eos proculdubio animam possessuros. Atqʒ his et huiuscemodi uerbis cõsternatos animos erigebat, ardẽtioresq́ʒ facti, quæq́ʒ ardua et aspera, cõstanter, et fortiter perferebant. Itaqʒ ubiqʒ adesse singulisq́ʒ rebus atqʒ negociis præesse curabat, per neglígẽtiam, aut ignauiã nihil omittens, sed omnia quæ uiderent agenda summa grauitate prudentiaq́ʒ dispo nens. Qũ uero sanctæ religionis ardẽtissimus zelator et haberetur et esset instituta omnia et cærimonias, ac reliqua uitæ spiritualis documẽta, ut per se ipse seruabat ita aliis seruanda proponens, bonis quidem et naturæ beni gnitate præstãtibus plurimũ fauoris impẽdere solitus, remissiores uero ac tardos ad quæq́ʒ optima prouocabat, duros autem et insolentes cohibere atqʒ castigare minime formidabat. Maxime aũt his fauere plurimũ uidebatur, quos animaduertisset ad religionis promotionẽ atqʒ decorem quam aptissimos et idoneos fore, ac præsertim, quos prædicandi exercitationis stu dio irremisso incumbere cernebat. Consulebat ocissime studia sæcularia percurrẽdo transeunda, omnem uero operam et diligẽtiã in sacrarũ littera rum peruestigatione notitiaq́ʒ esse reponendã, quibus et suæ et proximorũ saluti cõmodius atqʒ utilius possent prospicere. (Nam et ob eã rẽ nos prædicatores uocari) qua in exercitatione asseuerabat, haud nisi sacras litteras si bi proponendas uideri. (Neqʒ enim ad auriũ pruritum, aut uoluptatẽ, seu ad eloquutionis uenustatem atqʒ leporẽ, sed ad animarũ salutem, ad gratiæ collationẽ nostros homines a deo atqʒ beato Dominico ĩstitutos atqʒ ordinatos fuisse dicebat) qui uero secus efficerent, eos non satis intelligere q̄d prædicatoris nomine designet. Quo circa unũquẽqʒ eorũ ut suadet Apostolus uocationẽ suã intendere oportere ac nequaq̃ ab officio discedere aut in alienas uias declinare humanissime cõmonebat. Igitur cũ huiuscemodi adhortationibus atqʒ exemplis plurimum Romanæ prouinciæ utilitatis attulisset, miraq́ʒ et ingenti apud omnes gloria floruisset, clarior quoqʒ apud summos pontifices factus multas procerum et magnatũ familiaritates inierat, qui hoĩs uirtute atqʒ integritate ac ꝑterea religiosæ uitæ cõuersatione magnopere delectabant. Erat uir (ut diximus) multa grauitate et discretionis prærogatiua excellẽs, quiq́ʒ in cõsulẽdo et adhortãdo plurimum auctoritatis habebat et gratiæ. Itaqʒ Gregorius decimus pontifex maximus quum eius iampridem fama atqʒ opinione fuisset amplissime delectatus, tum sibi hominem propter eas quæ romanæ ecclesiæ molestias iminebant multo necessarium fore arbitratus, ipsum Aldobrãdinum, cuius

Att. Vnde prædicatores. dicti, et ad quid instituti.

Gregorius decimus.

Antistes urbeuetanus inuitus aldobrã. pfficitur.

Atť.

Qualiter se habuerit in episcopatu.

Agebat qđ officii sui.

O rarissimũ uirũ.

Bonauitus Garaldus. Laurẽtius ord. præd.

Quãtũ illi Greg. tribuebat.

Vicarium Gregor. Aldobrã. Romæ dimittit.

Verba Aldob. ad gregoriũ .x.

uirtuti tã egregia tribui audiuisset, Vrbeuetanæ ecclesiæ præficiendũ existimauit. Qui quũ se ulla ratione perhibiturũ dixisset esse consensum, tandẽ pontificis præcepto astrictus, iam recusare nõ ualẽs, eius ecclesiæ pontifex ordinatus, a clero populoq; multa frequentia est susceptus. Ea uero dignitas nequaq̃ uiro præstantissimo aut pristinã deuotionẽ aut mansuetudinẽ q̃ ante habuisset subripuit, sed uno dũtaxat loco cæteris præstare cõtentus, reliquos fastus et ambitiosos tumores diligentius euitabat. Prædicationibus quoq; et optimarũ artiũ adhortationibus creditas sibi educans ac enutriẽs oues, ut uerus et integerrimus pastor earũ patrocinia prosequebať studio, et solertia singulari. Maxime uero illa curabat, quæ aĩs nostris salutẽ possent afferre, diuinarũq; rerũ imprimis habebat diligentiã, ut in sacramẽtorũ collationibus multa esset reuerentia et insignis nitor. In optimorum aũt promotionibus et petulãtissimorũ obiurgatione atq; emẽdatione accuratissime intẽdebat. Præcipuũ uero ad pietatis opa illi studiũ fuit, proq; egenorũ subleuatione et adiumẽto, in eorum utilitatibus et cõmodis pene singula cõuertebat, nihil sibi nisi q̃ necessitas suasisset aut dignitas postulasset conseruans. Quas ob res dei et hominum beniuolentiam sibi et gratiam comparauit. Illum secuti sunt paterna charitate Bonauitus ex Lanutorum familia ortus et Garaldus Binus ac Laurentius Minerbetus Rugerini prætãtissimi equitis filius, qui nequaq̃ passi sunt nisi morte ab eius consortio separari. Nihil ergo in Vrbeuetanorum urbe erat eius fama præclarius, nihil eius pietate illustrius, nihilq; illius auctoritate gratia ue præstãtius. Itaq; quũ his esset moribus Aldobrandinus et uirtutũ gratia decoratus, Gregorius pontifex quũ ad Lugdunensem synodũ ire disponeret, quẽ loco sui in urbe Roma relinqueret, eiusq; uices in eis regionibus retineret, Aldobrãdino digniorẽ ac fide maiori præpolentẽ reperit neminẽ. Ad hãc itaq; synodũ profecturus Romæ (ut prædiximus) Aldobrãdinũ Vrbeuetanum antistitem uicarium dereliquit, existimãs eum uirum egregiũ et uirtute singulari pstãtẽ, et talẽ, qui harũ regionũ cõtrouersias posset et dissensiones oĩo prudẽter dissoluere, aut saltẽ solertissime cohibere. Quum ergo prope diẽ se recessurũ põtifex edixisset, quum nõnulla secretiora ipsi Aldobrãdino reseruãda atq; iniũgẽda narrasset, tãdẽ si qua ex eo ipetrare uellet pcõtatus ẽ. Ad quẽ ipse Aldobrãdinus ita loquutus ẽ. Ego qđẽ pater beatissime plibẽter te hinc pficiscẽtẽ fuissem deuotissime psequutus, eoq; uel maxime, ut quũ Florẽtiã peruenisses te suppliciter exorarẽ, ut dissidẽtes ciues meos ad pacem atq; cõcordiam reuocares. Nihil enim mihi potius fuerat, q̃ intelligere eos positis litibus, sanctissima pace pfungi. Nũc ãt quãdo tibi placitũ est in loco isto cõsistã, enixe oro ac deprecor, ut idẽ ipse pro tua benignitate efficias. Et quoniã i ea urbe (ut nosti) gibelinorũ atq; guelphorũ

factiones ciues omnes et uniuersum populum macularunt, ego utriusq; factionis causas deuotissimis precib; tuæ beatitudini facio cōmēdatas. Neq; enim aliud cupio, nihilq; desidero, nisi pacificū cernere ac tranquillū ciuitatis statū, quod nulla ratione sunt penitus habituri, nisi hæc inania nomina factionū deleas, exq; ciuiū animis omnino depellas. Quod si tuæ beatitudinis opera fuerit nostra ciuitas consecuta, nobis quidē peropportunum erit, tibi aūt nomen perpetuū et indelebilis fama, nō solū apud nostros, sed etiā apud omnes gentes excrescēt. Ad ea pontifex perbenigne respondēs, ipsius cōprobata sentētia, oīa se quū Florētiā aduenisset, ex eius uolūtate facturū promisit. Roma igit̃ pontifex mouēs, Florētiā trāsire constituit. Quo quū aduenisset, pace inter partes cōfecta, et obsidibus ex utraq; parte datis, obsides Gibellinorū profugerūt urbe, inquiētes, sibi intētatā mortē, quū primū pōtifex recessisset. Quare pōtifex iratus idibus Iulii urbe excessit anno salutis. Mcclxxiii. excōmunicationis et interdicti interminationes in urbem populūq; relinquēs. Post multū uero temporis Florentiā uenies, quū esset senectute cōfectus, nihilominus nec ꝓpter hoc optima ac sanctissima studia remittebat. Valebat qdē aīo plurimū, et si corporis detineret̃ imbecillitate. Orationibus. n. et diurnis lectionibus totos absumebat dies. Cōueniebant aūt ad eū pp hoīs dignitatē et sermonis leporē oēs, quibus erat aut cōsciētiæ stimulus aut reꝝ suarū ꝑturbatio atq; molestia, quos oēs senior charitate excipiebat multa, cōsiliisq; fouebat et admonitionibus tuebat̃. Præterea ad noui templi fabricā, tā magnopere quū esset intētus undecūq; poterat pie coaceruare meditabat̃ opes, hos quidē suasu, illos aūt incertorū restitutione ad ea pietatis opera prouocās. Quū ergo huiusmodi multa pro sua domo ac familia egregie ac sanctissime perfecisset, atq; ab aliis gerēda curasset, iam plenus dierū malā incidēs ualitudinē, ubi se morti proximū aīaduertit, circūstātibus illi fratribus suis, quos ingēti semper complectabat̃ amore perhumane eos ita alloquutus fertur, Se quādiu potuisset pro suæ religiōis et domus ꝓmotione et augumēto plurimū laborasse, nulliq; uirtuosæ hactenus pepcisse rei, q̃ extimaret aliqd suæ religiōi atq; familiæ laudis et gloriæ ꝓuenturū. Nūc inqt fratres mei quādo deo placitū ē ut carnis iura ꝑsoluā, hic ꝓfecto eo uel maxime lætus discedo, qd̃ cernā id uos ex me, uel opa mea fuisse cōsecutos, qd̃ Salomon ipse a Dauide parēte suscepit. Nā quēad modū materiā lōge multā ꝓ domus et tēpli fabrica ꝑparauit, ita et nos uobis, quos filiorū semp hūimus loco, et noui tēpli descriptionē egregiā, quā nō dubitamus oī ciuitati ornamēto atq; decori futurā, et latissimæ domus dignitatē (cui similē fortasse nūq̃ i toto orbe estis habituri) reliqsse i ꝓximos ānos gaudemus. Quæ postq̃ fuerit ad ꝑfectū deducta, cauete ne talis in uobis obrepat uiuēdi modus, ut illud Ciceronis i uos ꝓnūciari possit. O

Gregorius florētiā petit.

Aldob. iā senex Florētiā uenit

Att.

Studia eius in senectute.

Oratio Aldobrā. ad circūstātes in ultima ægritudine cōstituti.

Att.

domus antiqua, quam dispari dominaris dominio. Itaq; si boni, si studiosi
siq; spiritualis uitæ amatores per tempora superiora fuistis, perseuerate oro
ac deprecor fratres mei, eisq; iustificationibus, quas beatus pater noster Do
minicus et primi nostri ordinis fundatores instituerũt, toto aĩ anixu inten-
dite. Quippe, si secus feceritis, aut uos, aut hi, qui ex uobis prouenerint, hoc
insigne templũ, qđ ꝑfecto insigne futurũ est, decoraq; domus ĩprobis ha-
bitatoribus, amplissimo erit ludibrio atq; cõfusioni. Neq;.n. (ut sacræ litte-
ræ docẽt) ꝑꝑ locũ gentẽ, sed e diuerso, ꝑꝑ gẽtẽ locũ dominus eligere con-
sueuit. Et q̃uis ego hac domo lutea dissoluta ex hac uita demigrẽ, nõ defu
tura tamẽ uobis plurima uirtutũ exẽpla cõfido, quæ sequamini, mõ negli-
gentiæ aut desidiæ minime indulgere uelitis. Proinde uirtutibus operã da-
te. Nã si ita feceritis, et uobis et omni posteritati hãc insignẽ domũ, ac sin-
gulare templũ, omni proculdubitatione seruabitis. Quæ quũ dixisset ade-
rant cognati oẽs et q̃ plurimi ciues, q̃bus fuerat uiuẽs pia familiaritate cõ-
iũctus, q̃ui uehemẽter eius ingemiscebãt mortẽ. Ad quos cõuersus antistes
huiuscemodi uerbis hortatus ẽ. Ingẽti ꝑfecto cõciues proximis diebus affi
Verba Aldobrãdini ad ciues. ciebar lætitia, cernẽs uos oẽs ad pacem atq; concordiã esse promptissimos.
Ad huius rei prosecutionẽ et perseuerẽtiã, tota mente uos adhortor et mo-
neo, qua nil melius atq; utilius fore cognosco. Et quãuis ego a uobis mor-
te discedã, legatũ habebitis tam excellenti uirtute et gratia decoratũ, ut eius
opera et studio, si esse uolueritis tales, quales uos futuros esse confido, opti-
mam pacẽ et quietẽ firmissimã cõsequemini. Ego quidẽ cũ ualerẽ (ut scitis)
paci magnopere cõcordiæq; uestræ studebã. At nunc quãdo uitæ finis ad-
uentat, orationibus apud deũ precibusq; iuuabo. Orate uero deũ, ut sua be
nignitate et gratia, me locus talis excipiat decedẽtem, in quo uobis præsidio
esse possim. Hæc ubi dicta sunt ingrauescente lãgore, sacramẽtorũ omniũ
munimine confortatus, multa deuotione ac fide integerrima suũ domino
Obitus Aldobrãdini uiri ĩsignis spiritũ recõmendãs, corã orantibus fratribus collachrymãtibusq; pariter, et
cognatis animã suo reddidit creatori. Homo certe singularis et præstãs, et
qui plurimum suæ religioni, ac domui profuit et uirtutis exemplo, et earũ
rerũ quæ religionis opportuna sunt procuratione. Vita uero excessit pri-
die Calẽ. Septembris anno christianæ salutis. Mcclxxix. Celebratũ ẽ funus
eius ingẽti ciuiũ pompa et cognatorũ prosequutione, atq; (ut arbitror) in
ueteri ecclesia primũ ueluti sub deposito tumulatũ. Procedẽtibus uero an-
nis et iã nouo ædificato templo (qđ cernimus) in meritũ laboris assumpti,
in eius loco præcipuo ei sepulcrũ insigne iuxta illius ætatis morẽ collocatũ
est. Quũq; eius ætatis homines simplicioribus et longe minoribus essent
cõtẽti, isti uero locus ornatissimus deputatus est, satis hinc intelligi potest
Aldobrãdinũ sũmũ uirũ atq; omnium memoria dignissimum extitisse.

ITEM EPISCOPI ALII LEANDRI ALBERTI.

PETRVS Malirati Auinionensis, Episcopus Vencensis factus est anno domini. Mccxciii. Carolo rege procurante, Cuius fuerat a secretis. GVILIELMVS ex monte Cathano, uir moribus et scientia clarus præsul urgellensis anno domini. Mccxciii. declaratus est. RAIMVNDVS ex Medullione Antistes Vapiscensis uir omni laude dignus, et omni uirtute præfulgidus, uita functus e anno domini. Mccxciiii. magnum posteris humilitatis nomen relinquens. GENTILIS Romanus quē Bonifacius. VIII. Cathanēsi ecclesiæ præfecerat, circa domini annum Mccxcvi. spiritum efflauit bonis operibus fultus. Mccciii. PETRVS POLONVS Caminensis præsul in Polonia, quondam in Curia Romana Pœnitentiarius Genuæ anno Domini. Mccxcviii. diem suum obiit, atq; in Templo prædicatorū sepelitur. THEODORICVS Borgognonus Lucensis Hetruscus, uir omni religione ornatus, Antistes Ceruiensis, postq̄ annis duobus et septuaginta ordinis prædicatorum togam portauerat, et Ceruiēsi Ecclesiæ quadraginta duobus præfuerat, et annos tres et nonaginta in humanis egerat, Bononiæ uita excessit, et sepultus in æde maiori Templi prædicatorum ad leuā maioris aræ sepulcro lapideo insculpto, qđ adhuc cernitur, a se constructo, superioribus annis instauratum fuit iam uetustate pene collapsū per patres nostros. Dictam ædem, prout præsefert inscriptio graphice i eius sepulcro posita, egregie ipse a solo erexit, certe opus insigne, et dignissimum, prout uideri potest, quod minime absolutum fuisse arbitior nisi ingenti, et grandi pecunia. VVLFRANNVS Picardus uir pusillæ staturæ sed magnæ uirtutis, Carolo Rege Siciliæ procurante, p Bonifacium. viii. Pont. Max. Beethlemiticus Antistes declaratus est anno dñi. Mccci. Eo. n. tēpe in sede Beethlametica Antistites ꝑmanebāt, porro ea regione nundum ethnici potiti fuerant. RAMBERTVS ex nobili primaditiorum familia Vrbis Bononiensis satus est, uir ingentis litteraturæ, ingentisq; spiritus, fuit Parysiēsis doctor, et anno domini. Mcccii. factus est præsul Venetiarum, et ibidem diem suum obiit, atq; sepultus in Templo prædicatorū sanctis martyribus Io. et Paulo dicato. PETRVS de Alamanone Episcopus Cystoricēsis nobilis genere, sed benignitate ac mansuetudine nobilior, exemplar et norma religiosorum, deo spiritum reddidit, anno tertio episcopatus sui. Mccciiii. in ædibus aquensibus Galliæ narbonensis ordinis prædicatorum. Carolo regi prouinciæ Galliæ Narbon. se se comitem in omnibus præstitit, et a Siculis captum nunq̄ dimisit, ueri amici officio fungens, qui amicum haudquaq̄ derelinquit. IAMIORDANES Romanus litterarum sacrarum optimus interpres, prudens in rebus agēdis,

Petrus. Guiliel. Raimūdus Gētilis ro. Petrus polonus. Theodoricus Lucē. Capella maior erecta Bon. Vulfranus Picardus. Rambertus Bon. Petrus ex Alamanone. Iamiordanes Ro.

maturus grauis, et maxima morum honestate compositus, cum esset Patauinus Antistes ad præsulatũ Bononiensem translatus est quo deuotissime uita functus est anno domini. Mccc. iii. GVIDO Vicentinus uir sapiẽtia præditus, et religione cõspicuus, ex præfectura prouinciæ Lombardiæ, quã administrabat ĩ ordine prædic. per Benedictũ. xi. Pont. Max. Antistes Ferrariensis declaratus est. anno domini. Mccciii. Quippe Pont. Max. uiri doctrinam, mores, et religiositatem nõ ignorabat. IACOBVM Benedictus xi. Episcopio Mantuano præfecit, cuius toties dum in minoribus existeret prudentiam, religionem, morumq; præstantiam expertus fuerat, Porro socium sui laboris regens ordinem prædic. delegerat. Quãobrem dignũ hac dignitate ornari ipsum putauit, Anno Domini. Mccciii. DVRANDVS Gallus sacræ theologiæ doctor, et sacri pallatii Magister Meldensis Episcopus declaratus est. Vita excessit anno domini. Mccciii. Dimisit post se uir litteratissimus scripta super libros sententiarum. RODORICVS Hispanus Munione Generali Magistro ordinis nostri aspernãte Compostellæ episcopatum, ultro a Nicolao quarto oblatum, hoc munere donatur. Vita excessit Compostellæ anno decimo octauo postq̃ ad eam dignitatem euectus fuerat, paulopost Xp̃i Saluatoris natalem. Mcccliii. Et AVGVSTInum Hungarum uirum sanctissimum ad præsulatum zazabriensem Benedictus undecimus pont. in Romana Curia existentem euexit, anno domini. Mcccliii. et exinde ad Nucerinũ, ubi miraculis claret. GARINVM Cenomanensem Gallum Sagonensem Antistitem uirum scientia, et prudentia clarũ anno domini. Mcccvi. florentẽ, atq; IOANNEM Seruãdi præsulem Lucensem in Gallatia anno domini Mcccvii Virtutibus micãtẽ, post hos locamus. IACOBVS Lausanensis doctor parrysiensis uir ingentis scientiæ ingentisq; litteraturæ, et sacris apprime litteris politissimus, euectus est ad præsulatũ Ecclesiæ Lausanensis natalis soli. Eius ingenii acrimoniã Cõmentaria super nõnullos sacræ scripturæ libros per eũ facta, et prædicabiles sermones super Euangelia occurrentia per annum et de sanctis, nec nõ scripta super libros sententiarum optime declarant. Floruit circa annũ domini. Mcccxiiii. Hunc comitatur BENEDICTVS Nouocomensis uir multa doctrina multaq; peritia litterarũ fultus. Is postq̃ docendo, disputãdoq; Parrysii ostendit ingenii sui uires, tandem Patrii soli Ecclesiæ uidelicet Nouocomensi a pont. max. præficitur. Primus omniũ diui Thomæ Aquinatis dicta, ubi contraria aliquando uidentur, adnixus est ad Concordiam reuocare, atq; conciliare, Quod opus Concordantias ad pellauit. Circa annũ domini. Mcccxviii. Floruit. Et his adiungã VVOLFFANGVM ex Stubebergo Theutoniæ, nobili stẽmate ortum, uirũ uirtutibus apprime pollentem, (qui togam prædicatoriam, Mundi pompas fastiditus, ĩ Cœnobio

Guido Vicentinus. Iacobus. Durandus Gallus. Rodoricus Hispanus. Augusti. Hungarus Garinus Gallus. Io. seruãdi Iacobꝰ lausanensis. opera p̃ eũ edita. benedictus Nouocomensis Cõcordãtias sup̃ dictis sancti Tho. fecit Vuolffãg.

frizatensi sumpserat)Bambergensem Antistitē per clementē quintū pont. max. anno domini. Mcccv/dictum. Rexit is prælibatam Ecclesiam annis tredecim, Qua in urbe duo Cœnobia erexit, alterū pro fratribus, et pro san ctimonialibus fœminis ordinis prædic. alterū. Vita exiit præsul micantissi/ mus. Mcccxviii. sepelitur iuxta diui Henrici Imperatoris sepulcrū. Cum su perioribus præclarissimis cōnumerabimus GERALDVM ex Monte pes sulano oriūdū uirū sanctū et deuotū Antistitē in urbe Dyataraga prouin/ ciæ Persidis, Cuius obitus fuit Thaurisii. Mcccxxii. Calend. Nouembris. Porro post mortem is creberrimis miraculis claruit. Connumerabimus et CONSTANTINVM dignissimū Vrbeuetanū præsulē qui iussu Ioan/ nis Theutonici Gen. Magistri quarti ordinis prædic. officiū, quod in lau/ dibus diui parentis Dominici exoluitur cū ipsius uita, egregie edidit, stilo tamen mediocri.

Geraldus ex Monte pessulano.

cōstātinus Vita Diui Dominici cū offō ꝑ ipm edita.

ANGELVS ACCIAIOLVS FLORENTINVS IO. CAROLI ORDINIS PRAEDICATORVM.

a NGELVS Acciaiolus episcopus Florentinus, et secundus ex ordine prædicatorum ad eandem sedem assumptus. Hic fuit ex nobili familia Acciaiolorū i ciuitate Florentia ortus. Qui ut primum in hanc lucē emersit, non minori q̄ uerisimile fo/ ret parentum diligentia educatus, mox ut pueriles domi annos prætergres/ sus est, non inertia animum aut ignauia corpus, implicandum ratus, quum intelligeret cōuentum nostrū uiris amplissimis esse refertum uerbo et exē/ plo instituēdæ uitæ plurimū profuturis eorū se cupiēs optime gestis adiice/ re, reiectis omnibus uite ꝓsentis præludiis prædicatorum ordinem indicibi/ li omnium lætitia anno domini. Mcccxiiii. ingressus ē. Nihil uero posthac sæculare, nihil mundanū, nihil deniq; quod secum ferre in potestate non esset eius animo placuit, sed totum se se a seculo ad diuinas res conferēs bre/ ui eximiū degēdæ uitæ specimen et posteritati exemplar euasit insigne. Nec quicq̄ illi prior in sæculo cōuersatio obfuit uel ob nobilitatē uel ꝓꝓ præte rite enutritionis atq; educationis delitias quo minus uiles has nostras exerci tationes ingenti amore perficeret, sed omnia sibi potiora q̄ hos hominum respectus modo diuinis rebus intenderet semper habebat. Litterarum uero tātū studiosissime hausit quātum intelligeret præstanti homini religioso pariter et prædicatori conuenire, reliqua uero percurrēda saniori iudicio cē suit. In his aūt quæ perdiscēda putauit, tantus illi amor et desiderium fuit, ut pro ingenii sui acumine atq; dexteritate uariam ac multiplicem sacrarū litterarum cognitionem celebritate adeptus, mirabili eloquentiæ suauitate

angelus or dinē præd. ingredit.

et illius ætatis mãsuetudine facile oẽs fere alios superaret. Oĩa proinde uel memoriæ tenacitate firma uel mẽtis illustratione puia illi fuere, ita ut nihil hominem fugeret, nihil lateret, sed quæcũq; illũ scire fas esset, id totũ summo ingenio penetraret. Itaq; eo tempore ut apes solent floribus ipsis inside re, indeq; quid sibi conducat assumere, non secus ille facere properabat, sed undiq; certiora clarioraq; deligens egregium sibi scientiæ cumulum statuẽdum putauit. Qua ex re factum constat, ut nõ diutius eo frui hominibus nostris permissum sit. Siquidem simul sacerdotii gradum cõsequutus est, atq; paulopost etsi ætate iunior uirtutibus tamẽ eius in id ipsum postulantibus a Ioanne. xxii. pontifice maximo Aquilanus antistes declaratus, ex ea quiete quam semper amauit et coluit ad pastorales curas trãsfertur. Quod munus etsi pro maiorum uoluntate atq; obedientia sumpserit illud tamẽ sibi magis oneri q̃ honori arbitrabat̃, nil claustrali quiete acceptius, nil suarum orationum suauitate iocundius, nil deniq; quod ad animi corporisq; salutem magis conduceret solitudine ipsa dicere solebat afferri posse cõmodius. Permultis enim ab ipsa religione alienis ac propemodum peregrinis occupationibus quibus earũ dignitatũ fastigia implicantur, fieri interdum non posse inquiebat quin animus distrahat̃ humanus atq; in diuersa ferat̃ quæ cum ab ipsa contemplationis dulcedine longius absint, difficillimum est illũ ad consueta optimarũ artiũ studia reuocare. Quo circa gratius sibi fore cum fratribus suis inopem transigere uitam, q̃ pontificali sublimitate sua omnia ingenti labore quæsita diuturnis huius uitæ fluctibus nequaq̃ consulte satis exponere. Suscepta igitur (ut prædiximus) ex decreto pontificis dignitate queãdmodũ inter nostros per omnẽ uitam dignũ se religiosum præstare contenderat, ita et nunc dignissimũ se omnibus præsulẽ exhibebat. Quippe mansuetudinem benignitatem inque rebus omnibus pietatem complexus, ocius omniũ sibi fauorem et gratiã comparauit. Quũq; plurima apud Robertũ Siciliæ regem posset, ille uero propter ingentes tumultus quibus tota Italia turbabatur maximos a suis urbibus census exigeret, hic mollire animos et tẽperare iras impetusq; populares frænare sũmo studio ac diligẽtia procurabat, Eis quibus iureiurãdo fidem polliciti essent obtemperandũ, omnia uero pro eorũ salute quos sibi dominos delegissent conferenda esse cõmemorãs, Nihil ita populis ac ciuitatibus perniciosum fore, ut regum, principum, dominorumq; mutationes, quorũ quũ inchoaueris naturam et mores agnoscere, tũ primũ ad alium quem minime noueris transmigrare periculosum est, Vulgato aũt prouerbio mutationes oẽs casibus similimas arbitrari, Scire quem haberent, ignorare quem habituri essent. His et huiusce uerbis populos adhortatus, ne in arma prorue rent continebat. Apud regem uero multa pro eorum salute et commodis

Angelus p̃ sul aquilanus declaratur.

Angelo paupertas claustralis q̃ pontificalis dignitas gratior erat.

Att̃.

ſuggerebat, Regalem magnificentiam nõ alia magis uirtute q̃ manſuetu/
dine ac liberalitate cõſtare, nihil eius coronæ ita conducere quã ſi auaritiã
longius propulſaret, ſi iuſtitiam coleret, ſi populos ſibi ſubiectos amore po
tius, q̃ uiolentia retineret, ſed his dũtaxat cenſibus quos ex fœdere perceptu
rus eſſet contentus eos diuites in ſuo q̃ in alieno regno mallet, id demum
eius honori atq; utilitati q̃ maxime profuturũ. Quãtũ uero ad rem eccle/
ſiæ attinet cuius gubernacula ſuſceperat, id ſemper mente retinebat qđ ait
apoſtolus. Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, et diſpẽſatores mi
niſteriorum dei. Quocirca in epiſcopatu non ita ſe gerebat ut domini, ſed
diſpenſatoris fidiſſimi perſonam agens neceſſitatibus egenorũ q̃ maxima
pro diligẽtia prouidens. Cauſas quoq; tãta, uel ſeueritate ſi criminalis, uel
iuſtitia ſi ciuilis, uel æquitate ſi media fuiſſet proſequebatur, ut nulla in re
intẽſior uel remiſſior in aliquo iudicari poſſet. Proinde clerũ omnem ac cæ
teros diuino famulatui in religionibus deditos tanto complectabatur amo
re, ut omnes eum uti patronũ ita carum haberent, omneſq; illum ſibi ue/
nerabilem arbitrarent̃ pontificem. Neq; enim quicq̃ labori uel tempori cõ
cedebat, quominus eorum cõmodis et animi corporiſq; utilitatibus inſer/
uiret. Tanta præterea, tãq; excellens grauitas et in rebus omnibus modera/
tio in hoc præſule fuit, ut iure Angelus re et nomine uideretur fuiſſe uoca/
tus. Nã præter nominis gratiã qua ꝓpollere cæteris uidebat, forma quoq; Forma an
et corporis habitudo nomini correſpõdebat, In eo egregius oculorũ nitor geli.
et faciei decus erat eximium, uox humaniſſima, uerba mãſuetudinis et de/
uotionis plena, corporis ſpecies grata admodũ ac uenuſta et inceſſus pro/
fecto uenerabilis. Quæ omnia ita decenter præſulẽ honeſtabant, ut probe
ad noſtros ex monte ueluti e cælo uideretur eſſe demiſſus. His ergo præcla
ris ſanctiſq; uirtutum generibus comitatus quum pluribus annis ſumma
omnium laude ac beniuolentia ciuitati aquilanæ ac populo præſidens am
pliſſimum bonitatis ac prudentiæ nomen eſſet conſecutus, tandẽ Benedi/
cto. xii. e uita ſublato quum ad Clementẽ ſextũ res eccleſiæ deueniſſet, ad
Florẽtinã ſedẽ ex Aquilana ſuorum(ut reor)opera ciuiũ et ſuaſu qui mul/
to ante futura proſpicerentglorioſiſſime eſt tranſlatus. Ad quã quum ſe
ex uolũtate pontificis contuliſſet, offendit rem publicã nonnullorum po/
tentia factionibus perturbatã haud mediocriter cõmoueri, Illorũq; conſi/
liis in perniciem tanto tempore inclinatam, ut ſperari poſſet(niſi citiſſime
fuiſſet occurſum) illam ocius perituram. Quare abũde cõmotus nec ſecus
q̃ ſi piiſſimus parens in mortem cerneret filios ſua ſponte ruentes, plurima
ſecũ animo uerſans uitam angoribus cœpit ac doloribus plenam conduce
re. Quid aũt faceret Venerandus antiſtes, quum ex una parte libertatem ci
uibus eripi, iuſtitiam, omneſq; bonas artes cerneret extirpari, altera uero ex

parte sciret certissime neminê domino militantem et eũ ipsum qui sibi existimet deo esse placêdum ex apostoli sentẽtia sæcularibus negociis se se implicet oportere. Omnes uero ut ad pastorem oues pro summa auctoritate uiri ad eum undiq; confluebant. Illum a deo sibi non alia ratione esse donatum, nisi ut populo ac ciuibus ut deniq; toti ciuitati succurreret lachrymarum plenis uocibus asseuerantes. Qui si ꝙ religiosus sit memoria referat, debere tamen et ꝙ episcopus sit meminisse, quem operepretium est (ut apostolo placet) et cum his qui scãdalizantur scãdalizari, et cũ infirmantibus infirmari omnibusq; omnia fieri, ut simul omnes lucrifaciat Christo in hoc quoq; ecclesiæ præfecturã sæculi præstare principibus cõfirmabant, quod illa solũ feratur ĩ corpora, hæc uero animis corporibusq;. Quocirca si rem ipsam negligeret, rationi nequaq; id consentaneum fore. In his ergo rerum difficultatibus constitutus animo q̃ maxime fluctuabat plurimisq; diebus hinc inde multa secũ ipse reputabat. Multa nãq; pro ciuiũ suorum pace operatus est. Sed cũ cerneret se ab ingratis ciuibus non satis æquis luminibꝰ intueri, ad alia se cõferre meditabat loca, ubi quietius uiueret et maiori animi trãquillitate frueretur. Anno itaq; domini. Mcccxlvii. Ludouicus Hungariæ Rex Apuliæ regno, q̃d Ludouicus Tarentinus tenebat, in ultionem Andreæ quõdam regis terribilis imminebat. Ioanna uero regina a proceribus derelicta, in tempesta nocte tribus longis nauibus in Narbonẽsem inde Massiliam nauigarat Ludouico marito, et Nicolao Acciaiolo ad Capuã cũ manu exigua demorantibus. Hi animaduertẽtes se aduersus potentissimũ regem longe impares citato cursu Neapolim properantes paulo post peruetusta naui assumpta ad Herculis portum post in Senensiũ agrũ deinde Florentiã aduenere. Interea Ludouicus Hũgariæ Rex regno potitus, deq; Carolo Durachiẽsiũ duce qui Andreæ necis auctor fuisse præcipuus putabat, sumpto supplicio, ad nõnulla oppida, quæ in alterius Ludouici adhuc fide manebãt animũ intẽdit. Vbi uero Nicolaus denunciationẽ audiuit Ludouicũ hortatur ocissime ad reginã se cõferant. Nam ibi posse utilius rebus consulere. Id cũ Ludouico placuisset comparatis ad iter oĩbus nihil in rebus ipsis ex sentẽtia ꝓuẽturũ uidebat Nicolao nisi frater Angelus Florẽtinorũ antistes, qui ad eum uisitationis gratia se cõtulerat, eis se comitẽ præstitisset. Quare sedulo pontificẽ orare properãtes ut una cum eis iter assumeret precabatur, Fore si id fecisset, ut inter eos reges sanctissimæ pacis cõcordiæ cõciliator existeret, Hominẽ enim præstanti ingenio, sũma prudẽtia, et singulari uirtute nouerat præditũ ac præterea cũ Clemẽte pontifice maximo haud uulgari iam dudũ amicitia iunctũ, quibus omnia quæ cuperet arbitrabatur facile se impetraturum. Quod ubi propter innatam nostro præsuli humanitatem est cõsecutus, Pisas profecti in Narbonẽsem

binis triremibus

Att.

Ludouicus Hũgariæ rex.

Ioanna regina.

De Carolo sumpto supplicio.

binis triremibus traiicietes quũ accepisset reginã a Massiliesibus ob lites, q̃s cũ rege Frãcorũ habebãt fuisse detetã, terrestri itinere ad Clemetẽ uenerũt, breuiq; negocio rẽ oẽm cũ pontifice cõponetes, reginæ liberationẽ summa oĩum gratulatiõe cõsecuti sunt. Deinde cũ regina Auinionẽ ꝓfecti, cũ Clemẽte de rebus oĩbus cõsultãtes, recuperãdi regni Ludouico haud minimã causam ꝑstitere. Quæ oĩa quũ præsulis nostri auctoritate atq; cõsilio gesta sint, apertissimũ ẽ eũ insigni uirtute et gratia plurimũ apud summos hoĩes ualuisse. Sed quum instaret pestilentissimus annus, qui nostræ salutis fuit. Mcccxxxxviii. Ludouicus uero Hungariæ rex seuiẽte ꝑ regnũ peste territus in Panonias abire statuisset, ubi hoc Ludouico ac Reginæ cõpertũ fuit grãdi coacta pecunia regiisq; titulis cũ primũ a Clemente susceptis, Præsul qdẽ noster Florẽtiã, Nicolaus uõ ad recuperãdũ regnũ cũ ludouico ad opportuna loca se cõtulit. Qđ quũ ꝑꝑ hũgariæ regis fugã nõ multo se speraret labore cõsecuturũ, illo post tꝑs reuerso in sũmũ iterũ rerũ suarũ discrimen adductus, tãdẽ quũ multæ difficultates utrinq; accideret, in pontificẽ Clemẽtẽ oĩa retulere. Ex cuius auctoritate pace firmata, in Panonias Hungariæ rex secessit, ius omne regni nõ minima pecuniæ sũma ꝓmissa Ludouico Tarãtino ꝑmittens. Quibus ita gestis præsulẽ nostrũ qui tanta ꝓ illius dignitate fecisset, mirifice collaudatũ atq; canzalariæ honore donatũ ad se uocauit, summo semper honore ac ueneratione hominẽ habiturus. Cæterũ anteq̃ se illo cõferret in illis perturbationibus ciuitatis, in quibus ciuium nõ minima pars uersabat̃ q̃ uerisimiliter uir tãtus indoluerit, q̃ta memoria quãtisue artibus rẽ fuerit prosequutus, illi optime cõpertũ habet̃, q paterna charitate filios amplectunt̃. Qui si nulla alia rõne multũ mœstitiæ sibi atq; angoris assumeret, hac saltẽ qđ affinitatibus multis et amicitiis esset undiq; circunseptus, eum incredibiliter commoueri atq; dolere oportuit. Multa nihilominus ꝑ idem temporis fecit, quæ summã illi laudẽ et gloriam peperere. Namq; supra uiam pontis instar porrigitur una fere nocte ferunt erigi curauisse, quo inuicem utrasq; domos connecteret, q̃ ante ob id seiunctæ erant incommodissimæ habebantur. Sed et cleri, cuius illi studium ac solicitudo incumberet, quis dubitet curam tanto Pontifici fuisse quam Maximam? Si enim pro sæculi hominibus tantopere laborauit, tantisq; ob eam rem in commodis est affectus, quid eum in illos, quos filiorum habebat loco fecisse putandum est? Quantus prætera omnium illi religionum amor exiuerit, quãtaue ĩ eis fouẽdis et cõseruãdis dilectio nequaq̃ satis explicari potest. Quippe tanta eas solertia et fauore ꝓsecutus ẽ, et tanta cũ dignitate seruauit, ut nihil ferre oĩo posset, quo earũ honor atq; opinio lederet̃. Quid dicã (ut iam de nostris loquar) de suo in prædicatorũ religionẽ amore, de humilitate, de benignitate ĩ suos fratres, deq; admirabili frugalitate in

Ingens pestis.

Cãcelarius regni Angelus.

Quãta pietate fuerit in religiosos.

omnes? Familiæ uero ac domui nostræ licet multa præstiterit, illud tamē cēseo ampliori memoria dignum ꝙ maioris dormitorii partem ad occidentem uersam quam nunc ciuitas uel nobis abstulit uel occupauit, scallamq; lapideam parti illi coniūctam proprio sumptu ædificari curauit, quod ad nostræ domus perfectionem plurimum contulit atq; illius ornatum. Neq; uero memorare libet hominis bonitatē Innocentiam pietatē ac ī omnibus rebus huius deuotionē uiri, quādoquidem ea signa quæ cernimus eū deuotissimū atq; piissimū fuisse demōstrāt. Quippe si ad cōes antistitis ædes te uertas inuenies ad aulæ portā imaginē crucifixi depictā, ad cuius pedes mitra deposita ipse genuflexo tēdēs sacratas ad sidera palmas ab omnib⁹ uideri potest. Deinde si eiusdē domus aram inspicias, et illam quæ ad Sanctum Antoniū extra urbē habetur spectes, idē profecto cernit̄, qđ est amplissimū suæ pietatis et miræ in deū deuotionis indiciū. Sūt adhuc apud nostros nō nulli in manibus huius antistitis libri ī qbus eodē pacto (ut prædiximus) ad Iesu xp̄i pedes ipse uidet̄ quid a domino supplex suis orationib⁹ postulare. Prætereo aūt ea quæ religiosis debēt esse cōmunia ut orationes sacras, diuturnas uigilias, ieiunia, lectiones, meditationes, ac reliqua religiosorū instituta priorū, quibus uir iste excellēter emicuit. Missas facio elemosinas, pauperumq; subuētiones uberrimas, quibus in rebus liberalissimus fuit atq; profusus, ac præterea sermones ad populū suauissimos, ac saluberrima cōponēdæ atq; instituēdæ uitæ cōsilia, quæ pro animorū salute fidelibus cōferebat. Nec memoriæ cōmēdabo adhortatiōes ad clerū piissimas, monita, et obiurgationes, quibus ut ueri pastoris formulā se præbebat, quoniam ex his quæ ante diximus facillime hæc omnia intelligi possunt. His igit̄ omnibus piis et iustis opibus quū pluribus annis in Florētina ciuitate operā oēm et diligētiā cōtulisset, tādē paci suæ ac trāquillitati cōsulere uolēs, quū etiā sæpissime euocaret̄ a rege, tāto principi obsequēdū ratus, ad Mōtiscassini cathedrā ex regis uolūtate ab Innocētio. vi. trāsfert̄. Et ne ad inferiorē gradū uideret̄ se cōtulisse, ex pōtificis Innocētii uoluntate atq; decreto mōtiscassini domū (quæ Abbatia erat) qđ nūc Metropolim dicūt, ꝓ summa huius uiri dignitate seruanda concessit, qđ nec ante nec postea illi domui audiuimus cōtigisse. Tādē uero quū apud Ludouicū Siciliæ regē fere qnquēniū trāsegisset, corporis ualitudine fatigatus, ubi cognouit se moriturū, pie sui ꝑsulatus domino reddita rōne, oī ꝑteritæ uitæ liberatus cura, diuinis sacramētis deuote pieq; susceptis, quū nostræ religionis habitū annis fere. xxxx. gestasset, apud Neapolim ex uitæ huius miseria ānos. lx. nactus ad cœlicos creditur fœliciter demigrasse. Cuius funus a rege ipso cæterisq; regni proceribus insigni pōpa et rerū oīum apparatu, ut tāto uiro cōuenientissimum fuit anno salutis. Mccclvii. pridie nonas octobris honestissime celebratū est.

[Margin notes: Opa per ipm facta. — Att. Laudes angeli. — Obitus angeli.]

NOMENCLATVRA PLVRIVM EPISCOPORVM LEANDRI ALBERTI.

P OST TOT ac tantos citatos antistites cũ inde ad annales nostros oculos admouerẽ imprimis offendi EGIDIVM cũ BARTHOLOmæo Bononien. ambos cõterraneos, et Torcellanos præsules ambos, uiros litteratura ac prudentia insignes, offendi et duos Sacri pallatii Magistros uidelicet PETRVM de Birretto, et DOMINIcũ sacrarũ litterarũ interpretes, alterum postea Mirapicensem, et alterũ Appomagensem episcopum. Nec latuit BERNARDVS Claramontensis inclytus præsul cũ cõmẽtariis super libros sententiarũ, et aliis scriptis, quæ edide/rat, ut expugnet aperto marte collatis rationum fortissimarum signis, Henricũ Gandauensem, Gotphredũ ex fontibus, et iacobũ Neapolitanũ, diui Aquinatis Thomæ doctrinã oppugnare adnitentes. Nec longe ab his IOANNEM Scandelandũ Theutonicũ conspexi togã nostræ religionis in Cœnobio Coloniæ Agrippinæ militaturum sub diui parentis Dominici signis assumentẽ, missis mundi pompis, missis illecebris ac uanis ineptisq; fastis, sic in litteris proficientẽ, ut iussu patrũ Theologiæ professoribus aliquando iungeretur, declarareturq; hæreticorũ Censor, et a pont. max. Tulinensis, Hildesheymẽsis, Vuormacensis, et Augustensis antistes diceret, et ab eodẽ legatus pro quibusdã causis aliquãdo mitteretur. Constat tandem ipsum cõfluentiæ diem sum obiisse et sepultũ in templo prædic. ad dexterã maioris aræ ac nõnulla opera a se edita posteris reliquisse. Post istũ accedit uir ille insignis, et litteratura præclarus NICOLAVS de sancto Martino prouinciæ Romanæ, qui sua tempestate sic præfulsit supra cæteros doctrina ceu sol supra stellas in splendore præeminet. Qui in humanis agens nõ desidiæ aut inertiæ deditus, multo tempore cõcionans per Italiã doctrinæ suæ radios præsetulit. Tandẽ Rachanatensis factus antistes, ibidẽ uita excessit Mccclxviii. Deinde eleuans oculos illũ sanctũ antistitẽ Laudensem RAIMVNDVM nomine ex nobili Familia summa ripa ortũ Cœnobii Laudensis inter fundatores unũ obuiã prodeuntẽ cognoui, Quẽ ut uidi, recordatus fui me in Templo nostro apud Laudã eius lapideũ sepulcrũ hoc distico inscriptũ graphice aliquando uidisse. Ortũ summa dedit claro mihi stẽmate ripa, Dominicus mores, Lauda secunda mitram. Mccxcv. Vix hæc scripserã cũ affuit BARTHOlomæus Bononiensis ille Armeniæ minoris iubar, sidus, et sol fulgentissimus, Cuius laudes nõ sat enarrare me posse arbitror, ex eo q᷑ tot sunt, ut profecto alterius doctioris opera expostulent. Paucis tamen narraturus sum quid ægerit ꝑ populo sibi cõmisso. Igitur uir uita et moribus ꝓstantissimus declaratus antistes Armeniæ mox animũ ap/

Egidius. Barth. bononiensis. Petrus. Domini. Bernardus claramõt. opa ꝑ ipm edita. Ioãnes scãdelandus. Nicolaus d. s. marti. Raimũdus Laudensis Bartholo. Bononiẽ.

pulit ad xpi fidē erigēdā, quæ ī ea ꝓuincia iā multo tēpore collapsa fuerat. Quapropter (ut pius præsul, ac bonus ouiū sibi cōmissarum opilio) missa patria, missaq; Italia eo profectus est, et cœpit id quod optimi pastoris offi/cii erat diligenter ac intrepide peragere, uidelicet huc atq; illuc concionādo disputando, docendoq; percurrere, ut oues aberrātes ad uitæ uiam reduce/ret. Quod deo duce breui admodū tempore perfecit. Igitur pro uoto chri/sti fide posita in tota Armeniæ prouincia Cœnobiū construxit suis cōp/dicatoribus, ut imposterum ipsis ducibus in fide omnes cōtinerent. Postq̄ uero (prout optauerat) adamussim his, quæ erant salutis, prouinciales oēs illi edocti fuerant, plenus bonis operibus sancto fine quieuit, atq; ibidem sepultus clarens miraculis. Vsq; enim ad nostra tempora sola illa prouin/cia inter Persas constituta Christi Cultum sequitur sub Antistite delecto ordinis prædicatorum. Non enim, exceptis fratribus prædicatoribus, inhabi tant ibi sacerdotes. Ad Iuliū secūdum pont.max. Bononiæ anno domini MDXI. commorantē pro bello secundo Ferrariensi, accessit quidā Vene randus pater Gregorius nomine ordinis nostri ex Armenia, ut de se facta ab Armenis comprobaret electionem. Quippe in antistitē illi eum delege/rāt. Quod Iulius Pont. libēter fecit, quinimo et eū donatum amplissimis priuilegiis, ac aureis nonnullis pro uiatico remisit in patriam. Per interpre/tem enim loquebatur, et negabat ibi sacerdotes esse, nisi ex ordine nostro prædicatorio. Cerimonias ordinis tam in re diuina facienda, q̄ in exoluēdo deo officio utebatur sic accurate, ut illū haudquaq̄ a Latinis nisi in prolo/quutione discreuisses. Hæc oīa Bartolomæi opera deo opitulāte acta sunt, et prouinciales illi ad ueri dei cultum reducti. Optimus equidem censeri po test præsul, atq; egregius Imperator populi sibi cōmissi (quid enim antistes est nisi dux ciuitatis sibi creditæ,) qui patria abnegata, et propria uita (ut ita dixerim) neglecta, oues sibi cōmissas diutius errare nō permiserit, uerū ipm a deo præmiū pro suo labore reportasse non ambigimus. sanctum istū an/tistitem RAIMVNDVS de Corsauino Theologus insignis olim sacri pallatii Magister uir deuotione præfulgentissimus præsul Maioricensis, ap/prime sanctissimam parentē cœliq; reginam colens comitabatur cū ingenii sui monumētis, cū IACObo Arrigono Laudēse uiro scientia claro, opinio ne apud omnes sua tempestate et fama fulgentissimo. Quē asserunt obscu rissimis parentibus ortum, et in hūc modū in uirum egregium euasisse. Fo rte uictum diurnum adulescens ex manibus arte cerdonaria sibi comparans puerum seu ioco seu ira stilo confoderat. Quo facto facinoris perterritus ī tēplū sese recepit ueritus ne si aliquādo caperet pœnas admissi criminis lue/ret. Accidit ut quidā Gallus adulescētis liberali forma captus, ipo ultro sub sequēte, eū deduceret in Gallias, ubi nostræ religionis togā iduit. Porro cū

[Margin notes: bartholo. opa arme/nia fidem xpi subiit. — Gregorius Armenus. — Munificē/tia Iulii.ii. — Att. — Raimundus de corsauino. — Iacobo laudēsis]

habitu nostro et uitã cõmutauit. Vnde cœpit abstersa ĩgenii rubigine se se litterarum studiis impense dare, ut omnibus loco miraculi esset uidere adulescentem litterarum prorsus expertem, ingenio rudem, ac crassum tam breui tempore, multo tamen labore, in uirum insignem euasisse. Asserũt unũ quo ostenditur magna in studio illus assiduitas, Quippe illum deficiente oleo ad dormitorii lampadem frequenter inuigilantem studuisse. Igitur extra Italiam comparatis bonis artibus, reuersus in Italiam Romam cõcessit. Vbi posteaq̃ de se corã uiris litteratis piculũ fecit, cõtinuo multi existimari ab oĩbus cœpit. Nec diu immoratus pont. max. audita uiri præstantia, eum sacri pallatii magistrum declarauit, Quo munere ornatus sic in re litteraria sese ante omnes præstitit, ut maximum nomen ubiq; et præcipue in Conuentu Pisano, ubi Alexander. V. creatus fuerat, sibi compararet. Tandem p̃sul Laudensis natalis soli factus, in omnibus sic se exhibuit, qualem talis dignitas postulabat. Plura ægit pro conseruandis ecclesiæ suæ iuribus. Cœnobium Laudẽse ordinis nostri instaurauit, atq; pluribus donauit muneribus et præcipue preciosissimis codicibus, qui adhuc cernuntur. Floruit uir præstantissimus circa annũ domini. Mccccix. Hos Antistites Inclytos sequebatur PETRVS Ranzanus orator insignis Sicilia oriundus præsul dignissimus Diui Vincentii Valentini uitam tribus libris distinctã ab se editã stilo haud triuiali manu ferens, cum altero siculo Antistite HENRICO nomine, uiro ingenii acris, ostẽdente cæteris quãtũ in disceptationibus litterariis apud parrhysienses ualuerit. Quẽ ob eminentẽ eius doctrinã atq; prudẽtiã ferdinandus senior Neapolis rex ad se acciuerat, et in patrẽ elegerat circa annũ domini, Mccccxxxix. Dum hũc miratur DOMINICVS Forocorneliensis Flaminius sacratũ litterarũ interpres uir scientia clarus Antistes se se obtulit, asserens hos merito posse comitari, qui floruerat anno domini. Mccccxxxxii. cum MATTHAEO Nouariense Ciuitatis Mantuæ præsule uiro integerrimo ex primis instauratoribꝰ ĩ Italia uitæ regularis uno, Mãtuæ defuncto. Mccccxlviii. Nec segniores FRANCISCVS Ferrariensis, FRANCISCVS Bononiensis, BARTOLOMAEVSq; medicus Antistites Comaclenses, fuere ad hos subsequendos, Quinimmo celerrimo passu priores præcedere adnitebantur. Quod ut GASPAR ex oppido Sancti Ioannis in Persiceto territorii Vrbis nostræ Bononiensis ortus, uir scientia, et doctrina clarissimus animaduertit, indignatus fere animo gradum frequentans cupiebat se illis adiungere ne ex ultimis fieret. Qui sua tempestate antequam nostræ religionis uestimenta assumeret, omniũ consensu inter primos philosophos connumerabat. Postq̃ aũt multo tpe Philosophiã docuerat, ppẽdens Mũdi uolubilitatẽ, quæ maxima ẽ, ad sanctam religionem aduolauit, militaturus sub parentis Dominici auspiciis.

Oĩa uincit ĩprobus labor.

Petrus Rãzanus siculus.

Henricus Siculus.

Domini. Imolensis.

Matthæus Nouariẽsis

Franciscus ferrariensis

Frãc. bon.

Bartholo.

Gaspar bononiensis.

Tandem postq̃ omnibus religionis de se specimen præbuit, post professio nem sacrarum litterarum, post Censuram ab se actam contra homines hæreseos labe inquinatos, in Cõmuni patria Bononiensi, per Nicolaum quintum pont.max.cuius familiaritate dum in minoribus constitutus esset, fuerat delectatus, Forocorneliensis Antistes declaratus est. Qui ad gregẽ suum mox ut dictus fuit opilio, huiusce Ciuitatis pergens, ædes Episcopii in melius reformauit, ac optime instaurauit, pro ut nunc etiam uideri potest. Verum dum moram Ferrariæ pro quibusdam rebus haud parui momenti expediendis protraheret, ĩ Cœnobio diuæ Mariæ ab Angelis dicato ordinis p̃dicatorum uita excessit anno salutis nostræ. Mccccluii. et in Capitulo cum fratribus suis, prout ipse uiuens mandauerat sepultus. Hunc comitabatur.

Iacobꝰ mãtuanus. IACOBVS de Benefactis Mantuanus Antistes, uir magnæ sanctitatis, illustratus multis miraculis, quæ ægit in Ciuitate Mantuana post obitum suũ, Aloisius bergome. Cum ALOISIO Bergomense uiro sanctissimo ibidem præsule ornatissimo. Nec diu cunctatus et ecce sat frequenti gradu sequebantur FRANCI francíscus bononiẽ. scus ex oppido. s. georgii territorii Bononiẽsis p̃sul salubriẽsis, BARTHO bartholo. florẽtinus. lomæus Florentinus Antistes Coronensis magnus Theologus ualde accuratus uir, et artificiosus in sermonibus condendis, qui Floruerat circa annũ domini. Mccccl x. et BAPTISTA ex familia Iudicum finariensis Antistes Baptista finariensis. Vintimiliensis uir eloquens et in dolandis uerbis artifex optimus, manu ferens dialogũ illum super Euangeliũ de discipulis euntibus in Emaus doctum et festiuum, et eloquentia apprime redolentẽ, qui Floruit. Mccccl xix.

PLVRIVM ANTISTITVM NOMENCLATVRA EIVSDEM LEANDRI PER MODVM DIALOGI. INTERLOCVTORES. LEANDER. GRATIANVS.

C VM ENIM tantorum præsulum cateruas, quibus ordo noster prædicatorius ornatus fuerat, mirarer, et obseruarẽ ac pene præ admiratione fere extra me positus essem, occurrit Gratianus Laudensis adulescens haud mediocriter doctus in ord. Gratiani Laudẽsis uerba ad Leãdrum. nostro sacris initiatus dicens. Heus o Leander, Vt uideo admirabundus totus es ob frequentes nostri or. qui ultra progressi sunt, sacros Antistites, q̃d si ostẽdero ueluti Nomẽclaturã, aliã fere inumerabilẽ multitudinẽ? Obseruа igitur, et scribe, ex quo hanc egregiam prouinciam sumpsisti. Porro amplius miraberis, cum hac in re me sicuti Nomenclatorem exhibuero. LEANDER Placet Gratiane huius prouinciæ meæ socius, et particeps, Effare, cita, euoca, coram pone, et ipse albo lapillo hos uiros illustres signabo GRATIANVS. Nõ te Leãder prætereat hoc, q̃d narro, oĩ dignũ

obſeruatione, q̄ in cōuentu generali per Gregoriū.x.pont.max.Lugduni Galliæ(quod generale cōciliū uocāt) ultra Antiſtites trigita noſtri ordinis præter Cardinales tres fuerūt ſimul uita et doctrina clari acciti a pontifice, præter alios inſignes uiros eiuſdē ordinis, qui ſua clara uita, et doctrina laudatiſſima ſe ſe et ordinem noſtrū non parū extulere, quinimmo ſynodum ipſam apprime ornarūt. Quos inter Magnus ille Albertus quondā præſul Ratiſponenſis coram pont.max.et toto cōuentu pro ſuggeſto uerba fecit nomine Romanorū imperatoris, ſumēs illud ſcripturæ ꝓ principio. Ecce ego mittā eis Saluatorem et propugnatorē, qui liberet eos. Interfuere huic ſanctæ ſynodo reges ſeptē, Antiſtites ciuitatū quingēti ſeu epiſcopi, Abbates et alii præſidentes religioſorū plurimi, Græcorū Legati centum uiginti. Inter dictos Epiſcopos noſtræ religionis fuit Hibernus unus, Cuius nomē non produūt ſcriptores, porro tanta illorū fuit ignauia, ut tanti uiri nomen obliuiſceret̄) uir deuotus et corde lenis, Hic multo tempore eccleſiā ſuam cum fratrū Cœnobio optime rexerat. Quippe uenietibus pro conſuetudine præfectis prouinciæ(quos dicimus Prouinciales)aut Viſitatoribus dictū cœnobiū uiſitaturis, Capitulū ſimul cū cæteris fratribꝰ ingrediebat̄, et ſicut de Iuſto ſcribit̄, ꝑmo ſe accuſabat, et uereretēr caſtigationē ſubibat. Cūq; Lugduni in cōcilio eſſet, multiiugis precibus rogauit illū ſanctiſſimū patrem Ioannē Vercelleſem ordinis noſtri Generalē Magiſtrū, ut in Capitulo accuſationes ſuæ(prout cōſueuerat in propria urbe)ceu aliorū fratrū admitterent̄, nec obtinuit. Non enim tulit Ioannes tantā humilitatem ſancti præſulis. Verū is præſul nō ualuerat ſanctā uim illi, prout præfectis prouinciæ conſueuerat, inferre. Inſtante uero Concilio febribus leuiſſimis captus in cœnobio fratrū ꝑdic. Lugduni in uigilia Aſcēſionis domini. Mcclxxiiii deuotiſſime ſpiritū efflauit. Heus Leandre rem tantam, et tam celebrē mittebas. Sub Nomenclatura ſequētes ſcribe ne tandem ſimus lectori faſtidio et imprimis Saluum Antiſtitem Rechanatenſem, Arnulphū epiſcopum de Humana. GREGORIVM Florentinū Antiſtitē Fauentinū, HVGOlinum Arriminēſem, Senogalliēſem, poſtea Foropilienſem, cum tribus antiſtitibus Arriminenſibus ſucceſſiue, uidelicet LAVRENTIO Arriminēſe, et Hieronymo, et tertio AMBROSIO Florētino. Vidiſtin et FRANciſcum Arriminenſem Ceruiēſem Antiſtitē, et EVERARDVM Brixienſem, præſulem Cæſenæ urbis illos ſequentes, cum THEODORICO Fauentino, ibidem epiſcopo, et RIBOLDO Hungaro, Bergomenſe? Vide quā frequētibus paſſibus PETRVS Placentinus epiſcopus Bobienſis, et FRANCISCVS Cenetēſis præſul, et OTTONELLVS Antiſtes Clugienſis progrediantur, ne ſint in ultimo loco. Aduerte q̄ falerate incedit MATTHAEVS de Bonipartis Nouarriēſis Mātuanus epiſcopus, cuius

Att. In cōcilio Lugdunēſi ultra triginta Epi ord. præd. cū tribus Cardinal. Magnus Albertus orator pro Imparore Quantis prælatis, et regibus, ac oratoribꝰ ſynodus illa ornata.

Att. Sancti antiſtitis bonitatem.

obitus circa annum domini. Mccccxlviii. fuit, cum IORDANE Romano, et GVALTHERO Antistite Castellano in Venetiis, FRANCIsco Taruisino Senési epo, BENVENVTO Bungisino, Adriése. SVRLEO Genuése, præsule de Bugnate. Vides illam turmã appropinquanté? In his est IACOBVS Placentinus, Vintimiliensis præsul, cũ alio suo côterraneo RVPHINO stricto in castro prope Viterbiũ Episcopo. P. Lucano, ibidem antistite, IACOBO Perusino, Florentino. N. Narniense. P. saraceno Romano, Interramnése, P. de Garsino, Anagniæ, ODONE Pisano, Polano, cum alio suo conterraneo GADDO Antistite in Curcita. Videris iam in scribẽdo fessus. Non patiaris hãc turmã præclarissimã insignatam abire, primus ille est STEPHANVS Romanus eps Balneoregésis, et qui ad eius dexterã est MASSAEVS Vrbeuetanus, Clusinus, et ad leuã LEONARDVS Romanus, Aquilanus. Quos sequitur BARTHOLomæus Bononiésis olim eps Signinus, postea Comaclésis, et STEPHANVS antistes Lucherinus, SIMON de Puteo Parisiensis doctor præsul Cathanẽsis, IVLIanus de Mileto, Chephaludésis, ANDREAS de Vãcarinis, Meliuitanus, FRANCISCVS de Regno, Mazariésis. Nõ cognoscis illũ, cui primas partes in illa turma oés deferũt? Is est IOANNES de Podio Nucis, præsul Cathanésis olim præfectus fratrũ ultramõtanorũ, postea regis Siciliæ in tota illa insula uicarius, ob eius præclarissimas animi dotes, Ille alius est ANTONIVS de Pontecurono, Cephaludésis, olim prouinciæ Trinacriæ præfectus. Qui sequitur MATTHAEVS Cathanésis, Patrensis antistes. Vides agmen illud ultramõtanorum? Bene intuere ut cognoscas. Primus qui progredit̃ rigida fronte, est ille Transiluanus Antistes BENEdictus Hungarus, cui se præbet socium PETRVS Hungarus episcopus Bosinensis, cum NICOLAO præsule Burglanensi in Dacia, et alio Nicolao episcopo Octoniense, ac tertio Nicolao de rippis, Varuatése, ISRAELLE præsule Arosiési, NARVIA; epo Bergense. Et illũ Polonũ non cõspicis RAINALDVM uidelicet? Video turmã grãdé hos omnes sequenté, Quorũ oĩum primus est RAINaldus Spoletinus antistes Theatinus, alius Hieronymus Genuésis doctor eps Caphésis alius LVDouicus longo Venetus, Motonésis anteq̃ a Turcis caperet̃, ANDReas Crouatus, Craynésis et THOmas Malũbra Venetus, Curzolésis, illos comitant̃ cũ MIChaele doctore epo Caneæ in Candia, qui Veronæ obiit diem suũ. Mcccclxxix. et GALLardo de Vrsisaltu Vocontione antistite Beethlemitico, cum tribus aliis Beethlemiticis episcopis uidelicet IAGardo Gallo, HVGOne de Curtis, P. de sancto Maximino. et ROBERTO NORMano episcopo Paphése, Iam præteriere innumeri antistites, Scio ialios plures subsecuturos, Ne recesseris igit̃, quãdoquidẽ alios uisurus sis, ex quibus maximã percipies

uoluptatẽ. En ille, qui primo occurrit HVGO de sancto Theodorico an tistes Vienẽsis litterarũ sacrarũ professor ẽ, et ille q tã sedulo cũ eo loquitur DOMINICVS præsul Tolosanus, qui sequunt ANDREas episcopus Valentinus prouinciæ aragoniæ, in eadẽ urbe satus, et RAINERIVS uice cancellarius Romanæ Curiæ præsul Magolanensis, THEODORICVS Fauentinus, ibidẽ antistes, PETRVS de Scala, Veronẽsis eps, ADEMARVS, in Oscha, BERENGarius, Berondẽsis, THOMas, Senẽsis. PAPArinus Romanus, antistes Spoletanus, DOMINICVS Hispanus, Syracusanus præsul. Iam in Nomẽclãdo et ipse fastidio afficior, Quare cæteros, q nos præteriere missos faciã, ad illos trãsiens, qui nostrã hãc ætatem illustrauere, quos et tu cognouisti. Ecce, nõne uides illos treis uiros graues ætate? Qui in medio est corpore gracilis, et colore triticeo ueluti macie confectus tuus est ille. MARTINVS Lignanus cõterraneus antistes Cõsentinus uir facetus, et ingenii uiuax, qui te tantopere dilexit, Sed heu uita functus est anno nostræ salutis in Consentia. MDVI. Qui ad dexteram est. MATTHAEVS Lulmus uir doctus episcopus Laodicensis, qui nolẽs Cõciliabulo Pisano adhærere exilio mulctatus fuerat anno domini. MDXII. Sed morte præuentus Mediolani, exilium non subiit, ad sinistram THOMas Bergomensis Ceruiensis antistes, cuius obitus fuit. MDXV. Romæ. Quibus adiungas illum LVDOVICVM Viterbiensem episcopum Signinũ defunctum. MDXIII. cum FEDERICO antistite fulginei urbis, deferente quadriregium suum uernaculo carmine omni cum festiuitate, ac sen tentiarum grauitate compositum. Ha ha ne prætermittas illum sanctissimum antistitem Burgensem PASCHASIVM genere Hispanum uirũ litteratum, moribus ac sanctitate ornatum, in nostra congregatione alitũ et educatum, Qui adolescens ingressus ordinem nostrum, missus ẽ Bononiam, ut cum doctrina mores in tuo Cœnobio Bononiẽsi hauriret, ut suo tempore (id quod optime perfecit postea) in melius Cœnobia Hispaniæ reformaret. Prouincia igitur deo duce per ipsum reformata, tandem uisa uitæ sanctimonia ab regibus Hispaniarum uidelicet Ferdinando et Margarita Burgensis antistes delectus est. Porro in tanto dignitatis culmine constitutus, priorem uitam, licet statum non mutauit, Eadem illi fuit in uestimentis abiectio, eadem in moribus honestas. Memini me aliquando eum uidisse Romam ad Alexandrum sextum euntem, tam abiecte incedentem ut minime nisi a sociis proditum illum esse crediderim. Licet enim ad nouem milia aureorum singulo anno in prouentu Episcopii haberet, tamen sic in templis construendis, ac instaurandis, et in egenis expendebat, ut elapso anno se contraxisse debita magna cognosceret. Nõ enim (ut fieri a plæ

Martinus Bononiẽ.
Matthæus Lulmus.
Thomas bergomẽ.
Ludouic.
Federicus.
Pascasius hispanus.
Pauci Pascasii nostris tpibꝫ inueniunt

risq; solet) affines aut cõsanguineos ex bonis ecclesiæ ditari uoluerat, quin/ immo neptas ex fratribus (forte humili genere hi erant) constituta pecunia quam sciebat ad id necessariam, humilibus nubere iussit. Postq̃ equidem omnia in pauperes expendit, et in condenda Cœnobia, ad synodum La/ teranensem per Iulium secundum Pont. Max. indictam anno Domini MDXIIII. Romam ueniens, captus ingenti ægritudine, cum deficeret eũ pecunia, certiorem pontificem reddidit. Qui sanctum uirum Iulius uene/ rans centum aureos illi dono misit. At accepta pecunia, non passus eam diu apud se manere, iussit pauperibus erogari. Tandem elapsis paucis die/ bus spiritum domino reddidit, Et cum hactenus pauper fuisset, et in mor/ te pauperrimus fuit. Vnde cernentibus seruis tanti patris inopiam, cum nõ paterentur sanctum antistitem terræ (prout ipse optauerat) mandare, pro/ priis sumptibus lapideum sepulcrum ante aram maiorem Templi Miner/ uæ sculptũ tanto uiro dignũ construxerũt. O uirũ hac nostra ætate rarissi mum. O uere sanctissimum præsulem, qui tantummodo ecclesiarum, et egentium curã habuit, cæteris posthabitis. Itaq; de eo dicere illud Sapientis possumus. Beatus uir, q̃ post aurũ nõ abiit, nec sperauit ĩ multitudine the sauri. Et mirabilia fecit ĩ uita sua. Plura scribẽda essent de doctrina, de san/ ctitate, et de morum honestate huius sanctissimi præsulis, quæ ideo præter/ eũda duxi, quia me compellit. ECCO de Colual saxonus uir probus pri/ mo in armis, et callens egregios mores. Cuius uitam dũtaxat uerbis duobus narrare duxi, Eum igitur cum uxor deficeret, spernẽs mundi curas, et dete/ stans opes caducas, sese religioni nostræ addixit. Vbi iactis primum humi/ litatis, et deuotionis fundamẽtis, tam grãdia de se polliceri cœpit, ut omnes adduceret in maximam spem ipsum aliquando futurum uirum egregium atq; illustrem. Quod optime euenit. Quare minime fraudati sunt opinio ne sua. Igit̃ hac spe cõcepta a patribus Parrhysium, ut bonas compararet ar tes, missus est. Qui non segniter agens, tantum breui tempore tam in do/ ctrina q̃ cæteris rebus (quas religio expostulat) profecit, q; fratrũ suffragiis, (porro intellexerant ipsum maximum fructum reportasse ex dicto gymna sio) Cœnobio Sheusensi præficeretur. Qui defungens egregie eo officio, tãtam opinionẽ apud omnes tam laycos q̃ sacerdotes de se præstitit, ut ui/ ta functo antistite Mindensi, communi Canonicorum uoto, in præsulem dictæ Ciuitatis deligeretur. Humiliter autem suscepta tiara Episcopali, cœ/ pit intrepide agere quod ex officio sibi incumbebat. Tandem optimum finem bono adiungens initio, uita deuotissime excessit, dimittens sui maxi mum desiderium. Cuius nomẽ adhuc recens in hominum memoria per/ manet. Heus Gratiane post omnes uita functos hunc citasti, qui inter pri/

Atf.

Ecco saxonus.

mos antistites connumerare debueras. GRATIANVS. Vt mihi sese ob/tulit, sic ipsum citaui, prius nō cōparuerat. Deinde quid? Vita functos hoc sanctissimo uiro concludemus. LEANDER. Nun sunt alii Antistites ex nostro ordine citandi? GRATIANVS. Sunt, sed, iam ipse tædio affe/ctus receptui canere institui, si dūtaxat aliquos, qui modo uitam agunt co/ram posuero. Aduertis ne tres illos pariter ambulantes? Tres sunt AVGV/stini. Qui ī medio ē, ille Iustiniana Genuēsi nobilissima familia ortus, litte/ras Hebræas, Græcas, Arabicas, Caldaicas, et Latinas callēs, nō minusq̃ phi/losophiam et Theologiam ac oratoriam facultatem. Intuere illud eius mā/cipiū deferens post eū uolumina illa ingentia uidelicet, utrūq; instrumen/tum scriptū Hebreo, Arabico, Græco, et Latino idiomate duplici, cū sco/liis ab se editis, Opus inq̃ egregium, et apprime necessarium. Bene (ut scio) nosti uirum. Te aliquando o Leander dilexit, cum profiteretur in Cœno/bio Bononiēsi. Antistes factus est urbis Neuiēsis, ipso ignorāte. MDXV. Nec talē dignitatē nisi suasu amicorum subire uoluit. Vir est integer, litte/ratus, et clarus. Qui ad eius dexteram incurue incedit senio satis grauatus AVGVSTINVS Caietanus, ad sinistrā alius AVGVSTINVS Ragu/sinus optimus Theologus, ac uir moribꝫ ornatus. Qui tā delectabili aspe/ctu post hos īcedit aliquātulū facetus, ille ille tuus olim socius VINCEN/TIVS Mutinensis, signinus, qui subsequit̃ DOMINICVS Coruara Ge/nuēsis, sebastensis, Et alios duos nō cernis, THOMAM. s. ex albicis Florē/tinum Caliensiem Antistitem, et IOANNEEM Hispanum, qui utriusq; fortunæ uices ambo experti, Tandem aliquando in meliori loco stetere. Prætermittis tuum illum apprime domesticū THOMAM ex sancto sal/uatore siculum egregium cōcionatorē, Minoris episcopum, Nō te terreat, q; īclyti Raymūdi cardonæ uiceregis parthenopæi regni pater sit. His om/nibus ut eū adiungas necesse est, alioquin poterit de te conqueri, Signasti? LEANDER. Signaui omnes. Sed oro aliquādo, prout promiseras, finem facito. Iam fessus, amplius scribere haud ualeo GRATIANVS. Placet dū/modo IACOBVM Deza honesta familia satū, Vrbe Tauro Zamoren/sem, Hispalensem Antistitē uirū ītegerrimū, litteratissimū, et oī uirtutū de/core ornatū, ac. N. Pauagnotū Florētinū, Antistitē Vapensem, inter istos posteriores cōnumeraueris. Iam finē facio. Salue et. Vale.

Augusti/nus Iusti/nianus Ge/nuensis.

Augusti/nus caieta/nus.

Vincētius mutinēsis.

dominicus Genuensis

Thomas

Iacobus Hispanus.

Liber Tertius de Viris Illustribus Ordinis Prædicatorū absolutus ꝑ Lean/drum Albertum Bononiensem, Ioannem Caroli Florentinum eiusdem Ord. Franciscum Castelionensem Florentinum Canonicū. S. Laurentii, et Ioannē Antonium Flaminiū Forocorneliēsem Oratores Clarissimos.

D·TOME
AQVINII

LEANDRI ALB. BON. IN QVARTVM LIBRVM DE VIRIS Illustribus Or. Prædic. Procemium Ad Reueren. P. D. Philippum Saulum Genuensem Brugnatensem Antistitem et litteratorum Patronum Optimum.

VEROES ille Aristotelis æmulus, cũ hominẽ sapiẽtẽ laudare ma a xime uellet, eũ tãtũ ab litterarũ experte distare affirmabat, quãtũ animal uita uiuens ab animali ficto uel picto, sententia profecto egregia, ac similitudine optime accõmodata. Nec longe abest sapiẽtis uatis uerbũ, ad hoc plurimũ faciẽs, uidelicet hoĩes sapiẽtia præditos ueluti lucidissima firmamẽti astra esse, eo q̃ sicut luce sua noctẽ adornant, sic isti homines caligine ignorãtiæ litos illustrãt. Quãto igit̃ honore, quãtaq; obseruãtia Præsul mica tissime, homines doctrinam callentes digni existant, tute iudex es, qui nullũ laborẽ, nullũ incõmodũ defugiẽs, te totũ litteris dedisti, nũc Papiæ, nunc Bononiæ matris studiorũ, parẽtis et alumnæ scholasticorũ et uirorũ doctissimorum, studẽs. Sed nolo impræsentia tuas laudes ultra prosequi, Dabit̃ alias locus. Ad nostra nũc uenio. Quũ igit̃ Librũ Quartũ de Viris Illustribus nostræ religionis contexerẽ, in quo uiri cõtinent̃ extra omnẽ ingenii aleam positi, ac(ut ita dixerim)inter cæteros hoĩes Semidei, eo q̃ mortalib9 arcana supra mũdana suopte ingenio reserarũt, ac ostẽderũt. Quorũ dux et Imperator(ille oĩum diuinorũ(pace aliorũ dixerim)humanorũq; secretorũ cõscius Thomas Aquinas, de quo illud, quod de Aristotele aliquãdo scriptũ legimus, proferre in eius laude uere possumus, uidelicet illi pene fuisse infusum qcq̃d humanũ ingeniũ excipere posset, te unũ ex oĩbus deligẽdũ putaui, cui illũ dedicarẽ. Lustrabis igit̃ tot tãq̃ Semideorũ cohortes, tot turmas, Tã uaria ingenia, tam egregia, tã ualida et acuta cõtemplaberis, ut continuo possis exclamare. Cedite Romani scriptores, Cedite Graii. Quorũ uitas si diligẽter examini dederis, cognosces illos miro quodã modo cũ doctrina, uitæ cõtinẽtiã, et sanctimoniam cõiũxisse. Quibus duobus in hoĩe coeũtibus, Quid amplius in eo desiderãdũ est? Videbis igit̃ quãtis uiris ordo noster prædicatorius fuerit exornatus. Q̃d si cũ aliis sæculis cõferre uolueris, uix credi poterit, tã breui tp̃e tot eminẽtissimos doctrina et sanctitate excultos uiros hũc ordinẽ mũdo protulisse. Scio te plurimũ his delectatũ ire, quia cũ doctrina præcellis, doctrina præcelsos amas. Nõ. n. fieri põt q̃n doctos amẽt docti, ut ille clamabat. Duxi uero post Diuũ Thomã cæteros uiros litteratos sub quadã festiuitate citare, ut maiore cũ uoluptate i lectione lector destineat̃, quia quæ in historiis festiuiter legunt̃, libẽtius legunt̃. Acciui interloquutores uiros moribus ornatos, litteris p̄politos, et bonis oĩbus artibus p̄ditos, Qui inter nostri sæculi luminaria iure optimo cõnumerari possint. Hos. n. semper tenui, colui, amaui ac ueneratus sum. Tuus iste q̃rtus liber totus erit, Tuoq; noĩ iccirco nũcupãdũ duximus. Tu, q̃ minime dubitamus, fronte suscipe læta, ac Leandrũ tuæ dignationi deditissimũ ama.

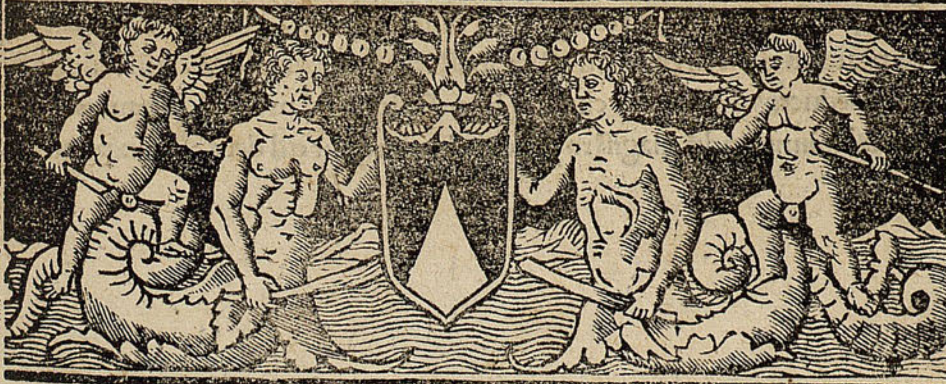

DEVIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATO RVM LIBER QVARTVS INCIPIT.

IO. GARZONIS BONONIENSIS ORATORIS CLARISS. IN VITAM DIVI THOMAE AQVINATIS ORD. PRAEDIC. PROOEMIVM INCIPIT AD LEAN DRVM ALBER. BONON. OR. EIVSDEM

h ERCVLES VT APVD XENOPHONtẽ
ſcribitur, cum primum pubeſceret, in ſolitudinem
exiit. Atq; ibi ſedens, cum duas cerneret uias, Vnã,
uoluptatis, Alteram uirtutis, Vtram ingredi me/
lius eſſet, diu ſecum multumq; cogitauit. Tandem
quis eum exitus maneret, ſi ad uiam uoluptatis in/
cumberet, animo agitans, uirtutis uiam cõſectatus
eſt. Hæc q̃q̃ a Xenophonte ſcribantur, haud tamẽ intelligo, quam is uirtu
tis uiam conſectari potuerit, qui expers penitus ſit ueritatis. Conſecratum
eum eſſe affirmat, cum ſempiterno ignis cruciatu torqueatur. Laudabilior
ꝓfecto et præſtantior Thomæ Aquinatis ſententia fuit, qui non ad illius
uirtutis uiam, quam ſibi Hercules duxit ĩgrediendam, ſed ad coniungendã
cum uera Religione ſapientiam omnes ſuas cogitationes retulit. Nulla erat
Herculi ueritatis notio. Thomæ autem illa patebat, quod ſummus ille rerũ
conditor eum tanto munere affecerat. Quid igitur miramur, ſi non ſolum
ipſe ſed qui eius ſecuntur ueſtigia, immortalibus donantur beneficiis? Neq;
hercules ſeſe uirtuti ꝓrſus addixit. Multa ab eo ꝑpetrata ſunt, quæ, ne quid
iniocunditatis haberet oratio, prætereunda duxi. Thomas, quoad ei uita
contigit, nunq̃ induſtria uacuus fuit, Ille ſcribendo, Ille interpretando, Ille
docendo, Ille uitia caſtigando ætatem ſuam cõſumpſit. Nec Religionis cu
ram poſt habuit, cuius quanta uis ſit, hinc ſcias, quãdo eius præſidio ſeptus
plura perceperit, q̃ alii aut legendo aut audiendo. Hinc in ſanctorum nu/
mero repoſitus eſt, His cauſis impulſus eius uitam atq; acta ſcribere inſtitui

Quod si alia essem opinione, nõ mediocrẽ, tãto ingenio tantæ litteraturæ, tantæ sanctimoniæ iniuriam facerem. Cui uero ipsam dicarem te ex multis unum delegi Leander, qui eius uitæ exordium imitatus nundũ quartũdecimũ supergrediẽs ãnũ ad sanctissimã religionẽ aduolasti, cũ Thoma reiectis Mũdi uoluptatibus, atq; spretis huius uitæ labilis illecebris, quæ hominem in pernitiẽ ducere solent.

DIVI THOMAE AQVINATIS VITA PER IO. GARZ.

a QVINVM Latinorũ admodum nobilis est ciuitas, ex qua fuit Thomas, patrẽ habuit Landulfum nobili genere natũ, Matrẽ uero Theodorã Neapolitanã, Fratres præterea duos Lãdulfum et Arnoldũ uiros spectatæ uirtutis atq; prudentiæ, ac sorores duas honestate pollẽtes et sanctimonia, Forte ita casus tulit, ut ad Theodorã, quæ per id tẽpus in oppido, quã Rochã siccam uocãt, habitabat (siquidẽ prægnans aluo Thomã cõtinebat) hæremita quidã uir nempe castitatis atq; omnis officii diligẽtissimus iter cõferret, qui ut salutatione functus est, tibi ĩquit Theodora gratulor. Exilias gaudio puerũ enixura es, cui nomẽ erit Thomæ. Is doctissimus euadet et rectissimis studiis atq; optimis artibus præditus. Cũ igit̃ puerũ edidisset, nutrici traditus est atq; in balneũ deportatus. Erant ei ĩ manibus litteræ obuolutæ, quas nutrix admirata cum eripere conaretur, lachrimas ille profudit. Nutrix pietate cõmota ab ĩcœpto auertit. Et id nõ esse ab re cũ animo suo cõsiderans, balneũ egressa est. Repente rẽ ipsam matri nunciauit, quæ admiratione attonita puerũ in gremio suscepit atq; assentationibus litteras de illius manibus ademit, quibus illud salutis nostræ principium cõtinebatur. Aue maria gratia plena. Matri uero, quoniã in reddendis litteris tarditate utebatur manũ porrexit, qui ut uoti compos factus est, eas absorpsit. Cũ autẽ mater quodnã puero uitæ genus futurũ esset, cognoscere instituisset, quidã scĩa eruditus ad eã profectus ẽ, qui si anteq̃ puer inq̃t, q̃rtũ et uigesimũ egrediatur mẽsem lachrymas effundat, ac re aliqua inspecta modũ statuat, eũ scito summã ex illa uoluptatẽ percœpturũ. Id ita fore res ipsa docuit. Vt enim puer lachrymas effundebat, cõfestim libello allato illis temperabat, ut qui aderant, nõ modo admirarent̃, sed eũ quoq; faterent̃, q omniũ bonarũ artiũ ac disciplinarũ magister futurus esset et princeps. Iam Thomas quintũ agebat annũ, cũ de eo in disciplinã tradẽdo, parens curam suscepit. Ab Aquino nõ longe abest casinũ præclara q̃dẽ ciuitas, sed latinorũ nouissima. In ea extructũ est monasteriũ Benedicto dedicatũ. Huc post eaq̃ deductus ẽ Thomas, cuidã, q̃ honestissimis eũ moribꝰ et optimis ornaret disciplinis, tradit̃ magistro, quem plærumq;, ut q̃d deus esset, exponeret,

Marginalia: roccha sic. — Miraculũ — Aue maria — Annus. v. Thomæ. — Casinum

precibus fatigabat. Quæ ab illo proferebãtur, apud memoriã deponebat. Tho. tenaci memoriæ.
Qui sibi arrogantiam sumebãt, eorũ uitabat societatem. Id iocandi genus, quod illiberale, petulẽs, flagitiosum, obscœnum erat, defugiebat, quod uero elegans, urbanum, ingeniosum, eo delectabatur. Nocte interdiuq; plus duas horas in deferendis deo laudibus absumebat. Hæc abbatẽ i admirationis tã tum adduxerunt, ut parenti adolescentem remitteret, quod non paruam ei iniuriam faceret, quando Neapoli tot ingenia floreret, quibus adiutoribus in optimam posset frugem euadere. Cum igitur Neapolim adolescens ue- Tho. Neapoli uenit
nisset, ad grãmaticam rhetoricã, dialecticã icubuit. In his discendis Martino quodã usus est socio, physicã uero naturaleq; scientiã ex petri hibernici hau sit fontibus. Difficile dictu est. quantũ in ea profecerit, Fama percrebresce bat unũ Neapoli esse adolescentẽ, qui eximiis, egregiisq; uirtutibus supera- ret ætatẽ. Sed cũ animum ad perfectiora cõuerteret, et si tertio et decimo es- set anno, sese prædicatorũ ordini addixit instinctu afflatuq; diuino cõcitus Omnes fere ciues, quod nobilissimus adolescens ac magnis opibus affluens omni mundi cura posthabita ad xpi Religionẽ aduolasset, maxima tenuit admiratio, cum qui eo uitæ genere delectantur, hos paruis opibus ac facul- tatibus præditos esse nõ solũ oporteat, sed etiã necesse sit. Eam rẽ pater ini mico tulit animo, summoq; dolore affectus est. Nec mater minorẽ cũ quæ a Thoma acta erant, cognouisset, animo dolorẽ cõcœpit. Igitur magna no biliũ matronarũ frequentia Neapolim cõtendit. Repente summũ eã uiden di filii cœpit desyderiũ. Qui Thomã custodiebant, ne cũ matre colloquiũ haberet, adnitebantur, suspicione perculsi, ne tanto munere, quanto eos do nauerat deus priuarent. Ex quo iussu patrum Romã missus est honestissi mis ac sapientissimis uiris comitatus. Vt de eius profectione mater certior facta est, Romam iter cõtulit. Intra urbem mons est, quem auentinum uo cant. In eo extructum est templum Sabinæ dicatũ. Eo deductus est Tho mas. Vt uero eius præfectus matrẽ uenisse ex nunciis cognouit, nulla inter posita mora Thomã Parrhysium mittendum duxit, id quod matri nuncia tum est. Sub idem tempus qui Thomæ fratres erant, sub Federici Secundi Imperatoris signis militabant. Is ad oppidum, quã Aquam pendentẽ inco læ uocãt, castra posuerat. Ad eos litteras illa perferri curat, quibus admonet, ut omnem diligentiã adhibeant, ne Thomas parrhysiũ adducatur. Ipsum cum Religiosis prædicatoribus qui sese illi comites præstant intercipiendũ curent, Nec patiantur quæ ipsos in lucem suscepit, matrẽ tanta calamitate opprimi. Quare in miserã, atq; omni spe destitutã pietate cõmoueantur. Has litteras cum hi diligenter accurateq; legissent, uehementer cõmoti sũt.

Igitur Federico minime dissentiente robustissimos milites ad exitus itinerū
idoneis locis disponūt. Casu Thomas, in cuius societatē sese Religiosi quat
tuor coniecerant, q̄ de uia fessus erat, ad puteum quendam sedebat. Ibi
capit tho. eum milites offendunt. Confestim in ipsum manus iniiciunt, conanturq́;
a militibus ueste spoliare. Thomas quāta maxima potest uoce inclamat, ut se missum
faciant, Indignum esse, ut qui se deo semel dicauerit, de eo male mereātur.
Magnā uim lachrymarum effudit. At milites ut mandata exequant̄ thomā
ad fratres deducunt. Nequeo uerbis cōsequi, quātum mœroris ac luctus ea
Deducitur res religiosis attulerit. In sequenti die, ne matris uoluntati deessent, Tho/
Thomas mam haud exigua armatorum stipatum caterua ad eam deduci iubēt, quæ
ad matrē. ne iterum filio spoliaretur, in suspicionem incidit, Quo factum est, ut eum
Robustissimis militibus, quibus oppidum tuendum dederat, in custodiam
tradiderit. Hæc dum gerebantur, Religiosi prædicatores, quoniam tanto
Innocent. fuerant munere spoliati, ad Innocentium Quartum Pontificem Maximū
Quartus querelam detulerunt. Illud ab ipsis iniquius ferebatur, quod Federicus dis/
simulasset, consensissetq́;. Innocentius tantum scelus æquo animo ferre nō
potuit, cum præsertim in agris qui suæ ditionis essent, id Federici milites
perpetrassent. Igitur ad Federicum nuncium cum litteris mittit, quibus illū
ut de latronibus supplicium sumat, admonet. Ex quo milites præhensi sūt
atq́; in carcerem coniecti. Paucis post diebus Religiosos prædicatores, quid
petituri essent, exponerent, admonuit. Verum, quoniam in bonam thesauri
recuperandi spem adducebantur, causæ suæ modum statuerunt, nec delicti
admissi pœnas repetierūt. Interea fratres thomæ se ad Rocham siccam rece
perunt, Qui cum tantam adolescentis constantiam intuerent̄, sorores ad
se accersunt, has, ut ad Thomam proficiscantur cōmonēt, atq́; tantam opi
nionem tam penitus insitam, tam uetustam, ex eius animo euellere conen/
Sorores ad tur. Cum ad ipsum uenissent, cœpit adolescens castissimus, quæ in sanctis lit
Thomam teris continebantur, illis plana facere Nihilq́; prætermittere, quod ad sum/
mittuntur mam fœlicitatem nāciscendam spectaret. Quæ maior erat natu, soror, con/
temptis his fragilibus caducisq́; bonis, ad signum crucis aduolauit. Tum
fratres maiorem animo dolorem concœperunt. Vestes, quas ille induerat
discerpserunt, quo pudore adductus, de sententia decederet. At discerptas
Meretrix iterum induit. Nec eo scelere contenti, mulierem uenustam, quæ non nu/
impudica. pta diu domum suam omnium cupiditati patefecerat, ac sese palam in me/
retricia uita collocauerat, ad ipsum in cubiculum deduci iubent. Hāc ut
hominem sanctum intuita est, cœpit non solum incessu, et oculorum fla/
grantia, et sermonis libertate, sed etiam complexu ei molestiam afferre. Cū

nimium procax esset, uisus est homo castissimus commoueri, atq; ad concubitum allici. Momento temporis, quantum sceleris admissurus esset méte agitans, ne inquit Christus sinat, Mariaq; cœli Regina, ut tanto me flagitio atq; facinore contaminem. Ex quo eam fuste ardente percussit. Illa coacta cubiculo excessit. Hic subito ianuam occlusit, ac lachrymās procidit atq; ita locutus fertur. Ni mihi præsidio fueris Christe optime maxime, nulla sum nec continentia, nec temperantia. Misericordiam tuam, ne a mentis corporisq; integritate deserar, et oro, et obsecro. Facito, ut nulla inquinatus libidine, tibi ualeam perpetuam seruire seruitutem. Cum hæc uerba faceret, insecutus est eum somnus. Tum angeli duo adstiterunt, quorum alter, quam Thomas locutus fuerat orationem, deo non iniocundam esse affirmauit. Quin cingulo, quem secum deportauerant, cingendum duxerunt. Alter te nos, inquit, perpetuæ Virginitatis cingulo, qui imposterū minime dissoluetur, cingimus. Id a domino consecutus es, quod ab homine humano possideri nequit. Intercingendum pre dolore uocem emisit, Ad quam custodes exciti accurrūt, petuntq; quid subsit causæ cur inclamauerit. Eius rei quoad spiritum duxit, neminem unq̄ conscium reddidit. Cum uero animam extremis (ut aiunt) labris teneret, Arnoldum quendam Religiosum, cuius familiaritate plurimum utebatur, non inscium fecit. Interea Theodora cum Thomæ uoluntatem nusquam inflecti intueretur ne diuinæ maiestatis bellum sibi concitaret, ut Religiosis Prædicatoribus ad Thomā accessus pateret, edixit. Nec deerat Ioānes Religiosus quidam, qui quæ opus illi erant suppeditabat. Annos duos in cubiculo inclusus fuerat, cum a Theodora in pristinam restitutus est libertatem. Hæc Religiosos, ut nocte constituta adessent, qui Thomam fune de fenestra demisso descensurum acciperent, commonuit. Paucis post diebus, q̄ illi imperata fecerant, eum Neapolim deduxerunt. Illud Silentio præterire nequeo. Nam cum tot menses cubiculo inclusus mansisset, perinde liberales artes callebat, ac si clarissimis præceptoribus usus fuisset. Demum de Religiosorum sententia Romam profectus est. Ea tempestate Ioanni Germano, q̄ disciplina et optimis moribus pollebat, multum tribuebatur. Hic Thomam parrhysium adduxit, Vbi cum aliquot menses commoratus esset, Coloniam, quæ ciuitas est Germaniæ, contendit. Per id tempus, Albertus, cui Magno erat agnomen, theologiam exponebat, queˉ ut Tho. audiuit magnopere lætatus est, Qui deū, ut ei aliquādo hāc optionē deferret, p̄cibus sæpe numero fatigauerat, Nec immerito, quādo is unus eēt

oratio thomæ.

angeli duo

Thomas de fenestra demissus.

Mirum.

Thomas parrhysiū adducitur.

Alb. mag.

qui i omni scientiarū genere præstaret. Cū igitur in litterarum studia omni cura intentus esset, diuturna taciturnitate uti statuit, imitatus Pythagoræ discipulos, qui certū tempus tacebāt. Quo factū est, ut non solū mutus uideretur, sed bos quoq; mutus uocaretur. Casu accidit, ut dionysii librū, qui de diuinis nominibꝰ inscribit̄, Albertus exponeret. Quē cū Thomas auide attenteq; audiret, nec uerba faceret, aderat homo quidā disciplinis ornatus. hic Thomā autumās ingenio esse obtuso, percurramus iquit, quæ ex Alberto audiuimus. Eius uolūtati morē gessit Thomas. Qui ut illū e recta uia declinantē audiuit, bona iquit mi frater, cū uēia dixerim, errore duceris. Alia ē opinione Albertus. Tū ille, expone iquit, quæ Alberto fuerit sententia. Thomas nulla interiecta mora ita dionysiū exposuit, ut Albertū superare uideretur. Cui cū hoc nunciatū esset, summa exultauit lætitia, a quo nō semel sed sæpius de illius scientia factū est periculū, ut eum bouē futurū esse fateretur, qui si ætate procederet, toto orbe terrarum q̄ maximum emitteret mugitū. Haud falsus uates fuit. Laudanda nimirū tanti uiri humilitas ac modestia, qui q̄q̄, grāmatica, rethorica, dialectica, physica, theologia nō mediocriter esset ornatus, nihil tamen arrogantie sibi unq̄ sumendū duxit. Erat in more positū apud parrhysinos, ut qui in theologorū numerū adscribendi erant, primum bacchalariatus dignitate ornarentur. Eo munere ut parrhysium uenit Thomas donatus est. Tū magistri sententias cœpit exponere, quē q̄ audiebant, non admirari nō poterant unū se parrhysium recepisse, qui scientia et sanctitate omnibus antecelleret. Cum igitur quattuor sententiarū libros diligenter exposuisset, qui creandis doctoribus præerat, eum ut sibi cōsuleret per nūciū admonuit, quādo in theologoū numero, et cœtu reponēdus esset. Tam altū dignitatis gradū cum diu renuisset, tandē maiorm studiis parendum duxit, quāq̄ trigesimū nondum egressus esset annum. Scripserat autem contra gentiliū perfidiā libros quattuor, qui et theologorū et pħorū occultissimi, referti sunt sententiis. Permulti Auerois errore impediebantur. Is erat ut idē omnibus esset animus. Hunc funditus euertit nō solū xpiana ueritate adductus, uerū etiā philosophorū rationibus impulsus. Nō est mei cōsilii cæteros errores, quos admirabili icredibiliq; sciētia sua refellit, referre. Siquidē modū liber excederet. Suæ cōsuetudinis erat, i singulos dies acta patrū audire. Interrogatus, quid subesset causæ se animū suū, et cōformare, et inquirēdæ ueritati reddere aptiorē, respōdit secutus patris sui Dominici uestigia, quē acta patrū uehemēter oblectabāt, ut i eis legēdis summā fuerit adeptus pfectionē. Mollariæ, qđ oppidū haud ꝓcul abest ab urbe Ro. Cardinalis Ricardus cōmorabat̄, ad quē uisendū cū sese thomas cōtulisset,

pythago.

Thomas bos mutus

Thomas nunq̄ arrogans

Thomas bacchala.

Thomas theologus

Error Auerois

Mos Thomæ. Domini.

Iudæi duo magnis in diuitiis cõstituti ac litteris et igenio præstantes puene rũt. Si hos posses o Thoma (iquit Ricardus) ab erroribus suis reuocare egre giã nauares operã. Igit Thomas quæ i sanctis litteris cõtinent, ea cũ Iudæis cõtulit. Quæ ad illorũ cõuersionẽ spectabant, minime ptermisit, ad quæ ut postero die respõderẽt, admonuit. Interea uir sanctus, ut supior discederet, xpm optimũ maximũ orare atq; obsecrare. Re i hũc modũ cõposita in dis/ putationẽ uentũ est. Vt Iudæi robustissimas Thomæ rationes itellexerũt cõfestim acqeuerũt. Ex quo tãtis erroribus, qbus tenebant oppressi, libera ti sunt. Mea quidẽ sententia, qui se religiosos pfitent, si patribus suis audiẽtes sint, haud mediocria reportant præmia, id quod a Thoma summa est dili/ gẽtia factitatũ. Nã cũ religioso cuidã nulla doctrina exculto cõplura essent obeũda negotia secretũ sibi duarũ horarũ, quo dei laudibus uacaret, Tho/ mas sumpserat. Cella egrediens Religiosum habuit obuiũ. Vt te mihi comi tẽ iquit præstes o Thoma, monasterii præfectus iubet. Paruit hic illius uo/ luntati, qui cũ tardius iter faceret, pperato iquit Religiosus opus est. Quã/ tũ iquit Thomas i me est, efficio. Cũ uterq; p urbẽ Bononiã iter cõferret, magna sunt ciues admiratione pculsi, quod Religiosus nulla sciẽtia prædi/ tus præiret, is sequeret, qui omniũ scientiarũ esset magister et princeps. Ex quo de tãto errore a ciuibus admonitus, Misellus errati ueniam petiit. M. Cato ille cẽsorinus, teste. M. Tullio, reddẽdã otii rationẽ arbitrabat. Id sen si Thomas ex memoria nequaq̃ deposuit, q, ut nocturno tẽpore breui ad modũ sõno, quo corpus recrearet, operã ĩpertitus erat sanctissimis orationi bus idulgebat. Reliquũ tempus i litterarũ studiis absumebat. Cibi potusq; parcissimus fuit. Illud affirmare ausim, plus eũ in tribuẽdis deo laudibus p/ fecisse q̃ cæteri aut legẽdo aut audiẽdo pfecerint. Hãc unã i orationibꝫ suis a deo exigebat operã, ut sapiẽtia, cuius studiosus sẽper fuerat, ĩbueret. Vt ei uel disputãdũ uel legẽdũ uel scribẽdũ erat, ad orationẽ primũ cõfugiebat, qd ea fretus, quæ cogitauerat, assequebat. Nõnũq̃ scrupuli ac dubitatiões q̃ dã ei iniiciebant, quas ut dissolueret, orationis iplorabat auxiliũ. Nũq̃ spes ipm frustrata est. Nã cũ Esaiã diuinũ illũ pphetã planũ faceret, iterdũ obii cibꝫ qbusdã ĩpediebat. Igit pluribus diebus ieiunio et orationibus datis ad exitũ, q sibi ppositus fuerat, puenit. Nõ mea dilabit memoria qd scriptũ ẽ. Quo. n. tẽpore præclarũ illud opus, quã tertiã partẽ uocãt scribebat, eo tpe Iacobꝫ Caserta æditiuus uir sane nulla uirtute egẽs, xpi cruci affixi uocẽ illã se audiuisse affirmauit. Quæ abs te Thoma de me scripta sũt, et bene et eru dite scripta sũt. Quãdo me tibi p tuis laboribꝫ officiosũ exhibebo? Tho/ mã deĩde satis supq; ẽe respõdisse, si i ipm eẽt beniuolẽtia. Nõ referã, quãta fuerit prudẽtia, cũ qui galliis præerat Ludouicus nõ semel sed sæpius eũ in consilium conuocari iusserit. Formæ dignitas apud peripateticos in bonis

Iudæi duo conuersi.

Obediens Thomas.

M. Cato.

Plus pfe/ cit thomas orationibꝫ q̃ legendo aut audiẽ.

Sancte.

Esaias.

Iac. caserta

quæ de me scripta sũt Thoma.

prudentia Tho.

Dignitas formæ. numeratur. Hæc quanta in eo fuerit, hinc sciri potest, cum quibus sui conueniendi potestatem faciebat, Eam hi uehementer admirarentur. Nec illæ Inuidi i Thomã. uirtutes tanti uiri silentio prætereundæ sunt, admiranda frugalitas, liberalitas beneficentia, pietas. Non defuerunt qui in tantum uirum æstuarent inuidia, quod quædam eius scripta an probanda essent, in consultatione ponenda censerent. At Egidius Ro., qui ipsum ãnos ternos denos audierat, quæ Egidius Roma. ab inuidis obiiciebantur, nulla esse ostendit. Quin ꝑ nugis habuit, Quid memoria Thomæ loquar de eius memoria quæ tanta fuisse fertur, ut non solum themistoclẽ qui obliuiõnis artemq̃ memoriæ mallebat, sed simonidem quoq;, q primũ Thomas cõtẽpsit honorẽ etpecũiã memoriæ artem protulit, superauerit. Quæcũq; legerat uel audierat, in memoriam reuocabat. Nũq̃ honoris nec pecuniæ desyderio captus est. Clemẽs Quartus Pont. Max. ipsum Archiepiscopatus neapolitani dignitate ornãdum duxerat, Repente illi amplissimis uerbis gratias ægit obtestatus, ut tantum honoris aliis deferret. Cum a rege Ludouico una cum monasterii præ Clemens Pontfex Rex Lu. fecto ad sumendum cibum inuitatus esset, nec finis esui esset impositus, diuino instinctu animum a corpore abstraxit. Nam demoliendæ Manicheorum hæresis cogitatio subierat animum. Tandem manus uola discum pulsans, nos inquit secundum aduersus manicheos prælium fecimus, quo profugi coguntur deserta et auia petere. Tũ præfectus eius uestem leniter manu trabens, rex inquit adest. Suo loco cum manicheis collatis signis dimicãdum erit. Ille (nam mens redierat) a rege ueniam petiit. Rex tantam Viri sapientiam admiratus ad se scribam acciri iussit, monuitq;, ut quæ ille Crus thomæ egrotum. excogitauerat, hic in libellum referret. Erat Thomæ crus infirma ualitudine, cui ne totum interiret, admouẽdus erat ignis. De quo certior factus ut medici inquit huc se retulerint, primum uos me conscium reddite. Iacebat in lecto, cum medicos aduentasse intellexit. Cum suo illi satis officio facturi essent, hic tãtum studii atq; operæ in res diuinarum litterarum obscuras atq; difficiles cõtulit, ut interurendum nullo fuerit dolore affectus. Magnam profecto laudem hi sibi uendicant, qui non modo quæ Religioso uiro digna existunt, efficiunt, sed inscios quoq; atq; a religione alienos edocent. Hanc prouinciam tam officiosam sibi depoposcit uir sanctus. Cũ.n. uerba facturus erat, infinita hominum multitudo confluebat, tantaq; uoluptate audientium animos afficiebat, et tanta uulgi libidine audiebatur, ut q non affuisset, illius audiendi desyderio miser tabesceret. Permulta memoratu digna, quoad ei uita suppetiit, effecit, quæ, quoniam ab aliis diligenter explicantur, de industria prætereo. Illud referam, quod in mea memoria penitus insedit. Nã quotiẽs teterrimus hostis æthiopi minime dissimilis ei mo diabolus Thomæ molestus lestiã illaturus, sese ad cubiculum referebat, totiens ipsum et contumeliosis uocibus, et sancto crucis signo in fugam uertebat. Iã uir sanctus atq; omni

sciētia eruditus Germaniam, Gallias, Italiam peragrauerat, cum sese patriæ reddere instituit, ubi cum annum fuisset, consensu patrum Romam uersus iter contulit. Ad Magentiam, quod oppidum est Campaniæ peruenit, ibi eum nullum sumendi cibi desyderiū cœpit, forte apud ipsum erat Ioannes quidam Priuernus summa ei coniunctus familiaritate. Is illius uicē dolens quodnam inquit te cibarii genus oblectat. Vtinam inquit ille mihi essent aleca. Ioannes ad macellū repente proficiscitur. Aleca nulla inuenit, Sardarū cistellam mercatur, quæ ut domū deportauit, in aleca cōuersæ sunt. Sed eum cibū Vir sanctus renuit, quod se æternæ illi maiestati cōmisit. Tandē se cibo potuq; paululū recreauit. Postero die cū ad fossam nouā cōtēderet, forte abbatem Cistertiensem obuium habuit, cuius uoluntati, quod ad capiendum cibum fuerat inuitatus, obtemperauit. Vt ædem intrauit, mi inqt Arnolde hic decedam. Hunc ego locum perpetuo habitabo. Igitur abbatis iussu in cubiculū deportatus est, ubi aliquot dies fuit. Verū monachi quod morbo impediebatur calonū onus subierant. Sed q̄q̄ ui morbi debilitaret, ad eum tā profecti sunt monachi complures, ut Salomonis librū quæ canticorū uocant, exponeret petentes. Accessit illorū sententiæ. Iā ipsum corporis uires deficiebant, cum aius mortē imminere præsagibat. Quo factū est ut sanctū xp̄i corporis sacramentū sumendū dixerit quod dū ab abbate cōportaret, et si debili esset corpore, tamē ad terrā prostratus (quærebatur enim ex eo, an sacramentū illud dei filiū arbitraret) respōdisse fertur eo animo, ea opinione, ea sententia se esse, qui hūc deū uerū fateretur, et hominē dei patris et Virginis matris filiū. Postero die exeūtium petiit sacramētū. Cum ad singulas formulas respondisset, ei natura uitæ finē fecit. Fertur autē decessisse annos nouē et quadraginta natus. Enimuero libros usq; ad eo multos perscripsit, ut non solū legendo uerum etiā enumerādo fatigare auditorem possint. Sunt eius scripta et multiplicia et uaria. Extant de græcorum erroribus ad Vrbanum libri quattuor.

[Margin notes: Thomas ægrotus. — Miraculū. — Arnoldus — Salomon. — Sancte et pie. — mors tho. — libri a tho. scripti.]

De fato liber unus.
De Declaratione articulorum aduersus græcos liber unus.
De Indiuiduationis principio.
De p̄ceptis et lege amoris.
De esse et essentia.
De Ecclesiæ sacramentis
De principiis Naturæ
Expositio Symboli librū unum continens.
De Natura Materiæ
Responsio de duodecim articulis librum unum continens.
De Elementorum mixtione.
Responsio de.xxxxi.articulis libros duos continens.
De occultis naturæ operibus.
Responsio de.Lxiii. articulis liber unus.
De motu Cordis liber unus.
Responsio de sex articulis aliis.
De instantibus.

De Verbo incarnato.
De Quattuor oppositionibus.
De Verbo item.
De Demonstratione.
De Natura uerbi et intellectus.
De Fallaciis.
De Angelis.
De Propositionibus modalibus.
De Vnitate intellectus.
De Natura Accidentis.
De pfectione Christianæ religionis.
De Natura Generis.
De Vitæ spiritualis perfectione.
De Potentiis animæ.
Contra Impugnantes religionem liber unus.
De Tempore
De Regimine principum.
De Formarũ pluralitate
De Regimine Iudæorum
De Natura Syllogismorum.
De Forma absolutionis
Summam logicæ uno libro complexus est.
Decretalis, Firmiter, expositionem uno libro rettulit.
De Inuentione medii
Item aliã decretalis expositionẽ dãnamus uno libro complexus est.
De Natura luminis liber unus.
De Sortibus.
De Natura loci.
De Astrorum Iudiciis.
De æternitate mundi.
Extat prima pars sũmæ totius theologiæ, Item prima pars secundæ, et secũda secũdæ, itẽ tertia pars.
Quodlibeta
Et quæstiones de ueritate.
Libros sententiarum, quattuor uoluminibus expressit.
Aduersus Gentilium perfidiã (ut supra diximus) libri quattuor.
De potẽtia dei, uolumen ingens.
Extant eius quæstiones de uirtutib9 in cõmuni, et unione dei, de Aia, de malo, de spũalib9 creaturis.
Aureũ opus super Euangeliis.
Expositio super Epistolis Pauli,
Super Esaia.
Super Hieremia. Super Iob.
Super Canticis.
Super Matthæo et Io. in spãli.
Super Dionysio.
Super Boœtio.
Super Omnibus fere libris Aristotelis, et prædicabilibus Porphyrii.
Et libro de causis.
Extat eius Cõpendiũ Theologiæ.
Sermones præterea Dominicales et festiui.
Iussu insuper Vrbani pontificis instituit Corporis Christi officium.
Item scripsit super aliquibus nocturnis Psalmorũ. Et multa alia quæ ad nos non peruenerunt.

A natali uero domini Saluatoris, cum de uita exiuit, anni agebantur mille ducenti septuaginta quattuor, cuius uitam sanctissime actam ac decursam, et miracula, quæ quotidie tenebantur, Ioannes Vigesimus Secundus pontifex Maximus cum animo suo considerans in sanctorum confessorum numero reponendum putauit. Sed ut ad ipsius obitum redeam, nondum corpus in sepulchro constitutum erat, cum Ioannes Ferentinus utrisq;

oculis

oculis captus eo sese deduci iussit, qui ut illius faciei osculū admouit, deū, ut tanti uiri meritis in pristinā restitueretur sanitatem, precibus obsecrauit. Subito uoti compos factus est. Anni quini septuageni intercesserūt, cum eius corpus ad urbem Fundos delatum est. Postremo annis nouenis uigenis exactis ad Tolosam, quæ Galliarum est ciuitas, iussu Vrbani pontificis maximi deportatum est. Non referam reliqua eius miracula, quoniā luce clariora existunt. Quare finē scribendi faciam, si illud unum addidero. Nūdū extitisse aliū, qui Tho. et sanctitate et litteratura superauerit. Quare illum omnium uirtutum fuisse simulachrum fatear, non solum oportet, uerum etiam necesse est.

VIRORVM ILLVSTRIVM SACRAM SCRIPTVRAM DILVCIDANTIVM LEANDRI DIALOGVS INTERLOQVVTORES HIERONYMVS. LEANDER.

QVVM TERTIO DE VIRIS ILLVSTRIBVS RELigionis meæ libro finem ante dies Paschales imposuissem, et iam iam ueris se ingererent initia, circa mensis Aprilis lætiferi principium, quo lætari solent omnia, cum Terrestria, tum aquatilia, et præter ea, etiam aerea, ac hominū corda et corpora, ex eo q̧ reiectis obsoletis temporibus squalidis, imbribus, niuibusq̧ oppletis, ac uentorum turbinibus, ueluti ad reantiquatum Mundum accedere uideantur, uolens et ipse lætari accito Hieronymo plegaphoeta Vicentino uiro placidulo, et amœnissimo, cum Matthæo Bandello Nouocastrense homine florido, nitido, atq̧ in scribendo accurato, Philippo Musoto Conterraneo suauissimo Concionatore et delicatissimo, Thoma Radino Thodisco placentino haud uulgari doctrina elaborato, Bartholomæo Mortario emūcto et cōposito, Gratiano Laudense cū Ioanne Maria Veneto haud illepidis adulescētibus, nec triuialibus, ꝓfessoribus ord. nostri accessi ī quādā gratissimam planiciem ad Apenini radices montis sitam floribus diuersicoloribus ubiq̧ refertam, ultro subsequētibus illis latinæ linguæ luminantibus Ioāne Anto. cum. M. Antonio filio Flaminiis Forocorneliensibus deliciis obseruādissimis atq̧ uiris rarissimis, et Philippo Phasianino professore bonarū artiū diligētissimo, cuius ī medio fontē īsignis pulchritudinis, maximo artificio laquearibus ornatam, et siphonibus nouem aquas profundentibus largissimas conspeximus duos riuulos ex aquis causantē, a siphonibus deriuatis, obsitamq̧ quernis tenerrimis uirgultis simillimis ad instar

Hierony. Vicētinus Matthæus Bandellus Philippus Musotus. Thomas Radinus. barth. mo. Gratianus Io. Maria. Io. Anto. M. Anto. Flaminii. Philippus phasianin.

nemoris, et myrtis, necnon lauris, buxisq; in diuersis animalium figuris deductis, quos inter conuolabant omnis generis auiculæ dulcissimos concentus emittentes. Allecti igitur opacitate umbratili arbusculorum, et dulcedine auium cantus, aquarumq; crepitantium ex fonte exeuntium susurru, ac loci amœnitate omnifariam, illuc secessimus aliquantulum laxa turi animum communi uoto. Et lotis aut potius refrigefactis aliquantu lum frontibus, (porro tum ex itineris diuturnitate, tum æstu promeridia no, et sole desup coquente, plurimum fatigati et percocti fueramus) uiso Diui Thomæ Aquinatis illius inq̃ rerum diuinarum ac humanarum opti mi cognitoris (quantum mortalis quispiam debili isto nostro intellectu at tingere ea potest) Triumpho, Quippe curru ante euectus fuerat, præce dentibus quibusdam, tubis, cornibus, tibiis ac pluribus aliis instrumentis cũ crepitaculis signum dantibus, currum ipsum uirginibus quattuor ducenti bus magno exilientibus gaudio, cum signis in manu suis, quorum ĩ primo Iustitiæ nomen inscriptum erat, altero Fortitudinis, tertio Temperantiæ, et Prudentiæ quarto, pluribus turmis subsequentibus uirorum Illustrium Quas albo lapillo notare decreuimus, ut cæteris tantorum uirorũ nomina et res gestas fere epitomate uno, quo lætari possint, ac admirari, crederemus Consedentibus omnibus HIERONYMVS plegaphœta ille amœnissi mus uir omni uirtutum genere suffarcinatus. Quid in eo desiderari licet? Is enim est præstantis formæ, affabilis, dulcis, Nec eum Musices consonan tiæ latent, nec ĩ organis modulationes, nec in poetica aut oratoria tropi, nu meri, figuræ, pedes, et cœtera ad id genus attinentia, Soleo. n. ip̃m appellare familiæ nostræ amœnissimum uiridarium, et delitias ætatis nostræ, assur gens, (ei enim primum loquendi facultas data a nobis fuerat atq; nomen clandi) in meq; respiciens (porro hanc notandi prouinciã sumpseram, con sedentium pari suffragio) Heus LEANDRE infit Diuum Thomã illum Magnum curru euectum, ueluti triumphãtem signasti? LEANder. GAR ZO ille conterraneus meus, ille inquam clarissimus orator, quo quattuor annis, dum in humanis esset, in discenda oratoria, socio atq; adiutore usus fueram, stilo eleganti signauit. HIERONYMVS. Sat est. Signa illud ag men immediate Currum subsequens laureo serto ornatum. Cuius in me dio (ut uides) est ille Hugo de sancto Theodorico Cardinalis Ecclesiæ Ro manæ deferens ingentia uolumina, seu Commentaria super totam Bibli am ab se edita tanto ingenio elaborata, tanto labore excocta, ut post ipsum nemo eam prouinciam, prout ille fecerat, tot glossematibus, tot scoliis, tot sensuum uarietatibus, odorare ausus est. Quamquam nõnulli (ut reor) scriptorũ inscitia aliquando uoluerint Opera per ipsum edita, et præcipue

Laudes hieronymi uicentini

Hugo Cardinalis Opera per ip̃m edita.

cōmentaria super psalterium alteri nescio cui falsē et allucināter adscribere. Et idices sup utrūq; istrumētū cōcordātias uocatas Bibliæ secū portat. Sat pro nunc de tanto uiro dictū sit, ad plenum i tertio libro scripsisti de illo. Quem cernis post ipsum tam composite incedentem BERNARDVS de Trilia ex oppido Nemaso Galliæ Narbonēsis est sacratum litterarum egregius iterpres, qui uita defunctus ē in uirtute sua anno domini. Mccxcv. iiii. Nonas augusti in Cœnobio Auinionensi, et exinde translatum eius cadauer Nemasum natale solum. Hic dulcissimo nectare diui Aquinatis Thomæ doctrinæ apprime imbutus fuerat. Polluit clarissimo, ac exactissimo iudicio, Affirmant eum uiguisse quadam naturali prudentia, et fuisse uirum grauem, maturum, circunspectum, paruuloquum, et oīum uirtutū simulacrum, ingenio acri, prompto, atq; intellectu sublimi et profundo, et aliquādo Prouinciæ Galliæ Narbonensis cū omni laude præfuisse, atq; id munus iustissime, intrepideq;, patrum nostrorum suffragio ægisse. Edidit uir litteratus Commētaria super psalterium, pro una parte, super Cantica canticorum, super Ioannis euangelium usq; ad. xi. Caput inclusiue, super Apocalypsim. Ad intellectū uero sublimium ueritatum scripsit tractatus duos perutilium quæstionum, unum uidelicet de Cognitione animæ corpori coniūctæ optimum, Alterum uero de cognitione animæ separatæ, sed morte præuentus, nequaq; ad finē perductum. Quæstiones de differentia esse et essentiæ, Quæstiones super Astrologiā, Quæstiones de potētia dei, Quodlibeta tria, sed quia illa nundum, quādo uita excessit, in ordines redegerat pro uoto suo, et quædam quæstiones particulares et sexterni dispersi fuerāt non in publicum exiere. Ille quem intueris ad eius dexteram IOANNES Christophori de Minda est, qui in manibus portat Commentaria sua sup quattuor Euangelia, super Pauli epistolas, super Canonicas, Qui et aliquādo libros de anima et Elenchos Aristotelis impense notauerat, circa annū domini. Mcclxxi. cum GVILIELMO de Altono sacræ Theologiæ professore deferente postillam super Matthæi Euangelium, item de decem uirginibus, et super Ecclesiasten, Nun uides THOMAM de Suctonia Anglicum cum psalterio ab se glosato? Aduerte illud eius mancipiū post ipm ferens summam theologiæ, cum quæstionibus difficillimis pro declaratione doctrinæ diui Thomæ Aquinatis, et duobus quodlibetis, Item de relatione super prædicamenta, sex principia, super librum priorum, cum complemento ad scriptum diui Thomæ super librum Peryermenias, Item de Vnitate formæ, circa ānū domini florentē. Mcclxxvii. Ad eius leuā ille NICOLaus Gorā Gallus incedit cū uolumine satis grādi cōtinēte cōmētaria ab se edita sup ecclesiasticū egregia et rarissima, et sup canonicas epistolas, in Matthæū, et Lucā, et i pauli apost. epistolas, cū psalterio scholiis ornato,

Cōcordantiæ. bernardus de Trilia. Opera per ipm edita. Ioānes de Minda. Opera per ipm edita. Gulielmus de altono. Opera per ipm facta. Thomas Anglicus. Opera per ipm edita. Nicolaus Goram. Opera per ipm edita.

ornato, et Apochalypsi glossematibus excellentissimis fulta, Ne miseris
Robertus spectari eius distinctiones et Themata per ipsum scripta ualde accurata
Olcoth. circa annum. Mccxcv. Nun cognoscis illum Anglicum ROBERTVM
Olcoth uirum præstantissimũ et moralissimum? In eo, quem cernis, libro
Opera per ab eo delato, commentaria elegantissima ac fusissima omniq; eruditione
ipm edita. refertissima per ipsum edita continentur super sapientiales libros, et in se-
ptem prima ecclesiastici capita, cum nonnullis moralitatibus delicatissimis.
Itẽ sup sentẽtias, et quæstiones de naturalibus motibus et effectibꝫ stellarũ.
Domini- Cuius exitus fuit circa annum salutis nostræ Mcccxiiii. Aduerte q̃ bene pe-
cus tolosa- dibus suis gradiatur frequentibus passibus ille litteratissimus uir, DOMI-
nus. NICVS Tolosanus secum deferẽs uolumen magnum, uarium, multiplex
Opera eius doctissimum a suo nobilissimo ingenii promptuario depromptum super
Paganus. instrumẽtum uetus in anno domini. MCCCXIIII. Nec PAGANVM
Opera ab prætermittas cum postillis suis super penthatheucum, Librum Iosue, Iudi
eo edita. cum, Ruth, Regum, Paralypomenon, Esdram, Neæmiam, Thobiam, Iob,
Salomonis Parabolas, Ecclesiasten, Cantica, Sapiẽtiam, Psalterium, Quat-
Iacobus de tuor maiores prophetas, super Euangelia, et Apocalypsim, anno Domini
Susato. florẽtem. Mccccxxiii. Vides illos duos subsequẽtes? Alter enim est IACO-
BVS de Susato Cœnobii Coloniẽsis hæreticorum seuerus censor, ac lima.
Opera per Qui ut uir diligentissimus super Matthæũ scripsit, super librum sapientiæ,
ipm edita. in Epistolas Pauli ad Hebræos, item in Matthæum uolumina tria fusissi-
ma, in Epistolam ad Titũ duo uolumina ingentia, item uolumen unum
super Missam, super quattuor libros sententiarum ad litteram, Tractatum
de ueritate Concæptionis Beatæ Virginis Mariæ, item Tractatum de hora
mortis Christi, de origine et unitate ecclesiæ, Cronicã unam, Mappam mũ
di, et idem ordinauit ordinis nostri priuilegia, apponens quasdam eorun-
dem defessiones, Edidit Collationes breues latino sermone, et distinctiones
Fœdericus breues, et longas, pro arte colligendi. Item Cronicam breuem rerum gesta-
Venetus. rum ordinis nostri, circa annum domini. Mccccxv. FOEDERICVS Ve
Opera ab netus alter est magnus Theologus deferens secum materno sermone et ele
se edita. ganti commentaria optima ab se digesta in Apocalypsim. Aduertis illam
Ioãnes the turmam Vltramontanorum tã læta fronte ac hilari facie? Hi sunt uiri do-
utonicus. ctissimi qui adnituntur cum cæteris Diui Thomæ triumphum sua præsen
Opera per tia, suisq; operibus ornare. IOANNES de Erdemberg Germanus præcla-
ipm edita. rissimus Theologus, qui ante cæteros incedit ueluti dux, is est portans, in
manibus ingentia uolumina ab se scripta, uidelicet Lecturam super utrũq;
Alius Io. instrumẽtũ, quã Bibliã uocãt, et cõmẽtaria in quattuor sentẽtiarũ libros q
theutoni. est ad eius dexterã post, IOANNES de Sterngassen similiter germanus uir
Opa eius. uenerabilis cũ scriptis suis sup librũ sapiẽtiæ, psalteriũ, nec nõ cũ lecturis sup

sententias, et quæstionibus in totam philosophiā naturalem, in librū de
bona fortuna et Sermonibus, de Tempore et de sanctis, et ad Leuam .N. N.Germ.
Theutonicus baiulans cōmētaria p se acta super cantica, et tractatū de ascē
su cordis, et de arte prædicandi. Et HERMANVM de Terroisit cum po/ hermanus
stilla super cantica intuere hos sequentē, SIBITONEM uienensem, cum Sibiton.
tractatu super orationem dominicam. THOMAM spermam Anglicum Thomas
Theologum præstantissimum deferentem cōmentaria, quæ aliquando cō/ Anglicus.
texuit, in Geneseos librum, i epistolā ad Hebræos, et super Iacobi Canoni
cā. Et alterū THOMAM Anglicū de Maleis non contēplans sacrarū lit/ Alius tho.
terarum doctorem, portantē scripta a se facta super psalterium, super sentē anglicus
tias, super Augustinum de Ciuitate dei, Tractatūq; de Statu animarū post cōmētari
mortem? Ille, quē cernis tantā de se opinionē præseferre, Anglicus est, ille i Aug. de
uidelicet egregius cōmentator psalterii, et nōnullorū aliorū librorū Bibliæ ciuitate dei
ac Augustini Librorū de ciuitate dei nomine NICOLAVS Treueth. qui Nicolaus
non his laboribus cōtentus texuit nobilia cōmentaria in Boetiū de Conso Treueth.
latione, itē super Declamationes Senecæ, super problemata Aristotelis, sup opera per
Valeriū, ad Rufinū, cum Annalibus ab orbe cōdito usq; ad Christū Salua ipm edita
torē cū nonnullis aliis operibus. Nō ne uides GVILIELMVM de Mas/ Gulielmus
set Anglicū doctorem inclytū proferentē postillas suas super aliquos libros anglicus.
Bibliæ, et Euangeliū de decem Virginibus, et aliū eum sequētem doctorē
BERNARDVM uocatū ex Hispania oriundū, qui postillas insignes cō/ bernardus
scripsit super plures libros Bibliæ, item tria quodlibeta, item quæstiones de Hispanus
spiritualibus creaturis, de potentia dei de anima coniūcta, de Anima separa
ta, et alia opera multa præclarissima? Reticebo ne TVLLIVM Dacū uirū Tullius da
insignem ornatū cōmentariis, quæ aliquando ediderat in duodecim pro/ cus.
phetas minores, et libro de potentiis animæ, aut IOANNEM Genouen/ Io. genou.
sem cognomento Catolicone gradientē post istos cum postilla super Ioā
nem ab se contexta, et tractatu de spiritu et anima, et cum suo illo Voca/
bulario, quod licet a plærisq; susq;deq; fiat tamen illis ad potiora uiæ ini/
tia subministrauit? Facile ē inuentis (credite mihi) addere, difficile uero ini/
tium inuenire. LEANDER. Iam præterire omnes ad illam turmam at/
tinentes quare ut aliquantulum te Hieronyme amicabilissime quieti de/
das adhortor, et aquam delibare, ut fauces tuæ refrigescant, Permitte Ban/
dellum aliquātulū suos citare. HIERONYMVS. Tuis uerbis suauissime
Leander acquiescam dummodo illum, qui ultimo loco cæteros subsequi/
tur, IOANNEM de Verdiaco nomine sacræ Theologiæ Bacchalarium Io. de Ver
cum libris suis, quos super plures libros Bibliæ scripserat, signaueris. LE/ diaco.
ANDER Signaui. HIERONYMVS. Heus Bandelle nomenclandi tibi
officium permitto.

VIRORVM ILLVSTRIVM NODOS THEOLOGALES SOLVENTIVM EIVSDEM LEANDRI NOMENCLA. INTERLOQVVTORES BANDELLVS.LEANDER.

u ERBIS suis a Hieronymo plegaphœta modo adhibito MATTHAEVS Bandellus uir in scribendo floridus, clarus, nitidus, emunctus, et accurratus, cuius insignes dotes si narrare uoluero, me potius tempus deficeret, Eius scripta totum illum effingunt, uidelicet. Aegesipus suus Latinus, quem aliquando uernaculum latine, et erudite loqui fecerat, Orationes diuersæ et imprimis illa per eum habita coram Senatu populoq; firmano anno domini. MDXIII. pro gratiarum actionibus pro synodo nostra, qua origo, et res gestæ firmanæ Ciuitatis tã oppulẽte, tã ample, ac eleganter continent, ut a firmanis exemplũ continuo in archiuis Vrbis pro æterna memoria reponeretur, et carmina uernacule cõposita, ut Frãciscum petrarchã protinus reuixisse omnes testari, ac affirmare possent. Missa facio cætera opera, ut quorũdã illustriũ uirorum ex plutarcho uitas, breui Epithomate cõplexas, et Vitã patrui sui Vincentii Bandelli ac nõnullorũ aliorum uirorũ insigniũ, assurgens dictoq; consedentiũ omniũ audiẽs sese nomenclatorẽ sequẽtiũ præbuit, Heus Leãdre inquiens, ne omittas scribere per me citatos, Quid facis? quid immoraris? En iã pertrãsiit. BONVS HOMO Brito, et cũ eo HELIAS Bruneti de Bragerjaco petragoricensis diocæsis uiri scientia et moribus præclari, Qui ueluti duo fulgentissima luminaria Theologiæ circa annũ domini Mcclv. Parrhysii tũc litteras ꝓphitebantur in Cœnobio prædicatorũ, quando uniuersitas studii, auctore uiro illo uafri Guilielmo de sancto amore, aduersabatur prædicatoribus et minoritis. Verũ enimuero, deo duce, sic præualuerat doctrina, ac sciẽtia cũ eloquentia horũ duũ coniuncta, ꝙ cæteris doctoribus omissis, ad eos profitentes quotquot erant scholastici fere omnes accederent, Signasti? LEANDER. Et notaui, et bene notaui. Subsequere, Nec differas, quandoquidem frequenti gressu illam turmam uideo progredi. BANDELLVS. Ha ha, Cito nota THEODORICVM de Vriburg decorem Theologiæ, qui scripsit libellũ de Visione beatifica, de Generatione lucis, de Quidditatibus rerum, De tribus difficilibus, De defensione priuilegiorũ ordinis, de Mensuris rerũ, de Tempore, de Yride, de Origine prædicamẽtorũ, circa annum salutis. Mcclxxi, cum EGIDIO de Lisciuiis Bacchalario Sacræ Theologiæ, a quo de Vnitate formarũ libellus editus est, et de Immediata uisione diuinæ essentiæ, florẽte in anno. Mcclxxi. et HVLRICO Theutonico similiter Bacchalario cum summa magna Thelogiæ subtili, et Cõmentariis super sentẽtias, et Libros Metheorũ, eodẽ fere anno florente, Nec

Laudes Matthæi Bandelli.

Bonus homo Brito Helias bruneti.

Theodor. opa ꝑ ipm edita

Egidius.

Hulricus.

prætermiſeris GVILIELMVM de Quintiano Petragoricenſem Theo/ Guiliel.
logū clariſſimum Parrhyſii uirum ingentis litteraturæ, Cuius obitus fuerat
anno domini. Mcclxxiiii. in Mōte peſſulano, ubi litteras docebat. HVgo/ Hugo.
nem olim præſidentem Cœnobii Argentinatis cum ſuo theologiæ cōpen/
dio, Mcclxviii. et IOANNEM de Turno uirum optimæ ſciētiæ optimæq; Ioānes de
doctrinæ. Mcclxxviii. Nec VLRICVM Theutonicum cognomēto En/ Turno.
gelbertum uirū doctrinæ præſtantiſſimum, Qui licet nō fuerit doctoribus Vlricus.
Theologiæ adſcriptus, nequaꝗ̄ tamen eis extitit inferior, prout uideri pōt
in libro ab eo edito, quo enodantur nodi plures tam in Theologia, ꝗ̄ in
philoſophia, ex quibus facile intueri licet huiuſce uiri præſtantiā, Porro ad
eum audiēdū frequens ſcolaſticorū numerus accedebat. Tandē poſtꝗ̄ pro/
uinciæ Theutonicæ præfuerat omniū cū immēſis laudibus, Parrhyſiū acci
tus, ut litteras profiteretur, priuſꝗ̄ id attingeret uita exceſſit anno domini
Mcclxxvii. Nota etiam IACOBVM de Mercato uirum magnū diſcipu/ Iacobꝰ de
lum olim Diui Thomæ Neapoli, ad annum domini. Mcclxxxii. IOAN/ Mercato.
NEM Parrhyſienſem Theologū præſtātiſſimū portantem manibus ſcri/ Io. Parrhy
pta ſuper libros ſententiarum a ſe edita, et libellū de Yride, et contra corru/ ſienſis.
ptoriū. S. Thomæ, Item Cōmētaria in libros Metheororū, Itē tractatum Opera per
de Vnitate eſſe et eſſentiæ, Itē de Trāſubſtātiatione panis et uini i ſacramē/ ipſm edita.
to altaris, et Apologeticū de aduētu Antichriſti. et RICARDVM Cla/ Ricardus
poel Anglicū doctorem Theologiæ doctiſſimū proferētē ſua commētaria Anglicus.
ſuper libros ſentētiarū, cū libello cōtra Corruptoriū Diui Aquinatis Tho
mæ, et tractatu de Vnitate formarū, et de immediata uiſione diuinæ eſſen/
tiæ. Signaſti OLIVERIVM Britonem ſacrarū litterarum interpretē cū Oliuerius
ſcriptis ſuis ſup ſentētias, et libros Elēchorū Ariſtotelis, florētem. Mccxcii. Brito.
cum RAINERIO Piſano deferente ſuam Pantheologiam opus immē/ Rainerius
ſum, et excellētiſſimū, in anno domini. Mccccxiiii? LEANDER. Signaui, Piſanus.
ſed uereor ne nimis intempeſte ſignauerim, eo ꝙ nūdū proceſſit in his tur
mis. forte in illa turma erit ſubſequēte, Verum quid agā? BANDELLVS
Ex quo ſignaſti, ſignatus ſit. Vnum illud ne præterieris de tāto uiro, ꝙ cō
texto opere illo tā præclariſſimo ab eo pro Cōcionatoribus ſacri uerbi, Cui
Raineriana nomen inditū eſt, et ab ipſo Pantheologia uocata, ex dictis di/ Raineria/
ui Thomæ et Alexandri de Ales, et aliorū optimorū uirorū, morti appro/ na.
pinquās, cū ei ſacratiſſimū Chriſti corpus pro more in grabato quieſcenti
deferretur, continuo his uiribus, quibus ualebat in terrā proſiliēs, et procū/
bēs ſic orſus eſt. Chriſtus Ieſus orbis terrarū dominus ſuper acerbiſſimam Att.
crucem ſpiritū efflauit, propter hominū amorem, et ego uilis homo, pec/
catis obnoxius, in lecto decumbens moriar? Ne ſinat hoc ipſe redemptor
meus, ut hoc perpetrem. Sicq; aſtātibus fratribus deuotiſſime uita functus

est, circa annũ domini. Mccclі. Aduerte Leander illam turmã pergrandem ultra progrediẽtẽ, Ille primus qui ante alios tam delectabili aspectu ac ele/ganti forma graditur, est ille eloquens BERENGARIVS Notarii Are/latensis ex Gallia Narbonensi, uir religiosus, et optima doctrina clarus, par/rhysinus doctor, egregiusq; sacri uerbi orator, Qui annis quinq; et trigin/ta sacras litteras docuerat, ac præfuerat prouinciæ illi plurimo tempore, De/cessit iam senio confectus in Cœnobio Montis Pessulani, anno domini Mccxcvi, et sepultus in æde ante aram diui parentis Dominici. Qui paulu/lum post eũ incedit aliquãtisper admirabũdus ueluti subdubius, DOMI/nicus de Alquessa Aragonẽsis est Theologiæ professor, et Parrhysiẽsis do/ctor, uir celeberrimæ doctrinæ, et ingenii acris. Cuius obitus fuit in Cœno/bio Cæsaraugustano. Mccci. infra octauam diui Martini. Et illos Gallos nõ cernis, AMANDVM de sancto Quitino uidelicet, et FERRICVM Metensem uiros ingentis doctrinæ, claræq; scientiæ Parrhysii docentes cir/ca annum salutis. Mccci. et REMIGIVM Florẽtinũ cũ AYCARDO Germano moribus et scientia probatissimo, iussos anno domini. Mcccii. a pontifice doctoratus Romæ insignia accipere? Porro Aicardus ꝓcedente tempore rexit Saxoniæ prouinciã. Cuius doctrinã ueritatis hostes appri/me persenserũt. Quin et GVILIELMVM Petri ex Godino Baionen/sem, uirũ magnæ religionis et scientiæ, præfectum prouinciæ Galliæ Nar/bonensis obserua, cum RAIMVNDO Guilla Taraconẽse Galliæ Nar/bonẽsis doctore parrhysino maxima doctrina ornato, Quorũ obitus exti/tit circa annum domini. Mcccііii. Ha ha cito cito illam prætereũtẽ turmã conspice, qui ab anno. Mcccv. usq; ad annum. Mcccxlv. successiuis tem/poribus, prout in annalibus Hieronymi Albertutii Bononiensis per sin/gulos annos uideri potest, floruere, quorum obseruationẽ temporũ ideo hic prætermisi ne lectorem fastidio afficerem, Qui in illa turma se ueluti ducem cæteris præfert ARNVLPHVS Leodiensis uir acris ingenii est, Qui ad eius dexteram ille Cathalanus ROMEVS patria Maioricẽsi do/ctissimus, cum BERENGARIO de Landora, Qui ad leuã RAIMVN/DVS de Corsauino ex Gallia Narbonensi oriundus theologus præstan/tissimus, cum IOANNE Parmense doctore sacrarum litterarũ celeberri/mo, Qui post istos incedunt tam festiuiter loquendo IOANNES Nea/politanus uir insignis cum scriptis suis super sentẽtias PEREGRINVS Tolosanus, ALANVS Gallus, RICARDVS Anglicus, IOANNes de Louanio Gallus disceptator acerrimus, uir integerrimus et deuotione ap/prime pollens, IOANNES Mantuanus sciẽtia clarus, HVMBERTVS de Senonis Gallus, GARINVS de Giaco sacrarum litterarum interpres HVGO de Ductona Anglicus uir litteratura ingenti præditus, qui ali/

Berengarius Arelatensis.

Dominic. de alquessa

quãdo magna cum laude Anglicanã rexerat prouinciã. PETRVS Stro/za Florẽtinus ingenio acri, LVPVS Hispanus primus professor Gymna/sii Compostellani circa annũ domini. Mcccxliiii. FRANCISCVS Tar/uisinus uir usquaque eruditus et ĩ toto ordine nostro clarissimus. FRANCISCUS Bellunensis doctrina fulgẽtissimus, a quo prouincia Lombardiæ in/ferioris recta fuerat. Qui aliquãtisper sic disceptãdo ueluti aliquid noui in medium proferẽtes incedũt, IOANNES de Tambacho ille primus est uir ingentis spiritus, coram ponens spectãdũ a se de beatitudine Librũ editum tam insignẽ, ut si eam aliquãdo ad tempus contemplatus in illa cœlesti ac diuina domo fuisset, haud melius fecisset de ea uerba cum libro de consola tione theologiæ, de culpa et gratia, de amore uirtutũ, de ingrato commo/do sacerdotũ, de quantitate indulgentiarũ, de proprietate mendicantiũ, de priuilegiis exemptorũ circa interdictum, de moderatione quartæ, de symo/nia claustraliũ, de reemptionibus, directorio confessorũ, de præconiis sancti Ioãnis euãg. et aliis pluribus operibus. Qui obiit ætatis suæ anno. lxxxiiii. Mccclxxii. Primus omniũ litteras sacras Pragæ docuit circa annum salutis Mcccxlvii. BONIFACIVS de Picena Romanæ prouinciæ optimũ inge/nium nactus, BERNARDINVS Foroliuiensis Flaminius multa doctri/na, multaque sapientia fultus, MARCVS Veronensis uir apprime doctus, non ille posterior ex nobili familia peregrina, MARTINVS Clara/montensis Gallus perspicacissimi ingenii, cum PARRISIO, et IOAN/ne Bellunen. uiris eruditissimis, Quos sequitur HENRICVS de Vriho mo optimæ sapientiæ, et in scripturis ualde peritus, nõnulla secũ ferens ope ra, quæ edidit Coloniæ, ubi aliquando Theologiam docuerat, cum DV/RANDO Seniore illo Antistite de sancto Portiano, de quo in Tertio sat dictum est, portante commetaria bina super sententias, alterum doctrinæ Diui Thomæ adstipulans, et alterum aduersus eam moliens, Ira aliquan/do percitus hoc ægerat, cum Quodlibetis duobus ualde accurratis, et libel/lo aduersus Ioannem, xxii. de uisione beatifica optimis rationibus suffarci nato. et altero DVRANDO portante scripta ab se edita super quattuor li bros sententiarum, et quodlibeta duo, altero florente circa annum salutis Mccccxxii. et altero. Mccclxxxii. cum GALLO Theutonico, corã ponen/te commentaria in sententiis per se facta, et IOANNE similiter Theutoni/co cum scriptis suis super sententiis, Nec longe abest ut uidere potes ille in/signis uir ROMANVS Theologus optimus Nicolai tertii pontificis ma ximi nepos, uir ingentis doctrinæ et sanctitatis, Cui aliquãdo Diuus Tho/mas Aquinas Parrhysii cathedræ cessit, et post obitũ prælibato sancto orã/ti Neapoli in æde prædicatorũ sese ante oculos uidendum præbuit dicens, Sicut audiuimus sic uidimus in ciuitate domini uirtutũ. Scripsit hic super

Durandus senior.

Alter Du/randus.

Romanus

Sicut audi uimus sic uidimꝰ etc

Thomas Anglicus. quattuor libris sentẽtiarũ. Nec THOMAS de suetona Anglicus Theologiæ doctor cum summa Theologica a se edita et duobus Quodlibetis multis rationibus adornatis ac nonnullis aliis opusculis cũ THOMASINO doctore ĩclyto portante cõmentaria ĩ libros sententiarũ. PETro Gandauẽse uiro ingenii acris, ANTonio Pallauicino, IOAnne Stoyco Ragusæo et pluribꝰ aliis, quorũ citatio nimis in lõgũ protraheret. Aduerte illos tuos cõterraneos q̃ frequẽter ꝓgrediant͂, ut cæteris sese adiũgãt. Primus est BOM

oẽs bonõ. Bombolo gninus. Ioannes đ Biblia. Angelus Bononie. antonius Bononie. Vlricus. Armãdus Bononiæ. hugulinus camariẽsis

BOLOGNINVS portans scripta a se facta super libros sententiarum, secundus IOANNES de biblia uir doctissimus, manu gestans quodlibeta curiosissima, quibus uiri acrimonia cognosci potest, tertius qui ad leuam Bombolognini incedit uultu alacri ac delectabili ANGELVS, et ipse Bononiensis cum scriptis suis super sententias, cum ANTONIO de Auria nobili Bononiense. Qui relictis formalitatum studiis, se prædicationi totum dedit, Et illum Argentinatẽ VLRICVM nomine nun uides olim Magni Alberti discipulum deferentem summam Theologiæ cum nonnullis aliis opusculis a se conscriptis, cum ARMANDO Beluisio Bononiense uiro ingenii optimi, qui scripsit super sententias, et tractatũ de difficilibus, terminis. Nota HVGVLINVM Camarinensem sacrarum litterarum interpretem uirum doctissimum, qui anno domini Mcccciiii. florens de sua doctrina periculum fecit, quapropter sacri pallatii magister factus est, Quo in officio sic se habuit tũ docendo, tũ disputando, ut omnes uisa tanti uiri doctrina, memoriæ tenacitate, et eloquẽtia in dicendo, in summã admirationẽ ducerent͂. Diu enim fuit in Romana Curia, et ab omnibus dilectus, et obseruatus. Nota et ANTONIVM de Alexãdria. GASPAREM Boniẽsem, de quo alibi fusissime, THOMAM amoreti Gallum IOANNEM Amantii apud Tolosam magno in pretio habitũ PETRVM de federicis Genuẽsem optimũ Theologũ, THOMAM, Eugubiẽsem piceanũ, BABPtistã firmanũ. HENricũ siculũ Guilielmũ Egidii, ANDreã de sauiliano, FACINVM Astẽsem IACOBVM de Buruntio, LVDOVICVM de Valle oleti aragonensem olim regis Castellæ Confessorem, uirũ doctissimum et optimi ingenii, IACOBVM de Regno, aliquando procuratorem in Curia Romana pro toto ordine nostro uirum diligentissimum et ad quæq; agenda aptissimum. ANTONIVM Parmensem uirum rarũ prudentem solertem, et litteratum. Nec omittas DOMINICVM forocor

Io. capreolus. neliensem his adiungere, cũ IOANNE Capræolo Tolosano usquequaq; uiro eruditissimo, cum eius scriptis accuratissimis in defensionem doctrinæ diui Thomæ Aquinatis, porro a nonnullis oppugnata fuerat, Quod opus nobile, egregium, doctissimum, laboriosissimũ, et utile prorsus est, ac admirandum. Floruisse istũ uirũ prodũt annales anno domini. Mccccxv.

Vidistin et illam turmam sic passim progredientem? Ille primus est GA/BRIEL Barchinonensis ille optimus disceptator, qui aliquando corā Pio Secundo pont. max. circa annum domini. Mcccclxx. in frequenti prælatorum et doctissimorum uirorum cætu cum maximis uiris disceptauerat de materia sanguinis christi, an, uidelicet, Diuinitas fuerit separata a sanguine Christi in Cruce effuso, et uictoriam reportauerat. Ille alius est PETRVS Bergomensis sanctitate et doctrina conspicuus, Cuius uitam si narrare uo/luero, ingens uolumen conficerem. Edidit indicem super opera diui Tho. Aquinatis (quam Tabulā uocant) tam excellentem, ut omnibus miraculo sit, uidere uiri ingenium et laborem ingentem. Vita functus est placentiæ circa annum domini. Mcccclxx. iam ætate grauis, et miraculis claruit, cla/retꝗ. Qui ei comitem se præstat RAPHAEL de pronasio est uir litteratis/simus, deferens nōnulla opuscula a se facta, et præcipue tractatum de ueritate conceptionis Beatæ uirginis, et alium tractatum de proprio nō habēdo apprime optimum, floruit circa annum domini. Mccccl vii cum FRAN/CISCO Naritonense Apulo maximo in re litteraria disceptatore, florente circa annum salutis. Mcccclxxx. et PAVLO de Monilia Genuense Magistro sacri pallatii ac Episcopo postea Chiense ab Alexandro. vi. pont max. facto, uita functo Budæ Hungariæ legato pontificis circa annum domini. Mccccxcv. His se adiunxerat DOMINICVS Mortariensis delectabili as/pectu, compositus, et moratus, optimis litteris præditus. Quem ob morū honestatem, et bonam eruditionem, quam de se præsetulerat, Vincentius Bandellus Nouocastrensis ordinis nostri Generalis Magister sibi comitem et socium in his, quæ agenda erant pro ordine, ut in eius uita descripsimus, delegerat. Nescio quid in tāto uiro desiderari posset. Erat statura iusta, uultu iocundo, eruditione præstanti, moribus compositus, lenis, affabilis, et religione præfulgidus. Nimis heu immature decessit. Edidit idicē super quattuor uolumina Capræoli breui epitomate, Vita excessit Bononiæ anno salutis. MDIIII, et sepultus cum patribus suis in cimiterio. LEANDER. Iā sat est hos uiros signasse, Cæteros missos facias uellim, quia fere omnes præ/teriere. BANDELLVS. Turmam illam insignatam abire permittis? LE/ANDER. permitto. BANDELLVS. Abeat igitur. Ad eos uero, qui nūc in humanis agunt, animum adiicias rogo. Vide uide illam turmam uirorū eminentium. Signa cito, ne prætereat. Ille primus graui passū gradiens cogitabundus SILVESTER ex oppido prierio Italiæ est, uir præclarissimis dotibus ornatus, Qui patriam ueluti Aristoteles Stagiram illustrauit sua do/ctrina, et uirtutum præeminentia. Is enim in adolescentia togam prædicatoriam sumpsit, qua tantū profecit tū moribus tum doctrina, ut inter sacrarū litterarum professores meruerit adscribi. Præfuit aliquando Bononiensi

Gab. Barchino ñ.

petrus Bergomensis.

Raphael đ pronasio.

Franciscus Apulus.

Paulus de Monilia.

Dominic. Mortanē.

Siluester đ Prierio.

Gymnasio tanta cum laude et admiratione, ut ad ipsum audiendum, magnus scholasticorum numerus concurreret. Habet enim in docendo cum claritate uocis optimum tradendi litteras modum, cum quadã festiuitate, quo fit ut audientes attenti et dociles reddãtur, Quod paucis cõcessum est. Exacto profitendi in dicto Gymnasio tempore, ut Patauii profiteretur a senatu Veneto euocatur, Verum postq̃ præfecturam Cœnobii Mediolanensis, Veronensis, Genuensis ægerat, a patribus in Synodo Mantuana anno domini MDVIII. acta toti nostræ Congregationi præficitur, Qua pacta Cœnobii nostri Bononiensis cura fratrum suffragiis illi demandata est Verum anno. MDXIIII. Leo. x. pont. max. audita uiri præstantissima doctrina, procurantibus litteratissimis uiris Cardinale uidelicet sanctæ Crucis et Grimano, Romam ut sacras litteras publice profiteretur statuto stipendio, acciuit. Tandem anno. MDXV. per eundem Leonem pont. max. bononiæ existentem, qui ad colloquium cum Francisco primo Gallorum rege uenerat, uita functo Ioãne Ferrariensi, Thoma Caietano Generali Magistro ordinis nostri procurante, (licet antea ad id faciendum Pontifex dispositus fuerit) sacri pallatii magister Romæ cõsistens dictus est. Multa opera scripsit, in quibus uiri ingeniũ, ac litteratura uideri potest, et ĩprimis, Apologiam de secundis intentionibus, Logicẽ. Epitoma in quattuor libros Capreoli, Additiones in præfatos quattuor libros in quibus illud præsertim quod quicquid de unaquaq; Conclusione quisq; senserit mõstrat. Malleum scotistarum, Commentaria in sphæram Io. de sacro Busto. Commẽtaria in Theoricas planetarum. Libellum Exorcismorum, Libellum Meditationis Christi passionis, libellum historiæ. B. Virginis, libellũ historiæ. B. Mariæ Magdalenæ, item dialogum de eadem, Scallam sancti amoris in uernaculo sermone, Confessionale paruum Cõfessionale maius. Expositionẽ missæ, Item de immolatione agni paschalis, Auream rosam super Euangelia, nunc autem etiam super epistolas occurrentes, Quæstiones super Euangelia, Item Casus. Summam in Casibus Siluestrina dicta. Dialogum super Iob. sermones prædicabiles, Conflatum in Quattuor diuisum uolumina, opus insigne, et plura alia opera ab eo scripta sunt, quæ uiri doctrinã affatim ostendunt. Num cognoscis Leander illum, qui cum eo loquitur? Eustachius tuus est nobili Platesiorum familia Bononiensi ortus, Qui adulescẽs sese religioni nostræ diuino afflatus spiritu addixit. In qua non negligens in his quæ religionis et doctrinæ erant sic profecit, ut procedente ætate uisa eius ingenii doctrina, a patribus doctorum numero adiungeretur, omniũ cum applausu. Tandem uita functo Dominico Mortariense uiro insigni (ut præmisimus) Vincentius Bandellus ipsum ueluti hominem ad quæq; pro ordine nostro peragenda aptum, sui laboris socium delegit. Qui non

Opera per ip̃m edita.

eustachius Bononiẽ.

abnuens, tanto

abnuens, tanto patri se in omnibus et fidele, et promptum socium præbuit Nec unq̃ illũ dimisit, seu in Italia, seu extra, nisi Neapoli cum luctu sepultũ In eo itaq; officio constitutus, nũq̃, tantum sibi tribuit, quin omnes summo amore, summa hilaritate, summaq; beniuolentia atq; fauore tam insignes uiros, q̃ imbecilles, uideretur complecti. Ex qua re sic omniũ sibi animos conciliauit, ut eum assererent, maiori honore honestatum iri. Igit̃ uita functo Vincentio Bandello uiro optimo, et creato interrege Ioanne gallo ipso procurante, Bononiam reuersus Gymnasio præficit̃ nostro, et elapso triennio, (non enim præterire licet) fratrum omniũ consensu accœpit p̃ libati Cœnobii præfecturam, deinde in synodo acta Bononiæ. MDX. datis suffragiis, tanto cum omniũ fratrũ applausu nostræ congregationi præficitur ut uix dici posset. Post dictam præsidentiã Cœnobiũ Papiense, Ferrariense, atq; iterum Bononiense omni cum lenitate et mansuetudine rexit Est enim uir mitis, comis, et lenis, Moderans igitur Cœnobium nostrum Bononiense, et Censuram aduersus hæreticos agens, cum procuratore in Curia, ob resignationem a Nicolao saxone uiro insigni factam, ordo noster careret, a Thoma Caietano Generali Magistro ad obeundum dictum officium deligitur. anno domini. MDXV. Est uir in omnibus rebus suis compositus, clarus, et apertus, nihil quod accuratũ sit quærens, sed secũdũ patrum constitutiones incedens, Fundamenta iecit ingentia pro opere construendo admodum neccessario in Cœnobio nostro, quod dormitorium uocant, Et cum sit uir doctus et elegans, plura opera edidit, in his sententiarum grauitatem cum eloquentia, quã plurimũ callet, coniungens. Nõnulla hic describentur et imprimis super libros sententiarũ. Tractatus de Incarnatione uerbi, De Beatissima uirgine, de angelis, De trinitate, ac plura alia, opera edidit tam eleganti stilo dicta sua confirmans, persuadens, et falsa refellens, confutansq;, ut alterum Lactantium diserentem censueris. Protulit multiiugas orationes, quas aliquãdo pronunciauerat coram pontificibus, max. et tota Curia, ac in frequenti populo, uenustas, elegantes, et sententiarum grauitate refertas, ut ex illo totius linguæ latinæ fõte Cicerone ipsæ exisse uideantur. Plura dici possent de tanto uiro, quæ eius uitæ continentiam ostenderent, sed ne illi adhuc uiuẽti eblandiri uideat mittenda duxi. Vt certo Leander in eius laudes conscribendo, non defatigaris, LEANDER q̃s fatigaretur tanti uiri laudationes describere? BANDELLVS. Ad cæteros accedamus. Iam instant. Prope sunt, Festina ne prætereant. Aduerte cito illum præstãtissimum uirum qui ab Eustachio manu in signum immensi amoris deducitur, is est Magnus ille VINCENTIVS Vicentinus nobilis genere sed moribus et litteratura nobilior, inter sacros doctores adscriptus, et nũc Gymnasii Bononiensis præfectus, Quid si dixerim inter primos in

Opera per ip̃m edita.

Vincẽtius Vicẽtinus.

re litteraria disceptatores nō ultimū sibi uedicare locū? Id quod Philippus ex oppido Tiberiaco seu(ut uulgo dicitur)Bagnacauallo Minorita homo litteratissimus, Alexander Achillinus Bononiensis optimus Philosophus, et Ioannes Hispanus bonis artibus præditus, cum aliis uiris litteratis affirmare soliti erant. Vir est recti animi, rectiq; consilii, nec se multi facit, Ad eum audiendum (ut dixi) nunc Bononiæ profitetur frequens auditorum numerus accedit. Aspice q̃ alacriter, iucunde, ac festiue incedat ille FRANCISCVS Ferrariensis nostræ ætatis delitiæ, uir optimi ingenii et ad quæq; intelligenda, prodendaq; accommodati. Vt uides, non illi corporis, optima habitudo, aut forma deest, non facilitas, non humanitas, qua ad se amandum omnes alliciat, Callet enim litteras græcas et latinas logicā, philosophiam, et theologiā. Quid loquar de eloquentia, quæ ei peculiaris est? Quid de musica, qua apprime delectatur? Vnum (absit inuidia uerbo) dixerim, rarus est imo rarissimus homo, soleo dicere in ipsum procreādo omnes suas uires naturam congessisse. Edidit plura opera, et imprimis stilo alto uitam præclarissimæ Mulieris Osannæ Mantuanæ ex tertio ordine nostro, qua uere ostenditur eum esse latinum, sex libris distinctā digessit. Scripsit in libros, quos diuus Thomas Aquinas contexuit aduersus Gentes cōmentaria egregia et fusissima, quæ ne modo procudantur, Horatianū illud obstat, uidelicet editio ne præcipitet, sed nonū præmatur in annū. Cito tamē ea uisuri sumus, prætereo scholias, et glossemata more paraphrastico ab ipso edita in libros posteriorū et multiiugas orationes &c. quæ hominis ingenium ac litteraturā ostendunt. LEANDER. Qui sunt illi duo uenerandi seniores qui paulo ante processerunt, Num aduertisti? BANDELLVS, Non aduerti, Puto tamen alterū esse ANGELVM Veronensem, et DOMINICVM Gargnanum alterum, ambos Theologos, et bonæ mentis, bonæq; conscientiæ uiros. Quorum prior præfuit Cœnobio Bononiensi. Mediolanensi, et ter suo Veronensi ac pluribus aliis, demum toti Congregationi, Vir certe integerrimus et iustus, alter uero ultra annos quadraginta per Italiam uagatus intrepide ac optime in frequentibus populis immensa cum laude concionatus est et Censuram multo tempore aduersus hæreticos et præcipue Mānuæ impauide ægit. Nunc(ut cernis) uix præ senio incedere potest. Vir Venerandus et bonus, et quadam bonitate dulci ornatus. LEANDER. Ha ha præcessit quidam statura procerus capite pergrādi, colore subaquilo cum alio quodā gracili corpore, Vidistin? BANDELLVS, Vidi, alter enim eorum est HIERONYMVS fantonus Vigleuanēsis magnus corpore sed litteris maior, qui anno præcedenti Bononiensi gymnasio præfuit et Censuram aduersus homines hæreseos labe inquinatos seuere ægit. Edidit uir doctissimus indicem super quattuor uolumina Ca-

Frācīscus Ferrariēsis

Opera per ipm edita,

Angelus Veronen.

Dominic. Gargnan.

Hierony. uigleuanē.

præoli, seu ut dicitur, tabulam tam accurate, ut si quis eam habuerit totum illam sub quodam claro epitomate se habere gloriari potest, Scripsit prætere/rea aliã tabulã super opera Scoti, optima eruditione pro Aquinatæa scho/la refertã. Alter uero CHRYSOSTOMVS est Casalensis uir plurimæ doctrinæ plurimæq; religionis, Qui uitam sibi, quantum permittunt insti/tuta patrum, quietam delegit. Vir bonus, et prudens cum Francisco Ferra/riense inter sacrarum litterarum professores Bononiæ hoc anno uidelicet MDXVI. adscriptus est. Aduertis Leandre illum seniorem tam passim, ac male gradientem? GEORGIVM Casalensem uirum doctrina omnifaria ornatum, et ingenio pergrandi, litteris Græcis, hebræis, latinis, non minus q̃ philosophia, Theologia, ac oratoria summa pollẽtem, eum scito esse. Qui superioribus annis Congregationi nostræ licet corpore inualidus præfuit, Qui post eum incedit ueluti præfectus alicuius prouinciæ fratrum multi/tudine septus, HIERONYMVS Monopolitanus ẽ uir doctissimus nõ/nulla secum deferens opera a se edita. Is enim multo tempore Pataui pu/blice omni cum laude litteras professus est, nunc uero patrum iussu prouin ciam regni gubernat. Qui ad eius dextram est IACOBVS Mantuanus uir præclaris dotibus ornatus, et ad eius sinistram THOMAS Reathinus ille ille pacidulus uir, litteratus, et optimus concionator, cum BENEDI/CTO de floriano uiro ingenioso GASPARE et NICOLAO Perusinis uiris haud ineruditis BENEDICTO Lucense, ANTONIO Caietano, ac nonnullis aliis uiris egregiis sacrarum litterarum professoribus, Quorũ citatio longa esset, Signa et illam turmam grãdem, quæ nunc nunc præsto erit ANTONIVS Caramanicus præfectus Terræ sanctæ ille qui primum progreditur est, qui pusillæ staturæ est ad eius dexteram, et cum eo sedule lo quitur scito eum MICHAELEM Sarauetium hetruscum esse. LEAN/DER, Sarauetius meus est ille? BANDEL. Ille inq̃ est. qui aliquando te/cum litteras sacras in Cœnobio Bononiensi hausit, Vir doctus, et Bene lit/teratus, En secum portat multiiugas quæstiones Theologicas ab se enu/cleatas, facientes ad stomachos (ut dici solet) delicatos. Nunc Romæ publi/co stipendio litteras profitetur. Post hunc sequitur Gallus unus, qui Gym nasio parrhysino ordinis nostri præest, uir ingentis litteraturæ, Cuius no/men memoria lapsum est. Bene noui hominẽ, cum IOANNE Fabri Au/gustensi uiro usquequaq; eruditissimo, Cuius doctrinam Gymnasiũ Bo/noniense totum hoc anno eo q; de se periculum in litteraria disciplina fe/cerat, admiratum est. et ZACHARIA Rauenate nunc præfecto prouin/ciæ Gratiæ homine docto, Quod si cito non notaueris hos, præteriet ISI/DORVS Mediolanesis nundum inter doctores sacros cõnumeratus cum cæteris subsequentibus, Qui baiulat manu quædam sua opuscula haud tri

Opera per ipm edita.

Chrysosto mus casal.

Georgius Casalensis

Hierony. d monop.

Iacobus mãtuanus

Thomas reathinus.

benedictus

Antonius.

Antonius Caraman.

Michael sa rauecius.

Io. Fabri.

Zacharias

Isidorus.

Baptista uialia, præteriet et BAPTISTA Mediolanensis, aliquantulum linguæ
Bartholo. captus strabiligine, sed ingenio acri, ac eruditione præcipua fultus, cũ BAR
THOLOMAEO Pisano haud ineleganti uiro, cum opusculis suis do
Bartholo. ctissimis, et BARTHOLOMAEO Manzolo Bononiense hoie oibus
Bonon. bonis artibus referto. Quem si trutinaueris inuenies eum iura imperatoria
pontificiaq; philosophiam, Theologiam, cum oratoria ac poesi callentem
Eius liber ab se editus uidelicet de formalitatibus non minus ingeniose q̃
scire uirum doctum non triuialiter sed apprime doctum ostẽdit, cum aliis
Tho. Ma opusculis suis. Nota et tuum THOMAM MARIAM Becchadelũ Bo
ria. noniensem litteris maximis ornatum, et IOANNEM Bergomensem tuũ
Becchade. olim condiscipulum, cum CORNELIO Mediolanense. LEANDER.
Io. cornel. Video turmam a longe frequẽtibus uenientem passibus, ceu currentem, ut
his se adiungat, Quo nomine appellitatur primus ille macie confectus sta
tura pusillus, moribus compositus, et pergrandi (ut uidetur) ingenio? BAN
Io. hurtan DELLVS. Non aduerteram, Ille primus. IOANNES Hurtandus hispa
dus. nus est uir probus et doctus, cuius industria, dei spiritu actus, ad uerum ob
seruandi institutionum patrum modum pene totam Lusitaniam prouin
Hierony. ciã reduxit. Ille alius, qui cũ eo incedit HIERONYMVS penyaphel Hi
penyaphel spanus est homo doctrina, prudentia, et solertia præditus, ingenioq; acri.
Nun uides illum uenerandum uirum pluribus Germanis hominibus do
ctissimis et inter sacros doctores adnumeratis septem? LEANDER. Video
sed obsecro ne prætermittas eorum nomina citare, BANDELLVS, Ex
quo prior eam turmam prodisti, quam ipse non aduerteram, eorum nomi
na citabo. Is uir, cuius nomẽ scire exquiris HERMANVS Rab præfectus
Saxones. prouinciæ saxoniæ est, uir bene doctus, et religione præclarus, Quem se
quuntur plures Saxones uiri doctrina prominentes, ueluti ducem suum, ui
delicet GASPARVS Bur, IOANNES Kelez præsidens Gymnasio Er
fordiæ, VVIROLDIS de Meppis, summa admiratione uir apud Senatũ
lubicensem cum IOANNE Pizin Vicario Nationis Marchiæ, et MAT
THAEO. Sturzio, IOAnne de Ecaelfendia, et ECARDO Meyt Lube
cense. LEANDER. heus Bãdelle hos præclarissimos doctores, ni ipse præ
uidissem, omittebas. Agedum, iterum bene considera agmen illud iunio
rum tam festiue incedentium, Quorum in medio, duo uiri doctissimi loca
ti uidentur. Nostin illos? BANDELLVS. Noui, et bene noui. Alter eorũ
ludouicus est LVDOVICVS. Landrianus Mediolanẽsis et alter CHRYSOSTO
Lãdrianus MVS Mirandulanus, uiri doctrina præditi, cum HIERONYMO forna
ria papiense nobili familia sato, ingenio uersatili et optimo, illos duos affa
Turma tim prosequente, Quos cernis tam festiuiter inter se loquentes ANGE
grandis. LVS fauentinus. VINCENTIVS Placentinus iunior, cũ BAPTISTA

Massiliense, CIPRIANO Lupro, Bononiense, LAZARO de sancto columbano sunt. Vide uide etiam AVGVSTINVM Mediolanésem. LEANDER. Video. Omnes certe ꝓgredi ut possint inter priores cōnumerari festinant. Nisi in uia defecerint cum plærisq; aliis, quos cernis subsequentes, suo et nostro sat facient uoto. Ecce ecce unus comparuit corpore paruus sed animo magnus, ut uideri potest. Quis est? BANDELLVS. ANTONIVS Ferrariésis. LEANDER. Antonius Ferrariésis ille? Qui doctrinam simul cum religione coniūxerat, relictis mundi illecebris cum studiis philosophicis, et sese totum religioni et sacris litteris dicauerat. BANDEL. Ille inq, Cui censura contra hæreticos et præfectura Cœnobii Ferrariensis priore anno demandata fuerat. A quo Glossemata super psalmos secundum quattuor sensus tam latino q̃ uernaculo sermone emanarunt, et expositio per modum lectionum super Iob, Quinquaginta Homeliæ elegantissimo stilo super Epistolas Canonicas Petri. Quadraginta item homeliæ altiori stilo super Beati immaculati, Item cōmentaria in primam partem S. Thomæ, bifariam diuisa in primam partem primæ, et secundam partem eiusdem, et cōmentaria super Methaphysicam, Physicam, libros de anima, posteriorum, Perihermenias, prædicamentorum, de Cœlo et Mundo, prædicabilia Porphyrii, in logicen, et edita logica, Cōmētaria in sphæram, Quodlibeta quædam, in quibus nonnullæ quæstiones difficillimæ physicales, Methaphysicalesq; prolixiores cōtinētur. S. de subiecto Methaphysicæ, de Analogia Entis, de maximo et minimo &c. Item prolixa materia de intentionibus, nonnulla Cōsilia ad diuersas materias pertinentia, Declarationes quorūdam casuū conscientiæ, et multa alia. Itē quoddam opus per modum Lectionum et Quæstionū, in quo prolixe materies defecerunt Archiepiscopi declarat. Interrogatorium prolixum pro introductione Inquisitorū hæreticæ prauitatis, in quo multa pulchra de tali materia cōtinentur, Item pulcherrimus tractatus tam latino q̃ materno sermone de corpore Christi, et duo Quadragesimalia pro prædicatoribus, unum uidelicet de Legibus. Et nonnulli sermones tam de Tempore q̃ de Sanctis. Triginta Homeliæ de B. Virgine, qui liber Mariale appellat, Quadraginta orationes emunctæ et tersæ pro diuersis materiis. Quidam libellus pro simplicibus persōnis uernaculo sermone editus, qui scalla spiritualis profectus nuncupatur, et quidam tractatus an in Adam uel in Abel ecclesia icæperit, et q̃ plura alia opera emanata, Quibus eruditionē uiri intueri licet. Solus sic pedetentim gradatimq; procedit ceu aliquid magni momenti ponderans, Quod facit ut melius Diuum Thomā triumphantem aliqua noua inuentione ornare ualeat. Scito mi Leander ipsum non minus solum esse q̃ cum solus fuerit. Tamen si bene consyderaueris, post eum cōtemplaberis illum seuerū ac rigidū

Antonius Ferrarien.

Opera per ipm edita.

usuualdus Hungarus VSVVALDVM Hungariæ præfectū cū LADISLAO ac CLEMENTE Hungaro, uirum doctum et bonum, nec nō et plures Gallos, uiros ꝓbatissimos, Quorū nomina ignoro, tamē dignos, de quibus uerba fierent LEANDER. Ha ha citasti hos ultimo loco, quos antea citare debueras, BANDELL. Montes illos pertransire oportuerat, ideo ultimo loco uenerunt, Sat est ꝗ cū sese obtulere, illos lubenti animo nominaui. Vide illos Poloni. Polonos uiros insignes uidelicet LVDOLPHVM uirū doctrina ac opinione apud omnes in sua prouincia præclarissimum. NICOLAVM de Szneua religionis optimū zelatorē et ALBERTVM, cū IOANNE de Secmaydnys, et altero IOANNE aduocati, Quos ut uides sequitur ANDREAS Cracouiensis elegantis conuersationis IACOBVS Vuratislauiensis, ALBERTVS Thaurini, MATTHIAS Gola cum STANTISLAO ac DOMINICO Gracouiēse Veniunt et nōnullæ aliæ turmæ tam Italorū, ꝗ exterorū, sed qd agā, subdubius sum. LEANDER. Sat dictū est Nimis intempeste uenere, Ipse aliquantulum fessus, mihi indulgere cupio. BANDELLVS, Et idē efflagito. Iam Musote prouinciam hanc nomenclandi omniū consedentium suffragio tibi demando, Iā me quieti dedo, et his aquis faciē recreabo, fauces, et guttur.

SACRI VERBI ORATORVM SEV CONCIONATORVM ord. prædic. eiusdē Leandri Alberti Dialogus.
Interloquutores Musotus. Leander.

POSTEAQVAM Bandellus iam fere in Nomenclādo tot sapientissimos Theologos fessus esset, cōticens ꝓuinciā PHILIPPO Musoto Bononiensi sacri uerbi oratori exactissimo clarissimoqꝫ permisit, Qui in Concionando uerba et scite, et sapienter dicta, refecta, leuigata, et accurata profert, nō minus ꝗ sententiarū referta grauitate. Omnes eo ueluti amœnissimo uiridario diuersis floribus, diuersisqꝫ fructibus fulto, delectantur. Cuius quidē rei testimoniū primariæ Ciuitates Italiæ et imprimis nostra Bononiēsis utriusqꝫ patria, qua in frequēti populo his diebus, quos quadragesimales uocant huius anni. MDXVI. pro suggesto in templo Diui Petronii celeberrimo concionatus est, afferre possunt. Porro a me cithara huiusce nostræ ætatis appellari solet. Is enim est delectabili aspectu, forma pergrādi, plurimis adornatus moribus, Nobiliqꝫ sceemate ortus. Accepta igit̄ suos sceuocandi potestate a Bandello et aliquātulū se se ad spectādū eleuans, Eia Leandre inquit accelera, præsto esse scribe, nota, et signa illud agmen, quod adest. Leander Notabo, sed illius primi nomen dicito. MVSOTVS. ALBERTVS is est ex Albertea nobili familia pisana ortus, uir ingentis litteraturæ, optimæ prudētiæ magniqꝫ

(margin: Laus Philippi Musoti Bononiensis.)
(margin: Albertus pisanus.)

animi. LEADER. Conuenimus in gentilitio nomine. Placet. Eius laudes æquo animo describã. Igit. narra. MVS. Fuit ille unus ex Primoribus patribus ordinis tẽpestate sua. Præfulserat in eo quædã affabilitas, cũ quadã lenitate cõiũcta, ut oĩbus æque carus esset. Aegit oĩ cũ laude plurimas pfecturas. Optimus cõcionator habitus est. Ob eius.n.ingenii ac eloquii dexteritatẽ, ad cõstruẽdũ cœnobiũ Pisanũ, maximo fuit adiumẽto. Tãto uero in pretio apud omnes fuit, tã ciues q̃ exteros, tam populares q̃ nobiles, ut nunq̃ petitione sua frustratus fuerit. Floruit circa annũ domini. Mcclx. Ille secũdus HVGVLINVS de Silualonga inclytus sacri uerbi in Hetruria Concionator, Tertius PIRONVS Pisanus orator facũdissimus, qui generalis Cõcionator et Lector cum Diuo Thoma Aquinate dictus fuit, et alius ALDROVANDINVS de Toschanella manu ferens sermones a se cõtextos super Euãgelia de tempore et de sanctis apprime utiles. Ille uero multis tyronibus nostræ religionis septus, qui librum defert (ut cerno) sermonibus optimis oppletũ, NICOLVTIVS Asculanus est uir sacris litteris haud mediocriter eruditus, Qui sua lucidissima doctrina, et præclarissima uita, præsidẽs Cœnobio Asculano, multos coegit uanis mũdi pompis, ac illecebris abdicare, et sese religioni addicere. Florentẽ inueni ipsum circa annum salutis. Mccccxxx. Ecce uideo HVGONEM ex Vinacensi familia satum oppidi præclarissimi Prati Hetruriæ, qui fuit uir maxima eloquẽtia præditus. Qua re maximus uir est habitus sacri uerbi Concionator Porro ab eius ore omnes auditores ueluti a quodã oraculo de cœlo misso pendebant, sicq; pendebant, ut ab eo quãtũcũq; in longum sermo protraheretur, nequaq̃ tædio audientibus erat. Quod orationis eius dulcedinem præsefert, et ostendit. Neapoli aliquando tam excellenter et omnium cum fauore professus est, ut nolæ maiori templi cathedralis, ad conuocandũ nõ solũ scholasticos, doctores, et sacrarũ litterarũ interpretes, sed etiã pmiscui generis laycos, signũ daret. Quippe ad eũ audiẽdũ omnes, eius uerbis allecti confluebant. Fuit in conuersatione hylaris, in rebus agendis prouidus et solers, et in Cõfessionibus utilis. Multã operã cũ NICOLAO Pratense Cardinale in Cœnobio Pratensi extruendo contulit. Vbi anno ætatis suæ sexagesimo, et ex quo togam prædicatoriã sumpserat quadragesimo sexto, pridie Nonas Decẽbris. Mccccxxii. cũ ingẽti deuotione et humilitate spiritũ efflauit, et sepultus ĩ ingressu Capituli cũ magno honore, utpote q̃ ĩ eius funere uiri religiosi diuersorũ ordinũ cũ patriarcha Aquilegiẽsi, (qui eius sepeliẽdi curã susceperat) et imẽsa tã primatiorũ q̃ populariũ multitudine, interfuere. Sermones egregios et putiles, tã de tpe, q̃ de sanctis absẽ editos, post se dimisit. Video et IOAnnẽ sãgeminianẽsẽ uirũ pstãtissimũ ĩcedẽtẽ gaudibũdũ cũ sermonibus suis ppolitis et leuigatis p anni circulũ, itẽ qua-

Hugulinꝰ de siualõga. pironus pisanus. Aldrouandinus d̃ tuscanella. Nicolutius Asculanus. Hugo pratensis. Io. sangeminianen.

dragesimalibus, De sanctis, et pro defunctis, et illo libro excellentissimo de naturis et similitudinibus rerũ circa salutis nostræ annũ florẽtẽ. Mccccxiiii.

Antonius Parmensis cum ANTONIO Azario Parmense loquẽtẽ optimo Cõcionatore, sermones morales super euãgelia portãte, comitatos a

Hierony. Foroliuiẽ. HIERONYMO Foroliuiense uiro docto et oratore clarissimo, ostẽdente sermones uarios, multiplices, et opulentissimos ad diuersa facientes, tam de Tempore, et de sanctis, q̃ pro mortuis, cum quibusdã historiarum fragmentis ab se digestis. Cuius præstãtissimã doctrinam, uaria opera in Bibliotheca cœnobii foroliuiẽsis seposita, apertissime declarãt. Quid et si notaueris

Antonius Bononiẽ. ANTONIVM Bononiensem cognomento paruum, uirum scientia, prudentia, et elocutione magnum, ac egregium concionatorem, cum suo sermonario anima fidelis dicto maxima doctrina suffarcinato, Qui floruit circa annum domini. Mcccciii. ac illi adiunxeris

Bartholo. Ferrarien. BARTHOLOMAEVM Ferrariẽsem in sacris scripturis peritum, inclytum uerbi dei proclamatorem hisdem temporibus florentem? Aduerte hanc uirorum nobilissimam turbam prodeũtem. Ille primus ueluti præfectus prouinciæ sancti Dominici, Prout fuit,

Leonardus Vtinensis. LEONARDVS Bellunensis, aut (ut uulgo dicitur) Vtinensis est uir excellentissimæ doctrinæ, et ornatissimæ uitæ, Porro affirmant (ut narrare solet pater Sebastianus ex Aragatia nobili familia noster conterraneus se audiuisse a quibusdam, qui prælibatum patrem cognouerãt) eum interfuisse Bononiæ quando uox illa e sepulcro diui parentis Dominici exiit, et fratribus respondit, non uos filii nec ego pater. Vides illud mancipium post eũ incedens libris onustum? Eius mancipium est, deferens opera ab eo contexta, uidelicet Sermones dominicales et quadragesimales ualde notabiles, et sermones aureos de sanctis opulentissimos et cum doctrina sanctorum auctoritatibus refertissimos, Edidit q̃ plura opuscula tam in philosophia q̃ i logica, quæ i cœnobio suo habent. Floruit circa annũ dñi. Mccccl viii.

Io. de Puteo Bonello. Et ille uir grauis qui tam crebro cũ eo uerba facit ẽ IOANNES de Puteo Bonello Theologus præstãtissimus, sciẽtia et concionibus clarus, et sic clarus ut uerbũ ab eo prolatũ, in mediũ pro maxima poneret ab auditoribus auctoritate, florens circa annũ domini. Mccccxxxix. Cui se comitẽ præbet

Nicolaus. Petrus gallicus. Guido gallicus. NICOLAVS de Biardo, cum PETRO Gallico portãte sermones optime pro concionatoribus digestos, et IOANNE de Franchefordia uiro in scripturis perito, ipso etiam deferente sermones prædicabiles, cum Commentariis suis super Iob, necnon cum GVIDONE Gallico morali uiro in sermonibus condendis super Epistolas et Euãgelia ualde utilibus. Hos

benedictus urbeueta. Nicolaus sequebat BENEDIctus Vrbeuetanus Concionator accuratus, NIColaus Carbonelli uir doctrina ꝑclarus, et religione conspicuus, isignis uerbi sacri orator, ex Valẽtia Cathaloniæ oriũdus, qui Cœnobiũ nostrũ Bononiense

aliquãto tempore in rigore religionis rexit circa annum domini. Mccccxl.
PETRVS Hieremiæ Siculus uir ingentis sanctitatis, et maximæ doctrinæ Petrus hieremiæ.
Cuius eruditionis testimoniũ sermones ab ipso cõscripti, et alia opera egregia aptissime ferũt. Porro magna cũ ueneratiõe tumulatus fuit circa salutis annũ Mccccxxxiiii. panormi in Cœnobio s. Dominici clarens miraculis. Petrus de maiorica.
PETrus de Maiorica cũ his etiã incedit paruus corpore, sed sciẽtia et uirtute maior, Brixiæ uita functus est. Mccccl vi. Nũ uides illũ uirũ iucũdo aspectu ac facie delectabili, et ætate grauem appropinquantem? Is enim est ille optimus sacri uerbi orator, ac elegans et facundus Concionator, noster cõterraneus THOMAS ex Trentaquatris nobili familia(ut nosti) progenitus. Qui aliquando cum pro quadragesimalibus diebus Neapoli coram Alphunso seniore cognomento rege Aragonum, licet regnis moderaretur septem, concionatus fuisset, sic rex eius sermonibus delectatus est, ut statuto modo concionibus suis, ipsum obtestatus fuerit, ut absq; munere regio inde non discederet. Igitur Regi morem gerere cupiens, petiit se tanta donari pecunia, quanta pro Bibliotheca regia Bononiæ in nostro Cœnobio construenda satis foret, Quippe Regi narrauerat codices ingentes, insignisq; preciositatis, et rarissimos asseruari in loco pro tãto thesauro nõ digno. Quod Regi placuit. Quare cõtinuo eum quingentis aureis nummis donauit, pollicens ut iactis fundamentis, tantam deinceps pecuniam se illi subministratum ire, quantam expostularet opus. Reuersus læto animo Bononiam Thomas, regium opus et insigne, ac prorsus rarum immo rarissimum, ut ausim affirmare(pace tamen aliorum dixerim) omniũ in toto terrarum orbe excellentissimum, cœpit. Quo cœpto, Rex defecit. Quem asserunt in testamento ingentẽ pecuniæ summã reliquisse, pro tãto perficiẽdo opere. Sed quis ab talibus hæredibꝫ similia ægro animo præstãtibus, aliquid exigere potest? Tãdẽ procedẽte tẽpore, solertia tanti patris et Conradini Ariosti Bononiensis, ex ære hincinde collecto, opus optime perfectũ est. Cui circa annũ domini. Mccccxcviii. addita est altera Bibliotheca, opus inq̃ dignissimũ, impẽsis Ludouici Bolognini ac eius Cõsortis Ioannæ Ludouisiæ. Ad Thomam redeo. Fuit uir tenacis memoriæ, et acris ingenii, nimisq; accuratus in diuino reddendo officio, Quare nec uerbũ prætereũdum ducebat, quin prius mente reuolueret. Vita functus est Romæ in Cœnobio Mineruæ, Mccccxliiii. Qui se illi adiunxit ANTONIVS Macho Fauẽtinus afferẽs sermones quosdã quadragesimales ab se cõtextos, ad dexteram habens IOACHINVM Venetũ, nõ illũ iuniorẽ postea generalẽ Magistrum, sed seniorem, Theologum ac Concionatorem præstãtissimũ florentem circa eundem annum, quo et Thomas Bononiensis, ad sinistram ANTONIVM Alexandrinum Italum sacræ Theologiæ docto-

Thomas Bononiẽ.

Bibliothecæ bonon. principiũ.

Altera bibliotheca.

Antonius Fauẽtinus

Ioachinus Venetus.

Antonius Alexãdri.

rem, ac sacri uerbi oratorem facundissimum, uirum dulcis ac elegantis conuersationis. Cuius opera Cœnobium sanctæ Mariæ Angelorum urbis Ferrariæ ab Nicolao Marchione Estense ordini nostro datũ est. Peste interiit Senis in Conuentu Generali edito iussu Contradi Astensis Generalis Magistri ãno domini. Mccccl xii. Ne diu cũctatus fueris scriptis tradere MANFREDVM optimum sacri uerbi Concionatorem, ac hæreticorum seuerum Censorem, uirum sanctitate præditum, Qui per Italiam concionans maximum fructum rettulit animarum, floruit circa annum Domini. Mccccxxxv. et sancto fine in urbe Roma qeuit cũ CHRISTOPHOro Mediolanense uiro euangelico et abstinentissimo, miraculis claro, fundatore Cœnobii Tabiẽsis, ubi quiescit cum IOANNE de Monte etiam Mediolanense oratore præstantissimo uerbi dei et eloquentissimo. Quos sequitur intrepide IOANNES Neapolitanus cum IOANNE Pistoriensi, Viri per totam Italiam in concionibus notissimi, Quorum prior Diuæ Catherinæ Senensis laudes fusissimas, Posterior uero Diui Vincentii Valentini prodigia et miracula concionando clarissima reddiderunt circa annum salutis. Mcccclx. Neapolitanus uero apud montem pessulanum diem suum obiit, alter uero Lucæ. Mccccxciii. de quo latius in quinto libro scribes, cum PAVLO Bononiense Theologo accurato ac philosopho excellentissimo et in cõcionibus ualde clarissimo uita functo. Mcccclxix. Bononiæ et in fratrum cimiterio sepulto, Is enim pater egregius coactus ulcere cancri, quo ictus fuerat, se concionibus abdicauit. Eius autem oratio (ut refert Hieronymus Albertutius Bononiensis in annalibus suis, quo patre plurimo tempore in discenda Theologia socio atq; adiutore usus fuerat) dulcis fuit et referta maximis sanctorũ sentẽtiis, ita ut alter Gregorius putaretur. Sic utrũq; instrumentũ familiare habuerat, ut dicta sua semp eo cõfimaret, q̃ oẽs admiratione caperẽtur, animaduertentes ad singula q̃ belle sanctam scripturam accommodaret. Præfuit gymnasio Bononiẽsi nostro omniũ cum ingenti laude ubi epistolas Pauli apostoli in frequenti auditorum numero excellentissime enodauit. Fuit uir modestissimus in omnibus operibus suis, ut norma quædam aliorũ uideretur. Nun cernis ALEXANDRVM Bononiensem uirum in scripturis peritissimum et in Cõcionibus suis Origeni ualde simillimum uita functum Romæ, et IOANNEM Aquilanũ alterũ Paulũ in proclamationibus, limã uitiorũ optimã, mortuũ Ferrariæ. Mcccclxxix. cũ IOANNE de sancto Miniate Hetrusco oratore exactissimo, magnæq; memoriæ uiro, et honestissimæ uitæ, deferẽte nõnulla opuscula ab se contexta ex dictis doctorum, Quæ me uidisse in Cœnobio Casalensi aliquando recordor, plurimorũ Cœnobiorum fundatore, et præcipue Casalensis. Cito cito nota ne prætergrediantur GA-

Mãfredus. Christop. Io. Medio. Io. Neapo. Paulus bononien. Alexãder Bononiẽ. Io. aquil. Io. de. s. Miniate.

BRIEL, Barletta Apulus, FRANCISCVS Florentinus, qui aliquando interrex noſtræ Religionis, mortuo Ioachino Veneto Generali Magiſtro fuerat, et uita exceſſerat Romæ in Cœnobio ſanctæ Sabinæ, atq; ad dexteram aræ in medio Templi poſitæ ſepultus anno Domini. Mccccc. HIERONYMVS Albertutius Bononienſis cognomento Burſellus uir rariſſimus, et in prædicando diſertiſſimus, cuius uitam Leander aliquando ſcripſeras, Notabis uirum alibi ſcio. Ideo ſufficit nunc inter hos connumeraſſe. AVGVSTINVS Veronenſis, DANIEL Vicentinus, qui ambo tātum eloquentia ualuerant, ut cytharæ nuncupari poſſent. Aduertis illum ſtatura mediocri, facie oblonga, macie confectum patrem uenerandum? Scito eum HIERONYMVM Veronenſem eſſe, uirum ſanctiſſimum, Cui omnium noſtri ſæculi concionatorum palmam iure optimo dare ſoles. Fuit ab adoleſcētia uſq; ad ultimum uitæ ſuæ immenſa ſanctitate præditum. Quis narrare poſſet, Vigilias, abſtinentias, ſtudia, et uigilantiā, quibus agebatur pro ſe, et pro cæteris peccatis obnoxiis? Tanto enim ardore mentis aduerſus perperam acta, dum concionaretur, ferebatur, ut ſæpe ſæpiuſq; licet macie confectus, totus ignitus uideretur, et rubore perfuſus. Tandem poſtq̄ pluribus annis in ſpiritu domini cōcionatus fuerat, in cœnobio Mutinenſi circa annum Domini. Mccccciiii. et hora, quam prædixerat deuotiſſime ſpiritū efflauit, et ſepultus eſt in Templo, ſepulcro marmoreo, ubi miraculis claret. Calculo enim iteriit uir ſanctiſſimus, et de deo deq; hominibus benemeritus. Quem ingenti mærore tota Ciuitas Mutinenſis defleuit, ac ſi amiſiſſet parentem, Huic ſe comitem præſtat ANTONIVS Brixiēſis hæreticorū in propria patria cēſor, et in cōcionando inſignis uir magnæ prudentiæ, Heu dum ædificium luſtrare cupit pede lapſus interiit anno domini. Mccccxcviii. ſermones ab eo editi præſtantiam uiri declarant. Nec longe abeſt ANDREAS Portulaga eius conterraneus cum concionibus ſuis ampliſſimis ſententiis, et ampliſſima doctrina ſuffarcinatis, Qui uita p̄ſidēs cōgregationi noſtræ anno domini. Mcccccviii. exceſſit Brixiæ, nec DOMINICVS Cremonenſis puſillus ſtatura ſed magnus claritate eloquentiæ, cum THOMA Vigleuanēſe uiro graui et docto, prout eius ſermones ſcripti declarant. Qui adhuc deliteſcunt in manibus Iacobi fratris. LEANDER. Iam ſat ſignauimus ex illis turmis, qui nos præceſſerunt, Nunc rogo agmina illa ſubſequentia uitam agentium intuere ut bene agnoſcas. MVSOTVS. Votis tuis. LEANDER, Obtemperabo, Vide uide illum uenerādū uirū ultra cum illa turma pergrādi gradientē ſat bono gradu. MATTHIAS Pontecuronus is eſt, qui nunc cōgregationi noſtræ præfecturā agit. LEANDER. Pontecuronus ille eſt Vir bonus, rectus, aptus, patrū inſtitutionū optimus aſſertor inſignis ſacri

Gabriel Barletta. Franciſcus Florētinus Hierony. Bonon. Augu. Danieli. Hierony. Veronen. Atf. Antonius brixiēſis. Andreas brixiēſis. Dominic. cremonē. Thomas uigleuan. Matthias. Pōtecuronus.

uerbi cōcionator animo infractus, et ad quæq; agenda intrepidus, nihili se faciens pro deo, lima uitiorum seuera, bonorum amator? MVSOTVS. Ille inq̃ est, qui aliquādo te tantopere dilexit, Aduertis illum seniorē inele/ ganti facie fœdis oculis pene edentulū incurue aliquantulū præ senectute

calimerius de Monte claro.

incedētē. CALIMERIVM ex Monteclaro territorii Brixiensis eum scito esse, Qui fere per annos quadraginta Italiā concionās immensa cū laude, peruagatus est. O utinā plures Calimerii. Diu (ut nosti) in nostra bononiē si ciuitate concionatus est, et eodē uultu, eadēq; facie semper exceptus est a nostris Bononiēsibus. Et adhuc hominē audire efflagitāt. Intuere illum

Io. Fabrianensis.

forma conspicua uirum IOANNEM Fabrianēsem oratorē excellentissi/ mū, Cui nostra tempestate soleo omniū pulchrorū concionatorū princi/

Valerianus Soncinas. Bernardinus Sonc.

patum facile deferre, Quem comitatur VALERIANVS Soncinas mul/ tæ doctrinæ multæq; sciētiæ uir, insignis declamator, qui sua claritate sermo nis fere ab omnibus Italiæ primariis ciuitatibus agnoscit cū BERNARDI NO suo conterraneo homine Vrbano ac bonæ mentis uiro litterato et in

Philippus Bozulus. Thomas Caianus.

prædicādo accurato, Nec ab eorū lætissima societate deest PHILIPPVS Bozulus ornatissimus Concionator, uir facetus, et qui nostrā religionem suis facūdissimis uerbis exornat, cū THOMA Caiano Florentino in di/ cendo potentissimo, quē dum aliquādo audio admiror, O q̃ bene, q̃ leui/ gate, q̃ repastinate uerba sua profert. Ex hoc conniici pōt q̃tū in sermone

Io. petrus. Ioachinus

ualeat, qꝫ fere per bienniū Ferrariæ omniū cū ingenti plausu concionatus est, æque in fine desyderatus prout in initio. Quē sequit IOANNESPE/ trus Siculus statura pusillus, sed ualidus doctrina et loquella promptus, et IOACHINVS Papiēsis sciētia clarus et in sermone pensitatus, cum Cō/ cionibus suis refertissimis aceruis immensis sanctorū auctoritatibus, Cum

Cherubino Antonius. Marcus genuensis.

CHERVBINO Florentino uiro elegāti, et ANTONIO ex oppido cla ro territorii Brixiēsis uiro maximæ memoriæ et in dicendo uehemēti et suc culento, perpolito, et dolato, MARCHO Cathaneo Genuēse uiro lepi/ do et nō protrito et ab omnibus æquanimiter audito, cum uerba facit pro suggesto, sequente Apostolorum in prædicando uestigia, uidelicet utrūq; instrumentum ad bene sancteq; uitas hominū instituendas accōmodatum cum omniū audiētū uoluptate proferēte. His enim (ut uides) sese adiūgūt,

Thomas. Thomas Bononié. Art. turmā modernorum

THOMAS Hipporigensis haud inelegans orator uir doctus et rectus, THOMAS Cospius noster Bononiensis nobili ortus genere, scientia ornatus GABRIEL Sauilianus, THOMAS Fauētinus, BAPTISTA Casalensis, DEFENDENS Laudensis, ANTONIVS Bergomēsis, BA/ PTISTA ex oppido Salodio, cum DOMINICO de Adro, DOMINI co de Castanedulo, Nun intueris illam turmam, quæ appropinquat, eius caput est BAPTISTA Brixiēsis manu secū ducens LAVRENTIVM

de Castrozago, Cuius ad Sinistrã est Florianus Brixiensis, Qui sequunt BERNARDVS Nouariensis SEBASTIANVS Arriminensis cum illo facetissimo IOANNE Galliano Genuense PETRO et HIERONYMO Mediolan. fratribus, Ha cito cito nota illum uirũ robustum corpore et animo MODESTVM Vicẽtinum magnum scientia, et eloquutione apprime pollentẽ, a quo alias Leander tanto tenebaris amore, nota et DOMINICVM Mantuanũ egregiũ concionatorẽ, cum ALBERTO Mediolanense uiro eleganti. GREGORIO Vogonio, et BENEDICTO Papiense, Prætermittis AVGVSTINVM Brixiẽsem uirũ doctũ, et egregium cõcionatorẽ, cũ illis Saxonibus IOANNE Licheues, IOANNE de Nurburg, MARCO Vueida, et IOANNE Tezchel Viris inclytis et sacri uerbi insignibꝰ declamatoribus? Ne miseris etiã PAVLVM Baccã Polonum cũ nõnullis Polonis, uiris illustribꝰ uidelicet IOANNE Magilmyza, Mariano Cracouiense, et Floriano, cum MARTINO, Andrea Fabri Simone de peroscenania, Ioanne Zeyiz, et Remigio. LEANDER. Iã recepitui canere uelis rogo. Porro iam præteriere hi et alii, qui eorũ nimia in currẽdo festinatione se ab oculis nostris ꝓripuere. MVSOTVS. Plures erãt etiã signãdi, qui et ipsi cũ illis ꝑcedẽtibus triũphũ adornare satagũt. Quare illos missos faciã, ne cõsedentes aliquãdo tædio afficerẽ. Cui nomẽclãdi officiũ credã? LEAN. Thomæ Radino Placẽtino Porro cõi oium suffragio illi hæc cura demãdata ẽ. MVSOTVS. Nũ tu qescet Leãder? LEAn. Absit. Tu uero quiesce, sede, et aliquãtulum (si lubet), genio indulge.

Modestus Vicẽtinus.

VIRORVM ILLVSTRIVM IN MORALI DOCTRINA eiusdẽ Leandri Dialogus. Interloquutores Thomas. Leander.

IX Musotus prouinciæ sibi a sociis creditæ finẽ fecerat, et ecce u assurrexit Thomas Radinus Thodiscus Placẽtinus uir insigni bus dotibus ornatus. Callet prorsus litteras latinas, philosophiã, Theologiã, atq; oratoriã et poesim, Quæ oĩa ita ei peculiaria sunt cũ astrologia, ut dixeris ex parnasi monte sese ꝓripuisse musas ut semꝑ cũ Apolline ei ꝑsto sint ad quæcũq; edẽda ꝑ ipsum. Quippe eius inuẽtiones, eius libri hoc testari possunt. Intuere siqdẽ Calipsichiã ab eo digestã, intuere sideralẽ abyssum, intuereq; multas orationes ab eo conscriptas, et apertissime effinges de isto uiro, qcqd supra cõscripsi. Assurgẽs igit Heus Leãdre inqt stilũ composuisti, papirum explicasti, et attramẽtum cõmiscuisti aceto, ut scribere ualeas ea, quæ ipse citabo? LEANDER. Omnia in promptu sũt, Nec ipse segnis ero in conscribendo. THOMAS. Non longior ero prout cæteri fuere Quia scio modernos breuitate gaudere. Ecce dũ loquimur PETRVS de Valetica Vocontio natione seu Vasco (ut uulgo dicitur) uir

Laudes thomæ placentini.

Petrus de Valetica.

tutibus, discretione, ac animi magnitudine praeditus progreditur. Hic Galliae prouinciam Narbonensis(quam prouinciam prouinciae uocant)pluribus annis optime rexit. Verum aliquando dictam praefecturam pertaesus, post multiiugas preces, uix tandē a Ioanne Vercellense Generali Magistro obtinuit, ut eo liberaretur onere. Voti uero factus compos, in uigilia penthecostes, conuocatis fratribus, litteras super hac re cōfectas legi iussit, Dein de in medio se prosternēs atq; humiliter humi procūbens omnes oratos uoluit esse, ut sibi pro erratis, si quandoque errore lapsus, quēpiam cōtristauerat, indulgeret. Fuit uero pusillus statura, sed uirtute magnus. Extitit iubar sidusq; emicans Montium Vocōtiorum, Apprime pollens deuotione, et morum honestate, prout eius scripta praeseferunt, Carminibus aliquando deuotis praelusit, nō tam praemeditate, q̄ dulci quodam deuotionis affectu prompte. Porro cum esset ingenio grandi, et claro intellectu, q̄ plura opera sat utilia digessit. Inter quae, librum confecit, promptuarium dictum, Itē de Gradibus Contemplationis, Qui incipit Notam fac mihi uiam, in qua ambulem, Tādem iam aetate grauis, obdormiuit in pace in Coenobio Eur

Henricus arminiēsis — degallensi, anno domini Mcclxxvii. Ad cuius dexterā uideo īcedere. HENRICVM Arriminensem cum sua summa haud triuiali de quattuor uirtutibus ab eo composita, circa ānū salutis. Mcccxiiii. et, ad sinistrā CON

Conradus Asculanus — RADVM. Asculanum in moralibus eruditum, Qui floruit circa annum domini Mcccxxx. Praefuit multo tempore Prouinciae sancti Dominici, se

Henricus. — quentibus quibusdā Germanis uiris eruditis uidelicet. HENRICO cum suo libro, in quo dilucidatur illud Euangelii, Quod est mandatum ma

Thomas Barbātin. — gnum. THOMA Barbantino autore libri Apum, libri inq̄ moralissimi et optimae eruditionis, et libri de earū naturis. quem etiam asserunt Aristotelis philosophiam graecam latinam fecisse iussu Thomae Aquinatis RI

Ricardus. — CARDO deferente librū de uirtutibus, item de interpretationibus hebraicorum ueteris instrumenti uocabulorū, cum GOTSTHALTO Erfrodense insigni Theologo manu ferente libellum ab se editum pro sanctimonialibus, maxima eruditione suffultum. In hac turma est etiā GIRARDVS Coloniensis portans librum dictum Medullam animae, et alium de

Conradus — recreatione animae, et CONRADVS de Halberstet magnus Theologus ducens seruum post se uolumina a se contexta deferentem, uidelicet De uera Beatitudine, De cōsolatione moestorū, de uisione Beatifica, de uirginitate, de senectute, de bono mortis, de pauptate, de uiduitate, de muliere bona,

Opera per ipm edita. — et mala, item Glossemata super Iosue, ad Carolū Imperatorē, itē de numero duodenario ad eūdē, de origine regnorū, de regno romanorū. Itē Quadripartitū morale, et nōnulla alia opera. Quibus(ut uides)nūc nūc se adiūgit IACOBVS de Beneuēto ferens Codicem maximum complectentem tractatū de Articulis fidei, De Virtutibus, de Donis, de Beatitudinibus

de fructibus, de oratione dominica, de Decem præceptis, de sacramentis De Dotibus, cum copiosissimis sermonibus tam de Tempore q̃ de sanctis cũ eo etiam cerne PETRVM de Aluernia et IOANNEM Nider Theutonicũ uirũ doctũ et compendiosum manu baiulantẽ librũ ab se contextũ præceptorium diuinæ legis dictum, optimũ quidẽ et non protritum. Satis signasti Leander. Præteriere q̃ plurimi, quorum nomina ignoro, Itaq; finẽ Nomenclaturæ meæ facere uolo, ne prout alii fuere) tædio uobis sim. Suffragia date, ut alius iam turmæ appropinquãtis nomina recẽsere ualeat. Quid immoramini. Videmini omnes somniculosi. LEANDER. Cito, Cito, nomenclatorẽ exhibete, ne abeat insignata illa turma. Interim tu Tho. quiescito, et tibi aliquantulum indulgeto, ac rem alii permittito. Petrus de Aluernia. Io. Nider.

CENSORVM HAERETICORVM ORDINIS PRAEDIC. EIVSDEM LEANDRI ALBERTI, DIALOGVS INTERLOQVVTORES MORTARIVS, LEANDER.

c ONSEDENTIBVS omnibus pari suffragio Nomẽclandi potestatem Bartholomæus Mortarius uir sane elegans, floridus, et emunctus, Qui ingenio, latinitate et uere latinitate non minus, q̃ philosophia et theologia pollet, prout inuentiones ab eo editæ protestãtur. Anno. n. elapso in Natali domini in frequẽti doctorũ ac scholasticorũ numero pro suggesto oratione orauit latina tã elegãter probe, sciteq;, tã uenuste, tam docte omni cum modestia, dulcedine, et uehemẽtia, prout actio expostulabat, ut omnes in sui admirationem duceret, Quid dicam de cæteris orationibus, quas in synodis nostræ cõgregationis, frequentes habuit? Continuo eius doctrinam, et elegantiam, quæ edidit opuscula præseferent, accæpit. Potestate igit̃ recæpta ad me sic inquit. Præsto este Leãder, ut prorsus aduenietes ornaturos Diui nostri Aquinatis Triumphum conscribas, ne de te conqueri possint, LEANDER. Ecce me, Conuoca, et cita, Iam aliquantulum prægustata aqua, uires mihi restitutæ sunt. Omnia adsunt opportuna. MORTARIVS. Video turmam uenientem seuera facie, ac rigido uultu, ii uiri (ut reor) graues et seueri hæreticorum Censores sunt. Ille primus RAINERIVS Sacconus Placentinus est. Qui primo Hæreticorum Antistes, anteq; ad sanam mentem rediret, fuerat, et multa damna reipublicæ Christianæ i Aemilia intulerat, tãdem i se reuersus ortodoxam sanctãq; xp̃i fidẽ totis uiribus, totoq; animo cõplectens, prædicatoriã togã accæpit. Qua accæpta, mox hæreticis, quorũ falsũ dogma antea tã uehemẽter tutatus fuerat, bellũ idixit, et quãtũ prius cæcutiens illis fauerat, tantũ et multo Laud. Bartholomæi Mortarii. Rainerius Placẽtinus

oppidũ gathæ euersũ plus ex eis supplicium sumpsit. Suo enim iussu oppidum Gathæ, cuius ruinã diuus Petrus Veronensis postea martyr aliquando prædixerat, solo euersũ est. Nõ timuit subire pro defensione catholicæ fidei exiliũ. Quippe ut egregius dux fidelium, animaduertens Hubertinũ pallauicinũ, forte errore seductũ hæreticis fauere, et illi se non posse obsistere, utpote uiro potentia, et armis freto, ac cum Turrianis Mediolano moderantibus arctissima coniuncto amicitia, et necessitudine, rem detulit, pontifici maximo, Quod, ut intellexit pontifex, iniquo ferens animo grauem animaduersionem in Hubertinũ intulit, uidelicet ipsum graui notãs anathemate, et se rei ĩdignitatẽ ægreferre Turrianis per litteras intimauit, asserens se etiam in ipsos animaduersurum ni ab inceptis abstinerent. Ast Turriani (quod a pluribus principibus cõmuniter fieri solet) põtificis præmonitionẽ haud æquo aĩo sufferentes, Rainerium in Cœnobio Diui Eustorgii existentem, uerbis durissimis aggressi sunt. Quẽ cum ad singula intrepide respondere, atq; minime de animo decidi uiderunt, exilio mulctarunt. Qui minime animo motus, alacriter pro Christo, proq; sancta eius fide, subiit exilium. Floruit uir insignis circa annũ domini. Mcclviii. Qui cum Rainerio tam sedulo loquitur
Io. Bono. ueluti cum eo grauia conferens. IOANNES Tascherius Bononiensis est uir fidei optimus zelator, et Censor hæreticorũ in patria propria circa annũ salutis. Mcccv. Cernis illos duos Hispanos tã ocissime illos sequentes? Duo
Nicolaus Roselli. NICOLAI sunt, Alter enim est NICOLAVS roselli in Cathalonia hæreticorũ Censor seuerus, uir præclarissimi ingenii, qui plurimo tempore Barchinonæ sacras litteras docuerat, et alter
Nicolaus Aimerici. NICOLAVS Aimerici Aragonus homo acris ingenii, et clarissimæ sciẽtiæ et ipse hæreticorũ ĩfensissimus hostis, Cuius immẽsam doctrinam, ac ingenii acrimoniã, opera ab eo edita
Directoriũ Inqsitorũ. apprime declarant, uidelicet Inquisitionis Directoriũ opus non minus necessariũ q̃ ingeniosum, Censoribus hæreticæ prauitatis lumen clarissimũ p̃seferens. Item Commentaria super quattuor Euangelia egregia, et sermones prædicabiles in diebꝫ dominicis per totũ annũ quodã nouo stilo et singulari doctrina perpolitos, item Tractatus super diuersas materias, in quibꝫ doctrinæ suæ optime periculũ facit, prior quidẽ floruit circa annũ domini. Mccclxix, posterior uero Mccccxci, Ocissime currens
Andalo. ANDALO olim Patauinæ Ciuitatis hæreseos labe inquinatorum hominum Censor scientia et opinione celebris, prætergredi adnititur illos duos, qui floruit. Mccccxxxix.
Bartholomeus Mutinensis. secum ducens BARTHOLOMAEVM Mutinensem Inquisitorem ferrariensem doctum uirum, præclarissimis uirtutibus et Theologica doctri-
Opera per ipm edita. na ornatũ, ac eruditione præcipua utriusq; ĩstrumẽti eruditũ, ꝓut ostẽdũt illa uolumina p̃ se lata, Quibus cõtinent̃ opera per modũ prædicationum

ſcripta, cũ tractatu de filio dei abſcõdito, de peſtilentia, et multa alia, quæ ad huc in Bibliotheca Cœnobii Diui Parẽtis Dominici Vrbis Ferrarienſis ui dentur. Quẽ uita functum fuiſſe Ferrariæ anno domini. Mccccxlviii. anna les Hieronymi Albertutii commemorant, et ſepultum in medio Chori cũ hoc epigrãmate. Progenite antiquis Mutinæ ſub mœnibꝰ altæ, Marmoreo hoc tumulo, Bartholomæe iaces. Diuini interpres iuris, quæſitor, et huius Religionis eras, philoſophuſq; grauis, Non ualet hoc animi uirtutem abo lere ſepulcrum, Quam uis defunctum corpus, et oſſa tegat. Ecce IACO BVS Ferrariẽſis, cum LVDOVICO Piſano, IACOBVM de petris Bri xiẽſem ſacræ Theologiæ interpretem hæreticorum limam ſeueriſſimam, et VERCELLINVM Vercellẽſem uirum doctum et eruditum, florentes cir ca annum domini Mccccl xx. comitans. O q̃ ſeuere omnes iſti incedunt, et præcipue ille Iacobus Brixienſis, qui neminem pro fide Chriſti unq̃ ueri tus, plures igni hæreſeos labe infectos nec reſcipiſcentes adiudicauit. Cuius ueſtigia ſecutus ANTONIVS Caſalenſis anno elapſo per ſe ac uicarios ſuos ultra triginta exiſtẽs Inquiſitor Nouocomi, ubi uita functus ẽ, igni tra didit, Nec ab his longe eſt (ut cernis) BERNARDVS Nouocomenſis uir grauis et præſtantis formæ cum CHERVBINO ambo uita functi, alter ſuperioribꝰ annis, et hoc anno paulopoſt Antoniũ, alter uidelicet. MDxvi. Iam alii multi præteriere, quos mittã, ut cum Radino noſtro breuior ſim. LEANDER. Num illã turmã, quæ præ oculis habemus inſignatam abire permittes? MORTARIVS. Nequaq̃, Intuere illũ uenerandum ſeniorem, AVGVSTINVM papienſem uirũ doctum, habentem ad dexterã illum IOANNEM Torphaninũ tuũ cõterraneum, ad Siniſtram HIERONY MVM fauentinũ. LEANDER. Ille prior Torphaninus eſt Euſtachii bo nonienſis inquiſitoris uicarius, quẽ ita omnes male de fide ſentiẽtes timent et alter Hieronymus qui ſua induſtria hæreſis nouiter ſuperioribus annis in Ciuitate Mantuana exorta, quæ aſſerebat Chriſtũ fuiſſe iuxta cor. B. uir ginis ex tribus guttulis ſanguinis concæptũ, et non in utero prout alii, extin cta fuit iuſſu Iulii ii. pont. max. et damnata, et anno elapſo uictoriã de quo dã male de fide ſentiente in Curia Romana reportauit? MORTARIVS Illi inquã ſunt uiri intrepidi pro fide Chriſti, qui minime nec precario mu nere, nec pollicitatione, aut metu ab his, quæ orthodoxæ fidei ſunt, dimo ueri poſſunt. Aduerte illos duos aliquantulum animo ſuppreſſo, ueluti ali quid meditantes, incedentes, alter eſt DONATVS Brixienſis Parmenſis inquiſitor, et alter VINCENTIVS ex cothoneo oppido Aemiliæ, ſalutiẽ ſis, uiri docti et litteris ac moribus ornati. LEANDER. Modum, rogo, uer bis tuis tandem Mortarie ſtatuas. MORTARIVS. Statuo. Finem facio, et ali prouinciam iſtam cedo.

Opera per ipm edita.
Iacobꝰ brixienſis.
Vercellinꝰ
Antonius Caſalenſis
Bernardus nouoco.
Cherub.
Augu. papienſis.
Io. Torpha. Bon.
Hierony. fauẽtinus.
Donatus brixienſis.
Vincẽtius cothoneus

VIRORVM ILLVSTRIVM IN DIVERSIS DIALOGVS
Eiusdem Leandri. Interloquutores Gratianus. Leander.

Ommuni uoto, datis suffragiis Gratiano Laudensi nomēclandi
c ipso reclamāte, cessit potestas. Itaq; surgēs citare subsequētē turmā
cœpit, dicens, Leander ex quo omnium uestri uoto hæc prouincia
Thomas mihi decreta est, scribe illum primū cæteros secū ducentē uidelicet THO-
Anglicus. MAM Stolbez Anglicum sacræ Theologiæ doctorem uirum celeberrimū
cum uolumine illo pergrandi ab eius mācipio post se delato, in quo conti-
netur quidam tractatus ab eo dictus Statutum Ecclesiæ cōtra impugnātes
ecclesiastica statuta, item de Stipendiis debitis prædicatoribus uerbi dei, de
perfectione uitæ solitariæ, de Arte moriendi, et alia plura opuscula, Hunc
Thomam Leāder nemo aliorū citauit, licet alios plures ꝓbos uiros hoc no
mine uocitatos citauerint. Anglia. n. plures hoīes hoc nomine insignitos
protulit, Videtur uero in his fuisse illa fortunatior, q̄ i reliquis. Qui ad dex
Dominic. teram eius tam alacriter incedit DOMINICVS Pisanus est, cum com-
Pisanus. mentariis suis excellentissimis super omnes Senecæ libros, Ille uero qui ad
Iacob. ro. Leuam IACOBVS Romanus deferēs librū de Victoriis, de persecutioni-
bus, de uirtutibus et de Vitiis Regum Romanorum, cum sermonibus de
Robertus. Tempore et de sanctis, ab se editis, Aduerte illos sequentes istos, ROBER
Anglicus. TVS. ortford Anglicus ille primus est, qui scripsit aliquando contra Hē-
ricum Gandauensem, in his, in quibus adnititur impugnare diuum Tho-
mam Aquinatem, item cōtra primum Egidii, ubi aduersatur doctrinæ eius
dem, circa annum domini. MCCXLII. ille qui cum eo uerba tam crebro
Guilielm. facit ueluti amicabiliter cōferēs alius Anglicus est GVILIELMVS nomi
Anglicus. ne de Massebt sacræ Theologiæ professor non postremus, Qui et ipse con
tra dictum Henricum pro huiusmodi causis scripsit, item contra Corrupto
rium corruptorii, item quæstiones de Angelis, florens circa annum domini
Hermād. Iesu Christi. MCCXCII. cū HERMANDO de Minda præfecto olim
Theuto. prouinciæ Theutoniæ, qui scripsit de interdicto, et Inquisitionibꝰ criminū
ac epistolas optimas stilo haud inrudi. Floruisse hunc uirum asserunt An-
nales circa annum salutis. MCCLXXI. Nun cernis illum insignem docto
Albertus rem ALBERTVM. Brixiensem, cui aliquādo ab Aurelio Augustino Aq
Brixiensis. natis Thomæ triūphalis gloria reuelata fuerat? Hic cū esset maxima docttri
Visio. na refertus, summā de officio sacerdotis nobilē et apprime necessariā a suo ige
nii excellētissimo ꝓmptuario retulit, Postmodū diē suū sanctissime plenus
bonis operibus obiit, circa ānū saluatoris. Mcccxiiii. Intuere cū eo loquētē
Angelus ANGELVM Nigrum Viterbiensem uirum eruditum, manu sua ferentē
Viterbiē. librum de potestate papæ, iussu Bonifacii octaui pont. max. ab ipso editū

cum multiiugis opusculis, et LVCAM Florentinum haud hominem inele gantem cum RAMANTINO uiro litterato illos exaudientes. Quorum prior, suasione Clementis sexti pontificis Senecam commentariis optimis, exornauit, alter uero librum edidit, Paschale dictũ ad Vrbanum quintum pont. in quo correxit Callendariũ. Satis tempestiue incedit ille uenerandus uir BARTHOLOMAEVS Dominici Senensis sacrarum litterarum interpres uir præcipua religione ornatus, cum THOMA suo conterraneo deferente libellum ab se contextum de approbatione hominum de Tertio habitu ordinis nostri, florentes circa annum salutis Mccccii. Iam prope est FRANCISCVS Rethsa magnus Theologus, qui in quodam Gymnasio aliquando docens Salomonis prouerbia annis duodecim legit, semper præmittendo eadem uerba, uidelicet primi et purissimi fructus, ad beatissimam deiparam Virginem applicando, omnium cum uoluptate maxima audiẽtium. De qua Ingentia uolumina in eius amplissimam laudationem descripsit, cum uno etiam uolumine super salue regina, et plura alia, quibus uiri, præstantiam et deuotionem ad tantam matrem intueri licet. Floruit circa annum domini. Mccccxv. Quem comitatur ille uir doctissimus IOANNES de Monte nigro, Cuius ingenii et doctrinæ uires Græci cognouere in synodo Florentina acta sub Eugenio quarto pont. max. qui uicti, et superati palmam uictoriæ illi cesserunt. Plura opera edidit præcipue Tractatum optimum de Conceptione Sanctissimæ Virginis circa annum Domini Mccccxxxii. et ALANVS Brito uir doctissimus et litteratissimus, Cui aliquando Beatissima mater cœliq; regina rosarium prædicatum iri reuelauit, circa. Mccccl xx. Quem sequitur IACOBVS spenzer præfectus olim prouinciæ Theutonicæ prælibatum sanctissimum Rosarium ubiq; circunferẽs circa annum salutis, Mccccl xxx. Ii enim (ut cernis) uolumen maxima cum festiuitate ferunt, continens institutiones, approbationes, miracula, et indulgentias seu facultates societatis dicti psalterii seu, rosarii, Quod quidẽ opus insigne ab omnibus Dei Genitricem colẽtibus approbandum est. Cognoscis illum Venerandum seniorem Germanum ultra passim progredientem manuq; ferentem codicẽ ingentẽ? LEANDER. Cognosco. Est enim AMBROSIVS uir animo ĩfractus, litteris eruditus, multaq; sanctimonia præditus, qui anno elapso Mantuæ in Cœnobio diui dominici uita sanctissime functus est, ubi multo tempore uitam ægerat, ac indicem seu tabulã (ut uulgo dicitur) incæptã a petro Bergomense compleuerat opus insigne, et apprime necessariũ, GRATIANVS. Is est utiq;. Aspice IO. LVDOVICVM Viualdũ ex Mõte Regali Theologũ præstãtissimũ portãtẽ post istos suũ opus Regale, quo cõtinet Epistola cõsolatoria fusissima ad Illust. Margaritã salutiatũ urbis Marchionissã, itẽ pambulũ de officio pietatis i defunctos.

Lucas florentinus. Ramantinus. Bartholo. Thomas Senensis. Franciscus Rethsa. Io. de mõte nigro. Alanus brito. Iacob9 spẽzer. Rosarium B. uirginis ambrosius Alemanus Tabula super opera B. thomæ Io. Ludo.

Tractatus de pugna partis sensitiuæ et intellectiuæ Epistola ad Vualdislaũ Boemiæ ac Hungariæ regem, Tractatus de laudibus ac Triumphis triũ liliorum, quæ in scuto Regis Franciæ figurantur, Tractatus de cognitione electorũ a reprobis, Tractatus de duodecim persecutionibus ecclesiæ dei, Tractatus de Magnificentia Salomonis, et An saluus sit. Tractatus de duplici causa contritionis, et plura alia opera, quæ affatim uiri doctrinã ac mẽtem optimam declarant. Intuere illum statura pergrandi, facie seuera post illum gradientẽ. Nostin uirũ? LEANDER. Nosco. Is est VINCENTIVS Placẽtinus ex Baratherea familia satus, meus inq̃ Vincẽtius, cui nunq̃ me referre gratias, pro munere mihi ab ipso collato, posse arbitror. Porro in logicalibus, et in philosophia, pluribus annis socio atq; adiutore cum PAVLO Montiscelano uiro eruditissimo usus sum. Ab his uiris, quicquid logicæ, quicquid philosophiæ habeo, accæpta refero. Quicquid uero Theologiæ ab SILVESTRO Prieriate, et GEORGIO Casalense, de quibus latius supra diximus, me accæpisse profiteor. Non enim ipse mearum uiriũ conscius, uices impendere possum. GRATIANVS. Vincẽtiũ tuum præceptorẽ fuisse plurimũ gaudeo. Scito te plurimum ab eo amari, Cum enim de te uerba facimus magno gaudio exilit, libenter, et dulciter de te loquitur. LEANDER. Nec minus libenter audio de eius laudibus quosq; loquentes, Quin (ut nosti) cũ amicis loquens semper aliquid in medium de ipso profero. Refero enim ipsum esse uirum doctũ, philosophiã, theologiã excellentissime callentẽ, et poesim, et oratoriã sibi familiares habentẽ, nec eum litteras græcas ignorare, et ocium ex ocio sibi semper parare, et pollere maximis animi uirtutibus, dotibusq;, et edidisse logicam pro stomachis adulescentulorum delicatis facientem optima eruditione refertam, necnon quoddam uolumen defensorium Diuæ Catherinæ Senensis, quo enodantur nodi plurimi Theologicales curiosi, et refelluntur obiectæ rationes seu nugæ et allucinationes, ueluti figmẽta, et inania uerba sicuti quadã ira, et odio præcipitatæ, ac etiã scripsisse pronũciasseq; multiiugas funebres et alias orationes ingenti omnium cum laude, et eius declarare diligentiã codices emendatos annotatosq; Bibliothecæ Cœnobii Placẽtini. GRATIANVS. Multoplura consuesti dicere, nec immerito. Quandoquidem ei tenearis, et uera, quæ a te dicuntur, sint, Multum etiã debeo tãto uiro, quẽ amo colo, et obseruo. Alias dabitur occasio immorandi in laudibus cæteris de eo. Nũc sat est, quum cogat nos eum relinquere RAPHAEL Soncinas manu baiulans nonnulla opuscula ab se edita, multa doctrina referta cum ALBERTO Laudense iam diu uita functo, cum duobus illis uoluminibus ab se digestis super Epistolas pauli, Qui nũc nũc se post istos ostẽdit. Iam sat citaui. Procedat alius, qui subsequentes citaturus est.

Opera per ipm edita.

Vincẽtius Placẽtinus Senior.

paulus mõtiscellanus

Raphael Soncinas

Albertus Laudensis

VIRORVM ILLVSTRIVM IN IVRE CANONICO DIALOGVS EIVSDEM LEANDRI.

INTERLOQVVTORES IO.MARIA. LEANDER.

ETICENTE Gratiano, Surgens Ioãnes Maria Venetus adulescens haud illepidus, litteris pollens (ei enim citandi turmã subsequentẽ cõmuni uoto dederamus) Heus Leander ait signa primum illũ sanctũ seniorem cõdam ordinis nostri Generalẽ Magistrũ RAIMVNDVM de Pennaforti Cathalanũ. LEANDER. In primo libro signaui. IO.MAR. Signasti illa uolumina, quæ post eum ab illo seruo deferuntur per ipsum edita, uidelicet librum Decretaliũ, seu epistolas decretales pontificum, et conciliorum ab ipso in uno uolumine congestas, Sũmã de casibus apprime omnibus sacerdotibus necessariã, Quæ Raimũdi summa uocat? LEANDER. Iam omnia descripsi. IO.MAR. Sat est. Aduerte illũ Germanũ post eũ graui passu ambulantẽ. Is est IOANNES Theutonicus, non ille cõdam Generalis Magister ordinis, sed ille Lector Friburgensis uir deuotus, et litteratura præstantissimus, portans super dorsum (ut conspicaris) ingens uolumen ab se confectum plura opuscula ea quidem ingeniosa, docta, et ualde necessaria cõtinẽs, uidelicet scriptũ super summã Raimundi secũdũ ordinẽ Alphabeti, et Apparatũ eius, et quæ ad declarationem textus et apparatus eiusdẽ Summæ utilia sunt, Item librũ de Quæstionibus casualibus, Item Summam magnam in iure, quæ uocatur Sũma Confessorũ cũ Tabula secundũ ordinẽ alphabeti, Item Confessionale de modo audiendi confessionẽ et interrogandi confitentes secundũ diuersos status, et uita excessit in Friburg in Cœnobio fratrũ, et in æde ante arã maiorem sepelitur anno domini. Mcccxiiii. vi. idus Maias. Cum eo incedit GEORGIVS Alexandrinus iure pontificio atq; imperatorio clarus, cũ scripto suo super Decreto. Necnõ BVRCARDVS Argentinẽsis cũ Summa iuris, et BARTHOLOMAEVS Pisanus de sancto Concordio iuris pont. doctor portans Summã sua de Casibus, omnibus apprime necessariã et suam ac aliorũ conscietiã dilucidare cupientibus, quæ Pisanella nuncupatur, Qui floruit circa annum domini. Mcccxiiii. Vide uide illũ præstantissimũ seniorem LVDOVICVM Venetum ex nobili Michaela familiã satum post se seruum ducentem onustũ summa illa præclara casuũ Michelina nuncupata, cito ab omnibus uisura. Bene nouisti uirũ, et nouisti eius sanctissimos mores castissimam uitam, et præstantissimam doctrinam, et ut scis per tres menses ante se uita defuncturum prædixerat. In eo uero termino anno elapso. MDXV. xiii. calen. Maii. Venetiis in Cœnobio Diui Dominici ex insperato interiit. Ne prætermiseris illum alium reuerendũ

Raimũdus

Decretales p Raimũ. cõtextæ cũ Summa.

Io. Theu.

Opera per ipm edita.

Georgius Alexan.

Barthbolo. Pisanus.

Ludouic. Venetus. Michelina

seniorem litteratū et bene litteratum IOANNEM Tabiensem cū opere suo illo præclarissimo Tabienna nūcupato (uulgo summa casuum dicta) Quæ nunc in tua Bononiēsi urbe procudit, Nosti hominē, eo ꝙ bis præfuit Gymnasio Bononiensi, et hæreticorū censor multo tēpore fuerat, uir bonus, doctus, et moribus ornatus. LEANDER. Nosco uirū uenerādum et eum amo, ueneror, et obseruo, ob eius ingētes uirtutes. Iam finem facias uelim. IO. MAR. Finem faciam dummodo laudes operis tanti patris aliqua in parte descripseris. Opus ē exactū, succulentū, et summe necessariū, solidū, bene digestū et iuxta Horatianū monitū trutinatū nō tantum per annos nouem, sed per bis nouem. Neminē is bonus pater mordet, aut dilacerat, Sed uerba sua optimis rationibus confirmat, refellitq; refellenda caute, non stomachatus, sed pietati cuidam innixus. Nouerint me omnes minime finxisse mendaciū cū opus tam præclarum legerit. Salue et uale. LEANDER. Modicum quiescam.

Laus Tabiennæ.

VIRORVM ILLVSTRIVM IN HISTORIIS DIALOGVS EIVSDEM LEANDRI.

INTERLOQVVTORES IO. ANT. FLAMINIVS. LEAND.

POSTꝗ Io. Maria adulescens lepidus conticuit, datis suffragiis IO. ANTONIVS Flaminius Forocorneliensis illū magnum linguæ latinæ sidus, iubar, et oculus, Quē litterati plurisfaciūt, et iure optimo, quādoquidē in eo tot sint uirtutum ornamenta congesta, ut rarus immo rarissimus nostra ætate uideat, Quæ si narrare uoluero fortassis me nōnulli eblandiri illi arbitrabūtur. Pro tempore tamen aliquam eorum partem coram ponere uolo. Vir est a natura, tam corporis ꝗ animi bonis dotatus, si formam quæris, præstāti eum inuenies, si uultum delectabili, si loquellā, dulci et aliquādo, prout res expostulant, rigida, et aspera, si mores, optimis, si doctrinā, præstātissima, prout eius opera ꝓferunt, et imprimis duo Siluarū libri, cū tribus Epigrāmatū libellis anno præterito procusi, Tragœdia illa excellentissima Priamus dicta, tam festiua, tam docta, uaria, et iucunda, ut se ipsum in ea superasse facile cognosci potest, historiæ de Imperatoribus Ro. Libri tres de Harmonica instructione, Vita Magni Alberti, Iacobi Veneti, Diui Vincentii ualentini, Venturiniq; Bergomensis, ac acerui Epistolarum, Quæ omnia uiri præstantissimā doctrinā effingunt. Eius enim stilus grauis, nitidus, emunctus, leuigatus, breuis, nō tædiosus, doctus, et succulētus, Cuius qdē testes sunt Achilles Phileros Bocchius et Philippus Phasianinus Bononien. iuuenes litteratissimi, necnō uirtutibus ornatissimi, Quorum prior tantum scriptis Flaminii delectatur, ut uix

Laudes Flaminii.

dici possit, Deinde uir bonus est, compositus, rectus, iustus, non arrogans, non petulãs, sed optimis uirtutibus ornatus, Nescio qd in eo desyderari li/cet, Alias cum dabitur occasio uoto meo satfaciã, delectus est. Igit Nomé/clator dictus, licet non sit sacris initiatus nec toga religionis indutus, ad me conuersus inquit, Leander huc tecum et cum hac præstantissima uirorum societate lætus adueni, ut Diuum Thomam Aquinatem, qué mihi in deũ tutellarem iã multo tempore delegi, triumphãtem cernerẽ cum tantis tur/mis uirorum doctissimorũ ac sapientissimorũ, Quorũ nomina fere oĩum iam scripsisti, Ne graueris etiam istos paucos subsequentes per me citandos scribere, et uide illum incedẽtẽ cũ duobus mancipiis onustis ingentibus uo luminibꝫ, qué si uideris nota, Vt enim auguror, est VINCENTIVS Bel/uacensis Burgundus uir acris ingenii, et ingentis litteraturæ, Illa uolumina ab seruis illis delata, sunt quattuor uolumina ab eo contexta, Quorum uni Speculo Naturali nomen ẽ, Secundo Morali, Historiali Tertio, et ultimo Doctrinali. His enim operibus omnes oblectari possunt, eo ꝙ in eis omni/fariam continetur doctrina, cuilibet ingenio sat factura. Plurimum aliquã do huius uiri laborem maximum demiratus sum, sed præcipue unde tot li bros, tot tractatus, tot scripta diuersorum auctorũ illis tẽporibus habuerit, cum rara essent, et penes paucos inuenirent. Igitur plurimũ tanto uiro de/bemus, qui nullũ laborem defugit, ut omnigenã doctrinam, et scientiã po/steris his quattuor uoluminibus, quæ in mille prius delitescebant, crederet. Finem tanto operi imposuit circa annum domini. Mccxliiii. Prout ipse te statur circa finẽ Speculi historiæ, sic dicens. Ecce tempora sextæ ætatis usqꝫ ad præsentem annum summatim perstringendo descripsi, qui est annus Christianissimi Regis nostri Ludouici. xviii. Imperii uero Fœderici. xxxiii. Pontificatus aũt Innocẽtii. iiii. secundus, qui est ab incarnatione Domini Mccxliiii. scripsit et epistolã consolatoriã de morte amici ad Ludouicum Regem Franciæ, qui postea inter diuos relatus fuit, super morte primoge/niti sui, ut patet, in ea. Porro Ludouicus eius familiaritate plurimũ uteba/tur. Eius enim opera, tot libros, tot uolumina, totqꝫ uirorũ sapiẽtũ scripta, ex diuersis orbis terrarum regionibus Vincentiũ habuisse affirmant. Qui post eum incedit (ut perpẽdo) est GERARDVS de Franchetto Lemoni censis uir uenerabilis, qui Lemonicis senex et plenus bonis operibus. iiii. Non. Octobris. Mcclxxi. uita excessit. Hic multũ eloquentia ualuit. Vnde Concionator fuit, et uir religiosus. Præfuit prouinciæ Galliæ Narbonensis multo tempore laudabiliter. Iussu Humberti Generalis Magistri ordinis fratrum res egregie gestas, et optime acta, atqꝫ omni memoria celebranda (quas fratrum uitas uocant) cõscripsit. Quo in libro religionis suæ habitua tæ, deuotionisqꝫ prægustatæ, uiuentem imaginem tanq̃ in Speculo dereli/

Vincẽtius Beluacẽsis.

Gerardus. lemonicẽ.

Conradus Vita.B. Dominici — quit. Intuere illũ Germanũ olim prouinciæ Germanicæ præfectũ CONRADVM nomine portãtẽ uitam Diui parentis Dominici claro et non ineleganti stilo ab se editam circa annũ domini. Mccxc, et cum eo pariter incedẽtem STEPHANARDVM ex uico Mercato Mediolanẽsem uirũ doctrina clarum, deferẽtẽ Cronicã ab se metrice descriptã.

Stephanardus Medi. — Qui primus ex ordine prædic. Theologiam in domicilio Mediolanẽsi publico stipendio docere cœpit circa annum salutis. Mccxcii. Qui illos tam frequenti gradu subsequitur BERNARDVS de castris sancti Vincentii cœnobii eiusdem præfectus portans Cronicam ordinis prædicatorũ in manu incipientem ab eius exordio usq; ad annum. Mccciiii. Cuius Archetypus in Bononiensis Cœnobii Bibliotheca in membranis sepositus ẽ adeo incõptus (ut puto scriptoris incuria) ut quãdoq; uix de narratis elici sentẽtia possit accõmodata.

Bernardus de castris.

Opera per ipm edita. — Contexuit is uenerandus pater etiã Annales pontificũ max. et Imperatorum usq; ad Ioannẽ. xxii. Item tractatũ de synodis Generalibus, seu conciliis, a primo Cõcilio ab ecclesia celebrato, usq; ad sua tempora. Hoc opusculum Hieronymus Albertutius Bononiẽsis in annalibus suis se aliquãdo uidisse in Bibliotheca papæ in pallatio sancti Petri affirmat. Floruit circa annum. Mccccv. Nec longe abest PETRVS Calo clugiẽsis cum uitis sanctorum fuse ab se editis. Mccc. Nec HENRICVS de Erfordia Mindensis Saxonus deferens ingenti lætitia Cronicam pulcherrimã ab se compositã ab orbe condito usq; ad annum domini. Mccclv. in quattuor uoluminibus magnis distinctã, cũ cathena aurea nobili uolumine cõplexa, et tractatu de Cõcæptu deiparæ uirginis, cum nõnullis aliis opusculis cũ THEODORICO de Alpodia Erfordense Germano compilatore uitæ diui Dominici, et uitæ diuæ Helisabethæ, et THOMA Langefrod Anglico sacrarum litterarũ interprete deferente Cronicã ab orbe condito usq; ad suam ætatem, Nec prætermittendũ puto IOANNEM Columnẽsem Romanũ referentem Cronicam suam, cũ libro de Viris Illustribus nec PTHOLOMAEVM Lucensem, qui historiam scholasticã et tripartitã nouã, necnõ librum de regimine principũ cum quibusdã aliis opusculis aliquãdo ingenii sui uires ostendere cupiens, edidit. Cito nota PETRVM de Pennis, q inter alia scripsit libellum capita. xxii. continentẽ, quibus comprehẽdi põt terra sancta, et uideri quare deperdita fuerit, et qualiter recuperari posset. Ecce IVSTINVS adest, cui in synodo. xxii. Generali Bononiæ sub Io. Theutonico acta anno domini. Mccxlii. demãdata fuit ꝓuincia diui Dominici uitam describẽdi. Adest et PETRVS Ferandi uir bonus et rectus manu uitam diui Dominici gestans cum IOANNE Caroli Florẽtino uiro usquequaq; erudito, portãte uitas pluriũ patrũ priscorũ Cœnobii Florentini elegãtissimo stilo descriptas, prout in hoc uolumine Leander facile

Petrus clugiensis. Henricus de Erfordia.

Petrus de Pennis.

Petrus. Io. Caroli Floren.

dignosci potest. Certe scriptor accuratus et totus floridus fuit. Mittes ne HIERONYMVM Albertutiū Bursellū Bononiensem tuū, uirū doctū, et egregium Cōcionatorem, cum Annalibus ordinis prædicatorum, quas tam ingeniose, et accurate fecerat? Mittes ne etiā cronicam, seu magis epithoma omniū rerum gestarum ab orbe cōdito usq; ad annū. Mccccxcvii. quo uita pleuresi Bononiæ excesserat. vii. calen. Decembris. Mittes sermones ab eo editos, et Annales cœnobii Bonon. incipiētes ab instauratione uitæ regularis usq; ad nostrā ætatē, itē tabulas ab se cōstructas, uidelicet de generalibus magistris ordinis prædic. de doctoribus aseuerantibus Beatissimā matrē originali peccato aliquādo fuisse obnoxiā, et de uiris illust. præ? Scio te aliquādo etiā ipsum citasse, et eius uitā longa serie scripsisse, sed hic prætermittēdā cēseo, ne fastidio tādē essemus astātibus. Ecce dū loqmur uenit AMBROSIus Mediolanēsis ostētās cronicā ord. præd. ualde prolixā ab se cōtextā maximis lucubrationibus, maximis uigiliis, maximisq; laboribꝫ, ut ordinē illustret. Cuius laborē sedulū laudare ac approbare debemus, eo maxime, q; ex laboribus suis, partē nobis subministrauit. Sat sint nunc dicta. Heus Flamini Iunior asta, Nomenclare, Iam cōi uoto hanc prouinciā tibi demando. Interim paululū quieti indulgebo.

Hieronymus bon.

ambrosius mediolan.

VIRORVM ILLVSTRIVM IN PHILOSOPHIA AC LOGICA dialogus eiusdē Leādri. Interloquutores. M. Anto. Flaminius. Lean.

FLAMINIO illo magno sedēte, MARCO ANtonio Flaminio Iuniore filio iuueni modestissimo, litteratissimo, ac uirtutibus ornato, Quē ueluti filiū dulcissimū amo, et complecti soleo, ob eius uirtutes ingenuas, Quis eū nō amauerit, qui cū corporis bonis et animi cōiūxit? Pollet oratoria, Poesi, Musica, et nūc philosophiæ operā enixe impēdit, Mauritius suus ꝓ parte eius eruditionem præsefert, sortē nomenclādi cōi uoto obuenit. Qui accepta prouincia, Heus Leādre infit, licet ipse togā religionis nō sumpserim, tamē religiosos amo, obseruo, ac ueneror, et te imprimis, cuius colloquio plurimū destineor, scribe illā elegātē turmā simul disceptātē tuorū comprædicatorū, Quæ uidet esse philosophorum ac logicātiū. Primus ille, qui habet codicē in manu, ut augurari possum, est GVERICVS ille, qui anteq̄ in ordine uestro ꝑdicatorio sacris initiaret, diu in diuersis gymnasiis, studia logicalia, quadriuialia, philosophica, et medicinalia, sectatus ē, Demū toga ꝑdicatoria sumpta, egregie Parrhysii theologiā docuit. Vt uides, sociis causā cur ꝑdicatorū ordini se addixerat refert. Dū enim aliquādo legere in ecclesia audiret, uixit Adā nōgētis triginta annis et mortuus ē &c. quæ secunt, de obitu tātorū hoīum, qui tādiu uixerāt,

Laudes flaminii Iunioris.

Guericus

Att.

admirabūdus ac potius perterritus, afflatusq; sancto numine, sic intra se dixit. En bone deus oēs uita funguntur, tā illi, qui tādiū uixerūt, sicut et nos. Quid faciemus? Et nobis etiā uita obeūda ē, secuturis eos. His igit̄ pmotus sanctæ cōuersationis habitū sumpsit. Eius uita q̄ sanctissima, honestaq; et q̄ doctrina utilis clara fuerit toti ordini, et ecclesiæ dei, sat cōstat. Claruit circa ānū dn̄i. Mcclxiii. Ille alius, q̄ tā festiue icedit. GALVAnus Flāma Mediolanēsis ē, uir ingētis spūs et doctrinæ, Primus oium ex fratribus phiā, ex quo gymnasiū ibi institutū fuerat, Mediolani docuit. In uno āno Aristotelis æthicā, Politicā, Oeconomicā, Rhetoricā, et libellū d̄ sphæra enodauit scripsit cronicā or. pdi. Floruit circa salutis annū. Mccccxv. Qui illū sequit̄ GRATIAdeus Asculanus optimus philosophus, prout eius cōmētaria sup Artē ueterē, et physicā Aristotelis, et cætera scripta p ipsum ostēdunt. Quē floruisse annales produnt. Mccccxli. Nū cernis tuū illū cōterraneū GVIDOnem Guetiū uirū scientia pclarū, et præcipua deuotione cōspicuū? A quo Aristotelis æthica docte et scite enucleata fuit, prout uideri pōt in archetypo ipsius asseruato in Bibliotheca Cœnobii Bononiēsis manu propria scripto. Multis codicibus eius industria cœnobiū Bononien. donatū fuit. In calce enim cōmētariorū, quæ ediderat sup æthicā, affirmat se nō suo ingenio ea cōtexuisse, sed dei auxilio et plurium sanctorū interpellatione, quorum memoriam sedulo præ mentis oculis habuerat, deinde citat circa .lxx. inter martyres, cōfessores, et uirgines ac alios, quos quotidie cōsalutabat. Floruit circa annū domini. Mccclxxxvi. Vide duos THEODOricos Theutonicos, Alter enim scripsit de origine pdicabiliū, de Tēpore, de Yride, de mēsuris rerū, de defensione priuilegiorū ord. prædic. de tribus diffinitionibus, de quātitatibus entiū, de origine lucis, de coloribus, de causis, de intellectu et intelligibili, de principio materiali, de natura elemētorū, Posterior uero tractatū de radialibꝰ impressionibus ad Aimericū Placētinū Gen. magistrū, ordinis pdic. Agnoscis ne MARTINVM et BOETIVM Dacos? quorū Posterior scripsit super libros de Anima, de sensu et sensato, de somno, et uigilia, de Morte et uita, de æternitate mūdi, et plura alia. Nota etiam GREGORIVM Vienēsem, cum scriptis suis de Eclypsibus solis et lunæ. Considera DOMINICVM Flandrensem deferētem magnū Volumen super Methaphysicā Aristotelis, super libros de Anima et posteriorum cū nōnullis aliis præclaris scriptis ab se editis, circa annū saluatoris. Mcccclxx. Quin et PAVLVM Soncinatē nō cernis uirū doctissimū ac nimis immature decedētē, manu quæstiones suas Methaphysicales doctissimas deferentem, Cuius obitus anno domini. Mccccxciiii. Cremonæ fuit. Quē secū manu altera ducit, LVDOVICVS Ferrariēsis est, ille uir ingentis litteraturæ, qui agens ordinis prædic. in Ro. Curia causas (uulgo dictus procurator)

Galuanus mediolan.
gratiadeus
Guido bononiensis.
Theodorici duo.
Martinus et Boetius Daci.
Gregorius Vienensis.
Dominic. Flādrēsis.
paulus soncinas.
Ludouic. Ferrariēsis

Viterbii interiit anno domini. Mccccxcvi. relinquens post se Commētaria in Aristotelis æthicam. Et THEOPHILVS Cremonēsis cū propositionibus elicitis ab Aristotele græco, et a cōmētariis diui Thomæ ab se, sequitur, cū VINCENTIO Merlino, VINCENTIO de Sinsuessa uiro alioqui in philosophia præstātissimo, digno Augustino tanto fratre, qui inter primos Italiæ philosophos nō inferior merito cōnumerari debet. Quibus sese comitem præstāt PAVLVS Montescelanus olim præceptor tuus uir doctus, BONIFACIVS Casalensis, THOMAS Fossanus, VALENTINVS Camer Perusinus baiulās utrisq; manibus cōmētaria super Methaphysicam Aristotelis cū nōnullis aliis opusculis egregiis, qui anno elapso Perusii uita excessit, GEORGIVS Mediolanēsis portās logicā suā. Vide qualiter icedit SEBastianus Perusinus ille philosophus, Qui philosophice incedit, ni fallor, prætermittēs uanā lauticiā cū MARTINO Genuēse optimo philosopho et theologo. Nun contemplaris THOMAM Mutinensem portantē cōmentaria super physicam Aristotelis ab se edita? Certe, ni in uia defecerit, priores illos adiunget. Iam præteriere plurimæ turmæ. Quarū nomina citare longū esset. Igit finē faciam, et Phasianino nostro nomēclaturam cæterā relinquo, Quia uideo uos iam cōmuni suffragio eū elegisse.

Theophilus Cremonensis.
Vincentii duo.
Turma.
Sebastianus Perusinus
Thomas Mutinen.

VIRORVM ILLVSTRIVM IN ORATORIA DIALOGVS

eiusdē Leandri. Interloquutores Philippus Phasianinus. Leander.

IAM sol ad occidētē uergebat, cū Flaminius iunior fecerat uerbis suis finē. Quare mox surgens PHILIPPVS PHASIAninus (ipsum enim nomenclatorē omnes dixerāt) bonarū artiū professor celeberrimus, et in dicēdo clarus, lepidus, et ornatus, Quæ oīa eius optimæ inuētiones, scripta accurata, et interpretamēta egregia cū palefacto suo latino olī græco et orationibꝫ multiiugis, ac ānotationibꝫ diuersis, curiosis, ac doctis aptissime declarāt. Prætereo q a secretis nostri senatus bon. cū patre Bernardo archiscriba uiro iusto, et optio sit, sic effatus ē. Leand. Hora iā tardior, nos laconice turmas subsequētes triūphū illius magni Agnatis recēsere compellit. Ocissime nota IOANNEM Viterbiēsem cū cōmētariis suis i Berosum Caldæū, quæ accurate ægerat, et LVTOLDVM theuthonicū cum suis grāmatices floribus, cum THOMA Brixiense ex oppido Calusano, uiro in dicendo politissimo, Qui aliquādo dū profiteretur Bononiæ Theologiā orationē habuit in Christi resurrectionē tam elegātē tam suauē atq; doctā, qua complexus ē Christi opt. max. triumphū, ut ēt nunc illius a plærisq; uiris doctis memoria habeatur. Vita functus ē Bononiæ circa annū domini. MDXII. Vir bonus, et lenis, Quē sequit LVDO

laudes phi lippi phasianini bononiensis.
Io. uiterb.
Thomas calusanus
Ludouic. Veronen.

uicus Campana Veronensis uir oratoria, poetica philosophia ac Theologia ornatus, et apprime ornatus, Qui pluries sui ingenii periculum fecit, ex quo tantā cōsecutus fuerat laudē, ut oēs eū admirarent. Quoties ipse orationēs, carmina tā uernacula q̃ latina, ac cæteras eius lucubrationēs lego, toties naturā, quātū licet, execror, q̄ ipsum nimis a nobis immature surripuerit. Quid loq̄r de eius dulci, ac facetissima cōsuetudine? Quid de eius uehementi pronūciatione? Prætereo cæteras uirtutes, ut reliquos ante solis occasum citare possim. Decessit uir, ꝓbus anno elapso uidelicet. MDXV. circa mensem Iunii Forocornelii. Aduerte illū pusillæ staturæ, qui tam festiue incedit, nihilifaciente se. Is enim est ZENOBIVS Acciaiolus Florētinus uir litteris græcis et latinis exornatus. Quātus ille sit ex hoc conīici pōt, q̄ ab oībus litteratis semp̄ maximo i precio habitus ē, tū ab Angelo pollitiano illo litteratissimo, tū a Marsilio ficino doctissimo, tū ēt ab his, q nūc i humanis agūt. Multa iterpretat̄ ex Græco, quæ maximo linguæ nostræ erūt adiumēto et usui. Quid loq̄r d̄ eius carminib⁊ dulcissimis elegātissimis, et undeq̄q̄ sentētiis optimis redolētib⁊? Quid de eius grauissimis orationib⁊? Vnū affirmare audeo Zenobiū neminē i re litteraria ætatē nostrā habere superiorem Qui cū eo loq̄t ē VINCENTIVS Sāgeminianēsis elegās, ac floridus orator. Habet. n. in scribēdo quādā nitiditatē, ac elegātiā tā accuratā, tā tersam ac emūctā, ut nūq̄ tædio sit lectori, Q d̄ paucis cōcessum ē, Nūq̄ eius oratio assurgit, nūq̄ ēt cadit, sed semp̄ solida, semp̄ æqualis permanet. LEANDRI. Cuias ē ille statura pusillus corporeq̄ gracili, q tā freq̄ntib⁊ passib⁊ icedit? PHASIANINVS. ALBERTVS Bellunēsis seu Vtinēsis ē. Qui Poeticā nō minus q̃ Philosophiā, ac cæteras Bonas artes callet, ꝓut eius carmina ꝓstant. Comitat̄ (ut uides) ipm THO. Matthæi Florētinus et FRANCISCVS Columna Venetus, Quorū alter ingēs uolumē carminū uernaculo sermone cōtexuit, ut merito cōparari Dāti Florētino tā in cōcinnitate carminū, dulcedine, ac elegātia, q̃ in sentētiarū grauitate possit, alter uero in quodā libro matno sermone edito litteraturā, et uariū, ac multiplex īgeniū suū præsefert. Quin nota. HIERONYMVM detianā Vercellēsem iuuenē in his humaniorib⁊ studiis eruditū, prout uidet̄ i pluribus epigrāmatib⁊ ac epitaphiis ab eo editis. Iā sol defecit, sat est nos hac die, Triumphū Diui Tho. his turmis uirorū insigniū uidisse ornatū, et eorum nomina signasse. Igit̄ hinc discedamus Vrbeq̄ ingrediamur ut cibi potusq̄ desyderio satisfaciamus. Scio. n. uos sumēdi eius desyderio maximo teneri. Cras Diui Vincentii triumphum hoc in loco spectabimus.

Zenobius acciaiolus.

Vincētius Sāgemin.

Albertus Vtinensis.

Tho. Florentinus.

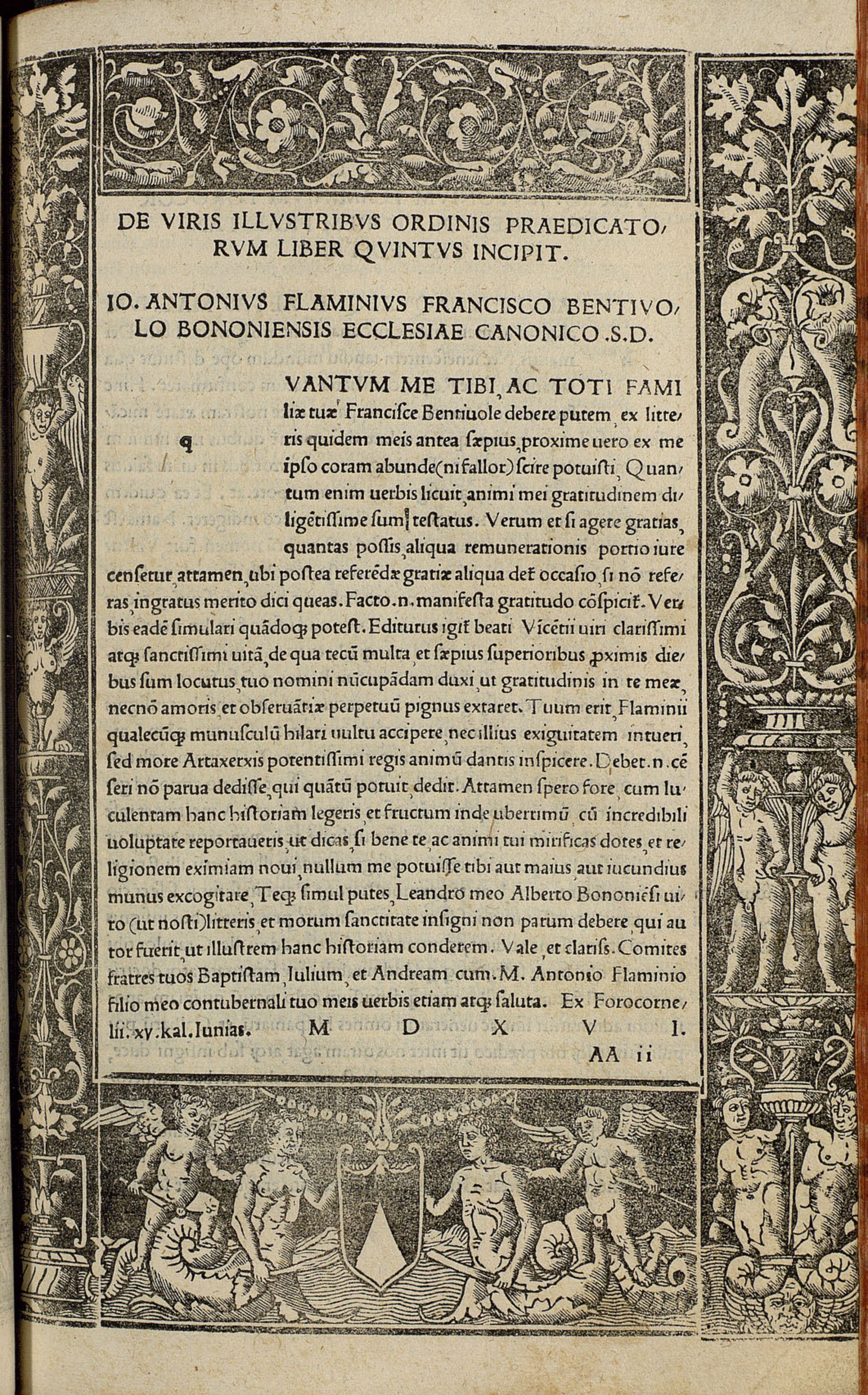
Franciscus Venetus.

Liber Quartus de Viris Illustribus ord. Prædic. absolutus per Ioannē Garzonem, et Leandrum Albertum Bononiensem.

D·VINCENTIVS

LEANDRI ALBERTI BONONIENSIS IN QVINTVM Librũ de Viris Illustribus Ordinis Prædic. Procemiũ Ad R.P. ac Eminẽtiss. Do. Ioãnẽ de Lasko Primatẽ Regni Poloniæ, et Archiantistitẽ Gnesnẽsem dominũ obseruãdissimũ.

SALOMON ille hebræorũ sapiẽtissimus, colẽdissime præsul, claro ac perlucido intellectu hominũ uitas iustorum cõtemplatus, effingere cupiẽs, coactus ẽ exclamare fore similes eos lucidissimis firmamẽti astris, et illos inter mortales fulgere, ueluti scintillas ignis in arundineto percurrẽtes. Qua enim similitudine accõmodaciori hos fingere potuisset? Quippe cõstat iter dẽsissimas huius uitæ labilis peccatorũ tenebras, iustos radiis emicare suæ integritatis, atq; ueluti ꝑ arũdinetũ scintilas splendescere. Quod apertissime ĩ hoc quinto de uiris Illustribus libro cõstabit. Siquidẽ in eo cõtinent illa fœlicissima atq; lucidissima orbis terrarũ astra, quorũ splẽdore sanctitatis, oẽs in hac fugaci ac perstrepẽte uita permeãtes illustrari possimus. Age, et intuere illos præclarissimos uiros Vincẽtiũ Valentinũ, Iacobũ Venetũ, Mauritiũ Pannonũ, Io. Salernitanũ, Hiacynthũ Polonũ, ac cæteros quãdoq; sub quadã nomẽclatura citatos, et apertissime uidebis quãtũ ecclesiæ cõtulerint sanctitatis et lucis. Vnde merito astra et sidera appellari debẽt, et sunt. Ad te igit micãtissime Archiflamẽ hũc ĩpm librũ tot sacratorũ uirorũ gesta religiõis meæ cõtinẽtẽ mittẽdũ cẽsui, quo eo dignus apprime mihi uisus es, ob eximias uirtutes, ĩgenuos mores, litteraturam, quã plurimũ polles, et ob beniuolẽtiã, qua ordinẽ prædicatorũ complecteris. Haud enim uereor, quin maximo sis gaudio afficiẽdus, cũ legeris tot sanctissimorũ uirorũ uitas egregias, præclara facinora, ac sanctas institutiones exemplaq; futuræ uitæ mortalibus bene sancteq; uiuere cupiẽtibꝫ eo ꝙ adniteris (absit oĩs adulatio) illorũ sequi uestigia, ac iugiter et indefesse similiũ hominũ lectioni incũbere. Quã magis egregiã nauare operã possis, non uideo, ꝗ̃ multa rimari, multa legere, multa meditari, quæ ad salutem cõducũt. Proinde difficile arbitror quẽpiam a ueritatis uia, a sanctitate a morũ honestate posse aberrare, cui uirorũ huiusmodi gesta, et actiones et lectiones placent. Habebis igit Clariss. Antistes librũ hũc Quintum præ manibꝫ, eũq; assiduẽ legas rogo, et eius lectionẽ sedulo meditere, Quo fiet ut aius tuus iugiter dulci quodã spirituali nectare delectationis internæ, et pascet, et depastus cõtinue ꝑmanebit, donec ad illã diuinã ac cœlestẽ domũ peruenerimus, Vbi ab ubertate gaudiorũ eius satiabimur cũ illis sanctissimis patribus, quorũ uitas in hoc libro descriptas legere licet. Accipiat itaq; rogo. D. tua. R. munus alacri aĩo ab Leãdro missum, ut appareat testis esse uberrimus amoris erga te mei, atq; obseruantiæ ꝑpetuũ pignus. Q ꝺ̃ si tibi gratũ accidisse cognouero, nõ grauabor et posthac alias quoq; uigilias nostras, nomini tuo nũcupare. Valeat in domino dignatio tua.

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATORVM LIBER QVINTVS INCIPIT.

IO. ANTONIVS FLAMINIVS FRANCISCO BENTIVOLO BONONIENSIS ECCLESIAE CANONICO .S.D.

QVANTVM ME TIBI, AC TOTI FAMILIAE tuae Francisce Bentiuole debere putem, ex litteris quidem meis antea saepius, proxime uero ex me ipso coram abunde (ni fallor) scire potuisti. Quantum enim uerbis licuit, animi mei gratitudinem diligentissime sum testatus. Verum et si agere gratias, quantas possis, aliqua remunerationis portio iure censetur, attamen, ubi postea referendae gratiae aliqua det occasio, si nõ referas, ingratus merito dici queas. Facto.n.manifesta gratitudo cõspicit. Verbis eadẽ simulari quãdoq; potest. Editurus igit beati Vicentii uiri clarissimi atq; sanctissimi uitã, de qua tecũ multa, et saepius superioribus pximis diebus sum locutus, tuo nomini nũcupãdam duxi, ut gratitudinis in te meae, necnõ amoris, et obseruãtiae perpetuũ pignus extaret. Tuum erit, Flaminii qualecũq; munusculũ hilari uultu accipere, nec illius exiguitatem intueri, sed more Artaxerxis potentissimi regis animũ dantis inspicere. Debet.n.cẽseri nõ parua dedisse, qui quãtũ potuit, dedit. Attamen spero fore, cum luculentam hanc historiam legeris, et fructum inde ubertimũ cũ incredibili uoluptate reportaueris, ut dicas, si bene te, ac animi tui mirificas dotes, et religionem eximiam noui, nullum me potuisse tibi aut maius, aut iucundius munus excogitare, Teq; simul putes, Leandro meo Alberto Bonõniẽsi uiro (ut nosti) litteris, et morum sanctitate insigni non parum debere, qui autor fuerit, ut illustrem hanc historiam conderem. Vale, et clariss. Comites fratres tuos Baptistam, Iulium, et Andream cum M. Antonio Flaminio filio meo contubernali tuo meis uerbis etiam atq; saluta. Ex Forocornelii. xv. kal. Iunias. M D X V I.

DIVI VINCENTII VALENTINI ORD. PRAEDIC. VITA PER IO. ANTONIVM FLAMINIVM FOROCORNELIENSEM ORATOREM PRAESTANTISS. EDITA.

HABVIT VNAQVAEQVE AETAS MAGNVM aliquid, ac memorabile, nec auara fuit unq̃ mortalibus Dei manus, Nec senescentem iandiu mundum ope destituit, qua labantem sæpe Reipu. christianæ statum confirmaret. Hinc factum quidem arbitror, ut paulo ante nostram ætatē micantissimum sydus protulerit, quo tenebræ discuterent, quibus iam nimium genus humanum cæcutiebat. De longis etenim erroribus in uiam salutis denuo restitui nō nisi aliqua insigni ope diuinitus poterat. Et ea quidem erat ægritudinis grauitas ut aliquo præcellenti medico indigeret. Natus est igitur Vincētius cui diuinitus (uti credibile est) inditū nomen fuit, Valentiæ, quæ urbs Hispaniæ clarissima est, in uetusta, et nobili Ferrariorū familia. Qui quales, et q̃ probatæ uitæ parētes habuerit, hinc unusquisq; facere cōiecturam potest, ꝙ seruatis tantūmodo, quæ ad usum familiæ necessaria essent, cætera egenis errogabant. Id quoq; filii ex iis nati indicant. Neq;.n. esse mendax ueritas potest, Bonam arborem bonos ex se se fructus edere. Ex tribꝫ enim filiis, quosq; genuere, Bonifacius, qui iurisconsultus insignis euaserat mortua uxore, suadente Vincētio fratre monasticam uitā in Cartusiensi monasterio quod extra urbis patriæ muros est, (Portam cœli uocant) iniit, tātusq; ibi breui admodum spatio euasit, ut quarto anno ad generalem præfecturā miro patrū cōsensu promotus fuerit. Vincētius et ipse ad dei ministeriū natus, et totius ecclesiæ utilitatē, ac lumen tātus extitit ut nihil suo seculo maius cōspiceret. Præsagia quædam illius ortū illustrauere et futurā tanti uiri claritatē præmonstrarunt. Pater in somnis sese cōcioni putauit interesse uiri cuiusdā ex diui Dominici prædicatoribus insignis quē cū attentissime audiret, ac miraretur, cōuersus ad eū ille, Gratulor tibi inquit, ꝙ filiū breui suscipies, q q̄dē admirabili uitæ sanctitate, atq; doctrina tantus est futurus, ut illum, tanq̃ demissum cœlo nouū quēpiam apostolum admiraturi sint, ac ueneraturi omnes Hispaniarū, et Galliarū populi, Futurūq; tibi prædico, ut inter nos uitam agat, atq; sub insigni duce, cuius me secutum partes cernis, militet. Post quæ uerba uidebat numerosam multitudinem gratulabundā, et se cum illis deo ingentes gratias agentem. Quod dum faceret, aiunt illum præ lætitia inclamasse. Ad cuius uocē expergefacta uxor cum miraretur, quid rei esset, percunctata est. Narrauit ille somniū, quod uiderat. Dubius tamen de euentu erat, quia fidē somniis

Patria. B. Vincentii.

Somnium patris diuinum.

nō esse habendam crebro audierat. Non tamen de nihilo esse putabat, φ somniū tale uidisset. Verū accessere causæ, quibus in sentētia cōfirmaretur, magnū aliquid, ac insigne portēdi. Nanq₃ affirmabat uxor, nullā se, φ præ gnans esset, molestiā pati, quodq₃ alias nunq̄ sibi cōtigerat, nulli uterū sibi oneri esse, immo se agiliorem multo, atq₃ alacriorē solito factam. Affirma/ bat præterea sese ab utero sæpe tanq̄ latratū canis audisse. Cuius rei miracu lo stupens, atq₃ solicita optimos quosdā monachos adisset, ac percunctata esset, quidnā ea re portendi putarent, Adisset etiā Ioannē urbis episcopum iure propinquitatis sibi cōiūctū, uirūq₃ sanctissimū, qui sic latratū eiusmo/ di esset interpretatus, ut affirmaret, pariturā esse diuinū infantem, qui tanq̄ canis acerrimus, ac uigilantissimus pro salute mortaliū in christiana religio ne excubaret, Esse enim iure cōparandos canibus, qui assidue uigilādo, mo nendo, atq₃ docendo sacrosanctū Christi ouile custodirēt, qualem futurū quem in utero gestabat, infantē minime dubitabat. Diuina hæc prodigia uera euētu ipso esse comprobata, facile quidem ex iis, quæ narraturi sumus, constare poterit. Ea aūt, cu uulgata essent, effecerāt, ut magna esset omniū tāti partus expectatio. Cū igit̄ dies ille aduenisset, quo infans editus est, nō dici posset, quātus uirorū pariter ac mulierū concursus ad eū uisendū fue/ rit, ut omnes nō immerito dicerent, quod de Ioanne Baptista uulgatū est, Quis putas erit puer iste? Mira res postmodū contigit, quo die nomen in/ fanti ex more fuit imponendū. Nam cū propinqui, et amici, qui frequētes in templū eius rei causa conuenerāt, inter se de nomine dissiderēt, post lon gam disceptationē sacerdos, qui baptismatis causa fuerat accersitus, quan/ do inquit uideo nō cōuenire inter uos de noīe pueri, imponā ego. Sit igit̄ illi Vincentio nomen. Mirū quāto omniū consensu id nomen acceptum fuerit, quod proculdubio diuinitus inditum arbitrabant̄. Quæ res quidē conceptā de puero opinionē multomagis adauxit. Mater experta, dū præ/ gnans esset, q̄ nihil molestiæ sibi puer attulisset, nutrire ipsa uoluit infantē Neq₃.n. aliū putabat incūnis fore, q̄ in utero fuisset. Nec illā quidē fefellit opinio. Sūma igit̄ cū uoluptate aluit, ut uix unq̄ uagiētē audierit. Mira in uultu hilaritas, ita miti, adeo suaui erat aspectu, tāta in eo iam tū apparebat indoles, ut nō solū amabilis omnibus, uerū etiā admirabilis esset. Sextū uix attigerat annū, cū cœpit litteras discere, in quibus breui mire profecit. Cum æqualibus pueris raro ludebat, et parce, quod cū fecisset, mos erat illi silēnū iis indicere, ac eminētiorē aliquē locū inscēdere tanq̄ suggestū, et pueriliter concionari. Nec ex sacris cōcionatoribus, quenq̄ audierat, quem in aliquo non effingeret, ac repræsentaret, ut quicunq₃ cernebant, obstupescerent. Suos dein auditores percunctabatur nun se putarent in bonum concio/ natorem euasurum. Cum autem satis i grammaticis profecisse uisus est, ad

Prodigiū in matre.

Natiuitas illius.

Nomē illi diuinitus inditum.

Sexto āno ætatis tra/ ditur præ/ ceptorib9 erudiēdus

dialecticam illum mater annum iam duodecimũ agẽtem transtulit, in qua quoq; facultate tãtũ biennio profecit, ut omnes simul studẽtes longo interuallo præcederet. Pueritiã, et adolescẽtiã innocentissime duxit. Nã præterq̃ ꝙ per se pronus ad uirtutes omnes erat, educatio quoq; parentũ, quæ quidem erat diligẽtissima, plurimum iuuabat. Ab iis igitur omnia edoctus quæ ad uerum christianũ pertineret, freq̃uẽtabat ecclesias, bis in hebdomade ieiunabat. Sed die, quam sextã feriã dicunt, solo pane, et parcius quidem uescebatur, Potus aũt aqua erat. Quod quidẽ ieiunium usq; ad uitæ exitũ cõstantissime seruauit. Diuini uerbi cõcionatores omneis, etiã indoctos, libentissime audiebat. Præcipue uero lætabatur, cũ de laudibus gloriosæ uirginis uerba faceret, adeo quidẽ, ut præ gaudio lachrymas tenere nõ posset. Sed tũ præcipue flebat uberrime, uel cũ christi redemptoris nostri cruciatus legebat ipse, uel legẽtes audiebat. Cuius officiũ crucis, et horariũ simul uirginis eiusdem suis horis diligentissime, et magna cum ueneratione celebrabat. In egenos liberalissimus erat, quos in paternã domũ introductos, quãta poterat, ope subleuabat. Ad quod etiam liberius faciẽdũ lenitas illum, et hilaritas parentũ inuitabat, qui crebro illi ob id gratulari solebant, et ut perseueraret, assidue hortabant̃. Philosophiæ studiis, ac theologiæ post dialecticã ita incubuit, ut nondũ annos duo de uiginti natus in utraq; facultate magnus haberet̃. Acuto, et perspicaci pollebat ingenio. Memoria uero illius nihil tenacius, atq; diuinius. Sed ĩ maximis dotibus, q̃bus erat affatim ꝑditus, tãta inerat illi mãsuetudo, humanitas, atq; modestia, ut sibi cõscius, quãtus esset, neq; ĩtumesceret, neq; disputãdo cõtẽtiosus eẽt, sed mitis, lenis ac placidus ĩ oẽs eo tẽperamẽto uteret̃, ut, cũ eẽt admirabilis oĩbus, eẽt pariter amabilis. Pater, qua grauitate, ac prudentia erat, memor ꝑsagiorũ, quæ ortũ filii præcesserant, atq; ab ipso natali die repetens, quæcũq; in filio diligenter obseruauerat, illis maxime cõsentanea, nihil opinione deceptus ꝙ eximiam uirtutẽ futurã in filio portendissent, diu rem secũ tacitus agitauerat, et incertus cõsilii, quid filio potissimũ suaderet, ambigebat. Diuini tamen interea somnii memor erat, et inclinabat animus, ut illũ imprimis hortaret̃, ut calcatis uitæ illecebris totũ se deo iuuenis dederet. Diuino demum actus impulsu ad se illum acciuit, atq; in hũc ferme modum est allocutus.

Formula uitæ ĩ adolescentia.

Patris oratio ad. B. Vincẽtiũ.

MVLTA SVNT fili, quæ me incertũ, et ancipitẽ reddunt, quid te potissimũ facere uelim. Si deum nõ respiciã, in promptu quidẽ est, quid cupiã. Hinc. n. cõmunia parentibus uota, et res familiaris, quæ nobis abunde est, cumq; his tua ætas, ac formæ præstantia suadẽt, ut aliquo illustri coniugio domũ augeas, et nepotes mihi generes. Inde uero, cũ te tantũ in bonis artibus ꝓfecisse iã uideã, ut rarũ omnibus, et admirabile quidem exemplum sis factus, et tanta sit expectatio uel animi, uel ingenii tui, ut ea uerset̃, certissi-

ma q uidē in aīs hoīum opinio, summū te uirū hoc nostro seculo futurū, pellit aīus, ut te uel Romā, uel Parisiū mittā, ubi et tua uirtus augeri queat, et ad summū pduci, atq; in dies magis oībus elucere. Hæc quidem magna sunt, et quæ nō immerito paternū aīum i diuersa trahāt, et suo pōdere grauent, ac incertū efficiāt. Verū, ubi mentē ab his auerto, et altius illā attollo, maior quædā ratio procul inde euocat, et longe meliora pponit. Nā cū ue nit in mētē, quid mihi te nōdū nato per quietē futurū spopōderit deus, nō possum in aliā flecti sentētiā, q̄ ut te horter, ac moneā, ut meliorē, ac tutiorem meas uitā, ac te diui Dominici prædicatoribus inseras futurus haud du bio tātus, quātū diuina te multa præsagia, quæ haudquaq̄ fallere didicerūt, mihi spopōdere. Velim tamē ita meū huiusmodi cōsiliū accipias, et ita uo lūtatē patriā, et desyderiū metiaris, ac interpretere, ut scias tibi liberā a me, quod horū malueris, facultatē relinqui. Neq;.n. tanti hac in re esse apud te paterna uota iubeo, ut ibi nō sit integrū, ad quod magis inclinat aīus tuus optare. Vbi finē pater fecit, in hūc modū filius exorsus est. Nihil ex te libē tius pater, nihil, quod meis æque uotis responderet, audiui unq̄. Nūc plane uideo, nō posse mihi nō feliciter euenire, qđ diu q̄dē mente agito. Vnū hoc deerat, qđ nūc mihi abūdē esse iam uideo. Dubius.n. qua mente laturus esses, quod iādiu facere decreuerā, animo erā suspēso atq; nutanti. Verū quādo nō solū id patienter fers, sed etiā ultro te hortatorē exhibes, ac impulsorē, nihil est, quod amplius remorer, atq; retardē, quin continuo xp̄m sequar, ac me totū illi exhibeā. Illud tamē adhuc restat, quod si mihi ex sen tentia eueniat, nihil præterea mihi optandū putē, ut nunc mater eādē mihi sese præstet. Adeamus pater illā, si placet, ut hac reliqua liberer cura, nec sit ultra, quod mihi obstet, quin repēte deo me dedicē. Pater collo infusus filii nō sine multis q̄dē lachrymis, quas lætitia ingēs excutiebat, laudo te inquit fili mi, et deo gratias ago, q; nulla in re fallit mea de te opinio. Persta igit i ista sentētia, atq; sublata omni mora sanctū iceptū audēter, ac fortiter lætus aggredere. Nulla erit in matre mora, quæ te quidē prius, q̄ pareret, edocta cœlitus, istā aliquādo esse te uiā ingressurū, idq; quidem in primis habuerit optatis, nō mō aliquid impedimēti tibi sit allatura, sed nūc maxime gauisu ram putē, lōgi uoti cōpotē, futurā. Verū quādo mox scire id tibi licet, adeamus illā, atq; cōtinuo, qualē se tibi præstet, experiamur. Vbi suū matri cōsiliū aperuit filius, grauis, et cordata mulier, et uirilē hac in re animū gerēs, diuinorūq; semper præsagiorū, ac prodigiorum memor conuenientia iis, quæ pater dixerat fere omnia respondit, quorum hæc summa fuit. Nihil si bi, ex quo in lucem editus esset, tenacius insedisse, q̄ latratus illius memoriam, quem audire, priusq̄ nasceretur, crebro solita esset, et uerba illa, quæ Præsul Vrbis suus propinquus ea de re olim habuisset uaticinatus, fore, ut aliquando in magnū diuini uerbi cōcionatorē euaderet. Consecuta esse

Respōsio filii.

Pater adhuc ad fil.

B. Vincē. una cū patre matrē adit.

Mater ad beatū Vincentium.

hactenus oĩa, quæ fidẽ rei tãtæ cõfirmarent. Quod unũ deerat, id nũc adij/ci. Ingẽti gaudio affectus iuuenis, ubi iã nihil obstare uidet, qđ factũ ĩceptũ uel retardet, uel perturbet, sublatis ĩ cœlũ oculis, Gratias inquit ago tibi sũ/me rerũ opifex, cuius inenarrabili prouidẽtia, et benignitate factũ uideo, ut nihil iam mihi obstare putẽ, quin te liber curis oĩbus, et expeditus cõtinuo sequar, Et ad parentes cõuersus ait. Quãdoquidẽ uideo, discessum a uobis hũc meũ uos quidẽ nõ æquo solũ aĩo ferre, sed ẽt expetere, Nulla ẽ amplius et mihi mora, quin extẽplo id exequar, qđ et uobis pariter, et mihi tãtopere cordi esse intelligo. His dictis flexis genibus pius, et supplex filius rogauit, ut sibi uterq; benediceret. Quem ubi ad sua genua prouolutum uiderunt, ingens uis lachrymarũ illis uocẽ initio præclusit. Igitur morati paululũ donec pietas partes suas perageret, amplexi filium dictis, quæ res, quæ tempus illud poscebat, bonis oneratum precationibus ipsimet ad diui Dominici monasteriũ eũtem comitati sunt, et accito cœnobii præfecto, ubi, quid ue/nissent, exposuere, quanta fuit æquum diligentia filium illi suum commẽ/darunt. Nõ dici posset, quãta repente cœnobitas illos admiratio simul atq; lætitia ceperit. Nec iniuria quidẽ. Siquidem, ob eximias dotes et notissimus omnibus, et famæ iam celebris erat Vincentius, satisq; intelligebant ordini prædicatorio partum esse maximũ decus. Quare cũ ingenti gaudio, ac hi/laritate illum admiserunt, Quem tertio postmodũ die, qui dominicus dies fuit, Nonis Februariis, uestimentis illũ prædicatoriis induere annum agen/tem duodeuigesimum. Nihil autem illi initio sui tyrocinii fuit antiquius, q̃ et frequenter, et attente uitam et acta inclyti sui ducis Dominici me/morabilia legere, præ oculis habere, ac totis illum uiribus imitari. Et quia præcipue illũ sacræ theologiæ, et sanctarum scripturarũ incubuisse lectioni uidebat, quantum poterat, ei se similem præstare studebat præparãs sese, et iam tum muniẽs, ut suo tẽpore sacris esse utilis cõcionibus posset. Desidiæ aũt hostis acerrimus, ocium summa diligẽtia uitabat, et nequid inutiliter loqueretur, maxime cauebat. Sic aũt prudenter ipsum tempus diuidebat, ut partẽ orationib9, et cõtẽplationi daret, partẽ cũ cæteris in tẽplo diuinis offi/ciis impẽderet, reliquum studio, et scholasticis exercitationibus impartiret, nec ullã partẽ elabi uacuã sineret. In omnibus aũt summũ illi temperamen tum inerat, et modestia singularis, Humanitas in oẽs, mansuetudo eximia, sui cõtemptus pene incredibilis. Tãta igit̃ uitæ, ac morũ elegãtia omnes in sui amorem, et admirationẽ conuertebat. Doctrina uero tãtus habebatur, et erat, ut monasterii præfectus illi admodũ iuueni dialecticam, et philoso/phiam docẽdi munus demandauerit, Quod quidẽ onus libẽter admisit, et magna cum laude executus est. Tanta autem profitenti illi gratia erat, ue/nustas, et eloquentia, ut hac fama impulsi ex ipsa ciuitate septuaginta iuue/

B. Vincẽ. ad parẽtes suos.

B. Vincẽ. monaste/rium Diui Dominici ingreditur

Annũ agebat. xviii. quãdo monasterium ingressus ẽ

Quõ tp̃s diuideret.

nes præter cœnobitas suos ad eum cotidie audiendū accederet. Cū iam trie nniū tanto successu Valētiæ professus esset, cœnobii patres claritatē ingenii, et doctrinæ excellētiā admirātes īdignū rati diutius illū patriæ claustris cōtinere, Barchinonam miserunt urbem clarissimā, ubi nōnulli erāt ea tempestate insignes theologi, quorū fama celebris erat. Inde uero Illerdā missus est antiquā, et illustrē Cataloniæ ciuitatē, ubi tūc liberaliū disciplinarū studia florebāt. Tū uō theologiæ totū se tradidit, et breui tātū ꝓfecit, ut duodetriginta natus annos collegio uniuersitatis theologiæ magister adscriberetur. Sed iam scripserat insigne illud de dialecticis suppositionibꝫ opus annos quattuor et uiginti natus. Ex quo apparet, quātū ad eam ætatē profecisset. Sunt enim multa ibi egregia non solum ex media philosophia, sed etiā ex altissima theologia deprompta, quæ ab eo mirifice explicantur. Insignibus igit̃ theologiæ decoratus, et famæ admodū celebris a fratribꝫ, et amicis Valentiā reuocatus est. Cui ex nobilitate plurimi q̄dē officii gratia obuiam prodiere, perductusq; in urbē est ingēti cū honore, ac omniū plausu. Paucis uero post diebus urbis præsul, quiq; in ea magistratum gerebant, et primores eū ipēse rogarūt, ut sacras ī patria litteras sua, ac theologiā ꝓfiteri ne grauaret. Quibus (ut ei mos erat in oēs) benigne, ac humaniter est obsecutus, rogato prius, ac permittēte Arragonēsis prouinciæ præfecto. Confirmata est tū maxime in aīs hoīum de eo cōcepta opinio, miroq; successu ꝑ sex annos auditus est. Quo tēpore mos etiā illi fuit, crebro ad populū concionari. Quibus de causis tāta oīum in illū obseruātia creuit, ac ueneratio, quāta clarissimis doctrina, et sanctitate uiris præstari cōsueuit. Sūmus n. in utraq; re oībus, atq; admirabilis erat. Crescebāt hæc aūt in dies magis, ꝙ famæ celebritate cōcurrebāt ex finitimis ad eū ciuitatibus multi, ut uel cōcionantē audirēt, uel profitētē. Forte per id tēpus Valētiā uenit clarissimus uir ac illo seculo celebratissimus Petrus Cardinalis, cui de luna cognomentum erat, qui paulopost Clemētis successor, et Benedictus. xiii. fuit. Is legatus ad Carolū regē Gallorū ꝓficiscebat̃ missus a Clemēte Pont. Max. quē ꝓmouerāt fundis ad pōtificatū Cardinales, qui ab Vrbano. vi. desciuerant, ꝙ eū nō legitime creatū pōtificē aiebāt. Petrus igit̃ uirtutibus tātis, et fama Vincentii motus secū inde illū abduxit, et cū postea legationē obisset, ægre quidem a se dimisit. Siquidē illi mirifice afficiebat̃, et, ut diutius eo frueret̃, Romam decreuerat secū abducere. Sed uictus tandē Vincētii precibus in sententia nō ꝑmāsit, atq; Valētiā redire permisit. Multas uero, dū ibi esset, passus ē hoīum, ac dæmonū pariter īsidias. Dæmonū prius narrabo nōnullas, ut appareat q̄ prudenter, ac fortiter illas euicerit. Nocte quadam post celebratū in æde nocturnū officiū ad arā accesserat Deiparæ Virginis ibiq; toto pectore orōni erat ītētus, Venit ad eū antiquus hostis uenerabili specie

Suppositōnes editæ a B. Vincē.

Victoriæ beati Vincētii de antiquo hoste recesset.

Oratio dæmonis ad beatū Vincentium artificii pleā et luculētā.

barba usq; ad genu promissa, blandaq; illū, atq; dolosa (uti consueuit) oratione circūuenire conatus est. Et, Forte miraris aduentus huc mei causam inquit. Sola est pietas, et cōmiseratio tui, quæ me quidem ad hoc impulit. Atq; ut fidem uerbis, atq; cōsiliis (sicuti debes) meis adhibeas, Vides me inquit? Vnus sum ex patribus illis antiquis adeo celebratis, qui diu, dum uiuerem, Aegypti deserta incolui. Prius tamen, q̄ me in eam abderem solitudinem iuuenis omne uoluptatum genus experiri uolui. Nec mihi quicq̄ qđ delectare posset, denegaui. Postea uero q̄ animo pariter, et corpori ad satietatem indulsi, mea tum quidem mutata ratio est. Cœpi rem mecū diligentius consyderare, ac longe in posterum prospicere, qui finis esset futurus ni me ipse colligerem, ac recordarer hominē me esse natum. Non esse hic nobis perpetuam sedem. Alio migrandum. Serius, ocius unicuiq; moriēdum et actæ uitæ rationē reddendam. Cōtra uero pium esse deum, ac misericordem. Illius esse proprium ignoscere. Pœnitentem minime aspernari, atq; repellere. Finem igitur deliciis omnibus, ac uoluptatibus statui, meq; ad eā, quā modo dixi, Aegypti solitudinē cōtuli, quodq; optauerā, atq; sperauerā sum assecutus. Idem tu quoq; (siquid sapis) facere debes. Quæ nam est istæc intemperies, sic te affligere, sic macerare? Nec meminisse, iuuenē te esse, in diuite natū atq; opulenta domo, bonis affluentē omnibus, delicato corpore, Forma præstantem, et raris admodum animi, et corporis dotibus insignem? Tu etenim tanq̄ plenus annorū, ætate effœta, et tanq̄ in horas sis moriturus, sic tibi instas, ita te urges, ut de dei misericordia desperare penē uideare. Quare, si me audies, mitior in te fueris, et mutato in melius cōsilio, uoluptatibus, dum liceat, ac uitæ liberiori ꝓtinus indulgebis. Dein uero cū tua ætas in senium uergere incipiet, istam indues uitæ austeritatē, atq; duritiem. An forte putas, misericordiā dei spatio minui? aut auarā illius manū tempore fieri, ac non semper ad ignoscendū, quo nihil illi magis peculiare est, esse paratum? Tota erras uia, si aliter sentis. Nū tu oblitus es, q̄ se se ad hoc promptū, et facilem ore prophetico sit testatus, Quacūq; hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum, quas operatus est, nō recordabor? Differ igitur in aliud tempus ista facere, quæ nunc quidē suo minime tempore crudelis tibi nimium facis, ac iuuenili ætati parcēs in te demum mitior efficiare.

Beati Vincentii responsio.

Stupuit auditis his, atq; exhorruit iuuenis, tacuitq; aliq̄diu, dum se colligeret, et, quæ audierat maturius consyderaret. Intelligens autem uersuti hostis esse insidias, salutiferæ crucis primum signo se muniens, ac inuocato dei, et gloriosæ uirginis auxilio, ante cuius aram supplex adstabat, in hæc demum uerba prorupit. Abi, quo dignus es ueterator infande, cū tuis istis miserrime omnium fallaciis. Putas ne tuis posse me capi dolis? Nescis adesse seruis suis deum, ac præsenti ope tueri? Adest ille mihi, et aderit semꝑ

cui non senilem tantum, sed et iuuenilem ætatem, meas denique omneis cogitationes (ut te non præterit) iandiu dicaui. Dæmon, ubi uidit, male rem sibi cessisse, nec potuisse suas latere insidias, edito ingēti eiulatu repēte euanuit. Alia quadā nocte orabat ante redemptoris nostri cruci affixi uenerādam imaginē, uenit ad eū tanq̄ æthiops pestifer serpēs, et Heus tu inquit, tibi persuades, te admodum deo esse acceptum, ac posse cœlum scandere? Falleris demens. Tot ego laqueos tibi, tot insidias paraui, ut diu non possis illas euadere. Ad quē magnus Christi miles signo crucis ipsi hosti tremendæ continuo armatus, et heus tu inquit putas ne me istis posse minis terreri? Nihil est, q̄ te timeam, donec mecum Christus est. Tunc diabolus, Nō perdurabis inquit. Nihil est difficilius, q̄ usque ad exitum uitæ seruare cōstātiam. Tunc Beatus Vincētius. Ille, qui dedit, ut inciperem, dabit quoque ut pergam, et perseuerem. Victus his dæmon inde continuo fugam arripuit.

Tentatur iterū a dæmone.

Legebat forte nocte quadam diui Hieronymi opusculum, q̄d de beatæ mariæ uirginitate perpetua scripsit, eamque rogare cœpit, ut et ipsā posset, illa opitulāte, uirginitatē seruare. Tunc uocem audiuit. Nō omnibus hoc datum est, nec fies tu uoti compos, nec diutius ista laude lætabere. Miratus unde uox illa esset, ipsam uirginem obsecrauit, ut sibi quis autor fuisset indicaret. Affuit illa, et supplicem suum cœlesti præsentia solata est multo splendore cubiculū ingressa, Docuit illas esse antiqui hostis insidias, quas minime formidare deberet pollicita, sese nullo tēpore illi defuturam. Sed non cessabat humani generis certissima pestis modos excogitare, quibus illū ex alta mēte, tanq̄ ex arce quadā deiicere, ut eximiam corporis, et animæ illi mūditiā erriperet, quod quidem ex eo quod nunc sum relaturus uel maximo constabit.

Rogauit gloriosam uirginē, ut eius ope uirginitatem cōseruaret.

Accendit ille insano amore formosæ admodū cor mulieris, ut Vincentium deperiret, quæ cum diu ardorem eiusmodi passa fuisset, et ægritudo quotidie magis inualesceret, nec iam ferre diutius posset, ac rem celare, dies noctesque anxia erat, et assidue cogitabat, quonam pacto libidinē suam posset explere. Similauit igitur ægrotare sese, ac doloris nescio cuius acerbitate torqueri. Lecto affixa ingenti æstu agitabat. Acciti medici nullam corporis ægritudinem inueniunt, et tamen dolor magis ac magis inualescere uidebatur. Res in stuporem demum conuersa magnam iniecit domesticis solicitudinem, ne doloris magnitudine confecta deficeret. Monent, ac hortantur, ut delicta sua confiteatur, inde forte remedium inuenturam. Laudat illa consilium, et acciri cōtinuo beatum Vincētium iubet. Venit ille, et remotis arbitris eam solatur, ut bono animo sit. Hortatur ut spem suā in deo reponat, non defuturum eius auxilium, modo audacter delicta sua cōfiteatur, et illi reconcilietur, Nullam fore dolori tanto medicinam efficaciorem. Illa pudore ingenti suffusa flammas suas maxime quidem detegere

Ingēs antiqui hostis dolus.

cupiés non audebat, et unde inciperet, non inueniebat. Demũ nimia ui ardoris compulsa mentis arcanũ illi aperuit multisq; uerbis eũ rogauit, ut sui misereretur diu satis tantum ignem occultasse, non potuisset diutius. Frustra sibi quæsita remedia, nullũ amplius reliquum esse, nisi quod ipse continuo, si uellet, præstare posset, Se sui corporis illi copiam facere, Ne gaudia sperneret, quorum nullus futurus esset conscius, et hæc dicés corpus suum continuo nudauit, ut forma insigni, ætate uiréti, loco, et opportunitate inuitatus, atq; allectus rem patraret. At Christi egregius, ac strenuus miles fœditate rei grauiter offensus, et impudicæ fœminæ turpitudiné abominatus, et audaciam, blandientem a se illã, et paranté illecebras reppulit uerbis, quæ tantæ rei fœditas exigebat, et abiit. Infœlix illa sibi nõ successisse uidens pudore ingenti confusa initio, postmodũ uero doloris impatiens, q se adeo præter spem neglectam, et obiurgatam cerneret, ira exæstuans uoluit exclamare, tanq̃ ille uim sibi afferre uoluisset, sed præclusit illi uocem deus, nec passus est, tantam innocentissimo uiro notam inuri. Vt uero turpitudinis illa suæ pœnas, et audaciæ tãtæ lueret, Dæmon idem, qui cor illius adeo infederát, corpus etiam mox inuasit. Quod ubi compertũ est, acciti sunt continuo, qui de corporibus obsessis fugare dæmones consueuerunt, At nihil proficiebãt, Affirmabatq; diabolus ille, a nullo se posse inde pelli, nisi ab eo qui positus in igne combustus non fuerat. Territi domestici, atq; uerborũ ambage obstupescentes insignem fama, et sanctitatis opinione Vincentiũ adeunt, Narrant, quid statim post eius discessum acciderit, et rogant ut redeat, ac laborãti opem ferat. Cogitauit ille quidem aliq̃diu, an iret. Demũ ne se durum in re tam triste præter consuetudinem suam, ac inexorabilem præstaret, adiit illam, deum precatus, ut eius miseretur. Vbi uenit, cũ ingenti eiulatu Dæmon inquit, Venit ille, qui medio in igne ignem non sensit. Hinc ergo mihi nunc abeũdum est. Quibus dictis cõtinuo discessit. Quæ res quidem opinionem sanctitatis mirum in modũ, ac omniũ uenerationem in illum adauxit. Simile huic factum referam. Fraude quorũdam famæ illius insidiantiũ speciosa meretrix in eius cubiculũ, dum ipse in ecclesia rei diuinæ uacaret, introducta est. Cuius inopinato aspectu cõtinuo territus, ac suspicatus sub muliebri forma dæmoné latere, in eum acribus exté plo conuiciis inuectus est. At illa (ut erat) fœminam se esse affirmãs, ac ingẽti illius amore correptam tentasse iam sæpius, siquo pacto fieri posset uoti compos, Nunc demũ oblatam sibi oppotunitatem, ac insciis omnibus eius cubiculum esse ingressam, Rogare, ne se sperneret, ne spem suam irritã faceret. Exarsit in iram beatus Vincentius, et grauissimis uerbis inuectus turpitudinem suam illi obiectare, et miseriam cœpit, hortatus, ut iam resipisceret, nec ultra diaboli laqueus esset. Multa præterea his adiecit, q̃bus illa q̃dé

adeo

Vide miram beati Vincétii fortudinem atq; cõstãtiã.

Dæmoné depellit.

A fœmina mire solicitat.

adeo cõmota est, ut ubertim flere cœperit, ac ueniam rogare. Adiecit quoq; quorum fraude, atq; cõsilio tantum facinus tentare ausa esset, pollicitaq; e, se cõtinuo lupanar egressurã, ac deinceps pudice uicturã, Quod et fecit. Ita capta est, quæ ue nerat, ut caperet. Discedenti autem illi beatus Vincentius diligentissime iussit, ne cui rem panderet, ac præcipue illorum nomina reti/ceret, quibus autoribus tantum facinus attentarat. Sed illa quidem silere non potuit, nec tantæ uirtutis laudem latere diutius passa est. Iam Petrus Cardinalis, quem missum fuisse legatum a Clemente pontifice maximo, ad Regem Gallorum, paulo ante diximus, defuncto Clemente promotus ad pontificatum fuerat, cui Benedicto.xiii.nomen fuit. Commorabatur is Auinione, quæ clarissima Galliæ ciuitas est. Is, quia Vincentiũ optime no/uerat, motus constanti fama illius, ac nominis celebritate, quæ ad summũ iam creuerat, accitum ad sese nõ solum dignũ duxit, cui Romanus ponti/fex delicta sua confiteretur, sed etiam sacri palatii esse magistrum iussit. Est autem id quidẽ magisterium ecclesiæ romanæ dignitas insignis, et quæ diui Dominici ætate cœperit, ad quã primus ille promotus est, mosq; ex eo inde permansit, ut illustris ad eam theologus aliquis promoueatur, ex illorũ nu/mero, qui sub diui Dominici uexillo militant. Quia igitur urgẽte pontifi ce munus detrectare nõ potuit, suscepit quidem, et magna cum laude exer/cuit, Sed uitæ formulam prioris cõstanter retinuit, nec suam ueterẽ in legẽ/do, et concionando cõsuetudinẽ omisit. Miro studio prodesse cunctis ma/xime studebat, inq; ea re plurimũ proficiebat, quæ quidem amabilem illũ omnibus, et admirabilẽ faciebant. Agitabatur aũt ea tempestate christiana respu. diro scismate, cum tres uno pontifices maximi tempore extarent, Be nedictus, quem modo diximus. xiii. Gregorius. xii. et Ioannes. xxiii. Quæ res ingẽtem ecclesiæ rebus perturbationem afferebat, atq; perniciem. Qua re christiani principes non esse ferendum diutius et iam consulẽdũ rati, cõ/cilium salubriter ad Constantiam Germaniæ præclaram urbẽ indixerunt, Vbi quidem cõmuni patrum cõsensu sese abdicare pontificatu iussi sunt, quicũq; id fastigium usurpabant, cum Martinũ Quintũ ibi promouissent Gregorius, et Ioannes, non difficulter admodũ paruerunt. At Benedictus qui se putabat legitime promotũ, diu quidem, ac pertinaciter restitit, et cæ/teris nõ audentibus ea de re pontificem alloqui, ac suadere, ut ecclesiasticæ concordiæ consuli pateretur, et nouo pontifici cederet, q; illũ sciebant, tali suasione grauiter offendi, solus beatus Vincentius audenter illum in hunc ferme modum allocutus est. SI MAGIS SPECIOSA dictu, et blandiẽ/tia tibi, q̃ uera loqui, et utilia non christianæ reipu. solum, cuius præcipua cura gerenda est, sed etiam tibi dicere uelim, in promptu sunt, quibus tibi placere possim, ac te in ista sententia magis confirmare. Verum, ne ita fa/

Impudicã mulierem pudicã reddit.

Att.

Sacri pala/tii Magi/ster a pont max. cõsti tuitur.

Tres uno tẽpore põ/tifices ma/ximi.

Oratio lu culẽta beati Vincen/tii ad Bene dictũ pon tificẽ max

ciã ratio suadet, et publica monet utilitas, tui præterea respectus, cuius mihi peculiaré habendã esse curã intelligo, qui tuã mihi salutem, et animam cõmisisti. Nec debeo suspicari, ne te offendam, si ea, quæ recta sunt, quæq; res postulat dixero, qui me libenter quidé, et attéte semper audieris. Non te latent, quæ in proximo Constãtiensi Concilio acta sunt, atq; decreta, quæ si tu pulsis affectibus mature cõsyderes, eiusmodi esse facile intelligis, ut nõ sit opus longa oratione tibi ostédere, quid sit agendũ. Vides, summo cõsensu eorũ, quibus christiana cõcordia, et religionis tranquillitas curæ imprimis esse debet, et qui possunt, nouũ, atq; legitimũ uobis subrogasse pontificem cum plures ecclesia nõ posset pati, nec deberet. Cessere iam duo non minus fortasse, q̃ tu, inuiti, necessitati demũ, et rationi obtemperãtes, et laudantur ab omnibus, ꝙ pertinaces desierint. Tu tertius restas, qui quanq̃ legitime magis uidebare magno complurium cardinaliũ, Galliarũq;, et Hispaniarũ consensu promotus, attamen, quia in perniciem ecclesiæ infandã uertebat numerus eorũ, qui fastigium istud inuaserant, necesse fuit, in mediũ cõsulere, utq; facilius omnis sedari dissensio posset, utilius fuit, omnes potius, q̃ parté tollere. Iam pontifici nouo parebũt omnes, tãq̃ uero, atq; legitimo. Tu proculdubio adulterinus habebere. Qué sit finem res habitura si forte (quod deus auertat) pertinax esse uolueris, te magis cogitare uelim, quã ego

Att. dicere. Multo certe utilius fuerit, anteq̃ maior aliqua necessitas ingruat cedere rationi, cedere tempori. Dura fortasse res, atq; indigna, ac pene intolerabilis uideatur tanto deiici fastigio quenq̃. Fateor equidé. Sed quid agas, ubi uis, ubi ratio, ubi necessitas cogat? Nõ tibi dedecori hoc futurũ est. Aliter cõsuli rebus cõcussis, aliter sedari tanta tempestas minime potuit. Qua-

rationes cõcludit. re si me quicq̃ sapere putas, et me tibi bene uelle, aut mihi unq̃ obtemperã dum arbitratus es, patere iam si nõ æquo, ac forti animo consultũ rebus ecclesiæ, quod cum feceris, tuis quoq; proculdubio consulueris. Adeo mouit eius oratio pontificem, ut ostéderit nõ multo post grauissimũ ac saluberrimum illius cõsiliũ se uelle sequi. Quod ne postea faceret magnitudo rei, cum multos haberet Cardinales, aliosq; summos uiros qui cõtraria suadebant, effecit. Magnos Vincẽtius inter hæc labores pertulit missus in tanta ecclesiæ tempestate ad multas Galliæ et Cathaloniæ ciuitates. Quare ingẽtibus quoq; curis ob eam rem obrutus dies noctesq; angebat, cum tantam in componendis rebus difficultaté cerneret. Inde credo ex animo í corpus ægritudo illa transiit, quæ tanta quidem per cõtinuũ triduum fuit ut multi nõ surrecturum amplius crederent. Nocte uero tertia dum ingẽti curarũ æstu propter infelicem ecclesiæ statũ fluctuaret, quãq̃ grauiter ægrotabat, orationi se tradidit in qua præcipue opé laboranti ecclesiæ poscebat. Affuit orãti Christus multo cum lumine, et familiari admodũ oratione recreauit,

atq; solatus est, hortatus, ne timeret aut præsentē ægritudinem, aut ecclesiæ tempestatem, quæ mox sedanda esset, iussitq;, ut relicto Benedicto aposto/licum gereret officium, ac deinceps populorum Galliarū, et Hispaniarū utilitati suis concionibus cōsuleret. In scelere hominum, quæ maxime uige bant, inueheretur, et identidem moneret, propinquum esse extremi iudicii diem. Prædixit quoq; futurum, ut in finibus terræ consumatis, quæ illum agere uellet, diem suum feliciter clauderet. Sed ante passurū multas impro/borum quorundam insidias, quas ne formidaret, pollicitus est, se ubiq; illi affuturum. Quibus dictis leniter manu, ut indiciū esset magnæ familiarita tis, faciē eius demulcēs abiit. Mire aduentu, et sermone redemptoris recrea/tus omni ægritudine, ac langore iam liber, et sospes, ac si nunq̃ ægrotasset, e lecto surrexit. Cum aūt a Benedicto pontifice ueniam abeundi posceret, ac difficulter impetraret, ꝙ quanto sibi usui Vincentius foret, et quantifacien dus esset, intelligebat, et in numerum quoq; Cardinaliū optare illū uellet, ne discederet, Narrauit ei Vincētius, quæ sibi Christus mandasset. Vbi hoc audiuit Benedictus, quanq̃ uel sic ægerrime ferebat, illū a se disiūgi, permi/sit tandem ut abiret. Auinione igitur euangelizare incipiens, et inde profe/ctus nō solum in ciuitatibus, et castellis, sed etiam in locis agrestibus idē fa/ciens longa peregrinatione peruenit in Cathaloniam, in qua totum bien/nium mansit sermone potens, et mirificis operibus insignis. Sed nō defue/re inuidi multi, et maligni eorum, quæ dicebat, interpretes, qui apud eundē pontificē illum accusarūt, ꝙ noua quædam, et insolita disseminaret. Qua/re litteris apostolicis iussus est, certiorē continuo facere pontificem ipsum de iis, quæ de imminēti iudicio uulgauerat. Scripsit igitur libellū, qui extat, et ad ipsum pontificē misit, eiusq; cēsuræ subiecit. Sed nihil in eo dignum reprehēsione inuentum est. Quam torrēs illi facundia, q̃ potēs, et efficax, multa esse indicio queunt, sed illud imprimis, ꝙ non modo mali christia/ni eius oratione moti priorē uitam abominātes ad rectum impellebantur, sed etiā iudæi, et gentiles plurimi, tantaq; uerbis illius uis inerat, ut cū in fla/gitiosos homines in suis concionibus acerrime inueheretur, multi publice ante illius suggestum prostrati sceleribus suis ueniā precarent. Illud quoq; hoc indicat, ꝙ in omnibus fere concionibus populo lachrymas excutiebat Sed tum præcipue uberem fletum, et sibi, et auditoribus excitabat, uel cum de Christi passione sermonē habebat, uel cum de pœnis inferni, et extremo iudicii die disserebat. Memoria erat tenacissima, et prope diuina. Nihil dice bat uel castigādo, uel suadendo, uel confutando, quod diuinæ scripturæ, ac sanctorū doctorū testimoniis abūde nō cōfirmaret. Omniū uero, quæ le/gerat, sic memor erat, ut scientiarū, et autoritatū, eorū omniū, qui in diui/nis a condito orbe scripsissent, et exemplorū diuinus thesaurus haberetur.

Christus beatū Vincētiū ægrotē alloquit̃ Multa illi Christus prædicit.

Vix a Be/nedicto pō tifice max. abeūdi fa/cultatē im/petrat.

Apostoli/cū munus ut illi xp̄s mandarat aggredit̃.

Mira eius facundiæ.

Diuina il/lius memo ria.

Tanti autem erant, quæ ex eius ore fluebãt, ut non deessent, qui cũcta conscriberent, ut etiam posteritati prodessent. Quo quidẽ factum est, ut illius diuini sermones in multa uolumina digesti sint, ex quibus nonnulla etiam in Italiã peruenere, et per multa loca diffusa sunt. Esse tamen illa tanq̃ umbram eorum, quæ ab eo dici solerent, affirmabant ii, qui concionãtẽ illum audierant. Tam uero acri, tam uehementi erat in iudæos ingenio, tãtus, ac tam copiosus disputator, sic illis sanctarum scripturarum sensa recludebat, ut in diuersis Hispaniæ urbibus supra quinq; et uiginti millia ex illis ad fidem Christi conuerterit. Gentiliũ uero, quibus per id tempus abundabat Hispania ingentẽ quoq; numerum, utpote octo millium. Sed ex iudæorũ conuersione maior utilitas. Ex iis enim permulti sunt inuenti non solum in lege Mosis, uerum etiã in liberalibus disciplinis eruditissimi, qui magno usui christianis fuere, qui uel ipsi, uel eorum liberi ad ecclesiasticas etiam dignitates admissi sunt. Non minus efficax in sedãdis quoq; odiis, atq; discordiis fuit. Hæc illi ꝑcipua fuit cura. Quare nulla fuit urbs, nullus deniq; locus, unde prius abscesserit, q̃ illas prorsus sedauerit. Moti illius diuina oratione cum de remittendis iniuriis sermonẽ faceret, prosiliebãt in medium, quibus cædem suorum passis, et uulnera tenacissima odia, et diuturnæ inimicitiæ insedebãt, largo fletu clamãtes, sese ad ignoscẽdũ paratos. Prodibãt acciti aduersarii, atq; in cõspectu populi mutuis amplexibus, et osculis flẽtibus quicũq; aderãt, ingẽti dulcedine tacti iungebantur, ac recõciliabant. Habebat secũ paratum semper notariũ publicum, qui rite hæc omnia conscriberet. Meretrices, lenones, pyratæ, latrones, homicidæ, ꝓditores, et id genus homines ad .xl. millia a scelerosa, et dedecorosa uita retraxit, et ad publicam quoq; pœnitentiam impulit. Numerus quidẽ christianorũ, quos illũ a turpitudine uitæ, ad rectam uiuendi normã retraxisse perhibẽt, centum et amplius milliũ fuisse accepimus præter Iudæos, atq; Gẽtiles. Nec mirari q̃dem oportet, cũ tot, ac tantis præditus, ac diues esset dotibus, sanctitate uitæ ac morũ integritate inenarrabili, eloquentia et splẽdore sermonis cum suauitate, ac uenustate incredibili, crebritate sententiarũ, et grauitate eximia, rerũ oĩum, doctrina et memoria pene incõparabili. Quæ uero dicebat miracula plerũq; sequebant, et mire cõfirmabãt. Taceo alias pene inumerabiles uirtutes, quæ ipsæ per se uolumẽ exposcerẽt. Vox aũt illi, quæ maximũ dicẽti decorẽ, ac leporẽ addebat, adeo sonora, et cõmoda fuit, ut nõ minus apte quomodocũq; opus erat, illa uteretur, q̃ soleat facilem equum peritus sessor. Illud quoq; miraculi uice erat, ꝙ eum cõcionãtẽ etiã remotissimi ita quidem audiebant, ut propinqui. Contigit etiam hoc illi diuinum munus, ꝙ de apostolis traditum est. Nam apud quancunq; linguam et nationem concionaretur, sic quidem intelligebatur, ac si in ea gente natus esset.

Scripti eius sermones dũ concionaretur.

Ingens numerus Iudæorum et gentilium quos ad xp̃i fidem cõuertit.

Att.

Att.

et educatus. Hoc autem Galli affirmabant, Anglici, Britones, Teutonici, atq; Italici generis homines. Non ab re futurum, nec iniucundum puto, si gentes, quas concionando peragrauit, in compendium redactas cursim enumerauero. Hæ igitur sunt. Cathalonia, Regnum Valentiæ, Arragonia, Gallitia, Portugallia, Nauarra, Gallitiæ uero partes, quem Comitatū Tholosanum dicunt, et regio, quam Linguam uocant anserinam, ac Delphinatum. Tota deniq; (ut hic omnia complectar) Hispania. Auinio præterea cum finitimis ciuitatibus, Sabaudia, Aruenia, Burgundia, Lugdunensis regio, atq; Suturia. Ad insulas etiam transfrectauit, quas posteri Maioricam et Minoricam nūcuparunt, Prisci Baleares appellarunt. In Britaniā quoq; nauigauit, quam nunc Angliam dicimus, precibus Henrici adductus, ubi totum biēnium mansit, Quo in tempore totam insulā peragrauit. In qua uberrimum fructum cū immortali laude retulit. Per id tempus ducis Britanniæ uxor, quæ sine liberis erat, nec unq̄ conceperat beatum Vincētium rogauit, ut suis apud deū precibus opē sibi ferret, ne perpetuo sterilis esset. Facta est uoti compos. Nam ubi ille eius uterum cruce signauit, fecundam reddidit. Peperit filios, quorum unus fuit Petrus uir summus, et præclaris dotibus insignis, qui dux Britannorum fuit, quiq; legatos postea Romam ad pontificem max. cum multis millibus aureorum misit, ut beatus Vincentius catalogo sanctorum inscriberetur. Sed et aliæ complures fœminæ eodem modo illius ope steriles esse desierunt. Sanitatem plurimis ægrotantibus ubiq; in eadem insula restituit. In urbe autem Venetēsi paralyticum, qui decem et octo annos eo morbo laborauerat, cum partes corporis multas cruce signasset, incolumem reddidit. Venit quoq; in Italiam, et cū totā regionem Pedemontanam perlustrasset, usq; Genuam Liguriæ urbē peruenit. Erat illi in animo ad alias quoq; Italiæ urbes accedere, nisi regis Hispaniæ nunciis fuisset in Hispaniam reuocatus. In suis autem peregrinationibus tempus ita dispensabat. Nocturnæ quieti quinq; horas, reliquam noctis partem lectioni, ac orationi dabat. Mane altaris sacrum cum cantu celebrabat. Dein sese ad locum ubi a populo concionaturus expectabatur conferebat. Postq̄ finem fecerat, ut populi satisfaceret uotis, manus illi præbebat osculandas. Aegros sibi oblatos signo salutiferæ crucis sanabat uerba illa de euangelio proferens, Signa autem eos, qui crediderint in me, hæc sequentur, Super ægros manus imponēt, et bene habebunt. Dein adiiciebat, Iesus Mariæ filius mūdi salus, et dominus, q̄ te traxit ad fidē catholicā te conseruet, et beatum faciat, et ab hac infirmitate te liberare dignet, Amē. Aegrotis huiusmodi horæ dimidium impendebat. Prandebat deinde, ac parce admodum, et plerunq; piscibus uescebatur non alio studio coctis,

Gentes recensentur, quas cōcionādo peragrauit.

Ex sterili fœcūdā reddidit ducis Britanniæ uxorē.

Miraculū.

Italiam ingredit.

Att.

Verba, q̄bus i sanādo ægrotos utebat

atq; paratis, q̃ consueuerint Fratribus apponi. Concionandi morem tam etsi antea quoq; non spreuerat, attamen diligentius inchoatum, atq; uehementius a. xxxviii. ætatis anno in. lxxv. qui fuit eius uitæ terminus, produxit. Ab ingressu monasterii usq; ad obitum suum ab esu carnium constanter abstinuit semper uno ferculo contentus. Vinum multa dilutum aqua

Att. bibebat, et bis tantum, aut ter ad summum, quod inter alia in eo fuit obseruatum, bibere constantissimus illi mos fuit. Duos et quadraginta annos, ex

Ieiunia. b. Vincētii. ceptis diebus dominicis, totos ieiunauit, bisq; semper in hebdomade, idest quarta, et sexta (ut dicunt) feria solo pane cibo, et haustu aquæ uescebatur. Nec ieiunia hæc nisi ægritudine impeditus omisit. Duob9 et uiginti annis quocunq; iret, equo nunq̃ usus, solo contentus baculo. Deinde uero crure debilitatus asello uectus est. Ex quo euāgelizare cœpit, aut sarmentis indormiuit, aut paleis, aut modicæ lanæ sacculo iisdem indutus uestibus, quibus per diem induebatur. Nec patrum adhortatione cum ægrotaret, aut

Att. medicorum mollius dormire uoluit. Aiebat enim strenuos etiā milites delicíis effœminari. Ab adolescentia item sua usq; ad uitæ finem singulis noctibus flagello ex funibus facto corpus macerabat, neq; hoc etiam ægrotās omisit. Quod si ipse per ægritudinem non posset, rogabat sibi magis familiares Fratres, ut ipsi operam sibi talem præstarent, seq; ita illis uerberandum præbebat, ac per Iesum Christum illos obtestabatur, nec se q̃ ægrotaret, remissioribus uerberibus cæderent. Habuit autem deuinctissimos sibi de suis consectaneis quinq;, quorum familiaritate, et consuetudine magis utebatur. Eorum hæc sunt nomina. Petrus Muia, Ioannes de Pulchro prato, quem ipse studiis bonarum artium Tolosæ uacantem ad monasticam prædicatorū uitā pellexit, Raphael Cardona, Gottifredus Vlanes ac Petrus Cerdan, Quorum postremi duo non solum concionatores optimi fuerunt, sed etiam post obitum miraculis claruerunt. Cum autem magna semper eum multitudo, quocunq; iret, sequeretur, excogitauit, quo magis adhuc ad dei cultum mira dulcedine omnes accenderentur multi erāt in comitatu sacerdotes, quos ex diuersis locis ipse delegerat qui pœnitētum cōfessiones audirēt, aliosq; id genus compluresi, qui epistolas, qui euāgelia, canerent, qui præterea chorum cantu celebrarent, dum rem diuinam facerēt. Organa quoq; habebat, ut maiore cum uoluptate, ac suauitate omnes sacris interessent, atq; ad colēdum, et laudandum deum magis alliceren

Pœnitētes in comitatu publici tur. Et quia multi simul erant, quibus publicam pœnitentiam indixerat, eos iubebat post solis occasum, quocunq; in loco esset, supplicationes celebrare canentes hymnos, quos illis ipse composuerat, ac flagellis sese nudatis humeris cædentes, utq; adiicerent. Hæc sint in memoriam passionis, domi

ni nostri Iesu Christi, et in remissionem peccatorum nostrorum. Quod cum fieret, tantus excitabatur omnibus fletus, tantus in cordibus commissorum dolor, sic omnium mentes erga deum inflammabantur, ut locorū quoque incolæ his accēsi uirū sanctissimū frequētes sequerent, quorum multitudo paulatim in tantum creuit, ut decem millium aliquando numerum impleuerit, et quod multo magis mireris, Fama uiri tanta iam erat, atque celebritas, huius preterea tāti comitatus uisendi populorum omnium cupiditas, ut ad spectaculū aliquādo ad octoginta hominum millia cōuenerint. Mirum illud quidē est, quod cū in frigoribus, atque in pluuiis flantibus etiam uentis, qui publicam pœnitentiam, quam diximus, agebant, corpora sua nudarent, nullus tamen ob eam rem in ægritudinem inciderit. Verum ut in tanta multitudine suo ordine cuncta gererentur, nec deessent necessaria, quum uarii quidem hominum gradus, mulieres quoque interessent, uiros ex toto numero quosdam selegit ætate, prudentia, et autoritate præditos, quibus curæ esset, et cibos parare, et per hospitia, ut conditio, et sexus poscebat, distribuere, ac cætera prouidere, quæ necessaria uiderentur. Hac de causa sancti uiri suasu plurimis in locis monasteria et Xenodochia (quæ hospitalia uulgo dicuntur) extructa fuere. Quoties uero sacrum altaris, quam missam dicimus, celebrabat prius quam sacratissimum Christi corpus manderet, ac sanguinem biberet, tanta illi uis lachrymarum effluebat, ut quicunque cernerent, nō possent et ipsi a lachrymis temperare. Elemosinas sociis suis diuidebat. Siquid superabat, pauperibus errogabat. Oblatam pecuniam non accipiebat ipse, nec a suis accipi uolebat, nec quicquam habere, nisi quod in cotidianos usus necessariū uideretur. Quod Biterrenses ubi scierunt (est autem Bitteræ oppidum Galliæ) aureos .xxx. illi offerentes per sacrosancta Christi, et Mariæ uirginis nomina illum obtestati sunt, ne recusaret accipere. Motus ille obtestatione tam sancta mandauit quidem uni ex suis, ut acciperet, sed postmodum inter pauperes diuidi iussit. Nullum erat illi in carpendis, et castigandis uitiis discrimē. Quare nec principibus uiris parcebat, nec iis, qui quacunque ecclesiastica dignitate illustres essent, si quid dignum reprehensione uidebat. Sed in ecclesiasticos ea tamen modestia erat, ne in flagitia illorum publice inueheret, sed conuocatos secreto in loco redarguebat, quantum res poscere uidebatur, et cōmonefaciebat. Verum nequis forte uana opinione motam esse tantam mortalium multitudinem, ut sic eum sequeretur, putet, et eius peregrinationes caruisse miraculis, quædam ex multis commemorabo, ne et nimium crescat uolumen, et ea tamen, quæ tum memoria, tum admiratione digna sunt, non penitus prætereantur. Discesserat ex Vico ciuitatis Cathaloniæ Beatus Vincentius, ubi Ciues

Att.

Comitatus aliquādo .x. millium.

Att.

Quā uberim fleret, cū sacrificabat.

Quā libere in uitia oīum ordinū inueheretur.

qui grauissima odia, et inimicitias inter se exercere solebant, ad concordiam reuocarat, et Barchinonam petebat. Peruenit ad tabernam meritoriam, quam quidem Latonam incolæ uocant. Ii, quibus erat cura prouidendi uictui necessaria cauponem interrogant, quid panis, quid ciborum habeat. Respondet esse sibi tantummodo farinæ modicum, ac uini acescentis. Iubent ex farina confici panes, quot possunt, Vinum in aliud uas ligneum transfundi, quod potatoriã uocãt, quo in campestribus uti locis in eo comitatu solebãt, ut commodius uinum apponi conuiuis posset. Caupo igitur panes quindecim parauit, et uinum in potatoriam hausit. Vbi iussi sunt omnes discumbere (erant autem ad tria ferme hominum millia) pani et uino sanctissimus uir benedixit. O rem omni stupore dignã. quindecim panes, et modicũ uini, quod benedictione tali in optimũ conuersum est, tantæ multitudini abunde suffecit. Illud quoq; non minus mirandum, quod postero die secutum est. Caupo, ut farinam, et uinum coemeret, erat ad urbem concessurus, cum uidet arcam, in qua farinam seruabat, et dolium simul optimo plenũ uino inuenit, Qui rei magnitudine attonitus in publicum exiliit, et quibusdam ea iter facientibus id narrauit, et farinam, uinũq; diuinitus missum stupẽtibus illis ostendit. Cuius rei fama cõtinuo passim diffusa ẽ. Sed multo maius, qđ nũc sum relaturus. Diuerterat in quandam Galliæ urbem eius regionis, quam linguam anserinam uocant. Erat ibi ciuis quidam admodum locuples, qui summis precibus a beato Vincentio impetrauit, ut apud se, q̃diu ibi foret hospitaretur, Neq; enim monasterium in ea urbe prædicatores habebãt. Morem illi gessit uir sanctissimus. Habebat is uxorem iuuenem, et formosam, ac præclaris dotibus insignem, sed quæ certis temporibus furore corriperetur, et tunc forte furebat. Beatus illi Vincentius benedixit rogatus. Visa est ad mentem redisse. Nam cessante furore erat cordatissima. Mandauit igitur illi uir, ut prandium interim pararet, dum beatus Vincentius concionaretur, et solam cum ancillis domi reliquit. Sed ad maiorem serui sui gloriam dei permissu factum est, ut repente solito furore correpta filium infantem interemerit, et partem coxerit. Reuerso circa prandii horam domum uiro narrat in promptu esse omnia, et se nunq̃ lautiores parasse cibos, et partem in cœnam seruasse. Quærit Vir, quasnam epulas. Carnes inquit. Accusauit illius incuriam, et obliuionem, q illi mãdasset, ut pararet pisces, quia carnibus uir sanctus non uesceretur. Attamen sibi iussit afferri, quod in cœnam seruauerat. Videt infelix infantis cæsi membra, Tollit magnum cõtinuo clamorem, peremptum esse filiolum suum hanc se ex benefactis, et hospitalitate sua mercedem a deo consecutum, et in absentem sanctissimum uirũ Vincentium conuersus, sic ne inquit

Ex. xv. panibꝰ et modico uini tria millia hominum satiauit.

Att.

O nimis horrendũ.

Att.

Miraculũ.

hospitem tuum Vincenti remunereris, hæc mihi charitatis in te meæ præmia rependis. Continuo nunciata beato Vincentio res est. Nihil turbatus ad hospitē redit. Iubet afferri sibi cæsi pueri membra, et ait, In nomine domini Iesu Christi filii tui summe deus sicut infantē istum creasti ex nihilo, et sic a matre interfici permisisti, ita clemētissime domine eūdem uitæ restitue, et flexis genibus breui oratione habita suis locis membra composuit. (mirabilis deus in sanctis suis) coniuncta sunt illa continuo, et uita est puero stupentibus omnibus restituta. Ita ex mœrore ingenti incredibilis repente lætitia exorta est. Non est huic absimile, quod nūc referam. Alia quædā mulier infantē habebat. Is obiit. Detulit ad beatum Vincentium spei, ac fidei plena. Nec eam fefellit opinio. Admiratus illius fidem beatus Vincētius cruce frontem pueri, ac pectus signauit, et conuersus ad matrem dixit. Abi mulier, puer dormit, ac deo gratias age. Nā priusq̄ domus tuæ limen attingas excitabitur. Ita quidem factum est. Prius enim q̄ domum ingrederet, mouere se infans, et uagire cœpit, et mammam quærere. Ita in cōspectu numerosæ multitudinis, quæ ad spectaculum conuenerat, et stupētis ubera sugere cœpit. Nec illud prætereundū est, quod in agro ciuitatis Darturiensis, quæ urbs Cathalonorū lingua traiguerra dicitur. Erat in turba, quæ beatum Vincentium sequebatur ex Gallia cisalpina, quam Lombardiam nūc dicimus, quidam iuuenis deum quidē, quo norat affectu, et poterat, colens, sed rudis admodum, et plus æquo simplex. Is proxime audierat beatū Vincentium narrantem fuisse aliquādo ab inclyta uirgine Margarita diabolū sub humana specie superatum, et pedibus conculcatum. Optabat iuuenis desyderio ingēti pellectus talem sibi certaminis occasionem dari, ac eodem modo diabolum offerri. Cupiditate eiusmodi pugnæ accēsus, et plenus minarum exit in prædium quoddam, ubi seges erat matura messi. Ibi solus et latitans o si mihi hoc in loco inquit hostis ille generis humani teterrimus detur et luctari cum eo possim, quibus eum afficiam modis, quot pugnis, quot calcibus onerem? Certe uincam et ego, atq; conculcem. An mihi sit minus uirium q̄ illi fœmellæ uirgunculæ olim, a qua uictus, et prostratus ille dicitur? Et hæc dicens flexis genibus orabat deum ut se uoti compotē faceret. Totus in hoc erat. Ecce tum forte uenit in eūdem agrum annosa mulier nō tā senio, q̄ macie confecta, et plus, q̄ dici possit, informis. Inerat ori macies ingens, rugæ, squallor, oculi introrsum reiecti, rara canicie caput inspersa, procæro corpore, et præter modum tetro, gressu lento, uestitu lacero, manu falcem tenens. Nam ueniebat, ut meteret. Sed is ubi falcem uidit, in sentētia confirmatus auditam esse a deo precationem suam, et optatum sibi palæstritam esse datum, Et heus tu inquit certissima pestis uenisti ne tandem ad exoptatum mihi certamen? Accede huc infande Diabole.

Att. Mirabile

Att. Mirabile aliud.

Ridicula res admodum iuuenis, qui optauit cum diabolo certare.

Illa autem, quæ muta esset, nescio quid immurmurans nutibus, et falce iuueni uisa est minitari tanq̃ mox certamen initura. At ille. Tu me etiam lacessis, et prouocas uerbero? Et hæc dicens impetu fertur in illam, et paruo negocio prosternit, Et age inquit maledicte diabole, age. Hic te habeo, hic te teneo, meas non effugies manus. Tandē, quod uotis omnibus, ac precibus expetiui, sum assecutus, et cũ hæc diceret, pugnis calcibusq; infelicē anũ pulsabat. Neq; his contentus erepta illi falce multis etiam uulneribus affecit. Clamabat, quo poterat modo, misera, et opem implorabat. Sed ille nõ ante pulsandi, ac feriẽdi finem fecit, q̃ exciti clamore, ac strepitu ex propinquis locis multi ex incolis accurrere. Seminecē anum, et illũ adhuc in uulnera pronum inueniunt, comprehendunt, atq; in uincula coniiciũt clamãtem, et affirmantem diabolum esse, quem occiderit, non uetulam. Precatũ se deum esse, ut talis sibi certaminis copia daretur, datã esse, mirari se, q̃ indigne id ferant, q̃ necem diaboli parent ulcisci, Præmia sibi, q̃ hostem generis humani peremerit, non supplicia deberi. Vbi rem beatus Vincentius

Att. Mirabile ingens ad uitã mortua reuocatur, et quæ semp muta fuerat, loquitur.

cognouit, afferri ad se anum iussit, Cuius ubi frontē, ac pectus signo crucis tetigit, reuixit illa cõtinuo, Et quam omnes natam esse mutam nouerant, perfecte loqui illico cœpit, et sacerdotem poscere, cui delicta cõfiteretur, qd quidem ita fecit, ac si nunq̃ muta fuisset. Cumq; peracta illi cætera essent (ut ipsa petierat) quæ circa morientes ex ritu Christiano fieri consueuerũt, post duas horas expirauit. Iuuenis autem, qui capitis supplicio puniendus erat, beati Vincentii precibus liberatus iussu eius in Italiam remeauit. Die natali Ioannis Baptistæ beatus Vincentius Valentiæ cõcionabat, aderatq; ingens multitudo, utpote hominũ circiter. xxx. milliũ, quãdo per cõfertam multitudinē ad eum deducta est mulier, quæ nata erat muta. Admiratus fidem eorũ, qui deduxerãt, propius accedere iussit, Cũq; salutiferæ signo crucis frontem, osq; illius obsignasset, his uerbis eum interrogauit. Quid tibi

Muta iussu eius locuta est.

uis filia? (Vide rem mirãdam) quæ semper muta fuerat, respondit, Salutem corporis, loquẽdi facultatē, et panē cotidianũ. Ait ille. Tria petis. Fies duorum compos. Linguæ tibi usum deus futurum tibi perniciosum ademit. Deum igitur, quod potes, mente lauda, et illi gratias age, et ultra optare desine, quod tibi nec utile, nec fas est impetrare. Respondit illa, faciam, ut hortaris pater. Nec ultra locuta ē. Dein pie uixit, et quarto anno e uita migrauit. Per idem tempus Valentiæ fuit pater filiam habens annos natam. xiiii. quæ immundo spiritu uexata diu, sed per interualla fuerat. Is quidem sperauit, meritis, et ope beati Vincentii puellam posse liberari, Quæ cum fueret, adeo quidē ferociebat in ea dæmon, ut illigatã funibus uix octo uiri cohibere possent. Verũ tũc uexare illã maxime cœpit, ubi deducẽdã ad beatũ

Att. Vincentium cognouit. Horror erat toruã spectare faciem, Lumina intueri

flammātia, horrendos clamores audire, ac mirādū in modū reluctantē cernere. Vbi illā beatus Vincentius conspexit, primū quidē dæmoni iussit, ut in nomine Iesu Christi quiesceret. Paruit ille toruos, ac terribiles in eo figens oculos. Quæsiuit igit̄, quādo, qua de causa, et q̄diu puellā insedisset, Respondit. Anno ab hinc septimo nō ego solū, sed ex meo grege alii quidam parentum huius puellæ domū nocte ingressi sumus, ob id quidem, ut maritum in uxoris necem impelleremus, sed nō successit. Nā strepitu, quo tunc domum concussimus expergefacta uxor, atq; conterrita signo se crucis muniit, et Iesum, Mariamq; inuocauit, quæ q̄ sint nobis terribilia nomina non ignoras. Vbi tam fortibus munitam armis uidimus, nec posse nos amplius illi nocere totam irati domū cōcussimus, ita, ut omnia ruitura uiderentur. Cæteri quidem subita re attoniti, et ingenti terrore perculsi signo se uerendæ crucis et ipsi munierūt. Solam hanc puellam inermem offendimus, quæ fugam sub lectum, tanq̄ in locum tutiorem arripuit. Ibi illā ego inuasi, et ad hoc usq; tempus possedi, atq; uexaui. Tunc beatus Vincētius Satis superq; tibi permissum ē. Nūc cedēdū istinc esse intelligis. Quare accingere, nec Christi uas ultra posside. Ait dæmon discessurū se, si locū per quem egrederetur, præscriberet. Volo, inquit beatus Vincentius, locū deligas, quem fœdiorem intelligis, itaq; abeas, ne puellam ulla in parte lædas. Ait ille. Recte quidē Vincētius diceris. Sic enim me urges, ac uincis, ut tibi obsistere non possim, Et emisso ingēti eiulatu abiit fetorē sulphuris relinquens teterrimū. Puella per breue spatiū tanq̄ mortua iacuit. Beatus Vincentius mādauit parentibus, ut domū deferrent, ac refocillarēt, darētq; operam, ut delicta sua mox cōfiteretur, et eā edocerent, quæ christianæ uitæ cōuenirent. Concionabatur alio die beatus Vincētius in eadē ciuitate, et ecce dæmon quēdā repente inuasit, qui eius sermonem interrupit. Cœpit enim in media multitudine continuo saltare, ridere, cantare, flere, ululare, et alia horrenda facere, quibus ingens cunctis terror incussus est. At beatus Vincētius quiesce inquit diabole dū finē cōcionādi faciā, nec te ultra cōmoueas. Iussus mire quieuit, Cūq; stans, uti statua immobilis attentissime audiuit. Vbi finē fecit, crucis signo hoīs frontē obsignauit, ac p̄ Iesu Christi nomē dæmoni, ut mox abiret mādauit, Qui sublato horribili clamore cū ingēti fetore cōfestim abiit. Homini aūt ubi ad se rediit, iussit ut delicta sua sacerdoti cōfiteref̄, et mādata dei deinceps fideliter exequeref̄. Sed nolo i his esse longior, Narratio.n.modum excederet, Et hæc quidē in hoc genere sufficere (ni fallor) possunt. Siquis tamen numerum scire cupit eorum, quos spiritibus liberauit immundis, sex et sexaginta fuisse fidelissimi scriptores tradunt. Murcia Hispaniæ ciuitas est Arragoniæ, Castellæq; finitima. Beatus in ea Vincentius Palmarum die concionabatur, cum repen

Art. De signo Crucis.

Diu uexatam a dæmone puellā liberat.

Art. Mirabile.

Art. Mirabile aliud.

te horrendum dictu tres equi terribiles fumum naribus quasi ignē efflan/ tes excitata calcibus puluerea nube, et atrociter hinniētes impetū in consternatā plebē re subita, tamq; horribili facientes. Fugā omnes arripiebāt, cum beatus Vincentius manu ac uoce silentium indicens, ac illorum formidinē accusans fraudē docuit esse diaboli se signo crucis armarent, nec quicq̄ me/ tuerent. Quod ubi fecere, cōtinuo equi illi effusa inde fuga per portā, quæ ad meridiem spectat, profugerūt. Sedato igit̄ terrore atq; tumultu beatus Vincētius, ne uos lateat, inquit. Hi tres equi, tres sunt diabolis, qui hacte/ nus urbē hanc ut suam incoluerunt, Qui cernētes facta uitæ, ac morū ue/ strorum mutatione in meliorē statum cotidie magis uos redigi, et se ueteri possessione pelli, supra q̄ dici possit, indignant̄, et ægre ferūt, ideo tanto cū impetu uos adorti sunt. Sed deo laudē date, et gratias agite, q̄ prorsus abie runt relicto tamen suarū fraudū, et uiolentiæ monumēto. Est enim in hoc
Vaticiniū. cœtu mater, quæ filiam uirginē domi solam reliquit, atq; huc adducere ue/ rita est, sed imprudētiæ suæ pœnas luet, Siquidem in lecto nunc sese cū stu/ pratore oblectat. Et his dictis cōcionē suā ꝓsecutus ē. Mater illa, quæ hoc audiit se se cōtinuo domū ꝓripuit, et amatorē cū filia i lecto cōperit. Reuer tit̄ ad cōcionē cū ingēti fletu, et uociferās, ut ab uniuersa multitudine pos set audiri, ait. Deprehēdi filiæ scelus serue dei, q̄d dixisti, Deprehēdi scelus. Erat āt ibi hominum ferme decē milliū multitudo. Vicus ē nō ꝓcul Va/ lētia, quē sancti Matthæi dicūt. Ibi aliquot dies beatus Vincētius ē cōmo/
Art. diaboli fraudem. ratus cū ingēti multitudine, quæ semp illū sequebat̄. Forte uenit eodē uir qdā (ut apparebat) uenerabili aspectu, et habitu, utpote qui eremiticā uitā profiteri uideretur, et initio quidē cum ingēti gaudio susceptus est, ac erat omnibus amabilis, sed ingens fraus suberat. Veterator enim is erat, huma/ ni generis certa pernicies, Qui ubi uidit, fidē se, et autoritatē apud multitu dinem comparasse ratus aduenisse tempus diffundēdi ueneni, et corda ho/ minū peruertēdi cœpit ingenti astutia, quæ res illi familiaris, ac propria est, mellitis sermonibus, et tanq̄ utilitati studentibus modo hunc modo illum circūuenire. Quo quidem ueneno breui ita multos infecit, ut non pauci a beato Vincentio paulatim alienarentur, et male de eo iam sentire inciperēt persuasi antiqui hostis uersutia, tanq̄ multa diceret, ac ꝑsuaderet deo cōtra ria. Quod ubi magistratus loci cognouit, indignitate rei ꝑmotus iubet cō/ tinuo senem illū in uincula duci tanq̄ mox suppliciū de eo sumpturus. Po stero die iusserūt ad se iudices eum deduci, ut super iis quæ disseminauerat, interrogarent. Sed qui missi sunt, sola se uincula inuenisse renunciāt. Quæ
Art. ubi sanctus uir accepit, subridēs ait, An occultæ sunt uobis dæmonū frau/ des? Hæ sunt antiqui hostis insidiæ. Verum ne uos hæc moueant. Nō erat ille homo, quē carceri intrusistis, sed diabolus, Qui ubi suas insidias sibi nō

successisse

successisse uidit, statim euanuit. In Cathaloniæ uero, quem incolæ Baster nuncupant, die apostolorum Petri et Pauli beatus Vincentius sacrum altaris celebrauerat mox concionaturus. Nec dum uestes sacras deposuerat, quādo subitis atq; densissimis nubibus cœlum ablatum est, tantus tonitruū fragor audiri, tam horrifici corruscare ignes (subit illa uergiliana tempestas. Terra tremit, fugere feræ, et mortalia corda Per gentes humilis strauit pauor) ut ruiturum uideret cœlum. Incredibili terrore perculsi omnes horrebāt iminentē agris, et arboribus uastitatē. Vbi sic exanimatos uidit uir sanctissimus, nihil ipse ea re commotus ait. Confidite filii, et uestram spem in deo reponite. Et flexis genibus ante arā breuē habuit orationem. Et mox contra tempestatem sacram sparsit aquam, et signum crucis in eam edidit. Illico (mirabile dictu) effugere nubes, tonitruū quieuit fragor, micantes terribiliter ignes extincti, et mira continuo secuta serenitas. Igitur rei miraculo stupentibus omnibus, cum suggestum conscendisset prima illius fuere uerba, Principum apostolorū est hic festus dies. Ii suis hodie precibus ingentem uobis calamitatem auerterunt. Futurum enim erat, ut tanta de cœlo tempestas ingrueret ut nec in arboribus frondes, nec in agris quicq̄ fuerit superfuturum. Neq; enim grandine tantum et aquarum diluuio, sed et ignitis lapidibus inducta fuisset uastitas. Nōdum tamē liberi estis. Redibit enim (uos moneo) anteq̄ annus elabatur dira tempestas. Quare irā dei flectite precibus, ne saltem tanta incidat, quantā imminere uideo. Venit ergo quam prædixerat, dira illa calamitas, sed mitior uel suis, uel sancti uiri precibus lenita. Siquidem non sunt tantam passi iacturam, quantam metuebant. Simile quiddam Tholosæ quæ celeberrimi nominis ciuitas est Hispaniæ contigit. Concionanti enim illi die festo beati Martini repentina tempestas sermonem interrupit. Siquidē inducta noctis horrida specie nubiū densitate cum ingenti fragore cœli, et crebris ignibus effusa est imbrium uis ingens. Cœperat multitudo, quæ duodecim ferme millium erat, diffugere, cum beatus Vincentius edixit, nequis discederet. Non lapides, non sagittas cœlo delabi sed aquā. Cōstitit omnis illa multitudo in fugā prona. Iussitq; omnibus precari deum ipse cum illis genua flexit, et cœlum suspiciens breuem ex more orationem habuit. Et surgēs aerem cruce signauit. Secuta est repente serenitas. Sed quater simili modo in ea urbe, et in aliis quidē plurimis locis sæpius maximas tempestates suis precibus auertit. Verum nō modo huiusmodi turbines tempestatum oratione sua coercuit, sed etiam contra siccitatem terræ diuturnamq; serenitatem pluuias a deo sæpissime impetrauit. Verum quia longum esset omnia recēsere, unum ex multis magis memorabile referam. Carcasona Galliæ ciuitas est. Ibi a Iunio mense in Ianuarium continuata serenitas ingentem agris siccitatem induxerat. Ob id

Ingentem agris tempestatē repellit.

Ingentem uim imbriū arcet.

ciues territi, ne penuria frugum, et uini laborarent, ad beatum Vincētium miserūt, qui eum rogarent, ut ad se uenire ne grauaret. Annuit ille, ut erat benignus omnibus, et expositus. Venit igitur magno cum gaudio, et plausu totius ciuitatis exceptus, Et ut ei mos erat peculiaris, atq; perpetuus, eoq; ut animos populi magis ad impetrandam opem diuinam præpararet, con

Att. tinuo concionari cœpit. Quarto die finem fecerat concionādi, cum populo edixit, ut flexis genibus diuinam omnes opem implorarēt. Idem ipse fecit. Paucis precatus exurgit, Et ad populum conuersus, abite inquit, et deo

Pluuiam a deo impetrat. gratias agite. Exaudita est enim oratio uestra. Vix hæc ediderat, cum repēte toto cœlo nubila funduntur, et tanta uis imbrium effusa est, ut maiorē antea non contigisse omnes asseuerarēt, atq; in biduū protracta est. Aliud non minus quidēm mirabile secutum est. Nam cum ciues fieri iam nimiā

Att. uiderent pluuiam, beatum Vincentiū rogarunt, ut serenitatem a deo reposceret, satis iam imbrium esse, quæ rogante illo statim secuta est. Erat in ciuitate Castrensi Galliæ die celebri ascensus in cœlū Christi, quando ei oblatus est paralyticus iam septem annos eo morbo grauiter laborans, Quem signo crucis cōtinuo incolumem reddidit. Quo in loco die, qui secutus ē, ingentem tempestatem, dum concionaretur, sedauit. Locus est nō procul

Miracula. Tholosa, quem Montes uocant, ubi Gerardus quidam comitiali morbo, quem caducum uulgo nuncupant, laborans signo crucis ab eo liberatus ē. Prope Carcasonam locus est quem montem Oliuum incolæ dicunt. Erat ibi mercator, cui nomen Guilielmo, qui iam triennium nihil uiderat. Huic beatus Vincētius signo crucis uisum restituit, Quo etiam in loco aliud mirum edidit. Siquidem grauissimā imbrium, et gradinis tempestatem reppu

Att. lit. Mons albus uicus est Cathaloniæ. Quidam ibi, cui Matthæo nomen

Miraculū. fuit, surditatem ex graui ægritudine contraxerat, et mentis imbecillitatem, ita ut certis temporibus fureret, discrimēq; ab eo esset obuiis. Cum multos iam inuasisset, quos pene occiderat, pulsus inde ab incolis in mōtes abierat, et syluas perlustrabat, ita ut potius fera, q̄ homo iam uideri posset. Is nocte quadam somnium uidit huiusmodi. Putabat se ad Montem album redisse, ac uidere nescio quē ex diui Dominici prædicatoribꝰ, a quo tactis sibi auribus sospes fieret. Credidit ille somnio, et ad montem album rediit, Vbi beatum Vincentium inuenit eo, quem somnians uiderat cultu concionantem, magnamq; circa illum turbam ægrotantium, qui ut sanarentur, eum secuti fuerant, quibus sese immiscuit. Demum beato Vincentio somnium, et aduentus sui causam narrauit. Quæ cum diceret, adeo ubertim flebat ut etiam beato Vincētio lachrymas excuteret, Qui mox eo relicto ad locū se se contulit, ubi orare solebat, et ad Matthæū paulopost reuersus illius frontem, pectus, et aures cruce signauit. Auribus præterea digitos immisit, et ait,

Perfectam tibi deus sanitatem restituet, ne dubites. Sed unum moneo, ut, priusq̃ hinc abeas, tua delicta cõfitearis, Nam ne ignores, propter flagitia, et uitæ anteactæ turpitudinem in istam calamitatem incidisti, et iniunctam tibi pœnitentiæ mulctam libenter feras, atq; persoluas. Perpetuis enim pœnis eras obnoxius, q̃bus te misericors deus exemit, Cui tu gratias age. Iussis ille optemperans impetrauit a beato Vincentio, ut se confitentem ipse audiret, et eum postea secutus est, dum indictam sibi octo mensium mulctam persolueret. Eodem in loco iuuenis quidam annos iam quindecim ita cõtractos ex dira ægritudine pedes habebat, ut se de loco sine alterius adminiculo mouere non posset. Ergo illius parentes, cum uiderent, quanta polleret apud deum gratia Vincentius, rogarunt, ut sibi quoq; opẽ ferret. Quorum fide motus, et lachrymis conuersus ad effigiem beatæ uiginis, quæ ibi aderat, breuem habuit orationem, et mox salutare signum in adolescentem edidit, statimq; cum ingenti omnium stupore clamantium præ lætitia tantæ rei, et admiratione, et benedicẽtium deo surrexit ille per sese, ac firmis cõstitit gressibus, ac ita per mediam multitudinem ambulauit, ac si nulla ægritudine, nullo corporis incommodo nunq̃ laborasset. Aliud ibidem, ac per eosdẽ dies mirabile omni dignũ admiratione contigit. Antonius quidam cognomento Pius cum patre, qui erat architectus fabricæ primarii templi operam dabant, decidit ex alto iuuenis ita contuso corpore atq; confracto ut nulla salutis spes inesset. Cumq; iam dies aliquot nullis remediis, nulla medicorum ope iuuari posset, et adhibitis sacramentis omnibus, quæ solẽt ex ritu Christiano paulopost morituris adhiberi, mortem in horas iuuenis præstolaretur, uenit illi in mentem sic laboranti beatus Vincentius, et ab eo aliquid sperãs opis rogat ad se illum acciri. Venit continuo, Nam nullos libentius, q̃ ægrotos uisebat. Vbi adstantem iuuenis uidit lachrymans serue, inquit, Iesu Christi non ne tu ille es, cuius meritis, et ꝑcibus numerosæ multitudini sanitas est restituta? nec ego illi adnumerabor? Solus ego infelix tui ero muneris expers? Serue Iesu Christi me quoq; aspice, et mei miserere, qui nullum repellis, qui nulli opem denegare consuesti. Scio te posse, uelle quoq; ne dubitem exempla me cotidiana mouent. Fide tanta motus et lachrymis beatus Vincentius iussit primum, ut omnes cubiculo egrederentur, Benigna deinde oratione iuuenem solatus est, ac bono animo esse iussit affirmans spem illius non irritam fore. Tunc flexis genibus (ut illi mos erat) paucis orauit. Inde iuuenẽ signo crucis communiuit, et ait, Fili ne metuas ultra. Tuæ sũt exauditæ preces, Crastino die incolumis eris, et ecclesiam petes. Verum, quia gloriosæ uirginis interuentu a te mors imminens depulsa est, cuius ædis fabricæ eras intentus, cum cecidisti, moneo, ut operam illi gratis exhibeas, ut cum tu, ac pater tuus opus to

Syderatũ sanat.

Mirabile ingẽs narratur.

tum perfeceritis, nullam mercedē postuletis. Annuit iuuenis, et quas æquū fuit gratias deo, et illi egit. Et ad templum postero die (uti beatus Vincentius futurum prædixerat) sospes accessit. Sacerdos quidam uenerabilis, cui Laurentio peregrino fuit nomen, ex iis, qui erant in comitatu, ex illorum numero, quos beatus Vincentius procurandis uictui necessariis, et disponēdis cæteris præfecerat, febre ingenti laborare cœperat, nec poterat suum munus implere. Accessit ad eum beatus ipse Vincentius, et q̄ primum illi benedixit, febrem depulit. Dartusa Cathaloniæ Ciuitas est. Hanc præterlabitur flumen latum, atq; profundum. Pons in eo ex nauiculis simul ligatis superpositis trabibus, sicq; traiicitur. Multos in ea ciuitate cōmoratus dies beatus Vincentius abibat sequente se numerosa multitudine, quæ, ubi pontem in traiectu fluminis conscendit, nimio pondere aqua repleri nauigia, et simul mergi cœperunt, et ligna, per quæ iter erat traiicientibus, frangi. Tanto periculo exterriti omnes clamant, et diuinam opem implorant. Beatus Vincentius hortatus eos ne timerent, deum in tanto discrimine precatus nauiculas, et trabes cruce signauit. Continuo de nauigiis aqua effluxit, atq; in summum enatarunt, et trabes ita confirmatæ, ut nullum fracturæ signum appareret. Sic ingens illa uis hominum laudans deum, ac miraculo stupens traiecit incolumis. Quidam annis. xl. mutus Valentiæ beati Vincentii precibus usum linguæ recepit, et retinuit, q̄diu uixit. Ibidem eodem modo octo annorū surdo auditū restituit. Erat apud Nursam Hispaniæ ciuitatē beatus Vincentius per æstatem, cum seges adhuc in agris esset, quando locustarum uis ingens, atq; bruchorum quattuor diebus pene oīa in agris consumpserant. Locusta notū est uel in Pharaone animal et memoratū. Bruchus uero uermis est pestifer, et agris maxime noxius, Quod ipsum quidem nomen indicat a græcis profectum apud quos βροῦχος dicitur παρὰ τὸ βρώσκω quod apud illos comedo ē, ac rodo. Ciuitatem igitur metus ingens inuaserat frugum, ac uini penuria, quæ proculdubio apparebat futura. Anxii tanta ciues calamitate beatum Vincentium adeunt, et opem rogant. Iubet ille cōtinuo aquam sibi afferri, Cui postq̄ benedixit, paululum extra quattuor urbis portas egressus contra locustas, et bruchos illam inspersit, et cōuersus ad populum ait. Nullus sit uobis ab his animalibus ultra metus, neq; ob hanc rem annonæ, ac uini penuria laborabitis. Postero die animalia illa pestifera inuenta sunt passim extincta. Villa longa locus est Cathaloniæ, quo cum uenisset beatus Vincentius cū ingenti comitatu, loci dominus, cui nomen sanctolusto fuit, prandium illi, ac toti comitatui liberaliter parauit. Vtq; uinum magis in promptu foret, et unusquisq; sumere sibi commodius posset, potatoriam in medio posuit, cuius uasis supra mentionem fecimus. Res hic miranda contigit. Nam

Att.

Att.

Naufragio multitudine liberat.

Miraculū.

Att.

Locustas et bruchos uastantes agros interimit.

cum tanta multitudo bibisset, discedente beato Vincentio potatoria optimo uino plena est inuenta. Stupens rei miraculo dominus uinum id ex potatoria in dolium transfundi iussit, et subsecutus beatum rem illi narrauit, Cui uir sanctissimus abi inquit, et id uinum diligenter et reuerenter serua, et caue ne cuiq̃ petenti deneges. Ex quo magis mirãda res secuta est. Siquidem per annos decem uinum id non defecit, quanq̃ tantum inde sit haustum, quãtum capere decem eiusdem mensuræ dolia non potuissent. Illud præterea ingenti miraculo fuit, ꝙ morbos bibentibus omnes arcebat. Quidam Ludouicus Barchinonensis totum iam biennium ingẽtẽ capitis dolorem passus fuerat. Confugit is ab beatum Vincentium quando humana remedia nihil sibi proderant. Is benigne capiti laborantis manũ imposuit, et pertinacem illum dolorem ita fugauit, ut deinceps per annos. xl. ex capite non laborauerit. Mulier erat Barchinonæ, quæ infantem habebat, cui ex nimio uagitu intestina fluebant. Herniam morbum nostri uocant. Mater infantem ad beatum Vincentium detulit. Sanauit ille cõtinuo, et puerum diligentius intuens, Vides ne tu mulier infantem istum? Clericus efficietur et in magnum uirum euadet. Exitus ipse uaticinium comprobauit, Siquidem postea theologus fuit insignis, et multi nominis, et Alphõso regi charissimus. Nomen illi Ioanni Solerio fuit. Erat Valentiæ, cum duæ mulieres ad eũ accesserũt, ut sibi ab eo benediceret. Ex iis altera ꝑ multos annos oculũ aperire nõ poterat, Altera uero sanguinis fluxũ iã quattuor annos patiebat. Vtrãq; iuuit, Siquidẽ alteri oculũ restituit. stare sanguinẽ alteri fecit.

Art. Mirabile de uino.

Art. Miraculũ et uaticiniũ de puero.

Miraculũ.

HACTENVS MVLTA NARRAVIMVS, QVAE VIRI SANctitatem eximiam, et rerum gestarum claritatem abũde testari possint, et in iis quidem nõ pauca rettulimus, quæ inter cætera cælestia dona, quibus nõ admodum multis comparandus claruit, etiam diuino spiritu atq; prophetico afflatum fuisse monstrauimus. Verum ut id multomagis appareat, et clarissimis exemplis, ac euidentissimis constet, quantus hac in re fuerit, et q̃ admirabilis, ducta serie plura narrabimus in unum congesta, quibus unusquisq; intelliget, tam uberem uaticinandi gratiam perpaucis post seculum apostolorũ a deo fuisse concessam. Et quod mirere magis, nõ solũ futura prædixit, sed etiam de præteritis, atq; præsentibus uaticinatus est. Nã et quæ iam præterierant a se procul distantia, tanq̃ affuisset, gesta narrauit, et præsentia spiritu uidit, quanq̃ ab oculis longe remota. Quæ quidẽ omnia suis locis explicabuntur. Vigẽte iam beati Vincẽtii fama, et sanctitatis opinione celebri, quoties fecerat concionãdi finẽ, accedebat ad eum multitudo, ut sibi ab eo benediceretur. Venit inter alios uir quidam utroq; iure insignis, cui Ferdinando nomẽ fuit, quem ubi sanctus uir intuitus est, Gratulor tibi inquit optime fili. Veniet enim tempus, in quo maximũ tuæ familiæ decus

Art. Vaticinia multa. B. Vincẽtii.

Att. afferas ad summū enim dignitatis fastigium promoueberis, et postq̄ ego
Vaticiniū rebus humanis exemptus fuero, summo me in ecclesia dei honore afficies,
de Calisto et maxima ueneratione prosequeris. Is autem talibus dictis accensus et uati
iii. pont. cinium toto pectore complexus nihil omisit quod ad tantā claritatem fu-
turam, atq; fastigium uiam panderet. Paruo igitur tempore Valētinus præ
sul creatus. Inde non multo post collegio cardinalium ad criptus est pro-
cedente uero tempore claritate uirtutum suarum ad pontificatū maximū
peruenit. Qui memor eorum quæ beatus Vincētius sibi uentura prædixe-
rat, quæq; ille de se quoq; ipso uaticinatus fuerat, eum in catalogum sancto
rum in die atq; in templo principum apostolorum Petri et Pauli rettulit,
rem q; toti mundo idem pontifex suo testimonio atq; præconio notissimā
Att. fecit, qui et cardinalibus rem sæpenumero et aliis plurimis uiris clarissimis
enarrauit inter quos Martialis fuit generalis prædicatorū magister ac mo-
derator, qui tum forte Romæ erat et negocium referendi inter diuos bea-
tum Vincentium tractabat. Iuuenis adhuc Barchinonæ, quæ urbs est Ca-
thaloniæ clarissima dialecticam profitebatur, quod munus illi magno pa-
trum consensu, qui ad synodum prouincialem conuenerant, demandatū
Att. est, et simul cōcionabatur, Quem morem a iuuentute inchoatum usq; ad
Vaticiniū exitum ui æ continuauit. Laborabatur in ea urbe ingēti annonæ penuria,
aliud. et indies crescebat fames et ciuium solicitudo. Igitur quadam die inter con
cionandum multitudini, quæ hominum erat ferme. xx millium dixit. Bar
chinonēses Ciues nūcium affero uobis lætū atq; gratissimū Anteq̄ uespe
adueniat, duæ naues frumento oneratæ hunc portum ingredientur, quæ res
famem plurimū leuabit. Sed eius uaticinio fides habita non est, quia nec fa
ma admodum celebri adhuc erat nec recepta de eo sanctitatis opinio ani-
mis hoīum tāta inhæserat. Igit ea res potius susurrationē ingenerauit q̄ q;
lætitiā attulerit, et uaniora putabant illius dicta q; et eo die et proximis qui
præterierāt, fuerat in mari sæua tempestas. Mercatores quoq; et qui rei fru
mentariæ præerant, affirmabāt quidē uēturas sed spatio dierū naues. Qua-
re etiam a suis cœnobitis tanq̄ temerarius grauiter reprehensus est. Attamē
ipse nō ægreferens, sed animo admodū sedato quæ sibi obiiciebant tolerās
cōfirmabat ea, quæ dixerat, Quæ quidē uera fuisse mox exitus comproba-
uit. Erat Perpignani, quæ ciuitas Galliā a Cathalonia distterminat. In gra-
Vaticiniū uem ibi febrē incidit. Cūq; introducti ad eum medici hortarent ut phar-
de se ipso. maca nō renueret et se curari fineret, egit illis quidē gratias, quos de sua sa-
lute uidebat solicitos sed affirmauit nō esse iis opus quia quattuor tātūmo
do dierū ægritudo esset. Nec ultra quidē protracta est. Nam quarto die cō-
Att. ualuit. Nūq̄ ꝓbitas caret inuidia, Nec sanctis uiris detractores defuere unq̄.
diligenter. Nec ualde quidem mirandum in seruis, quod ipse dominus non effugit,

Fuit enim linguacibus imprimis, et maledicis hominibus Christus obnoxius. Sed suæ improbitatis pœnas luere tandem graues, qui linguas acuere et in sanctos uiros armare sunt ausi. Vel exemplo, quod nunc relaturi sumus id maxime constabit. Oriola locus est Cathaloniæ. Ibi monasterium est diui Augustini Eremitarum, Cuius præfectus (Priorem Fratres uocant) et multi inuidi atque maledici in beatum Vincentium conspirauerāt famam illius incessentes maledictis, et doctrinæ detrahētes. Verum ubi sancti uiri patientiam diu ille expertus est, et cum nihil moueri animaduertit, puduit hominem, et facti pœnitēs accusare suam impietatem cœpit, adeoque conscientiæ stimulis actus est, ut adire beatum Vincentium non erubuerit, fateri culpam, et ueniam precari. Respondit lenissimus uir, ac mansuetissimus. Multo ante tibi frater ignoui, Nec est, quod de mea in te uolūtate dubites. Sed et tibi deus ignouit, qui tibi mentem istam immisit, ut factum doleres, et crimen fatereris. Sed unum te hortor, ac moneo, ut cōtinuo delicta omnia confiteare. Nam paulopost ex hac uita migraturus es. Horruit ille his auditis, et mox executus ē, quod sanctus uir monuerat, impetrata ab eo benedictione, et osculo abibat, quo ire decreuerat. Ad sextum uix lapidem peruenerat, quādo subito mortuus concidit, perculsis pauore ingenti qui simul aderant. Beatus Vicentius tunc forte concionabatur. Is quod acciderat a deo edoctus rem populo (sicut acciderat) narrauit, et hortatus est, ut pro illius aīa deū rogarēt et pararēt exequias. Vix cōcionandi finē fecerat, quādo uenit qui mortuū esse illū nunciauit. Apud Valētiam monasterium est Sanctæ Mariæ cui de podio cognomētū est. Gilbertus ibi monachus erat, qui motus fama et sanctitate beati Vincentii factus erat ex eius comitibus unus, et quocūque ibat, illū sequebatur, a quo benigne susceptus fuerat. Post dies non multos hūc beatus Vincētius ad se uocauit, et inquit. Fili hortor te, ut delicta tua mox confitearis, et ad tuū monasteriū statim redeas, ubi te tui fratres magno cū desyderio præstolantur. Sed illud insuper moneo, ne cesses in uia deū laudare. Ignorabat ille, quorsum hæc tēderēt. Fecit, tamē, quæ beatus Vincētius fuerat hortatus, et ad monasteriū reuersus est. Monachi ubi eum uenientē prospexerūt, obuiā læti processere. Verū, ubi ad ianuam monasterii peruentum est, exanimis ille concidit. Eodē momento temporis beatus Vincētius narrauit populo quod acciderat. Erat apud Cæsareā Augustā nobilē Arragoniæ ciuitatē, et inter concionandū repente tacuit, et ubertim flere cœpit. Paulopost abstersit lachrymas, et tantisper adhuc reticere uisus est, dum uis illa doloris, quæ lachrymas ei excusserat, frangeretur. Exhilaratus postmodum silentii, et lachrymarum causam docuit, asserens, ea ipsa hora Valentiæ matrem suam ex hac uita migrasse. Verum se statim a deo certiorem factum, choris angelorum esse receptam.

Vaticiniū

Vaticiniū

Att.

Matris obitū cognouit procul admodū distans.

atq; in cœlum euolasse. Diem, et horam multi obseruauerũt. Venerũt pau
cis diebus nuncii cum litteris, quæ illam eodem die, atq; hora obisse testa/
bantur. Obitum quoq; sororis, dum Toleti esset, ac sacrificium eucharistiæ
celebraret, diuinitus cognouit, et populo declarauit, quẽ simili modo allatæ
litteræ confirmarunt. Tolosæ concionabatur, et cum præ nimia multitudi
ne muros, et tecta multi conscẽderent, spiritu uidit iuuenem quẽdam, qui
summitatẽ muri occupauerat, et somno postmodum correptus medius e
muro pendebat pronus in casum. Erat autem is iuuenis post eius terga, et
tabulatum quoddam interpositum impediebat etiã ne oculis posset eum
cernere, attamen auditores ita monuit. Post me iuuenis quidam in summo
pariete dormit, mox casurus, ac interiturus, nisi excitetur, in quo multo ma
ior fiet animæ iactura q̃ corporis, Eat aliquis et excitet, Quod quidẽ illico
factum est. Erat in comitatu beati Vincẽtii sacerdos ille, cuius supra men/
tionem fecimus, Laurẽtius Peregrinus, qui sub exteriori ueste solebat pre/
ciosiores, ac delicatiores occultare, quibus indu[illegible] quodam iuuenili instinctu
mos illi erat, probus alioquin, ac uita cõmendabilis. Hac tamen in re beato
Vincentio nõ probabatur, et putabat ipse omnibus occulta esse, quæ tege/
bat. Nec beatus Vincentius uiderat illa, sed diuinitus fuerat edoctus, qui no
uo quodam modo, publice dũ cõcionaretur, suppresso tamen nomine car/
pere, et admonere illum est aggressus. Siquidem in uitam, et lasciuos clerico
rum mores inuectus inter cætera, delicias, et uarietates, colores etiã indumẽ/
torum, quæ idem Laurentius habebat cõnumerauit, ea tamen arte, ac tem/
peramẽto, ut nõ ad unũ illũ, sed ad omnes sermo pertinere uideretur. Stu/
puit ille, ac secũ erubuit, et cogitabat, unde tam bene arcana omnia de suis
indumẽtis didicisset. Quare sancti uiri oratione ita cõmotus ẽ, ut deinceps
delicias omneis a se repulerit. Hoc aũt illiride cõtigit, quæ est uetus Catha
loniæ ciuitas. Eiusdẽ catahloniæ urbs ẽ Dartusa, quã ꝑterlabit̃ flumẽ, cuius
supra meminimus, iuxta quẽ erãt tuguria quædã in loco, ubi paleas rustici
seruabant. Concionabatur in ea ciuitate beatus Vincẽtius, et inter concio/
nandum dixit. Magnus in tuguriis ultra flumen ignis est accẽsus, Necesse
est, ut ad extinguẽdum illum properetis. Trepidi cõsurrexere multi, Cũq;
ad tuguria peruenissent, nullum ignem uidere. Mirabũdi illa ingressi sunt,
ubi iuuenẽ quẽdã cũ meretrice coeuntẽ inuenerũt, rati hunc esse ignẽ quẽ
sanctus uir prædixerat. In eadem ciuitate suggestum ascenderat conciona/
turus, Nec statim (uti solebat) ꝓposuit de quibus esset dicturus, sed aliq̃diu
tacuit. Ignari mirabant̃, quid sibi uellet illa dillatio, quãdo ipse causam ex/
plicauit. Ait enim expecto gratiã dei uobis aduẽturam. Veniunt enim huc
homines, quorum aduẽtus uobis futurus est gratissimus. Vix uerba finie/
rat, et ecce omnis iudæorum synagoga mirantibus cunctis affuit, ut beatũ

Obitum quoq; so/roris ita co gnouit.

Vaticiniũ.

Occultissi ma illi erãt aperta.

Vaticiniũ præsentis negocii sed procul ab oculis re/moti.

Vincentium concionantem audiret. Interrogati, quo impellēte uenissent, Nemine inquiūt. Sponte huc aduenimus, ut te audiamus. Arcanū dei uir sanctissimus agnouit, et sermonem exorsus est. Sic autem illa uis diuinorū uerborū animis iudæorū sensim illapsa est, tātūq; ualuit, ut ex iis non pauci fidem Christi, et baptissima receperint. Multi ex ualentinis relictis fortunis suis, et omnibus, quæ possidebant, beatum Vincentium sequebantur. Inter eos quidā fuit, quē Gaiā dicebant. Is quadringentos aureos ex diuenditis bonis suis beato Vincentio obtulit, quærens, quid se facere uellet. Da inquit ille pauperibus. Abiit ille et ducentos dedit, reliquos sibi in usus necessarios retinuit, Reuersusq; ad sanctū uirum dixit, Feci, quod iussisti. Beatus autem Vincentius diuinitus fraudem congnouit, atq; mendacium, et ait. Modicæ fidei, non es eorum dignus cōsortio, qui mecum sunt, qui adhuc times, et spem tuam omnem in Christo non reposueris. Indicio id quidem est, ꝙ partem pecuniæ tibi reseruasti, et mendacio rem tegere conatus es. Cōmotus ille sancti uiri accusatione flere cœpit, et ad eius genua prouolutus ueniam poscere, quam facile impetrauit, pollicitus se nihil ultra sibi reseruaturum. Venerat in Italiam beatus Vincentius, et Alexandriæ concionabatur. Inter concionandum autem dixit. Rem uobis magnam nunciaturus sum, atq; iccirco religioni Christianæ plurimum gratulor, ꝙ in hac multitudine, quæ me nunc audit, est iuuenis quidam clarissimus, qui ordini minoritarum magnum breui splendorem afferet, ac toti Italiæ, ingensq; in ecclesia dei lumen erit. Estq; futurum tempus, in quo mihi ab ecclesia in honore præferatur. Deinde sermonem inchoatum prosecutus est. Hæc de beato Bernardino uaticinatus est, qui tunc quidem iuuenis pellectus fama et nominis celebritate beati Vincentii miro desyderio ad eum audiendum uenerat, Qui quantus, q̄q; memorabilis uir fuerit, nemo, est qui nesciat. Quod uero sibi præferendum in honore ab ecclesia prædixerit, ad id pertinet, ꝙ diuus Bernardinus quinq; annos ante in numerum diuorum relatus est, q̄ beatus Vincentius Catalogo sanctorum inscriberetur. Verum ad quantum uirtutum cumulum iam deuenisset, ex iis, quæ retrulimus, abundepatuit. Sed illud quoq;, quod huiusce rei præcipuum est indicium, silentio prætereundum non est. Erat Ceruariæ, quæ est Cathaloniæ ciuitas. Ad dormientem ibi nocte intempesta uenit dux ipse gloriosus agminis prædicatorii diuus Dominicus, qui eum expergefecit, et ait. Da mihi ut possim tecum paulisper in hoc lectulo quiescere. Volo enim tecum de multis loqui, quæ te oportet non ignorare. Vbi hæc Vincētius audiuit stupefactus, et uix præ lætitia, et rei magnitudine mentis compos inquit. Et quod ullū esse meū tātū potuit meritū, quod te pater inclyte ad me traxerit? Ego uilis homūtio tāto sim cōgressu dignus? et ego præterea ī eodē lectulo quiescā?

Arcanum hoīs et fraudem cognouit.

Vaticiniū de. B. Bernardino.

Att.

Diuus dominicus ad eū uenit.

et hæc dicés inde uoluit exilire, et ad eius pedes procumbere, sed diuus prohibuit Dominicus, qui diuinis eum laudibus ornauit, ac hortatus, ut iter inceptum pergeret, asserens magna quidem iam apud deum esse illius merita ac cum multis uirtutibus sibi esse simillimum, sed imprimis uirginitate, quod quidem donum et cæleste est, et raris contigit, et euangelicæ doctrinæ prædicatione. Multa ꝑterea, quæ longũ esset cõmemorare. F. Petrus Muia et alii quidam beati Vincentii perpetui comites, qui contigua habebant illi cubicula tali colloquio expergefacti ad rimas quasdam taciti accesserũt (Nam tabulatis tantum cubicula diuidebant) ut cernerent, quinã colloquerent. Viderũt igitur quẽdã uenerabili aspectu similibus indutum uestimẽtis cum eo loquẽtẽ, ac locum, ubi colloquebant mirabili splẽdore micantẽ Sed nihil sunt ausi proloqui, nisi postq̃ illuxit. Nam tunc beatum Vincentium adierũt, et per Iesum Christũ, et sanctos angelos eius obtestati sunt, ut sibi diceret, quinam ille fuisset, cum quo nocturnũ colloquiũ habuisset. Qui quidẽ aliq̃diu rogauit, ne se tantũ arcanũ fateri cogerẽt. Sed illi, ut est mens humana inuetitũ magis prona, adhuc auidiores facti non destitere, donec rem omnẽ sibi aperuit. Quanto aũt in honore esset, quantus esset claritatis illius, et famæ splendor, quãta populi reuerẽtia, et ueneratione illũ prosequerẽtur, ex iis, quæ iam dicta sunt, potuit abunde cõstare, Attamen, ut multo adhuc melius unusquisq; cõiecturam facere possit, quædã adiiciemus, quæ id copiosius iudicabunt. Quoties igitur ad aliquam urbẽ ueniebat, tota ciuitas illa ad excipiẽdum honorificentissime illum sese præparabat. Dein uero, ubi propinquare audiebatur, exibant obuiam non plebeii solum, sed et nobilitas omnis, et quicũq; magistratus gerebãt, Omnes præterea sacerdotũ ordines sacris induti uestibus, hymnosq; canentes, ac si apostolum ex ueteribus quempiam excepturi essent. Inclyti quoq; Galliarum et Hispaniarum principes, et reges eundẽ illi honorem exhibebant. Officia huiusmodi et honores ille quidem initio constanter recusauit. Verum, ubi desyderia populorum animaduertit, et ea re uidit, eorum augeri indies magis religionem, et ad dei cultum accendi uehementius, permisit ea fieri, cum magnam inde sequi utilitatem cerneret. Hæc autem omnia ipse ad deum referebat. In tanta uero multitudine clarissimorum uirorum, et principum uili sedens asello uehebatur, uel cœlum suspiciens, uel fixos humi oculos tenẽs. Opifices opera intermittebant, Tabernæ claudebantur, et iustitium erat. Nulliq; alii rei attendebatur, q̃ illi, dum cõcionaretur. Tantus erat ad eum omnium ordinum concursus, ut sua etiam ualitudo multis ægrotantibus impedimento non esset. Vbicũq; autem erat, cessabãt periuria, blasfemiæ, ludi oẽs, ac ioci, fiebatq; in oĩbus mirifica morũ mutatio, ut ecclesiæ prisca redisse tpa uideret. Paupꝑtatẽ uõ euãgelicã, quã ille semp cõmẽdabat, et

Q̃to honore ac reuerẽtia illum populi ꝑsequerent et uenierẽt ad se excipetent.

Ipse in tãto populorum honore uili aselo insidẽs uehebatur

diligentiſſime ſeruabat adeo inter tot eximias illius uirtutes hoies admirabantur, ut plurimi (ut ante diximus) relictis rebus omnibus illum ſequerentur, Fœminæ quoq; ſeſe monaſteriis includerét. Quarum e numero clariſſima fuit Arragoniæ regina. Reges omnes Hiſpaniarum, et Galliarũ, quiq; inſulis imperabant, etiam Pannoniæ rex, et imperator Sigiſmũdus miſſis ad eũ certatim oratoribus impenſe rogarunt, ut ad ſe uenire ne grauaretur, ſignificãtes miro ſe illius audiẽdi deſyderio teneri. Quibus omnibus per tempora ſatiſfecit, Qui magna cum ueneratione obuiam illi prodeũtes in ſuas urbes comitabantur. Idq; præcipue Martinus Arragoniæ rex, et Barchinonæ et in aliis ſuorum regnorum ciuitatibus frequenter fecit. Sed quid chriſtianos miremur principes, quãdo etiã gentiles tantopere illum admirati ſunt? Nam rex Granatæ miſſo legato ſuo uiro in patria religione ſummo, atq; doctiſſimo, cui Machomæ nomen fuit, illũ obſecrauit data fide publica, ut in ſuũ regnum ueniret, ꝙ incredibili teneretur illius audiendi deſyderio. Venitq;, et ſummo cũ honore exceptus ẽ, Libereq; illi ꝑmiſit (quãq̃ admodum ſuæ religioni, et maiorum decretis id cõtrarium erat) legẽ Chriſti euãgelizare. Non tamen id diutius paſſus eſt. Nam cum cerneret concionibus illius diuinis moueri ſuos, appareretq; plurimos eſſe fidem Chriſti recepturos, metuens, ne ob eam rem forte regno pelleretur, rogauit humaniter, ut abiret. Violãta inſuper regis Arragonũ uxor mulier certe multæ religionis atq; prudentiæ tanta illum ueneratione proſequebatur, ut ſupra q̃ dici poſſit, optaret illius lectulum uidere, ac locũ ubi ſtudebat, et ubi orabat, ſed ab eo id nunq̃ impetrare potuit. Quare alia uia uoti compos facta eſt. Nam Barchinonæ introducta nocte furtim in monaſterium per rimulas quaſdã ea omnia, quæ cupiebat, et ipſum quoq; multo lumine diuinitus circũfuſo aſpexit orãtem hora noctis quarta. Quod ubi uidit rei magnitudine attonita, et ad eos conuerſa, qui ſimul erant, abeamus inquit. Nõ enim ultra fas eſt experiri, qualis, quãtuſq; uir iſte ſit, Et cõfeſtim abiit. Tantæ autẽ auctoritatis erat, ut ex Conſtantienſi Cõcilio, quo tempore maximam tempeſtatem (ut ante monſtrauimus) eccleſia dei paſſa eſt, miſſus ad eum a pontifice maximo, et toto Concilio fuerit Cardinalis ſancti Archangeli, et cũ eo duo clariſſimi Theologi, duo itẽ in utroq; iure inſignes illo ſeculo uiri, ut eius ſententiam ſuper quodam fidei negocio audirent, quod in ipſo Concilio ꝑp opinionũ diuerſitatẽ, quæ rẽ multo difficiliorẽ effecerãt, diſcuti nõ potuerat. Quibus ipſe. B. Vincẽtius et rectũ, et facile reſponſum dedit, et adiecit. Rẽ eiuſmodi facilem ideo nõ potuiſſe in Cõcilio diſcuti, atq; intelligi, cum ibi tot uiri eſſent eruditiſſimi, ꝙ inter eos multi eſſent ellati nimium, ac tumidi. Hortatuſq; eſt, ut mites eſſent, et nihil ſuperbe agerent, ſed ſolũ deum in omnibus reſpicerent, fore, ut omnia illis facilia fierent et aperta.

Quãto in honore habitus fuerit a Regibus

Euocat a rege Granatæ.

Card. S. Angeli a Concilio Conſt. ad eũ mittit.

Att.

Autoritatem uiri sanctissimi maximã fuisse illud quoq; indicat, quod nũc narrabimus. Martinus Arragoniæ rex, cuius supra mẽtionem fecimus sine legitimis filiis decesserat. Quare, quis illi succederet, non constabat. Hinc multæ clarissimæ familiæ de successione inter se contendebant. In tanta igitur difficultate ex cõmuni litigantium sententia electi sunt uiri decem litteris, et uitæ sanctitate clari, quorum sententiæ staretur, ut ille regnum obtineret, cui tradẽdum id decem illi iudicassent, E quorum numero fuere beatus Vincẽtius, et eius frater Bonifacius, qui præcipui terminandæ litis eiusmodi autores, et arbitri fuere. Adde q; Martinus, qui in Constantiensi Concilio omnium patrum sententiis declaratus est põtifex maximus, misit ad eũ oratorem quendam uirum clarissimum, cui Antonio fuit nomen, cõcedẽs plenam ei ligandi, atq; soluendi potestatem, et mandans, ut tanq̃ ex apostolis unus euangelium prædicaret. In qua re haud dubie declarauit, quanti illum faceret, qualem uirum, et quãtum putaret. Sed uiri mirificam sanctitatem, et autoritatẽ illud quoq; declarat, quod nũc referam. Pars est Galliæ, quam nunc Delphinatum uocant. In ea uallis quædam, quã gens quidem non barbara solum, sed etiam efferatissima incolebat, q̃ multis (quod ad religionem attinet) erroribus infecta flagitia multa adiiciebat, magicas arteis, furta, latrocinia, effrænatamq; libidinem. Multi quidem pontifices maximi clarissimos eo uiros miserant, ut et ad rectum dei cultum allicerẽtur et tantam uitæ turpitudinem exuerẽt, sed nihil profecerant. Missos.n. ad se alios ueneficiis adorti fuerant, alios ferro, ita conatus omnes irriti fuerant. Hæc beatus ipse Vincẽtius minime ignorabat, attamẽ clypeo eximiæ fidei armatus eo se contulit consueram secum trahens cateruam, ut facilius ad pœnitẽtiam animos pelliceret, Et sancto usus dolo primores gentis statim rogauit, ut se semel tãtum audirent, et impetrauit. Vbi igitur semel audiuere, adeo illius oratione demulcti sunt, ut audiẽdi deinceps facti sint auidissimi. Vide rem mirandam. Paucis diebus tantum profecit concionibus suis, ut ablato illis omni errore, quo tenebãtur, uicta et edomita omni feritate mites, ac mãsuetos illos reddiderit, et uerum dei cultum mutata prorsus uiuendi ratione, atq; barbarie sic edocuerit, ut præclarum essent religionis exemplum, adeo quidem, ut cum uallis illa, quam incolebant, Pua prius .i. infecta, et immunda gallico uocabulo diceretur, deinceps iubẽte beato Vincentio Puta nuncuparetur. Dignam omni admiratione post tot, ac tanta admirabilia rem referam. Fuerat nocte una beatus Vincentius in monasterio quodam, quod non procul Valentia est. Cum inde abiret, ex monachis unus abbatem suum impense rogauit, ut se sineret dies aliquot beatũ Vincẽtium sequi, cuius cœlesti doctrina mirifice delectaretur, sed non impetrauit. Diuinitus factum est, ut post illius discessum editum quedã monasterii

Quãtum illi tribuit Martinus qntus põtifex max.

Efferatissimã barbariem ad religionem traxit.

Vide rem mirandã.

locum

locum ascenderet, et ex eo (mirabile dictu) distantem spatio millium .xl. pas suum conuersus in eam parte, in quam profectum audiebat, beatum Vincentium audierit concionantem in uilla, quæ Detollecta dicebatur, et singula eius uerba exceperit, atq; conscripserit, ut ne unum quidem omiserit. Quæ mox ingenti lætitia plenus ad suum abbatem detulit, et ait. En mihi concessit deus, quod abs te impetrare non ualui, et quid egisset narrauit, et scriptum simul ostendit totam beati Vincētii concionem complexum. Legit abbas stuporis plenus, et data opera nunciū misit, ut rem certius nosset, qui rettulit, uera esse omnia, quæ monachus ille tanta diuisus spatio cōscripserat. Sed nulla uirtus caret inuidia, Nec ulla est tanta, tamq; spectata probitas, quæ detractorem nō inueniat, ut uere cecinerit ille. Sūma petit liuor, perflent altissima uenti. Erat Perpignani beatus Vincentius, ubi cotidie cōcionabatur. Erat ibidem Benedictus pontifex maximus, cuius supra mentio facta est, necnon Sigismundus Imperator, Rex item Ferdinandus, alii præterea plurimi principes, Nam consilia de ecclesiæ cōcordia agitabātur. Quidam igitur impuri homines, atq; deterrimi infensi tantæ uiri sanctissimi famæ, ac celebritate nominis consilium sibi pessimum excogitarūt. Nā cum audissent Ferdinandum regem iudæis iussisse, ut die Dominico ad cōcionem beati Vincentii omnes conuenirent, subornarunt illos perditi homines, atq; maleuoli, ut cum audirent illum aliquid contra iudæos disserētem una insurgerent in eum omnes, ac interpellarent, inclamarētq;, peruertere illum testimonia scripturarum, quæ adduceret, atq; omnia confundere. Putabāt enim pessimi homines eam rem, quāq̄ falsam, apud imperitam multitudinem magnæ ignominiæ beato Vincentio futuram, possetq; illius famam ea ratione plurimum labefactari. Sed eos fefellit opinio. Igitur die statuta uenere Iudæi, ac fecere, quod sibi mādatum fuerat, In clarissimo illo tot principum, ac numerosæ multitudinis consessu. Sed non successit. Beatus enim Vincentius nihil motus eorum temeritate, ac petulantia silentium manu, et uoce indicens sedato pectore illis respondit, Non esse fas, neq; morem, ut interpellentur, qui uerbum dei euangelizant. Eligerent tempus, ubi finem concionandi fecisset, se illis plane esse responsurum libenter, ac ostensurum, uera esse omnia quæ diceret, nec eos recte facere, qui contra ueritatē insurgerent, Interim quiescerent, nec apostolicum munus altercando impedire pergerent. Ita quierunt. Cōstituta hora sunt ad eum reuersi, atq; ita conuicti, ut compulsi fuerint (ne longum faciam) ab eo suæ impudentiæ ueniam poscere. Qui uero tantæ impietatis, et audaciæ autores extiterant, infelici non multo post morte consumpti sunt. Simili petulantia etiā usus minorita quidam, dum Tholosæ concionantem eodem modo aggreditur

Att. Nulla uirtus caret inuidia.

Att. Quid egerint Iudæi subornati

Cōuicti iudæi.

Att. ultionē in maleuolos

DD

Att. graues cum ingenti dedecore pœnas luit, Siquidem uix uerba finierat, cũ collapsus est, atq; ita obmutuit, ut nõ prius loqui potuerit, q̃ petita mẽte, quando uerbis minime poterat, a deo suæ impietatis uenia, loqui cœpit. Tunc prouolutus beati Vincentii genibus crimen suum fassus est. Sed et tanta illum ignominia secuta est, sic omnibus cœpit esse inuisus, ut ex ea urbe compulsus sit abscedere. Possem adhuc multa nõ minus memoratu digna, neq; iis, quæ iam narrata sunt, minora contexere, nisi modus historiæ adhibendus esset, quæ pascere debet non saturare, q̃q̃ illustrium uirorum præclara facinora, et res gestæ eiusmodi sunt, ut minima debeãt cuiusq̃ legẽtis animum fatigare. Attamen, quia satis multa iam congessisse uidemur, quæ tanti uiri excellẽtiam, et sanctitatem abunde testari queant, et ea, quæ rettulimus tanta sint, ut afferri maiora non posse arbitremur, restat, ut paucis felicem eius obitum explicemus. Cum iam biennium in britannia consumpsisset, ac totam insulam euangelizando peragrasset, decreuerat in Hispaniam reuerti.

Att. Quid illi acciderit dũ egredi Britanniã temptat.

Nocte igitur intẽpesta ex Venetẽsi urbe asello (uti mos illi erat) uectus iter arripuit, Cũq; multa se millia passuum iam processisse putaret, demum, ubi illuxit, uidit, se ante memoratæ ciuitatis portas esse. Stupuit, et rem mature cõsyderans intellexit dei nutu id esse factum, tanq̃ admoneretur, suæ uitæ finem aduenisse, et non ultra esse progrediendum. Et ad Comites suos conuersus hæc mea requies inquit, Reditq; ĩ urbẽ, ac multis, quod sibi acciderat, narrauit. Nec post multos dies in grauissimam ualitudinem incidit, Cõuocatisq; comitibus suis declarauit aduenisse tempus, quo sarcina carnis abiecta agnum sequeretur. Quare accersito sacerdote, cui confiteri consueuerat, legem christianis scriptã morituris non præteriit et non delicta confessus est uir innocẽtissimus, sed religionis ritum, ac præceptum seruauit, et plenam absolutionem, cuius rei facultatẽ Martinus illi pontifex maximus concesserat, petiit, et reliqua omnia, quæ circa morientes fieri cõsueuerũt. quæ cũ fierẽt hymnis sæpe, orationib9, ac fletu multo lachrymas oĩbus, qui aderãt, excutiebat. Triduũ impẽdit cõmonefaciẽdis q̃ se adibãt et instruẽdis ad rectũ omnium mentibus, uel confirmandis in uia, quã bienniũ in ea insula monstrauerat. Quã uero ferui, q̃ efficaces, q̃ diuini fuerint sermones illi, unusquisq; facere coniecturam potest, qui non ignorat ea, quæ de uiri sanctissimi Concionibus, uita, et moribus hucusq; memorauimus. Pauca tamen de multis referam. Vbi per urbẽ uulgatum est illũ grauissimis æstuare febribus, tota ciuitas commota est, et quanti uirum sanctissimum faceret, extremo etiam hoc tempore declarauit. Venit igitur ad eum urbis episcopus, uenit magistratus, ac tota fere nobilitas, quos ad se ingressos, ac benigne salutatos in hunc ferme modum est allocutus.

B. Vincẽ. ægrotat.

BENE HABET, VIRI VENETENSES, VITAE meæ finis adue- ¶ Att.
nit ac messis tempus. Pius. n. redemptor me uocare dignatus est, ac longæ Oratione
peregrinationi meæ finem statuere ut optatum mihi, et quæsitam diu mer B. Vincē.
cedem exoluat, et quod gaudere debetis, uoluit apud uos maxime corpus- in ultima
culum hoc meum quiescere, cuius rei manifestum illud indicium fuit, ac te ægritudīe
stimonium ꝙ cum mihi captum esset consilium in Hispaniam redeundi, ad ciues.
et iter iā essem ingressus, huc me reuexit ille, atq; hic cōsistere uoluit. Qui si
me in locum æternæ felicitatis (ut spero) admiserit, precatorem me uobis
apud illum perpetuo spondeo. Sed ea uobis tenaciter memoria retinenda
sunt ad quæ uos toties hortatus sum, ut deum timeatis, et eo cultu uenere-
mini, quo christianos decet, et pacis, atq; cōcordiæ amatores sitis. Hæc pau-
cis omnia complectuntur, quæ per totum bienniū hāc prouinciā peragrās
identidem populos edocui. Quæ quidem si adimplebitis, nec ego uobis
ulla in re sum defuturus. Nec difficilem uestris precibus deum experiemi-
ni. Ego (quod ad me attinet) decimo die ab hac uita sum discessurus. Non Obitū præ
dici posset, quantus repente mœror omnes inuaserit, ꝗ ubertim flere cuncti dixit.
cœperint. Nec ii solum, qui aderāt, sed etiam tota ciuitas ita commota est,
ut solent non uisuri ultra optimum parētem optimi filii. Nullus ubiq; alia
de re sermo erat. Vna erat totius ciuitatis facies. Vbiq; gemitus, ubiq; la- Att.
menta exaudiebantur. Sed inter hæc uiri eximiæ laudes, et præconia non ta Ciuiū mœ
cebantur. Alius omni admiratione dignam austeritatem uitæ, ac sanctita- rorē ac uo
tem. Alius eximium doctrinæ, ac sacrarum thesaurum litterarum extolle- ces.
bat. Alius diuinam concionum uim, atq; facundiam, et prophetiæ memo-
rabile donum admirabatur. Alius miracula ingentia, et prope innumera-
bilia commemorabat, quoq; magis laudabant, re magis laudandi ardor cre
scebat idq; omnes certatim faciebant. Neq; eorum prorsus quisq; (et si im-
menso afficerent amore) in his, quæ de tanto uiro, utpote, omniū uirtutū Att.
exēplari fama uulgarat, falsus habebat. Inter hæc, qui Venetēsi reipublicæ
præerant suspicati aliquod suboriturum de illius sepulturæ loco certamen,
eum interrogarunt, quem ipse locum sibi ad hoc eligeret. Respondit ille nō
solere Christi seruos talia curare, quorum in æterna fœlicitate sibi sedes mā
suras præparare potius interest, attamen, nequa forte lis oboriatur, curam
inquit huiusce rei Venetensi Præsuli, et Britanniæ Duci mando. Aequū
tamen foret (sicut mihi uidetur) ut monasterio prædicatorum, quod in
hac prouincia huic urbi uicinius est, quando hic nullum extat, cura hu-
iuscemodi relinqueretur. Dies uenerat decimus, quem esse obitus sui
diem prædixerat. Petiit igitur sibi euangelium quattuor Euangelistarum
legi, in quo Christi passio memoratur, et septē psalmos, qui pœnitētiales ap

pellantur, cum letaniis. Quæ ubi peracta fuerunt mire exhilaratus iunctis, ac sublatis in cœlum manibus, et oculis felicem efflauit animã. Tanta uero diffusa est repente diuini odoris fragrantia, ut nihil suauius unq̃ nares cõtigerit, Visamq; esse tanq̃ uolucrium candidarum eodem momento me-morant numerosam multitudinẽ cubiculum eius ingressam, quam quidẽ fuisse cœlestium ciuium, et angelorum cateruam minime dubitandum est cœlo delapsam, ut sanctissimam exciperent animam, et ad superas euolantẽ sedes comitarentur. Erat tum forte in eadem urbe clarissima fœmina, et eximiis ornata dotibus, et præcipua religione insignis Britanniæ ducis uxor, quæ beatum Vincentiũ singulari ueneratione prosequebatur. Hæc illi, dũ corpus ex more lauandum esset, pedes lauare ipsa uoluit, et, qua fuerat ad id usa ministerium, aquam (uti res sacrosanctæ solent) multo cum honore seruauit, donec spatio temporis consumpta est, Quæ non solũ non corrupta est, sed et suauem admodum odorem, q̃diu fuit, conseruauit. Dux aũt ipse Britanniæ parari iussit exequias, quales tum amplitudini suæ, tum beati Vincentii meritis cõueniebant. Conuenere autẽ ex tota fere ꝓuincia nõ solum ab ipso duce conuocati, sed etiam spontanea multitudo ingens audito clarissimi uiri, atq; sanctissimi obitu. Tanto autem uisendi sancti illius cadaueris desyderio tenebantur omnes, ut ob confluentem multitudinem necessarium fuerit, in tertium diem exequias differre. Lõgum foret cuncta recensere miracula, quæ interim contigere. Quacunq; tenerentur ægritudine, qui sacrum corpus tangebant, continuo sanabantur. Eadem uero facies, idem illi permansit color, qui fuit, quando ex corpore sanctissima migrauit anima. Tertio demum die sepultus fuit in ecclesia Venetensi primaria. Quanto autem id factum cum honore fuerit, unusquisq; ex iis, quæ modo diximus, facere coniecturam potest.

Odor sua uiss. in eius egressu a corpore.

Act. Officia uxoris ducis Brit. i corpus. B. Vincentii.

Cõcursus ingens populi.

OBIIT AVTEM BEATVS VINCENTIUS NONIS APRILIS Anno ab aduẽtu Christi. M CCCC VIII. Aetatis suæ. LXXV. Clarus hodieq; plurimis, et eximiis in toto orbe miraculis.

EXPLICIT VITA BEATI VINCENTII PER IO. ANTONIVM FLAMINIVM FOROCORNELIENSEM EDITA.

LEANDER ALBERTVS ORD. PRAEDIC. IO. ANTONIO FLAMINIO SVO S. D.

IACYNTHI uitam scripsimus uiri sanctitate, et eximiis doti-
h bus insignis, quam edituri propediem tuo nomini nuncupan-
dam duximus mi Io. Antoni litteratissime, non ut pignus esset,
aut testimonium summi amoris erga te mei, Neq; enim aut pignore, aut te
stimonio nostra necessitudo eget, quæ tāta qdē ē, ut augeri ultra nō posse
putem, Sed ut cæteri scirent, quanti te facerem, et quāto te amore proseque
rer omnis ætas intelligeret. Quod nulla re melius, aut efficacius, q̄ littera-
rum monumentis effici potest. Leges igitur Hiacynthū meum immo et iā
tuum, quo soles uultu cætera, quæ ad te mittimus, Et scio non ingratā tibi
fore lectionem. Est enim mirificum uitæ exemplar, et sanctitatis eximiæ spe
cimen. Quod tu facile cū legeris fatebere, Qui mihi tum tuū demū placere
incipiet, cū tibi placuisse cognouero. Vale. Bon. prid. kal. mar. MDXVI.

B. IACYNTHI POLONI OR. PRAED. VITA PER LEANDRVM, ALBER. BONONIENSEM EDITA.

IACYNTHVS ex oppido Poloniæ saxo nobili stemmate ori
h ginem duxit. Is quidē ætatis suæ initio bonis præceptoribus tra-
ditus est erudiendus, et tantum profecit, ut breui condiscipulos,
ac coætaneos in litteraria palestra plures superauerit. Erat ei sanguinis uin-
culo coniunctus Iuo Cracouiensis Antistes uir uenerandus, cuius iussu sa-
cris iniciatus, canonicatū in ecclesia Cracouiēsi accepit. Quod ubi fecit pru
dentissimus Antistes perpendens sacerdotes sine litteris esse cæteris ludibrio Att.
et sibi ipsis opprobrio, ne tanti iuuenis animus uilesceret, aut in delicus cō-
stitutus obrueretur segnitia, eum duxit in Theologia instituendū, ut pro-
cedente ætate, quod sibi ex officio incumbebat, peragere posset. O utinam
nostris temporibus, omnes sancti eius Antistitis uestigia sequerentur. Nō
enim tantarum litterarum penuria apud sacris initiatos esset. Quinimmo
et sese, et alios plene de sacra scriptura instruere possent. Exaudiēs Iuo Hia Iuo Anti-
cynthū in theologia multum profecisse, continuo ad se reuocauit. Et uisa stes.
eius doctrina cum modestia ac morum honestate coniuncta, qua præ aliis
pollebat, ultra q̄ dici potest eum amare cœpit. Quin ea die anxius erat et so
licitus, qua illum uidere non poterat. Forte ea tempestate Iuonem Romā
persoluendi uoti gratia petere oportebat, qui inter cæteros Hiacynthum se-
ligens secū duxit. Iisdē diebus, Romæ Diuus parēs Dominicus corā Iuone
ac pluribus aliis uenerādis uiris Neapoleonē suis precibus a morte ad uitā

Act. reuocauit. Qua re tanta admiratione Iuo captus fuit, ut protinus sanctũ patrẽ colere ac obseruare cœperit, et eius familiaritate plurimũ uti. Tũc.n. parẽs Dominicus Romæ agebat, flagitãs ab Honorio pont.max.ordinẽ a se incohatũ prædicatorũ approbari, atq; dipplomatibus apostolicis ornari. Qđ et assequutus ẽ dei beneficio, et parẽtis eius beatissimæ uirginis interuẽtu, prout in uita eius latius dictũ ẽ. Igit Iuo sancti uiri captus dulci cõsuetudine, enixe beatũ patrẽ rogabat, ut dignaret fratres aliquos Poloniã mittere, quorũ gratia et exemplo, per prouinciã cœnobia extruerent. Pater uero Dominicus se ei morẽ gesturũ dictitabat libẽti aĩo, si fratrũ copia suppeteret. Quare se angi plurimum affirmabat, eo qđ eius petitioni, ac uoto satisfacere nõ posset. Tamẽ ipse iuuenes probos proferret, siquos ipse haberet, quos sanctæ cõuersationis uestimẽta oblectarent, et eos imbutos sanctis moribus penes se et nutritos breui admodũ tẽpore illuc pro desyderio mitteret, quo fieret, ut uoti compos eẽt. Porro præclarus Antistes cõsilio illius

Act. usus, ex omni familia sua, tres iuuenes morũ honestate pollẽtes delegit, uidelicet Hiacynthũ, de quo uerba facturi sumus, Ceslaũ, et Hermanũ Theutonicũ, iuuenes utiq; raros, et tãta ꝓuicia dignos, credidítq; uiro sanctissimo Dñico, ut sub eius magisterio erudirent in his quæ ad dei cultũ et religiõis augumẽtũ attinerẽt. Quos beatus pater lætabũdus suscipiẽs, toga prædicatoria induit, ac secũ ꝑ ãnũ distinuit, ut lenitate, charitate, pauptate, ac cæteris uirtutibus ornatos post ãnũ, Poloniã iuxta sancti Antistitis uotũ mitteret. Igit eo tpe elapso, cum satis in sancto ꝓposito cõfirmati, uiderent, inq; sancta cõuersatiõe plenissime erudití, efflagitãte Iuone placuit uiro dei Dominico, Hiacynthũ, Ceslaũ, cũ Hermano Cõuerso Poloniã mittere. Qui accepta sancti uiri benedictione, in noĩe domini nostri Iesu christi iter arripuere. Cõtigit eos per Germaniã trãsire, et in Frizascẽsi urbe cõcionari cũ tãto cõsensu et populi fauore, ut protinus cõpellerent ibidẽ a populo cœnobiũ cõstruere, et illud amplissima sacerdotũ et sacris initiatorũ multitudine repleri. Id factũ est intra mẽsiũ sex spatiũ, quod pene miraculo adscribi põt. Quos cũ ingẽti gaudio ꝑ eos receptos moribꝰ et ord. nostri institutis ĩbuere. Dein relicto ibi Hermano Cõuerso, Cracouiã, ut patris Dominici iussa cõplerẽt, petierũt. Vbi cũ sũma oĩum lætitia, et plausu populi tũ cleri excepti, in ædẽ sanctissimæ trinitatis, iuxta litterarũ apostolicarũ tenorẽ, et uota sancti antistitis Iuonis collocati sũt. Cœpit demũ oĩs ciuitas, seu nouitate rei (ut fit) seu magis sanctissimis moribus et doctrina uiri dei Hiacynthi et Ceslai capta ingens Cœnobium ponere, ueluti præsagiens quod futurum erat, uidelicet plurimos ad sanctum religionis apicem peruenturos. Quod rei postmodum euentus plenissime docuit. Erectis ædibus, ut ibidem inhabitari posset, cœpit Hiacynthus uitam asperrimam, ac prorsus durissimam agere. Quippe a parẽte Dominico uiuẽdi formulã acceperat.

Ceslaus et hermanus

Cõcionari B. hiacyn. cœpit.

Erat animo pariter et corpore mundus, corde lenis, puritate nitidus, et mi/ra prǽditus charitate. Sed ut unico uerbo omnia explicem, Hiacynthi uita omnium uirtutum exemplar fuit. Atqui tãta charitate prǽfulsit, ut alienas calamitates ceu suas defleret, et ad deum optimũ maximum pro illis preces emitteret. Templo pro cubiculo utebatur, nec certum locũ ad quiescẽdũ habebat, sed aliquando lassa membra ubi se inueniebat, in terrã collidebat, quieti aliquãtulum uacãs. Noctibus singulis funibus nodosis corpus tun/debat. Sextam feriam, et beatissimǽ uirginis Marię ac apostolorũ uigilias, dũtaxat pane et aqua celebrabat, Desidię ac inertię hostis acerrimus. Quippe aut litteris, aut concionibus, uel audiendis sordidorũ hominum impro/bis gestis, pro impunitate a domino suorum criminũ impetranda, uel ora/tionibus operam dabat. Visebat libenter ǽgrotos, ac suis dulcissimis collo/quiis subleuabat. Verũ de moribus hactenus. Quum aliquando in uigilia Assumptionis beatissimǽ Marię ante arã positus ingenti cum affectu tan/tam celebritatem diei meditaretur, et totus lachrymis perfusus anhelaret ad illam fœlicẽ ac cœlestem domũ, ut perfrui tantis gaudiis aliquando posset, euestigio conspexit e cœlo prolabi lucem ingẽtem super aram, cuius in me/dio Reginã cœli sibi dicentẽ collocatam uidit. Macte uirtutis esto Hiacyn/the et lǽtare, eo ꝙ tuǽ a filio meo et a me exaudiunť ꝑces. Qđ enim petẽ/dũ duxeris me interueniẽte cõsequere. Cõtinuoq; i cœlũ sese recepit. Cuius in recessu tanto cõcentu ac tam dulci harmonia Hiacynthi aures oppletǽ sunt ut uix enarrari posset. Exinde tantam in deum fiduciam sumpsit, ut minime se incassum aliquid ab eo petere posse arbitraretur. Huius rei seriẽ semotis arbitris, Floriano et Godino sociis narrauit affirmans dei Matrem prǽcipuã patronam esse fratrum prǽdicatorũ. Aliquãdo cõtigit ipsum iter habere Proniũ, eiusmodi enim loci nomẽ ẽ. Erat aũt mediũ intersecãs iter flumẽ, quod phasello traiiciebatur. Tũ forte intumuerãt aquǽ, In citeriore igiť amnis ripa cõsistẽs animaduertit in ulteriore turbã uirorũ ac fœmina/rum, quasi quẽdam in medio tenentẽ. Admirabať plurimum sane, et quid subesset causǽ nesciebat. Igitur trãsmisso amne comperit multitudinẽ illã adulescẽtẽ quẽdã aquis obrutũ deplorãtẽ. Ast ut animaduertit uita functi mater Hiacynthũ adesse, missis cǽteris, ad pedes eius ꝓuoluta supplex effla/gitabat ut ad uitã filiũ reuocaret. Hiacynthus uero sciscitabať qua hora fi/lius naufragio perisset, ut cognouit ꝙ pridie perisset, et tũc primũ ex aquis eductus fuisset, habuit orationẽ ad deum, Et ad matrẽ cõuersus ait. Bono esto mulier aĩo, Et adolescẽtis apprehẽdẽs manũ, Petre inqt (id. n. illi nomẽ erat) Xp̃s dñs noster cuius gloriã prǽdico intercedẽte beata uirgine matre te ad uitã reducat. Nec mora q fuerat mortuus reuixit corã toto illo uiro/rum ac mulierũ cœtu. Et matri Falissiauǽ mulieri nobilissimǽ reddidit in/columem. Prãdeta nobili genere matrem habuerat paralyticam, quǽ nulla

Attẽ Formulã uitǽ. B. Hiacyn.

Attẽ. uisionẽ. b. Hiacyn.

Attẽ.

Mortuum ad uitã re/uocauit.

medicorū ope sanari potuit. Is uero ingētem pecuniam medicis exoluerat, ut matre eo morbo liberaret, sed nihil profecerat. Cupiēs autē filius matri solatiū aliquādo præbere, nihil omittebat, quod speraret ei posse prodesse. Forte audierat Hiacynthū uirū dei morbos ægrotantibus depellere, quod ubi cognouit, nō negligens sollicitus de matre, Cracouiā deduxit, sanctoq; uiro obtulit, impēse rogās sibi sospitē illā reddi dicens. Hiacynthe ecce matrem filiam tuam sic paralysi dissolutā, ut nec recte, etiā loqui ualeat, quæso ut pristinæ sospitati restituas, quo humano adminiculo haudquaq̄ fieri posse hactenus expertus sum. Tunc uir dei misericordia motus inquit. Filia dominus noster Iesus Xp̄s te a morbo liberet, quo premeris, et usum tibi linguæ restituat. His dictis continuo sospes facta est, et linguæ usum cū cæteris membris integrum recepit. Mulier grauissime ægrotās, et iam desperata salute precibus obtinuit ad se deduci uirum sanctum Hiacynthū. Cui uim morbi, quo capta erat aperiens, rogabat ut se manu tangeret, sperans se illico sic sospitem reddi posse. Vt erat Hiacynthus ad commiserationem pronus, ægrotanti opem ferre cupiens, prius oratione ad deum emissa manu illius caput contingēs, mox eā incolumem dimisit. Porro uir dei Christi uestigia sequi cupiens, posteaq̄ iam fat Iuonis Antistitis uenerādi uotis fecisse animaduerterat, Cesłaum in Bohemiam misit, ut sacrum uerbū euāgelizaret. Qui imperata propere perficiens in Praga urbe cū Hieronymo socio ita egit, ut post non multos dies Cœnobiū cum æde diuo Clementi dicata, pro patribus prædicatoriis ædificaret. Deinde Vuratislauiā petētes in honorē diui Adalberti Cœnobiū aliud extruxere, quo Cesłaus miris coruscās p̄digiis, in domino quieuit. Hiacynthus uero ī orietalē p̄gredies plagā uitæ uerbū indefesse disseminando, qđ apprime callebat, peruenit Visegradū Musouiæ urbē. Præterfluebat siqdē urbē amnis, Ad quē cū deuenisset cū sociis, nec transmitti posset absq; lintre, nec lintris copia esset, admonuit socios ut diuinam opem precibus exposceret. Cū igitur aliquātulū orasset, extenso palio super aquas, primus omniū intrepidus supergrediēs, cohortatus est socios ut idem fidenter facerent. Sicq; super palio ueluti super naui amnē transmisere illæsi. Quod ubi in urbe uulgatū est, accurrunt ciues rem admirantes, et uirum dei ingenti cū honore in urbē introducūt. Illinc exiens adiit Chion, habēs itineris comites Godinū, Florianū, et Benedictū, uiros nostræ religonis toga indutos. Ibiq; per quadrienniū permansit docendoq; et concionando, miris coruscauit prodigiis. Quo factum est, ut Templū erigeret Beatissimæ uirgini Mariæ, quo possent patres prædicatores inhabitare. Eo itaq; temporis interstitio immēsam sacerdotū ac laycorum cateruam sanctæ conuersationis toga induit. Initio uero quinti anni Cracouiā repetiit, dimisso Chion uiro uenerādo Godino, Sed diuertēs per

Miraculū

Item aliud miraculū.

Aliud miraculū.

Gadufriam et uerba uitæ disseminãs, uerbaq; miraculis cõfirmãs, plurimos ad sanctæ conuersationis habitũ summẽdũ impulit. Quapropter ædibus cœptis extrui relicto ibi Benedicto tandẽ Cracouiam cum Floriano peruenit. Posteaq̃ Cracouiã reuersus est, Clemẽtia mulier cordata nobilis genere nobiliorq; moribus ex uico Coseler (ut uulgari eorũ utar uocabulo) forte Hiacynthũ uirum uenerabilẽ relaxandi parũper animi gratia ad suburbanam uillã inuitauerat. Cognouerat eum uigiliis et ieiuniis nimis attritũ ut reforcillatiõe corporis nõ modica indigeret. Annuit Hiacynthus, et die dicta ad locũ constitutũ ueniẽs segetes passim grãdine tactas offendit. Forte proxima erat messis. Porro. xiii. kal. Aug. hoc accidit. Igitur ad Clemẽtiam tristis ea de causa peruenit. Quæ prolapsa ad pedes sancti uiri, deflebat propriã, et aliorũ calamitatem. Vt uero uulgatũ est per uicũ aduenisse uirum dei, missis omnibus prouoluti ad pedes eius fletes, ut se in tãta calamitate adiuuaret eum obsecrabant, atq; obtestabant. At uir dei in fletũ et ipse prorumpẽs, illorũ miseratus sortẽ, iussit eã noctem illos insomnẽ ducere, deumq; precibus fatigare, quod et sese facturũ spopondit. Qui dicto famuli dei audientes, postq̃ illuxit, segetes obtritas pridie a grãdine, quantũ ad suos agros ptinebat, in priorẽ restitutas inuenerũt statũ, ac si nullã grãdinis uim passæ fuissent, finitimorũ uero, prout grandine obrutæ fuerant, iacentibus. Qui animaduertentes diuinã clementiam, deo et sancto uiro gratias maximas egerũt. Aliquãdo uenit Felix Grusonia nobilis mulier sterilis (porro annos uiginti cũ cõiuge egerat, nec filiũ tulerat) cum fletu rogãs ut deũ precaretur, ne perpetuo sterilis esset, sed ut deus illi filiũ elargiretur, ne obprobrio tãdiu marito foret. Coniunx enim angebat̃ carens filiis, cum abũdaret diuitiis, de herede solicitus. Ast uir uenerandus uade inquit filia, et pedẽ referas domũ, nec uerearis, qa filiũ habebis, quo uiri isignes originẽ ducent, tã præstãtes diuitiis, et uiribus, q̃ in ecclesia præsidẽtes. Haud falsus uates fuit. Quippe et filiũ tulit, et uiro sancto gratias immẽsas agẽs portauit ex quo ingẽs uirorũ præstantissimorũ caterua deriuauit. Accidit aliquãdo quẽdam locũ concionãdi gratia petere (cui Castro nomen est) et ad pedem perueniẽs montis offendit Vitoslanam mulierẽ cordatam i biga duos natos cæcos educẽtẽ, quos luce orbatos ante. vii. ãnos peperat. Quæ ut uirũ dei Hiacynthũ adesse cognouit, mox e biga descẽdẽs, humiq; ad eius genua prouoluta, filiis ante pedes eius positis, lachrymãs inquit. Eya uir dei, En ego infelix luce priuatos iam septem annis hos natos enixa sum, fortunæ ludibrium. Quãobrem rogo, teq; obtestor, ne patiaris hac calamitate me deinceps uexari. Hoc efficies si fueris deum precatus. Te enim rogãte, non dubito fore, ut filii mei lucẽ consequant̃. Porro Hiacynthus mulieris uerba exaudiens, deflens præsentẽ illius sortẽ, maxima fultus in deũ fiducia

Att.

Mirabile. de segete.

Att. Miraculũ de muliere sterili.

Cæcis duobus uisum restituit.

Act. cæcos tetigit dicens. Dominus noster Iesus Christus, qui cæcũ natũ illuminauit, ipse uobis beneficiũ oculorũ impendat. Simulac signo Crucis illos muniuit, euestigio uidẽtes dimisit. Pribislaba nobilis matrona et uidua ex uico uulgo dicto Scenita, filiũ Vislaũ unicũ sibi Cracouiam ad sanctũ uirũ præmisit, ut exinde ad se educeret. Fũcta legatione Vislao, Hiacynthus inquit. Præcede fili præcede. Ego .n. mox te subsequar. Igit̃ adulescẽs uiri dei dicto audiens progreditur. Forte itineris medio præterfluit fluuium uulgo dictũ Raba, Quod ea nocte siue imbribus, siue niuiũ resolutione, ultra consuetudinem, ad summũ excreuerat. Qui adnitẽs trãsire, nõ aquarũ uim formidans, cũ armigero, ex equo aquarũ ui deiicitur, obruiturq; aquis, uix armigero euadẽte. Mater uero prodẽte puero filii miserãdam sortem audiẽs, illico pluribus matronis sociata, ad amnem accurrit, deplorans suam, ac filii ingẽtem fortunã. Hiacynthus iter cœptũ prosequens fasello amnẽ cũ

Act. Clemente socio traiecit, totus admirabũdus unde tot matronarum caterua illuc clamantium aduenisset. Ast Pribislaba Hiacynthum adesse iam animaduertens, concito gradu ad pedes eius prouoluta, Heus inquit Hiacynthe tua causa filium amisi unicum. Quo me uertam misera? Quæ coniuge et filio simul orbata sum. Igitur senectutis meæ unica spes, unicum præteptum est solatium. Obsecro, obtestorq; te ne me in tanta calamitate positam deseras. Ast Hiacynthus uir Dei lachrymans, paululum e uia digrediens, flexis genibus deum impense rogauit ut infelici matri opem ferret.

Attende Qualiter adulescẽtẽ ad uitã reuocauit. Eo itaq; ab oratione surgente, ecce contra aquarum impetũ adulescẽtis cadauer ad amnis ripam applicuit. Et eo ab aquis educto, occurrens cũ omni multitudine mater ad pedes Hiacynthi inclamare cœpit. Reddidisti uit sancte mortuum, et uiuum restitue. At uir dei ad corpus accedens. Fili inquit Vislae, Dominus noster Iesus Christus, cui omnia uiuũt, ipse te uiuificet. Vix uerba finierat, et ecce mortuus reuixit. Igitur Hiacynthus uir uenerandus, post labores maximos, quos pertulerat in uinea domini sabaoth, post ingentia signa per ipsum edita, diuina tãdẽ dulcedine illectus, toto mentis desyderio exæstuabat, cupiẽs hac molle carnis solui et esse cũ Christo. Quare in oratione positus, deuotissime efflagitabat uotũ suũ expleri a patre misericordiarũ. Exaudiuit quippe eũ dominus, et sibi uitæ terminũ intimauit. Quare die postero, qui fuit dies diui Dominici festus, i ægritudinẽ incidit, qua cognouit uitæ suæ finem aduenisse. Inualescẽte itaq; ui morbi in uigilia Assumptionis beatissimæ uirginis Mariæ iussit acciri quotquot aderant seniores in cœnobio Cracouiensi, sicq; e grabato uerba fecit. Ego filii

Verba hiacynthi in ultia ægritudine. charissimi domino me uocãte die crastina uos deserã. Igit̃ quæ ex ore patris Dominici audiui, tãq̃ hæreditario uobis iure relinquo. Primũ ut cordis lenitatẽ, animiq; mãsuetudinẽ seruetis, dilectionẽ, ac mutuũ amorẽ ãplecti/

mini sequaminiq; paupertatem. Hoc enim testamentum est æternæ hære/ditatis. His dictis cōticuit. Postero die deuote officio reddito (quas canonicas horas appellant) fultus ecclesiæ sacramentis, astantibus omnibus fratribus, flentibusq; et ad deum porrigentibus preces, erectis in cœlum luminibus, prorumpensq; cum lachrymis in illum psalmum In te domine speraui nō confundar in æternū, cū dixisset In manus tuas domine cōmēdo spiritū meū, mox spiritū efflauit. Et deductus est ante deū sanctorū ministerio angelorū, quorū cōsuetudine adhuc in humanis agēs, sæpe recreari solebat, quo æterno æuo frui cū sanctis oībus licet. Vita functus est sanctissimus pater Hiacynthus anno domini. Mcclvii. Idibus septembris, hora ferme nona. Tātus aūt oēs q̄ aderāt luctus inuasit, ut ex iis nōnulli præ dolore, parū animi cōpotes clamorē extollerēt. Postq̄ illius mortē fama uulgauit, incredibilis repēte Ciues plebēq; Cracouiēsem omnē adeo luctus occupauit, ut nullus a lachrymis temperauerit. Cōcurrūt, et undiq; uirorū ac mulierū agmina, et ad sancti uiri corpus cōfluūt, uisendi uel tāgēdi gratia. Funus eius Prādeta Cracouiēsis antistes uir Ven. cū omni multidine ciuiū et plebis īgēti cū luctu celebrauit. Ea ipsa die adulescēs equo euectus i cāpo sancti Floriani (sic eū locū uocāt) Zaglichæ filius, incaute agitās equum, in terrā prolapsus, mortē obiit. Vt uero Zaglicha et Florētia eius parētes intellexere, filii accepto cadauere, maximo cū luctu, multitudineq; ciuiū comitāte et colachrymāte, ad sepulcrū detulerūt Hiacynthi, exposcētes precibꝫ eius a deo sibi filiū uiuū restitui. Nec mora, Post horæ spatium, adulescēs mortuus repēte reuixit, incolumis absq; ullo uulneris stigmate, asserēs in cœlū se cū Hiacyntho fuisse deductū. Pro restituto ad uitā filio, parentes deo et Beato Hiacyntho gratias immensas agētes, domum sunt regressi cum ingenti gaudio. Venerandus Antistes Prandeta celebrato sancti uiri funere, Templum Diui Santislai ingressus est. Ibiq; ante aram beatissimæ uirginis Mariæ procumbens, fessus labore, aliquātulum leui admodum somno captus est. Putauit se iuuenes quosdam uidere tunicis albissimis indutos, binos chorum ingredi, duosq; præclarissimos uiros subsequentes, alterum pontificali thyara præditum, prædicatoria toga alterum indutum candore scapulare et tunica immenso fulgentibus, duabusq; redimitum coronis, et rei insolitæ processum admiranti sibi, dixisse Pontificem, Sum Santislaus Antistes, et quē mecum cernis fratrē, Hiacynthus est ex ordine prædicatorum, corona doctoratus, et altera corona uirginitatis ornatus, Quem hac gaudebunda beatissimorum societate spirituū, in illam perpetuam ac felicē uitā qua frui licebit deo æterno, deduco, moxq; Santislaū incepisse dulci ac alta uoce illud eulogiū, Lux perpetua lucebit sanctis tuis domine, et sanctis illis spiritibus prosequētibus, cū magno fulgore, scādisse cœlū cū beato Hia

Att.

Att.
Miraculū

Att.
Visionem
Prandetæ
antistitis.

cyntho. Quo facto euigilãs Prãdeta, ad cœnobiũ pdicatorũ accedens, seriẽ uisionis corã fratrũ, sacerdotũ, ac ciuiũ imẽsa multitudine nõ sine lachrymis narrauit. Bonifflaua nobilis fœmina ĩ monasterio uulgo dicto zeuuez renugh, quo ultra annos. xl. deo famulata fuerat, apptime sanctũ uirũ colens, ipsa die orãs, leui capta somno, uidit e cœlo supra pdicatorias ædes, igẽs lumẽ descẽdere, magno sanctorũ spirituũ agmine circũfusum, illos beatissimam uirginẽ pulcherrimã sequẽtẽ, secũ quẽdã præclara prædicatorũ toga insignitũ ducẽtẽ. Porro Bonifflaua (ut fit) facta perquirẽdi auidior, quinã esset tãtus ille comitatus, uirginẽ illã speciosissimã pcũcrata ẽ, quænã esset, Respõdit illa, se misericordiæ matrẽ esse, et illũ, pdicatorũ uestimẽtis idutũ, esse Hiacynchũ, quẽ in cœlũ deduceret. His uero dictis cœpit psallere beata parens dulci, ac suauissima uoce, Ibo ad montẽ myrrhæ, et ad colles libani, sanctis illis spiritibus prosequẽtibus, cũ beato Hiacyntho, Qui cũ immenso lumine, cœlũ ingredi uisi sunt, ad illã æternã dulcedinẽ perfruẽdã. Eremi cultor noĩe, ac re bonus, captus desyderio uisendi Hiacynthi sepulchrũ (forte fama cognouerat miracula et ingentia meritis eius edita prodigia) ex mõtibus Pãnoniæ, Cracouiã petiit. Templũ ingressus, quo sancti uiri corpus iacet, obtinuit a præsidẽte Cœnobii, posse ad eius pernoctare sepulcrũ. Igit orationi miro quodã mentis ardore insistẽs, tres radios mira claritate e cœlo emitti, ac sup tumulũ Hiacynthi aperte uidit, unũ ad caput, alterũ ad pedes, tertiũ ĩ mediũ iaci. His aũt uisis illico Hieronymũ et Florianũ ædituos acciuit, ut lucẽ e cœlo intuerent demissam. Cõtinuo uenere illi, et diuinam cernẽtes lucẽ, in terrã pcidẽtes uenerati sũt, et deo gratias egerũt. Alia qdẽ multa ad eius tumulũ pdigia cõtigerũt, Nã et Margaritæ usus linguæ, manuumq; paralysi dissolutarũ, restitutus ẽ. Emisso uoto filius unicus militis cuiusdã ydropicus, et humano adminiculo destitutus, despata ẽt uita, pristinæ sanitati euestigio restitutus ẽ, deductusq; a patre ad B. uiri sepulcrũ, uti pater ipse promiserat gratias illi egit. Alius similiter febribus correptus, uoto emisso, liberat. Mortuũ ex crapula filiũ Andreæ, inuocato sancti uiri patrocinio, matri uiuũ reddidit. Agatha Comitis Zegothæ arcis Cracouiẽsis præfecti, p pedissequa, cuius pene uita desperata erat, febribus grauissime laborans, Hiacynthũ rogauit, pmittẽs sepulcrũ eius se muneribus donaturã nõ multopost astitere duo uiri pdicatorũ habitu induti circa cubile puellæ febribus exæstuãtis, quorũ senior puellæ ait. In me respice. Sũ enim Hiacynthus, pro sanitate tibi restituẽda, a domina tua inuocatus. Itaq; in Christi Iesu noĩe surge, et deo gratias age, Illicoq; puella incolumis, euanescẽte Hiacyntho cum socio, surrexit. Emisso uoto a nobili quadã matrona pro filio morti appropinquãti, e uestigio sospes regressus ẽ. Lõgũ esset, si uellẽ cuncta cõplecti. Sed hæc ad testãdã uiri clariss. sanctitatẽ sufficere possunt.

Visio bonifflauæ.

Att.

Tres radii uisi super eius sepulcrum.

Miracula B. Hiacynthi post obitũ

QVORVNDAM VIRORVM ILLVSTR. AC SANCTITATE FVLGENTIVM EX ORD. PRAEDIC. VITAE PER LEANDRVM ALBERTVM BONON.

ATTHAEVS Gallicus uir ſcientia clarus, et moribus ornatus
m parentis Dominici iuſſu, fratrum ſuffragiis, in præfectum totius B.
ordinis prædicatorum delectus fuit. Quem uocarunt Abbatem Matthæus
Primus enim et poſtremus in ordine noſtro is fuit eo nomine Gallicus.
uocatus. Quippe poſtea lege cautum eſt, ut qui prædicatoriæ familiæ præeſſet, diceretur Generalis Magiſter, non Abbas, præfecti uero prouinciarum, Priores prouinciales, Cœnobiorum priores Conuentuales, ædes noſtræ Cœnobia, ſeu Conuentus, a multitudine in illos, conueniente. Quod hactenus obſeruatum eſt. Fuit Matthæus Vir uenerabilis, religione fulgentiſſimus, et bonis plenus operibus. Primus omnium præfuit Gallicanæ prouīciæ, et cœnobio parthyſiẽſi, Vita functus eſt deuotiſſime Parthyſii circa annũ domini. MCCXX et ſepultus in Templo prædicatorio in Choro.

ERTRANDVS ex Gariga prouinciæ Galliæ Narbonenſis cla B.
b ruit ſub inſtitutionibus patris Dominici quin et ſeſe pluribs an Bertrãdus
nis ei comitem præſtitit carnem, ſuam iugiter pro Domino no/ Gallus.
ſtro Ieſu Chriſto affligens. Huic aliquando Beatus pater interdixit ne ſua opera perperam facta, ſed aliorum defleret, perpendens, ꝙ pro ſuis delictis, nimium ſe affligeret. Ex tunc enim (patris dicto audiens) pro aliis abunde flere cæpit, ſe miſſum faciens, Poſt plurimos tandem pro domino labores, quos perpeſſus fuerat, poſt ingentem corporis afflictionem, ad dominum, deuote migrauit. Contigit unum poſt eius fœlicem exitũ, quod tacere non debeo nec poſſum. Porro uigeſimo tertio poſt ãno exhumatum eius cadauer integrum, et incorruptum inuentum eſt, ut omnibus miraculo fuerit, et ex eo loco in Monaſterium quarũdam ſanctimonialium, quod uocatur Houſquet iuxta Auraſicam prouinciæ Galliæ Narbonenſis, reconditum, uſq; in hodiernum diem cernitur, prout inde fuerat deportatum.

ANNES Hiſpanus beati patris Dominici frater, ſinceritate, ac B.
m ſimplicitate pollens, comtemplationi deditus, et apud ſe eſſe ad/ Mãnes ger
nitens magis q̃ apud Mundi cultores, poſtq̃ Deo corde ſincero man. Diui
et mente pura, multis annis ſeruiuit in prædicatorio ordine, diem ſuum in Dominici
Hiſpania clauſit extremum, et in Cœnobio Monachorum alborum clarẽs miraculis ſepelitur.

ICHAEL Hiſpanus uir admodum contemplationi deditus, B.
m et ſanctitate conſpicuus, qui aliquando cum Mannete et Odo/ Michael
rio Conuerſo parthyſium miſſus fuerat uidelicet anno domini Hiſpanus.

Mccxvii. spiritum efflauit in Cœnobio Valentino ubi sepultus ingēti ci honore iacet, relicto post se sui maximo desyderio.

B. Petrus Syllanus.

nEC PETRI Syllani ex patria Tholosana uirtutes omittere possum. Is enim nobili genere procreatus, cum Thoma fratre, relictis ingentibus opibus, relicta cognatione et patria, Diuo Dominico ad synodum Lateranensem properanti, ædéícse ultro eius disciplinæ subigentes, cum suis omnibus diuitiis, obtulere. Quod nō abnuens sanctissimus pater, Tholosam primum incolere cœpit. Fuit Petrus optimo præditus ingenio, forma præstanti, in aduersis intrepidus, et cōstans, atq; i omnibus operibus rectus. Quapropter inspecta eius uirtute Beatus pater Dominicus, Lemonicas præmisit, ut suis uehementissimis, ac dulcissimis Concionibus efficeret, ut Cœnobium pro ordine prædicatorum amplificando construeretur. Quod est factum. Porro cum mitteretur et ignorantiam suam librorumq; penuriam obiiceret (nam unum duntaxat quaternionem Homeliarum diui Gregorii penes se continebat) beatus pater dixit. Vade fili nec dubites, quia bis omni die pro te deum precibus fatigabo, Quo fiet ut exinde optima spolia ex hostibus referēs, uoti compos fiam. Igitur cum primum Vrbem ingrederetur plures occurrunt et deducunt ad Antistitem ciuitatis, A quo cum immenso gaudio, et omnium applausu sacerdotum exceptus fuit. Nec diu cunctatus Cœnobium extruxit, et multis sacris initiatis Lemonicensium impleuit. Haud secus a Clero et populo uenerabatur et clarus habebatur, q̄ unus ex priscis uatibus. Aliquando Censuram aduersus hæreticos seuere in patribus Tholosanis ægit. Ex ioco dicere solitus erat se ordinē prædicatorum excæpisse et non ab eo se fuisse excæptū, ex eo, q; ædes proprias patri Dominico pro Cœnobio extruendo dono dederat. Tandem iam grauis annis rediens Tholosam paternū solum, sancto fine quieuit. vii Calen. Martii. Mcclvii.

B. Tho. tholosanus.

tHOMAS Tholosanus comes (uel ut alii uolunt) Frater Petri syllani, qui sese cum omnibus diuitiis suis patri dominico dedidrunt, Vir eloquentia præditus, uirtutibus ornatus, spiritum deuote Tholosæ efflauit.

B. Dominic. Hispanus.

dOMINICVS Hispanus Viri dei dominici comes indefessus, in re Tholosana instauranda (porro hæretici fere totam rem Christianam ibidem subruerant) corpore paruus, sed uirtute, doctrina et sanctitate magnus, temporibus istis claruit. Fertur enim aliquando cum a Curia Gallorum Regis, suis uerbis scorta, ganeones, ac scurras expulisset ab huiusmodi hominum perditissimo genere fuisse temptatus intermedia muliere nequissima simulante se semotis arbitris uelle de criminibus suis cum eo conferre, ut benedictionem illius promereri et consequi posset, demum

indulgentibus, ædes uisæ sunt aqua per beatissimā matrē cōspergi. Cura igi
rodulphus fauētinus. tur Reginaldi Rodulphus fauentinus sacerdos diui Nicolai Templo ordi/
nem prædicatorum suadente et approbante Hugolino Cardinale Hostien
se, tunc Bononiæ pro pont. max. munus sustinente, (quem de latere Lega/
tum uocitant) ac se ipso perpetuo donauit. Porro antea in ædibus Beatæ
S. Maria de Mascarella. Mariæ de Mascarella dicatis māserant, sed deinceps apud sanctum Nicolaū
in uineis hospitari duxerunt. Afferunt scriptores aliquando uoces angelo
rum a Claro impubere auditas circa Templum Nicolai. Quare quandoq;
tantum audiens concentum, patri rem detulit, uerum patri p̄suadere adni/
tebatur monachorum sancti Proculi ipsas fuisse, a quo sic responsum fuit.
Plurimum fili inter se distant uoces ab hominibus emissæ et a beatissimis il
Clarus. lis spiritibus. Deinde Clarus ipse procedente ætate rogam prædicatoriā sum
psit, qua uestitus in ordine plurimum profecit. Ad Virum dei Reginaldū
redeo. Fuit Reginaldus in corrigendis erroribus seuerus et rigidus, et præci/
pue in proprietatis uicio. Quippe fratrem absq; sui præsidentis nutu uilem
sudariū oblatum detinentem, in conuentu fratrū graui admodum animad
uersione puniuit, deinde sudario igni exusto, cæteros admonuit, ne et ipsi
Att. tanto errore prolaberentur. Verum cum miser musitans, nec errorem suū
graue ani/maduersio nē i fratrē recognoscens, nolet correptionem humiliter subire, præcepit uir dei fratri/
bus ut ipm ui ad flagra suscipienda denudarent. Et accepto flagello, cœpit
illum percutere, erectis in cœlum luminibus cum lachrymis dicens. Domi/
Oratio Reginaldi. ne Iesu Christe, qui famulo tuo Benedicto dedisti uirtutem, ut per discipli
nam a Corde monachi sui expelleret dæmonis aculeum da quæsumus ut
huius uirtute disciplinæ, ab huius fratris anima, diabolica temptatio expella
tur Sic uero eū flagris afflixit, ut astātes, pietate ac cōmiseratione quada cō
pulsi, in lachrymas protinus resoluerētur. Verberibus siquidem modo ad/
Att. hibito, frater compunctus lachrymans ad uirum dei ait. Gratias ago tibi
pater, quia uere a me diabolum expulisti. Manifeste enim sensi serpentem
quēdam a renibus meis exiisse. Sicq; malo suo edoctus, imposterum sapien
tior fuit, Et proficiens in sanctam Conuersationem, in uirum perfectū eua
sit. Nec prætereūdum puto aliud huic simile. Quidam tyrunculus nostræ
Religionis a Diabolo persuasus, sanctam Conuersationem clam exire tem
ptans, ante uirum Dei Reginaldum in Conuentu omnium deducitur.
Qui coram fratribus iussit eum flexis genibus, uerberibus dorsa parare.
Quo facto cœpit eum quātis ualebat uiribus flagris pulsare, modo in eum
Att. intendens maximaq; uoce inclamitans, Exi ab eo humani generis col/
luctator, modo ad fratres se conuertens, pro eo Cōmilitones instanter ad
deum preces porrigite aiebat. Cūq; diutius id ageret, misellus ille exclama/

uit dicens. Audi me pater. Quo respondente, Quid uis fili, Vere inquit teneas, diabolum a me exiisse. Quapropter polliceor, deinceps me firmũ ac stabilem in sancta cõuersatione futurum. Ad cuius uerba, Pater sanctus cũ cæteris fratribus, gauisus est, gratias deo agens, illo in sancto proposito cõfirmato. Eodem ferme tempore cũ frater quidam post Complectoriũ Boniæ in Templo procumbens in terra oraret, accepit eum demon per pedem et retro traxit, usq; ad Templi medium. Quo clamãte, ultra fratres triginta, qui per ecclesiã in diuersis locis erãt orãtes, concurrunt, qui tractũ uidentes, et non trahentẽ, adnitebantur eũ continere, nec poterãt. Vnde perterriti aquam abundãter benedictam super eum proiiciebãt, sed incassum. Frater quidam senior sese super eum proiiciẽs, pariter trahebatur. Tandem post multa conamina, ductus est frater ante arã Beati Nicolai, et adueniente uiro dei Reginaldo, crimen enorme cõfessus est, quod semp silentio cõpresserat, et a diaboli tractu cõtinuo liberatus est. Sed unũ illud minime silẽtio tegẽdũ est, qđ in tali ac tãta cõmotione fratrũ, uix aliquis hiscere auditus est. Et ex hoc coniici facile potest, quãta fuerat apud illos Priscos silẽtii obseruatio, ut nõ solũ loqui uoluerint, sed nec edere uocẽ. Plura dicẽda essent de tanto uiro, et præcipue de eius admiranda eloquentia, utpote, qui ea usus, multos ac maximos uiros, ad sanctam conuersationem traxerit, sed cũ de hominibus eiusmodi pertractabimus, eum silentio nõ præteribimus. Tandem sanctus pater Dominicus ex Parrhysio Bononiam commigrans Reginaldum uirum uenerãdũ maximo nostra religioni fuisse adiumento cognouit, tum doctrina, tum moribus et uita. Quare præmisit eũ Parrhysium, ut nostrum illic ordinem (prout Bononiæ fecerat) amplificaret. Verũ Reginaldus tanti patris dicto audiens, illuc se contulit, breui admodum tempore cum mortalibus mansurus. Cœpit indefesso cordis feruore prædicare Iesum Christum Crucifixum, uerbo et opere. Nam non post multum temporis in ægritudinem incidit, qua uita functus est. Et ut Matthæus Gallus (de quo supra mentionem fecimus) referre cum lachrymis solitus erat) appropinquante tanti patris termino uitæ labilis huius, ad eum accedens, obtulit se eum sacro oleo, pro more Christiano delibiturum, ut mortis lucta leuior ei fieret, et fortior contra diaboli temptamẽta foret. Cui illum respondisse sic affirmabat. Neq; timeo luctam istam, sed lætanter pstolor. Porro misericordiæ parens, iquit, Romæ me sancto rore perunxit, In qua confidens, ad eam cũ maximo desyderio accedo. Ne tamen sanctum oleum aspernari uideat, non solum permittam me inungi, sed mirũ in modum efflagito. Peracta sacri olei perunctione, orantibus fratribus, ad dominum sanctus pater migrauit anno domini. Mccxx. et sepultus in

Att. maximã silẽtii obseruantiam.

Attende uiri cõstãtiam

Obitus Reginaldi. Templo sanctæ Mariæ de Campis Parrhysii, eo q nudum fratres ibidem propria gauderet sepultura. O uere beatum uirum qui nec mortis horrorem, nec diaboli atrocitatem ueritus est, sed confidens in dulcedine Beatissimæ Matris, ad æternitatem cum gaudio properauit. Idem Venerandus pater Matthæus de eo narrare solebat, qui eum decanũ cognouerat, et in mũdo delicatum et gloriosum, q aliquando cum admiratione ab eo requisiuit, an sibi durum uideretur habitum tam asperum assumpsisse, eumq; sibi respondisse uultu demisso, putare se in sancta Conuersatione nihil mereri, quia in ea nimis sibi semper complacuisset. Nimirum unctione cœlica perunctus uir iustus, iugum durum euangelicæ paupertatis leuiter ferebat, et graue onus monasticæ religionis odor ungẽti fragrans, suauiter portabile sibi fecerat. Hæc sunt, quæ de tanto uiro ad manus meas deuenerunt. Vir fuit certe omni obseruatione dignus.

B. Rodulphus Fauetinus. RODVLPHVS Fauetinus olim Basilicæ diui Nicolai urbis Bononiensis in qua modo Diui parentis Dominici sacrum corpus quiescit omni cũ ueneratione tanto patre digna, capellanus, quã tradidit perpetuo et sese ordini prædicatorũ (prout in Reginaldo diximus) uir bonus et rectus, cum deo ambulauit i omnibus operibus suis, donec ad ipsum fruendũ peruenit. Floruit in principio ordinis nostri cũ CLARO Bononiẽse, qui fuerat postmodũ capellanus et pœnitẽtiarius Papæ in Romana curia uiro in utroq; iure, et in philosophia consumatissimo.

B. Rolandus Cremonẽ. ROLANDVS Cremonensis uir eruditus a Reginaldo uiro sanctissimo togam prædicatoriam accæpit. Quum enim philosophiam Bononiæ doceret maxima cum omnium admiratione et gratia accidit ut initio ordinis nostri quidam fratres subtimerẽt opus tam ingens incæptum per patrem Dominicum minime successurum, eo q pauci essent, et plures aggredi tantam mollem religionis, formidarẽt, Quãobrem post aliqua consilia inter se habita, tandem in hanc deuenere sententiã, ut diplomatibus ab Legato Bononiæ obtẽtis, ad Cistertiẽsiũ religionẽ se transferrent. Horum capita duo ex primoribus fuere. Igitur pro uoto litteris impetratis uirum dei Reginaldum conuenerunt exponẽtes rei seriem, atq; litteras ostendentes. Is itaq; nimio dolore perculsus, Conuentum edixit, et coram omnia exposuit. Quod ut audierunt cæteri fratres consternati animo in lachrymas prorupere, Reginaldo in deum totam fiduciam habente, et erectis in cœlum luminibus, desuper auxilium implorante. Forte ita tulerat casus, ut Clarus uir omni laude dignus, et clarus uere scientia, et moribus, postmodũ Pont. Max. Pœnitẽtiarius et Capellanus (ut dictũ ẽ) interesset. Qui ut illorum hæsitationem cognouit, in medium prosiliens, cœpit blandis uerbis, et persuasibilibus rationibus rem iam incæptam illis

Clarus.

dissuadere, et adhortari eos ad perseuerantiam uitæ iam cœptæ, nec subtime re aiebat deberent, quin omnia bene successura essent, quãdoquidem tanta res incœpta esset a Beata uirgine. Vix clarus uerbis suis modum statuerat, et ecce Rolandus ueluti ab hostibus fugiens, ceu extra se positus diuino spi ritu actus ex mundo exiens solus in medium fratrum prosiliens, nullo alio sermone præmisso, se sanctæ Conuersationis toga uestiri, ac in eorum con scribi consortium enixe rogabat. At Reginaldus uir dei, præ nimio gaudio fere extra se positus, uestibus suis, non expectatis aliis, ipsum uestire cœpit, nola paruula pulsante, et præcinentibus fratribus hymnum, Veni creator spiritus, Licet præ abũdãtia lachrymarũ et gaudii ubertate, uix cantare pos sent. In his uero fratribus occupatis, fit concursus ingens uirorum et mu lierum, scholasticorumq́ totius Ciuitatis commotio. Renouaturq́ deuo tio in fratribus, et omnis illa prior temptatio euanescit. Omnibus itaq́ præ admiratione inopinati casus conticentibus, duo illi litterarũ illarum aucto res in mediũ procedentes, uenia prius obtenta, litteris cesserũt, stabilitatẽ in sancto proposito profitentes. Sequenti autem nocte Rodulphus Fauenti nus, de quo supra retulimus, qui plurimum de hac fratrum commotione doluerat, tali uisione confortatus est. Putabat se per quietem Christum ex una parte cum Beata uirgine Maria uidere, et ex alia Diuum Nicolaũ epi scopum, super caput suum manum imponentem et dicentem, Ne timeas Rodulphe, quia omnia prospera tibi euenient, et ordini tuo, sancta Christi matre curam habente de omnibus uobis, Statimq́ uidebat in amne Rhe no Bononiam præterlabente, nauem fratrum multitudine onustam. Vi des ne inquit sanctus Antistes hos tuæ Religionis toga indutos. Tot enim sunt, haud uereare quin ex his totus terrarum orbis impleatur. Ferunt hãc fuisse causam, ut Rolandus uale diceret mundo. Quum enim feriatus die quadam uestibus ornatissimus existeret, totamq́ diem cum sodalibus in epulis, ludis, iocisq́ absumpsisset, uespere in se reuersus cogitare cœpit, et in tra se ingemiscere dicens. Vbi est dies ista iucunda, fausta, et læta? Vbi tot ri sus, cantus, ioci, et dulcia uerba? Quo hæc abiere? Verissime, Hebræorum sa pientissimus scripsit. Vanitas uanitatum et omnia uanitas. Et iterũ. Extre ma gaudii, luctus occupat. Solum qui deo seruit, perpetuo cum lætitia re gnare potest. Vadam igitur ad eum. Itaq́ animaduertẽs omnia hæc in mi sera uita dolore misceri, postero die (ut scripsimus) togam sanctæ Conuer sationis ab Reginaldo petiit et impetrauit. In qua pluribus annis deo serui uit, fama, sanctitate, sciẽtia, et doctrina ꝑclarus. Fuit is uen. pater corpore et mẽte uirgo, Nã cũ Cremonæ cœnobiũ ordinis extra muros urbis, i loco di cto sci Guilielmi, coadiuuãte Moneta Cremonẽsi, extrueret, et i effugãdis

Rolandus toga ꝑdic. induitur.

Visio.

diabolis speciali polleret gratia, interrogatus malignus spiritus p os obsessi cuiusdam, quæ subesset causa huius, respondit, quia uirgo Rolandus erat. Audiuit aliquando sanctus uir Cremonæ existens quẽdam philosophum esse cũ Fœderico imperatore Brixiam obsidẽte, cuius doctrina et cauillatio ne fratres fere oẽs superarẽtur cũ ordinis infamia, quapropter zelo ordinis succẽsus, sternite inquit mihi fratres Asellum. Forte tunc podagra laborabat, et pedibus captus, ire non poterat. Quod cũ factum fuisset, castra imperatoria ingressus, cum philosopho in certamen coram proceribus Cæsaris et uiris doctissimis uenit, Quo facto sic ait. Vt scias Theodore, quod prædicatorum ordo philosophis non careat, ecce optionem istam tibi tribuo, ut obiicias, uel respondeas de quocũque dubio philosophico. Qui cum respondere elegisset, sic unico conflictu de eo triumphauit, ut in magnam dei et ordinis nostri cederet gloriam. Aliquando uir dei artetica grauissima genu percussus ut arpagone ferreo nerui abstrahi uiderentur, ad Dominũ inclamãs ait. Domine deus ubi est uerbum Apostoli tui, qui dixit, Fidelis est deus, qui non patietur uos temptari supra id, quod potestis. Ecce enim deficio, nec amplius sufferre possum. Quibus dictis, illico se curatum persensit. Bononiæ sancto patre grauiter ægrotante, qua ægrotatione decessit, Lector fratrum uidit per quietem, beatum patrem Dominicum in quodã

Visio. libello litteris aureis hæc elementa stilo scribentẽ uidelicet. R. R. L. et iterũ se cũ Rolãdo in quodam adornatissimo cubiculo uariis imaginibus picto existere. Post paucos uero dies deficiente Rolando, Rodulpho Fauentino et Lamberto Bononiense uiro admodum prudente, tunc Cœnobii Bono-

Obitus rolandi. niensis præfecto, quid uisio illa prætenderat, optime agnouit. Igitur uir uenerabilis Rolandus Bononiæ docẽs sacras litteras deuotissime diem suum

Sũma theologiæ. obiit anno domini. Mcclix. Reliquit post se summam Theologiæ optime digestã. Primus ex nostris is fuit, qui inter sacros Theologos iussu patris Dominici, Parrhysii adscriberetur.

m ONETA Cremonẽsis uir religione, ac uitæ sanctimonia præclarus, doctrina insignis, et opinione mirabilis habitum sanctæ Conuersationis a patre Reginaldo accæpit. Forte ita tulerat ca-

B. Moneta. sus ut Bononiæ bonas artes doceret, tanto cum omnium admiratione, ut affirmarẽt unũ Monetã esse, qui cæteros sua doctrina p oẽm Italiã facile superaret, pdicãte Reginaldo uiro probo. Is enim soli studio, et mundialibus illecebris addictus erat, et quæ ad religionẽ attinerẽt, nihilifaciebat. Animaduertẽs is quod plurimos uerbis Reginaldi patris allectos sacris initiari, quantũ poterat, deuitare adnitebatur, ne cum uerba faceret interesset, addubitans ne mox et ipse illius sermone (quem nouerat efficacẽ) caperetur, Sicque pari mõ

cæteros admonebat, ne ipsum adirent. Accidit autem ut in festo Diui Stephani prothomartyris a discipulis hortaretur ad audiẽdum uiri dei sermonem. Qui ne uideret discipulorũ uerba prorsus contemnere, cum declinare absq; graui nota minime posset, eo ꝙ nec docẽdi, nec disputãdi cãm allegare posset, quæ obstaret, Primũ inquit Tẽplũ Diui Proculi uisitabimus, et ibidẽ sacris auditis (quã missam uocãt) uestris petitionibus sat faciã. Adeũt templũ Proculi, audiũt treis missas, et cum etiã morã protraheret, a discipulis hortatr̃ promissa persoluere. Quo annuẽte, ad uiri dei sermonẽ accessit. Et cum Templũ, ob populi frequẽtiã ingredi non posset, pro foribus auscultans, in primo uerbo captus est. Quod tale fuisse historici ꝓhibẽt. Ecce uideo cœlos apertos. Ecce inquit in præsenti, et in euidenti aperti sunt cœli ad introeũdũ. Quilibet si uult fores reseratas contemplari potest. Videant et timeant miseri et desidiæ obnoxii, ne eis, qui claudunt deo cor suũ, et os, et manus, regnum cœlorum claudatur, et ingredi non possint. Quid igitur carissimi procrastinamini? Quid immoramini? Ecce aperti sunt cœli. Modo uerbis suis adhibito, ecce Moneta sancto afflatus numine, cordeq; compunctus, eum adiit, et se suaq; omnia religioni tradidit, affirmãs statim ubi rebus suis consuluisset, uelle se sanctæ Conuersationis toga uestiri. Et accepta benedictione a uiro dei, ut faceret sat omnibus, quibus promiserat gratia docendi, per annum corpore dũtaxat, mente uero et cõuersatione cum sancto uiro permansit. In quo plures ex scholasticis ad sacram institutionẽ accipiendam, uerbis ac adhortationibus suis, coegit. Sicut enim antea a sancto proposito illos auertere conabatur, sic postea ad illud amplectẽdũ totis uiribus suadebat. Tãdem elapso anno, peractis, quæ peragenda erant, sacræ militiæ adscriptus ẽ. Accepta itaq; toga prædicatoria, in uirũ sanctitate cõspicuũ, et sacra doctrina politissimum facile euasit. Ea enim die, qua ordinem prædicatorũ ingressus est, bellũ hæreticis indixit, tam acre ut nũq̃ tam fessus fuerit, quin eos acriter urgendo expugnaret. Cõtra quos, et præcipue cõtra catharos ac Vualdẽses, uolumẽ maximũ cõfecit (quæ summa Monetæ Cremonẽsis uocatur cõtra hæreticos cuius archetypus adhuc in nostra bibliotheca Bononiẽsi cernit) quo uiri peritiã et eruditionẽ qsq; facile intueri potest. Fuit hic uir uenerandus magni cõsilii, fidei pugil egregius, maximis fulgẽs miraculis. Anteq̃ sacris in ordine nostro initiaretur, magnus extitit Philosophus, postea maximus Theologus. In pluribus Cœnobiis Lombardiæ diu utiliter et omnium cum laude Theologiam docuit. Ad quem uisendum, et audiendum plures Romani proceres, et alii uiri litterati Bononiæ commorantem, accedebant. Tandem propter assiduitatem studii, et frequentes lachrymas, quas deuotione amplissima emittere consueuerat, ueluti alter Didimus oculis corporeis captus, lumine tamẽ intel-

Act.

Sũma contra hæreticos.

lectus optime uigebat. Multo tempore sic cæcus, in consiliis strenuus, et in omni sanctitate uitam ducens, et patientiæ, omnibus ipsum aspicientibus optimum præbens exemplum bono et sancto fine Bononiæ quieuit. Ferunt enim annales Beatū parentē Dominicū cū eius uestimentis, et in eius cubiculo, uita functum fuisse, eo q unde hæc haberet nullibi inuenerit.

Oculis captus.

Ant.

IOANNES Vicentinus uir sanctitate admirabili præditus, ac uerbi sacri concionator insignis, Patauii sub patre Dominico togā religionis sumpsit, In qua sacris initiatus, cognomē, tempore procedente, sanctitatis ob eius ingentes uirtutes promeruit. Sic uehemēs in cōcionando fuit, ut cum aliquādo in frequēti populo Bononiæ concionaretur, inuectus est in usurarios sacrilegos tam acri uultu, rigida fronte, gestu, et uoce, præcipueq; in Landulphum publicū, ut cōmuni ciuitatis consensu tunc itum sit ad eius ædes, maximo cum populi clamore, et spoliatæ, direptæq; fuerint, Landulpho extra urbē cū lapidibus eiecto. Et cū Bononia maximis agitaretur factionibus, ad concordiā reuocauit. Luxuriosum mulierum ornatum cohibuit. Vrbis instituta meliora fecit. Docuit occurrentes in nomine domini nostri Iesu Christi se mutuo salutare. Multos ægrotos uisitans signo salutiferæ crucis pristinæ saluti restituit. Plures etiā ægrotos humano destitutos auxilio, sanauit. Pridie Idus Maii urbem nudis pedibus, tam religiosos q̄ laycos, lustrare iussit. Diuiq; parētis Dominici sacrū corpus humi collocatum, in arcam marmoreā extolli fecit. Postea cum Bononia discedere parasset, aduocata populi concione, Ciues ad concordiam, pacem, et honestatem facundissime est cohortatus. Et illi oranti, omnibus conspicientibus, Crux in fronte apparuit, Apparuit etiā sidus fulgentissimū super eum, quin et aliquando Crux super caput eius uisa est, et aliquādo Angelus ad aurē eius loquens. Quæ quidē res multos ad pœnitētiam reuocauit. Tādē in Galliam Cisalpinam profectus, claruit multis miraculis. Quo aūt tempore diem suum obierit, compertū nō habeo. Annales nostræ ciuitatis plura narrant de tanto uiro.

B. Io. Vicen.

Crux uisa sup caput Ioannis.

BERARDVS olim Lingoniensis Archidiaconus uir multis ac præclaris dotibus ornatus, togam nostræ Religionis Parrhysii accepit. Fuit enim in opere strenuus, et cōsilio prouidus, Nō multopost, assumptis uestimentis religionis, patri uenerando Iordani sese comitem in Italiam uenturo, captus uisendi parentem Dominicū desyderio, adhuc in humanis agentē, præbuit. Sed tandē postq̄ de se per Galliarū urbes et oppida maximū prætulit documentū sanctitatis, et ueræ paupertatis, quā apprime complexus fuerat, ad Lausanā urbem perueniens, ubi aliquando oblatam præsulatus dignitatem renuerat, ingenti captus morbo, sancto fine quieuit. Solitus erat uir dei Iordanes d̄ eius fœlici obitu, Quod

B. Eberardus

cum

dicere q cũ graui pressus ægritudine aĩaduerteret medicos subtristes, dixerit. Att.
Cur exitũ meũ ex hac erumnosa uita, ad locum refugii, mihi indicare differtis ut pote non timenti mortem? Claudatur silentio mortis memoria, his q bus amara est. Non enim illi mors timenda est, qui fœlici cõmutatione domum æternam sperat pro temporali, et labili. Porro uita hac erumnis plena spoliari cupio. His dictis paulopost spiritum efflauit, omnium cum astãtium luctu. MCCXX.

IACOBVS Xuronus Mediolanensis uir religione, sanctitate, ac doctrina clarissimus, unus ex primis icolis cœnobii Mediolanẽsis fuit. Hic quũ docens litteras ĩ Cœnobio Genuẽsi et orationi impẽse operã daret, uocẽ audiuit dicentẽ. Egredere, et in trãsmarinas partes secede uersus orientẽ, ubi insignis eris, et opera grandia faciens, non modicũ mihi populum acquires. Qui cum sanctissimus uir esset, diuinam cupiens adimplere iussionẽ, facultate obtenta ab præfecto ordinis, cum Angelo de Basilica petri in Græciã peruenit. Cui cum obuius fuisset puer utraq; tibia captus alteramq; eius tibiam tetigisset, mox eam incolumem retraxit. Cernens autem humanã sibi afferri laudem, ueritus ne inani gloria aliquando, meritum iam sibi acquisitum amitteret, alterã cõtingere distulit. Quapropter puer altera captus permansit. Inde recedens in Insulam Cretæ deuenit. Vbi diu immoratus, uerbi dei prædicationi, ac animarũ saluti insistens, multis clarens miraculis, ad dominũ migrauit Mccxx. Ibiq; honorifice tumulatus, maxima ueneratione ceu sanctus colitur. B. Iacobus mediolan.

TANCREDVS fœderico Imperatori seruitute seruiens, cœpit uitam suã ac seruitia diligenter examinare et ad Beatissimam Mariã Cœli Reginã mentẽ eleuãs, sedulo rogabat ut se dirigeret in uiã salutis. Quo paululum obdormiente, affuit sancta parẽs eum ad se alliciẽs his uerbis. Ad familiã meam cito accede. Quũq; ille euigilasset (porro ita tulerat casus ut Bononiæ tunc hospes esset) nec uisionis intelligeret seriem, iterum Beatã matrem precibus fatigare cœpit. Nec mora iterũ somno capitur et sic quiescente ecce duo uiri toga prædicatoria ĩduti astiterũt. Quorũ senior, En inquit a Beata deipara efflagitas in salutis uiam dirigi, declina igitur q̃tocius ad nos nobiscumq; esto, et saluti tuæ cõsulueris. Somno igitur excitus, uiros nusq̃ cernẽs, quos præuiderat, nec hactenus tali uestimento utentes a se uisi, se delusum arbitrans, rogabat hospitem, se ad Templum duci ut missam audiret. Forte iam pulsatum erat ad sacra celebranda. Verum hospes illi morem gerere cupiens ad Cœnobium prædicatorũ duxit. Impluuiũ ingredienti occurrit pater Ricardus iã ætate cõfectus, præfectus Cœnobii cũ socio. Quibꝰ uisis obstupuit. Cognouitq; ex effigie illũ ei similẽ, quẽ per quietem uiderat. Igitur rebus suis consulens, uestimenta sanctæ B. Tãcredus.

Conuersationis accepit.

c ONRADI Germani secundi obitũ haud possum prætermittere Siqdẽ is postq̃ plurimos sacris initiatus pro xp̃o domino labores perpessus est, tandẽ in maximam ægritudinẽ incidit qua uita

B. coradus.ii excessit. Igitur in Madeburgensi Vrbe grabato decumbens, rogatus a fratre sibi seruiẽti et dicẽti, Conrade Christus dominus redemptor noster uocat te, itaq; rogo ut cũ affuerit, nutu mihi saltẽ significato, ãnuit. In uigilia diuæ Catherinæ Martyris assistente Cœnobii præfecto cũ fratribus psallere dulciter cœpit, Cantate domino Canticum nouum alleluia, cũ antea loqui non posset, et fere uita functus ab omnibus putaretur, ut pote clausis oculis et pene immotus persistens. Psallentibus fratribus pœnitentiales psalmos, ille aperiens oculos, ipsis circumspectis, ait Dominus uobiscum, et illis respondentibus et cũ spiritu tuo, subiunxit Fidelium animæ per misericordiã dei requiescant in pace, et rursum respondentibus fratribus, Amen, conticuit. Demũ priore interrogante, et eo nihil respondente, Graduales psalmos inceperunt astantes, prout in nostro ordine cõsuetũ est. Tandẽ cũ uentum fuisset ad illũ uersiculum Hæc requies mea in sæculũ sæculi eleuato brachio et digito, ueluti aliquid certi ostendẽs, in cœlum protenso, ore iucũdo, et fa-

Att. cie serena, spiritũ efflauit. Tunc prior totus lachrimis profusus, fratri seruiẽ ti illi ait. Roberte (sic enim uocabatur) Conradus certe petitioni tuæ satfecit. Et ad fratres, in terrã nos ipsos prosternamus, eiq; supplices inhæreamus Quia firmiter teneo huc Christũ Iesum orbis terrarũ Dominũ aduenisse, hicq; persistere. Nec mora collachrymantibus omnibus terræq; inhærẽtib; complures mirabili quadã dulcedine et deuotione sensim fuerunt recreati, ut uix enarrari possit. Asserebãt postmodũ, nil dulcius in ista mortali uita posse p̃gustari, nec aliquid simile ꝓbari, nec nisi gustantibus credi. Inhæsit demũ tantus odor, pro more Conradi corpus lauantibus, post mirã fragrãtiã, ac suauitatẽ, quã tunc hauserant ut post multos dies persentiretur.

r OMAEVS Cathalanus ex oppido Cerdano ꝓpe podiũ claruit, his temporibus. Qui annis quattuor ꝓuinciæ præfecturã maxima cũ grauitate ægit. Quippe deuotione sua, deuotos, et pietate,

B. Romeus cathalanus ac compassione, pios superãs, nihil relinquebat, quod ad bene uitã suã instituẽdã attineret. Quãobrem uiuens, et uita functus miraculis fulsit. Fuit uir uenerabilis uultu alacri, uenerãdo ac delectabili aspectu, sermone cõpto ac dulci, simplici ac rudi uestimẽto cõtẽtus, in deũ fidẽs, facilis ad hominũ uota, quãtũ religio indulgebat, explẽda, et in Beatissimã deiparã deuotus. Cui milies in die fertur angelicã porrexisse salutationẽ. Nec his cõtẽtus, semper in ore hanc ipsam salutationẽ gerebat, et uidebat ea nõ posse satiari. Mysteriũ omniũ mysteriorũ excellẽtissimũ sacratissimæ incarnationis, qd iugiter

corde complectebat̃, ore promebat. Nec uerbũ proferebat, quin eo cõditũ esset uel initio, uel in medio, uel i calce, uel in toto. Cordis humilitatẽ et corporis abiectionẽ apprime complexus est, semper in ore gestans illud Dauidis uatis egregii eulogiũ Quũ dederit dilectis suis somnũ, eccẽ hæreditas domini filii merces fructus uentris tui, paríterq; in corde, habens, ac in ipso ꝓnunciãdo iucũdans. Si accidisset cũ sodali officiũ deo reddere, et dictũ eulogiũ a sodali pronũciari, ceu ipse dixisset, ore præseferebat, quod gustabat in corde. Diu prouinciã Galliæ Narbonẽsis (quã prouinciã prouinciæ uocãt) rexit. Et ubicũq; domino maximo cũ sanctitatis odore, et cordis mundicia, ac nõstri ordinis obseruatione, seruiuit. Quapropter longe lateq; probitatis suæ fama peruagata est. Tãdẽ apud Carcasonã ægrotans, et æquanimiter uim morbi ferens, semp̃ Christũ Iesum, cũ Maria Cœli Regina præ oculis cordis indefesse gerẽs, uale dicẽs fratribus obdormiuit in pace anno domini Mcclxi. Calen. Nouẽbris. cordulã nodulis plenam usq; ad obitum suum, qua mille aue maria dicere consueuerat, ferens. Guilielmus Garzanus Carcasonẽsis uir religione ac ueritate cõspicuus, in fratrũ dormitorio cõsistens, clarã uocẽ eulogiũ superius scriptũ Cũ dederit dilectis suis somnũ Ecce hæreditas &c. intonãtẽ audiuit. Nõ enim signũ datũ in excessu Romæi, ꝓ more ordinis nostri animaduerterat. Quippe pulsatur per ædes tabella, qua intelligi omnibus datur, ut accurrant ad infirmitorium in exitu fratris deum oraturi pro ægroto, ne in cõgressu cũ diabolo, succumbat. Qua audita intellexit mox Romæũ domini dilectũ somnũ cepisse, ad domini hæreditatẽ possidendã euestigio deductũ iri, fructũq; uentris Beatissimæ Mariæ Virginis, quã indefesse dulcissime cõsalutauerat, reuelata facie uisurũ, et perceptũ ire pro laboribus, mercedẽ tã fœlicẽ, q̃ uberrimã. Et ad infirmitoriũ currens, prout audierat, inuenit. Eius sancti uiri corpus, cũ ultra uiginti annos, sub diuo in terra iacuisset Carcasonæ, tandẽ cõmuni patrũ sentẽtia, extractũ ac alio cõdecenti loco sepultũ fuit, ante arã Beatæ Mariæ semper Virginis Et sic incorruptũ et integrũ inuentum est, ut omnibus loco miraculi fuerit circa annũ domini. Mcclxxxv. Multa ac præclara alia opera ægit, quæ enarrare longũ esset. Supra eius tumulũ hi uersus insculpti sunt. Hæc sunt in fossa fratris Venerabilis ossa. Dicti Romæi, qui fuit archa dei. Hic, Iesum atq; piam dilexit ualde Mariam.

Att.

Vox auditur.

IOANNIS Boncambii Bononiensis uiri litteratissimi conuersionẽ, quis nõ admiret̃? Fuit enim tanta eruditionis gratia ornatus et facundia ut ex diuersis ꝓuinciis plures ob eius nominis celebritatẽ Bononiã eũ audiendi causa accederent. Forte die quodã feriato eum cõtigit ad Concionem Ioãnis Vicentini uiri eloquentissimi et sanctissimi (de quo supra mẽtionẽ fecimus) acessisse, in frequẽti populo ꝓ foro, cõcionãtis

B.

Io. Boncãbius bon.

equo albo euectũ, uestibus preciosis indutũ, torqueq; aurea ornatum, qua captus est. Verbis modo a Ioanne statuto, sancto afflatus numine Ioannes Boncambius, illico sic ornatus, tota admirante Ciuitate, sancti Nicolai Tẽplum adiit, et togã nostræ religionis induit anno domini. Mccxxxiii. Deinde procedẽte tẽpore sacris initiatus, prouinciæ Lombardiæ præfecturã ægit, et accitus a pont. max. Romã Vicecancelariatus dignitate, et postremo præsulatus urbis Bononiẽsis, toto plaudẽte populo, insignibus ornatus fuit.

B. Philippus Calei.

P HILIPPVS Calei Pisanus his temporibus Floruit tanta morũ uitæq; sanctitate, ac sacrarũ litterarũ peritia, ut præterq̃ q sanctus dicebat, fere utrunq; instrumentũ, seu biblia, absq; libro recitaret MCCXXXV.

B. Guinãdus Theutonicus.

G VINANDVS Theutonicus uir uitæ Venerabilis, deuotione præcelsus, et sanctitate conspicuus aliquãdo post prãdium hospitũ domũ ingressus cællario pcepit ut afferret fratribus et sibi uini ciphũ. Quo respondente per triduũ ante uinũ defecisse, nec esset quod apponeret, iubente sancto uiro, fratre ad doliũ, ut hauriret aduentante ultra spem, plenũ inuentũ est. Cæteris fratribus diu ad augumentũ miraculi, postea uinũ subministrauit. Hoc autẽ factũ fuisse pie credendũ est, oratione, et meritis uiri dei Guinãdi, tunc Cœnobii dicti Traiectẽsis præfecti, circa annum salutis. Mccxxxv.

B. Volandus Theuton.

V OLANDVS præfectus Cœnobii Argentinensis uir deuotione ac sanctitate immensa præfulgens, (Thoma Barbantino, eo in opusculo, qđ de Apibꝰ dicit, affirmãte se oculis uidisse, ppriis qđ de tãto uiro narrat) aliqñ magũtiã applicuit ubi maxĩa ægritudine capit, q̃ uita defunctus ẽ. Soliti erant, qui affuerãt, narrare alacritatẽ ingẽtẽ in ipsa ægritudine atq; immensam cõstantiã animi, et in decessu ex hac uita hilaritatẽ, quã de se prætulerat. Igitur apud patres Venerandos Minoritas tumulatũ, (nundũ enim patres nostri ibidẽ ædes cõstruxerant) patres ex Argentina ueluti nostri ordinis fratrẽ exigebant, negantibus Minoritis tantũ patrẽ deuotionis gratia restituere, quiescere ibidẽ permissum est. Post nõ multũ temporis, Minoritis inde recedentibus, eo q alibi sibi Cœnobiũ erexerant, nõ negligentes Argentinates, tãtũ patrẽ in Vrbẽ suam propere transtulere. Nec silendũ puto quod initio pollicitus sum, fretus testimonio Barbãtini. Porro exhumatũ Volandi uiri dei cadauer, et ossa abluta, et adinuicẽ compacta, apparuit Crux ossea in medio ubi costæ cohærent in medio pectoris miro fabricata artificio, in clipei formã interius. Eius formam Barbantinus ipse curiosissime disquirens ac seriatim describens, qui fere milia passuũ quadraginta ægerat, ut eam diligentissime contemplaretur, talem fuisse cõmemorat. In ossis medio ex substantia ossea, euidentissimã crassitudinem

crux ossea.

eleuata tribus superioribus Brachiis crucis æqualis longitudinis, et inferiori Brachio decentissime longiori. Extremitates uero triū brachiorum instar repandi lilii recuruatas, et brachium inferius quasi trūco deberet infigi ex/acuatū habebat. Quid igit̄ in signo Crucis corporeæ, in osse pectoris, nisi Christi mortis præ oculis mētis habita passionis stigmata? Et quid ī ipsis foliis repandi lilii in crucis extremitatibus, nisi mundissimi cœlibatus insignia, qđ ad memoriam mortis Christi fundatissimæ, fixa gerebat in carne? Fuisse eū huiusmodi consuetudinis affirmant annales dum uiueret, q͛ semper siue means, siue stans, aut quiescens, pollice Crucis signo pectus cōsignaret. Floruit circa annum domini. Mccxxxvii.

l EODATI fœlicem decessum in ædibus Montis pessulani in Galliis haud scribere grauabor. Graui igit̄ is morbo pressus, amico fratri se uisitanti dixit. Hac nocte uidi Beatissimā Virginē ad me uenientē et dicētē. Vis ne nobiscum pergere? Cū eam quænam esset exquirerē, Sum inquit dei parens. Et ipse respōdi. Haudquaquā credo te dei matrē esse. Dedignaret̄. n. Beata illa mater abiectissimū hominē, et peccatis obnoxiū uisere. Ipsa uero affirmāte se uere eam esse, et me hisdem uerbis respondente ait. Haud fili uereare. Quinimo certe me Christi optimi maximi matrē esse scito. Igitur subiunxi. Si (ut affirmas) ea es Angelorū, ac mūdi Regina, tecum, ex quo me subinuitasti, omnino uenire uolo. Quid amplius? Persoluentibus fratribus uesperas, Leodatus ex hac uita recessit circa annum salutis. Mccxxxviii. B. Leodatus Gallus.

n EC Conradi secundi Germani uiri sanctissimi apud Louaniam transitum deuotissimū silebo, prodēte Barbatino, qui hæc, quæ subinferam tradidit. Quippe cū maxima ægritudine confectus, clausis oculis iaceret, ita ut ab omnibus ipsum efflasse spiritum crederetur, repente referatis oculis et in Crucifixū spem nostrā defixis, manibus eleuatis, uultu læto, et facie iucunda, dixit. Educ de carcere animā meam ut confiteatur nomini tuo domine. Et cū tertio hoc repetisset, demissis oculis, uita excessit, anno domini Mccxxxix. B. Conradus Theut. ii.

e GIDIVS uir dei et sancto spiritu plenus floruit circa annum domini. Mccxxxix. Qui relicto Canonicatu apud sanctū Adomarū in Flandria, togam prædicatorū subiit in Cœnobio Gaudiensi, Quo plurimum profecit. Assumpto igitur Conuersationis sanctæ uestimento, euestigio totū se lachrymis, spirituali lætitiæ, animarūq; zelo sic dedidit, ut iam perfectus crederetur, et esset. Quod eius exitus postea cōfirmauit. Nam cum eius frater uita functus esset, et in fratrum ordinis nostri tumulo humaretur, lapideq; marmoreo non bene clauderetur, instantibus fratribus ut corrigeretur, exclamauit Egidius dicēs. Permittite fratres permit/ B. Egidius Flādrensis

tite lapidem sic persistere, Nō enim diu immotus iacebit, palam declarans non multopost ibidē se fore tumulandū. Quod rei euentus docuit. Porro post paucos dies, ingēti captus ægritudine, et uitæ termino appropinquās, fratri interrogāti, quā bene sibi esset, bene sibi esse respondit. Nā inquit, deo prouidente cognoui dūtaxat in igne purgatorii tribus diebus me futurum, deinde cōtinuo ad deū migraturū, ubi æterno fruar cum illis sanctis spiritibus æuo.

B. Odo.

ODO uir uenerabilis hac ætate claruit. Docuerat enim anteq̄ prædicatorū toga indueret ius ciuile, deinde postq̄ uestimēta salutaria acceperat, ad tantū perfectionis apicē deuenit, ut in sumendo cibo, ab omni, quod seminali fluxu ab animali ꝓcederet, abstineret, corpus sobrium duntaxat reparans olere, uel aliquo legumine. Ingredienti sanctā Conuersationem, uitæ suæ dies statuta præmonstrata est. Nec rem latuit fratres, nec se fefellit.

B. Gualterus Theuton.

GVALTERVS Merseburgensis uir nobilis, et sanctitate præclarus, relicta Cathedralis Templi præbenda (ut eorū utar uocabulo) urbis Treuerensis et spretis agris ac multa supellectile et diuitiis maximis, ætatis suæ anno sextodecimo, sancto afflatus spiritu prædicatorum ordini se addixit. In quo tātum in moribus et doctrina profecit, ut breui ad modum tempore, iam uir factus, et docere alios affatim posset, et præfici. Aliquando contigit ut uocatus, principem quendam adiret, eius opera perperā acta auditurus, ut a noxa beneficio suo liberaretur criminum, et intempestæ noctis silētio exclamare ueluti per quietem audiretur Benedictus Iesus fructus uentris tui. Quo audito admirati sodales (hoc enim Barbātinus narrat eius socius) et gaudio repleti, ignorantes tamē clamoris causam, quum illucesceret, sciscitati sunt uocis emissæ per quietem causam. Quem respondisse ferūt, se in cōsuetudinē duxisse, iam multo tempore in Angelica salutatione apponere Iesum ante fructū uentris tui, quē proxima nocte apposuerat, eo ꝙ se diabolus inuasisset inuidens principis saluti, quē ea die, auditurus erat, et a noxa criminū liberaturus, ut se iugularet et sic exclamādo cū pauore, fide tamē, periculū euasisse. Demum narrauit simile huic aliquādo sibi cōtigisse, cū adulescētulā Fœderici principis uiēnēsis ad mūdi cōtēptū induxisset, et in Monasteriū sanctimonialiū Cisterciēsiū collocasset. Porro diabolus uirgini subiuidēs, cœpit uariis ac multiiugis īsultibꝰ eā pulsare, ut nec illi respirādi facultatē (ut ita loquar) cōcederet. Animaduerterat uir dei Gualterus diabolū stātē a dextris eius, et ad se eam trahere conantē, ipso eregione stāte, et illā in sancto proposito cōfirmāte, sed cū frustra id tēptaret, ꝓualente colluctatore uersutissimo, exclamauit cōtinuo uir sāctus cūctis audientibus, qui aderant, Benedictus Iesus fructus uentris tui, et mox

exturbato diabolo, ac eius machinamẽtis et ſutelis, adoleſcẽtula liberata, et ĩ ſancta Conuerſatiõe cõfirmata fuit. In qua poſtea tãtũ profecerat, ꝙ poſt aliquot annos cæteris pficeret, et eius curæ uirginale collegiũ ei demãdaret. Hic uenerãdus pater procerũ plurium filias, ſpretis illecebris, in monaſteriis uirginũ uitam cœlibem ſua prædicatione eligere cõpulit. Floruiſſe ipſum inuenio circa annũ domini. Mccxxxix. Quo uero loco obierit, compertũ nõ habeo. B.

Salomon Theutonicus.

SALOMON uir magnis uirtutibus ornatus, et maxima humilitate politus, his tẽporibꝰ floruit. Fuerat enim ante acceptã noſtræ cõuerſationis togã ſacris initiatus, et ſacri uerbi uocaliſſimus inſignis. Cum Germaniã fere totã, doctrina ſua, ac miraculis illuſtraſſet, tandẽ omnibus relictis, quæ habuerat, tam hæreditario iure, q̃ ab eccleſia, ſenio confectus noſtri ordinis ueſtimẽta in Colonia Agrippina induit. Quibus ueluti innocentiſſimus puer, benigne et humiliter conuerſans, poſt multos annos ſanctiſſimo fine, uitæ ſuæ terminũ expleuit. Mccxxxix. B.

Helgherus theuton.

HELGHERVS nobili ortus proſapia utpote filius cuiuſdã magni Comitis, ſed uirtute nobilior, et ante togã noſtræ religionis aſſumptã illuſtris, cum adoleuiſſet, miſſa faciẽs caſtra, diuitias, et mundi illecebras, pro Chriſto domino, ordini prædicatorũ nudus nudum Chriſtũ ſecuturus, ſe addixit. In quo plurimũ profecit tam religione q̃ ſciẽtia, ut fratrũ cõmuni uoto, Cœnobio Friſacẽſi præficeret. Quum .n. ieiuniis, uigiliis, et aliis laboribus attritus, præ nimia debilitate pedibus iter alioquin magnũ cõficere nõ poſſet, aſello uti compulſus eſt. Hic aliquando in ſynodo prouinciæ, coram patribus in capitulo ſtans, cum pro more, et ſecũdum noſtras inſtitutiones, ueniã pro erratis efflagitaret (accuſauerat enim ſe humiliter) forte accidit, ut aſellus, cuius opera utebať tam fortiter rudire cœperit, ut ab omnibus aſſiſtẽtibus audiretur. Quod ut animaduertit uenerandus uir, ad patres cõuerſus inquit. Ecce patres ab aſello meo accuſor, eo ꝙ nõ ſum tãto dignus honore, ut puta corpore ualitudinarius, et pedes ire non ualeo. Porro hoc noſtra inſtituta nõ exigũt. Exigunt enim ut præſidentes, non ſolum in honore præſint, ſed in onere. Cum igitur alterũ perficere non poſſim, altero priuari debeo. Et cum hæc dixiſſet, nonnullos ad riſum compulit, et alios quidem ad lachrymas. Tamen coactus fuit iuſſu patrũ, licet debilis, uſq; ad exitũ uitæ, prouinciã iãdudũ ſibi demãdatã perficere. Vita functus ẽ in cœnobio Friſacẽſi, maximis fulgens miraculis. B.

Cõradus.

CONRADVS Friſacenſis ſub tanto patre in Cœnobio prælibato floruit uir uitæ uenerabilis. De quo fertur, ꝙ inter alia pene infinita miracula, quæ adhuc uiuens fecerat, tres de morte ad uitam reuocauerat.

B. Christinus

C HRISTINVS fuit ualde contemplationi ac meditationi deditus. Qui uisus est a sodalibus, sæpius dum iter faceret, per aerem ad cubiti altitudinē ferri. Floruit circa annū domini. Mccxxxix.

B. Gualterus II.

G VALTERVS Theutonicus alter a Gualtero primo uir magnæ sanctitatis et gratiæ, humilis et deuotus, pluribus annis Argentinæ litteras docuit, multisq; claruit miraculis. Qū aliquādo Cōuentū ediceret deo addictis fœminis de columbaria, ceu præsidēs earum, et ad diuersa obeūda officia, diuersas disponeret, Tymegūdæ febribus laboranti petenti sibi etiam aliquod officiū ne uideret ocio indulgere imponi, morbū, quo capta fuerat, pro petito officio iniunxit. Igitur sancta fœmina, post uiri dei discessum, medicinalibus, et antidotis, nolēs curari, deinceps abstinuit, ueluti iniunctā obediētiam perficere, putans nil sibi fore adiumento, donec a sancto uiro absolueretur. Post ebdomadas septem Gualterus ad sanctas fœminas rediens, ut audierat quod ioci causa Tymegundæ imposuerat, uim præcepti habuisset, illius misertus, corā pluribꝰ dixit. Ego

Miraculū.

in nomine domini nostri Iesu Christi te ab istarū febriū officio, absoluo. Quæ humiliter se in terrā ante eius pedes prosternēs, postmodū sine febribus sana surrexit. Visus est multotiens sanctus pater a cōpluribus, dū sacra faceret, a terra diu eleuatus persistere. Offendit aliquando Gualterus fratrē quēdā febribus æstuātē, cui cū imponeret nescio quid curæ foret, respōdit. Pater iussa diligenter perficiā, dūmodo præcæperis, ut febres tā uehementes a me recedant. Qui sancto afflatus spiritu ait, signo sanctissimæ crucis eo præmunito. In nomine Christi ammodo febres tibi molestæ nō sint. Nec mora, uix sermone completo, Frater se ea molestia leuatū persensit. Orāti aliquādo pro uirgine quadā cupiēte sacro uirginū collegio adscribi (Porro uoto se abstrinxerat toga religionis indutā ire). uisæ sunt preces ex animo emissæ in fellis amaritudiuē cōuerti. Quāobrē cognouit frustra se porrigere ad dominū preces, obstātibus uirginis operibꝰ perperā retroactis. Quod euentus rei ostendit. Quippe promisso deum, sed se magis ipsam fraudās, breui admodū tpe, nupsit. Contigit quādoq; sanctū uirū adisse sacro uelamine fœminas in urbe Argētina consecratas, qđ ut aīaduerterūt, uenerādæ matronæ quādā a diabolo obsessam cæteris infestissimā obtulere. Ast uir dei sanctimonialibus cōpatiēs, et fœminæ obsessæ, ut exaudiretur a domino diebus aliquot abstinuit a cibo, potuq;, uidelicet tātū cibū sumēs quātum sat fuisset ne deficeret, Quin et uigilias plurimas ægit, deū assiduis precibus orans, ut uoti cōpos fieret. Postea uero assumpto fratre socio, ad sanctimonialiū ædes properabat festinanter uisendi gratia obsessam fiducia plenus iā in domino reposita. Qū igitur progrederet͛, se multitudine angelorū septū esse sibi uidebat͛ dicētiū, Agedū ut tibi simus adiutorio de cœlo demissi sumus. Igit͛ cœnobiū ingressus, iubet obsessam corā duci, et ipso orāte

malign⁹ spūs pene mōtuā fœminā dimittēs, abscessit. sed a scō uiro ad deū ꝓcib⁹ emissis, breui tpe plene cōualuit. Cōsueuerat sæpe ꝓ uita defunctis sacra facere, et orare. Quare sæpius, prodēte deo, decedētiū requiē, uel tormēta cognouerat, et q̄diu tantū cruciatū passuri essent. Aliquādo pro quodā sibi maxima necessitudine deuincto ex hac luce subtracto orans (intellexerat enim, deo tradente, per bienniū pœnis purgatorii esse cruciandū) obtinuit post ebdomadas septem liberatū iri. Itaq; his dieb⁹ elapsis, sacra facięti amicus occurrit, gratias deo, et illi pro sua liberatione agens. Aliquādo sancto uiro orāti in columbaria in Cœnobio patrū Minoritarū, occurrit Christi domini nostri memoria cruciatus, et grauissimorū tormētorū, quæ pro nobis passus fuerat et sic mente obnixe illa euoluenti, illico se tantū in manibus, pedibus, et latere, diro cruciatu captū persensit, ut eum ferre nō ualēs ingentē cū rugitu ediderit clamorē. Vnde frequēter postea illis in locis distorquebatur. Cupienti beatissimæ deiparæ uirginis in filii interitu dolorē metiri, cor gladio ualidissimo, sibi trāffigi uisum ē. Floruit sanctissimus pater Gualterius circa annum domini. Mcclxiiii.

h AVDQVAQVAM prætereūdū duxi PETRI scendre Cathalani cōcionatoris egregii magna opera. Porro tredecim cæcis lumen restituit, surdis quattuor, auditū, claudis sex gressum, quinq; cōtractis beneficium membrorū, ægrotos ad mortē desperatos uigintiquattuor, incolumes dimisit sacratissimo Christi domini nostri nomine. Forte aliquādo ita casus tulerat ut in frequēti populo uiro dei concionante, mulier quædā omni membrorū officio destituta, cupiens sanctū uirum adire, ut ex hoc pristinæ sanitati restitueretur (se enim illuc portare fecerat) a multitudine prohiberetur, uerum æquanimiter tolerans, præstolata est omnium recessum. Nec mora, accedens ad locum, in quo insedisse uirū dei notauerat, cortice salicis, prius inuocato patrocinio. B. Virginis et noīe uiri dei, confricans membrorum iuncturas, cœperunt se nerui extendere ueluti cæra, crepitum emittentes, et deinceps omnibus membris sic usa est, ac si nunq̄ eam calamitatem passa fuisset. Mulier alia urinæ difficultatē patiēs ebibita aqua per manus uiri dei sanitatem protinus est adepta. Claruit circa annum domini. Mccxliii.

B. Petrus cathalanus.

i SNARDVS Vicentinus his tpibus Papiæ uita functus est, ubi maximis fulget miraculis. Fuit uir præclarissimis dotibus ornatus, Togā religionis nostræ, parente Dominico adhuc in humanis agente anno domini. Mccxix. accæpit cū Gualla Brixiense, Petro de lascalla Veronēse uiris præstātissimis. Erat Isnardus pater corpore obeso, sed sanctitate obesior. Suis enim cōcionibus multos a uitiis ad uirtutes reuocauit. Claruit adhuc uiuens et post exitum miraculis. Inter quos Claudi

B. Isnardus Vicētinus.

quinq; incessum, surdi quattuor audiēdi facultatē, et loquellæ beneficium muti duo, Cæci tres uisum, et tres manuū usum, ad eius tactum per inuocationē nominis domini nostri Iesu Christi plene receperunt. Puerū ignobilem, de cuius uita iam omnes desperauerāt, sancto Crucis signo facto, cum Christi noīs inuocatione, pluribus uidentibus, ad uitā Isnardus reuocauit. Iuuenes nōnullos in amne Pado periclitantes, uiri dei patrociniū implorātes, miro quodā modo liberauit. Paralysi dissoluta mulier, cibi eius quisquilias comedens, pristinæ restituitur sanitati. Cōualuit mox eius saliua illitus lacertus aridus. Osculo suo sancto, hydropicus detumuit. Et paralyticum quattuordecim annis in grabato iacentē, inuocato Christi nomine, incolumem dimisit. Dicētibus hæreticis, si Isnardus Martinū a diabolo obsessum liberauerit, (Fuit enim quidam obsessus, cui hoc nomen erat) continuo eū uirū deo gratū credemus, Nec mora sanctus uir Martinum exosculās, illico diabolus ab eo aufugit, et sic pristinæ sanitati restituit. Qui postmodū, nō ingratus, Deo et Cœnobio Papiēsi pluribus annis seruiuit. Cuidā labe hæresis inquinato, in foro, in frequēti populo Isnardi miracula irridēti ac dicēti, si ultro doliū illud (forte prope uas uinariū iacebat) crus mihi pfrægerit uirū sanctū illum pinguē Isnardū credā, ex sese uas, nullo impellente, crus frægit. Ager sertus ciceribus Isnardo creditus, neq; a uiatoribus, neq; a bestiis cōculcatur, licet iuxta uiam esset, et solitus præculcari. Instāte tempore, quo uitā istā labilē desereret, et in cœlestē patriā, ad quam cōtinue anhelabat, locaretur, uisum est cuidā fratri layco ordinis nostri spiritu feruēti (hos enim laycos appellamus, qui neq; litteras norūt, et si norunt, a sacris faciundis arcent) clerū et populū papiēsem, ad Cœnobiū prædicatorū progredi efflagitātē sibi quēpiā ex his patribus i patronū sibi largiri. Q d cū supprion indicasset, euestigio Isnardū Cœnobii præsidentē adeūt, reiq; seriē narrant. Ex his enim uir dei uisionē, quo tenderet intelligens, uidelicet finē uitæ suæ mortalis imminere, et cito se datum iri in patronū Ciuitatis, protinus i terram procidēs et ad Supprioris genua se prouoluens, remissionē seu absolutionem omniū criminū suorum cū lachrymis suppliciter exorabat. Simulac decubuit, et obdormiuit in domino. Mccxliiii. Cœlibē uitam omni tpe duxit. Porro nec animo nec corpore unq̄ inquinatus fuit. Claruit ēt post mortē multis et præclarissimis miraculis. Iuuenes duo in carcerē coniecti, et cōpedibus uincti, inuocato sancti uiri noīe, de carceribus nouo quodā mō educti, ab insequentibus hostibus, nec capi, nec cōtingi potuerunt. Quare postea in signū miraculi, soleas ferreas ante eius tumulum affixerunt. Quidam filium habens paralyticū, et altero lacerto, crure, et lingua captum, pro eius salute Isnardum precibus pulsans, eius beneficio, sospitate, et linguæ usu filius donatur. Mulier cum fuste porcum occidisset, uerens puniri

Miracula p Isnardū.

Obitus Isnardi.

lachrymis et precibus ob merita uiri dei in uitã restitui obtinuit. Sanctimo nialis ordinis humiliatorũ uouens legere ter psalmos Dauidis si eius meri tis et precibus ab ægritudine liberaret qua per annũ in grabato decumbẽs fuerat oppressa et omniũ membrorũ officio penitus destituta illico sospi tate donatur. Se persensit ciuis quidam Papiẽsis liberũ inuocato uiri dei no mine ab ernio ſitate et dolore maximo capto ob defluxũ intestinorũ quẽ per annos sexdecim portauerat. Dæmon a muliere exiit cum tetigit eius tumulũ. Multi inuocato Isnardo sanitatem dei beneficio promeruere. Ia cet nunc eius uenerabile corpus in Templo Diuo Thomæ dicato in urbe Papiensi ad leuã aræ maioris. Ex priore enim loco ammotũ fuerat et illuc delatũ eo ꝙ Cœnobiũ prædicatorũ imminentibus bellis destructũ fuerat. Extant nũc eius uestigia ultra Ticini amnis pontẽ iuxta suburbia ad meri diem uersus. Porro exinde in medio fere urbis extructum fuit ingẽs Cœno biũ cũ Templo celeberrimo diuo Thomæ dicato. B.

Petrus de Gercha.

p ETRVS de Gercha Supprior in Dinam Galliæ uir deuotus et in oratione assiduus floruit circa annũ salutis. Mccxlv. Agens is uenerabilis pater uitam in Cœnobio Dinam Britanensis Galliæ et cum post matutinas somno abstinere soleret aliquãdo ad cellulã dilucu lo regressus et in lectulo quiesceret uocẽ audiuit sibi dicentẽ. Surge et noli corpori parcere. Non enim tempus est ut ei parcas. Qui surgens secrete cõ fessorẽ suum de hoc admonuit demũ sacra facturus cũ lachrymis ad altare accessit. His peractis ea ipsa die in ægritudinẽ incidit qua spiritum efflauit. Colitur præcipua ueneratione in ea urbe a ciuibus ob eius eximiã sanctita tem quam de se præseferebat adhuc uiuens. B.

hermanus Theutonicus.

h ERMANVS Theutonicus toga ꝑdicatorũ adulescẽtulus indu tus uitã intrepide atq; sanctissime ægit. Initio quidẽ Christi re demptoris nostri cruciatũ uulnera et mortem atrocissimã mẽte passim euoluere solebat et his uerbis uenerari. Adoramus te Christe et be nedicimus tibi quia per crucẽ tuã redemisti mundũ quinquies dicendo et ad quãq; salutationẽ inclinans cũ oratione dominica postulãs a deo sibi ti morem pariter et amorẽ dari. Apparuerat sibi aliquãdo Christus dominus noster (ut is retulit) propinans pro poto ex unaquaq; cicatrice sanguinem mira suauitate ac dulcedine refertum. Quo hausto mundi omnis dulcedo et uoluptas prorsus i amaritudinẽ illi cõuersa ẽ. Nec mirũ ex eo ꝙ opposi ta iuxta se posita magis elucescunt ut omnes norunt. Nihil dulcius potest dulcedine dei gustari nihilq; amarius mũdi dulcedĩe si eã dulcedinẽ appel lari licet. Gustate inqt Dauid mũdo addicti et uidere ꝗ suauis sit dominus Nihil (credite mihi) in mũdo ẽ quin amaritudine cõspersum sit qđ longe abest a dei dulcedine. Uerũ ad nr̃a. Consueuerat Hermanus uir sanctus. B.

parentem Mariam angelorum ac mundi dominam, summo honore uenerari, ceu illam, quæ nostræ auctorem salutis genuerat, aluerat, et educauerat. Apprime cor sanctæ matris contemplabatur, quo in Christū crediderat, eūq; intense amauerat, Vterū, quo portauerat, et ubera, quibus eum lactauerat, sanctissimasq; manus, quibus ei seruierat, pectus eius, in quo recubuerat uirtutū omniū recōditorium, uenerās et singilatim salutās se iclinādo cum angelica salutatione, recensendo uirtutes, quibus matrem dei fieri meruerat, uidelicet fidem, humilitatē, Charitatē, integram uirginitatē, benignitatem, atq; patientiā, efflagitās his omnibus se a domino, eius precibus, donari. Quapropter aliquādo beata parens die sabbati ad eū accedēs efflagitata, quibus caruerat, illi elargita est. Hermanus igitur allectus dulcedine meditationis, cæteris rebus, ac studiis, et officiis postergatis, totum illi se addixit. Animaduertentes uero patres eum litterarū studia aspernari, sæpe admonuēre, ne sanctæ religioni se prorsus inutilē præberet. At Hermanus ne patrū iussiones paruifacere uideretur, deū precibus obsecrauit, ut partē dulcedinis internæ, ut religioni aliquando opem ferre posset, et fidei Christianæ prodesse, in se in litterarum peritiam cōmutaret. Quod et assecutus est. Porro nō fraudatus desyderio suo, tantam illi dominus sapientiā infudit a se prius ignotam, ut nōnūq̃ lingua patria, nōnunq̃ latina in frequenti populo bene concionaretur. Polluit apprime maximo ac optimo consilio. Floruit circa salutis annum. Mccxlv.

B. Seruatius theuton.

SERVATIVS Theutonicus sanctā Religionē, in Cœnobio Louaniensi uestimēta, Christo Iesu sub uexillo prædicatorū militaturus induit. De quo uenerando uiro patres referre solebant, qui per annos quinq; et triginta in sancta conuersatione cognouerāt, neminē unq̃ uerbo, aut facto, seu in urbanitate eū lacessisse. Tantæ mansuetudinis ac humilitatis fuerat, ut affirmarent, illi similem haudquaq̃ se uidisse. Pollebat mira charitate, ac pietate, erga proximos. Appropinquāte uitæ suæ termino, tota mente cœlestibus inhiabat, et interrogatus a fratre sibi seruienti, q̃ bene super statum pacis suæ cōscientiæ se haberet, humiliter et deuote respondit. Pax certa et firma est inter me, et nostræ salutis auctorem, nec ullo modo diutius ab eius contēplatione frustrabor. Floruit is uenerabilis pater circa annum domini. Mccxlviii.

B. Mauritus tolosanus

MAVRITIVS togam sanctæ Cōuersationis, in Cœnobio Tholosano accepit, uir sermone atq; opere promptus, genere nobilis, sed uirtute ac morum honestate nobilior, corde lenis, et habitu humilis tanq̃ optimus paupertatis amator, Atrox hæreticorū hostis, et indefessus pro Christi fide miles, ac sacri uerbi insignis Cōcionator. Cōtigit ipsum aliquādo apud patres Minoritas de Albia diuertere, hospitatu-

rum

rum,(adhuc enim nostrates ibidem ædes non extruxerant,)eosq́ inuenire caritate aquarũ laborantes(nõ enim,licet enixe fodiendo quæsissent,uenæ eruperant) quare illis compatiens,prius ad deum oratione emissa,hic fo/dite patres inquit in nomine domini,et uoti compotes eritis, Quippe locũ illis ostenderat. Euestigio ut uiri dei iussa perfecerunt, scaturiere abunde aquæ dulcissimæ. Quæ usq́ in hunc diẽ defluũt, et i incolentiũ usum et in miraculi uiri dei Mauritii testimonium. In eo cœnobio patrũ Minoritarũ de Albia,diẽ suũ fœliciter clausit,et honorifice tumulatus est anno domini Mccxlix. Hũc uirũ sanctũ Pontius Minorita uir probus apprime laudibus extollere consueuerat, affirmans ultra quinquaginta mortales utriusq́ se/xus uariis morbis detentos et oppressos,ad tumulum eius,sospitatem obti/nuisse. Hæc omnia se oculis propriis uidisse comprobabat.

s TEPHANVS Aluernach,q anno dñi. Mccxlix. dictus fuerat præfectus ꝓuinciæ Galliæ Narbonẽsis floruit his tpibꝰ plenus bonis operibus. Vir fuit maxima sanctitate,et ingẽti humilitate præditus. Accitus aliquãdo Parrhysiũ,ut sacras litteras in cathedra doctorũ doceret,ex sua humilitate renuit. Hic cum ultra quadraginta annos in multis cœnobiis utiliter et honorabiliter in lege dei docuisset,et in sanctis canoni/bus,quorum peritissimus fuerat,in cœnobio Biterensi deuote uita excessit. B. Stephanus aluernath

o DEMVNDVS Mascha Pisanus nobilitate insignis,sed do/ctrina et uita insignior,relicta domo, et amicis ac affinibus ualedicẽs,se religioni nostræ addixit malẽs,cordis mũditia ꝑfulgere, q̃ auro et argento. Diu enim in sancta cõuersatione uixit,florens magna sanctimonia. Demum bono fine quieuit anno domini. Mccl. B. odemũdus Pisanus.

p ONTIVS de Spira Burdegallẽsis diocœsis,Vocontius natione circa annũ domini. Mccliii. v. calen. Maii apud Burdegallã spiritum deuotissime efflauit. Fuerat enim uir omni dote refulgẽs. Leonem animo pro Christi religione superans,et mansuetudine ac quadã dulci lenitate agnũ. Porro diebꝰ suis surrexit ueluti alter Iudas Machabæus et similis factus est Leoni in operibus suis. Nec deterruerũt eũ tyranni con/tra eum insurgentes et cõtra hæreticæ prauitatis Censores (quos Inquisito/res appellãt)Nec a sancto proposito dimouere ualuerunt uerba subdola,ac uafricia plena quorũdã præsulũ nõ recte in fide sentiẽtiũ,sed fauentiũ Co/miti Tholosano uiro non satis probo. Constantissimus inter constantes fuit Nec unq̃ dimoueri potuit,aut flecti a ueritate,et zelo fidei nostræ or/thodoxæ,minime ueritus hominũ minas. Infractus animo, et uiribus cor/poris infatigabilis,uerbo,et opere,occulte,et palã,prout sese opportunitas obtulerat,rempublicam christianã defendẽs. Quosdã aũt,qui ecclesiæ uidebantur sustentacula,rationibus irrefragabilibus refrangebat. Hac igitur pe B. Pontius Vasco.

ctoris et animi firmitate, precibus et lachrymis, et concionibus ac adhorta/tionibus, mira tépore suo ægit. Bis prouinciā rexit, et omnibus semper reli/gionis specimen se præbuit, ac intrepide diem suum obiit attritus pluribus laboribus et senio.

B. Alarius hispanus.

a LARIVS Hispanus, lenitate et sanctimonia cōspicuus, his tem/poribus claruit. Porro uir uenerabilis, spretis mūdi uoluptatibus ac illecebris, et apice dignitatis, qua ornatus erat, ad sanctissimā re ligionē ceu ad tutum portū huius tempestuosæ uitæ, atq; ad salubre tuta/men, conuolauit. Sic postea in sancta cōuersatione se nihilifecerat(attestā/te Humberto uiro clarissimo condā totius ordinis prædicatorū præsidente cuius plurimum fuerat familiaritate usus, ac uiri nitiditate animi apprime delectatus)ut loca, quibus ad secreta naturæ secedi solitum est, fratribus in unum ad audiendas lectiones coeūtibus, deturpata extergeret, et ægrotan/tium sordes efferret. Et licet calluerit medicinam, aliquando sibi appositam refectionem, morbo capto haudquaq̄ eam ignoranti sibi fore aduersam et morbo, tamē cum gratiarum actione prælibabat. Vt sat faceret eius ope/ra indigentibus, missis cæteris negociis suis, rem peragebat prompto atq; hi lari animo, fronteq; læta. Nonnūq̄ affirmare solebat, esse ōmittēda omnia tam spiritualia q̄ corporalia sibi ipsis opportuna, pro salute ꝓximi et sola/tio. Neminē lacessebat, nulli indignabatur, Patribus obediens, aut affatim deū precibus fatigans, aut litterarū studiis operam sedulo impēdēs, Aliquā/do docens, aliquādo meditās, Nec minus erat solus, cum esset solus, Studiis minus utilibus proiectis, studia magnarū rerū amplectens. Licet enim fue/rit ingeniū optimū nactus, atq; doctrina multa ornatus, tamē nō dedigna/batur patrum priscorū uitas, exempla, atq; gesta, affatim audire, uel legere, et auditas uel lectas, libenter referre. His enim actibus et gestis illorū uenera biliū patrum, magisq̄ Ethnicorū, hominū mētes perennē illam cœlestem gloriam adire cupientium, continuo dulci quodam iubilo depascuntur, et optima quæq; illorū ingenia ubertim ac iugiter coalescunt. Ad nostra.

Attende et obserua.

Autumabat præterea illos Prometheo similes esse, qui concionibus suis aut uerbis, alios ad uiam ueritatis reducebant, se ipsis neglectis. Omnes, suis moribꝫ ornatissimis, et uita nitida, ad se amādū aliciebat, et ad oratiōis affe/ctum, paupertatis studium, et obedientiæ promptitudinem, adhortabatur. Nunq̄ pene tyrunculi nostræ religionis hæsitantes ac labantes in sancta cō uersatione, ad ipsum deducti, ab eo nisi firmi, ac roborati discesserunt, et in sancto proposito consolidati. Aegrotus ipse ægrotantes solabatur uerbis, admonens illos magis in deum fiduciam habere, q̄ in fomentis, aut terrenis medelis, asserens dei gratiam plus posse, q̄ naturā, et res ab ipso productas. Aliquando audiēs terrarum orbis rumores, et inania uerba, aut sensim, pas/

fimq; declinabat tacendo, aut ex inani exordio pedetentim curialiter ad dei uerba reducebat, et ad salubriorē doctrinam. Rumores item uani, et sermones minus utiles, coram eo, cito dirimebant. Vix depræhensus unq̃ est, in toto anno uerbum inane protulisse. Cubiculum suum sic diligebat, ut non nisi necessitate impellente, uel suadēte utilitate ab eo discederet, spretis huius mundi delectationibus. Sic mente sanctis meditationibus rapiebatur ut nonnunq̃ fratres iuxta se sedētes (forte ita tulit casus, ut ægrotis administraret) qui uenerant uisendi ægrotos causa minime aduerteret, demū ad se reuersus assurgeret, illos alacriter ac festiuiter excipiens ueluti recēter ingressos. Scripserat enim aliquādo ex Hispaniis patri Humberto (de quo supra mentionem fecimus) affirmās quādam interiorem lucem esse, qua hominū perfectorum corda, mentesq; in hac labili uita, illustrant, queadmodū exteriores oculi luce exteriori, et se non hæc affirmare, nisi expertus, et certus. Narrauerat aliquādo quidam frater uenerando patri Humberto, se eum in itinere mox captum extasi Alariū uidisse, nec exteriora curantē, deinde rediisse ad se ingemiscētem, eo q̃ distractus fuerat ab illis supernis et intimis illuminationibus præter uolūtatē suam. Quo loco obierit annales nō produnt, Produnt tamen ipsum floruisse circa annū domini. Mcclvii. Att. de quodā lumine interiori.

PELAGIVS Hispanus hac ætate, uir optimus, ac sacri uerbi orator facūdissimus, floruit. Qui postq̃ plurimos labores pro christo domino, tum docēdo, tū monēdo intrepide perpessus esset, omni cū lenitate animi, in Cœnobio Colimbriæ prouinciæ Lusitaniæ, coram positis fratribus, et ad deū preces emittentibus, in domino quieuit. Cū post aliquot annos iuxta uiri dei ossa, a uespillone humus gratia nescio cuius cadaueris tumulandi foderetur, tanto inde odore ac suauitate opletus ē cum assistentibus fratribus, ut protinus mētis stupore omnes perculsi fuerint, et mira suauitate conspersi. Visa præterea est ex eius tumulo nubeculam egredi, et in cœlum emitti. Vespillo continuo domum ingressus filiam graui morbo captam sancto uiro uouit (non enim e grabato surgere ualebat) Quæ protinus surgens, et domo exiens lagenam ex amne aqua plenam domum (ut antea consueuerat) retulit, miraculi testimonium præseferens. Forte patres Colimbrienses fundi tintinabulum iusserant, sed incuria artificis factum fuerat, ut æs deficeret in ipsa effusione pro tertia parte, Ast frater quidam ab oratione exurgens (Porro deum precibus cominus orauerat, ne seruorum suorū uota aspernaretur) plenus fiducia (quippe reposuerat totam spem suā in deum et in uirum sanctum Pelagium) illico protulit ex humo tumuli uiri dei quantum pugillis continere poterat, atq; in fornacem in nomine domini proiecit. Quid immoror? Excreuit itaq; æs, et sic excreuit, ut ex eo superfuerit ad cētū uiginti libras, tintinabulo absoluto B. Pelagius hispanus. Attende. Miracula Pelagii.

Mulier quædam ex stomacho et costis laborãs, calliga Pelagii tacta liberat. Quin et consors eiusdem, et ipse ægrotans opem persensit, ad ceruicem pendente humo tumuli uiri dei. Scutifer febribus acutissimis laborans, continuo suffragio sancti uiri sospitati redditur. Frater febribus pressus super tumulum pelagii procunbens, incolumis surrexit. Conscientiæ suæ male acta in deum optimum perpetrata quidam non erubescens (apprime enim efflagitauerat ad sepulcrum uiri dei, ut sibi criminum suorum pœnitentia subiret) nec inde se dimouit, donec ipsum sic suorum malorum operum pœniteret, ut in lachrymas maximas continuo prorumperet, expeteretq́ uindictã coram sacerdote, ut uix crimina narrare posset. Oculis captus, aliquãdo sancti uiri usus colloquio, auditis prodigiis, quæ ad eius tumulum fiebant, fiducia plenus, et ipse accedens, et lumen efflagitans, uidens inde recessit. Obsessi a diabolo quinq́ liberati sunt, ad eius sepulturã. Mauræ mulieres duæ febribus detentæ, humo collecta ex tumulo pelagii, pristinæ sunt ualitudini restitutæ. Floruit circa annũ domini. Mcclviii.

B. Petrus Hispanus.

PETRVS Gonsalinus hispanus uir sanctitate ac uirtutibus ornatus, his diebus spiritum efflauit, et in Templo Tudensi humatus ubi ad inuocationem eius nominis, deo operante multa fiunt miracula. Quare uenerandus Antistes eius Ciuitatis ultra centum octoginta miracula per uiros ꝓbos et fide dignos, examinata, et per testes iurata signata sub sigillo suo, ad synodum Generalem actam ꝑ patres nostros Tolosæ anno domini. Mcclviii. transmisit. Inter quæ leprosi curati quinq́, nouem a diabolo obsessi liberati, cæcis q̃ pluribus uisus restitutus, fistulati, gutturnosi, membris contracti, et diuersis febribus pressi sospites facti. Vnum illud nec ꝑtermittere possum nec uolo. Porro cuidã ex spinoso fratre duæ in oculis remanserant spinæ, et adeo inhæserant, ꝙ nullo poterant artificio euelli, nec uideri. Humano igitur destitutus auxilio, Petrum precibus fatigauit, ne se in tanto cruciatu desereret. Nec mora, ipso stante ecce spinæ, nullo adminiculo humano operante ambæ ex se ab oculis eius in gremium, deciderunt, et perfecte liberum se inuenit. Mulieri, quæ pauloante fuerat puerum enixa, nec ualens eum nutrire, eo ꝙ per menses sex lacte caruerat paupertati obnoxiæ, oranti ad tumulum beati petri, quo filium enutriri posset, lac restituitur. In mari nautis periclitãtibus et ipsum beatum uirum inuocantibus e uestigio apparuit dicens, Adsum et eos solans in tutum locum deduxit. Mulier amnem lintre transmittens in dorso ferens filiolum, ucidis annis perterita, in aquas cadens quinquies obruitur, sed ad Petri uiri dei inuocationẽ nominis tam ab ipsa factã q̃ a cõiuge, in ripa fluminis altera stãte, mox cũ filiolo liberatur. Astitit aliquando petrus cuidã febribus laborãti turgidum ualde uentrẽ habenti ut uix scipione sustinere se posset dicẽs, Ac

Miracula.

cede ad sepulcrum meum, et illico assequeris sospitatem. Dicto igitur ille au dtens, in integrum restituitur.

h AVD Columbi uiri Venerandi memoriam reticebo. Fuit .n. is pater mira simplicitate et prudentia praeditus. Haec autē simul coniuncta, homines reddūt probos ac optimos. Rexerat aliquā do Coenobium Montis pessulani. Tandem aetate sua in sancta Conuersatione, uirtutibus, moribus, ac clara uita, optime sanctissimeq; transacta spiritū efflauit atq; in atrio Beatae Mariae semp Virginis in Gallia Narbonēsi ī coenobio Forniliēsi humatus fuit. Quippe ad eius tumulū paralytici duo curati sunt, et plaeriq; aegroti, plenarie incolumitati redditi. Porro sepulcrū eius ē sacerdotibꝰ et pplo admodū uenerādū. Floruit tātus uir āno. Mcclix | B. Columbꝰ Gallus.

g VILIELMVS eiusdē Coenobii Montispessulani uir religione praecipua fulgens, Quum diem ultimum aegrotans sibi imminere cognosceret, accito praefecto Coenobii exorata uenia omnium criminū suorum, rogauit eum enixe ut proximo eminenti mortis suae periculo interesse adniteretur. Quod prior diligenter se facturum spopondit. Quum autem prior in lectulum se recepisset, ut aliquantulum somno indulgeret, euestigio sonus ad eius cubiculum factus est, et uox emissa dicens. Surge surge. Nam Guilielmus modo uita functurus est. Ast prior non negligens cum fratribus occurrens, Guilielmum animam extremis labiis tenētem inuenit. Et incipiens, quae ex officio sibi incumbebant, uidelicet cōmendationē animae (ut dicunt) orantibus caeteris et psallētibus litanias, uita exiit Quo uita functo, nusq̄, inuentus est, qui priorem suscitauerat. Quare illū dei nuncium fuisse, omnēs affirmarunt. | B. Guilielm. Gallus.

p ETRVS et ARNALDVS Galli Coenobii Mōtispessulani uterini una die in lucem hanc suscepti, uno eodemq; die ad litteras hauriēdas Parthysium a parētibus missi, et eademmet die philosophiam prophessi, et simul sanctae conuersationis togam eadem hora induti, et eodem ferme momento coelum ingressi, hanc labilem uitam relinquentes. Quorū prior petrus uidelicet absolutione obtenta a Pontio praefecto Coenobii, perunctusq; sancto oleo, cum quadam hilaritate animi, praefecto dixit. Quod iubes pater, aut quo mittere me decernis? Cui Pontius, (iam obitum instare sancti uiri animaduertēs) respondit. Ad Dominum nostrū Iesum Christū, quem sub sacramento tam laete suscepisti. Tunc petrus corde exhilaratus et facie, laetaq; frōte, ad osculū sanctū pacis omnes subinuitauit more decedentiū. Quo peracto ueluti iam omnia peraegisset, quae sibi incūbebāt, ad foelicē illā patriā euolauit. Appropiquāte uō termino Arnaldi patres omnes concurrere, ut quod officii sui erat, explerent. Psallentibus, omnibus, quidā frater Vincentius nomine in infirmitorio aegrotus iacens, | B. Petrus et Arnaldus Fratres.

apertissime īgētē cateruā maximo splēdore ornatā beatorū spirituū uidit, quorū ī medio residebat Beatus pater Dominicus cæteris fulgētior ꝑ ssolās Arnaldi exitū. Quo uita defungēte, ipsum, ꝓcedēte sancto patre, secū dedu xerūt. Quorū unus Vincentio dixit. Paratus esto Vincenti, quia cito et tu nobiscū ad dominū uenies. Qui gaudio repletus, rē fratribus detulit. Nec deceptus fuit, nec aliosdecepit. Porro infra dies paucos e uita discessit.

IN Eodē Cœnobio Montis pessulani iuuenes duo ingenti deuotione ornati fuere, quorū alter PETRVS et BENEDICTVS alter dicebatur. Contigit ambos graui uno tempore ægrotatione

B. benedictus et Petrus. laborare, qua decesserunt. Quū enim, pro more, petrus a præsidēte domus, uisitaretur, et interrogaret q̄ bene sibi esset, respōdit. Bene. Nam certus sum ꝙ ad dominū pergo. Et hoc uobis signū, quia Benedictus eadē die et ipse migrabit. Interrogato postea similiter Benedicto et se bene habere respondente, subiunxit. Cū hæri meditarer q̄ bonū sit dissolui et esse cū Christo, et ad hoc uehemētissime hanelarē, sanctissimāq; parētē, ac Reginā cœlorū, ut efficeret ꝙ uoti mei fierē cōpos rogarē, euestigio animus meus tāta deuotione oppletus est, ꝙ aliud nec uolo, nec cogitare possum præter Christū. Quū igitur post paucos dies Petrus ad sepulcrū deferretur psallētibus secū dū consuetudinē fratribus, Benedictus a fratre sibi seruiēti exqsiuit, quis esset, quē sepeliebāt fratres, et audiens Petrū illū esse, continuo exclamans dixit. Efferte me fratres, quia debeo et ipse ea die, qua ille, ad dominū pergere. Mox igitur redeuntibus fratribus, ille uita excessit. Et cū socio quē dominus ei dederat, sepulturæ traditur.

B. Petrus gallus. PETRVS Dignensis in Cœnobio Massiliēsi iuuenis ualde purus, et nitidus aīo fuit. Huic aliquādo a quadā religiosa persona allatū est, ꝙ ipsum uiderat alba indutū, ferentē manu ardentem faculā, ante turmā supplicantiū. Quod ut audiuit petrus amico sibi præcipuo rē detulit dicēs, Firmiter teneas me cito uita functurū. Vnde te per iura amicitiæ rogo, ne mei memoriā in tuis precibus ad dominū abiicias. Expleto breui dierū cursu, fœliciter in domino obdormiuit.

B. Nicolaus NICOLAVS Præfectus Cœnobii Auinionēsis cōcionator sacri uerbi insignis, et multa deuotione ornatus, quū se mori cerneret astātibus dixit, Cras uidelicet in festo sancti Michialis Archāgeli quartūdecimū annū explebo, ex quo prædicatoriā togā assumpsi, et utiq; in dei bonitate fido ꝙ cras toga gloriæ ī regno cœlorū uestiar Cœlesti illo æuo cū scis angelis fruiturus. Ea igit̄ die (prout ꝑoptauerat) uita functus ē, et funus eius īgēti pōpa ab uno Cardinali et a plærisq; episcopis curatum.

B. Ioannes Sterlinus. NEC omittēdum puto Ioannis Sterlini in Cœnobio Valetēsi obitū. Is igitur nobili stemmate ortus, ægrotus corpore, mēte uero ualidus,

tolerãtissimus in ægrotatione graui, meditatione altus, corde lenis, egregius cõcionator, cuidã amico suo, semotis arbitris, affirmauit, se per quieté uidisse in domũ quãdã intromissum, et ibi cũ ingẽti ac nobilissima societate et gratissima gauisum, et audisse tale eulogiũ dulci ac consona harmonia decantari, Iste est, qui uitã mundi contempsit, et peruenit ad cœlestia regna. Exorauit altissimum, et inuentus est in numero sanctorũ. Paucis deinde post diebus sancto fine quieuit circa annum domini. Mcclix. Conuersus quidẽ in eodẽ Cœnobio graui morbo ac ingenti dolore laborãs (Porro in partibus obscœnis percusus erat graui ulcere) et a medicis desperatus, accessit ad tumulũ uiri dei fiducia plenus, Et ibi dei clemẽtia inuocata, et confidens in meritis uiri sancti, sospitatem mox consequutus est.

ONRADVS Theutonicus iuuenis egregius his diebus floruit, Qui carnẽ suam a pueritia cœlibatui dicauit. Sacris deinde in ordine prædic. initiatus, mox Alberto auũculo suo et ipsi toga prædicatoria induto retulit sibi beatissimã deiparã pnunciasse ultimũ uitæ suæ terminũ cõminus imminere. Porro nec ipse deceptus, nec auunculũ decepit, eo ꝙ prout prædixerat, spiritũ sanctissime efflauit, et in monasterio quarũdã sanctimonialiũ tumulatus, quia patres nostri ab improbis facti fuerant ædiũ suarũ extorres. Quædã sanctimonialis ad eius tumulũ plena fiducia sospitatẽ efflagitãs (Forte iam quinqꝫ annis ægrotauerat) statim liberari promeruit. Produnt Hieronymi Bononiensis annales ipsum floruisse circa annum domini. Mcclx.

B. Conradus theutonicus. iii.

c

OMINICVS tertius Hispanus patria Secobiẽsi uir uenerabilis et sanctitate, ac miraculis clarus, præfecturã Lombardiæ ac hispaniæ egit omni cũ laude. Fuit is pater sanctus deuotus, discretus, et ordinis cærimoniarũ, animarũqꝫ præcipuus assertor. Vita functi Leticã corã Scobiẽsi Antistite in frequẽti sacerdotũ, ac populi cœtu, (Forte ad tumulũ ferebatur) quidã tangens fide plenus lacerti aridi usum illico recepit. Tanti miraculi paralytica famã exaudiẽs, cũ sepulcrũ eius uisere nõ posset, tunicam misit, ad tumulũ uiri dei tangendũ, deinde relatã in nomine domini nostri Iesu Christi induẽs, incolumitati restituit. Plures uariis langoribus pressi, sacris eius tumuli pulueribus tactis, pristinã adepti sunt sanitatem. Eius obitus sanctissimus fuit circa salutis annum. Mcclx.

B. Dominic. hispanus. iii.

d

ERNARDVS Cantius Tholosanus uir uenerandus, et sacri uerbi concionator insignis, hostisqꝫ accerrimus hæresis labe inquinatorum (quos hæreticos appellamus) dulceqꝫ fidelium solamen, apud Agenum anno domini Mcclxi. præcipua cum deuotione uita defunctus est. Porro qua decessit nocte, in Templo prædicatorum Lugduni, fratri oranti apparuit ueste fulgenti amictus dicens, Heus frater in Tem

B. Bernardus Cantius.

b

plum properamus. Qui eius dicto audiens, sequutus est eum usq; ad ianuã Basilicæ cui deauratæ nomẽ est. Et exaudiuit ab eius ore illum uersiculum prodeũtem quadam suaui dulcedine expromi. Edent pauperes et saturabũtur, et laudabunt dominum, qui requirunt eum, Viuent corda eorum in sæculum sæculi. Et cum ingressi Templum fuissent frater eum intuitus est in alba micantissima sacerdotis, ad alta sustolli. Euigilans uero frater, se repletum mira cõsolatione inuenit. Tertiam deinde post diem, cognouit uirum dei Bernardum ea hora ad dominum migrasse, qua eũ in uisione scãdere cœlũ uiderat. Cuius ad sepulcrum, multi curãtur ægroti. Per hunc. n. dominus adhuc in humanis agentẽ miracula ingẽtia operatus est pluriũq; mentes ad fidẽ captiuauit, et ad charitatẽ uerã. Vita excessit anno. Mcclx.

B. Bernardus Vasco.

b ERNARDVS de Trãsuersa Vasco ĩsigni deuotione ac prõpta obediẽtia præfulgens, in urgelẽsi urbe uita functus est, ac in impluuio sepultus, ubi ad eius tumulum omnipotẽs deus ingentia opera facit. Quædã puella ibi a dæmonio obsessa; liberata est. Cæci duodecim, temporibus diuersis, lumẽ recepere. Surdi tres auditu, claudi octo gressu libero, omnibus membris capti quattuor usu eorũ, et alii a uariis langoribus detenti ultra triginta sanitate ad plenũ donati sunt, prout eiusdẽ Basilicæ Canonici, et ægroti, qui ipsa sunt experti beneficia, protestati fuere. Quũ puella ab assistentibus mortua putaretur, et iam ei clausissent oculos pro more, pater eius cũ maximo fletu exclamauit. O beate Bernarde restitue, mihi filiam. Tibi enim eam deuoueo. Moxq; puella aperiens oculos reuixit. Sacerdos quidã cum quartana grauiter urgeretur, Bernardo uiro sancto deuote se deuouens, illico sanus factus ẽ. Alius qui annos duos ea ægritudine laborauerat, inuocato uiri dei Bernardi auxilio, euestigio conualuit.

B. Dominic. d Valerico

d OMINICVS de Valerico, Cœnobio Oresii ad cõcionãdũ uerbũ missus Bãsas Vocõtionũ uicũ, his diebus post multos labores, tũ docẽdo, tũ ex uitiis ad uirtutes mortales reuocãdo protractos, ibidẽ mortẽ obiit, et in Gerõthocomio ab egenis egenus ipse tumulatus. Ad cuius tumulum, ægroti plurimi, diuina assistente clemẽtia; integrã sanitatem adepti sunt. Huius beati patris calceos, egeno peregrino mulier sanctimonialis, egenis seruiẽs, elargita ẽ. Vtrisq; igit̃ ea nocte ꝑ quietẽ apparuit, ab altero calceos exqrẽs, et alteri iubẽs illos ad gerõtocomiũ referre. Quos fratres domus excipientes, atq; illos in corrigiis subdiuidentes, ægrotis pro benedictione dederunt, quo factum est, ut plæriq; sanitatem assequuti fuerint. Forte accidit, ut quidam diutinis febribus in gerõthocomio exagitatus, ualitudini pristinæ tandem medicorum beneficio, restitutus, inde abiens in ipso itinere recidiuaret, et reuerteret ad gerõthocomiũ, iterũ efflagitans se recipi. Quem cum intuitus fuisset is, cui ualitudinariorum cu

ra demandata fuerat, Dixit. Heus misselle accede paulisper ad tumulum uiri dei Dominici nuper uita defuncti, et si credideris, regredieris sanus. Is aūt dicto eius audiens, iuit, et illico sanus factus est. Sacerdos ex ordine hospitalis graui maxilarum dolore captus, tumulo uiri dei exosculato cum ingenti fide cruciatum deinceps haud persensit. B.

r AIMVNDVS de Conuenis Vasco uir conuersationis angelicæ, pius, lenis, et sanctus, secundus præfectus prouinciæ Tholosanæ, sanctissime diem suum obiit. Raimūdus Vasco.

g VILIELMVS Sissachus Burdegallensis tertius præfectus, prouinciæ Tholosanæ, uir religiōe, ueritate, ac pietate maxima præditus, his temporibus uidelicet. Mcclxii. Floruit. Mortuo siquidem ipso Burdegallis fœliciter, super tumulum dum cadauer sepulturæ mādaretur, uisæ sunt faces, et funalia ex alto descendere a quibusdam sanctis fœminis eius mortem deflētibus. Ex qua uisione plurimum recreatæ, discesserunt. Petrus quidam grammaticam tum ibidem docens, uiri sancti obitu audito, cum dolore torqueretur dentium, fidens in eo (porro dū in humanis ageret eius familiaritate usus fuerat) Postridie fauces humo sepulcri ipsius confricauit, et statim se ab ipso cruciatu plene liberum persensit. Et ne aliquādo crimine ingratitudinis notaretur, rei seriem in scholis narrauit. B. Guilielmꝰ Burdegal. B.

i VLIANVS præsidens Cœnobii Burdegallensis uir deuotione ac sanctitate insignis. Hic cum iturus esset ad Synodum generalem ordinis nostri apud Londonas prouinciæ Angliæ celebrandam anno domini. Mccl. pro prouincia deffinitor, q̄ pluribus uenerandis uiris obitum suum pronunciauit, eis, ceu non amplius uisurus, uale dicens. Quum autem in Cœnobio Beluacensi in Galliis ad mortem ægrotaret, uisus est eadem die Burdegallis, quæ distat a Beluaco dietas duodecim, cuidam religioso homini i Basilica prædicatorum oranti, nube lucida eleuari a terra, et inde asportari. Quumq; quæreret ab eo, quo tenderet, et quare sic solus erat, respondit. Ego uado ad dominum. Ne timeas autē ꝙ sim solus, quia in breui, Cœnobium completum mecum adducam. Homo qui hæc uiderat Suppriori Cœnobii uiro religioso lachrymàns uisionem retulit. Qui diem et horam signans, cognouit postmodum ea hora uirum dei Iulianum ad dominum migrasse. Visionem autem, rei probauit euentus. Quippe in sequenti æstate, lector cœnobii cum undecim fratribus cōmorātibus in dicto Cœnobio Burdegallensi, mortem obierunt. Iulianus Burdegal. Att.

p ONTIVS ex uico sancti Egidii uir per omnia illustris hac ætate claruit. Fuerat ea tempestate admodum amantissimus, et cognitissimus multis principibus, et præcipue Clementi. iiii.

B. Pontius de S. Egidio.

Pontificis maximi Ludouicoq; Gallorum regi. A quibus ob eius ingẽtem oris, ac corporis gratiam et animi probitatem, promeruerat amari. Fuit litteris sat eruditus, cõsuetudine dulci feruore succẽsus, reipublicæ prædicatoriæ diligẽtissimus. Adulescẽtes inopes bonæ mentis, et ad litteras perdiscẽdas aptos, in gymnasiis, undecũq; perquisitos, ꝓ uiribus, administrans necessaria, nutriebat. Quos cũ sat, et ætate et litteratura profecisse animaduerteret, sanctæ conuersationis togam induebat, ac imbuebat moribus nostris, quodã dulci solatio, et ingenti solicitudine. Constat ipsum plærosq; egregios uiros ad ordinem prædicatorũ, sua doctrina, et morum honestate traxisse. Pro Christi optimi maximi fide, intrepide corã pont. max. Regibus, dinastis, ac toparchis semper se gessit. Forte Censor errorum ac hæresis nota inquinatorum (quẽ Inquisitorem uocitant) fuerat. Simplici ac rudi tunica omni tempore utebatur, unico pulmento in sumendo cibo contẽtus. Prouinciam Tholosanã quattuor annis optime rexit. Tandem posteaq; annos ultra triginta innocenter, ac omni cum modestia, lenitate, et animarum emolumento, domino in sancta Conuersatione deseruisset, in uico cui Briuiæ nomen est, diocæsis Lemonicẽsis, quem adierat, uisendi fratrum gratia, qui nuper illuc aduenerant incolendũ, tunc prouincialis existens, senio confectus, laboribus, uigiliis, ieiuniisq; multis attritus, in mirabili quodam feruore animi, deo hominibusq; gratus, xv. calen. Iulii. Mcclxiii. spiritum efflauit, et sepelitur in æde noua ibidẽ constructa omniũ cum luctu. Cuius ad sepulcrum multa fiunt miracula. Porro beneficia salutis deuote efflagitantibus uirtute dei, et interpellationibus ac meritis sancti uiri, præstantur.

B. Sinibaldus de Alma.

S INIBALDVS de Alma uir Venerabilis et religiosus qui annis. x Romanæ prouinciæ præfuit, mira pollens sanctitate, his temporibus uidelicet. Mcclxiiii floruit. De quo refertur tantã ori suo adhibuisse diligentiam, ut nunq̃, postq̃ habitum sanctæ conuersationis sumpserat, silentium frægerit, prout patrũ sanctiones ac iussa iubent.

B. chalbertus allobrog.

C HALBERtus Allobrogus de cœnobio Lugdunẽsi uir deuotus, et sanctus, ac aĩarũ maximus zelator, cũ ultra. xx. ãnos ꝑ alpes ac montes Allobrogũ cõcionatus fuisset, diuertẽs ad uicũ, cui nomẽ aq̃bella ẽ, quo primũ rẽ diuinã fecit (quã missã uocãt) et plures, suis cõcionibꝰ a uitiis ad uirtutes reuocauit, sibi diẽ ultimũ iminere p̃sẽtiẽs, dixit. Pro sacris faciũdis, uiri necessaria p̃parate. Hic enim primũ rẽ diuinã peregi, et ultimũ (ut reor) peragã. Quibꝰ pactis, se scõ oleo pungi iussit, atq; ad singulas uerborum formulas alacriter respondẽdo, statim obdormiuit in domino. Vt uero rescierũnt pagani uirum dei mortẽ obiisse, ad eius funus concurrentes, laudibus extollebant. Quo factum est, ut plures a diuersis lãgoribus

capti incolumitati sancti uiri nomine inuocato per omnipotentem deum fuerint restituti. Iacet igitur in Templo Canonicorum regularium, Quod posthac oblationibus nomine uiri dei elargitis maximũ accepit incrementum. Fuit enim uiri sancti obitus circa annum domini. Mcclxiii.

g VIDO in Cœnobio Lugdunensi uir multæ religionis qui aliquando cuidã Monachorum monasterio præfuerat, qđq3 sua sanctissima solicitudine reformauerat fructuose cursum suum in ordine peragens dum in extremis laboraret, uidebatur cuidam magno uiro religioso et ætate confecto per quietem, ꝙ defunctus quidam in medio iaceret chori fratrum multitudine uestibus albis indutorũ mira claritate fulgentium septus, demum sibi dictum fuisse. Hic ædificauit hoc impluuium, seu (ut uulgo dicitur) claustrum. Circũspectans uoce audita uidebat claustrum optime extructum et maximo ornamento perpolitũ Deinde euigilãs et quæ ꝑ quietẽ uiderat intra se euoluẽs recordatus est aliquando Guidonem claustrum construxisse illud spirituali ædificio et temporali refecisse et nunc grauiter ægrotare. Quamobrem totam illam uisionis seriẽ in illum referens ipsum in Breui uita functurum putabat. Cũ hæc cogitaret illico uox ad eum facta est. Hic habitabit in syon et requiescet in hierusalem. Postmodum frater ille Beato fine quieuit. B. Guido.

g VALTERVS Remensis uir haud parũ gratiosus, eloquens et animarũ præcipuus zelator cum multo tempore feruẽter et utiliter concionatus fuisset tandẽ in Cœnobio Methensi ægrotãs grauiter deuenit ad extremũ. Quũq3 iam susceptis sacramentis circũstãtes fratres eum ad cõfidentiã hortarentur ait. Fratres non est opus ꝙ timeatis. Nã ego morior in fide uera, spe certa et Charitate perfecta. His dictis post paululum ad Christum fœliciter euolauit. B. Gualterus Remensis.

l AMBERTVS Gambasius Pisanus uir sanctitate præclarus hac tempestate uidelicet. Mcclxv. Floruit. Multo tempore Monasterium sanctæ Crucis quo mulieres deo famulabãtur sua prudẽtia gubernauit. Tãdẽ sancto fine plenus bonis operibus in domino quieuit. B. Lãbertus Pisanus.

p ETRVS Fernandi hispanus qui a puero in ordine sanctissime fuerat nutritus qui etiam Vitam diui parentis Dominici descripsit et litteras in pluribus Hispaniæ Gymnasiis docuerat quum apud zamoram graui laboraret morbo quidã frater deuotus uidit ipsum supra montem altissimum consistentem faciem ut sol lumen præseferentẽ, a dextrisq3 eius et a sinistris iuuenes duos stantes nimis splendentes. Quum autem postero die Egidio portugalensi tunc ibi existenti uisionem narrasset intellexit petrum in proximo mortem obiturum. Et quum uenisset ad eũ et sederet super grabatũ dixit. Petre ĩ proximo iturus es ĩ regnũ Cœlorũ B. Petrus Fernandi.

Quaobrem enixe rogo et obtestor te, ut salutes mei nomine Beatissimam illam Regni cœlestis reginã ac mundi dominã, cũ parente nostro Domini co. Ille uero ad hæc uerba totus lætitia repletus, Ne prætereas inquit Egidi huiuscemodi uerba. Agedũ ultra prosequere, nec immorare. Quia bonum est mihi ibi esse. Animaduertens aũt Egidius ipsum cito exiturũ ex hoc sæculo neq̃ ait. Charissime pater te obsecro ut post functionem huius miserri mæ uitæ, me apud dei clementiã adiuues. At ille manus in cœlũ protendẽs ueluti iam de præmio certus, ait. Tibi spõdeo ac polliceor me pro te deum interpellaturũ. Demum narrauit per quietem se uidisse sibi beatissimã dei parentem cũ sancto Ioanne Euangelista, assistentẽ, singulas coronas in caput imponentes, exquirens ab eo uisionis intellectum. Tunc Egidius, qui uitam eius integerrimã nouerat, dixit. Altera enim coronarum uirginitati tuæ perpetuæ debetur, et altera prædicationi atq; doctrinæ, quã indefesse dis seminasti propter Christum. Et quia uirgo et doctor es, eas beatæ Virginis et Christi præcipui discipuli adiutorio acquisiuisti. Deinde iussit internun tio infirmario (huiusmodi enim ægrotãtium custodes infirmarios uocãt) omnes fratres sibi sistere. Quibus astantibus dixit, Fratres scitote ordinem nostrum maximo amore a deo teneri, Licet enim quidam magnus hostis odio habeat syon, tñ ne timeatis, quia uobis nocere non poterit, de diabolo dicens. His uero expletis coram omnibus obdormiuit in pace.

B. Iacobus de Caserta.

[I]ACOBVS Casertanus uir orationi deditus, actione solicitus, et uirtute probatus, uigilãs mirabiles uisiones habuit. Porro aliquãdo uidit Diuum Tomam Aquinatẽ in sacello diui Nicolai Neapoli orantem in aerem duobus cubitis eleuatum, et audiuit Christũ Cruci affixũ Thomæ dicentem, Bene scripsisti de me Thoma &c. Floruit hic uenerabilis pater circa annum domini. Mcclxx.

B. Raynerius Lõgus Pisanus

[R]AYNERIVS Longus Pisanus alter ab illo posteriori, qui pantheologiã contexuerat, claruit circa annum salutis. Mcclxxii. uir deuotus et prudens. Concionator enim generalis factus est cum Beatissimo patre Ambrosio senense de quo infra plura dicenda sunt in eius uita, florentiæ. Tantæ opinionis fuit apud populum Claritanum, q̃ ab eo communi uoto in Antistitem sibi deligeretur. Qui de se humilia sanctus pater sentiens Beati patris Dominici sequutus uestigia, omnino cõtempsit atq; aspernatus est.

B. Nicolaus.

[N]ICOLAVS lector fratrum in Cœnobio Burgensi flandriæ uir deuotus et religiosus graui pressus morbo, quo uita excessit, obnixe rogatus a fratre lachrymante, ut si quid consolationis interius accæpisset a domino se participem facere dignaretur maximo exiliens gaudio ait. Vere accepi quia dominus noster Iesus Christus morti meæ se

adesse

adesse spopondit. Cui frater, et ego inquit per eundem dominum te obtestor, ut digito uel nutu mihi quũ uideris eũ præsentẽ esse, insinues. Siquidẽ ille respondit. Libenter faciã, dũmõ dominus ipse concesserit. Die postmo dũ tertia ingrauescente morbo, tabellæ dato signo ꝓ more, fratres in ĩfirmitoriũ concesserunt. Eius igitur fœlicẽ decessum fratribus præstolantibus, et orationi insistẽtibus, Nicolaus eleuans manũ, protensoq; digito circũfusis oculis cũ cantu leuissimo psallere cœpit. In Galilea Iesum uidebimus sicut dixit Alleluya. Quo dicto protinus expirauit.

VILIELMVS ex Cœnobio Anitiensi Galliæ Narbonensis uir ualde deuotus et humilis, Hic quum sacro oleo fuisset delibutus, super cineres decumbẽs, ceu e graui somno euigilasset, dextera eleuata tersit sibi oculos corã fratribus dicens. Gaudete fratres, quia gaudium magnũ in cœlis est, et uos futuri estis in illũ. Nũ aduertitis uiridariũ Cœnobii angelorũ turmis nos expectantiũ oppletũ? Et ad præfectũ domus couersus, Nũq̃d pater inquit cõspexisti angelũ dei me in sancta pace exosculantẽ? Præfecto uero ipso requierẽti an sibi aliquid iubere uellet, respondit. Im posterũ tibi amplius nõ parebo, eo ꝙ sub imperio tuo nõ ero. Dominus autem pro me tibi sat faciat. Hæc aũt ideo dixit, quia in illa ægritudine aliquãtulũ durior fuerat, et seuerior. Demũ paulopost lætãter obdormiuit in domino. Hinc cõtemplari licet, quãta mãsuetudine, quãtaq; lenitate, ægrotis omnes subministrare oporteat, Quos sancti angeli tã dulciter uisitare solet, ac suo obsequio consolari. B. Gulielm. Gallus.

OANNES scalarius Vocontius claruit in cœnobio Castrẽsi, ubi Diui Vincẽtii martyris et leuitæ ossa, magna cũ ueneratione quiescunt, diocæsis Albien. Fuit is Ioannes uir deuotus, bone mentis, uehemens concionator, in cunctis moribus suis compositus, et ad seniorũ, iussa exequẽda promptus. De hoc uenerando patre, Bernardus, qui aliquã do Cœnobio Castrensi præfuerat, referre solitus erat, Quod fuerat uir diligentissimus, simplex, consciẽtiæ puritatis amator, et asseruator, peruigil, et ꝙ cõsueuerat quotidie ad sacram cõfessionẽ accedere ut cõsciẽtiã ab omni criminis noxa ĩmunẽ seruaret. Porro affirmabat eũ sic bonæ fuisse mentis, ne dicã scrupulosæ, ut ubicunq; sibi uel leuis culpa occurreret, ibi semotis arbitris, sacerdoti eã confiteretur. Et nõnunq̃ sic minima confitebatur, ut in risum sacerdotes illa exaudiẽtes cõcitaret, licet uiri admirarẽtur diligẽtiã et cordis ac mẽtis mũdiciã. Igitur morbo correptus, quo decessit in Cœnobio castrẽsi. iii. Non. Nouemb. Mcclxxii cũ leuiter ægrotare uideret accito uenerãn. patre Bernardo, cuius supra meminimus, diligenter omnia crimina sua cõfessus est. Demũ uiatico sacratissimo suscepto, se sacro inũgi oleo petiit, ad singula quæq; respõdẽdo. Peractoq; signo ꝓ cõsuetudine ad tabel B. Ioannes Vasco.

iã ut fratres omnes illuc cōcurrerēt(prout alias diximus)tādē ꝑsoluta animi cōmēdatione, nec crederet tā leui morbo ipsum uita posse defungi, annuit Bernado, ut remitteret ad cubicula fratres. Quo facto assistēte Benardo ipso cū paucis fratribus, et preces ad deū emittentibus, quibꝫ ualuit uiribus residere super grabatū cœpit manibus, uultu, et aliis corporis gestibus, in cordis erumpēs iubilationē, clara et uoce alta psallere cœpit psalmū et canticū pro æternis uidelicet In manus tuas domine cōmēdo spiritū meū alleluya alleluya, cū nota paschali, Bernardo et cæteris eulogiū resumendo. Deinde Ioannes subintulit. Redemisti me domine deus operātē, et illis respondētibus alleluya alleluya, fere eo mometo spiritū fœlicē emisit. Itaqꝫ fidelis in uinea dñi oparius, ad æternā mercedē uocatus transiuit æternū denariū a dño perceptururus in crastino omniū fideliū defunctorū. Quo in tēpore alleluya sic festiuiter cātari minime cōsueuit, in cōfessiōe laudis suæ, nutu (ut uidet) diuino, uerba, mutans, Redemisti me inquit domine operātē. In hoc apertius designās se merito suorū Bonorū operū, per fidē redemptionis sanguinis domini nostri Iesu christi participē iā effectū, utqꝫ operatorē assiduū ad æternā requiē peruenisse, dicēte ei spiritu, ut ammodo a laboribus in quibus iugiter desudauerat, in domino reqescat, fructū bonorū operū recepturus. Fuit .n. tātæ scrupulositatis(ut horū utar uocabulo)et bonæ cōsciētiæ, ut imminēte fine uitæ, maximo agitaret cōscientiæ scrupulo, eo qꝫ aliquādo, elemosynas ab egenis perceperit. Quapropter enixe efflagitauit pro se deū precibus orari, ut impunitatē ab eo criminū suorū mereret cōsequi. Porro Bernardus uir prudēs diaboli infēsissimi hostis nostri uafritiā animaduertēs, cōuocatis fratribꝫ ait. Eya patres deū precibus exorate, ne colluctator noster, qui insidiari semper adniti solet ad astra tēdētibus, Ioannē, prosternat.

Attende.

B. Vigorosus

u IGOROSVS uir deo dignus, et sanctus, quum in ordine de Corona pluribus annis domino deseruisset, ord. nostrū, obtenta a præfecto suo facultate ingressus est. In quo religiose proficiens, diligenter studēs, feruēter prædicās, et discrete cōfessiones exaudiens, gratus fratribus, deo humilis, et ꝑsidētibus obsequēs, posteaq̃ ultra annos quindecim fideliter decertauit, tādē i Cœnobio Burdegallensi captus ingēti ægritudine decubuit. Cū igit mori se cerneret, accito præfecto prouinciæ(forte tūc ibidē erat)omnia crimina cōfessus est omni cū humilitate. Postridie cū a medicis uisitaret, et aliquātulū illi meliuscule esse assererēt, ut eū recrearet ꝓuinciæ præfectus, ut bono animo esset iussit, quādoquidē is breui sanitatē adeptur⁹ foret iudicio medicorū. Cui ille respōdit. Neqꝫ hoc futurū arbitror, nec idē uolo. Tūc præfectus missis omnibꝫ eū obnixe obtestatus est, ut uerbū dictū exponeret. Qui dicto audiēs, ait. Heri cōfessione peracta, cū ueniā a domino ac īpunitatē omniū criminū meorū. humiliter postularē,

affuit christus dominus noster dicēs. Præfectus tuus cōfessionē tuā audiuit et ego ꝗ omnibus te absoluo. Nō cōtristeris aūt si seruitia opportuna haud sunt, prout uelles, quia in breui ad uota angeli tibi subministrabūt. Porro nec deceptus fuit, nec præfectū decepit. Nam statuto termino in domino obdormiuit.

g VILIELMVS Cabilonēsis in Cœnobio Diuionēsi positus iuuenis apprime deuotus, et insigni sanctitate ornatus, ægrotās maxima ægrotatione, qua uita defūctus est, cū infirmarius tacto pulsu, eum uites iā deficere animaduerteret, dixit. Gaude Guilielme quia in ꝓximo ad dominū nostrū Iesum Christū iturus es. Ipse uero mira quadā cordis lætitia excitus, cœpit alta uoce coram fratribus psallere Gloria, laus, et honor tibi sit Christe redēptor, cū tribus sequētibus uersiculis, Porro Cernens quidā ex astantibus mirū eius affectū ac deuotionē obtulit Crucē ex ligno sanctissimo. Qui assurgēs cū maxima reuerētia eā cœpit exosculari, et iterū alta uoce psallere, O Crux aue spes unica &c. ita dulciter, ut pene uox angelica putaret̃. Simulac cātui finē fecit, obdormiuit in domino. B. Guilielm. cabilonēsis

b ENEDICTVS de Ponte uir religiosus et humilis, in prædicatione ferues, et lachrymis abūdās, q i Hispaniis, in Galliis, in Aqtania, et transmare in Syria diu deuoteuerbū dei docuerat, aliquādo de Cœnobio Claramōtelli ad Cōcionādū a patribus missus, quū in quadā Basilica rē diuinā fecisset, et cōcionatus fuisset, ascito socio et dictæ Basilicæ sacerdote, enixe rogauit, ut quātocius eū sanctissimo oleo inūgerēt, qa iā morti appropinquaret. Quo ingētibus precibus obtēto, iussit sociū Meditationes Diui Bernardi indefesse legere. Quū igit̃ socius, dicto tāti patris audiēs, caput illud legeret, O anima insignita dei imagine, ipso ubertim flēte sancta illa anima, ad dominū, quē sitiuerat, fœliciter peruenit. B. benedictus de Ponte.

i OANNES ex Cœnobio Lugdunēsi uir religione et deuotione, ac humilitate cōspicuus, quū in extremis laboraret astāte ꝑsidēte Cœnobii et Raymūdo Lausanēse, dixit. Quid hic astas cruēta bestia? Cui quū diceret præsidens quis est ait. Is est, dæmon deferēs pelles aniculæ obsoletæ, sed eum minime uereor, quia uera fides me saluum reddet. Demum post nō multum, deo spiritum reddidit. B. Ioannes Gallus.

h ENRICVS Theutonicus primus præfectus Cœnobii Coloniēsis uir morū honestate præfulgidus, prædicatione insignis, et uitæ sanctitate cōspicuus adhuc iuuenis cū Iordane Saxono (dequo, in primo libro scripsimus) in die Cinerū, impulsu sequētis uisionis, sese sanctæ Cōuersationi addixit. Quippe cū i ecclesia Beatæ Mariæ semꝑ uirginis Parrysii ꝑnotaret, ipsā beatissimā parētē rogabat enixe, ut suū dirigeret iter, Quūq; (ut sibi uidebat̃) nihil proficeret, præ cordis duricia, super sese cœpit B. Henricus Theuton.

compati, et dicere Nūc o beata dei parēs, ꝙ me nō diligis experior, et ꝙ nō sit mihi sors in pauperū xp̄i collegio. Siquidē eū Euāgelicæ paupertatis appetitus urgebat, quia, q̄ secura apud districtū iudicē paupertas assistat, per quietē, aliquādo ei ostēsum fuerat. Viderat. n. i somnis se iter iudicādos cōstitutū, et ante xp̄i tribunal oblatū. Et quū se inocētē et de nullo sibi cōscium putaret euadere, qdā a Iudicis latere astās dixit. Tu, qui stas, in mediū ꝓfer quod aliquādo ꝓ deo reliquisti, Qui territus, ad se rediit, uisione disparēte. His præmonitus paup̄ fieri cupiebat, sed uolūtatis segnities, plurimū obstabat. Itaq̧ quū Templo, in quo uigilauerat orādo, semetip̄m arguēs, et mæstus abscederet, cordis eius fundamēta ille q̄ humilia respicit, meritis beatæ Virginis et precibus subuertit, et se totū corā deo subortis lachrymis, ac spiritu resoluto, effundere cœpit, omnisq̧ illa durities in uehemēti spiritu cōtrita est, Vt quod ante grauissimū uidebatᷣ, iā suaue fieret, et iucūdū. Surgēs ergo i illo feruoris impetu, ad Reginaldū ueniēs, uotū soluit. Intrauit aūt in die cinerū cū patre Iordane Saxono, et habitū sanctæ Cōuersationis accepe rūt, dū fratres i offō psallerēt, Immutemur habitu &c. Hic postea p̄dicatione sua, haud parū parrysiēse cōmouit Gymnasiū. De cuius laudibus Iordanes p̄libatus in libello, quē de ordinis nostri initio cōscripsit, mira cōtexuit. Quē et uidisse fertur post mortē in multitudine angelorum, et sibi Benedictionē cōferentem ad efficaciter uerbum dei prædicādum.

Attende.

LEO Theutonicus, qui i p̄fecturā, Henrico successerat, uir doctrina ac sanctimonia uitæ præclarus, de quo plura laude, deuotione melliflua, et gratiarū actione digna in libro de initio ordinis referuntur, his diebus claruit.

B. Leo theut.

B. IO. SALERNITANI VITA PER IO. CAROLI FLORENTINVM ORD. PRAEDIC. ORATOREM CLARISS.

IOANNES Salernitanus uir ꝓfecto uenerabilis atq̧ iustissimus bt̄i Dominici comes ac socius tp̄e multo fuit. Huius uiri optimi ac p̄stātissimi nulla uel pexigua monumēta cōpio nisi hoc dūtaxat eū a beato Dominico Florentiā fuisse destinatū, Cuius rei causas et publicas et priuatas paulopost explicabo Cæterum ꝙ uir multæ dignitatis et reuerentiæ fuerit duobus potest ēe indiciis manifestū Altero quidē qđ beati patris Dominici societate atq̧ cōuersatione dignatus est cui nō par fuit nisi summa uirtute p̄ditos adhæsisse uiros eoq̧ p̄sertim ꝙ nouā militiā incboare uolenti nō inerti aut ignauo milite indigebat Altero uō ꝙ ad florentissimā Italiæ urbē Florentiā missurus non minimos ac abiectissimos ex suis homines demādasset, quādoquidē multū icremēti noua religio

esset habitura si Floretiā urbē fama esset nouā religionē cupidissime susce/pisse. His igit̃ psuaderi pōt Ioānem insignē pietate uirū et diuina gratia singularē fuisse quē ad tāta urbē beatus pater Dominicus duxerat eē mittēdū. Cū beatus Dominicus plurimos ad se uirtutibus prouocaret atq; exemplis Apulū quēdā cōtigit habitū postulare. Id cū a beato patre Dominico pbe/nignissime ipetrasset sodales eius in sæculo cœperūt plurimis irrisionib9 (ut fieri solet) iuueni esse molesti ignauū hominē ingenioq; uecordē asseuerantes existimasse uero quōdā se in iuuene florentis ætatis egregiā indolē quā forma ipsa proferret nō fraternā animi uilitatē ēe reperturos Monebāt aūt ut animaduerteret ne suos oēs tristes efficeret pcipue ne fratres aut cognatos ipsius hoc suo decreto ī summa mœstitia collocaret Atq; his et huiuscemo/di uerbis iuuenem tūc primū in religione plantatū excerpere atq; a religio/nis pposito reuocare omni studio cōtēdebāt. Ad hæc uero illud adiiciebāt nūc eū quiete satis a fratrib9 ptractari paulo uero post eorū paupertati atq; inopiæ subiiciēdū. Id quā insigne q̃ decorū q̃ ue honoris plenum duceret intueret orabāt. Quæ extrema uerba ita mēti iuuenis insederūt adeoq; graui a uisa sunt ut mox a sententia reuocatus eas quas pauloante exuerat uestes instātissime a fratrib9 postularet Quod cū fratres beato Dominico nūtias/sent cōfesti ad solita oronis arma cōfugiēs deū multis lachrymis et deuotione p adolescentis salute instantissime pcabat. Mirabile dictu iā fratres habi/tū illi sæcularē reddiderāt iāq; pene sæculi uestes induerat cū subito maxi/mis cœpit uocib9 clamare. Heu heu quis me ignis exurit aut quæ flāma mi serā mihi uitā extorquet. Hāc abiicite uestē fratres Hūc sæculi habitū remouete qui nō ad solatiū aut corporis honestatē sed ad cōbustionē meūq; in/teritū mihi uidet a uobis fuisse restitutū. Illū autē denuo afferte qd corpus hoc tegat et tāq̃ indumētū mihi salutis et lætitiæ uestis existat. Quis ambi/gat hanc subitā adolescētis mutationē patris nostri orationib9 ac lachrymis prouenisse? Quippe ea mutatio haud nisi dexteræ excelsi fuit. Per idē tem/pus quidā Florētiæ ciuis fuit qui cū peccata sua fuisset sacerdoti cōfessus eo fortasse q alieni aliquod sustulisset mercaturæ intētus nec inde cui sustule/rat certo sciret id pœnitētiæ illi est a sacerdote iniūctū ut oratoriū in suburbano statueret quod ad religiosarū personarū habitationē pariter et excep/tionē esset idoneū. Hic uero ciuis Deus dedit proprio nomine uocabatur Qui cōfestim cū rebus multis et opibus abūdaret cōstructo oratorio omnibusq; pariter opportune riteq; dispositis aliđ nihil deesse pœnitētiæ uidebat nisi ut dignis habitatoribus domos illas impleret. Erat aūt in suburbano ciuitatis extructū ad tertiū fere lapidē distans ab urbe q locus ripolitanus ap/pellat ager. Perfecto igit sacello incredibilis huius nouæ religionis ad Deus dedit aures delata est indicibileq; eius animo cupiditatē inuexit ut eius reli/

Inter habitū sæcularem et religiosum differentia.

gionis in eo hoies collocaret. Neq̃.n. melius aut utilius iniũctæ sibi pœnitẽtiæ satisfactũ iri putabat q̃ sibi iã nouiter orieti religioni ipe cõstruxisset domos. Itaq; Bononiã ubi.s. Dominicus residebat ꝑrexit eiq; suũ desyderiũ multa deuotiõe apuit. Q̃d ubi.s. Domin. accepit uehemẽter gauisus se cũ fratribus suis pro re ipsa collocuturũ respondit, ac deinde suo desyderio satisfacturũ. Cũq; illius didicisset nomẽ cõuocatis fratribus, his eos uerbis allocutus fert. Maximas fratres gratias mei ac filii deo referamus oportet, quãdo quidẽ nobis pro hac ipsa re minime cogitãtibus deus nouas ꝑparauerit domos, Quod aũt res ita se habeat hoc maxime posset probari indicio q̃d deus Florẽtinum ciuẽ demiserit qui deus dedit proprio nomine uocaret a quo eius sacellũ in Florẽtino agro q̃d hactenus magnopere desiderauimus nobis nescientibus diuino ꝑfecto munere cõstructũ est, Postulare aũt illũ fratres ad eũ locũ transmitti nec dubitare ciuitati et populis futuros esse gratissimos, Esto aũt q̃ ita nõ esset tñ ad oĩa oportere niti quæ uideri possent animarũ corporũq; salutẽ ẽe allatura. Ego quidẽ in domino Iesu xp̃o cõfido q̃d uobis in innocẽtia ciuitatẽ illã ingressis si in iustitia ac sanctitate

Adhortatio. B. Dominici

uixeritis corã illo nequaq̃ infirmabimini, sed indies sobole ꝑclara crescentes multũ utilitatis et gratiæ illis populis afferetis. Quaꝛ accigimini ac uiri fortes estote belluq; domini aduersus fidei eius infestissimos hostes assumite, nec paucitatẽ uestrã nec hostiũ ualidissimas manus diuina uos gratia protegente metuite. Nõ minoris aũt uobis curæ sit ut ĩ sanctimonia ꝑseueretis q̃ ut alios ad æternæ uitæ gaudia ꝑuocetis, quoniã queadmodũ prima ex uobis charitas ita et prima debet sanctitas ĩchoare. His igiẗ adhortatus fratres oratione uero præmissa, quos Florẽtiã destinaret elegit. xii. ꝓbatissimos patres quib9 ĩ patrẽ Ioãnẽ Salernitanũ uirũ ꝑfecto sanctitate ꝑcipuũ tradidit illisq; ut Florẽtiã se cõferret ꝑcepit. Quo humillime ĩperatã sibi obediẽtiã, suscipiẽte Deus dedit aduocari ꝑcepit cui electos fratres pro suo desyderio cõmẽdaret. quos paterna bñdictione cõfirmãs a se abire, nõ sine multis lachrymis pro innata ei charitate ꝑmisit. Cũ igiẗ ad destinatas domos, Deus dedit pariter se eis comitẽ exhibente, uenissent, illas ingressi hymnũ deo deuotissime cãtauerũt ex more diuinisq; laudibus eã absumpsere diẽ. Deinde aliquot diebus pro loci et rerũ omniũ dispositione quiescentes, cũ iã Deus dedit opera satis rebus omnibus pro loco et tempore uidereẗ esse prouisum nequaq̃ ultra Ioannes Salernitanus differendum ratus, fratribus qui cum eo erant humanissime conuocans in hunc modum eos hortatus est. Non sum nescius quẽlibet uestrum nõ ignorare fratres nos ad hũc locũ nõ solum ut Deus dedit uolũtati cõsuleret, a beato patre Dominico fuisse destinatos, uerũ ut populorũ saluti omni studio incũberemus mãdatos. Id aũt fieri nequaq̃ põt remanẽtibus nobis domi et sancta rusticitate ut beatus in

quit pater Hieronymus nobis ipsis orationibus nostris atq; uigiliis prodes se curantibus. Neq;.n.ita agendū multoante prauiderat,ppheta cū diceret. Exibit homo ad opus suum et ad operationē suā usq; ad uesperā. Quāuis igitur bonū sit cōfiteri domino, et psallere nomini eius altissime, tamē quādoquidē ad annūciādū mane misericordiā eius et ueritatē illius per noctem delegati sumus, nequaq̄ nobis quiescēdū est fratres mei, si nolumus legationis nobis iniūctæ munus officiūq; obire. Itaq; nobis satis nō esse debet nos Florentiæ ut ita dixerim nunc primū natos fuisse, nisi et multum domino populū Acquiramus. Cernitis.n.fratres ut Propheta referebat exortos iā amplissimos peccatores et abunde apparuisse oēs qui operanť iniquitatem Qui tā et si uideāť robusti et fortes meminisse tamē debetis oēm humanā carnē nō secus q̄ fœnū aut agrorū flores q̄ momēto oriunť, et occidunt a uiris sanctissimis habitā semp fuisse. Proīde et alter ppheta quosq; humanissime cōmonebat dicēs. Vidi impiū superexaltatū et eleuatū sicut cedros libani. Trāsiui et ecce nō erat, q̄siui eū et nō ē inuētus locus eius. Homini uero pacifico deūq; timēti reliquias esse diuino pollicebať oraculo. Exaltabiť igř si eē uolueritis uiri sicut unicornis cornu nostrū, senectusq; nostra in uberrima apud deū misericordia futura pfecto ē. Senscēte hūc mūdum fratres oīa hæc cōsecunť mala quæ cernimus. Oīs iam ager spinis sentibus et zizaniorum seminibus repletus est in quo agro apostoli oēs et martyres et sanctissimi hactenus in ecclesia uiri multis angustiis et sudoribus laborauerūt. Hos aūt in eorū iam introiisse labores existimare debemus. Quocirca nō terreamini fratres mei nec expolitas uobis coronarum causas rerū tædio seu pusillanimitate aut uecordia a uobis abire patiamini. Magis aūt cū uberem dei misericordiam uideamus multiplicemini, et crescatis exoro, ut non frustra a tanto patre uideamur fuisse transmisi. Ergo inimicos despicite, hostes minime formidate, insurgentibus uero in nos etiam corpora si expediat liberalissime cōdonate. Esto autem q̄ uos hoc primo congressu irrideant uestramq; inopiam ac paupertatem despiciant, non metuatis oro quoniā cum diues factus fuerit homo, cūq; multiplicata fuerit gloria domus eius cum interierit, non sumet omnia, neq; descēdet cū eo gloria eius. Confidite præterea quod dominus euangelizantibus uerbum uirtute multa præstabit, multiplicabitq; semen et augebit incrementa iustitiæ uestræ ut uester referebat Apostolus. Neq; uero imposterum pœnitebit sub tanto principe Christi exercuisse militiam, atq; patri nostro præstabitis, ut iustus ipse ut palma ministerio uestro florescat, et sicut cedrus libani multiplicetur in ecclesia Christi. Nos autem ab eo in domo domini plātati in atriis quoq; domus dei nostri florebimus, si i diuini uerbi annūciatione toto animi et mentis ardore bene in perferendis et tolerandis incommodis patien-

Atť.

Euangelizantiū premiū.

tē, quā religionis utriusq; parētes inter eos esse uoluerāt, nec locū tūc primū uenietes haberēt pmittētibus fratribus nostris, in agro Ripolitano ubi hactenus ipsi māserāt, tēpore aliquo pmāserūt. Sed cū eisdē difficultatibus et minores agerent, qbus ante afficiebant et nostri, locum i Ripolitano agro positū ut ante couenerāt restituētes nostris, apud. s. Stephanum pontis tpe aliquo cōmorati sunt. Locū uero in pfato agro sitū cū recepissent nostri i eo sanctimonialiū fœminarū cōstruxerūt, in quo p multas nobiles habitū ordinis induētes, breui insigne castitatis speculū ediderūt. Quo in loco tāta uirtute et gratia floruerūt, ut cum beatus Petrus martyr fuisset martyrio coronatus, inter cæteros, quibus eius gloria reuelata ē, una ex Ripolitanis sororibus fuit. Cæterū pcedētibus annis cum creberrimis bellorū tumultibus Florētia quateret, īminere aūt sororibꝰ illis haud negligēdū aīæ corporisq; periculū, decreuere patres eas reuocare in urbem. Cūq; magno essent numero duo monasteria cōstrui placuit intra urbē, quorū alterū primæ suæ origi nis retineret nomen, alterū uero beati Dominici appellarēt sorores, opes in his duobus monasteriis æquis distributionibus diuidētes. His igitur in hūc modum gestis ad aures beati patris nostri Dominici fama delata est, fratres suos, quos Florētiā destinauerat mirū i modū excrescere, proficere, et augeri, Multā uero populi gratiā obtinuisse nec quicq̄ Florētiæ duarū religionū fratribus potius esse. Præcipue uero Ioānis Salernitani pbabat auctoritas, ut uir esset insignis, ut in omni uirtute excellens, ut populo carus, utq; fratribus suis miro aīo acceptus. Quare deo. B. Dominicus mirifice gratias agens, pro fratrū cōsolatione atq; honore et ipse Florētiā uenire decreuit. Venit itaq; et cū sūma fratrū exceptus est lætitia, ubi ea quæ fama acceperat ppriis luminibus longeq; maiora conspexit ardentius deo gratias agēs eos ad perseuerātiam adhortatus atq; humilitatem mutuāq; super oīa charitatē aliquot apud eos pro illorum solatio dies manere cōstituit. Quo tpe orationi ac uerbi dei pmotioni uir sanctus operā dare nō destitit. Nā et ad sanctū Gallū et apud. S. Saulū i plurimisq; aliis locis Florentiæ eū legimus prædicasse. Deinde nonnullos quoq; fratres ad ordinis prouocasse ingressum, multaq; alia probe egregieq; gessisse. Cūq; satis eorum fecisse desyderio uideretur, uale dicens fratribus, eosq; paterna benedictione complectēs, multis profusus lachrymis reliquit, ac Bononiam remeauit. Cuius quidem recessus et si cunctis fratribus fuerit mœstitiæ et dolori, Præsertim tñ beato Ioanni nostro acerbissimus fuit. Quē beatus pater humanissime cōsolatus, ad ea quæ iā inchoasset bona pficienda multa caritate ammonuit. Cū ergo recessisset, idē. B. Ioānes ad sancta negocia regressus suo religiōis augmēto q̄ maxime intēdebat. Proinde et Boninsegnā uirū cōstātissimū ad ordinē eū suscepisse par ē, quē cōstat pro fide cum nonnullis aliis apud

Martyriū B. Petri martyris reuelatū.

B. Dominicus Florētiā petiit

Antiochiã fuisse occisum, Ambrosiũ quoq; pdicatorẽ feruentissimũ, q̃ de/
inde Arriminẽsi ecclesiæ pfuit cũ summa religionis nostræ gloria et hono/
re. Præterea et Morãdũ uirũ iustitia et pietate pclarũ, qui fanẽsem et ipse ca/
dram gloriosissime gubernauit. Sed et Aldobrãdinũ Caualcantẽ, cuius lau/
des supra retulimus plantulã eius fuisse perspicuum est, quãdoquidẽ eum
tribus et sexaginta annis dũtaxat post ordinis cõfirmationẽ, quæ facta fuit Attende
anno domini. Mccxvi. Florẽtiæ hic pater migrauit. Istis adiecit Vgonẽ ec/ quo anno
clesiæ sancti Pauli canonicũ uirũ pfecto suma laude dignissimũ, cuius for confirma/
tasse opera et suasu ordo pdictã ecclesiã est cõsecutus. Cæterũ insurgẽtibus tus prædi.
clericis, qui id ægerrime tulerãt, res suas ita diminui nõ ferentes, ab his perse/ ordo fuerit
cutionẽ passi, tãdẽ eorũ uolũtati cedẽtes ad aliũ transmigrauere locum. Sed
anteq̃ ex sancto Pancratio (ut pdiximus) ad sanctũ Paulũ trãsmigrarẽt bea
tus Ioannes cũ suis, quos genuerat christo pdicationis munus diligẽter obi
bat, summãq; in populo gratiã obtinebat. Posteaq̃ uero ad sanctũ Paulũ
habitãdi suscepere locũ, cœpit beatus Ioannes plurimis clarere uirtutibus.
Nã pter ea quæ religiosis oĩbus cõsueuerũt eẽ cõmunia, humanarũ quoq;
mentiũ multa illi erat cognitio, ut fere nihil lateret hoĩem, sed quæcũq; ho
mines cogitassent, etiã secretiora cordis archana, diuino spiritu penetraret.
Accidit persæpe ut ex multis cognitũ est, q cum fratres ad sacram corporis
christi susceptionẽ accederẽt, ipse eorũ puidebat mẽtes, et aut quidẽ eos se/
crete cõmonebat uerbis, ut de cætero pœniterent, aut peracto misterio illos
seorsum uocãs, q ad tãtũ psumpsissent accedere sacramẽtũ nõ satis mũda Att.
cõsciẽtia arguebat. Conferẽdã quidẽ religioso in oĩbus rebus diligentiã esse
cõmemorãs, sed in ista præsertim, in qua animæ salus et pignus uitæ æternæ
cõstitutũ est. Afficiebat aũt in ea re cõficienda tãto mẽtis feruore, ut longa
nõnunq̃ intercederet mora, qua corpus dominicũ manu gestãs, piis lachry
mis et deuotione amplissima meditabat, proq; oĩbus ardẽtissimas ad deum
effundebat preces. Cũq; pdicãdi feruore accẽsus, suauẽ xp̃i odorẽ huma/
nis mẽtibus infundere pperaret, hoĩesq; ad meliora et saniora consilia opa
sua disponeret, id sibi quãdoq; accidit qđ apostolus nõ multo ante præui/
derat. Christi inquit bonus odor sumus, Aliis quidẽ odor uitæ in uitam,
aliis uero odor mortis in mortem. Bonis quidẽ ad utilitatem, malis autem
et ad peiora dispositis, ad spiritualis ruinæ fomẽtum, uidet esse platũ. Me/
mini me a patribus accœpisse, qui dicebãt se a senioribus audiuisse, huiusce
modi tẽptatione deũ hũc uirũ beatissimũ uoluisse pbare. Is.n. cũ sæpissime Mirabile
pdicatiõis offõ inseruiret, in faciẽ eius itẽdẽtibus cũctis, ut fieri solet, quãdã exemplũ
quoq; mulierẽ forma pfecto et flore ætatis egregiã, curiosi⁹ q̃ debuerat cõ castitatis
tigit hoĩem ispexisse. Qđ cũ sæpe maligno hoc suadẽte spũ effecisset, tandẽ eius.
uehemẽti eius amore accẽsa ẽ. Cũq; miro cõficeret mẽtis tumultu, ac malo

exuaret igne, modũ exquirebat, quo uoti cõpos euaderet. Furore igit͡ mi-
nistrãte arma, simulato lãgore lecto incubuit. Suis uero ita (ut uidebat͡) ue
re eam languere putantibus illa suasit, ut beatum ad se Ioannem uocarent,
quatenus ei sua posset peccata cõfiteri, eiusq́ mereret͡ benedictione iuuari.
Iã enim sanctitatis eius excellẽs in ciuitate erat opinio. Quod cũ illi cõcessũ
esse, uocatus uir beatus uenit, nihilq́ suspicatus adesse mali ad lectulũ decũ
bentis accessit. Remotis igit͡ arbitris, cubiculo clauso cœpit illa suæ cõfessio
nis simulato quodã modo ordinẽ explicare. Cæterũ alio tendebat eius in-
tentio. Inter cõfitẽdũ quidem suauissimis et in uoluptatẽ tẽdẽtibus uerbis
usa, tandem diu se suis uerbis cõuoluens, mentis suæ ardorẽ, quibus potuit
uerbis aperuit. Ac deinde plurimis signis hominem hortabat͡ consentire in
stuprum. At uir innocẽtissimus (quiq́ suã domino pudicitiã dedicarat) fa-
cinus horrens, eius petulãtiã leniter primũ castigare properabat uerbis. Vbi
uero cernit eã obstinatissimo animo in præconcepto facinore permanere,
et obscœnis iam illũ nutibus grauiter oppugnare, extra camerã cõfestim se-
metipsum proripuit, nulliq́ hominũ rẽ ipsam aperiẽs, illæsus mente corpo
req́ tristis, p illius pditione recessit. Illis aũt fere diebus quidã dæmonio ple
nus miserrime uexabat͡. Cũq́ aduocati sacerdotes et religiosi uiri stollasq́
ac benedictã aquã ac sanctorũ plures reliquias attulissent, multis uero exor-
cissimis aduersus malignũ spiritũ uterent͡ ut inde exiret, tandẽ per os eius
spũs ita loquutus est. Quid tãtopere inaniter laboratis? Ego hinc nequaq̃
exibo nisi is ueniat, qui in igne cõsistẽs nequaq̃ cõbustus est. Circũspicien
bus aũt ad hanc uocẽ sibi inuicem cunctis, instãtibusq́, ut diceret quis ille
esset, tandẽ priorẽ fratrũ prædicatorũ magnis uocibus nominauit. Confe-
stim ad fratrẽ Ioannẽ miserunt eũ suppliciter deprecantes, ut ad illũ digna-
retur accedere. Quũ ille recusaret uictus tamẽ eorũ precibus, uix tandẽ ac-
cessit. Cuius aduẽtũ malignus sustinere nõ ualens, hominẽ maiorẽ in mo-
dum discerpens ad eius præceptũ miro modo egressus est. Qua ex re cũ ce-
leberrima eius euasisset fama, iam oẽs qui angustiis aut uitæ huius calamita
tibus tenebant͡, eius præsidia exposcebãt illius se orationibꝰ cõmẽdãtes. Ille
uero humilitati studẽs, id eorũ uel fidei uel orationibꝰ uel sanctorũ reliquiis
q̃ suis meritis tribuebat. Mulieri quoq́ quũ innotuisset res, ipsa mente cõ-
pũcta, uitam suam deinceps in melius cõmutauit. Dum hæc Florẽtiæ age-
rentur Bononia superuenere fratres qui dicerent beatũ patrẽ Dominicum
graui langore detineri. Dubitari uero ab omnibus affirmabant, ne tunc eũ
dominus euocaret. Id cum accœpisset hunc Ioannes simulq́ q̃ beatus pa-
ter fratres omnes Bononiẽses domus aduocari mandasset, intelligẽs se unũ
ex his esse decreuit illo se cõferre. Veniẽs ergo Bononiã inuenit beatũ pa-
trem extremum fere spiritum iam agentem. Quem ut uidit uehementer
ingemuit

Att. fraudem mulieris.

Nõ exibo nisi ueniat q ab igne cõburi nõ potuit.

in gemuit quũ cerneret tãtũ patrẽ e uita migrare. Beatus uero Dominicus intuẽs eos inuicẽ collachrymantes pie illos cõsolabat̃. Demũ quũ morti se intelligeret iã ꝓpinquũ testamẽtũ illis suũ piis reliquit uocibus dicẽs. Hæc sunt fratres mei quæ uobis uti filiis possidenda relinquo. Charitatem habete, humilitatem seruate, paupertatem uoluntariam custodite. Hisq; dictis fœlix ille spiritus euolauit ad cœlos. Tũ uero oĩbus obortæ lachrymæ tãti patris decessum tenerrime deuotissimeq; deflebãt. Peracto tandẽ pietatis officio debitas illius sacro sancti corpori faciẽtes exequias, quũ tãdẽ quie uissent post aliquos dies. b. Ioãnes cõsalutatis fratribus Florẽtiã remeauit. Quũ ergo Florẽtiã reuertisset cõis oĩum factus ẽ luctus, nec satis tãto parẽti arbitrati sunt factũ, si solis lachrymis ꝓsequerent̃ mortẽ nisi etiã piissimis uerbis cõdolerẽt. Licet aũt cũ beato Dominico optime extimarẽt gestũ q̃d ex huius habitationis lutea domo gloriosissime esset eductus, pro suis tñ in cõmodis grauiter angebãt̃ atq; dolebãt. Sed cũ iã satis lachrymis tẽperassẽt, diuinis deinceps rebus oẽm animũ tradidere. Verũ res ecclesiæ. s. Pauli illos magnopere ꝑturbabat, metuẽtes ne tãdẽ proficere nõ possent, si totiẽs trãsferrent̃. Instabãt. n. clerici ecclesiã, quã nuperrime inuasissent, reddi suis studiosissime postulãtes. Dũ esset hic status rerũ, peropportuna illis familiaritas Foresii sacerdotis fuit uiri profecto egregii, qui ecclesiæ admodũ paruulæ quæ in cõuicinio erat, quã sanctã Mariã nouellã dicebãt rector, et gubernator habebat̃. Qui cernẽs fratres, q̃bus tãta afficiebat̃ deuotione, ita a suis clericis ꝑturbari ægit cũ beato Ioãne quatenus suã ecclesiã ordini cõdonaret, sicq; liti imponeret̃ finis. Quod cũ ꝓ pace et q̃ete fratrũ abũde placuisset beato Ioãni eũ cũ suis fratribus in ꝓposito cõfirmabat. Per eos dies florẽtiã uenerat Vgolinus hostien. et Velletren. ep̃s atq; apostolicæ sedis legatus, ap̃ quẽ cũ clerici de ecclesia. s. Pauli exposuissent q̃rellas uisum legato ẽ eas pace itercedẽte finire. Igit̃ ꝑtis capitibꝫ aduocatis, cœpit cũ eis de cõcordia et pace tractare. Inter tractãdũ cũ in Foresii mẽtionẽ incidissent placuit eius quoq; intelligere uolũtatẽ. Qui cũ oĩa i legati et fratrũ arbitrio se iãdudũ posuisse dixisset. vi. idus noueb. ãno salutis Mccxxi. Foresius sacerdos in manibus legati ecclesiæ suæ ultro renũciãs, cessionem ipsam publico instrumẽto ex legati sẽtẽtia et autoritate firmauit. Postero uero die, quo res ip̃a maiori firmitate cõstaret, nullisq; decætero possent fratres clericorũ perturbationibꝫ molestari Vgolinus legatus et Florẽtinus antistes Iulianus archipresbytero cæterisq; canonicis totoq; cleri capitulo assensum p̃bẽtibus dono ecclesiã. s. Mariæ nouellæ Ven. uiro Vbaldino fratrũ p̃dicatorũ noĩe recipiẽti dederũt. Fratres uero ecclesiæ. s. Pauli cedẽtes pace cũ clericis multo gaudio sese i arbitrio legati ponẽtes, quæq; faciẽda uidebant̃ diligẽtissime ꝑfecerũt. Quæ oĩa iure ipso ꝑfecta sũt p̃die idus noueb. legatus et florẽtinus antistes beatũ Ioãnẽ uocãtes. s. Mariæ nouellæ ecclesiã ortũ cæteraq; oĩa q̃

Diui Dominici obitus. Mccxxi.

Quo ãno fratres ad sanctã Mariã nouellam.

exuaret igne modū exquirebat quo uoti cōpos euaderet. Furore igit̄ mi-
nistrāte arma simulato lāgore lecto incubuit. Suis uero ita (ut uidebat̄) ue
Att. re eam lāguere putantibus illa suasit ut beatum ad se Ioannem uocarent
fraudem quatenus ei sua posset peccata cōfiteri eiusq; mereret̄ benedictione iuuari.
mulieris. Iā enim sanctitatis eius excellēs in ciuitate erat opinio. Quod cū illi cōcessū
esse uocatus uir beatus uenit nihilq; suspicatus adesse mali ad lectulū decū
bentis accessit. Remotis igit̄ arbitris cubiculo clauso cœpit illa suæ cōfessio
nis simulato quodā modo ordinē explicare. Cæterū alio tendebat eius in-
tentio. Inter cōfitēdū quidem suauissimis et in uoluptatē tēdētibus uerbis
usa tandem diu se suis uerbis cōuoluens mentis suæ ardorē quibus potuit
uerbis aperuit. Ac deinde plurimis signis hominem hortabat̄ consentire in
stuprum. At uir innocētissimus (quiq; suā domino pudicitiā dedicarat) fa-
cinus horrens eius petulātiā leniter primū castigare properabat uerbis. Vbi
uero cernit eā obstinatissimo animo in præconcepto facinore permanere
et obscœnis iam illū nutibus grauiter oppugnare extra camerā cōfestim se-
metipsum proripuit nulliq; hominū rē ipsam aperiēs illæsus mente corpo
req; tristis ꝓ illius ꝑditione recessit. Illis aūt fere diebus quidā dæmonio ple
nus miserrime uexabat̄. Cūq; aduocati sacerdotes et religiosi uiri stollasq;
ac benedictā aquā ac sanctorū plures reliquias attulissent multis uero exor-
cissimis aduersus malignū spiritū uterent̄ ut inde exiret tandē per os eius
spūs ita loquutus est. Quid tātopere inaniter laboratis? Ego hinc nequaq̄
Nō exibo exibo nisi is ueniat qui in igne cōsistēs nequaq̄ cōbustus est. Circūspicien
nisi ueniat bus aūt ad hanc uocē sibi inuicem cunctis instātibusq; ut diceret quis ille
q̄ ab igne esset tandē priorē fratrū prædicatorū magnis uocibus nominauit. Confe-
cōburi nō stim ad fratrē Ioannē miserunt eū suppliciter deprecantes ut ad illū digna-
potuit. retur accedere. Quū ille recusaret uictus tamē eorū precibus uix tandē ac-
cessit. Cuius aduētū malignus sustinere nō ualens hominē maiorē in mo-
dum discerpens ad eius præceptū miro modo egressus est. Qua ex re cū ce-
leberrima eius euasisset fama iam oēs qui angustiis aut uitæ huius calamita
tibus tenebant̄ eius præsidia exposcebāt illius se orationibꝫ cōmēdātes. Ille
uero humilitati studēs id eorū uel fidei uel orationibꝫ uel sanctorū reliqis
q̄ suis meritis tribuebat. Mulieri quoq; quū innotuisset res ipsa mente cō-
pūcta uitam suam deinceps in melius cōmutauit. Dum hæc Florētiæ age-
rentur Bononia superuenere fratres qui dicerent beatū patrē Dominicum
graui langore detineri. Dubitari uero ab omnibus affirmabant ne tunc eū
dominus euocaret. Id cum accœpisset hunc Ioannes simulq; ꝙ beatus pa-
ter fratres omnes Bononiēses domus aduocari mandasset intelligēs se unū
ex his esse decreuit illo se cōferre. Veniēs ergo Bononiā inuenit beatū pa-
trem extremum fere spiritum iam agentem. Quem ut uidit uehementer
ingemuit

ingemuit quũ cerneret tãtũ patrẽ e uita migrare. Beatus uero Dominicus intuẽs eos inuicẽ collachrymantes pie illos cõsolabat. Demũ quũ morti se intelligeret iã ꝓpinquũ testamẽtũ illis suũ piis reliquit uocibus dicẽs. Hæc sunt fratres mei quæ uobis uti filiis possidenda relinquo. Charitatem habete, humilitatem seruate, paupertatem uoluntariam custodite. Hisq; dictis fœlix ille spiritus euolauit ad cœlos. Tũ uero oĩbus obortæ lachrymæ tãti patris decessum tenerrime deuotissimeq; deflebãt. Peracto tandẽ pietatis officio debitas illius sacro sancti corpori faciẽtes exequias, quũ tãdẽ quieuissent post aliquos dies. b. Ioãnes cõsalutatis fratribus Florẽtiã remeauit. Quũ ergo Florẽtiã reuertisset cõis oĩum factus ẽ luctus, nec satis tãto parẽti arbitrati sunt factũ, si solis lachrymis ꝓsequerent̃ mortẽ nisi etiã piissimis uerbis cõdolerẽt. Licet aũt cũ beato Dominico optime extimarẽt gestũ qđ ex huius habitationis lutea domo gloriosissime esset eductus, pro suis tñ incõmodis grauiter angebãt̃ atq; dolebãt. Sed cũ iã satis lachrymis tẽperassẽt, diuinis deinceps rebus oẽm animũ tradidere. Verũ res ecclesiæ. s. Pauli illos magnopere ꝑturbabat, metuẽtes ne tãdẽ proficere nõ possent, si totiẽs trãsferrent̃. Instabãt. n. clerici ecclesiã, quã nuperrime inuasissent, reddi suis studiosissime postulãtes. Dũ esset hic status rerũ, peropportuna illis familiaritas Foresii sacerdotis fuit uiri profecto egregii, qui ecclesiæ admodũ paruulæ quæ in cõuicinio erat, quã sanctã Mariã nouellã dicebãt rector, et gubernator habebat̃. Qui cernẽs fratres, qbus tãta afficiebat̃ deuotione, ita a suis clericis ꝑturbari ægit cũ beato Ioãne quatenus suã ecclesiã ordini cõdonaret, sicq; liti imponeret̃ finis. Quod cũ ꝓ pace et qete fratrũ abũde placuisset beato Ioãni eũ cũ suis fratribus in ꝓposito cõfirmabat. Per eos dies florẽtiã uenerat Vgolinus hostien. et Velletren. eṗs atq; apostolicæ sedis legatus, ap quẽ cũ clerici de ecclesia. s. Pauli exposuissent qrellas uisum legato ẽ eas pace itercedẽte finire. Igit̃ ꝑtis capitibꝫ aduocatis, cœpit cũ eis de cõcordia et pace tractare. Inter tractãdũ cũ in Foresii mẽtionẽ incidissent placuit eius quoq; intelligere uolũtatẽ. Qui cũ oĩa ĩ legati et fratrũ arbitrio se iãdudũ posuisse dixisset. vi. idus nouẽb. ãno salutis Mccxxi. Foresius sacerdos in manibus legati ecclesiæ suæ ultro renũciãs, cessionem ipsam publico instrumẽto ex legati sentẽtia et autoritate firmauit. Postero uero die, quo res ipsa maiori firmitate cõstaret, nullisq; decætero possent fratres clericorũ perturbationibꝫ molestari Vgolinus legatus et Florẽtinus antistes Iulianus archipresbytero cæterisq; canonicis totoq; cleri capitulo assensum ṗbẽtibus dono ecclesiã. s. Mariæ nouellæ Ven. uiro Vbaldino fratrũ ṗdicatorũ noĩe recipiẽti dederũt. Fratres uero ecclesiæ. s. Pauli cedẽtes pace cũ clericis multo gaudio sese ĩ arbitrio legati ponẽtes, quæq; faciẽda uidebant̃ diligẽtissime ꝑfecerũt. Quæ oĩa iure ipso ꝑfecta sũt ṗdie idus nouẽb. legatus et florẽtinus antistes beatũ Ioãnẽ uocãtes. s. Mariæ nouellæ ecclesiã ortũ cæteraq; oĩa q

Diui Dominici obitus. Mccxxi.

Quo ãno fratres ad sanctã Mariã nouellam.

ad eam pertinere uiderent ordini pdicatorũ liberalissime tradiderũt fratres ipsos in eius introducēte domos. Atq; in hũc fere modũ nostra religio fir/mũ ac stabilē in urbe obtinuit locũ. Eo uero tēpore quo fratres magnope/re cōstructioni intendebãt domus. B. Ioannes cũ cæteris pdicationi et ora/tionibus insistētes plurimos ad ordinē attrahebãt quorũ deinde patrimo/nia i eos usus exponerēt. Neq; uero solũ ex ciuitate sed ex suburbanis et cir/cunadiacētibus ciuitatibus et oppidis habitu induebãt, ultra q̃ credibile ui/deat deo ita uolēte crescētes. Nã et Pistoriēses quosdã et Pratēses plurimos fratres nostræ domus fuisse memoriæ pditũ ē. Inter quos Cōradus uir sciē tia et uirtute excellēs Pistoriensis fuit ex illorũ qui de pēna dicti sunt fami/lia ortus. Quē tãdē ad Fesulanæ ecclesiæ administrationē trãslatũ nũc no/stra ecclesia seruat sepultũ, fratrē quoq; Nicolaũ pratēsem Albertinorũ co mitũ familia natũ, quem posterior ætas hostien. ac uelletrensem epm car/dinalē uidit. Quum igit indies beati Ioannis fama esset celebrior ipse uero multa humilitate atq; deuotione pstaret, fiebat ut multi eius sese orationi/bus cōmendarēt. Ea igitur tēpestate quidã uir graui capitis dolore attritus ac ptereа quartana febri detētus, medici nullius psidio ualebat penitus libe/rari Eã inualitudinē migraneã uulgo appellãt. Ita uero hoīem molestabat ut q̃ sæpissime in frenesim, ac pene in furorē ob doloris uehemētiã, deue/niret, Is ubi uidit omnia medicorũ remedia inania euasisse eiusq; rei pericu lum tpe multo fecisset, tandē ad beatũ Ioannē se cōtulit, eiusq; se orationi/bus deuotissime cōmēdauit. Vtq; sibi tũ qdē dolenti manus imponeret hu militer supplicauit. At uir mitissimus pcibo eius cōmotus pmissa oratione manus illi imposuit, sua benedictione pcepta ut domũ rediret euestigio im perauit, dicens se sperare diuinã ei gratiã minime defuturã. Mirũ in modũ uix uerba finierat illo surgēte mox dolor oīs abscessit, ut nullatenus de cæte ro eo foret dolore affectus. Igit deo et beato Ioanni gratias agens ad ppria remeauit. Alius quoq; in litigio (ut arbitror) cōstitutus cum diu aduersariis luctatus esset tandē lætali cōfosus uulnere uix domũ semiuiuus relatus est. Cũq; propediē sui oēs eius operirent mortē in prioris et fratrũ prædicato/rum memoriã incidētes, languēti suaserunt ut eius patrocinia imploraret. Oranti igitur et eo modo quo poterat emittēti uotũ, ad eã quã pene amise rat uitã reuocatus est. Aiebat aũt se postq̃ emisisset uotũ quasi in somnum fuisse resolutũ. Vidisse uero lectulo assistentem fratrem Ioannem qui ei dicere uidebatur eum omnino sanitati restitutum. Igitur euigilans ita esse ut audierat re ipsa cum ingenti omnium admiratione et gaudio cōproba/uit. Quare paucis post diebus exurgens ad ecclesiam prædicatorum uenit gratiasq; deo ingentes et beato Ioanni multa cum deuotione persoluit. His itaq; gestis licet iã esset eius fama pcelebris ipse tamē nulla ratione effe rebãt, sed quo maiora p eũ dominus efficeret eo humilius et apud semetip/

Miracula per. B. Io. fctã adhuc uiuentē.

sum abiectius se gerebat. Quū multæ eēt charitatis ac pcipuæ fidei eius tu tellā aduersus hæreticorū insultus magno et cōstāti aīo pagebat. Zelo quidē domus dei accēsus et laniari et irrideri, ac nōnunq̄ iniuriis et cōtumeliis affici minime recusabat, modo fides ipsa dilataretur et cresceret. Multæ uero grauitatis fuit, i loquēdo parcus, in cōsulēdo liber, in admonitione suauis, in corripiēdo uero mediocris seueritatis erat. In oratiōe quoq̧ assiduus in disputatione acutus inq̧ oībus rebus suis miro modo compositus. Dignitatis præterea amplissimæ habebat a cūctis et aspectu longe uenerabilis. Incessus uero præseferebat ingenuitatē quādā, quæ oīum in se oculos cōuertebat. Sciētia uero non cōmunis illi aut uulgaris fuit, sed pter humanā, qua pollebat plurimū, et eā quā sanctorū sciētiā appellamus excellēti quadā largitate a deo fuerat decoratus. Quūq̧ multis iā annis huiusce sanctis ac piis operibus satis in uinea domini laborasset, tādē psensit superueniēte langore se ppediē esse moriturū. Quare fratribus cōuocatis illis trāsitus sui tempus instare apuit. Quibus pro tāti patris decessu uehemēter ingemiscētibꝫ optimis eos sermonibꝫ adhortatus ē ut lachrymas cohiberēt. Nā et ita fieri oportere, ut quicq̄d egisset deus id summa ratione factū arbitrarent, et ob id eius uolūtati obtemperādū. Quāuis aūt lachrymas fundere humanitatis officiū sit, nimiū tamē his indulgere nō satis bene in deū dispositæ mētis esse indiciū asseruit. Quocirca magis in suo decessu orationibus q̄ lachrymis deditos esse admonuit. Præterea despiciētiā oīum humanarū rerū cōplecterent admonuit, nihilq̧ in mūdo firmi aut stabilis esse, oīa uero caduca et momētanea religiosos quosq̧ arbitrari debere solis patriæ cœlestis desyderiis inhiare, et ad illa, cæteris posthabitis rebꝫ, gressum dirigere quæ stabilia et æterna sunt, sperare se paulopost nō suis meritis, sed diuinæ benignitatis gratia ad illa, quæ iāpridē desyderasset oīo, eorū orationibus precturū. Quæ quū dixisset peccatorū remissione pcepta, uiaticū humiliter postulauit, ac mira deuotione et lachrymis suscepit. Vbi uero ad extremū spiritum uētū ē sancto illū inūgētes oleo, illū orātē et erectis in cœlū luminibus quasi sanctos angelos intuētē qui eius operirent egressum, orātes fratres quiete ac si obdormiuisset spiritū efflare uiderūt. Tū uero pfluētibꝫ oīum lachrymis, domus oīs uehementer indoluit, Corpusq̧ uenerabile deponentes piis officiis omnē erga illud charitatis curā propriis manibus pegerūt. Solemus enim defunctorū lauare corpora et alia hmōi efficer, q̄ ad sepulturæ officiū uideant esse pcōmoda. Quæ omnia quum illi fecissent, deuotissime corpori assidētes psalmis ex more, lachrymis uero ex tpe, horā expectabāt, qua illius celebraret funus. Siquidē pro tanti uiri decessu non minima conuenerat religiosorum et clericorum multitudo ac præterea populus uniuersus, et pptet hoīs dignitatē, et pp ea, quæ uiuēs fecisset pdigia, magno concursu accesserat. Tandē uero multa deuotione et lachrymis ueluti suæ ciui/

Atē.

Mores Ioānis.

Aegrotat Io.

Atē.

B. Io. obitus.

tatis amisissent patronū iusta funeri persoluētes in ueteri (ut puto) ecclesiæ uenerādū corpus isigni clausere sepulcro. Quod postea nouo ædificato tēplo in eo i quo nūc cōditū ē iacet loco trāslatū, Cuius quidē sepulcri longitudo nō uidet ad staturā hoīs peruenire, quo intelligi pōt ꝑcedētibus ānis eius dūtaxat ossa in eo loculo fuisse recondita, Insigni aūt eius tēporis sculptura cōfectū cōstat circūquaqꝫ miracula per illū dū uiueret et postea quā e uita excesserat operatus ē deus egregia arte depicta, quæ nūc ipi referemus quātū ex ea pictura colligi pōt. Neqꝫ.n. alio nos scriptura eius miracula docuit. Postq̄ igit uenerabile eius corpus sepulturæ traditū ē cœpit ad sepulcrum eius mira populi esse deuotio, multis eius patrocinia implorantibus. Quūqꝫ plurimi se inuenirēt eius ꝓsidio liberatos, multæ ob eā causam oblationes afferebant̄ cæreæqꝫ imagines et funalia iuxta unius cuiusqꝫ uotū circū uidebant̄ esse appēsa, Vnde et nōnulla eius rei adhuc monimēta supersunt. Quū aūt die quadā lampadi ad eius sepulcrū depēdēti ex more oleū defecisset frater Bartholomæus Mutellensis tūc sacrista mulierē eo in loco orātē cōperiēs ubi tū eius cōditū asseruabat̄ corpus eā hortatus est ut oleū uenerabili eius corpori ut aliæ plurimū facere consueuissent afferri curaret. Qua respondēte uas ea die euacuatū fuisse, se uero unde emeret nō habere et ob id nō mediocriter angi, ait frater bartholomæus. Perge domū iterūqꝫ diligētius ꝑscrutare an quid olei superfuisset in uase, Quæ cū euestigio perrexisset, olei uas, q̄d ante uacuū reliquerat oleo exuberās iuenit. Sūmo igit̄ affecta gaudio mox ad ecclesiā cū oleo reuersa narrabat euidētissimum meritis beati Ioannis factū fuisse miraculū. Alius itē uir quū graui detineret̄ corporis totius maxime uero pedū imbecillitate, ac ꝑterea etiā linguæ officio esset plurimū impeditus nullis aliis medellis auxiliū ei cōferētibus tādē ad eius sepulcrū orare ꝑrexit. Cūqꝫ diutius orasset uisum est illi beatū Ioannē quasi e sepulcro ꝓdire atqꝫ ad illū manus protendere suaqꝫ benedictione ut abiret ꝑcipere. Quare illico surgens ita se reperit ab omni eo langore curatū ac si nihil unq̄ detrimēti passus fuisset. Mulier quoqꝫ eiusdē fere diebus quæ maxima beato Ioanni afficiebat̄ deuotione quū filiū ante eos annos peperisset cōtractis deniqꝫ pedibus atqꝫ inualidis euasisset ita ut omnino si ita uiueret fuisset inutilis ad. B. Ioānis ꝓsidiū cōuolauit. Allatoqꝫ infante ante illius sepulcrū exposuit, multisqꝫ lachrymis suā orationē effudit. Id cum fecisset accepto iterū puero fiduciaqꝫ assumpta ex meritis eius tibiis pueri eius tetigit sepulcrum, corde inuocās toto eius ꝓsidia. Mirabile dictu mox ut tetigit puer sepulcrū cōsolidata sunt eius mēbra pedesqꝫ erecti, atqꝫ ita perfecte restitutus saluti, ut ante alienis manibus portabat̄, deinceps suis pedibus remearet ad propria. Plura uero alia deus meritis eius operatus est quorum notitia ad nos non peruenit. Nota uero diuinæ sunt pietati, q̄ illa per seruos suos ta n ta largitate dignatur efficere.

Miracula post obitū B. Ioānis.

IO. ANTONIVS FLAMINIVS FOROCORNELIENSIS F. MATTHAEO BANDELLO OR. PRAEDIC. S. D.

m AGNA proculdubio uirtuti est uis Quæ (ut Cicero ait) Nos amare cõpellit, etiã quos nunq̃ uidimus. Id quidẽ si unq̃, nunc ego maxime experior. Nulla siqdẽ mihi Bãdelle tecũ amicitia est, Nisi quã tua uirtus eximia, et litteræ cõciliãt, Nã neq; tu quidem adhuc mihi de facie notus es, nec ego tibi, tantus est tamen amor in te meus, ut possis iam non amicus uideri, sed familiaris. Sed et autor est Plato, bonos omneis amicos esse oportere, etiam si sint minus noti, quorũ mores, sectæq; conueniũt, et hæc uera, et omni laude digna est amicitia. Nam, quæ de aliis oritur causis, aut pudendam necesse est, aut certe infirmã instabilemq; esse. Hac ego de causa attente quærebam, an aliqua mihi testandi amoris erga te mei daretur occasio, quæ quidem eiusmodi tãdem oblata est, ut nulla honestior aut optabilior offerri potuerit. Nam, cum Leander meus Bononiẽsis Albertus consectaneus quidem tuus summa mihi ob eximias dotes necessitudine deuinctus, Quiq; et amanter, et suauiter mihi de te multa narrauit, librum egregium de uiris istius sectæ illustribus contexeret, ac me rogasset, ut quorũdam ex eo numero uitam, atq; imprimis Magni Alberti, quæ iam a nobis edita est, et Iacobi Veneti uiri clarissimi, atq; sanctissimi litteris mandarem, posteriorem duxi tuo nomini nuncupandam, ut nõ tu modo coniecturam faceres, sed et præsens ætas, et posteri scirent, quo in te amore, qua uoluntate adductus hoc fecerim. Fateor quidem posse, isti ingenio, ac eruditioni rem hanc uideri exiguam, si forte in ea consistas, nec aliud scrutere. At si animum consyderes, et uoluntatẽ inspicias, et metiare, spero equidem non modo non mediocrem tibi, sed etiam maximã fore. Verũ quicquid sit muneris, tu læto uultu suscipe, ac sic tibi æstimandum puta, ut sit certum amoris pignus, ac perpetuum meæ erga te obseruantiæ testimoniũ Vale Ex Foro cornelii Pridie Calen. Aprileis. MDXVI.

BEATI IACOBI VENETI VITA ORD. PRAED. PER IO. ANT. FLAMINIVM FOROCOR. ORATOREM CLARISSIMVM EDITA.

n ATVS EST BEATVS IACOBVS IN VRBE CLArissima Venetiarum ex patre Adam, qui fuerat summa uir probitate, ac integritate præditus, ac tãto filio dignus genitor. Matrem uero habuit uenetam in patria, et illustri Salomonum familia ortam, cui Marchesinæ fuit nomen. Puer admodum patrem ami/

Vbi natus sit Beatus Iacobus.

Mater eius monaste/riū ingres/sa uirginū
Educatio illius.

sit. Mater uero cælestem cupiens in terris uitam agere deo se consecrauit, et in monasterio uirginum, quæ cælestes in ea ciuitate uulgo nuncupantur, deinceps magna cum laude uixit. Puerū uero Ioannæ socrui reliquit edu/candum. Erat autem Ioanna matrona grauis, et cordata, quæ diu quidem in uiduitate permanserat. Pueri uero curam suscipiens Ioanna nihil omi/sit, quod ad educationem exactissimā pertineret. Sed imprimis illius animū religione. atq; cum teste propheta initium sapientiæ sit timor domini, dei metu imbuit, præcipueq; deiparæ uirginis cælestium reginæ cultui assuefe/cit, ac diligētissime curauit, ut eius horariū officiū edisceret, ac freq̄uētet ce/lebraret, Et, quia pueris nihil est perniciosius prauorū cōsuetudine, ante oīa mōnuit, uti perditorū iuuenū cōsortia deuitaret, a quibus illū assidue deter rebat. Verū ut ipsius beatæ uirginis horariū, quod diximus, officiū libētius, atq; perseuerātius frequētaret, auia ipsa certā mercedē illi pollicita est, si cō/tinuis cētū diebus id celebrasset. Puer ergo partim quia suapte natura pro/nus erat ad ea, quæ ad religionem spectabāt, partim teneræ ætatis instinctu precio pellectus, auiæ suæ morē gessit. Sed cū pactā postea pecuniā posceret illa sancto usa dolo cū risu negauit. Puer sic delusus nō ægre id quidē tulit sed, ut erat senili sensu, diuinitus factū arbitratus, ut terrena mercede cōtē pta cœleste præmiū tātūmodo expectaret, decreuit ipsum deinceps, quādiu uiueret, cotidie solo beatæ uirginis ītuitu celebrare, et ut erat prudētia plusq̄ puerili uitabat corruptis pueros moribus. Cū probis, et bene institutis æqua/libus missam, quā dicimus, sicut in templis obseruauerat, tanq̄ alter Atha/nasius celebrabat. Puerile hoc oblectamētū. hic illi freq̄uēs lusus erat. Mos illi trāsgresso adolescētiā fuit, quēdam Cistertiensem monachum adire, qui sacra cælestibus uirginibus ministrabat, inter quas (ut iā ostēdi) mater erat. Sub eo cantui, et officio uacabat ecclesiastico, et per hos quasi gradus pau/latim ad religionem tendebat. Ecclesiā frequētabat, et sacris assidue intere/rat. Domū aūt reuersus in cubiculo se occultabat æqualiū plerūq; fugiens cōsuetudinē, ibiq; ante altare, quod illi extruxerat auia frequenter orationi uacabat. Talibus pueritiā atq; adolescentiā moribus transegit. Inde factus iuuenis, ut ætate sic prudētia, et proposito firmior effectus, cœpit multo ue/hemētius uitæ huius illecebras, et bladimēta cōtemnere, ac se totum deo de dere. Quod ut cōmodius, et expeditius facere posset sententiæ illius euāge/licæ, ac saluberrimi memor consilii, Si uis perfectus esse, Vade, uēde omnia, quæ habes, et da pauperibus, et apostoli simul dicentis, Arbitratus sum oīa tanq̄ stercora, ut Christū lucrifacerē, distributo sapienter patrimonio mo/nasticam prædicatorum diui Dominici uitā miro incensus desyderio inire decreuit. Per eos dies forte accidit, ut quidā iuuenis admodū paup, ac illitte ratus eodē desyderio teneret, et ibi esse cuperet in eorū numero, qui cōuer/

Pueri mira indoles.

Præsagiū futuræ ui/tæ.

si appellantur. Sed cum et sua, et monasterii egestate non haberet, unde ue stimenta coemeret misertus illius beatus Iacobus, et eius propositū libera li fauore illius ꝓsecutus pecuniā illi ad id necessariā, quā ipse sibi ad compa rādos libros seruauerat, cōdonauit, Ne penuria tpalis pecuniæ optimus ille iuuenis a sancto ꝓposito retraheret. Et sic ambo gratāter monasteriū igres si sunt, cū annū fere. xvii. ætatis beatus Iacobus ageret, Vbi sexagintasex an nos innumeris pollens uirtutibus, atq; miraculis cū omnium admiratione Sanctissime uixit, quemadmodum ex iis, quæ deinceps narraturi sumus faci le constabit. Igitur inita uita monastica præcepta, et instituta omnia, et pro positam sibi uiuendi normam hilari uultu, et animo complexus diligentis sime obseruabat, et exempla sanctorum sibi proponens per uestigia illorū summo studio gradiebatur, et quod in unoquoq; optimū, atq; pulcherri mum inueniebat, præcipue imitabatur. Breui aūt tantum profecit, ut esset omnibus tanq̄ speculum quoddam et uiuendi norma. Sed inter tot uirtu tes, quibus erat admirabilis præcipue erat sui contemptus, et mansuetudo eximia. Inter hæc peculiaris erat illi cura, ne tempus sibi frustra, et uacuum, elaberetur. Ergo aut orationibus, aut cōtemplatione, aut sancto colloquio aut aliud quodcunq; utiliter agendo et corpus, et animum detinebat occu patum, nihil magis extimescens, atq; deuitans q̄ ocium, tanq̄ rem homini, pestiferam, atq; imprimis perniciosam. Quare nullus eum offendebat unq̄ ociosum. Tanta uero fuit illi seruandi decreta, quæ uitam monasticam in stituunt, cura, et diligentia, ut usq; ad exitum uitæ constantissime illa serua uerit. Crescebat aūt in eo cotidie magis uirtus, gratia, et sanctitas. Vini, ac ci bi erat parcissimi. Aspere dormiebat. Induebat uilissime. Mirus erat in eo candor, et uitæ puritas, atq; munditia. Sermone utilis, et grauis. Consilio, prudens. Sacræ lectionis studio intentus. In omnibus, quæ ageret, laudabi lis, ac imitandus. Ad obsequia promptus ac hilaris. Grauis in incessu. In ad uersis constans, et infractus animum gerens sedatum, atq; tranquillum. Pa cis, et concordiæ mirificus amator. In rebus omnibus compositus. Et hæc omnia charitas admirabilis exornabat. Cum aūt permultos iam per annos in ueneto monasterio magna cum laude commoratus esset, et sacræ doctri næ operam dedisset, cupiens deo multo expeditius inseruire, et ea uitare im pedimenta, quæ patria, propinqui, et amici solēt afferre, Forolíuium se con tulit, ubi annis. xlv. commoratus est, quo tempore ad monasteria quædam finitimarum Vrbium Subprior (uti appellant) missus est, Fauētiam scilicet Rauennamq;, Sanctum quoq; Seuerinum cum his adnumerant. Quibus functis officiis demū impetrauit, ne amplius compelleretur, Forolíuio di scedere, cupiens ibi, quod reliquum erat uitæ transigere. Et illum deus uoti compotem fecit. Vbi cum multa quiete, ac totius urbis illius amore reuerē

Monasteriū diui do minici ingreditur.

Formula uitæ illius.

Migratio illius ex urbe uenetiarum foroliuium.

tia, et admiratione uitam finiuit. Ieiunia uero, et communem sumendi cibi cum cæteris patribus consuetudinē adeo constanter seruauit, ut ab ea nūq̄ deflecti potuerit, Nec in ipsis ieiuniis relaxationem unq̄ admittere uoluit nisi uel cum grauiter ægrotaret, uel ad decrepitam ætatem peruenisset, et id etiam cogentibus, qui iubere illi poterant, fecerit. Et quod ualde mirandum est, horis extraordinariis sic a potu quidem abstinuit, ut cum ei circa uitæ finem poculum offerretur, affirmauerit, se annis iam xxv. elapsis quinquies tantum extra communem cibariæ refectionis horā bibisse. Præterea, si quādo largius solito cibi (quod aliquando fieri solet) patribus apponerentur, portionis suæ partem pauperibus, quos singulari charitate prosequebatur, non inscio tamen monasterii præfecto semper reseruabat, eamq; occultabat studens deo, cui nuda sunt omnia, tantum placere euangelici memor consilii, Cum facis elemosinam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

q̄ pius in paupes fuerit.

Laborauit aliquādo uini penuria Foroliuiensis ciuitas, et monasterium simul. Erat ibi matrona, quæ beatum Iacobum præcipua ueneratione colebat, et sua solebat illi ex more christianæ religionis delicta confiteri, quæ illius miserta sponte est ei pollicita, se duos cotidie uini urceos, q̄ diu penuria duraret missuram. Non contempsit ille matronæ liberalitatem, nec munus eiusmodi respuit. Neq; tamen id in suum, aut patrum commodum uertit, sed duobus admodum egenis, quos ipse nouerat, per fidum nuncium id uinum cotidie mittebat. Cūq; matrona eadem illum aliquando interrogasset num sibi uinū, quod mittebat placeret, et saperet, uinū ita laudauit, et ei gratias egit, ut sanctam fraudem illa non agnosceret. Ante omnia et iuuenis, et iam senex delicias corporis omnes, et illecebras in bona, et in aduersa ualitudine abominatus est. Sciens enim quanta, et q̄ periculosa forent carnis aduersus spiritum certamina compescebat illam assidue, ac solerti studio talia deuitabat, sic quidem, ut etiam licitis frequenter abstineret. Quare imprimis lecti mollitiem fugit. Paleis enim laneo uili tegmēto stratis indormiebat. Quas quidem paleas aliquādo. xviii. annorum spatio nec moueri, nec mutari permisit. Scapulari semper, ac tunica indutus quiescebat abiecto, et aspero panno contectus. Eandem autem uilitatem, et asperitatem in uestitu quoq; ac in rebus cæteris adamauit. Itaq; librorum quoq; suorum, calciamentorumq;, ac cæterorū utensilium ornamenta contempsit, atq; uitauit, ut quam in corde gestabat admirādam humilitatem et cultus ipse corporis ita neglectus, et cætera omnia ad suum peculiarem usum pertinentia testaretur. Erat præterea admirabilis eius in uigilando patientia. Nam post solis occasum diu lectioni, et orationi uacabat ad matutinum uero officiū primus omnium surgebat, quo quidem peracto lectum, et somnum (sicut mos est) non repetebat, sed in ipsa permanens ecclesia confitentibus delicta

q̄ aspe dormierit.

q̄ somni parcus exiterit.

præcipue iuuenibus operam dabat, eosq; monitis, et consiliis saluberrimis, exemplisq; ad uitæ integritatem, et sanctitatem accendebat. Post hæc ad orationem redibat, ibiq; inuigilabat. Paulo ante auroram ad cubiculum suum reuertebatur, neq; plus quiescebat, q̄ quantum necessitas, et lassitudo cogebat, et primo mane iterum surgebat. Erat admirabilis illius in reliquis incōmodis, sed præcipue in tolerando frigore patientia, ut manifeste quidem appareret, igne succēsum esse diuino. Quare ne in summis quidem frigoribus ad ignem accedebat, quem etiam in altari oblatum per hyemem dum celebraret, penitus respuit. Nunq̄ igitur aut ad ignem sedere, aut manus uel pedes calefacere conspectus est nisi extremo uitæ tempore, in quo cum cibum sumeret, ad oblatum sibi cum igne uasculum manus porrigebat. Adeo aūt blandimenta omnia deuitabat, ut rarissime uiridarium, quod ibi erat pulcherrimū, et spatiosissimum ingrederetur, ut res miraculi similis haberetur siquando ibi conspiceretur. Nam aliis per æstum post cœnæ tempus illud ingredietibus in ecclesiam ipse ad orationem se recipiebat. Hæc esse omnibus indicio uolumus q̄ austeram, q̄ duram, et asperā uitā uir sanctissimus egerit, Qui tametsi adeo sibi ipse durus, et asper erat, attamen in alios se se lenē pium, ac dulcem exibebat, et congruis eorum commodis mirifice lætabatur Nomē domini saluatoris præter modum illius cordi affixum, et suaue erat, Ideo super mel et fauum dulce. Frequens illud in ore babebat, Id quidem indicio sit, ꝙ ubi uel Iesum, uel Christū nominabat, mira dulcedine tactus nominis, uix unq̄ a lachrymis temperabat. Sed tum maxime ubertim flebat uel cum de Christi passione sermo haberetur, uel cum de sanctorum martyrum cruciatibus mentio incidebat, uel ipse referret, uel alius commemoraret. Mandarat memoriæ aliquot sermones adhuc iuuenis, qui in laudē quorundam sanctorum diebus illorum festis recitari consueuerunt, eos ipse frequentissime repetebat. Cumq; aliquando rogaretur a iunioribus, ut sanctorum exemplorum sibi copiam faceret, respondebat. Ego quidem exempla, quæ petitis, scripta non habeo, Verum, si scribere uultis, ea uobis libēter dictabo. Quod cum rogatus aliquando faceret, tanta illi uis lachrymarum excitabatur, ut faciem cogeretur in contrariam partem uertere, ne, qui adestant, flere se cernerent. Idem illi accidebat, cum sacrum, quam missam dicimus, celebraret. Frequenter autem horis extraordinariis in aliquem ecclesiæ secretiorem locum se recipiebat, ubi tūc maxime lachrymis habenas laxabat Idem faciebat, quoties ante aram astabat, ubi diuæ Vrsulæ, ac sociarum uirginum pictura martyrium representat. Ibi enim tanq̄ res tunc gereretur, et tātum puellarum insignium gregem pro Christi nomine crudeliter necari cerneret, ubertim flere solebat. Verū non tam benefacere q̄ bene loqui erat illi proprium, ac familiare, iuxta illud Redemptoris nostri, Bonus homo de

Quāta in tolerandis incōmodis et frigoris patientia.

Saluatoris nomen q̄ illi suaue.

Att.

bono thesauro cordis sui profert bona. Nam qualis quisq; est, talia agit et loquitur. Quare uel cum deo semper, uel de deo loquebatur, et ad talia lo-quenda alios quoq; hortabatur. Quapropter inter plurima bona, quibus, eum diuina benignitas insignem fecit, illud inter præcipua numerat q nul lum ex eius ore uerbum unq̃ reprehensione dignum excidit. Exactissimus enim sui sermonis custos, et censor erat. Nec aliquis unq̃ uel adulantem il-lum, uel detrahentem cuiq̃, aut irridentem, leuiaue, aut inania loquentem, audiuit. Quod si quispiam se præsente talia loqueretur, interpellabat conti-nuo, et aureo illo diui Hieronymi dicto ab inani, ac inutili sermone deterre bat. Felix lingua, quæ non nouit nisi de diuinis texere sermonem. Quod sa ne dictum frequens erat in eius ore, et admodum illi familiare. Quod si ad hortatione sua, et castigatione aliquando nihil proficeret, confestim inde abibat. Præcipue uero detractores ferre nõ poterat, i quos dicere solebat, Si propria quilibet uitia diligẽter in aĩo uolueret, non auderet quispiã in alios inuehi, aut de eorũ criminibus loqui. Nam uitiis nemo sine nascitur, ut sa-pienter ait Horatius. Oculos, et aures æquissimas habebat. Siquando de pa triæ dissensionibus, aut de bellis sermo incideret, nunq̃ cognoscebatur in alter utram partem magis inclinaret, sed omnes æquali charitate prosequẽs ui-cem dolebat eorum, quos agitari eiusmodi casibus audiebat. Verum quem admodum aliorum aduersis afficiebatur, ac sæpe ingemiscebat, ita propriis minime frangebatur, immo tum maxime gaudebat et gloriabatur, cum ad uersi aliquid patiebatur. Potentiorum ac diuitum consortia uitabat, neq; il lis nisi ubi necessitas, et eorum salus poscebat, utebatur. Contra uero egeno rum, cæcorum, ægrotantium, et huiusmodi calamitosorũ familiaritate plu rimum delectabatur, et quacunq; ratione posset, et cõsolãdo, et consilio et re iuuabat, nec quenq̃ non subleuatum oratione sua plurimum ac delinitũ abire sinebat. Inter cætera solebat eos consolando illud dicere, si scirent, qui aduersa patiuntur, et casibus afflictantur, qualem sint, et quãtam a deo mer cedem recepturi, si forti animo, et patienti mala tolerauerint, deum ipsum rogarent, ut augerentur illa magis et grauiora fierent. Neq; uerbo solũ sed etiam facto comprobabat ea, quæ alios cõsolando, dicebat, Siquidem non modo aduersa ipse patiẽtissime tolerabat, sed etiam, ut modo dixi, in iis ue-hementer cum apostolo gloriabatur, ut in se Christi uirtus inhabitaret. Erat in ciuitate iuuenis quidam, qui ex graui morbo in cæcitatem inciderat, qui cum emendicare cotidianum uictum ob eam rem cogeretur, cœperat eccle-sias frequenter adire et prædicationibus ac diuinis officiis interesse quod pri us q̃ oculis captus esset, facere minime solebat. Interrogauit illum aliquãdo beatus Iacobus, quo esset in tali statu animo. Respondit ille, se quidẽ, quia lumine orbatus esset, ingenti moerore detineri. Tunc uir sanctissimus cupi

Verbum nunq̃ ex ore eius exciderat di-gnũ repre-hensione

Att. Hieronymi uerbũ.

Diuitum cõsortia de-uitabat, a-mabat pau perum.

Att.

Att. et obserua

ens illius dolorē lenire, et aliquod leuamē, ac remediū afferre, inquit. Fili oc culta sunt dei iudicia. Omnium ille pater optimus filiis utilia ministrat. Tu gratiam illius pœnam arbritraris, et falleris. Cumq; ille motus esset uerbis, ac miraretur iterum beatus Iacobus eum interrogauit, nunquid ante cæcitatē, sic frequenter ecclesias adire, ac diuinis officiis interesse cōsueuisset. Respondit ille. Nequaq̄ tum quia operi, ac lucro intētus eram tum quia parum ista curabam. Ergo inquit, nunc primum uides, et meliori lumine frueris immo ex tenebris i lucē prodisti. Quare bono animo esto, nec mœreas, sed læteris, et tantū agnoscens beneficium, quas debes, gratias deo agas, qui te de dēsis, tenebris in istam lucem produxit. Tūc enim uere cæcus eras, quando lucis negligebas opera quæ nunc frequentas. Adeo fuit illius oratio efficax, sic ægrotum iuuenis animū deliniuit, ut ille deinceps non solum patienti animo suam cæcitatem ferret, sed etiam tanq̄ diuinæ liberalitatis singulare munus id esset, lætaretur. Verum non contentus his uir sanctissimus ad leuandam magis illius cæcitatem, et ut iuuenem magis erigeret, atq; ad dei cultū et amorem uehemētius accenderet (erat autem illitteratus) mira charitate docendi illum multa laborem ingentem, uel potius molestiam, et quidem cotidianam subiit. Et cum ille nihil (quod ad religionem attinet) præter dominicam orationem sciret, primum quidem septem psalmos, quos pœnitentiales dicimus, illum edocuit. Dein uero euangelia multa, que cotidie in ecclesia leguntur, Totum præterea horarium beatæ uirginis officium. Ad quæ quidem quanto labore, et quanto temporis spatio fuerit opus, unusquisq; coniicere potest, qui intelligit, rudem illum, sine litteris, et cæcū fuisse. Multos quoq; alios cæcos, claudos, inopesq; et abiectæ conditionis homines talia edocebat, et pia, et iucunda familiaritate sua subleuabat. Quo quidem factum est, ut pater pauperum diceretur, a quibus siquando uocaretur, confestim, ac hilari uultu accedebat, quos etiam sponte crebro adire solebat, et necessaria, quæ poterat, subministrare. Inerat autem illi tanta pietas, et commiseratio, ut ad muta quoq; animalia conuerteretur. Testatur etiam factum quod sequitur, eximiam illius in omnes pietatem, et commiserationem quā diximus. Nam cum die quodam ingressurus esset ecclesiam, ut altaris sacrū celebraret, obuium habuit quendam iuuenem quem ut aspexit ingenti mœrore affectum cognouit. Cumq; ab eo quæsisset tantæ tristitiæ causam summo studio conatus est iram illius, et indignationem lenire, quam ex iniuria uicini contraxerat. Sed tunc quidem optimus pater nihil profecit. Accessit ergo ad aram, et sacrum peregit, et inter celebrandum impense deum rogauit, ut iuuenis illius misereretur, ac tantam illius iram sedaret. Nec irritæ fuere preces. Nam peractis sacris ad eum reuersus, paucisq; ut deum respiceret, et ut pacis, atq; concordiæ consilia non sperneret, hortatus lætum ex tristi,

Magnum calamitatis cæco leuamen

Att.

B. Iacobus pater pauperum dictus est,

repente dimisit. Erat autem hæc illi præcipua cura, summumq; studium ut corpore pariter, et animo infatigabili semper deo uacaret, et quãq̃ persæpe Marthæ quidem exemplo ob charitatem in proximos actionibus immisce batur, libentius tamen cũ Maria secus pedes domini sedens, et excubans in/ enarrabili contemplationis suauitati mirifice intẽtus erat. Cuius quidem tã ta dulcedine tangebatur, adeo supra hominem tolli solebat, (rem dicam uix credibilem) ut sæpe ante aram aliquam positus cum uocaretur, et uocantiũ quoq; manibus agitaretur, ac si statua esset, nihil sentiret. Tanta præterea il li cura diuinorum officiorum erat, ut nunq̃ neq; diurnis horis, neq; noctur nis a choro abesset, ubi cantum ipse, quem iuuenis probe didicerat, ecclesia/ sticum pulcherrime regebat. Nec quisq̃ illum in ecclesiastico officio, et diui nis laudibus uel defessum, uel tædio affectum uidit unq̃ adeo quidem (uide rem mirãdam) ut etiam ægrotus horis consuetis die noctuq; chorum, cum omnium stupore frequẽtaret. Miro affectu, et tanta ueneratione quantam uerbis assequi nemo posset, sanctos omnes post ipsum deũ prosequebatur. Quare legebat assidue Vsuardi Martyrologiũ, in quo per totum annũ sin/ gulis diebꝫ seruato ordine, ac ducta serie martyrũ gesta, confessorum quoq; plurimorum, et sanctarum uirginũ scripta recenseatur. Quo libro prædica torum ordo maxime utitur. Neq; hac re ille contentus ex aliis quoq; anti/ quis libris martyria, et aliorum sanctorum præclara facinora conquisierat, et ex illis certum numerum ipse delegerat, ita ut per totum annum statutis diebus illorum sacra priuatim in suo cubiculo celebraret, ubi occultum in arca paruũ altare habebat, quod in honorem eiusmodi sanctorum secun/ dum festorum diuersitatem decenter ornabat et ibi accensis quattuor can/ delis in matutinis, et uespertinis officiis solus, et secreto celebrabat Nec tamẽ consuetum, et cõmune officium omittebat, nec in sacro etiam altaris eorũ commemorationem præteribat. Multorum insuper patriarcharum, et pro/ phetarum festa celebrabat. Hæc autem etsi remotis arbitris, et secreto facie/ bat non tamen erãt ignota dum adhuc uiueret. Nam dum talia celebraret festa, sic lætabatur, ita erat hilaris, ut continere se non posset, quin familiari/ bus sanctorum suorum solennia panderet. Quod etiam crebro faciebat, cũ ad populum concionaretur, et post felicem eius excessum magis patuerũt, q multa in schedulis reperta sunt illius manu conscripta. Illa quoq; cõstan tissime seruauit, ut semper hora tertia hymnũ diceret Veni creator spiritus, et defunctorum officium cum nouẽ lectionibus, et ubi a mensa surrexisset gratiarum actioni addebat Salue regina. Talem autem inchoatum in iuuẽ tute morem usq; ad exitum uitæ continuauit. Mira res contigit Rauen/ næ, dum subprioratus officio fungeret. xv. Calend. Decembrium, quo die in antedicto Martyrologio beatorum martyrum Acisdi et Victoris passio recitatur

Mirũ de il lius cõtem platiõibꝫ

Die noctu q; ẽt ægro/ tus chorũ freq̃ntabat

Festa quo rũdã san/ ctorũ solus et secreto celebrabat

recitatur, qui apud Cordubam in Hispania martyrii palmam sunt assecuti, ubi eodem die in honorem, et commendationem gloriosi eorum interitus rosæ diuinitus, quales florere uerno tempore cernimus, cõspiciuntur. Nam dum beatus Iacobus per hortum monasterii forte spatiaretur eorum marty rum quandam officii horarii partem celebrans, et recordatione talis rosarũ miraculi uehementer lætaretur, casu ad horti rosarium peruenit, quod eo tẽ pore prorsus exutum foliis erat, ibi pulcherrimam repente rosam uidit ena tam, quam cum ingenti lætitia exceptam, ac emittentem miram odoris sua uitatem stupentibus omnibus, qui in monasterio erant, ostendit. Magno tenebatur desyderio proficiscendi Romam, ut principum apostolorum Pe tri, et Pauli, quos summa ueneratione ꝓsequebatur, sepulchra, et alia sacro sancta urbis loca inuiseret. Quo postq̃ se contulit, et beatos apostolos ue neratus est, alia quoq; sanctorum loca perlustrare cœpit. Cumq; ad ædẽ di ui Sebastiani peruenisset (erat is forte celebris uigiliæ dies ascensus Redem ptoris in cælum nostri) et essent ingressi peracta oratione contiguum illi sa cellum (Catecumbas uocant) ingredi uoluerunt, ubi quondam beatorum apostolorum, quos modo diximus, corpora quieuerũt, sed ita clausum erat ut nullus introire sine claui posset. Cumq; temptassent omnes, qui cum eo erãt, an aliquo pacto recludi posset, nec successisset, abire decreuerant. Iãq; ad primariam ædis diui Sebastiani Ianuam peruenerant, ut prorsus discede rent, cum beatus Iacobus conuersus ad Comites ait. Ne discedamus fratres, sed ad Catecumbas reuertamur. Spero enim fore, ut dominus noster uoti nos compotes faciat, et paulum moratus tãq̃ deum precatus secum ad clau sam ianuam cũ illis rediit. Cumq; manum ipse ad uectem posuisset, adinue nit eam tanq̃ claui reseratam. Stupuere omnes tantæ rei miraculo, et ingres si cum locum illum ad satietatem perlustrassent, inde abierunt. Cum autẽ comites haud satis mirati nõ possent, et intereũdum ex iis unus dignior, cui Alexãdro nomen erat, fauentinus illi dixisset, Meritis pater tuis rẽ hanc de us mirandam operatus est, silentium indixit, ac omnes impense rogauit, ne, quod acciderat, ullo pacto inuulgarent. Audierat eorundem apostolorum capita in loco asseruari, quæ sancta sanctorum dicuntur, quare ingenti tene batur desyderio ad eam aram celebrandi, sed audiuit, rem fore externo præ sertim homini difficillimã. Non tamen ea re ab incepto deterritus, et mini me dubitans fauorabile sibi numen futurum, in sententia perstitit. Quare cõstituto die, quo se uoti compotem fore credidit, in æde sui monasterii ce lebrare noluit. Cumq; ad sancta sanctorum accessisset, forte fuit illi, quem sacristam dicũt, obuius, qui blando eum sermone præueniens interrogauit nũ sacerdos esset, et an eo mane celebrasset. Vbi audiuit, et sacerdotem esse, et nondum celebrasse rogauit impense, ut ad cupitam aram celebraret, q̃ is,

Mirũ q̃ rosa mẽse nouembri nata.

Romã se contulit.

Mira res q̃ illi Romæ contigit.

Att.

Att.

sacra Ro. ad arã ap. Petri et pauli celebrauit.

qui tale munus obire debuerat, forte impeditus celebrare nõ posset. Agnouit sanctissimus uir dei benignitatem, atq; ibi cum ingenti lætitia rem diuinam peregit. Illud quoq; magna dignum admiratione quod referã. Accesserat ad eum Foroliuiensis quædam matrona cui nomẽ Florẽtiæ ut sua delicta confiteretur. Quod cum faceret, uidit continuo columbam albam auem pulcherrimam eius dextrum humerum insedisse. Qua conspecta statim illum interrogauit, num eam ipse uideret. Is autem nõ ignarus quid esset, et laudem humanam prorsus fugiens, silentium illi persancte indixit Redemptorem nostrum imitatus ex monte Taboreo descẽdentem, ut illa q̃ diu ipse uiueret, nemini rem aperiret, talia enim uolebat semper ad solũ deũ referri. Quare, ne uulgarentur, ac suis meritis adscriberentur, (tantus inerat illi humanæ laudis contemptus) diligentissime cauebat. Quod etiam sequenti facto maxime cõstabit. Erat Foroliuii Pepus Zelonis (id uiro illi nomen fuit) pater puellæ, quæ .xv. annum agebat, quæ diro morbo (scroffulas uocant) ulcerosum, et insanabile guttur habebat. Is quia nulla medicamina ꝓfuerant, quæ diu conquisierat, et frustra fuerat expertus cupiebat, puellam secum in Galliam ad regem ducere (habent enim reges Gallorum diuinum hoc, et peculiare munus, ut ei morbo medeantur) sed rei familiaris tenuitate deterrebatur. Cum igitur ingenti curarum æstu fluctuaret illius animus, ac præter modum angeretur, uenit illi in mẽtem beatus Iacobus cuius et sanctitas iam nota erat omnibus, et consuetudo illa præcipua consolandi summo studio afflictos, et præsenti ope subleuandi. Duxit igitur ad eum filiam pater, et calamitatem suam edocuit. Misertus est amborum pius uir et diligenti oratione solatus, ut bono essent animo iussit, et cum signo salutiferæ crucis guttur puellæ tãgẽs spei plenos a se dimisit. Nec eos fefellit opinio. Siquidem anteq̃ domum peruenirent, puella sanata est, qui continuo cum ingenti lætitia ad beatum Iacobum reuersi, quas tanta res poscebat, gratias egerũt. Ille uero eos, ex cõsuetudine sua hortatus, ne sibi, sed deo, a quo bona cuncta proueniunt, tantum beneficium adscriberent, monuit ut rem, q̃ diu ipse uiueret silentio tegerent. Addam alia q̃ plurima quæ tanti uiri gratiam (quia mirifice apud deum pollebat) testabuntur. In eadẽ ciuitate erat mulier quæpiam, quæ partus doloribus compluris iam dies laborauerat et cuius salus deficientibus remediis desperabatur. Sed nutu dei factum est ut beati Iacobi demum recordata sit, et in magnam spem consequendæ salutis errecta. Accitum igitur ad se uirũ suum rogauit ut illũ adiret et ab eo, quem amicissimum deo nouerant omnes, opem sibi alquam imploraret. Abiit ille ac impetrauit. Nam cum præcipue petiisset uxor ut aliquid ad se afferret, quod sancti uiri manibus tactũ fuisset, schedulã illius manu scriptã attulit, hortatus ab eo ꝓhumaniter, ut bene speraret. Mulier aũt ingẽti iã spe

Columba in eius humero consedit.

Quãtopere humanam laudẽ sperneret.

Mirabile editũ ab eo

opis assequẽdæ cõceptas scehedulã ut aliquod diuinũ munus in sinu reposuit, et (uide rem mirandã) onere partus adeo celeriter leuata est, ut priusq̃ uocata ad obsequiũ puerperii uicina mulier, et quidem festinans ad eã ingrederet, geminũ fœtũ emitteret, uiuũ alterũ, alterũ extinctũ enixa sit. Erat in eadẽ ciuitate unica matri, et quidẽ uiduæ filia annos nata duodecim, cuius dextri pedis talũ asperrimũ, et insanabile cancer inuaserat. Cumq; remedia medicorum omnia fuissent irrita, et infelix mater inconsolabiter suam calamitatẽ doleret; et iam post pedẽ usq; ad genu morbus ille teterrimus irrepsisset, et crus præter modum intumuisset, ita puellã afflixerat, ut ꝑ totos sex menses e lecto surgere non posset. Ingenti æstu doloris, et curarũ mater afflictabat, cum cerneret fore ut breui reliquas etiam corporis partes morbus inuaderet, nisi (uti consulebant medici) corruptum crus amputaret. Humana igitur ope destituta ad diuinam confugit. Recordata enim ꝙ in urbe esset spectatæ uir sanctitatis, hortata est filiam, ut secum delicta sua illi confiteretur, et eius opem imploraret. Ad se igitur beatum Iacobum accersierũt, et ut erat omnibus benignus, ac expositus, cõtinuo uenit. Verũ confessione peracta cũ is discessurus esset, puællæ mater eius prouoluta pedibus pro filia rogare cœpit, ut deum precaret, ac filiæ opem afferret, affirmans, se minime dubitare, quin esset ab eo omnia impetraturus. Cumq; ille promitteret, id se postmodũ facturũ, petiit mulier id faceret, priusq̃ inde abscederet, et apprehensa illius ueste non sinebat abire, dicebatq; se scire, posse illum filiã sanare. Cui mox ille. Non est nostræ facultatis filia, sed dei propriũ munus, quod petis. Ego tamen tibi precibus apud illũ non deero. Cum aũt mulier adhuc illũ nõ dimitteret, fidẽ admiratus, et uehemẽtius cõmiseratiõe motus flexis ibi genibus orare cœpit, ac postmodũ pedem puellæ adhibito crucis signo tangens dixit. Cõfidite filiæ, Cito uos dominus cõsolabitur. Et his dictis abiit. O rem omni admiratione dignã. Nõdũ ille ad monasterium peruenerat, quod propinquo admodũ loco erat, et iam puella ita sanata erat, ut ne uestigiũ quidem fœdissimi morbi appareret. Iterum accersierunt hominẽ, et cum incredibili lætitia, quod actũ erat, enarrarunt. Ille uero totum deo referens acceptũ silentium ex more illis indixit, necui rem se uiuo aperirent. Erat Foroliuii in monasterio diui Dominici uirginũ, quæ se ac suã uirginitatẽ consecrare deo cõsueuerunt, Virgo quædam, cui nomen Hormandiæ. Hæc diu articulari uexata morbo sic fuerat, ut se loco mouere nõ posset, et magno negocio, et oneri cæteris esset uirginibus. Huic ita per sex hebdomadas laboranti uenit in mentẽ beatus Iacobus, quẽ illa quidem esse iam sanctitate insignẽ minime ignorabat. Et aberat ille tunc quidẽ, attamẽ plena fiduciæ, speiq; absentis opẽ tanq̃ adesset, ac præsentẽ alloqueretur, implorauit. Nec precibus abfuit deus. Nam continuo facta uoti compos ita

Adiuta in partu diuinitus ab eo mulier.

Sanata Puella teterrimi Canceris morbo.

Att. Miraculũ.

Aliud mirabile i uirginem deo dicatam.

stupētibus omnibus cōualuit, ut restitutis uiribus, quocūq; uellet, iā graderetur. Nō minus admiratione dignū, qđ sequit. Fuit in eadē ciuitate mulier quædā (Thomasinæ fuit illi nomen) quæ perniciosum tumorē supra nasum cū ingēti molestia per annos duos, atq; pruritu passa fuerat, cū tumor ille per uices euanesceret, ac reuerteret. Nec medici, cū iam omnia tentassent opē afferre posse uidebant. Spe igit humani auxilii destituta ingēti cura torquebat. Verū, cū ad beatū Iacobū accessisset ut de more peccata cōfiteret, et is forte in terrā (ut natura fert) expuisset, furtim illa eiusmodi saliua digitum madefecit, et morbi locū deliniuit. Mira dictu, sed uera referā, cū inde discederet, iā morbus abierat. Erat i eadē urbe mulier quædā (Clarā dicebāt) hæc filiū amiserat, cuius obitū adeo impatiēter dolebat, ut nullius cōsiliū admitteret, nulli cōsolāti aureis adhiberet, adeoq; indolore, ac æstu animi pertinax erat, ut abiecta omni rei familiaris cura, filiū quoq; q unicus illi supererat, sic odisse uideret, ut aspicere nō posset. Timebāt iā multi, ne furore corriperet. Cura igit propinquorū ad ecclesiā prædicatorū pducta est, Diu.n.ad ecclesias quasi deo irata nō ierat. Postq̄ igit diuina officia celebrata fuerūt beatus Iacobus ad eā rogatus uenit, et cū multa charitate stultitiā illius, ac pertinaciā accusans, quāto studio poterat, illā solari conabat, ac inter cætera suadebat, ut ecclesiā frequētaret, unde remediū tātæ ægritudini petēdū esset. At cū illa negaret se id facere posse, his illā uerbis a se dimisit, Vade filia, et bono animo esto, Polliceor enim me deum pro te rogaturū. Quare abiens adeo repēte nō solū quidē leuata est, sed etiā liberata, ut ne uestigiū quidē ægritudinis in ea remanserit. Erat in eadē ciuitate mulier alia, cuius amore nimio correptus iuuenis quidā insaniebat, eratq; illi prætermodū infestus, nec sinebat quiescere. Pudica mulier sæpius illū rogauerat, ne se amplius frustra oppugnaret nihil profecturū affirmans. At perditus ille ab incepto nō desistebat. Mulier ipa, et famæ timēs, et ne forte maritus rē persentisceret, et ulcisci uolēs iniuriā in aliquod discrimē incideret, cogitabat secum, quidnā ageret. Et quia sperantes in se deus nunq̄ deserit, uenit illi in mentem adire beatū Iacobū, ac illius opem implorare. Pro qua ubi deū rogauit, non solum iuuenis ille desiit ei molestus esse, sed ne per uicū quidem in quo illa inhabitabat postea iter unq̄ habuit. Creuerat in tantū sancti uiri fama, et ueneratio, ac opinio, sanctitatis, ut Foroliuiēsis populus certatim ad exosculandas manus ipsius conflueret, postq̄ eucharistiæ sacrū celebrauerat. Erat in cœtu mulier, quæ treis iam menses graue capitis dolorem patiebatur, hæc ubi manū exosculata est, ex diuturno morbo repente cōualuit. Simili molestia mulier alia, quæ Beatrix appellabat, et crebro, et diu uexata fuerat. Venit hæc ad beatū Iacobū, ut illi delicta cōfiteret, Qui ubi manū de more capiti absoluturus criminū uinculis imposuisset, nō aīam solū, sed ēt caput illi sanauit

Aliud mirabile.

Aliud mirabile narratur.

Aliud mirabile.

Att.

Mirabile Aliud

Aliud.

Verū, cū post certū tēpus rediret dolor redibat et illa salutarē experta medi/ Atē.
cū. Quod cū aliquoties fecisset, tādē dolor ille prorsus euanuit. Habitabat Mirabile
iuxta monasteriū medicus. Is equū habebat ferocē nimis, ac pene idomitū. aliud.
Cōsueuerat illū in herbidū Cœnobii uestibulū (claustrū fratres uocāt) tanq̄
in pratum, et pascua dimittere. Eo puer accessit annos natus circiter. xiiii. et
equum inscendit. Capistro aūt, quo equi collū innectebat̄, nescio quo pa/
cto pedē puer inseruit. Territus ea re equus furere cœpit. Excussus infelix
puer, et pedem laqueo astrictus huc illuc raptabat̄. Cumq; ob id equus ma
gis, ac magis terreret̄, et fureret, clamore pueri, et strepitu ingēti exciti cœno
bitæ accurrūt, diro spectaculo, et tāto pueri casu exanimati, opē uolūt affer/
re, Sed multomagis ferocissimus equus sæuiebat. Cū manifestū omnes in/
teritū pueri cernerēt, nec alia ratione auxiliū afferre posse uiderentur, accur
rit ex fratribus unus, et arrepta pertica crebris ictibus ita equi caput percus/
sit, ut tandē exanimis ille concideret. Puer aūt sic diu pertractus, et totus cal
cibus equi cōtusus tanq̄ exanimis et ipse e terra sublatus est. Tū duplici cu
ra torquebant̄ fratres de pueri salute anxii, et equi morte. Cum remedia cō/
quirerent, quibus semineci puero subuenirent, accurrit ad beatū Iacobum
unus, et quæ acciderant nunciat. Indoluit pater ille optimus, et pueri uicē,
et suorū cōsternationē, attamē solatus eos, et ut bono essent aio simul hor/
tatus in ecclesiā sese cōtulit. Ibiq; breuē orationē habuit. Rem afferrā omni
admiratiōe dignā, et memorabilē. Cōtinuo stupētibus oībus reuixit equus
Sic quidē, ut nulla apparerēt uerberum uestigia, et puer qui tanq̄ exanimis
diu quidē iacuerat, incolumis, ac lætus, tanq̄ nihil esset passus incōmodi do
mū reuersus est. Accedebāt ad beatū Iacobū libēter egeni, q̄ eos ille magna
charitate, ac hilaritate excipiebat, et diligētissime consolabat̄. Erat inter eos Aliud mi/
quidā Hieronymus, qui præteq̄, q̄ cæcus erat, articulari morbo grauiter la/ rabile.
borabat, et ingenti cruciatu torquebat̄. Hic tamē, quoties cum sancto uiro
erat, et colloquebat̄ (nā factus erat illi admodū familiaris) nullū dolorē sen
tiebat, cū abscederet, dolor redibat, ac ut ante sæuiebat, ob id libēter ille ad
eū ueniebat, q̄ tamē postea uita functo beato Iacobo ad eius sepulchrū ꝑr/
sus eo morbo liberatus ē. Erat ī eadē ciuitate alius, qui diuturno oculi mor
bo cruciabat̄. Hic quoq;, quoties cū beato Iacobo loquebat̄, sic q̄dē, tanq̄ Aliud.
factis cū morbo induciis q̄escebat ut nullū prorsus dolorē sentiret, atq; ic/
circo frequenter illū adibat. Mirabile aliud his admodū simile adiiciā. Erat
in eadem ciuitate matrona grauis, et cordata, cui Drudæ nomē fuit. Huic
ægritudo grauis auditū hebetauerat, neq; poterat nisi clamātes audire ānū
huiusmodi passa molestiā. Hoc tamē spatio fœmina prudēs, ac deū metuēs
crebro ad beatū Iacobū accedebat, cui delicta cōfitebat̄. Quoties igitur cū
eo erat, sic auditum habebat integrū, itaq; incolumem, ut recte submissius

Arcana cordis ét nouit

etiam loquentem audiret. Cum uero inde abibat, surditas illa remeabat. Mulier igitur beatum Iacobum aliquando rogauit, ut suis apud deum precibus eam a se molestiã depelleret. Cõtra ipse blãde eã cõsolabat, ac illud de euãgelio dicere solebat, Patientiã habe in me, quasi prænũciãs, quod futurũ erat. Siqdẽ postmodũ ad eius sepulchrũ omnis illa hebetudo discussa est. Tanta erat illi cũ deo familiaritas, ut etiã cordis arcana quandoq; nõ ignoraret, sicut exemplo, quod afferã patebit. Erat in eadẽ urbe in monasterio seruorũ beatæ uirginis qdã iuuenis, cui Frãcisco nomẽ fuit, qui fraude antiqui hostis monasticã uitã pertæsus inde cogitabat abire. Verũ, neqd impedimẽto foret, opportunũ tempus expectabat. Diuinitus igitur beatus Iacobus eius cõsiliũ cognouit, atq; ut id impediret, ad eũ accessit. Vbi uero ille uocari se a beato uiro audiuit, plenus admirationis, quid causæ esset, ad eum uenit. Seduxit illũ cõtinuo, ac remotis arbitris in hũc ferme modũ allocutus ẽ. Nõ ignoro fili, quid mentes agite, et hac de causa huc me cõtuli ut tibi ostẽderẽ, q̃ male tibi cõsulas, qui monasticã uitã cõtra ꝓfessiõis tuæ uotũ abiicere decreueris. Nõne intelligis, has esse ueteris hostis insidias, qui (ut Petrus inquit apostolus) semper circuit quærens, quẽ deuoret? Resipisce ergo, et quãtã rẽ aggrediare cogita, et dũ tibi integrũ ẽ, pedẽ refer, atq; i pristino ꝓposito cõstãter persta. Cũ aũt iuuenis ille tanq̃ mirabũdus, cur hæc diceret, cõsiliũ suũ tegeret, ac negaret, qđ sibi uidebat obiici, B. Iacobꝰ inqt. Malũ fili malo adiicis, qui uera negas. An ignoras, scrutatorem cordiũ esse deũ? Ne igiť erres, iussu illius huc uenio, cuius tu clemẽtiã hac in re maxime intelligẽs, quas debes illi gratias age, atq; i melius pniciosum cõsiliũ demuta. Motus ille tãti uiri oratione demũ fassus ẽ ingenue, qđ pauloante negarat, et cõsiliũ secutus, qđ diuinitus afferebať, in monasterio permãsit. Rem frater ille beneficii memor tanti, multis quidem post sancti uiri obitũ enarrauit. Hæc oĩa cotidie magis uenerabilẽ eũ faciebãt. Augebat hoĩs reuerẽtiã et admiratiõẽ uirtutum ingẽs numerus, claritas, et magnitudo cũ uitæ formula, et æquabilitate quadã singulari, ut nihil in eo nec ultra, q̃ oporteret, nec citra conspiceret. Dicta illius, ac facta oĩa ita cõposita erant, ut mirifice cũctos ad se amãdũ et colẽdũ alliceret. Sed inter cæteras uirtutes mansuetudo erat illi admirabilis, ut nihil superbe, nihil arrogãter diceret unq̃, faceret ue. Iratũ uero, aut indigne, impatiẽter ue aliqd ferẽtẽ, nemo uidit. Cum oĩbus ita uersabať, ut nihil eius cõsuetudine suauius, nihil amœnius eẽ posset. Mitis in oẽs, et affabilis. Nulli durus, aut cõtumax erat charitate in cunctos eximia. Sũma inter hæc effulgebat in eo simplicitas, ut qcquid diceret, faceretue mirifice aĩo responderet. Nec ipse de quoq̃ temere unq̃ iudicauit nec ipse cuiq̃ male de se iudicãdi causam ꝑbuit. In oĩbꝰ supra q̃ dici possit, atq; in oẽs cautus, et prudens. Quã uero apertũ, et facilẽ oĩbus ad se ꝑberet

Oratio illius ad quẽdam fratrẽ ad priorẽ uitã redire cogitantẽ.

Admirabile illius in cũctis rebꝰ tẽperamẽtum

aditū, ea, quæ iā diximus, satis(ut puto) indicāt, quādo etiā egeni, et miserri/mi quiq; eo familiariter utebant. In monasterio aūt sūma erat illi cura, et diligētia gratificandi oibus, cauēdiq; maxime, ne grauis cuiq̄ uideri posset. Pacis, atq; cōcordiæ diligentissimus cultor, et custos, suis oibus pfectis mire obtēperās. Seniores quoq;, quāta pstari poterat, reuerētia prosequebatur. Aegrotātes studiose uisebat. Mœrētes, et calamitosos summa diligētia cō/solabat, ac subleuabat. Iuniores, ac minus expertos præceptis salubribus, cō/siliis, et exemplis instituebat, et ad rectā uiuēdi normam accendebat. Dicta sua, et facta omnia, ut prodessent maxime curabat. Aduenas quosq; ad se uenientes, q̄ læto, q̄ hilari uultu, et quāto animi affectu exciperet, dici non posset. Munera, quæ sibi mittebant plurima, uel iis, qui erant in monaste/rio, uel aliis egenis condonabat. Nec secūdæ res illū, nec aduersæ frangebāt. Idem semper inerat animus, eadem oris species. Iussa patrū, et instituta nō tam læto animo amplectebat, q̄ summo studio seruabat, in qua quidē ob/seruantia speculū erat omnibus, et exemplar uiuēdi. Præterea silentii præci/puus custos. Loquētē nemo uidit, nisi cum fuit opus, aut prodesse potuit. Sciebat, quāto esset in precio, quāta se tota ciuitas honore, ac reuerētia pse/queretur, hæc tamē ita nihilifaciebat, ut cōstaret oibus, summū esse illū hu/manæ laudis, et gloriæ cōtemptorē. Nec miranda hæc in eo, cuius tota mēs cœlestibus tantū, et solidis ac perpetuis bonis inhiabat. Adeo aūt(quæ præ/cipua sapienti cura est) mortis erat memor, q̄ putasses cotidie moriturum. His de causis uitā oīs expertē labis duxit, et nulla in parte pollutā, ac repre/hensibilem, quā quidem munditia corporis summa, ac summū seruatæ uir/ginitatis ornamentū decorabāt. Quo quidē singulari, et concesso raris do/no in tot uirtutibus præditū fuisse illum duo uenerabiles fratres uita, et re/ligione probatissimi testes, ac fidelissimi, quibus ille cōfiteri solebat, affirma runt asserētes se ex generali eius confessione sæpius audita id sibi cōstitisse. Neq; id solū, sed etiā illud addebāt mortalē in eo culpā se nunq̄ deprehen/disse. Idē affirmauit etiam frater ille, qui tertio die, q̄ a uita discederet ge/neraliter confitentem audiuit. Verū ut reliqua prosequar. Voluit eius pa/tientiā circa uitæ finem deus omnipotens experiri. Laborauit ergo annorū fere quattuor spatio teterrimo canceris morbo, atq; id i pectore. Verū adeo patiēter et dolorē illū, et ingērē molestiā tolerabat, ut pene integer ānus ela/beret, priusq̄ id quisq̄ sciret. Et occultasset qdē diutius, nisi indicio tunicæ pditus fuisset, In q̄ dū lauat cruor deprehēsus ē. Exinde cōpulsus fuit, diri locū morbi ostēdere. Cūq; remedia(ut res poscebat) adhiberent, ac nihil p/ficerēt, adeo quidē nō iniquo id aīo tulit, ut potius lætari uideretur, quanq̄ aliis ipse in cōsimili morbo diuinitus opē iā tulerat. Et quia diligētib9 deū oia coopant i bonū, et uirtus i ifirmitate pficit, cū apostolo dicere solebat.

Att. B. Iacobi mores

Quod uirgo extitent..

Nullā i eo mortalem culpā fuisse unq̄.

Graui canceris morbo laborauit.

Libenter ergo in firmitatibus meis gloriabor, ut inhabitet in me uirtus christi. Plaga autē ita iā creuerat, ut gallinæ ouū immitti posset, eratq; horribilis, atq; fœdissima, cū tamē curaretur, nec uultū q̄dē, nec uocē mutauit unq̄. tantaq; in grauissimo cruciatu illi patiētia erat, et doloris tolerātia, ut nihil ob id de cōsuetudine sua orandi, et cætera faciendi omitteret, immo promptior, ac hilarior factus uideret. Cūq; tā tetro morbo, et tādiu uexaretur ex eius tamē corpore, ac uestimētis, suauissimus odor exibat, quod affirmabāt, quicūq; ad eius osculū manus accedebāt. Erat illi iam ꝓpter ætatē decrepitam, et morbi grauitatē cōfectum corpus, ac semimortuo persimile, solaq; Christi in eo uiuebat affectio, ut iure posset cū apostolo dicere. Viuo iā nō ego. Viuit uero ī me Christus. Feruorē enim illū diuinæ charitatis, quē iuuenis conceperat, usq; ad extremū uitæ aduētū cotidie magis retinuit. Nec longitudo temporis, nec aduersæ ualitudinis incōmoda cōminuere. Nulla eū tædia, nullus unq̄ torpor infregit. Sed illud in effœto corpore mirandū erat, ꝙ cū per gradus scalarū difficillime scanderet, et uix posset pedes attollere, attamē, cū uel celebrādi gratia, uel orādi ad altare accederet, tanq̄ firmis esset uiribus per gradus ferebat. Quo tēpore canceris morbo laborabat matrona quædam Foroliuiensis, quæ magna illū ueneratione prosequebatur, et charitate cibum illi quodā die parabat in prādiū ex mixtura herbarum, et farinæ concinnatū (frictellas uulgo appellāt), Verū cum forte matrona familiaribus tricis, ut accidere solet, tūc esset occupatissima, eius cibi parandi operā a uicina paupere petiit, et oleum in uasculo, quātum putabat posse sufficere, tradidit. Vicina ipsa, cū totum oleū, quod acceperat, patellæ infudisset, nō sufficiebat, et angebatur, Pudebat enim illā a matrona poscere, nec habebat ipsa, quod adderet. Dubitabunda quid ageret, uidet repēte sic oleum excreuisse, ut id patella uix caperet. Stupēs rei miraculo diuinitus factum id esse intelligit. Eximit, quod superfluū uidet. Ita confecto cibo plus olei de patella recepit, q̄ infuderat. Quod factū cum postmodum illa beato Iacobo narrasset, sic ei respondit. Age deo gratias filia, et oleū, quod tibi dominus Iesus xp̄s misit, diligēter, et reuerēter serua. Idē quoq; duabꝫ aliis matronis, et sæpius quidē, cū cibos illi pararēt cōtigisse accepimus. Quadā die sacrū eucharistiæ celebrabat ultimus (Licet enim senio foret cōfectus, et uix gradi posset, id tamē cotidie obibat) Tunc uenit ad eū uicina monasterio mulier, cui Helenæ fuit nomē, quæ tumorē gutturis cū ingēti molestia, et cruciatu annū passa fuerat, ea quidē spe ac fide, ut minime dubitaret, se curatū iri, si manu illius tangeret guttur. Quare beatū Iacobū adiens, quid uenerit, explicat. Benigne (ut mos illi semꝑ erat) facturū se respōdit, q̄d petebat, uerū tātisper ꝑstolaret, dū celebraret. Quod facto acciuit ad se mulierē. Locū morbi adhibito signo salutiferæ crucis tetigit, plenā spei a se dimisit. Vix illa quidē ecclesiam erat egressa, cū repēte sensit, una cū dolore tumo-

Quāta in eo patiētia

Aliud mirabile.

Aliud mirabile.

rem illū oēm euanuisse. Erat illi sūmus laudis humanæ cōteptus, quā quidem tametsi diligēti admodum studio, et cura uitabat, non sinebat tamen omnipotēs deus tanq̄ sub modio lucernā latere. Quare et eximias eius dotes cotidie magis fama uulgabat, et laudes uigebāt innumere. Quædā etiā impellēte deo ipsemet patefecit arcana quibusdā ex omnibus maxime familiaribus, indicto tamē silentio, ne illa, nisi post obitū suū cuiq̄ aperiret, qualia fuere, quæ nunc referā, in quibus de se præcipue uaticinatus est. Forte is, qui sacrarū uestiū, uasorūq; diuino cultui dicatorum, et similiū curam gerit (sacristam dicūt) nō cessabat illū obtundere, ut a matronis quæ sibi magis familiares essent, auxilium ad ornamenta cuiusdā altaris necessaria posceret. Sed uir sanctus, utpote qui in tot uirtutibus maxime singulari modestia præditus esset, non libenter talia mēdicabat. Dum sic igit̄ rogatus recēter fuisset, ingressus ecclesiā obuiū habuit quendā probum uirum sibi admodum familiarem, et cum quo alia multa cōmunicare, et arcana pandere solebat, q̄ eius probitatem, ac integritatē nouerat. Huic igitur narrauit, quid a se pauloante sacrista petisset, et adiecit, nō oportere, quia mox quidem ex obitu cuiusdā monasteriū suū multis, et magnis bonis a deo ditaret̄ et emisso magno quasi suspirio subdidit. O bone deus, quāta breui ad hāc ædem populi multitudo cōfluet. Cum autē is, qui audiebat, miraret̄, ac diceret, Eris ne tu forte pater optime, quem dicis, propediem e uita migraturū? Respondit. Nouit deus, qui sit ille, de quo loquor. Tu aūt fili tace, nec plura require. Verum hæc ipse de suo mox futuro obitu uaticinabatur. Is qui audierat, hæc postea narrare solebat. Addidit etiam se per eos dies somniū, quod narrabo, uidisse. Putabat nocte quadam uidere se beatū Iacobū uita functum, ac super altari positum, turbam uero pene innumerabilem certatim ad contingendū eius cadauer confluentem, Quod quidem somnium ipse mox beato Iacobo narrauit, cui silentium ille indixit, ac obtestatus est, ne cui, nisi post obitum suum id panderet. Verum, cum is diceret, quid si ego præmoriar respōdit. Esto securus, eris. n. tu mihi supstes. Quæ q̄dem post dies nō multos uera exitu cōprobata sunt. Aderat iā extremū tempus in quo laborum suorū, et uitæ beneactæ mercedem a deo reciperet. Eratq; non tam senio quidem q̄ diuturna ægritudine confectum corpus, atq; ita destitutum uiribus, ut quattuor illis diebus, qui uitæ ultimi fuere, per se nō posset e lectulo surgere. Nam ante illos non cessauerat (uti iam diximus) cotidie sacrum altaris celebrare. Dum autem per illos dies febrium ardoribus æstuaret, miranda res contigit. Nam is, qui ei ministrabat, supra caput iacentis aquæ ampullam, quam in promptu ad leuandam sitim haberet, locauerat. Volens autem beatus Iacobus urgente siti per noctem illam sumere, tremente manu, dum illam quærit, ex alto in terram deiecit.

Futura q̄dā p̄dixit.

Mirū somniū quod uero exitu cōprobatum est.

Vltima eius ægritudo.

Aliud mirabile.

Accedēs nō multopost minister uas illud uitreū cernit cum stupore deiectum, et integrum, et os habens terræ obuersum, ne gutta quidē aquæ effusa, et, ut magis mirum esset, æstas erat. Venerat dies extremus, quo tandem abiecta carnis sarcina Christum sequeretur. Diem illum totū, donec felicem efflaret animam in diuinis transegit laudibus, ne quicq̃ de sua cōsuetudine omisit, et sanctorum quorūdam, quo ipse (ut diximus) peculiari cultu prosequebatur, officia nō præteriit. Frequentabat aūt tum maxime a cœnobitis omnibus eius cubiculum, cumq; creberrime interrogaretur, qualiter se haberet, recte semper respondebat. Verum, ut deo melius, et quietius uacare posset, statim ingressos rogabat, ut abirent. Ex eius autē uerbis coniecturam fecere omnes, fuisse illi horam sui discessus a deo præmonstratam. Quare diligenter ab omnibus quærebat, quota diei hora esset, et an adhuc uespertini officii tempus aduenisset. Et iā hora uenerat, et cœnobitæ iam, quod diximus, officium celebrarant. Conueniunt ad eū frequentes. Vnus ex iis monet aduenisse horam, quam crebro petierat, et percunctatur, num uelit ibi uespertinū officiū corā se celebrari, q̄ ipse præ nimia debilitate forte non posset. Respondit ipse non oportere, q̄ id iam ipse celebrasset. Et ex ea hora inualescente iam ægritudine cœpit uitali calore, et omni corporea ui prorsus destitui. Tum conueniētibus ad signū fratribus omnibus unus illi crucem obtulit, et ratus illum forte aliquo metu præsentis mortis pturbari, Confide ait Pater, et spem tuam in adiutorio crucifixi repone, qui te non deseret. Respondit ille sublatis in cœlū oculis, et uultu hilari. Nequaq̃ fili timeo. Non timeo fili. A me timor omnis abest. Cumq; circūstātes animæ cōmendationem secūdū christianum ritum prosequerentur, ipse celebrantes eam adiuuabat. Dumq; cum ipsis letania pronūciaret, exhilaratus mirifice felicem deo spiritū reddidit. Statimq; plaga illa canceris teterrima, quæ (uti diximus) erat in pectore lata quidem, et patens (mirabile dictu) ita coiuit, atq; cōstricta est, ut uix exiguæ cicatricis uestigium appareret. Obiit aūt uir sanctissimus, et in omni parte uitæ admirabilis āno ab aduētu christi. Mccccxiii. pridie calendas Iunii die Veneris in festo diuæ Petronillæ uirginis, ætatis uero suæ anno tertio et octogesimo completo, cum iam annos sex et sexaginta in monasterio uixisset. Vbi aūt uulgari cœpit illum e uita migrasse, non dici posset, quātus repente ex tota ciuitate, atq; suburbiis fuerit ad eius cadauer populi concursus, et se felicem arbitrabat̃, quicūq; illius non modo uenerabile corpus, sed et uestimenta posset contingere. Nemo enim erat, cui certa fides nō esset, illum migrasse in cœlū. Clausis .n. tabernis et omissis rebus cæteris, cūcti certatim ad eū confluebant. Cū aūt initio fratres ipsi nō auderēt quicq̃ pter cōsuetudinē in sepeliēdo illo facere, essentq; in cōi loco humiliter ex more tumulaturi, a populo sūt uetiti, qui ex nimio

Att.

Obitus eius describitur.

Mirabile, qđ statim ei mortuo contigit.

Quantus ad eum populi cōcursus.

affectu in illũ, ac reuerẽtia irruentes eius pheretrũ uiolẽter arripuerũt, et ecclesiæ intulerũt, ac sup altari collocarũt. Tum uero certatim ad eius contactum accurrere, et quicunq; poterat, particulam indumenti aliquam auferebat, adeo quidem, ut oportuerit, ter illum induere, fueritq; necessarium propter confluentem multitudinem sacrum corpus ad diuersa urbis loca transferre, neq; ob id potuerit ante diem tertium sepeliri. Tãta uero ex eius cadauere insoliti odoris, ac inauditi fragrantia exibat, quantã uerbis assequi nemo posset. Commemorabo nunc ea, quæ post illius obitum admiratione, ac memoria digna contigere, quibus, tametsi, quæ iam narrata sunt, receptam in animis hominum sanctitatis illius opinionem abunde confirmare potuerit, adhuc tamen crescat magis apud omnes illius commẽdatio, et reuerentia. Maior præterea uidetur eorum habẽda ratio, quæ uitã sequuntur q̃ quæ præcesserunt, Habẽt.n. maiorẽ proculdubio sanctitatis euidentiam quia per se ipsa stãt, et solis uirtutũ, et bene actæ uitæ adminiculis fulciunt. Nec leuitati credentiũ, aut ullis fraudibus, atq; præstigiis adscribi queunt. Certissima quidem illa sunt, atq; uerissima, quæ iam rettulimus, et tanto testium numero confirmata, ut alia quidem assertione nequaq̃ indigeant, et minime dubitare conueniat, attamen, quæ deinceps cõmemorabimus, uel iisdem illis admirationem maiorẽ et lucẽ afferent, uel cõmendabilẽ magis, ac uenerabilem tanti uiri sanctitatem efficient. Ea enim, quæ uiris excellẽtibus admirabilia contigerũt, numero crescũt, et illustriora fiunt, tanq̃ si quis in thesaurũ multa adhuc preciosa coniiciat. Igitur mirabile illud primum sese offert. Quædã ualdoplesis ex agro foroliuiensi mulier, cui nomen fuit Agnes, quæ tamẽ in urbe ipsa domiciliũ habebat, cũ forte caderet, brachiũ terræ obiecerat, in quod mole corporis ita collapsa est, ut os circa manus iũcturam plurifariã cõfringeret, quo quidẽ casu per multos menses cruciata nulla poterat medicorũ ope sanari. Venit igit ad beatũ Iacobũ illa sæpius pauloante q̃ a uita descederet, et precata est, ut sibi opem ferret. Consolatus est ille ægrã pollicitus fore, ut breui ea molestia liberaret. Interim tantisp æquo ferret animo casum suũ, dum tempus a deo statutũ ueniret, quod nõ longe aberat. Cum autem non multo post audisset uita functum, per confertam multitudinem uenit ad eum in funebri lecto super altari iacentem, et commemoratis, quæ ille breui futura prædixerat, promissa reposcebat. Quibus dictis brachio suo brachium illius, et manum tetigit (mirabilis deus in sanctis suis) et repente sanata est. Iacobus quidam Regiensis grauitate ualitudinis erat oculis captus accessit et ipse ad eius uenerabile corpus, et apprehensam illius manum oculis suis admouit, et cum ingenti omnium stupore uisum, quem prorsus amiserat, continuo recuperauit. Foroliuiẽsis mulier, cui Beneuenutæ nomẽ fuit, tumorẽ brachii passa diu fuerat,

Quãta ueneratio illi exibita.

Sepeliri ante diem tertiũ nõ potuit, ob nimiũ populi cõcursũ.

Att.

Cõmemorant mirabilia, quæ post illius obitũ contigere.

Aliud mirabile.

accessit et ipsa, et manũ illius aperiens (Nam erant membra illius omnia ita sine rigore, ac tractabilia, ut solent uiuentiũ esse) brachium tumens illi inseruit. At ille cernẽtibus omnibus brachium mulieris ita strinxit, ut aliquandiu auelli nequerit. Tãdẽ cũ extractũ fuisset, apparuit in eo uestigiũ pollicis manus beati Iacobi, atq; ita inhæsit, ut postea deleri nõ potuerit. Nec tamen sanata est mulier, quoniam (uti credibile est) illi nõ expediebat. Sunt enim plerunq; nobis bona, quæ putantur mala, et mala sunt, quæ bona creduntur. Sunt. n. inscrutabilia dei iudicia, nec imbecillitati mortaliũ peruia. Nicolaus quidã Forocorneliẽsis articulari morbo diu, et grauiter laborauerat, amplexatus est sancti uiri corpus, et statim conualuit. Magis mirabile, quod referã. Gibbum ingentẽ per annos. xvi. Picinus quidam gestauerat passus simul sinistræ auris surditatẽ. Venit ille quoq; ad sacrum cadauer, et breui oratione habita et gibbum repente deposuit, et surditatem, atq;, ut tãtæ rei miraculũ alio insuper miraculo magis clarescceret, Campanæ monasterii, dum id fieret per se diuinitus ingentem tinnitum quasi plausum edidere. Die demũ tertio uenerabile corpus cũ ingenti honore sepulturæ mãdatum est ante altare beatæ uirginis extructo ad tempus lateritio sepulchro quod tamen marmore tegendũ esset. Sed dum marmor ipsum paratur, crate lignea ita contectum per treis alios dies mansit, ut a populo cerni, et tangi adhuc posset. Quo spatio cõfluẽte etiam ex finitimis urbibus innumerabili multitudine plurimi quoq; alii morbis, quibus detinebantur, liberati fuere. Interim a ciuibus Foroliuiensibus diligentissime custoditũ est. Iam erat sepulchro marmor impositum, sed nõdum calce (ut mos est) obturatæ rimæ, atq; foramina. Tunc igitur mulier, cui Blanchæ nomen erat cum lethali gutturis morbo (desperabãt. n. iam de illius salute medici) morti uicina putaretur, a propinquis, et necessariis eo deducta est, cũq; paruũ quoddam foramen conspicata esset, filiæ paruæ, quæ simul erat, Zonã per foramen illud ad beati Iacobi corpus immisit, ut sic tacto illo postmodũ eo cingulo guttur suum tangeret. Sed, ubi cingulum demisit in tumulum, sensit, tanq̃ manu uiui hominis apprehensum trahi. Cũq; non illa solummodo, sed alii quoq; id retrahere, uellent, sentiebant tenaciter, ac uiolenter id detineri. Stupebant omnes tanto rei miraculo, et mulieri suadebãt, ut illud dimitteret. At illa, nõ mihi inquit ita facere expedit, neq; hoc cingulo beatus Iacobus indiget, sed ego illius auxilio. Sicq; uiolẽtius denuo id trahẽs recepit, statimq; guttur eo cingens anteq̃ domum perueniret, cum ingenti omnium stupore sanata est. Angebant Foroliuienses ciues, q sanctum cadauer sericis uelaminibus non inuoluissent. Vt igitur, quod erat omissum, facerent, nono mense post aperuerũt sepulchrum, de quo inenarrabilis suauitas odoris exhalauit. Puluis quoq; præter modum odorifer ibidẽ inuentus

Att. | Aliud. | Aliud stupendum. | Die tertio tandẽ sepelitur. | Mirabilia quæ iã sepulto illo cõtigerũt. | Nono mẽse eius sepulchrum aperuere.

et reuerenter

et reuereŕter collectus multos sanauit ægrotos. Non desunt etiã in sanctos q̃ sint linguaces, et illorũ laudibus detrahere audeant, adeo peruersa, et corru/pta sunt quotidiã ingenia, ut cũ diu benefacta hominũ latratu, et morda/citate tanq̃ rabie canina perciti insectati fuerint, non cõtenti adhuc linguæ spicula in deũ conuertãt, sed suæ temeritatis et audaciæ graues demũ pœnas luunt. Est enim deus acer læsi numinis uindex, qui quãq̃ patiens nimium pleruq; uidetur, et indormire etiã flagitiis hominum putatur, obliuioni ta/men sontes, et impios non tradit, qui quo magis distulerit, eo grauiores esse pœnas iubet. Ex hoc igitur infando, et execrabili hominũ genere inuentus est iuuenis, cui Mazolo fuit nomen, qui non solum eos irridebat, qui nar/rabant ea, quæ ad beati Iacobi sepulchrũ mirabilia contigerant, et non cre/debat, sed etiã miraculis ipsis impie detrahebat, et sua loquacitate aliorum fidẽ labefactare conabat. Sed nõ tulit impune, Extemplo enim irati numi/nis in se uim sensit, et quia sinistra de uiro sanctissimo sentire, ac loqui fue/rat ausus, sinistri brachii motũ omnem ac usum perdidit. Vltionem infe/lix ille suæ impietatis manifestam intelligens, et illatum sibi diuinitus sup/plicium minime ambigens resipuit statim, et facti pœnitens oculos in cœlũ sustulit, et o felix Iacobe scelus inquit agnosco meũ, et impietatem fateor. Sed quo maior tibi crescat gloria, et inimico etiam tuo loquãtur homines te opem tulisse placatus mihi brachiũ restitue. Polliceor enim me posthac ex impio detractore præcipuum tuarum laudũ præconẽ futurum. Vix hæc precatus fuerat, cum sensit ille pristinas uires ac motũ brachio restitutum. Aliud mirabile omni quidem admiratione dignum referam. Erat in ualle sancti Victoris agri Cæsenatis ꝓbatæ uir integritatis Bononiẽsis ipse (Gui/do erat illi nomen) uxorem habens sibi nõ dissimilem. Hi quidem Cõsiliũ demerẽdi fauoris, et gratiæ diuinæ præclarum cepere. Siquidem in Xenodo/chio (uulgus hospitale appellat) pauperũ aduenientiũ curam susceperunt, et illorum commodis magna charitate inseruiebant. Nocte quadam puella infans ab impudica matre abiecta ante xenodochii ianuam reperta est. Su/sceptam ille ad uxorem defert, quam fasciis et uelaminibus exutam compe/rit tuberculis multis, et pustulis infectam. Miserti sunt admodum puellæ, cuius uidebant ulcerosum corpus fore. Et quia tum maxime celebris erat beati Iacobi fama puellæ opem illius implorarũt. Nocte, quæ secuta est fa/cti sunt uoti compotes. Sed magis mirum, quod mox secutũ est. Ad alẽdã infantem nutrice opus erat neq; Xenodochiũ, neq; ipsi, cum admodũ pau/peres essent, mercedem soluere inueniendæ nutrici poterant, nec aliquã in/ueniebãt, quæ onus eiusmodi suscipere uellet. Magna igit cura torquebant ambo uir et uxor, nec posse diutius uiuere infantẽ cernebãt. Ad eãdẽ igitur opẽ cõuersi, quã proxima nocte fuerãt experti, beatũ Iacobũ precati sunt,

Atẽ.

Aliud mi/rabile ĩ de/tractorem.

Aliud.

Aliud.

Aliud ma/xime stupẽ/dum.

ut hac in re quoq; sibi adiumēto foret, ne fame infans periret. Præsto ille affuit. Vxor annos iam totos. xiii. nec pepererat ipsa, nec lactauerat, sensit illa cōtinuo cum prurītu quodam turgescere mammas et tanq̄ lacte impleri. Explorat illa, num sit lactis infusio, et ubera exprimēs large lac eiicit. Tātæ rei miraculo stupentes deo, quas æquū fuit, et beato Iacobo gratias egerunt. Ita lacte cælitus infuso nutrita est infans. Erat in Foroliuiensi ciuitate mulier (Franciſchinā dicebāt) hæc annos septē elephātiæ morbū, quam uulgatiori uocabulo lepram dicimus, passa fuerat. Nec ulla remedia ei profuerant. Accessit igitur ad sepulchrū, et beatū Iacobum rogauit, ut in tāta calamitate sibi adesset. Facta est continuo uoti compos. Verū tanti beneficii magnitudinem ingrato metiens animo, atq; honorē dei pariter, ac beati Iacobi silētio tegens, rem neq; monasterii patribus, neq; populo patefecit. Igitur post paucos dies ingenti cuiusdā doloris cruciatu exagitata loquelā perdidit. Rata id, quod erat, ingratitudinē suam puniri, nouo se uoto redemit, quo beatum Iacobū precata est, ut sibi nunc quoq; opem ferret, nec se pœnas occultati prioris beneficii diutius pati sineret pollicita se diligēti prædicatione mox taciturnitatē suā, et ingratitudinē emendaturā. Facta igitur uoti compos ingenti præconio promissa persoluit. Andriolus quidā paruulum habebat filiū, cuius dextri corporis partes cōtractæ erāt, pes quidem, crus, et manus morbo, quem græci astrouolian, latini syderationem nuncupant. Itaq; membris illis prorsus erat inutilis, nec mouere se poterat. Perlatus ad idem sepulchrū statim incolumis euasit. Mulier Foroliuiensis, Andauantem appellabant, tribus ac triginta annis utroq; crure claudicauerat, accessit et ipsa ad idem sepulchrum, et mox rectis ac firmis gressibus plurimis qui aderant stupentibus, abiit. Alia Foropopiliēsis (Smeldinæ fuit nomē) annis. xv. ita corporis destituta uiribus fuerat, ut siue sederet, siue iaceret, de loco sine baculi, uel alicuius subleuantis auxilio surgere non posset. Ad tumulum eūdem uehiculo delata pristinas uires, et incolumitatem recuperauit. Alia item rauennatis agri mulier (loco nomen est Fichino, Mulieri aūt Gulielmæ) puerum enixa est, qui mortuo persimilis erat, nisi q̄ labia tantū mouebat, idq; aliquid inesse uitæ unicum erat indicium, sed nulla spes uitæ inerat. Triduum sic iacuit. Mater fama beati Iacobi, et mirabilibus, quæ circūferebantur in spem errecta illius opem implorauit. Infans ex media reuocatus morte cōtinuo reuixit. Magna quidem sunt hæc, et omni admiratione digna, uiuentibus tamen ea cōtigere. At quāto sunt admirabiliora quæ nunc referam, Tanto quidem, quantum a morte uita distat. Gulielmus ciuis Foroliuiensis murarios fabros ad extruendum parietē conduxerat, atq; ob id uas cum aqua magnum ad madefaciendos ex more lateres in media domo positum erat. Filiolum is habebat, qui uasi innixus, et aquæ

Attende Aliud mirabile.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

Mortui ad uitā reuocati.

incumbens in qua pueri effigiem cernebat, sublatis imprudentia puerili nimium pedibus in illud decidit, et quia cadentem nemo uiderat, nec uocem edere potuerat prono capite mersus, continuo suffocatus est. Cum autem operarii ad madefaciendos lateres uenissent, puerum in uase mersum inueniunt. Tollitur ab iis repente clamor. Tota domus accurrit, et uicinia. Mater cum ingēti eiulatu beati Iacobi opem implorat, Posse illum affirmat filium sibi ad uitam reuocare. Nec uana spes fuit. Siquidem in conferta illa multitudine, quæ (ut fieri solet) ad triste spectaculum confluxerat, puer reuixit. Simile huic, et adhuc magis mirabile, quod referam. Infans alius duos natus annos iuxta ripam fluminis relictus a matre fuerat, dum olera in propinquo horto ipsa colligeret, reptans puellus in summum ripæ euaserat, dumq; incumberet aquæ delapsus in flumen demersus, et extinctus erat, et impetu aquæ longiusculæ delatus. Quodam in loco extantibus retentus est pedibus. Quidam per fluminis ripam iter facientes pueri pedes uident, occurrunt, et subito cum clamore ex aqua extollūt. Festum quoddam eo die nescio quo in loco celebrabatur, ideo per eandem ripam multitudo ingens iter habebat. Ad clamorem igitur factus est concursus. Quare exanimata re subita mater anxia de filio accurrit, nec inuenit. Audit clamantes mersum esse puerum, Ingenti dolore perculsa clamat suū esse puerum illum, quem infelix ad inferiorem fluminis ripam reliquisset. Cū illā consolarentur omnes, et hortarentur, ne de salute pueri desperaret, euomitione aquæ multos reuixisse, sublatus puer pedibus nulla uitæ signa dedit. Perlatus in domum, ac multo igne diu calefactus, mortuus demum inuentus est. Parentes igitur omni alia spe destituti, et quicūq; aderant uicē illorum miserātes magna cum fiducia beati Iacobi opem implorarūt. Nec irritæ preces fuere. Affuit ille infelicium parentum lachrymis, et circa medium noctis, (O rem omni stupore dignam) puer, qui ad eā horam extinctus iacuerat, uiuus est inuentus, atq; ita incolumis, ac si nihil prorsus mali passus fuisset. Cremonensis quidam Rauēnæ habitabat. Is iam sex annos oculis captus uisum perdiderat. Fama permotus tot mirabilium, quæ de beato Iacobo circūferebantur in spem errectus oculos cæreos, et candelam ei uouit, si uisum recuperaret. Cōcepto uoto iter Foroliuiū arripuit. Quo postq̄ peruenit, primū quidē diligenti confessione delictorum omnium, propitiū ac fauorabile sibi numen reddidit, et (mira referam) statim quidem uidere, sed sub obscuro cœpit. Verum ad sacrū accedens sepulcrum plene uisum recuperauit. Gulielmus quidā ad Pontem Ronchi (id ei loco nomen est) in agro Foroliuiensi habitans annos quattuor surditatē, Bonagrinus autem Mantuanus sex idem incōmodū passus fuerat, Ambo, cum ad idem sepulchrum supplices uenissent, pristinum auditum recuperarunt. Fontius Flo

Aliud mirabile

Cæcus uisum recuperat.

Surdi liberantur.

Aliud mirabile.

rentinus homo, dum solus certo in loco esset, manu se tangi sensit, statim circunspiciens, ubi neminem uidit, tanto terrore perculsus est, ut usum linguæ amiserit, et mutus effectus sit. Cumque remedia sibi nulla prodessent, quinquagesimo die postquam id acciderat, ad sepulchrum beati Iacobi liberatus est. Solaroli, quod est agri Fauẽtini castellum, Alberta fuit mulier, quæ similem calamitatem diu passa, et medicorum ope destituta Foroliuium a propinquis deducta est, atque ad idem sepulchrum liberata. Rauennæ quidam sacerdos in paralysim, quam nos neruorum solutionem dicere possumus, et morbum articularem inciderat. Deductus Foroliuium, cum ad eũdem tumulum multa cum spe, ac reuerentia noctem unam excubasset, incolumis inde abscessit. Ibidem sanata est mulier a Castrocaro aduecta, quæ annos decem comitialem morbum, uulgus caducum nuncupat, græci epilipsian, passa fuerat. Nauigantibus quoque beati Iacobi auxilum nõ defuit. Egressa de Volane nauis Adriatici maris portu, cum ab eo iam. xxii. milia passuum distaret, exorta est ingens tempestas, et iactata diu naui, uehementibusque, et assiduis quassata fluctibus nulla spes reliqua erat euadendi. Forte fuit in ea naui Foroliuiensis quidam. Huic uenit in mentem beati Iacobi auxilium implorare, et hortari cæteros, ut idem facerẽt. Vnanimiter igitur omnes illius opem implorarunt pollicentes, si præsens naufragiũ euaderẽt, se illius sepulchrum adituros. Vix precandi finem fecerant, cum uenti ponere cœperunt, et paulatim omnis illa tempestas sedata est. Senus et Manfredus fratres erant Foroliuienses, Ii equum habebãt sibi gratissimum, quẽ uenientes mane in stabulum mortuum inuenere. Ingens utrunque mœreor inuasit. Cumque complures ad eum inspiciendum amici cõuenissent, et diligentissime scrutarentur, an aliquod uitæ signũ inesset, nullũ prorsus inuenere. Iam igitur Manfredus mittere uolebat accersitum, qui pellem ei detraheret, cum Senus inquit. Puto mi frater, si beati Iacobi, per quem deus omnipotens tot iam mirabilia edidit opem imploremus, forte illum nobis quoque non defuturum. Laudauit cõsilium fratris Manfredus, et ambo supplicitet beatum Iacobũ rogarũt, ut suis apud deum precibus equum ad uitam reuocaret, pollicentes, se nudis pedibus ad eius sepulchrum accessuros, et equum insuper cæreũ oblaturos. His dictis Senus equũ extinctũ auribus apprehẽdit, et alta uoce inquit. In noĩe beati Iacobi serui dei, tibi dico eque surge. Ad quæ uerba statim equus surrexit incolumis. Bartholomæus Ferrariẽsis ex alto quodã loco delapsus collũ fregerat, et despata salute delatus in lectũ se nõ posse mortẽ euadere intelligebat. Succurrit iacẽti. B. Iacobus cuius fama etiã Ferrariæ multa erat. Magna igitur spe illius opẽ implorauit, quã si cõsequeretur, pollicebatur, se ad eius sepulchrũ nudis pedibus iturum. Vbi uotum concepit, sopor illum continuo inuasit, et in somnis quen-

Muta mulier liberatur.

Att. Miracula.

Naufragio liberati.

Equus a morte reuocatus.

Miraculũ.

dam uidit uenerabili aspecto candidis indutū uestimentis, qui ad se uenisse uidebatur, quo postmodū recedente, expergefactus collum in pristinū sibi restitutum cū ingenti omniū stupore inuenit. In infinitū pene sese extēdat oratio, si cuncta uelim miracula complecti, atq; recensere. Illud nō tacebo, octo et uiginti mensibus ab illius felici obitu miracula numerari trecēta triginta octo, quæ omnia diligentissime perquisita, et pene innumerabilibus confirmata testibus sūmo studio in unum collecta, et publica manu fidelissime perscripta seruantur. Sed præter illa infinita pene alia non solū in Foroliuiensi ciuitate, sed et aliis plurimis in locis cōtigere. Quæ quidē in multa uolumina digeri possent. Sed nobis quidē neq; plura complecti placuit neq; necesse fuit. Nam et longe nimium lectionis tædiū cauere debuimus, et hæc quidem uiri clarissimi benefacta, et eximiā sanctitatem abunde testari queūt. De quo quidem (ut finem faciam) illud iure de euangelio dici pōt surdi audiunt, Cæci uident, Claudi ambulant, Mortui resurgūt, Quibus quidē neq; maius, neq; admirabilius aut diuinius dici, aut excogitari quicq̄ pōt. Cuius quidē fauorem, et opem mihi uiuo, et mortuo ut inuocēt, etiā, atq; etiā rogo, quicunq; hæc legerint.

Att. Miracula eius.

IO. ANTONIVS FLAMINIVS LEANDRO ALBERTO BONONIENSI SVO. S. D.

MIsit ad me filius meus Iunior Flaminius Mauritii Pannonii uiri sanctissimi uitam, cuius describendæ cultiori stilo, q̄ erat, negocium nuper ei præbueras, ut ipse quoq; cum aliis quibusdam eruditis hominibus, cum ipso etiam genitore suo tanq̄ symbolum in opus tuum de uiris illustribus, quod propediem editurus es, cōferret amicus adolescens, ac tui obseruantissimus. Legi illam, sed ne quæras q̄ libenter, et quā ta cum uoluptate legerim. Neq;.n. assequi uerbis id possem: Cum sim pater tute coniice. Sed me super omnia delectauit illa facilitas orationis, ac dilluciditas, ad quam illum diligenter institui, et semper hortatus sum, Vt nō imaginem paternæ facultatis in dicendo, si qua ea est, sed me ipsum intueri uisus sim. Patrē uoluit hac in re, sicut in cæteris, ut filium decet, habere iudicem, atq; cēsorem, ut siquid forte ob studia philosophiæ, quibus (ut nosti) totum se dicauit, minus excultum foret, et quod eruditas aureis offensurū putarem, uerterem ipse, ac melius tornatum ad se remitterem. Ratus igitur meas esse parteis filio meo, sicuti cæteris (quemadmodum non ignoras) soleo, hanc præstare operam, Feci quidem non tam libenter, q̄ diligenter, qđ ille uoluit, et ego debui. Plus etiam, q̄ petierat, et expectabat, præstiti, Siquidem, ne res huiusmodi studiis illius ultra impedimēti aliquid afferret (Scio

enim illa totum adolescentem utpote tyronem exposcere)propria ipse ma/nu(et si eram occupatissimus)ad eũ perscriptam remisi. Quam tu quidem mi Leander eo uultu suscipias rogo, quo Magni nuper Alberti uitã a me tuo rogatu in nostrum sermonem, ac stilũ conuersam suscepisse te, ex pro/ximis litteris tuis cognoui. Quaquidẽ in re grãde præmiũ te, ac mercedẽ iu cũdã ꝑsoluisse putabo, si filiũ tibi satisfecisse cognouero. Vale ex Forocor.

M. ANTONIVS FLAMINIVS FOROCORNELIENSIS AN/DRAE BENTIVOLO COMITI. S. D.

n On sum nescius Andrea Bentiuole iuuenis eruditissime, quãtũ tibi, ac toti familiæ tuæ debeã. Tot.n.ac tanta sunt erga me tua, et illius merita, ex quo me in uestrũ cõtuberniũ recepistis, tantã humanitas, et beneficentia, ut putem, nõ posse me unq̃ uobis parẽ gratiam referre. Itaq; cogor semper cogitare, quonã pacto queam animi mei grati/tudinem non uobis solum, sed et cæteris omnibus notã facere. Quare cum Leander Albertus Bononiensis uir quidem inter cœnobitas diui Domini/ci prædicatores litteris, ac religione clarus me rogasset, ut beati Mauritii pã/nonii uiri nõ magis claritate generis, q̃ sanctitate insignis uitam litteris mã darem, putaui præbitam mihi esse occasionẽ, aliqua in parte uoto meo sa/tisfaciendi. Scriptã igitur tibi dicaui, eo quidẽ libentius, ꝙ te, ac generosos comites fratres tuos Baptistam, Iulium, Franciscũ, una cum grauissima, et sapientissima, rariq; admodũ exempli matrona Francisca genitrice tua hu/iusmodi lectione plurimum delectari scio, quia tibi, atq; illis pariter omni/bus nihil est magis cordi, nihil antiquius religione, ac talibus exemplis, quæ uitã instituunt, atq; ad bene degendã illam(uti Christianũ decet) plurimũ hortari, atq; impellere possunt. Habebis igitur munusculũ, si dantem inspi cias, exiguum quidẽ, si materiã intueare, magni(ni fallor)muneris uicẽ habi turum. In quo si quid forte deesse putaueris, illud certe, quod maxime intẽ dimus, nõ aberit, mei quidem in te amoris, obseruantiæ, et gratitudinis nõ uulgare testimonium.

VITA BEATI MAVRITII PANNONII PER. M. ANTO. FLAMINIVM EDITA.

r EGIVM BEATI MAVRITII GENVS EST. SIQVI dem a regibus Pannoniæ ortũ ducit, quã quidẽ iuniores ꝓuin/ciã mutato ueteri uocabulo, Hũgariã nũcuparunt. Hic q̃tus uir esset futurus, ea, quæ natalẽ diẽ ꝓcesserunt, nulli dubiũ reliquere. Mater.n.

iam quattuor meses prægnãs iugi febre correpta est, adeo q́dē ut diuturni/tate ualitudinis de salute desperaret. Iãq; pariẽdi tẽpus instabat cũ in som/nis quadã uidit in ueste candidissima, et forma pcellẽti matronã, quæ blan/da oratione metũ illi omnem mortis ademit, et bono esse animo iussit, fo/re prænũcians, ut filiũ pareret futurũ sanctitate, q̃ genere magis illustre. Ve/rum, cum partus aduenisset dies memor esset, ut signo salutiferæ crucis pe/ctus suũ cõmuniret ac insup diceret. Succurrat tibi uirgo felix Christi ma/ter dies ille, quo unigenitus æterni patris filius ex utero tuo prodiit. Subeat tibi archangeli Gabrielis illa salutatio. Quæ uerba cũ sæpius protuleris, ac signo crucis identidẽ pectus cõmunieris, mortẽ, quã sic euaseris, ultra ne for/mides. Et ne sit dictis uana fides, Scito, dei esse genitricem, quæ tibi uetura hæc dicit. Filius aũt, quem paries deo acceptus, et hoibus sanctitate insignis euadet. Igit illa maturo tẽpore puerũ enixa est, Qui statim natus febricita/re cœpit, et sic cõtinuata i tertiũ ãnũ febris, assidua ægritudine infante affli/xit, grande præsagiũ, q̃ nõ quietã postmodũ uitã esset acturus. Inde cõual/uit. Quintũ agens annum traditus est præceptoribus optimis erudiendus. Et breui quidem mire profecit. Vbi decimum attigit, qualiter deinceps ui/cturus esset signa dedit haud incerta. Siquidem in puero senem agens, non se colludentibus æqualibus, ut illa fert ætas, cõmiscebat, nec aliquid puerile cogitabat. Sed ubi quies erat a litteris, uel orationi uacabat, uel sanctis uiris ad ædeis paternas frequenter accedentibus, quorum cõsuetudine, ac sermo/nibus plurimum delectabatur, cum præcipue de uita sanctorum loquen/tes audiebat, et quomodo non uoluptatibus, nõ deliciis, non luxui uacan/do sed per macerationem carnis, et labores plurimos æuum adepti sempi/ternum essent et felicitate perpetua fruerentur. Hac de causa libẽter audie/bat puer cum talium gesta memoratu digna recensebãtur, et exempla eius/modi quæritabat, et omnia sciscitabatur, quæ ad bene instituendam uitam pertinerent. Consyderansq; attente quomodo illi uixissent, suspirãs, crebro ingemi cebat et incredibili desyderio tenebatur illos imitandi, felices appel/lans, quicũq; talium uestigia sequerentur. Mos illi fuit, in penitiore aliqua ædium parte cum æqualibus sacra, quæ in templis celebrantur, imitari ex/tructa ara cortinis ornata, et circũsepta, ibiq; omnia peragebat, quæ uiderat in templis geri. Ad silentium pueros instituebat, bonis imbuebat moribus, et super omnia frequenter illos ad æternæ uitæ desyderium accendebat. Venit aliquando in oppidum Vgnedeum uir quidam ex Diui Dominici prædicatoribus uita et religione conspicuus. Hoc ubi Mauritius cognouit continuo sese ad eum contulit, et flexis genibus, aliquandiu coram eo mansit petens suppliciter, ut suis precibus apud omnipotẽtẽ deũ se adiuua/ret. Miratus tantam pueri uir ille optimus indolem, ad eum accessit, et a

Att. Mauritii matris somnium.

Attende et obserua hæc uerba

Maur. officia i pueri/cia.

A tt.

terra subleuatum iuxta se sedere iussit. At renuit ille, indignum se ratus talis uiri consessu. Quare ad pedes eius sedens continuo rogauit, ut uiri alicuius sancti uitã sibi narraret, quod audire talia libentissime soleret. Exosculatus ille ingenium, et tantam in puero probitatẽ, morem ei continuo gessit, et diui Alexii uitam recensuit, quã puer antea nunquam audierat. Cumque attente nimiũ narrantẽ audiret, adeo illi cor emollitũ est incredibili dulcedine tacto eorũ quæ recensebant, ut lachrymas tenere non posset. Quare tunc primũ, sicut ex eo postea multi audierunt, decreuit opportuno tempore monasticã uitam inire. Quod ne statim faceret, multa impediebant. Nam cũ functis uita parentibus suis circũstarent illũ propinqui, et amici, consulerentque, ne tanti patrimonii curam abiiceret (neque enim consiliũ illius eos latebat) perpulere tandem iuuenem, ut uxorem duceret filiam uiri principis, quem magnũ Homodeum palatinum appellabant, cum qua triennium mansit. Verum tandem pertæsus nuptias, et pristini desyderii ardore cotidie magis accẽsus non prius destitit, quam ipsam quoque coniugem in suam sententiã traxit (neque enim inuitam dimittere poterat) ut ipsa etiam renuncians uitæ huius illecebris, in qua nihil nõ damnabile, ac plenum discriminis esset, monasterium uirginũ ingrederetur. Non fuit ergo inefficax eius oratio, et salubriter suadenti deus affuit. Quare ambo in insula Danubii Budæ contemptis, quas possidebant opibus, nudi Christum secuti sunt, et monasticã prædicatorũ uitam inierunt. Hæc ubi socer audiuit ira ingenti, atque dolore percitus Ladislaũ uernebeum Budensem iudicem rogauit, ut generũ suum ueste monastica exutũ cogeret domũ reuerti. Quod si nollet parere, in carcerẽ truderet, nec inde prius egredi sineret, quam se obtemperaturũ sibi promitteret. Ita Mauritius in uincula cõiectus est in turri firmissima, ubi tamen nullis impelli precibus, nullis terreri potuit minis, ut diui Dominici cultũ, et uestẽ exueret. Quare perspecta demum illius in sancto proposito cõstãtia, liberato uinculis permissum est, ad monasterium reuerti, ubi cũ ingenti gaudio exceptus est. Quem mox patres, cum cernerent, adhuc periculũ illi a propinquis imminere, ut trãquillam uitam, ac tutiorẽ ageret, Bononiã misere. Vbi cum treis annos in cœnobio diui Dominici summa cum pace fuisset, ab iisdẽ patribus, qui illum in Italiam miserãt, reuocatus est in Pannoniam. Operæprecium est, hoc loci uitæ ipsius formulã perstringere. Iuuat enim tanquam in speculo sanctorum hominũ uitas intueri, unde sibi sumant exempla, qui legunt, et ad imitanda illa simul alliciantur. Mira de homine referam, si quis repetat, ex quo tanti generis, et opum fastigio adeo sese deiecerit, ut nihil humilius cõspici posset. Imprimis quidem maxime studebat, ut monasticis legibus exactissime satisfaceret, nihilque omitteret, quod ad præfectam uiuendi normã pertineret. Hoc illi præcipuum, hæc summa erat curarũ omniũ. Post hoc

Att.

Impulsus Mauritius uxorẽ duxit.

togã pdic. cũ uxore sumit.

In carcerẽ truditur.

Att. Constãtiã Mauritii

Formula uitæ Mau.

autem nihil illi fuit antiquius, q̃ illud in memoria Redemptoris nostri consilium semper habere, Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde. Digna omni admiratione ob hoc fuit hominis mansuetudo, suique contemptus. Nihil erat illius oratione submissius, nihil uestitu abiectius. Tantum erat inter hæc illi orandi studium, ut non solum in cubiculo suo, atque in templo hoc faceret, sed etiam ut cæteris in locis, quocunque iret, ubicunque resideret, id non omitteret. Horas autem, quæ canonicæ appellãtur, tanta diligentia, et attentione celebrabat, ut nihil diligentius, attentius nihil fieri posset. Psalmos uero, et orationes alias, quas ipse sibi priuatim præscripserat, si forte interdiu non poterat, noctu recensebat. Corpus macerabat ieiuniis, uerberibus castigabat. Id ubi fecerat prostratus humi flebat ubertim, ac deũ non pro se solum, sed etiam pro cæteris multa prece rogabat. Ad matutinũ officium primus omnium intempesta nocte surgebat, et hac re non contentus cæteros excitabat. Ministris omnibus auxilio libẽter, nec rogatus, aderat. Ad festos dies aras ipse templi omnes miro studio, decenti cultu ornabat. Venerabile Christi corpus, quod in ecclesia seruatur, summa ueneratione prosequebatur, ac diligentissime procurabat, ne accensa ex more ante id lumina extinguerentur, et ne oleum ad cõtinuãda illa deficeret, ipse hostiatim emendicabat. Psalterium cotidie, aut saltẽ quinquies ĩ qualibet hebdomade totum legebat. Præterea septem psalmos cum letaniis, et, quas appellant defunctorũ uigilias, et psalmos. xv. qui graduales noiant, qualibet die recẽsebat. Triginta ferme annos, quibus ĩ monasterio uixit, nunq̃ carnes, nisi necessitate, et ualitudinis grauitate cogente, uel iubentibus iis, quibus parere necesse erat, comedit. Illarum etiam ius quo uesci maxime licebat, ubi alia cibaria non deerant, constanter recusabat. Die, quam sextam dicũt feriam lacticinia nullo pacto admittebat, ac ieiunio semper eum diem uenerans leguminibus contentus erat dominicæ passionis charitate allectus. Quanto enim amplius eius felici memoria abstinẽtiæ uacabat, tãto magis ĩenarrabili cordis afluebat dulcedine. Si quando hilarius (quod aliquando fieri consueuit) ac largius epulæ apponebantur (pitantiam monachi nũcupant) ipse portionem suam, præfecto id monasterii permittẽte, egenis reseruabat homo imprimis cibi, uinique parcissimi. Venio ad uestitum, qui erat illi adeo uilis, adeo abiectus, ut contemptibilius nihil conspici posset. Indumenta, quæ pluris essent, abominabatur. Quare si quando uel a præfecto monasterii, uel ab amico tale aliquod indumentum dabatur, accipiebat quidem, et quas æquũ erat gratias agebat. Sed postmodũ inspectabat singulos q erãt in monasterio, et cũ eo, quem magis trita ueste indutum conspexerat, indumẽtũ illud permutabat, ut utilius ipse indueretur, et interrogatus cur ita

Att. Mauritii mãsuetudinem

Quãta ueneratione xp̃i corpus prosequeretur.

Att. Abstinentiã Maur.

faceret, illud ex Iob afferebat. Pellem pro pelle, et cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua. Quod si forte is, cum quo permutare uolebat, constanter recusaret, ad pedes illius more supplicis prostratus non prius rogare desinebat, q̃ quod uellet, impetraret. Nōnunq̃ etiam pauperibus præfecto suo permittente donabat. Per hyemem adeo leuibus utebatur indumentis, ut in maximis frigoribus admirabilis esset illius tolerantia rigoris, ac patientia. Cilicinam uestem carni hærentem die noctuq; gestabat asperrimam, ut modis omnibus illam maceraret, et se cum apostolo in seruitutem redigeret paupertatis memor, ac imitator in qua natus est, et in qua uixit, q̃diu uixit humani generis Redemptor. Nemo iracundiam in eo indignationemue, aut affectus alios notauit. Nec ipse iocosa, ridicula, uel friuola unq̃ locutus, nec loquētes alios passus est. Qui siquādo in eiusmodi sermones incidebat, illud prudenter dicere solebat, Rationem nos esse de omni ocioso uerbo reddituros. Iurgantes inter se, atq; rixantes magno studio ad concordiā reuocabat. Nec minore cura in mœrore ac luctu positos uel citatis ex uita, et patientia Christi, uel sanctorum aliorum exemplis consolabatur. Nec tantus erat cuiusq̃ mœror, et ægritudo, quā suo sermone mirifice non leniret, atq; leuaret. Nec minori studio, et charitate ægrotantes subleuabat. Vitam hominis sanctissimi etiam miracula comitabātur et insignem faciebant. Iter nescio quo habebat, atq; in uico iuxta Danubium, qui Vachis dicitur, hospitem habuit uirū probum, cui Benedicto fuit nomen, quiq; Mauritium fama, et opinione sanctitatis iam clarum nouerat. Cum igitur Mauritius ipse cum comite suo noctu ex more ad orationem surrexisset, ad ecclesiam, quæ proxima erat, sese contulit. Hospes ipse Benedictus post primum somnum exploraturus quidnam Mauritius ageret, et an talis esset, qualem audiebat (Putabat enim non debere illum totam noctem dormire) ad cubiculum accessit. Cumq; abesse hominem comperisset, accēso lumine totam domum perlustrauit. Vbi nō inuenit, ad ianuam tendit, clausam quidem, et ut magis miraretur claui obfirmatam uidet. Ratus id, quod erat, sese continuo stuporis plenus ad ecclesiam proripit ibiq; uirum sanctissimum orātem reperit. Mane adit templi sacerdotem. Sciscitatur, an ea nocte apertam reliquisset ecclesiam, negat ille, quin obfirmasse ianuam claui, quam etiam certo in loco abditam seruaret. Ita quidē constitit, clausa illum ianua domo exiisse, Clausa item ianua ædem ingressum. Voluit illū aliquādo antiquus hostis ab oratione retrahere usus dolo, quē referam. Orabat Mauritius nocte quadam ante gallicinium in ecclesia in qua quidam proximo die necatus in funebri lecto asseruabat die postero sepeliēdus. Ardebat in templo (ut mos est) lampas. Vidit ergo defunctū sese

Att. (margin, beside "gare desinebat")

uerba inania deuitabat. (margin)

Att. (margin, beside "rifice non leniret")

Miraculis uiuens claruit. (margin)

Vide dolū dæmonis ut eū falleret. (margin)

errigentem in pheretro, et tanq̃ ex eo egredi parantem. Fraudem uir sanctus ueteratoris agnouit, et signo salutiferæ crucis armatus ad loculum intrepide accessit, et per Iesu Christi uerendum nomen extinctum adiurans iussit, ut quisquis esset, ne se ultra moueret. Paruit ille, ac requieuit. Rem ipse postea, ut gesta erat, enarrauit calidissimi hostis pandens insidias. Vaticinio etiam claruisse illum, exitus rei, quam sum narraturus, ostendet. Regem Pannoniæ Nicolaum Georgii filium adierat, ꝙ is agros a se relictos, dum monasterium ingreditur, occupauerat, ut prædiorum eiusmodi partem monasterio uirginum sanctæ Mariæ, quod in insula est Danubii, quã diximus, ad sustentandam illarum inopiam cõcederet. Obiurgauit illum rex impudens stultitiam eius accusans, ꝙ ea reliquisset, ac pertinaciter facturum se, quod petierat, negauit. Tum Mauritius. At dabit alius, nec tu hoc impune feres. Nam priusq̃ sextus mensis prætereat, cogeris et mea, quæ iniuste possides, et omnia, quæ tua sunt, cum ipso regno relinquere, et his dictis abiit. Quibus rex haudquaq̃ motus in sententia perstitit. Verum sextus mensis nondum præterierat, eum rex in grauem ægritudinem incidit, qua indies crescente recordatus est, quod futurum prædixerat Mauritius, et finẽ uitæ aduenisse ratus filios ad se uocauit, et hæc fere locutus ẽ. Video me filii in lethalem incidisse morbum, et breui moriturum, quod ne futurum dubitem Mauritius paucis abhinc mensibus a me ludibrio habitus, atq; contemptus facit. Nam cum partem suorum prædiorum a me repeteret ac ego denegassem, interminatus est, ac fore prædixit, ut alius daret, et ego ultra sextum mensem non uiuerem. Sero igitur facti pœnitẽs uos moneo, ut supplicio moniti paterno benigniores uos in illum, q̃ ego fuerim, et magis exorabiles exhibeatis, et quicquid petierit continuo persoluatis. Paulopost igitur mortuo patre persoluere liberi, quæ Mauritius a patre nõ impetrauerat. Conuenerãt ex more ad prouincialem synodum patres, aderat una uenerabilis uir Paulus Cracouiensis lector. Is uehementissima febre correptus ex ardore sitim collegerat intolerabilem. Ministrabat ægro tantum Mauritius, ut erat expositus omnibus, ac moriger. Igitur illum rogauit Paulus, ut aquam sibi afferret ex puteo, qua tanta posset leuare sitim. Attulit ille confestim. Verum prius q̃ biberet æger, Mauritium orauit, quẽ sciebat esse iã opinione sanctitatis clarũ, ut aquæ benediceret. Benedixit ille. Hausit æger ac repẽte cõualuit. Venio nũc ad eius felicẽ obitũ in quo maxime cõfirmata est in animis hominũ de illo cõcepta diu opinio, et manifesta sanctitatis apparuere signa. Quo aũt ætatis suæ, aut xp̃i aduentus anno ex hac uita migrauerit, memoriæ ꝓditũ nõ repperi. Vnũ cõstat, mẽse Martio paucis diebus ante dominicã resurrectionẽ in cœnobio Iauriensi obisse.

Atf.

Vaticinio claruit.

Atf.

Miraculũ.

Obitus Mauritii

Cócurſu totius populi celebratæ ſunt eius exequiæ, Quæ dũ celebrant, eius uenerabile corpus in lecto funebri inter confertiſſimam multitudinem iacuit. Celebrabat Euchariſtiæ ſacrum, quæ miſſa dicitur, ad aram, quæ maxima in templo eſt, Nicolaus pontifex Iaurienſis honoris cauſa, ut maiore cultu honeſtaretur exequiæ. Cum igitur ſacratiſſimum Chriſti corpus accenſis de more funalibus ſublatum manibus inter celebrandum pontifex populo adorandum oſtenderet, cernentibus omnibus ſanctum illud cadauer oculos inſpectandæ ſacræ hoſtiæ gratia traditur aperuiſſe. Idem feciſſe, ubi calicem pontifex ſuſtulit. Quo facto oculos denuo clauſit. Tantã uero ex eius membris exiſſe legimus odoris fragrantiam, ut mirifica ſuauitate omniũ nares obſtupefaceret. Die, qui beati Mauritii præceſſit obitum, Benedictus, qui uicem præfecti Iaurienſis cœnobii gerebat (Subpriorem nuncupant) Budam ſe contulerat. Nocte autem, quæ ſecuta eſt, quaq; beatus Mauritius e uita migrauit, putauit in ſomnis ſeſe uidere Mauritium ueſcẽtibus in triclinio patribus miniſtrantem, ſed ueſte exutum. Narrauit mane, quod in ſomnis uiderat. Tunc prouincialis patrum præfectus ad quẽ ille uenerat, ait, aut conualuit Mauritius, aut obiit. Reuerſus, ad monaſterium repperit eadem nocte illum e uita migraſſe. Præfectus idem uita et religione uenerabilis, dum poſt matutinum officium in eccleſia oraret, Mauritiũ uidit in ueſte ordinis ſui candidiſſima uenientem. Quem cũ interrogaſſet, uiueret ne, an mortuus eſſet, Mortuus equidem ſum inquit, quod ad corpus attinet, ſed nunc uitam ago longe feliciorem. Periculũ tamen adii moriens maximum, de quo me clemens, et miſericors deus exemit. Quibus dictis euanuit. Quare quanto in diſcrimine in ipſo egreſſu uitæ noſtra ſalus uerſetur, hinc facere coniecturam unuſquiſq; poteſt, quando uir ſanctiſſimus eo temporis momento, quo felix anima de corpore egreſſa eſt, maximum ſe diſcrimen adiſſe affirmauit. Documenta hæc ſunt, quæ tenaciter animis inhærere debent, quibus admonemur, quod etiam in euangelio noſter monuit Redemptor, arctam nimis eſſe uiam, quæ ducit ad ſalutem.

Att. qđ accidit in exequiis Mauritii

Viſus felix poſt obitũ Mauritii.

Att.

Miraculũ.

Mirabile adhuc unũ addidero, et finẽ dicendi faciã. Erat quidam oculis captus, qui ſpei plenus, atq; fiduciæ ad eius tumulum acceſſit, et de ſepulchro terram ſumens oculos ſibi perfricuit, et cum omnium ſtupore uiſum continuo recuperauit. Mirabilia poſſent aliqua quidem plurima commemorari. Sed hæc ſatis opinor merita uiri eximia, et ſanctitatem abunde teſtari poſſunt.

ALIQVI VIRI SANCTITATE PRAECLARI ORD. PRAEDICATORVM LEANDRI ALBERTI.

IOANNES de Allodiis Aurelianēsis, Canonicus et Cancellarius Parrhysiensis, uir bonus et rectus, cum intellexisset se delectum a pontifice maximo, ob suam ingentem doctrinam, et morū honestatē ad præsulatum Parrhysiēsem, ceu iustus consciētiæ timore correptus, nullius consilio usus, sed Christi dūtaxat, caute et silenter, eius domesticis et necessariis ignorantibus, qui solent ex hoc seculo ad ciuitatem refugii, uide licet ad sanctam conuersationē cōfugere cupiētes, retrahere, a patribus Parrhysiensibus se sanctæ Cōuersationis toga uestiri flagitauit, et obtinuit anno domini. Mcclxxx. post sanctū resurrectionis dominicæ diē. In qua ultra uiginti sex annos ingenti cū laude uixit, de se omnibus præferens bene sanctecp̄ uiuēdi formulam. Vbi iam grauis annis et ætate cōfectus, præfulgens doctrina sancta, et Dei spiritu, ueluti unus ex priscis patribus in seipso collectus, et in domino nostro Iesu Christo præfixus, diem suum sanctissime obiit, in festo diui Remigii. Mcccvi. et sepultus est in choro fratrum Parrhysii iuxta Matthæum Gallū, de quo supra mentionē fecimus. B. Ioānes de Allodiis.

HENRICVS Coloniensis uir sanctus, ac sacri uerbi cōcionator insignis in hunc modū togam prædicatoriam assumpsit. Habebat patruū militem uirū religione cōspicuum, qui inspecta Henrici indole, Parrysium studēdi gratia philosophiæ præmisit. Quo facto patruus uita functus est, et ab Hērico per trēniū studiū intromissum. Elapso triennio per quietem patruū uidit dicentē Hierosolimā perge, et sic a pœna qua in purgatorio excrucior, leuabor, et exacto tempore, pro more crucem assumētiū, cum redieris Parrysium perge, et inuenies nouū prædicatorum ordinem, cuius togam assumes. Igit̄ paupertatē eorū ne uerearis, nec despicias, quoniā in salutem multorum felicissime conualescent, et coalescēt. Ad hæc uerba iuuenis admirabūdus, absq̄ cunctatione, quod iussum fuerat aggreditur, et expleto itinere rediit, et Parrysiū accessit, inuenitq̄ prædicatorū ordinem nuperrime in Albigensium regione inchoatum, domūq̄ Parrhysii incæptam, et omni animi abiecta trepidatione, post aliquod tēporis interstitiū, sese ordini addixit. Vbi cū pluribus annis deuotissime profecisset, iterato patruus apparuit dicens. Scito me solutū a pœna te iuuante, qua destinebar. Tu autem ne cuncteris iterato mare transire, si te seniores trāsmittendum illuc ellegerint. Et hoc quidē cū Hēricus silētio clausisset omnibus illuc per præsidentē totius ordinis trāsmissus est. Vbi præfectus est toti prouinciæ fratrū suffragiis. Clatuit adhuc uiuēs dei famulus multis miraculis. Nam mulier quædam nobilissima filium morbū comitialē patientē coram B. Henricus Coloniēsis

MM

sancto uiro posuit rogans ut incolumē redderet. Qui precibus mulieris ui/ctus, peracta oratione, et corā omnibus manu filio imposita, perfectā ei cō/tinuo sanitatē īpetrauit. Hospitatus aliquādo apud quādā matronā, cuius filius extremis labiis (ut dici solet) uitā tenebat, pcibus ad deū emissis, perfe/ctæ sanitati mox eū restituit. Tādē post plurimos labores, quos pro domino pertulerat, cū diuo Ludouico Gallorū Rege, quē in sociū peregrinationis suæ ad trāsmarina tertio assumpserat, elapso tempore cū rediret, in itinere, dum in Galliam reuerteretur, fœliciter uita excessit.

B. Albertus Theuton.

a LBERTVS Falchenbergēsis Theutonicus uir uita et sanctita/te cōspicuus, cū esset annorū tredecim filius Comitis Falcheber/gēsis a matre missus est in Gallias, ut nutriret cū filiis Gallorū re/gis cognati sui. Et quoniā mos ē cōterraneis in exteris regionibus sibi inui/cem applaudere, ac libēter simul esse, accidit ut adulescēs Iordanē uirum dei eo tempore Parthysii cōmorantē et nōnullos alios patres germanos uise/ret. Quū id sæpius faceret, et diutius cum his cōmoraret, ex colloquutione sancti uiri, adulescēti cœperūt terrena uilescere, et placere cœlestia, cōcæpitq; animo togā sanctæ conuersationis uelle assumere, et apud uirū sanctū Ior/danē clandestine pro ordine petere. Verum nō multa litteratura præditus erat. Sed uir sapiens inconstātē adulescentis ducens affectum, eū ad regimē Comitatus sui (cuius unicus erat hæres) ut omni cū lenitate populum sibi creditum gubernaret, hortabat. Igitur iam annorū sexdecim factus, reuo/catur a matre in patriam, ueluti ei traditura nobilissimā cōiugem cum op/pidorum dominio. Porro pater iā ætate grauis erat, et dominii molem fer/re non poterat. Acceptis litteris, et auditis nūciis a matre missis uisus est uo tis matris annuere, et ad nūcios cōuersus inquit. Anteq̃ parthysio abeamus conterraneos nostros ex ordine prædicatorum uidere uolo, et alloqui. Ve/niens ergo cum omnibus seruis suis ad cœnobium prædicatorum, seducens

Att. Iordanem, cum fratribus, prouolutus ad pedes dixit. Hodie patres corā uo bis Deū opt. max. contestor, q modo mundi illecebras deserere, et uobiscū hoc in ordine Christo seruire præsto sum. Quod si uolentem respuitis, ui/deat ipse deus, et iudicet, et haud inultum iri sanguinem meum a uobis pa/tiatur. Hæc adulescente dicente, omnipotentis dei famulus Iordanes cum cæteris, qui aderant, fratribus uberrime lachrymatus est. Et admirabundi in eius uerbis, ac ueluti coacti, soli deo rem totam crediderūt. Demum ascitis cæteris fratribus, rei seriem exposuere. Quare omnibus uisum est Albertū in sancta conuersatione recipi. Quod et fecerunt. At ubi serui quod factū fuerat rescierunt, in lachrymas resoluti, in patriam reuersi subtristes paren/tibus, ac cæteris necessariis rem detulerunt. Cuius pater senior assumpto co piosa seruorum numero, Parthysium petiit, ut uiolenter extraheret Alber

tum ex Cœnobio, sed actum ægit. Porro Cœnobium ingressus dum uim fratribus inferre adnititur, a fratribus fustibus cedit, ut uix sospes euaserit. Sicq; infecto negocio domum rediit. Habebat consobrinum Theodoricum nomine cognomento pulchrum ob eius formæ dignitatem, Archidiaconum, qui exaudiẽs Albertum togam fratrum sumpsisse, indignatus, tãdiu distulit eum uidere, donec in patriam remigrãdum illi esset. Pridie q̃ iter caperet, nuncio iussit fratres ad se Albertũ duci. Vt intellexit adulescens suppliciter patres rogabat, ut pro cõsobrini salute orarent dominum. Quo facto, cũ illuc eum ducere nolent ad cœnobium peruenit. Et in primo congressu, tantis profusus est Theodoricus lachrymis, ut diu loqui non potuerit. Tandem aliquantulum reassumptis uiribus sic orsus est. Quid ẽ Alberte amicabilissime, quid inq̃ est hoc, quod facere temptasti, ut matrẽ mitteres, quæ te unicum habet, atq; te supra se amat, Cuius uita solus es, et tuus interitus eius interitus? Ecce nunc (ut audio) præ tristitia cõsenescit, et nihil exoptat nisi mortẽ, ut medeatur dolori, quo cruciatur. Quis opitulabit matri, aut opem exhibebit genitrici, quã filius ipse neglexerit? Quid loquar de me consobrino tuo, qui te tantopere dilexi? Ego enim post ingressum tuũ moriturus elangui, nec unq̃ ullo solatio releuabor, nisi uideam te infra probationis annũ licite hanc togã exuisse, et ad matrem redisse. Cui Albertus mira oris gratia respondens, quæsiuit. Ecce trium imaginũ figuræ pictæ in fænestra uitrea coram nobis (forte in aliquo sacello, uerba faciebãt) Quinã sunt illi, quorũ memoriam repræsentãt? Nun Christi matris suæ, et Ioãnis Cõsobrini sui inter cæteros prædilecti? Ex his uero coniicias uellim, q̃ et si Christus talem diligeret multũ matrẽ, et in tãtum ex passione sua cerneret cruciari, ut animam eius doloris pertransiret gladius, Ioannẽ uero euangelistam dilectum Consobrinũ grauatũ q̃ credi potest doloris anxietate uideret, tamen cũ potens esset, de cruce noluit descẽdere propter illos, sed in cruce perstitit moriturus. Pari modo me scias religionis huius sanctæ Crucem cum Christo, et pro Christo conscendisse. Et licet matrem cernam præ dolore mori, et periclitari, in Cruce tamen usq; ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidem (si mihi credis) et tu ascendes, ne te mundi huius (ut cœpit) damnationis labyrintus inuoluat. Quid plura? Persolutus in lachrymas iterum Theodoricus, compungitur corde, et conscientiæ stimulis exagitatur, et non ualebat spiritui, qui in adulescente loquebatur, resistere. Super hoc insistit orationibus adulescẽs, et tandem in paucis diebus Theodoricum flexit ad ordinẽ, mirante clero, miranteq; populo ciuitatis, q̃ tam subito leoninum animum, ad tantam humilitatem, uerba adulescentis Alberti, domuissent. Creuit Albertus in uirum perfectũ, et insignis uerbi dei orator effectus est. Quem aliquãdo pontifex maximus ciuitati cuidã opti-

Att. optimam cõparationem.

Att. Capere uolẽtẽ cæpit.

Att. mæ præficere uoluit, sed uir sanctus restitit memorabili uerbo, dicens. Secu-
et obserua rior, et lætior moriar in ordine, ordinis frater, q̃ ulla unq̃ episcopali dignita-
te ornatus.

VALTERVS Theutonicus uir moribus et doctrina politus
g dum esset Vercellis publico stipendio ad philosophiam atq; me-
B. dicinam docendum ductus, contigit omnipotentis dei famulũ
Gualterus Iordanem illuc aduenire, ubi tunc generale studium florebat, et prædicatio-
Theuton. ni indefesse operam dare. Quo factum est ut intra paucos dies sanctæ con-
.III. uersationis habitũ indueret tredecim uiros litteratos. Exaudiẽs igit̃ Gual-
terus uirum dei Iordanem aduenisse Vercellas, sociis ait, et scholasticis. Ma-
gnopere et enixe cauete ne concionibus eius intersitis, nec eius uerba audia-
tis. Quia sicut meretrix suos polit, ac fucat sermones, ut homines fallat, sic
Att. identidem Iordanes facit. Mira res, sed a deo facta. Qui alios consueuerat
ab eo retrahere, ipse primũ ĩ eius uerbis captus est, immo uerius, dei. Et cũ
sensualitas eum ab ordinis ingressu retraheret, utrãq; manum claudens, pu-
gnis, quasi calcaribus, sua tundebat latera clamans, Tu illuc ibis, illuc uere
tu ibis. Igitur uenit, et prædicatoriam togam sumpsit, omnium cum ingen-
ti admiratione, Fuitq; eius ingressus q̃plurimis exemplo et saluti. Verum
quãtũ is in ordine nostro in scientia, moribus, et sanctitate uitæ profecerit,
haud facile scribi posse arbitror.

VALTERVS Theutonicus olim Præfectus Cœnobii Basi-
g liensis sanctitate insignis, miraculis claruit. Huius uiri sanctissimi
B. in exitu Lector Argentini Cœnobii Argentinæ consistens ange-
Gualterus lorum uoces præcinentiũ illud eulogium, quod in translatione parẽtis Do-
Theuton. minici cantari solet, In odoris mira fragrantia, exaudiuit. Ratus autẽ quod
.IIII. erat, uidelicet q̃ spiritum alicuius hominis sancti in cœlum deducerent, præ-
tereũtes interrogauit, quisnã esset ille, pro quo tã gaudibundi aduenissent,
responsum illi est, Eum esse Gualteri uiri dei spiritum. Postq̃ illuxit, fratri-
bus eo uisionẽ referente, e Basilea continuo nũcius affuit, Gualteri exitum
nuncians. Matrona Argentina partu laborãs, emissis ad deum precibus, ut
ꝑ meritis serui sui Gualteri, dolori modus statueret̃, mox dormiẽs enixa ẽ.

ONRADVS condam Præfectus Cœnobii Constantiensis uir
c deuotione, ac religione præfulgidus, ac omnibus amabilis, mirã
B. de se prætulit in grauissima ægrotatione patientiam, qua ægritu-
Conradus dine decessit. Porro sæpe ore proferebat cum quadã hilaritate et deuotionẽ
Theuton. illud de canticis, Dilectus meus mihi et ego illi, donec aspiret dies, et inclinẽ-
.IIII. tur umbræ. Diebus autẽ quindecim, anteq̃ ex hac uita labili decederet fra-
tribus dixit. Scitote fratres me ex hac luce ad illam perennem patriã, ad quã
peregrinamur, in festo Natiuitatis deiparæ uirginis, migraturum. Id quod

re euentus docuit. Quippe .vi. idus septembris dum uesperæ persoluerentur in laudem beatissimæ matris spiritum deuotissime efflauit, et postero die sepultus. Nam ultimam missam de beata uirgine celebrauerat, et ultimum sermonem in frequenti populo de ipsa fecerat. Hic assistentibus fratribus, cum se mori cerneret dixit. Scitote fratres me mori fideliter, amicabiliter, fiducialiter, et lætãter. Fideliter, Quia in fide domini nostri Iesu christi et ecclesiæ sacramentorum. Amicabiliter, quia ex quo hæc sanctissimæ Conuersationis uestimenta sumpserim, (ut teneo) in dilectione omnipotẽtis ac benignissimi dei perseueraui, et semper adnixus sum ea peragere, quæ sibi placere putauerim. Fiducialiter, quia scio ꝙ ad dominum uado. Lætanter, quia de hoc exilio ad patriam, de mœrore, ad gaudium sempiternum. Deinde allato sibi sanctissimo corpore Christi, extensis manibus dum suscepturus esset ait. Iste deus meus et glorificabo eum, Ecce deus saluator meus. O anima mea ipsum læte suscipias, quia est amicus dulcis, cõsiliarius prudẽs, auditor fortis. Postremo petiit se ab omni criminis noxa a Rodulpho absolui, et mortis acerbitatem in satisfactionem omnium criminum iniungi. Quo facto dixit. Nunc mihi bene est. Deinde in illud eulogium erumpẽs, Saluum fac seruum tuum deus sperantem in te, et persoluta collecta fidelium deus omnium conditor &c mox in domino quieuit, et postero die sepultus in Cœnobio Vriburgensi prouinciæ Theutoniæ. Cuius sanctissimum cadauer dum fratres extumularent, ut alibi recõderent, odor suauissimus de membris eius egrediens, omnes qui aderant non solum bona perfudit suauitate, sed etiam ad deuotionẽ excitauit. Manus etiam corpus tangentium, optimum diutius seruauerũt odorem. Cuiusdam fratris manus paralytica per annum cum dimidio, et digitus tremulus in eadem, ad tactum articuli unius beati Conradi, perfectam mox recepit sanitatem. Claruit Ven. pater Cõradus miraculis adhuc uiuẽs, ut pleriq; ꝓtestati sũt.

Arte diligẽter

Art.

GVILIELMVS Theutonicus uir haud parum religiosus animarumq; zelator præcipuus cum semel prædicaret, et de turba quidam clamoribus sermonẽ eius deturbaret, correctusq; minime desisteret, omnibus audientibus dixit. Scito te non impune pro hac insolentia exiturum esse. Qui de loco contumax exiens mox amens efficitur, et ab amicis, ne alios lederet, in uincula ẽ coniectus. Post decem ebdomadas Guilielmus cum Theophilo, ad eundem locum reuersus et ab necessariis insani hominis rogatus, super eo fusa oratione, proprio sensui restituit. Idẽ sanctimonialem febribus laborantem orando incolumen reddidit, dicens. Vade et Christo gratias age.

B. Guiliel. Theuton.

ARDIGONVS Mediolani uir uirtutibus plenus, et miraculis clarus, anno domini. Mcclxxxviii. diem clausit extremum.

B. ardigonus

a RNOLDVS Theutonicus ex partibus Treuerẽsibus condam præfectus Cœnobii Vriburgensis uir bonus et sanctitate immẽsa præfulgens uidit (ut ipsemet retulit) uenerandum patrem Iordanem illico uita functum inter choros apostolorum et prophetarum angelorũ manibus afferri. Asseruit quidã uenerabilis pater ordinis nostri, qui hoc ab eius ore aliquando percepit, ꝙ annis nõ multis priusq̃ uita defungeretur, captus fuerat ingenti desyderio intelligendi, quo loco, et cuius meriti foret apud omnipotẽtem deum. Accidit igit̃, ut sibi uigilãte, dominus Iesus xp̃s in forma specio sapræ filiis hoĩum gloriosissimus appareret. Quem ut statim intuitus est, eum esse cognouit. Quamobrem cogitare cœpit, intra se dicens. O utinam ostenderes mihi domine me cum saluandis esse in libro uitæ cõscriptum. Et cõtinuo in pectore suo dominus librũ uitæ, quẽ optabat, demonstrãs, eius cogitationi respondit. Ecce inquit liber. Reuolue illum, et nomẽ tuum ascriptum inuenies. Qui gaudio exiliens, librum uertit, et legens litteris aureis, scriptum uidit, in eoq; nomen suum reperit. Et merito quidem in libro uitæ pectoris Christi se scriptum uidit, quia uita prælectus, et opere, uerbum uitæ Christum in pectore gerebat et ore, per quod Deo gratiosus et hominibus amabilis apparebat.

B. Arnoldus Theuton.

h ERMANVS Theutonicus optimus sacri uerbi Concionator, cum prædicationis gratia ad monasterium sanctimonialiũ mitteret, cuius priorissa erat filia sanctæ Helisabethæ, sanus et hilaris prædixit se ibidem moriturũ. Statuta die missa dicta cira uesperas uita functus est. In cuius transitu pleriq; crucem aureã mitæ magnitudinis ac splẽdoris, super ecclesiam uidere.

B. hermanus Theuton.

e CHARDVS Theutonicus sacræ Theologiæ doctor, diuinis eruditionibus præditus, sanctimonia conspicuus, atq; doctrina christiana clarus, post obitum suum Henrico discipulo æternæ sapientiæ apparuit dicens se esse in conspectu sanctissimæ trinitatis æternaliter uicturum.

B. Echarus Theuton.

h ENRICVS Polonus Cœnobii Vuratislauiensis uir deo deuotus, et hominibus gratus, ad extremam horam deductus, quum iã Eucharistiæ, et extremæ unctionis sacramẽta deuote recepisset Crucem, quæ ante se posita erat, intuens, cœpit diligenter deficientibus iam uiribus, finem huius antiphonæ decantare, Securus et gaudẽs uenio ad te, ita ut et tu exultans suscipias me discipulum eius, qui pepẽdit in te. Quũq; frater qui aderat, ab eo quæreret, quid uideret ait. Video dominũ nostrum Iesum Christũ, et apostolos eius. Et quærenti utrum eius collegio sociari deberet, respondit, Sic. Et omnes fratres, qui pattum instituta suorum seruarunt, eorum in ordine collocandi sunt. Et in crucem defigẽs lumina dul

B. Henricus Polonus

citer ridere plaudereq; manibus cœpit, uultu, oculis, manibusq; gaudiũ ingens præseferens. Deinde post pusilum astãtibus fratribus et orãtibus ait. Adsunt dæmones, et astant fidem meam subruere uolentes. Sed ego credo in deum patrem et filiũ et spiritumsanctũ. Quibus dictis spiritum emisit. B. Guilielmꝯ

VILIELMVS et Ioannes ex Cœnobio Arelatẽsi uiri admodũ Arelatẽsis. g humiles et deuoti, quum ambo ægrotarent, et præfectus Cœnobii Guilielmũ primo cũ fratribus (ut moris est) uisitaret, ad præfectum cõuersus ait. Noui me ex hac ægrotatione defuncturum, sed scitote me sociũ ducturũ mecũ. Porro ipse hinc exibebo ĩ uigilia assumptiõis beatissimæ matris Mariæ, Ioãnes uero, qui me sequuturus ẽ, in crastino. Quũ autem fratres quærerent, unde hæc habuerat, respondit. Videbatur mihi ꝙ lintre amnem quẽdam onusta albis fratribus traiiciebam, et ecce Ioãnes occurrens clamauit. Expectate me quia uobiscum aquas has traiicere debeo. Sic ergo, prout prædixerat, euenit. B.

ETRVS de Cœnobio Podiensi uir ualde religiosus, mittis, et Petrus de p deuotus, morti appropinquans, orantibus fratribus, cæpit reuerẽ Podio. ter inclinare caput, palmas iungere et beatissimam uirginẽ deuotissime salutare. Et cum quærerent fratres cur hoc faceret, respondit. Nõne sanctissimam Matrem dominam nostram uidetis, quæ me sui gratia uisitauit? Hisq; dictis in domino fœliciter obdormiuit. B.

ETRVS Bonhominis Cœnobii Alestẽsis re bonus et nomine Petrus Ale p uir maximæ obseruantiæ captus ingẽti ægritudine, qua decessit, stensis. quum ad tantam deuenisset debilitatem ꝙ cibum sumere non posset, accessit ad eum frater quærẽs quẽ cibũ sibi parari uellet respondit se nullũ aliũ cibũ optare, nisi perdicẽ. Quæ tamen illo in loco, illoq; tempore uidelicet in quadragesima, raro audiri, rarius aut nunq̃ inueniri consueuit. Sed deus, qui subministrat omni carni escam qui coturnicum multitudine pauit Israeliticum populum in deserto, continuo seruo suo de perdice prouidit, quod tamem fratribus impossibile uidebatur. Quippe fratre per impluuium ambulante nocte ipsa perdix ante pedes eius auolauit et sese capiẽdam exhibuit, ac præbuit se cibum fratri. Quam frater accipiens ad ægrotũ uiuam detulit, ueluti a deo missam. Et ex ea parato cibo gustauit. Deinde sancte post paululum spiritum efflauit. Mccccv. xv. kal. Nouembris. B.

ERDINANDVS Cœnobii Scarẽsis uir deo et hominibus gra Ferdinan. f tus miræ patiẽtiæ, ac deuotionis. Hic diuturna infirmitate et mul Portugalẽ tis atritus laboribus decessit. Cuius facies post mortem nimio ful sis. gore resplenduit, sicut fratres, qui eum præparauerãt, testati sunt. Postea uero cuidam illorũ apparuit. Qui cũ ab eo quæreret an mortuus esset respondit. Corpore quidem mortuus sum, sed anima uiuo.

r OBERTVS Saxonus uir sanctissimus, deo et hominibus æque carus, et carnis suæ macerator acerrimus, anteq̃ sanctæ cõuersatio
B. nis uestimenta acciperet, Fœderico Imperatori seruierat. Igiť to
Robertus ga religionis in Cœnobio Madeburgensi sumpta, in magno sanctitatis ri
Saxonus. gore deo, et sibi seruire studuit, carnem suã non tam acriter q̃ atrociter affli
gendo. Habuit enim tres ferreas cathenas ex uno manubrio ligneo depen
dentes, in quibus erant aculei præacuti ad penetrandum in extremitate ca
thenarum peropportuni, quibus se uerberans, corpus in seruitutem re
digebat cum propheta, Configens in timore domini carnem suam a iudi
ciis eius timens. Hoc autem sacrificium de se ipso non tantum cordis con
triti, uerum etiam corporis immolati, q̃q̃ studeret offerre oculis domini in
occulto, omnino latere non debuit, quin uolẽte deo, odor eius ab aliis emi
nus persentiretur. Vnde contigit nocte quadam tempore hyemali comple
cto matutinali officio, ipsum ob frigoris intemperiem ad ignem accedere,
ut se calefaceret, Q uũq; ibi aliquantisper recreatus fuisset, inde recessit, obli
tus cathenarũ, quas secum tulerat. Postq̃ illuxit a fratre inuẽtæ sunt cruore
respersæ, non sine maxima admiratione, utpote admirante uiri sancti con
tinuam corporis sui castigationem. Quumq; iam ageret octogesimũ an
num accessit ad monasterium sanctimonialium in Colbia, ut earum cõfes
Atť. siones pro more audiret. At ubi uenit languere cœpit, ex quo langore de
uotissime susceptis ecclesiasticis sacramentis, post matutinum officiũ a san
ctis fœminis absolutum, sancta illius anima carne soluta est, cœlumq; petẽs
liberata est a corpore mortis huius. Q uũq; fratres, qui aderant, corpus san
ctum, pro more ordinis nostri præpararent, cantus nouus et dulcis exori
tur, et auditur tam a fratribus q̃ sororibus, quæ tamen præsentes non erant
Atť. sed pro consuetudine, officio soluto, ad cubicula regressæ fuerant. Miranť
et obserua. itaq; fratres suspẽsi a dulcedine tam nouæ q̃ insolitæ armoniæ, extimantes
ꝙ sorores adhuc nocturnas domino decantarẽt laudes. Mirantur etiam so
rores exaudientes tam suauem cõcentum, ab eis insolitũ, sed pie suspicantur
ꝙ fratres ex deuotione super fratrem mortuũ præter cõsuetudinem psalle
rẽt. Factũ est aũt ut terminata uigilia inter se cõquirere cœperint, q̃ ob rem
cuiusmodi cantus illi fuissent. Compertoq; ꝙ fratres minime decãtassent,
qnimo et ipsi cantus huiusmodi dulcissimos audissent, et sorores affirma
bãt ꝙ nec ipsæ illa hora ꝑcinerãt, sed cõcẽtus insolitos audierãt admirãtes,
Itaq; oium firma demũ sentẽtia fuit aĩam sci uiri cũ hymnis et cãticis a san
ctis angelis in cœlũ fuisse deductã. Corpus ãt eius sepultũ fuit ĩ eodẽ loco.
B. d OMINICVS condam Cœnobii Scarensis præfectus uir discre
Dominic. tus et prudens, et in his, quæ dei sunt solicitus, ad synodũ prouin
portugal. cialẽ ꝓfecturos rogabat enixe fratres ut taliter agerent ꝙ ab ipsa

præfectura absolueretur, cuius uoces non exaudientibus fratribus, ait. Certus sum, q͂ si a patribus deffinitoribus non absoluar, a domino, qui est totius orbis terrarum præsidēs et conditor, uoti mei compos fiam. Quod ita completum est. Porro anteq̃ aliquis eorum a synodo reuerteretur, ex hac luce subtractus est. Anteq̃ moreretur fratri iuxta se sedēti dixit. Vbi est illa domina, quæ modo hic erat? Cui frater. Vt nosti pater mulieres Cœnobiū non ingrediuntur. Et is de illa inquit Domina dico, quæ puerum Iesum portat in manibus. Et mirum q͂ non uidisti eam, quum ante oculos tuos fuerit. Post hæc cœpit frequenter se sanctæ crucis signo munire. Deinde iūctis manibus, et eleuatis in cœlum oculis spiritum suum beatissimæ uirgini quam uiderat tradidit. Post mortem cuidam fratri oranti uisibiliter apparuit. A quo, quum frater admirans quæreret, an esset Dominicus, qui paulo ante decesserat, respondit. Sum inq̃ ille, mortuus mundo, sed uiuus deo. B.

n ICOLAVS de Iuuenatio uir fama, ac opinione præclarus, et sanctitate immensa præditus, necnon contemplationi, ac meditationi plurimum deditus cum aliquando peracto matutinali officio paululum obdormisset uidebatur sibi q͂ in Conuentu fratrum in hunc modum loqueretur. Fratres hanc fuisse patrum nostrorum mentē scitote, qui religionis nostræ tam accurate fundamenta iecere, ut nemo nostrum ab ea discederet seu propter carnis temptamēta, eo q͂ blanda sint, seu propter mundi promissa, quia uana sunt, aut propter diaboli uel hominū suasiones, ex eo q͂ breues et momentaneæ uidentur et sunt, sed ea intētione religionem instituisse sciatis, ut omnia hæc et similia superaremus, percalcaremusq͂ propter amorē domini nostri Iesu Christi. Qui gratia nostri e cœlis descendit, et sese in omnibus exēplū nobis præbuit. Moxq͂ surgens, Cōuentu indicto, quæ se per quietem dixisse cognouerat, narrauit omnibus. Ex qua re plurimum recreati fratres ab eo discessere. Multo tempore Romanæ prouinciæ præfecturam egit. Ea tempestate fuit in Cœnobio Neapolitano tyrunculus quidam ægrotans. Cui uafer ac callidus hostis in angelum lucis transfiguratus, ei interdixit sermone. Forte crimen in memoriā tūc iam multo tempore a se commissum sed memoria lapsum, nequaq̃ sacerdoti confessum, uenerat. Quum silentium obstinate seruaret, nec alicui responsa daret, nec deo officium redderet pro more, seductū fuisse illū a diabolo, omnes, id quod erat suspicati sunt. Quapropter uenerandū patrem Nicolaum ad illum adduxerunt, ut uideret quid facto rei opus esset. Qui ueniens rationibus et exemplis ægroto ostendit, hanc fuisse diaboli fraudem, ut eum præcipiti daret. Tandem Venerandi patris rationibus et fratrum orationibus, de Diaboli faucibus erutus, loquutus est, et fraudem diaboli detexit, a quo fuerat deceptus, et postmodum in sancta

Nicolaus de Iuuenatio.

Att.

Att. et diligēter obserua.

cõfessione decessit. Hic beatus pater interfuit sacri Diui parentis Dominici corporis translationi factæ anno domini. Mccxxxiii. Bononiæ in synodo generali. Qui quum super dictam translationem futuram intentius cogitaret an dominus ad exaltationem serui sui Dominici signũ aliquod ostendere dignaretur, tandẽ quasi inter soporẽ et uigiliam constituto sibi uisum est quẽdam cõspicere uirum clara uoce dicentẽ. Hic accipiet benedictionẽ a domino et misericordiam a deo salutari nostro. Quum autem appropinquaret finis uitæ suæ, apparuit ei Rao Romanus uir sanctus dicens. Tibi beata uirgo Nicolae iubet, ut sis paratus, quia iam corona gloriosa constituta est. Qui hæc fratribus sibi, apprime domesticis narrauit, et non post multum temporis, cum multa deuotione decessit. Fuit hic Venerabilis pater primus extructor Cœnobii Perusini.

De trãslatione. B. Dominici

B. Robaldus mediolan.

OBALDVS in Cœnobio Mediolanẽsi clarus habitus, uir sanctitate, et scientia præclarus, qui toga religionis Bononiæ a patre Dominico indutus fuerat, et directus Mediolanũ cũ Iacobo Modoetiensi patre Ven. et primus extiterat, qui de eodem Cœnobio ad dominum migrauerit, ubi et plurimis claruit miraculis. Cũ quidam hæreticorũ alumni ipsum gratia illudendi adissent, unus illorum se laborare maximis febribus simulans, cum ante aram in æde orantem offendisset, ficta humilitate, et deuotione simulata ait. Propter deum pater bone me æstuantem febribus cruce signa, quia firmiter teneo, his cruciatibus protinus liberari. Cui pater uenerabilis dixit. Deũ oro ut si febribus tenearis, eas auferat, Sin autem eas in te inducat. Ille uero magis instabat dicens. Robalde, cũ sanctitate emineas, non decet te hæc imprecari, Sed potius me sancto crucis signo muni, et cõtinuo liberabor. Respondit ille. Qđ dixi, dixi. Tũc ille cõfusus abiit. Porro anteq̃ ecclesia exiret urgeri cœpit ab igẽtibus febribus, et domũ reuersus, in lectũ se recepit. Dein aduocata uxore muliere catholica, rem detulit, eam obnixe rogãs, ut ad se, sanctũ uirum Robaldũ duceret. Quæ uiri dicto audiẽs, maximis precibus conata ẽ adducere Robaldũ, sed eo die non impetrauit. Postero igitur die uir uenerãdus, cum iã sat pœnas admissi criminis eũ luisse cerneret sese ad ægrotũ cõtulit. At ubi aduenit, simulatione detecta omnia crimina sua cõfessus est, et postea omni hæresi abiurauit. His peractis beatus uir oratione prius ad deum facta, eũ signo crucis muniuit. Qui ut signatus est, mox ab omni febre curatus est. Hoc munere dei famulus donatus fuerat, ut oẽs lites, simultates, discordias, ubiq; tolleret, ac ad inuicem aĩos discidẽtes cõciliaret. Accidit ut die quadã cum plerosq; ad cõcordiã reduxisset, uideret quendã, cuius frater interemptus fuerat, et eregione interfectorem stantem, et eum seducens supplex rogabat amore domini nostri Iesu Christi, ut pacẽ largiretur intefectori. At ille totus cõmotus, ac

Att. Vt nõ irrideantur uiri sancti.

si fratrem i cruore uolutatū cerneret, quod in corde gerebat odium, uerbis, nutibus, et signis ei minitando ostendere cœpit. Quod cernēs omnipoten- tis dei famulus, in deo cōfidens, ait. Tibi in noīe domini nostri Iesu Chri- sti omnipotētis, qui cœlū terrāq; creauit, et pro nobis cruciatus tam immen- sos in cruce pertulit, et pro suis interfectoribus orauit, eisq; pepercit, pcipio ut anteq̄ pedē moueas, pacē cū isto cōponas. Mirabile dictu. Pedē ille inde mouere non potuit, quousq; Ven. uiri mandatū perfecit. Exaudiēs aūt al- ter frater furens cōtinuo illuc profectus ē, ut de illo se uendicaret. Quē uir sanctus ad māsuetudinē cōuertens, præcepit ut illū ad suā perduceret domū secumq; ambo comederēt, et eo postridie simul conferrent, ut pacis fœdera scriptis mādarent. Quod apprime perfecere. Att.

VALTERVS Hibernus de Cœnobio Cortagiæ uir magnæ simplicitatis, et piæ affectionis, quum iuste et religiose in sancta cōuersatione fuisset cōuersatus, tandē domino uocāte, ex hac lu ce in dicto cœnobio subtractus est. Huius aūt obitus per uisionē cuidā fra tri præmonstratus est. Postero deinde die, ægrotās cuidam fratri quærenti an recte se haberet, dixit. Nūc recte, Quia mortis horror, quo hactenus de tentus fueram, penitus a me recessit, Quia dominus noster Iesus Xp̄s mihi apparuit, meq; solatus est, affirmās me tertia feria ad ipsum itum ire. Post mediā noctē diei dictæ, cœpit missam p defunctis in loco deuotissime cele- brare. Et dicta pfatione cū nota, facto interuallo, ceu canonē diceret, iterū eleuata uoce dixit, Per omnia secula seculorū. Et cantato Pater noster emi- sit spiritum, circa horam, feriæ tertiæ, ut sibi fuerat a domino promissum. B. Gualterus Hibernus g

IORDANES Pisanus uita et miraculis, clarus circa annū domi- ni. Mcccxi. floruit. Fuit. n. tātæ memoriæ et tenacitatis, ut utrūq; instrumentū legis diuinæ, et uolumē, quod Breuiariū uocant, et Missale memoriter tenuerit. Sic insignis Christi optimi concionator exti- tit, ut ea tēpestate ab Hetruscis maximo haberet in pretio, colligerenturq; scripto ex eius ore excidētia uerba, ut uolumen haud paruū cōficeret. Mis- sus Parrhysiū ad legēdas sentētias, ipso in itinere Placētiæ Aemiliæ, spiritū deo deuotissime reddidit. Demū eius sanctissimū cadauer Pisas trāslatū ē, et a populo ingēti cū plausu et deuotione, nō sine lachrymis, exceptū, ac hu matū iuxta arā diui Petri martyris, in loculo marmoreo, multis fulgēs mira culis. Verū, ut patrū nostrorū mos est, ne dicā corruptela, imagines cæreæ incuria sua pro parte, quibus oppleti erāt parietes templi, ablatæ sunt, atq; cōfractæ, et sic tēperatū est a frequētatione hominū, et etiā, ob sepulcrū cu- iusdā Antistitis Pisani super aram diui Petri martyris positum. Cuius in erectione, imagines ac dicta cærea simulacra ex parietibus depēdētia ammo- ueri necesse fuit. xiiii. kal. Septembris. Mcccxi. Ven. pater obiit. B. Iordanes Pisanus. i

h ENRICVS Theutonicus natione Sueuus, dictus Sissus, latine dulcis amator et discipulus æternæ sapiētiæ præcipuus, omni uirtutum genere præfulxit. Tanta quippe fuit in eius mente p spiritum sanctū gratiarū et uirtutū diffusa copia, in corde synceritas, in sermone ueritatis autoritas, talisq; in actione charitatis et humilitatis lucebat sanctitas, ut humanā naturam excederent, deūq; inhabitātē uerissime prædicarent. Tātæ præterea lenitatis, et patiētiæ fuit ut nunq̄ irasci, aut uerbis excādescere uisus est. Silētium custodē cerimoniarū religionis, apprime obseruauit, ita q̄ xxx. annorū interstitio nunq̄ illud pfrægerit. In ordinis obseruationibus erat solicitus, orandi habēs indefessum studiū. Multis præterea uigiliis, flagellorū plagis acerrimis, aliisq; pœnitentiæ operibus, corpus hostiliter nimis suum quotidie castigauit. Præ amoris etiā uehemētia stilo ferreo saluatoris nostri nomen Iesus, super cordis latitudinē sui. magnis notis exarauit. Qualiter aūt hoc factū fuerit, ipse in horologii æternæ sapiētiæ libro secūdo capite septimo introducēs æternā sapientiā discipulo loquentē apperuit in hæc uerba. Erat quidā iuuenis feruidus amator, qui amore terreno relicto hanc cœlestē sponsam diuinā. s. sapientiā sibi in amicā elegit, cupiēsq; dilectam in uisceribus cordis sui plenius incorporare, arepto ferro acuto supra nuda præcordia pectoris sui, in ea parte ubi cordis uitalis pulsus præcipue uidetur uiuere prædictū ferrū carni suæ infixit tamē ualide, ut singulis ictibus cruor erumpēs sequeret̄ ictū ferietis et sanguinis undæ &c. Qui seriatim uult hæc uidere ibi legat. Hic sanctus pater humilis sapientiæ discipulus ī ea uisionis gratia quodā nouo et mistico nomine Amādus nūcupatus est, ut habetur in præfato septimo capite libri secūdi. Moritur aūt post multos agones, multasq; patientiæ coronas, plenus dierū et uirtutū in cœnobio Hulmensi prouinciæ Theutoniæ, ubi innumerabilibus miraculis claruit, āno domini. Mccclxv. kal. viii. Februarii. Carolo quarto imperāte.

B. Hēricus q et Amandus.

a LBERTus Theutonicus uir religiosus et sanctus insignisq; cōcionator, quū diu ī cōcionādo pro Christo domino desudasset bono fine quieuit. Hic per quietem uisus est cuidam Abbatissæ ordinis Cistertiēsiū ante aram Templi in aera positus ut in frequēti populo concionaretur. Quæ perterrita cœpit quāta ualebat uoce clamare. Heu magnā ex casu, ni cito occurratur, Albertus iacturam patietur. Cui uir quidam uenerādus astans dixit. Ne timeas. Porro frater iste confirmatus est, et amplius cadere non potest. Tunc Abbatissa animo quiescens, attente audiebat, quæ ex eius ore, excidebāt uerba. Quæ talia fuerāt. In principio erat uerbum, et uerbū erat apud deum &c. usq; plenum gratiæ et ueritatis, Statimq; subiunxit. Et hæc oculis meis uidi. Quo dicto euanuit.

B. Albertus Theuto.

B. Robertus Auinion.

OBERTVS Cœnobii Auinionēsis genere nobilis, sed sanctitate nobilior

bilior, qui ante annos triginta prædixit futuram pestilentiã per totã Europam illam insignem ita q̃ uix decimus remanserit ex hominibus, Quæ fuit circa annum domini. Mccccxlix, Vita sanctissime functus ẽ. Mccccxvii. moderante ecclesiæ Io. uigesimo secundo. Claruit multis miraculis tam in uita q̃ in morte, nec minus prophetiæ spiritu, Vnde uolumen ingens cõfectum fuit ex eius uaticiniis, Quæ fere omnia procedẽte tempore, prout prædixerat, completa sunt. Quum eius sacrum corpus ad sepulcrũ deferretur, diuina uirtute, ita in altũ eleuatum est, q̃ subdiaconus cũ cruce non potuit illud contingere, Et sic eleuatum diuinitus usq; ad sepulcrum, est delatum. — Pestis ingens.

B. Marcolinꝰ Foroliuiẽ.

m ARCOLINVS Foroliuiẽsis uir simplex, rectus, castus, et humilis anno domini. Mccccxcvi. de mense Februarii Foroliuii diẽ suũ sanctissime, iam octogenarius obiit, et tumulatus cum maxima ueneratione in tumulo marmoreo sculpto in sacello eleuato, quod adhuc cernitur. Cuius uitam breui quodã epitomate sanctus ille pater Io. Dominici Florẽtinus postmodũ sanctæ ecclesiæ Ro. Cardinalis in litteris suis ad Raymundũ Capuanũ Generalem Magistrũ ord. prædic. directis, complexus est, stilo haud inerudito. Claruit maximis miraculis, prout in dictis litteris uideri potest, et in quibusdam quaternionibus manu notariorũ scriptis et obsignatis in Cœnobio Foroliuiensi. Quæ omnia hic prætermisi cupiẽs breuitati studere.

B. Bernardus Geraldi.

b ERNARDVS Geraldi Vir uenerandus circa annum domini. Mccxci. in festo Annunciationis. B. uirginis Mariæ, ex hac luce migrauit ad Dominũ in Cœnobio Tholosano, Prouinciæ gallıæ Narbonẽsis præfectus, Eaq; die, qua sanctæ cõuersationis togam assumpserat, eadẽmet die pluriũ annorũ interstitio reuoluto, credit ipsum sancto rum Angelorũ choros intrasse. Humatus iacet ĩ medio fratrũ choro. Fuit uir optimi cõsilii, magnæq; experiẽtiæ, quæ rerũ magistra est, ingẽtisq; prudentiæ, religionis probatæ. Haud sane æque subditis iubebat quicq̃ agere, ni id ipse peragere posset, aut cuperet. Fuerat religionis exemplar, et speculum. Porro refulsit quadã ĩ iudiciis rectitudine, ut omnibꝰ sat faceret. Pluribus annis litteras Tholosæ docuit, et ꝓuinciã rexit, oĩum cũ imẽsi laude.

B. Petrus Mulcronꝰ

p ETRVS Mulcronus lemonicẽsis diocœsis, uir mira pietate præditus, et gratia apud deum et homines præfulgẽs uita functus est in cœnobio Montis albani. vi kal Aug. in festo diuæ Marthæ, inde trãslatus ad Cœnobium Briuiẽse. Fuerat genere nobilis, sed moribus nobilior, lenitate animi, et quadã amicabilitate. Prouincia Galliæ Narbon. multo tempore iuste et honeste ab ipso gubernata fuit.

B. Bricius anglicus.

b RICIVS Anglicus uir uitæ uenerabilis, De huius beati patris tumba oleum frequentissime emanat.

B. Raynerius Pisanus.

r AYNERIVS Segalorzus Pisanus, sanctitate et moribus apprime ornatus floruit circa annum domini. M.cccxli. Sic eum admirabatur Pisanus populus ac uenerabatur, ut per omnia se felicem quisq; autumaret, quoties uenerãdum uirũ et uidere et alloqui potuisset.

B. Petrus theutonicus.

p ETRVS Lar Theutonicus omnipotentis dei famulus, uita et doctrina clarus, religioneq; longe clarior, ad oratione promptus et in contemplatione propēsus, posteaq̃ in uinea domini pluribus annis laborasset indefesse, magna cum sanctitatis opinione cœlos ascendit. Post mortem plurimis claruit miraculis.

B. Petrus de cõfluẽtia.

p ETRVS de Confluentia Theutonicus ex Cœnobio Basiliensi uitæ sanctitate, fide, et deuotione præclarus. Hic in iuuẽture sua, in qua etiam mortem obiit, relicta patria, relictis amicis, togã sanctæ conuersationis accepit, qua sanctissime decessit. Erat facie præstãti, uultu delectabili, præcipue sanctissimam Matrem dei genitricem, ac Beatã Vrsulã colens, et uenerans. Et quia pudicitiam apprime coluit, et sectatus est, ideo in ea temptatus maxime fuit. Vnde quũ aliquando maxime ab angelo sathanæ collaphizaretur, in cubiculo ad pedes Crucifixi se prostrauit, B. Vrsulam, quam sibi in sponsam elegerat, ut se dignaretur adiutricem exhibere, inuocãs. Vix orationi finem fecerat, et ecce affuit inuocata Vrsula cũ duabus pulcherrimis puellis, allatura Petro solatium. Deinde cũ sat in sancto proposito confirmasset, munusculum illi reliquit, ut cũ diabolicis ageretur temptamentis, eo se defenderet. Quod alacri aĩo accipiens, deuotissime asseruauit et deinceps cõtra hostiles insidias eo se tutatus est. Quũ aũt finis uitæ instaret, subrisit, ac uultu exhylaratus est. Quærit infirmarius uitæque sanctus quid sibi uelit hic risus. Quærit et ipse cur nõ subrideat, quũ uideat. B. Vrsulã, cæterasq; uirgines adesse, quas semper coluerat ut spiritũ ad superos deducant. Fertur ipsum dum adhuc uiueret, miraculis claruisse.

B. Rodulpho Theuton.

r ODVLPHVS Theutonicus eiusdem Cœnobii uir in seculo nobilis et strenuus miles, diuitiis et honoribus affluens, tandẽ his relictis ordinem prædicatorum ingressus est. In quo factus est diuini uerbi concionator insignis, et tandem sancto fine quieuit.

B. IACOBI DE MEVANIA VITA PER. B. MOR. ORDINIS PRAEDICATORVM EDITA.

m EVANIA Ciuitas est, uti pleriq; tradunt, Hetruriæ, ut alii malunt, Vmbriæ. In hac, præclara fuit quondam Blancorum familia, de qua prognatus est illustris uir Iacobus, cuius egregia facta et insignes animi dotes paucis enarrare aggredimur. Hic

nāq; pro uitæ ſanctitate, is fuit qui debito fraudatus honore uideri poſſit, ſi nō et ipſe hoc inſignium pietate uirorum in albo cōſcriptus fuerit. Quo itaq; tempore uir iſte ſanctiſſimus in lucem editus eſt, mira cœlo terraq; prodigia claruere. Namq; ea nocte, qua natus eſt, tres lunæ (mira res, atq; rariſſ.) Cœlo apparuere, continentes quæq; imaginem uiri in ueſte prædicatoria, Quæ etiā illuceſcente die, ſoleq; iā clarius corruſcante, magis ac magis eluceſcebant. Iacobo recens nato Puer quidam uiſus eſt Ciuitatem omnem percurrere illud identidem proclamando, Ad ſcholas, Ad ſcholas, Rogatus ille quidnam hic ſibi ſermo uellet, Nati ſunt, inquit præceptores, quos mundus quærat audire. Siquidem ſub eiſdem ferme diebus nati fuerunt ſplendidiſſ. Eccleſiæ iubar Diuus Thomas Aquinas, clariſſimus uir Ambroſius Senen. et tertius hic ſanctiſſimus Iacobus, prædicatorii ordinis omnes. Vidit et quiſpiam ea nocte terram omnem in modum ueteris rubi flāmis ardeſcere. neq; tamen aduri, Andreas ſanctiſſi. uiri frater, uidit. (ut fit) per quietem, matrem peperiſſe puerum ſub habitu prædicatorio, cuius doctrina plurimam mortalium turbam ad ſe ſe corrogabat. Hæc cum genitrici expoſuiſſet, paucis interiectis diebus. uidit, et ipſa idem. et rem uiro manifeſtauit. Puer itaq; natus boniſq; moribus et litteris inſtitutus quum, iam ſextum et decimum ætatis annum expleſſet (forte fortuna ad eam Ciuitatem uenere duo ex ordine prædicatorio uiri memorabiles, ſacro Quadrageſſimæ tēpore diuini uerbi gratia). Hos itaq; ſanctus puer cœpit ſedulo proſequi. Eorum doctrīa delectari, Salutaria monita animo complecti, et re ipſa implere. Quibus et errata ſua de more ſyncero animo fatebatur. Proinde quū ſacro cenæ domini cæ die, ſacroſanctum noſtri Soſpitatoris Corpus et ſanguinem pie ſumpſiſſet, et pſalmorum libro forte ad legendum aperto, ad illud oculos conieciſſet Legem pone mihi Domine uiam iuſtificationum tuarum, confeſtim diuino ſpiritu afflatus, alterum e duobus antedictis, cui nomen Petrus, conueniens, Monuit, inquit, me Deus omnipotens, ut ſpreta ſeculi uanitate, ordini tuo meme addicam. Suaſit prouidus uir ſancto adoleſcenti, uti nocte inſequenti precibus uacans et die pane tantum et aqua ueſcens, attenderet ſiquid denuo ſuper ea re Dominus indicare dignaretur. Qua nocte, ecce repēte uiſus eſt adoleſcenti ſanctiſſi. prædicatoriæ familiæ pater Dominicus. conſulens uti quod Deo autore cogitarat, opere expleret. Et ego inquiens nuſq̄ tibi ſum defuturus. Quod ubi eidem Petro expoſuiſſet. rogabat obnixe ut ſplendo uoto. auxilio ſibi et conſilio eſſet. Actis itaq; paſchalibus feſtis pius Adoleſcens diui Benedicti æmulatus exemplum, parentibus et neceſſariis rē prorſus ignorantibus. cum predictis uiris una Spoletum proximam Ciuitatem aduenients. eidem prædicatorio cœtui addictus eſt. Parentes autem ipſi, quū diu laboraſſent, uti a pio illum a propoſito reuocarēt. nequicquam co

Prodigia præcedētia Iacobi natiuitatem.

Ætas. Adoleſcētiā Iacobi

Diuus Dominicus Iacobo apparuit.

Or. præd. ingreditur

nati sunt, Quin magis cœpit iuuenis uirtutum ingredi uiam. mundana omnia forti animo proculcare, umbratilem hãc seculi gloriam nihilifacere. Aduersa quæq; et sancte relligionis asperitatem, inuictis animi uiribus tolerare piis pcibus et diuinorũ speculationi sedulo isistere. Interiectis itaq; aliquot annis quibus et sacris litteris et uirtutibus strenue operam dedit, ad id animum adiecit, siquo modo posset in Ciuitate propria ordini suo domum erigere. Modica igitur pecuniola tum a matre tum ab amicis Dei intuitu corrogata, domunculam angustam admodũ, et eam optimatum aliquot ædibus hærentem coemit, Rogantibus nonnullis ut quid eo loco domum sibi parasset, quo nulla spes esset eam ulterius protendendi, cõfestim diuina spe nixus, potens, inquit, est Deus qui prædicatorium ordinem a mari ad usq; mare diffudit. et domunculam hanc latius extẽdere. Non post multos itaq; dies eius rogatu Ecclesiola quædam cum appendicibus una in ea Ciuitate eidem ordini dono data est. Cœpit itaq; uir sanctus rem nouiter curare. et amplæ Ecclesiæ sub inuocatione diui Georgii ac ædium pro prædicatoribus ipsis fundamenta iecit. Institit operi uir strenuus. et inter hæc mira quædã gessit, quæ hominem clariss. reddiderunt. et conciuibus admirandum. Vinum pro artificibus necessarium bis mirum in modum augeri precibus impetrauit a Domino. Panem quoq; ad usum eundem. eodem usus consilio comparauit. Sub eodem tempore matrona quædam uiro defuncto sacrarũ Virginum ædes sub titulo diuæ Luciæ huius uiri consilio extruxit. Quibus sese occludens adiunctis et aliis mulieribus multis, sub diui Benedicti cultu sanctiss. uixit. Fuit præterea uir iste iucundus admodum. comis, animo semp hilaris et salibus abundans. Viro cuidam agresti qui hospitio eum susceperat roganti modum quo nati focum stipatim circumsedentes aduentanti cuipiã, uel patri uel hospiti cederẽt, affer, iquit, aliquot lignorũ fasces, Quos allatos iussit foco imponi, flammaq; ita latius aucta proripuere, subito se se longius pueri. Sperabat uir rudis grande quiddam et diuinum opus uidere, At, inquit uir sanctus, ubi ingenio satis est, non sunt expectanda miracula, Et sumpto hinc argumento rudem hominem aliosq; illius similes diuina quædam et salutaria, ut sese dedit occasio docuit. Quum iuuenilem etiam dum ageret ætatem, Iuueni cuidã de arbore lapso membrisq; omnibus cõminuto fusis ad Deum precibus subitariam plenamq; reddidit sospitatem, Claruit insuper sanctus hic uir sacris litteris et doctrina. Quam cum frequẽtibus concionibus tum præclaris scriptis ostendit. Hæresem quandam contra fidei ueritatem in ea Ciuitate Meuaniæ insurgentem extinxit. Pluribus sui ordinis domibus præfuit, Ieiuniis et abstinentiis corpus macerabat assiduis fune, cilicio, flagellis, et id genus asperrimis cultibus utens, carnem spiritus imperio subdebat. Cibus illi uilis fuit et inelaboratus, Mos uiro fuerat sa

Formula uitæ. B. Iacobi.

Att. Miracula per Iacobũ facta.

Att. Pulcrũ et facetũ gestum.

Att.

Hæresim extinxit

cro ueneris die pane tantum et aqua uesci, Fratrem suum, cuius supra memi nimus, fusis ad Deum precibus carcere et uinculis exemit, Beneficium idem et alteri cuipiã præstitit apud Tudertũ, Abdita prorsus et occulta cordium sancto spiritu edocére cognouit, uti et Meuaniæ et alio quodam uicino op pido, aperte monstratum est. Eo singulari munere præditũ constat, ut e su blimi quopiam loco ruentes, sancti uiri suffragio uel nil paterentur mali uel siquid passi fuissent, celere acquirerent sospitatem. Testari hæc potuit Mau ritius quidam Lombardus, Mattheus Bononien. et alii cõplures in ipsa me uanien. Ciuitate, qui eã hominis uirtutẽ sensere, Compertũ est fræquentius oleum a uiro sanctiss. benedictum, aquam item ablutionis sanctarũ manuũ neq; non uinum uel aquam quæ uiro sacra peragenti superfuissent, ægritu dines plurimas et eas graues, ppeq; desperata, illico curasse. Vir iste per om nia prædicandus, pecunias a matre aliquando parandarum sibi uestium gra tia datas, in excidendam nostri sospitatoris Crucifixi statuã impendit, Quæ renti matri quod sibi mentitus esset, et Christus inquit, uestis est, ut Paulus testatur apostolus, qui ait, Induimini Dominũ Iesum Christũ. Simile quid dam alio tempore fecit de imagine sancte Virginis, quæ, uti tradũt, hodieq; in ipsa Diui Georgii ecclesia uisiturr Optabat aliquando nosse an et ipse ex eorum numero futurus esset, qui pollicita in cœlis fœlicitate potituri essent. Qua de re cũ enixiss. ad deũ preces fudisset, prædicta saluatoris imago, corã qua procumbens orabat, edita uoce, sanguis, ait, iste sit tibi in signum. Mira res et cuiq; uel ethnico stupescenda, continuo prosilit de loquentis latere sanguis, quo et facie et ueste inspersus est orans, quiq; nulla potuit, nisi lon go temporis spatio, dilutione deleri. Eius insuper sanguinis guttulæ aliquot in eius labra defluxere, quibus ita edulcatus est eius animus, ut ex ea die sem per optarit dissolui et esse cum Christo, Propinquante demum tẽpore quo carni concedere debuisset, uisus est illi aperte Redemptor noster Iesus, cum Virg. matre una Diuoq; Dominico ac diuo martyre Georgio, iubens et in uitans uti a d promissam illam cœlestem fœlicitatem intra diem octauũ ca pescendam se compararet, pollicitus insuper affuturum sese cum eodem co mitatu, in ipso mortis discrimine. Quo nuncio accepto, quã fuerit eius ani mus exhilaratus, non facile dixerim, Octauo itaq; die, quum iam mortis cõ finibus proximus fieret, sacro, ut est moris, oleo peruunctus circunstantibus plurimis cum religiosis cũ secularibus, qui salutandi hominis gratia fræquẽ tes aderant aquam allatam e puteo crucisq; sigillo signatam in nigrum ui num, et optimnm illud quidem, uel tertio conuertit, Ex quo et iacens ipse, et astantes omnes bibere. Sed hora tandem extrema aduentante, ecce subito uisus est illi iuxta promissum, Dominus Iesus cũ cœli regina, diuisq; Domi nico ac Georgio, quos ut uidit gratias illis dicens, tãto perfusus est gaudio,

Art. Miracula B. Iacobi.

De ueste.

Art. Miraculũ de sanguĩe saluatoris.

Miraculũ in ultima ægrotatiõe

ut mirarentur qui aderant omnes. Hortatis itaq; filiis ac fratribus, ut mutuam charitatem sedulo tenerent ut precibus frequenter insisterent ut animi humilitatem nusq̃ desererent, sanctiss. Deo spiritum reddidit Q uumq; ut nostri moris est fratres omnes mœrentes astarent, patris animã altissimo commendantes subita uox, incertum unde, insonuit. Nolite Deum pro uiro hoc sancto rogare, sed magis pro uobis illum rogate. Eo autem die quo carne solutus est, uisus est aperto et manifesto matronæ cuidam apud urbẽ ueterem. Cuius et ipsam die delictorum confessionem in ea Ciuitate audiuit, et euidentissimo, signo comprobatũ est eũ ipsum ibi apparuisse. Fuit autem fœlix illa dies, qua animam fudit, ea ipsa qua et sanctissi. Virgo deipara cœlestia regna conscendit Annus uero tunc agebatur ab eiusdẽ uirginis fœlici partu supra milessimum et trecentessimum primus. Post aliquot uero menses quum sacrum corpus e terra ubi defossum primo iacuerat leuatum esset itegrum adeo et incorruptum apparuit, ac si uel ante horam sepultum fuisset. Cuius rei tot pene fuere testes, quot habuit homines Ciuitas ipsa Meuanien. Leuatum itaq;, paruo sepulchro marmoreo conditũ est. quod deus opt. plures iam annos euidenti miraculo seruo suo pararat, Ostendit autem pientiss. deus quãti apud se meriti fuisset sanctiss. uir Iacobus miraculis quã plurimis et stupendis operibus, cum ad eis sepulchrum tum ad aliam quãuis eius iuocationem mirifice factis, Singulari uero priuilegio donatus probat ut Ramicosi quicunq; siue, ut uulgo dicunt, herniosi eius meritis opem sibi cœlitus adesse sentirent. Ex eorum uero prodigiorum innumerabili propemodum numero quibus Deus omnipotens sancti sui sanctissimam sanctitatem testatus est, pauca summatim adscribere libuit, pro eius gloria et laude qui in sanctis suis semper est mirabilis. Vir quidam diui Iacobi conterraneus filium quem unicum habuit, secundo sub molẽdinarias molas rapido flumine mersum, eius meritis et oratu sospitem secundo recepit. Quem postea in rei memoriam ordini prædicatorio addixit. Aliud quidam penitus simile in ea ipsa Meuanien. Ciuitate sanctiss. uiri interuentu alio tẽpore deus opt. fecit. Viri sancti præsidio. Matrona quæpiã simul cum paruulo filio e uilla rediens ab fero luporum ĩcursu tuta fuit, Ouiũ gregem noctu absq; custode in sylua uagantem ab lupis quattuor impetitum integro numero, pastor recepit. Coorta aliquando in uicino Meuaniæ oppido quod Gualdum appellant, seditione, forte Iuuenis quidam sagitta in gutture ictus est, quo uulnere accepto ĩtra uel duas horas morti cõcessit, Q uũ itaq; defuncti mater beatum Iacobum ex intimo cordis affectu ĩuocasset ilico reuixit qui mortuus fuerat, dixitq; uitæ se restitutum suffragio uiri cuiusdam ex ordine ꝓdicatorio, Moxq; uisi sunt in ea domo ubi hæc agebantur duo uiri ex ordine eodem qui iuuenem matri incolumen reddidere, ipsiq; iidem eo profe

Obitus, B. Iacobi.
Vox.
Visus ẽ. B Iaco. post obitum
Quo tẽpore decessit.
Att.
Miracula post obitũ Iacobi.
Att.

cti ubi sæuiebat animis ignobile uulgus, tumultum illum omnē composue runt, et nusq; dehinc uisi sunt. Vir quidā inopia laborās adeo ut relicta uxore ac filiis ultima desperatione ductus erronem agere proposuisset, sancti huius inuocato suffragio, subito diues adeo euasit, ut omnem decetero uitā cū omni familia et copiose et honorate uiueret. Iuuenis quispiam fulginas immerenter damnatus ad suspendium urgebatur, is quum sese uiro sancto de uouisset, non ipse modo sed et alii complures qui cum eo custodiebātur cōfestim libertati sunt restituti. Possent nihilominus alia nō parū multa, quæ sanctiss. uir Iacobus mirifice gessit longo sermone narrari, sed paucula hæc in præsens attigisse sat fuerit, in eius laudem, cuius nunq̄ abbreuiata est manus, Cui laus et gloria debetur in secula sempiterna. Succurrit inopi

Sebastianus Flaminius. D. Alberto Albergato Bononiensi Patricio Patrono. S. D,

MOS fuit antiquitus omnium, quos impræsentia norim, priscis illis ca tonibus omni in re per q̄ simillimus, cum quis pedestrem, equestremue ignotus orationem composuisset, ut gratius, fauorabiliusq; legeri opus suū sese offerret Mecœnatem sibi aliquem, cui id dicaret, eligere. Qui si ex oībus eligendus esset, quem tecum conferre possemus, nō haberemus. Accipe igit̄ beati Ambrosii uitam, quam Leandri Alberti prædicatorum sectæ uiri celeberrimi nutu latinam fecimus, quæ rursus te auspice maleuolorū clades nō formidabit. Vale. iiii. Idus Quintilis

B. AMBROSII SENENSIS OR. PRAEDIC. VITA PER SEBASTIANVM FLAMINIVM FOROCORNELIENSEM. ARTIVM PROFESSOREM EDITA.

[S]ICVTI ALta, miraq; dicenti materia offertur, ita qui enarraturus est maxime igenio ac sensibus intellectui deseruiētibus (ut iudico) debet pollere, præsertim cū nō mira tantū, et alta, sed diuīa magis atq; humanas uires excedēs, ea sit materia. Cū igit̄ celeberrimi ac prorsus diuini huius uiri uita nob̄ enarrāda sit oblata, onus ꝓfecto humeris nostris minime accomodatū, sanctissimi hoīs huius ope enitemur gesta, ac animi sinceritatē exarare. Senis ergo oriūdus e Sāsedonū nobilissima stirpe originē trahēs Ambrosius, patrē habuit Bonataccā, ꝓclarissimi eq̄tis Deodacti filiū matrē e sinibeliorū ātiq̄ssima sobole, cui Iustina nomē fuit. Hæ ambæ familiæ nequaq̄ Senis aliq̄bus iferiores patriā gestorū fama illustrabāt, et maxime uictoria sæpius aduersus turcas parta. His familiis natus est Ambrosius enormi quidem membrorum habitudīe, quo eius futura sancti Bonatacca Iustina.

tas miraculosa prorsus mutatione apertius manifestaretur. Stabant brachia corporis lateribus compacta. Nulla præterea iter crura ac coxas erat proportio, niger facie, ac plurimum obscura, et utiq; enormi. Natus est autem Anno. M. CC. xx. xvi. Cal. Mai. Tunc præcipue Iustina mater miro afficiebat dolore, indiesq; magis dominum deum precibus exorabat, patientiam sibi doloris tāti uellet dare. Aberat tunc cum natus est puer, Bonatacca genitor, anteq̄ tamen is reuerteretur (sicut dicemus) sanatus est, Qui quidē enutriendus cuidam nutrici apud Romanam portam cohabitanti, est traditus. Hæc cum forte quadam die, ulnis infantem in ostio domus stans haberet, illacq; pertransiret, quidam (ut aiunt) peregrinus, iam senio confectus, uiso infante cœpit, eum mirari, nutrix hoc uidens Ambrosii faciem confestim supparo cō texit, At peregrinus alioqui deo afflatus mulier iquit, ne pueri istius faciem contegas, Is enim totius Ciuitatis huius erit decus. Cum autem esset annicu lus, consueuerat eum ulnis gestans nutrix diuæ Magdalenæ templum adire, quod sectæ prædicatorum fratres inhabitant, ubi tabernaculum miris profe cto sanctorum reliquiis refertū existit quibus semper genua cōsueuerat flectere, proq; puelli sanitate, deum orare, dein in alteram ecclesiæ partem secedebat, ibi infans iugiter plorabat. Cognitum est etiam ubi non multum ab erat a tabernaculo, lachrymas nunq̄ effundebat. Hoc itellecto multi e fratribus atq; templo uicinis animaduerterunt nutrice delubro egredi uolēte statim large infantem cœpisse plorare, fixusq; oculis, ingentes uagitus, tabernaculo inhærens omnibus admirātibus, efferebat, iubentibus uero, qui aberāt, nutricem reuerti ad tabernaculum, mox infans manus antea contractas, duplices ad sydera tendens, ter nomen Iesus iclamauit, inde magnus gentium factus est concursus, præsertim, hanc ob causam diuinitus enim hoc fratres euenire cognoscentes, fasciis euolui curauerant. Mirum profecto. uiderunt cuncti, qui aderant, crura olim coxis alligata, statim extendi, et faciem identidem olim obscuram ac omnino enormem et deformatam nitere singulari uenustate maxima cum omnium admiratione. Itaq; omnes una huius miraculi declaratione Deo gratias agentes cœlum usq; uoces effundebant. Cucurrit mater, cucurrere propinqui omnes præ lætitia gestientes, et pro tāti miraculi munere Deo gratias egerunt, Iis peractis puerum domum magna, cū fœminarum, tum hominū caterua reportauere. Vbi uero tantæ rei fama uagata est, tota ciuitas ingenti affecta est gaudio, nullusq; fuit, qui elemosinas nō faceret, siue orationes nō effunderet. Crescebat indies magis Ambrosius, formosiorq; fiebat, et eius uita sāctior ac honestior ab oībus habebat. Itaq; pegrini uerba ueritatē sortita sūt. Vt aūt assolet tāti miraculi fama p uicinas diffusa urbes effecit, uti studio uidēdi pueri senas, ꝯplurimi accederet, cū ue i eiꝰ ꝯspectū religiosæ ueniret ꝑsonæ, si iacebat lætus surgebat, ac ridēs utq; cō

Att. Fœdā Ambrosii formam cum nascitur

Peregrini uaticiniū.

Instaurant miraculose A. mēbra.

Att. diligenter

plecteretur brachia extendens. Si uero sinu gereretur caput ter, quaterue inclinabat, quoad cognosceretur moueri ut eos ueneraretur. Præter hos, quicunq; ad illum accederent, solebat alioquin grauis inspectare. Aliud quoq; signum futuræ claritatis dabat, quoties enim libellum uidebat aliquem, quibus poterat signis monstrabat se adeo discupere illum manu habere, ut genitrix piissima nequaq̃ horas canonicas in eius conspectu posset perlegere, adde q̃ usq; ingentes effundebat uagitus, donec manu librum non habuisset, eo habito inuoluendis chartis, inspiciendisq; mirumimmodum lætabatur. Ea uidendorum illi inerat librorum cupido, uellent nollent singulis noctibus parentes cogerentur e lecto surgere, et librum illi ostentare. Hoc unũ ipsis demulcendi pueri remedium dabatur, Bonatacca (sicuti parẽtum mos est in rebus præsertim honestis filiis morem gerere) cumplures libellos curauit pingendos, in quibus uariæ hominum imagines militum doctorumq; et equitum insculptæ fuerant. Econtra unum tantum pingi iussit, ubi religiosorum diuersa inspiciebantur simulachra uolẽs omnino experiri nec ne picturis sicuti litteris et equitum, seu magis religiosorum imaginibus delectaretur. Attulit ergo libellos equitibus et doctoribus insculptos, quos quidẽ omnes naso suspendit, ubi uero libellum diuersis raligiosorum simulachris inspexit, intentus et libenter, plurimum quoq; animo anxius considerabat, Euenit ut Senis ingens oriretur pestis, hanc ob rem (quemadmodũ oppidani euitandæ gratia mortis consueuerunt) quasi omnes deserta patria epidimiam uitantes, ad uillas se se receperunt, ubi quotidie pueri, qui aderãt, una cum Ambrosio sese congregabant, sibi quisq; aut casas. (ueluti mos est puerilis) aut opidũ aut arces ex limo, et huiusmodi genus cõstruebant. At Ambrosius altaria crucibus supra positis, dein lotis mãibus, supplices flexis genibus ad cœlum tendens altare suum uenerabatur, quod iditium fuit manus suas in sacrificio altaris fore exercendas, in cuius enodatione maxime excellens tractatum aureum composuit, Septem iam natus erat annos, quando grammaticam callens, ueluti etiam in operibus misericordiæ instructissimus, quoscunq; in triuiis mendicos inuenisset sese ut apud eum reciperent, rogabat, cuiq; panem se daturum promittens. Vix præterea nonum attigerat annum, cum uigilias sanctorum ipse quorumuis cœpit ieiunare, et ieiuniorum nocte e lecto surgere, genibus similiter flexis omnipotentem cõtemplari. Sacerdoti crebro peccata confitens, ab iis legem Christi edoceri ualde cupiebat conciones in primis frequentans. Quanta hominis huius profecto cœlestis extiterit charitas, cumplurima manifestant nobis exẽpla Et quia lex christi maxime super charitate fundatur, hanc obrẽ i illã plurimũ pnus erat, A pñte utpote ditissimo, ut quolibet sabati die ad numerũ quinq; pegrinorũ hospitari posset ipetrauit, iisq; cibũ bis dare, sũmãue numorũ quãdã p q̃libet uice

Signa futuræ uitæ. A.

Attẽde diligenter.

Opus de sacramẽto p Amb. confectum.

Vita, Beati Ambrosii i pueritia.

elargiri. Die ergo sabbati quolibet urbis portam, qua barbaris ingressus est peregrinis, consueuerat petere, et ex iis, qui stipem errogarent, quinq; eligebat, eos patris domum ducens secum. Solus quæ forent illis necessaria ministrabat, Primo ad unum omnes decalcians, cuiq; ad formam Christi pedes lauabat, et cum opus esset caligas et huiusmodi genus abscissas suit. Tanta fuit istius mansuetudo. ut etiam cum dormitum irent, manibus suis omnibus uestimenta uellet detrahere. Mane tempestiue, ut e lecto surgerent, seq; pone sequi a longe iusserat, ne aliqui quod ageret scire possent, omnes adiens ecclesias, postremo audita missa, iterum cibo saturatos demittebat. Gaudeāt ergo pii et charitatē colētes, quæ īprimis Christo est accepta. Hic enim cum dudum in prædicatorum secta permansisset, quotidie quantum esset grata Deo elemosina, cæteros alloquens fratres, complurimorum exēpla solebat afferre unum præsertim de se scitu dignum attulit, quod agens adolescētiam illi cōtigerat, nunq̄ amplius a se proditum. Is die sabbati quadam quinq; peregrinos fuerat hospitatus, nocte uero, quæ secuta est, uidit, audiuitq; angelos quīq; suauissimos canentes in charitatis laudem uersus, una Ambrosium ad modulādum prouocantes, modulansue et ipsæ præ nimia lætitia experectus est. Nec quieuere tamen angeli ipsum ad cantum conuocare, inquientes sequere Ambrosii modulos nostros, is aliquantisper magno cum gaudio quod fuerat iussus effecit, in fine præterea uocem audiuit dicentem, En Ambrosi uisunt te peregrini, quos tu magna cum mansuetudine fuisti hospitatus. His dictis euanuerunt. Mane confessorem uersus, ut illi rem huiuscemodi aperiret, iter arripuit, sæpius ac multoties conatus rumpere uocem, ne uerbum quidem unq̄ exprimere ualuit. Sensit Ambrosius hoc nutu Dei euenire, ne in præsentia miraculū hoc proderet. Idem cognouimus in concione sua expressisse non tamen sibi, sed alii asserentem contigisse. Ita cordi uiro huic sanctissimo charitas inerat, ut quolibet Veneris die consuesceret carcerem publicum adire, perconctans nec ne mendicus quis esset inclusus, cui deesset uictus. Si quem inuenisset, parentū cum licentia, quāto poterat occultius quater in mense ei ministrabat, certam quandoq; etiam pecuniæ summam elargiēs. Alia quoq; in re huius effulsit charitas, solebat quolibet die dominico, scalarum ad hospitale prandii hora sese conferre, ac mendicis (cum adhuc esset in monasterio) ægrotantibus una cum seruorum multitudine escam porrigere, illos fronte solans hilari. Nec eius cura inuestigandis pauperum egrotātiū tabernis defuit, uisens quos inuenisset, uictuiq; clam necessaria iis a patre curans īportari. Quid de aliis loquar? quos ubi calamitatibus afflictari cognouerat, uerbis eos ita blādis solabat, ut nunq̄ ab iis discederet, quin aīo prius lætos, ac si forte contentos esse dicerent iniurias discordiasq; priuatas dexteritate q̄plurimas sedauit, uiduas, pupillos q̄cūq;

Att. Ambrosii charitatis opa ī ægenos.

Att. Visionem Amb.

Att. diligenter

in ciuitate foret legibus defendi, uirtutibus imbui dabat operam. His præ/cinctus animi dotibus, uirginitatem imprimis conseruandam et ab omni lasciuiæ labe constanter semouendam, fortiter ue contra mundi illecebras resistendum fore statuit. Tāta equidem hominis huius ciuitatis totius erat expectatio, ut quilibet bonus Ambrosii consuetudine filios uti maxime cu/peret. Sæpius cum plurimi ex primoribus iuuenes, qui passim eum sequebā/tur, tētarūt (ut assolet) ad uenationes et choreas perducere, et hoc ꝓpinqui similiter. Verū quia suapte natura is a uoluptatibus et deliciis semotus erat humanitate quadam, ne dedignari (quod maxime abhorrebat) uideretur effugiebat. Euenit ut affinis nuptiæ celebrarent, quibus interesse abnuerat neue iis interesse cogeretur, portam, qua Florentiam itur, diui Michaelis monasterium a Chartusiēsibus inhabitatum, ut peteret, est egressus. Cui se/nior e prædicatorum secta obuiauit, hunc dæmon induerat habitū, qui ubi stipem habuit erogatam, hic mecum Ambrosi inquit siste gradū, meisqꝫ uerbis quoad ab itinere quiescam aures adhibe. Miraberis cū e meo audies sermone, uti tui ipsius gesta animūqꝫ norim, et eo magis fidem meis uerbis adhibere debebis, quæ non nisi dei nutu a me dicentur. Falleris fili si te ma/gis deo gratum ꝙ æqualium consortia ꝙ saltationes, et huiusmodi uitas, fore arbitraris. Is enim altissimo gratior est, qui constans ac magnanimi/ter contra animæ pericula quotidie pugnat, q̄ qui uitam in tenebris et ab omni hominum cōsortio semotam agit. Nec illa te cœlestia munera rearis posse adipisci, ni prius contra iniquas dæmonis fallacias certaueris. Si enim sæpius cum formosis puellis iuuenumqꝫ caterua in choris, ac uenationibus fueris conuersatus, et constanter appetitui fueris dominatus, ita equidē exi/stimo te deo posse gratū fieri. Incidis in superbiam, et de te omnes mussant dum nuptias cognatorum, cōsuetudinem iuuenum, qui te uenerari discu/piūt, subterfugis. Multa quoqꝫ ꝙ matrimoniū a deo constitutum fugeret, ꝙ ue perpetuā uellet uirginitatem conseruare obiiciebat. Nō ex iis unū esse inquiēs, quos ab æterno deus elegisset, subiūgēs delictū nequaq̄ cōmissurū ingens, siquando aliqua cum puella rem haberet. Quod ubi uerbum Am/brosius audiuit territus sibi crucis signum fecit, et retro semper inspectans cœpit fugere. Nec prius destitit, q̄ dæmonē cognouit euanuisse. Iam iam concito cursu ad monasterium anxius et semimortuus peruenerat, quem ita deterritum conspicati patres illi, studio cognoscendi quod nā perpessus foret scitari cœpere. Cum celaret factum Ambrosius, eo magis quid illi ac/cidisset scire discupiebāt. Precibus demum uictus, maxima cum omniū ad/miratione, rem omnē enarrauit. Verum illud unū, quod a dæmone dictū fuerat, in superbiā incidis, Ambrosii animū excruciabat. Igit sic anxius alte cœperat dormire, cū uocē hanc in aure prolatā audiit. Ambrosi ne amplius

Aut. expectatio nem oīum de Amb.

Aut. Vafritiā dæmonis ut Ambro siū deciperet.

o fallax ho stis.

Aut.

Att. dæmonis uerba uereatis, Nullibi. n. deus tibi nō defuerit, Somno experre/
angeli uer ctus utiq; ab aliquo patrū illorū uocē credēs emissam, sciscitari nec ne eorū
ba. quispiam fuisset non desistebat. Quare coniecerūt omnes ab angelo dictū
emanasse. Locus est ab urbe Senarū tribus distans milliaribus diui Augu/
stini secta inhabitatus, quem petens Ambrosius siluis undiq; circūdatū uo/
cem percipit lugubrē, et mirūimmodū flebilē, Motus pietate iter eo dirre/
xit, Vbi puellā forma honesta reperit uestitu indutā masculo, ac aliā secū
astutia dæ adolescentulā trahentē, Quas postq̄ cōspicatus est, iter denuo ad locū con
monis ut stitutū dirrexit, Optestāte, ut audiret, eum puella, sistit gradū, querulā cō/
Amb. fal/ miserans lamentationē, quæ sic orsa est. Credo equidē meis precibus omni
leret. potentē flexū esse, qui te ad hæc ora perduxerit, mentiens primo se a nobili
Senarum familia trahere originē, quā fratres cōiugio magis, q̄ religioni na/
tam monasteriū ingredi uoluerint, quāobrē inquit ab iis masculū induens
habitum mane hoc aufugi hanc identidē, quā cernis adolescentulā blandi/
ciis e proximo illexi uiro, ne, quoad ducem mihi inuenirem, ego incomita/
ta forē. Velis igitur rogo totum diem me uel biduū ad summū, ne in ali/
quem facinorosum hominem nolēs inciderē, comitari. Ad hæc ille, si uera
est inquit spes, quam in altissimo deo collocas, nusq̄ aberit, et iter tuū quo
secura gradieris, dirriget. Q đ tibi sim comes dedecet, uerū p̄ uiribus enitar,
ut aliquā tibi matronā bonū seu aliquem uirum, qui te socient, inueniam
Abeuntem extemplo usq; est secuta, donec eū laciniis cōtinuit. At tūc ma/
xime expauit Ambrosius dæmonem, (sicut erat) esse ueritus. Itaq; facto sibi
crucis signo, et Iesus nomine inuocato, infernalis ille cerberus euanuit. To/
tus anxius ac semimortuus, deo gratias infinitas agēs, restitit. His de causis
Formula a iuuenum consortio indies magis fiebat semotior, religiosorū, quos præci/
uitæ beati pue integros uitæ nouerat, utens dūtaxat familiaritate, Quod ueriti paren/
Amb. tes fore in religionem ingressus initium, quibus poterant modis, eius ani/
mum a tali sententia conabantur remouere. Artiū, et sacræ theologiæ stu/
diis, ubi grammaticā didicit, toto animo uacabat, quæ ut desereret, ad aliaq;
animum appelleret, maxime primo persuasere. Tentarūt etiam e formosis/
simis puellā uxorem dare, Canes ad uenādum, equos ut aleret, equalium ut
Inimici ho familiaritate uteret̄, enixe quærebāt, Quæ quidē omnia, ueluti nullius mo/
minis do/ menti paruipendebat, tantæ efficaciæ utens rationibus, ut parētes, propin/
mestici e/ qui, et qui in contrarium nitebātur, quod ipse elegisset, comprobare coge/
ius. rentur. Ingentē, Christi uerba obseruās, uade et uēde oīa, et da pauperibus,
numorum copiam a patre impetratam inopibus elargitus est, cumplures
locans inopes puellas. Ad diem postea constitutum, primores prædicatorū
sectæ petiuit, discurrens cuiusq; religionis, et imprimis diui Dominici gesta
ac uitam incredibili demum conclusit modestia, uellent in religione eum

suscipere

suscipere, qui quidē omnes moti pietate, uultum manusq; duplices una ex/
tollentes, benedictus qui uenit in noīe domini, cecinere. Quod ubi cæteri
sciuere fratres, ob tanti uiri prædam miro affecti sunt gaudio. Quare primo Act.
res illos Ambrosius orauit, ne quenq̃ per dies octo se ipsum alloqui permit/
terent, præter unum præceptorem, quem sibi traderent, quod facile optinuit
Quid p̃ illud tempus ageret scire non potuimus, nã sicuti eius magister re/
tulit, omnia sua gesta fuerunt recondita, In ieiuniis modice uescens iugiter
fuit. Peractis octo diebus præceptorem rogauit uti primores cõuentus nomi
ne suo præcaretur, uellet omnes fratres in concionem, siue (ut aiunt) in capi
tulum conuocare, quo facto concionem ingressus Ambrosius, flexis genibꝰ
eos orauit, ut sibi omniũ pedes deosculari liceret, Permittēte priore magna
cum humilitate singulis pedes est deosculatus. Postea uero luculentam ha/
buit orationē, seipsum declarans indignũ a tanta suscipi religione pie queq;
etiam obsecrans admonitionibus suis eniterentur Ambrosium in ea conser Toga reli/
uare. Postremo suplex habitu in eadem concione sese induerent, obsecrauit, gionis in·
Quo p̃cepto fratres (decreuerant. n. illũ publice in ecclesia uestire) dubii ste duitur.
tere, nihilominus illi in præsentia morem gerere statuunt. Magna ergo læ
ticia, et suauissimis cantibus decimum et septimum agentem annum, die in
qua natus est, Anno uero domini. M. cc. xxxvii. uestiuere. Aliquandiu i re/
ligione permanserat, cum incredibili parisium petendi desyderio cœpit affi/
ci, ut sub magno Alberto ibi theologiam profitēte militaret, Voti facile est
factus compos. Ommittam uerba amoris plena, quibus discedens in paren/
tes cõsolando, studēs breuitati sit usus, Tertio a dæmone dum in itinere eēt
parisium profecturus, uexatus est. Præ nimia. n. locorum distãtia, et difficul
tate in itinere lassus languidusue in febrem incidit, nam ab insuetis (testante
philosopho) maxime fit passio. Vicũ, ubi aliquot dies quieuit, una cum co
mitibus in custodiam adhibitis propinquum accesserat, quo similiter here/
mita, quandam uici illius domum ingressus elemosynam erogaturus, perue
nit, in qua iuuenem ingenti correptum febre reperiit, quem ad pristinam se
se redacturum sanitatem pollicitus, manum supra ægrotãtis pectus imposue
rat, cum eam succo herbæ inquinatam qui aderant cõspexere, adhibitis etiã
quibusdã uerbis unius horæ spatio æger febre sanatus est, Quod audiētes Act.
Ambrosii comites heremitam a febre ad liberandum Ambrosium acciuere Fallaciam
rati hominē fore bonum a Deo huiuscemodi gratia insignitũ, Qui postq̃ dæmonis.
uenit in conspectum, solita utens æger mansuetudine, caput heremitam læ/
te inspectans, extulit. Quē ubi uidit animo turbatus est, Hoc animaduertē
tes magister Odericus et una frater Dionisius, quorum tutellæ creditus erat,
hilari heremitam fronte inspiceret monuerunt. At ille si mihi fidem inquit
adhibebis, q̃primum febre leuaberis. Verum hoc unum moneo, si iter cœp

tum prosequeris ĩ maius profecto malum incides, Nõ itineris labore aut re rum inopia, sed dei nutu, cui ꝙ parisium proficiscaris displicet, Dein ad co/ mites conuersus, uos inquit una cum religione uestra si hoc iter prosecuti fueritis, plurimũ pœnitebit, Et denuo ad Ambrosium, equidem fili mi mo/ neo, nequaq̃ in religione ꝑmanebis, ob id hortor te religionem deseras, teq́ʒ in alicuius ciuitatis gymnasium, quod tibi magis conducet, cõferas, Diuitiis parentes abundant, quibus te foris large poterunt alere, Quare fili studia de feras cœpta legum ue toto animo sciẽtiam complectaris, et cum dicto super Ambrosii corpore manum extendens, retrocedas inquit Ambrosius, Soli dũ taxat deo fidem adhibeo, nequaq̃ tibi, neq́ʒ uolo tuis uerbis ab incœpto desi stere. Hinc in nomine patris et filii et spiritus sancti recedas, Facto sibi crucis signo, sub forma heremiti dæmon, teterrimum intra camerã relinquẽs odo rem euanuit, quo Dionisius et odoricus humi cecidere semianimi, Accurrẽ tes in auxilium domestici odore perculsi restitere. Compertũ habemus Am brosium nequaq̃ tetrum sensisse odorem illum qui nocte quæ secuta est, ui gilans in orationibus aliquantisper in extasi fuit, Pro eius sanitate orantibus deum comitibus. Deo uisum est, ut cum reliquum quod supererat noctis, dormiuisset, mane surgens, ad pristinam sanitatem fuerit redactus, ob id ad iter cœptum factus promptior. Exceptus est autẽ parisii fronte ab omnibus hilari (fama.n.eo usq́ʒ tãti uiri peruenerat) religionis suæ fratribus ubi philo sophorum theologorum ue scholas frequentans, quotidie hos uel illos (mo deste tamen) lacescendo, difficillimos obiectabat, siue disputãdi gratia redar guebat passus, Omnes tam docti q̃ etiam indocti obiicientis, seu respondẽ/ tis, non minus modestiam, q̃ ingenium admirabãtur. Quapropter plæriq́ʒ scholastici amicitiam inire ac eius uti consortio discupiebãt, Quos dexteri/ tate sibi a natura insita omnes euitabat, religiosorum dumtaxat doctissimo rum disputationibus ac consuetudine contentus. Tã magna hominis hu/ ius doctrinæ admixta facundia fuit, ut ueterani, qui plurimi reperiebantur, philosophi, non satis possent admirari, qui quidem artium baccalariatus di gnitatem ut assumeret enixe instabant. Attamen ob innatã humilitatẽ mu nus tale recusauit suscipere, uerum concionandi officium coactus effugere non ualuit. Iuuenis igitur admodum obmiram eius doctrinam cœpit cõcio nari, cuius fama ingens hominũ numerus, et philosophorũ theologorũq́ʒ turba, ad eum audiendum permota concurrebant, Quæ etiã ita conualuit, ut iugiter philosophi et theologi ad ipm ob dubia sacræ scripturæ aut Ari/ stotelis enodãda sese cõferrẽt. Tãtus ꝑterea ad ipm fuit doctorũ cõcursus, ut coactus sit (cũ se indignũ huiuscemodi cõcursu iudicaret) a patribus suis demittendi oneris, licentiam petere quã difficulter optinuit. Dein sibi locũ ab omni hominum conuersatione semotum in conuentu, nec amplius pu

Dæmõ au fugit.

Parisium ꝑuenit.B. Ambro.

Quantũ ꝑ fecerit ĩ stu dio littera/ rum.

Att. Humilita/ tem.B.A.

blica fræquentans gymnasia, elegit, ubi cum solis fratribus disputans placide uitam agebat. At conuentus primores ne tanti uiri doctrina sepulta foret theologiam profiteri iusserũt, quod uinculo obedientiæ non potuit recusare. Ita triennium maxima cum scholasticorum tum etiam ueteranorũ fræquentia theologorum sacræ paginæ scientiam tradidit. Post hæc nutu Imperatoris, iubẽtibus idem fratribus, ad Germaniam illustrandam profectus est, Vbi aliquãdiu Coloniæ philosophiã, ac diuinã scientiam edocuit, Et postq̃ edidicit linguam crebras habuit conciones. Vnde postmodũ in Italiam a Gregorio pontifice, quem in Europam legatum misit, est reuocatus. Sensit hominis huius sapientiam, sensit dexteritatem ĩ dissensionibus sedandis Germania. Is.n. ante suum ex ipsa discessum, ꝙ ingentibus belli tumultibus, discordiisq; abundaret, ab Imperatore ad illos sedandos est electus. Et quia onus renuebat, prece coactus est ad eas sese conferre regiones, quas dũtaxat asperi, rudes, et utiq; indomiti homines, seu magis bestiæ colunt. Modo hac, modo illa in ciuitate, ubi bellicosiores, ac ira accẽsiores fore nouerat prædicabat. Fræquẽtarunt principes huius maxime prædicationes quẽ spiritu sancto repletum esse nouerant, Nam die quadam astante Germanorum ingenti numero, prædicationi intento, ecce spiritus sanctus sub columbæ forma ꝑdicanti Ambrosio affuit, Quod conspicientes Germani, genus alioquin ĩ dei ac sanctorum miraculis pium, unanimiter omnes Ambrosiũ de constituenda cum hostibus pace tractaret, rogarũt. Ita breui firmã et stabilem inter Germaniæ principes firmauit pacem, quos similiter hortatus est ut hungariæ Regi expeditionẽ aduersus turcas tũc parãti auxilio forẽt. Cõ plurimas e Germania discedens discordias, etiam priuatas composuit. Ingẽtior interim hæreticorũ ĩ extremis Germaniæ partibus indies numerus exoriebatur. Principũ igitur illorum precibus, iussu quoq; põtificis ad eos Ambrosius ad fidem reuocandos iussus est ire, Qui quidẽ libenter pro Christi fide mori haud ueritus, talem assumpsit prouĩciam, Ad quos ubi peruenit, dexteritate solita, cũ principibus hæresiæ doctissimis cœpit disputare, Quorum rationes super falsitate fundatas futiles esse, ac hæreticas demonstrans esse, illos adhortabatur, nollent in tam erroneis populos rudes opinionibus continere. Verum postq̃ eos utiq; nouit proteruientes, ac sibi mortẽ, ni recederet, minitantes, maiore uehemẽtia publice cœpit prædicare, Christi fidẽ ostendens esse ueram, suorum uero seductorũ opiniones omnino falsas esse declarabat, Sese etiam si uellẽt quotidie offerens uernacula, ut omnes intelligerent, lingua publice cum iis disputaturũ, Quod ni faceret, de se, quas uellent pœnas, sumerent. Quo audito populus, qui prorsus morte eum afficere decreuerat, partim mox excandescens ad arma, partim ad eum tutandum prosiliit, Neq; tamẽ a prædicatione destitit pro Christi fide nõ dubitãs mo

Docet theologiã. B. Ambro.

Cõcionat ĩ Germãia

Att. S. sanctum ĩ forma colũbæ super B. Ambr.

Att. Charitatẽ B. Ambr.

ri. Eo magis illi, q̄ factionis principū nemo ꝓdibat, fidē adhibere cœperūt. Cōcurrebāt īdies ad eū audiēdū maiores hoīnū turbæ, quos paulati ad fidē magis atq; magis reuocabat. Flexit ꝑsertim corda hominū efferata, spiritus sub specie colūbæ iterū dei nutu ad Ambrosiū ueniēs, quo cōspecto et ꝓdicantis uehemētia oēs pœnitētia ducti ad fidē rediere. Hæresiæ uero pricipes e regione expulerunt. Anno salutis. M. cc. xl. Gregorius nonus senarū urbem, q̄ Federico ecclesiā infestāti adhæserat, anatemate ꝓsecutus ē. Quod ꝑ multos annos Gregorii duricie durauit, multorū itercessionibus pricipum usi sunt senēses, quæ nūq̄ ipsum a sentētia mouere ualuerūt. Omni itaq; destituti ope senēses ad placādū pontificē, tādē iis uenit ī mētē Ambrosius cōpatriota, quē ad ueniā īpetrādā, optimū rati fore mediū, duos oīum cōsensu deligūt sectæ ꝓdicatorū fratres, qui eū (ī remotissimis.n. orbis partibus aberat) totius ciuitatis suæ, ac eius superiorū mādatis inquirerent, et ad urbē repertum ꝑducerēt. Venit cū oīum ingenti lætitia, ac totius populi acclamationibus, Qui calamitate urbis suæ cognita, qūo īquit ego a Pontifice fraterculus hoc īpetrabo, si precibus tot pricipū is flecti nō potuit? Verū unum illud moneo, ni prius odia ac discordias priuatas demittetis, uos nequaq̄ uoti posse fieri cōpotes, Quo sermone, rogarunt ciues, ut aliquas ad flectenda hominū corda, ꝓdicatiōes haberet. Et quia diui Dominici tēplū tātæ multitudinis haud quaq̄ erat capax, ī platea ante ipsam ecclesiā ꝓdicauit. Paucis igitˀ admodū cōcionibus suis spōte sua, familiæ iter se disidentes pacē iniere. Rogationes ꝑterea nōnullas iussit fieri, quibus pactis, iter Romā uersus arripuit. Quo ubi ꝑuenit, īgressum ad pōtificē petēs, quia uitæ sanctimoniā, et admirabilē hominis doctrinā pontifex sæpius audierat, statim itromissus ē. Aderāt forte una cū pontifice nōnulli cardinales, cū ī cōspectū uenit Amb. e cuius corpore mox īgens splēdor, totā irradiās camerā emanauit, uerū forte, quod sæpius de Amb. scitate audierat. cernēs cū cæteris cardinalibus extēplo surrexit, ne uerbū quidē adhuc Ambrosius fecerat, cū fiat, īquit Gregorius, tua uolūtas, Ad hæc Ambrosius, mea, tua etiā sit uolūtas, ut tuus Senensis populus pœnitētia ductus anatemate liberetˀ. Tunc uere ait ad Cardinales cōuersus pōtifex, hic dei seruus ē, et a deo missus, Fiat igitur quod cupis et data benedictione priusq̄ Roma discederet, ad sese reuerti iussit. Nuntio absolutionis Senēses audito, plurima spectacula et rogationes, hic īde ignes campanarum ꝑterea tinniens īcredibili oīum gaudio executi sunt. Singulo quoq; anno die, quo urbē īgrederetˀ rediēs Ambrosius brauiū ab equis currendū decernūt, quod deīde ad eius diē mortis transtulerunt. Miro interim Gregorius afficiebatur dolore, et ingētibus agitabatur curis, q̄ in expeditione aduersus turcas parāda, a Federico imperatore foret deceptus. Nā ob rē ad se Ambrosiū cōuocat, quē ad episcopatus illum primo se, dein ad maio

Attende.

Mittitur a Senēsibus orator ad pon. max.

Quāta ueneratiōe a pon. susci pitur.

Decernitˀ brauium a Senē. i die B. Ambr.

rem promoturū (ut aiunt) dignitatē pollicetur si in tantis, totq; erumnis si/
bi uelit auxilio esse. Quæ omnia humiliter recusans, optulit se, i beneficiū
ecclesiæ et Christi fidei præsto eē, quodcūq; onus subire. Rogauit igit Am
brosium pontifex, ut in Europam ad suscitandos cōtra turcas principes, ꝓ/
ficisceretur. Quā quidē prouinciam, uinculo obediētiæ astrictus, hilari fron
te suscepit. Qui dū in itinere esset, dæmon, cuius nunq̄ cessant insidiæ, eum
denuo fallere tētauit. Cui peregrinū induens, in uia obuiāt. Siste aliquantu
lum hic, optime uir gradum, tibi. n. quæ nequaq̄ displicebūt. enarrabo. In/
de igitur remotis arbitris peregrinū sic locutum accepimus. Ambrosi tena/
citer nimis erroneæ huic opinioni tuæ inherēs, uides. n. q̄ turpem christiani
uitā agant, et quantum a turcis. deuincatur, qui indies magis, quod reliquū
est terræ sanctæ nituntur capere. Hoc nulla alia de causa contingit nisi ꝓp
ter ipsos christianæ fidei principes, et maxime religiosos. Tu igitur non so/
lum episcopatus dignitatem non affectas uerum quantū potes, eam fugis.
Satis in quacūq; pontificū electiōe, quæ nascātur discordiæ nosti, ob id ma
gno temporis spacio apostolorū sedes uacua existit. Equidē uti tantæ tibi ꝑ
tinaciæ det ueniam deus, non uideo: posses. n. multa, quæ in dies accidunt,
mala, christianæ fidei ingenio præuidere. Quotidie hinc inde ad sedandos,
seu ad arma principes suscitandos, mille subiens pericula uitæ discurris. Non
ne uides, si occideris, quanto dedecore tua, afficietur religio. Multo magis
christianæ fidei cōduceret, si ecclesiæ regimini uacares. Breui equidē ad pōti
ficatus fastigiū deo dante efferreris, et ita religionē tuā illustrē redderes. Am
brosius peregrini discursu percepto, nec ne deo ita uolenti is talia foret locu
tus cogitabat. Attamen illi animus erat incontrariū, ob inquietē, et assidua
aiæ ꝑicula, quæ religiosi assidue icurrūt. Vrgebat aliquātulū ꝑegrini ratio
nes adductæ, quādo dominū deū orauit, ut se uoluntatē suam exequi doce
ret, et a dignitatū cogitatione liberaret. Dein ad peregrinū, omnis actio mea
a deo est. Neq; in me procurandi ulla inest facultas. Deus est, qui in hunc
orbem effectus omnes producit. Si hoc tu Dei nutu suades et hortaris,
quod sibi placebit me illud docebit. Si hucusque erraui, spero illum meæ
ignorantiæ miserebit. Tu ergo deo fauente iter tuum prosequere. Com/
modum loqui desierat, cū peregrinus maximo cū Ambrosii stupore, fratri/
busq; etiā qui una erant, admodū territis, euanuit. Tūc inquit Ambrosius, ne
timeatis fratres. Deus. n. multoties me ab huius isidiis liberauit. Hic erat dæ
mon mihi struens insidias. Multiformiter etiā cōpertum habemus alias ue
xatum fuisse, qui assiduis ieiuniis cōstanter dæmonis fallaciis resistit. Multis
prius exanelatis laboribus, tandem in Europam prædicaturus peruenit. Vbi
multos excellētiss. doctrinæ uiros ad prædicandum eo a Pontifice missos re
periit. Tantus fuit numerus, quē excellētes illi prædicatores ad arma aduer/
sus turcas concitarunt, ut nunq̄ (ausim dicere) maior antea in eos sit concita

Dæmō cal lide agredi tur. B. A.

Art. Hostis fu cata uerba

Responsio B. Ambr.

tus inde iterum Romam reuersus, ab Innocentio Gregorii successore, triennium Romæ theologiam profiteri iussus est. Scholæ nanq assiduis Federici bellis theologorum in Italia defecerant, iterum duce Ambrosio doctissimæ surrexerunt. Anno Salutis. M. cc. lxvii. Corradinus Corradi sueuorũ principis nepos, et imperatoris cõsanguineus a Gibelinis aduersus Guelforũ factionem uocatus, ingentibus copiis i Italiam uenit, Qui etiã, in ipsis belli agitationibus, contra Clementem pontificem. iiii. bellum gessit, At Clemens in Corradinum accensus, ita anatemate, armisq; in illum inuectus est, ut uellet nollet, ad misericordiam Clementis coactus sit confugere, Quã Ambrosii precibus, dicente astantibus pontifice, non ipse locutus est, sed spiritus in eo, optinuit. Iam iam pernitiosissima, Innocentii qnti tẽpore inter Florentinos, et Pisanos, et Ianuenses, et Venetos terra mariq; bella surrexerãt, ut ue optimi munus est ducis subditos in pace continere, Innocentius ad hæc bella cõplurimos legatos sedanda miserat, quos inter Ambrosius pontifici, ob uitæ sanctitatem, et admirabilem doctrinam, acceptus, ad Florentinos legatus missus est. Hominem Florentini maximo cum honore exceperunt sperantes huius intercessionibus ab Innocentio excõmunicatione a Gregorio prædecessore lata, sese absolui posse. Qd ab Innocẽtio petiit, ut facilius Florentinos a tanti belli æstuatione aduersus Pisanos, et gibelinorum factionẽ posset retrahere, id uero facile impetrauit, Captiui prædicatiõibus suis primo utrinq; dimissi sunt, dein fœdus inter se percusserunt. Studebat præterea, Ianuensium, Venetorumq; discordias una cum cæteris legatis componere, q breui effecissent, ni tam cito Innocentius occidisset. Cõplurima de eius humilitate possemus afferre, quæ, ne nimis prolixi simus in præsentia ommittemus. Multa diuini huius hominis sanctitatem, miracula manifestant, quæ i prædicationibus suis uisa sunt. Illud imprimis, quod frater Vincentius eius comes, multiq; religiosi, et una cõplurimi astãtes, uiderunt non omittam. Cũ. n. prædicaret totus ita spiritu sancto erat repletus, ut bis omnes ii in aere eleuatum uiderent. Quo conspecto stati flexis genibus magna cum lachrymarũ effusione, Iesus Iesus dominus noster sæpius inclamarunt, et ubi populus ex istorum uerbis miraculum huiusmodi percepit, lachrymas effundens eadem uerba inclamabat. Aliud præterea illi inter prædicãdum euenit signum, quod a sanctæ uitæ nobili matrona nomine Fina relatũ est. Quæ cum die festo prædicationi interesset splendorem a cœlo uenientem, ac sup Ambrosii capite quiescentẽ conspexit, Qui subinde finita prædicatione recessit. A fide dignis habuimus matronam Pisis oriundam nomine Bonam quo tempore in ipsa Pisarum urbe prædicabat, ingenti brachii ægritudine diu laborasse, hæc hominis ualde fræquentans prædicationes, quotidie eius sanctitati sese commendabat. Accidit, ut nocte quadam, surgente aurore, uo

Theologiã Romæ profitetur.

Mittitur legatus ad florentios. B. Ambr.

Visus i aera eleuatus bis dum cõcionaretur.

Item splendor uisus

cem audierit dicentem, Surge, et ad Ambrosii sancti prædicationem profici scaris, qui hoc in mane in diui Augustini ecclesia prædicabit, ita ægritudi/ne liberaberis. Affuit statim prædicationi intenta, quæ sentiens se repente sa nari brachia ad cœlum Deo et beato Ambrosio omnibus audientibus. pro tanto munere gratias agens, extulit. Mulier quoq; Senensis cum per annū passa eēt quartanam, et maxime prædicatiōi præsens pateretur, Dominum Deum Ambrosii meritis ut sese sanaret, orauit, Quæ mox sanata ē. Nullus est, qui nesciat fœminam Senensem alia cruciatu ingēti liberatam, Hæc ad prædicationem festinans filii infantis faciem panno contectam reliquerat, quem domum rediens mortuum inuenit, maximis ululatibus extemplo ad Ambrosium reuersa est, et supplex ad eius pedes strata, orare, ut filium infā tem, causa prædicationis audiendæ iacentē, suscitaretnon desistebat, Quo audito alioquin stupidus fœminam, quia eius se uirtutis haud esse arbitraba tur, q̄ maximis potuit adhortationibus ut spem omnem in Deo collocaret, est consolatus. Quæ cū domum rediisset, Ambrosii precibus īfantem repe/riit uiuere. Nec quod aucipi, cuius nomen erat Zacheus, euenit, prætereun/dū censeo. Eo. n. noctu aucupante, ipsius corpus dæmon est ingressus, quē plurimum usq; uexauit, quo admonitus est, si uellet liberari, beatū Ambro/sium peteret. Accidit, ut eo prædicante templū ingrederetur, alte inclamans, ubi est? ubi locorum mihi hunc inueniam Ambrosium, qui me liberaturus est? Quē ubi audiuit, atq; conspicatus est Ambrosius, statim in sacristiam (ut dicunt) aufugit, percōctās paulopost, nec ne populus adhuc ecclesia re cessisset, Postq̄ uero iussu fratrum omnes abierunt, laruatum in sacristiam perduxere, Quē ad suos sese pedes sternentem Ambrosius iussit surgere, et ante Crucifixum genua flectere. Is uero una cum cæteris fratribus flectēs ge nua summisse orauit, et surgens ter laruatum benedixit, qui mox a dæmo/ne liberatus est. Ita hominis indies crescebat authoritas, ut complurimi prī/cipes, uti ambrosio gratum facerent, multos diui Dominici fratribus erexe/rint conuentus, iis subinde multa elargientes bona. Quas fraternitates (ut aiunt) quæ hospitalia, uirginum congregationes constituerit, et Senis ma/xime, neminem latet. Multa de hominis abstinentia. et corporis afflictioni/bus essent dicenda, ni nos temporis angustia prohiberet. Is enim licet labo/res in studiis, atq; prædicationibus, et itinere ingentes sufferret, corpus tamē suum iugiter diuersimode afflictabat. Officii horas flexis genibus, matuti/ni uero noctu in ecclesia dicebat. At diei horas in sacello suo multis sibi de/inceps uerberibusq; adhibitis, dicere consueuerat. Ex quo religionē ingres/sus est, carnem nunq̄ comedit, ita corpus suum assiduis ieiuniis, modice ue/scens nutriebat, semper aquam modico admixtam Vino solitus bibere.

Att. Miracula p̄ B. Ambro. adhuc uiuē te facta

Miracula ī gētia. B. A

Att. Formula uitæ. B. A.

ante matutinū duas horas, et post matutinū, habitis prius orationibus suis, alias duas horas ī palea uestitus dormiebat. Testatur frater Bernardus Mediolanensis, cuius ꝑsertim cōsortio utebatur, dū illū uiseret, sæpius ī extasim ellatū, cū oraret, reperiisse. Orationes, quas pro seipso, ac pro calamitate oppressis, et huiusmodi dicere cōsueuisset, impræsentia omittā. Missam oriēte aurora, ut gentiū multitudinē, quæ ad eā audiēdā cōcurrebat, euitaret, multis prius effusis lachrymis solebat celebrare, quoties ad cōsecrationē eucharistiæ ꝑuenerat totū sudore, notarūt fratres ita ꝑfluere, ut post eius assumptionem uix stare posset. Iam iam atrox falce fera Atropos tāto orbē decore parabat exuere, cū tēpus superuenisset quatragesimale, in quo Senis solita uehementia, et animi feruore ꝑdicabat, his de causis nocte accidit quadā uti uim sanguinis ingētem ore euomuerit, et ob id eū fratres orabāt nollet amplius prædicare, quo ad nō foret sanatus. Quibus parere recusans, mane sequēti tanta uehemētia in fœneratores est inuectus, ut finita ꝑdicatione, cū aliquādisper quieuisset, maior postmodū uis sanguinis exierit. Sensit Ambrosius sese iam ad extremū uitæ diem ꝑuenisse, quod fratribus, et discipulis circūsedentibus, et multas effundentibus lachrymas, statim manifestauit, quos omnes etiā melliflua adhortatione solatus est, nequaq̄ eos monens, finis a se tā optati debere tristari. Finito sermone eos rogauit oēs aliquantulū e camera secederēt, illum quietis causa, hoc facere autumātes, unum dūtaxat intus reliquerunt. Tunc, flexis genibus ad dominū, ac omniū rectorē luculentissimam (sicuti accepimus) habuit orationē, Quā nōnulli fratrū ostio, ut audirent, inhærentes pene totā scripserūt, cuius formulam uidere nō potuimus. Peracta oratione eucharistiā petiit, quā is priusq̄ sumeret, magna reuerentia e lecto surgēs, licet ībecillis, humi poplitē flexit, aliāue orationē habuit, qua præsentes oēs, singultus, lachrymasue cōplurimas ꝯpulsi sūt, e mittere. Dein sumpto sacramēto mēbra denuo reponēs thoro, cætera, quæ morientibus solent adhiberi, petiuit. Tunc ꝑcipue eius discipuli, et una cæteri fratres cū huiusmodi cōsortio se priuari cernerēt, in lachrymas effusi sunt, Quod ubi cōspexit Ambrosius, iterū ad eos cōuersus hortabatur, exēpla afferēs sanctorū multa, ne sui ipsius forte ingemiscerēt, Dein efferens caput, singulos cōplexus eius benedictionē rogātes, deosculabatur. Interimhominū, fœminarūq; ingens numerus, audita Ambrosii morte ad diui Dominici tēplū īgemiscētes cōcurrebāt. Plæriq; ī platea ante ecclesiā boni uiri cœlū ꝯspiciētes, nimbū effulgētē cōspicati fuere, in cuius medio stella īgens, et radiosa sita erat, Cui inhærentes fixi oculis, paulatim abeuntem uiderunt, extēplo ex is unus emigrauit Ambrosius, alte inclamauit. Tūcq; fratrū sonos plorantium omnes audiuere. Non defuerunt puerorum presagia. Testatur. n. strenuus eques Hierosolymitanus fide, et sanctitate dignus, puerum nepotē tres annos na-

Quātis lachrymis celebraret

Attende

Att. Deuotionē. B. A.

Att. Prodigia ī obitu. B. Ambrosii.

tum apud se in lecto habuisse, cum de Ambrosii morte certior est factus ꝙ ubi puer audiuit, mox inquit, nō est mortuus, nō, At eques, qui scis tu? Respōdit, Vidi. n. fratrem Ambrosium cœlum petisse illud utiq; uerū esse asserens. Testem quoq; infantem alium anniculū habemus, de quo frater Dionisius de sancto Geminiano Ambrosii discipulus et prædicator famosissimus scribit, Qui sese a Cella Catelani malauoltæ filia audiuisse asserit, quod etiam a multis aliis est comprobatum cum eadem die, quo Ambrosius obiit, eius domum ingressa esset quedam Ioanna obstitrix, ut sibi parienti ferret opem, periit frater Ambrosius statim inquit, At puer somno experectus ne fratrē, sed sanctū dicas Ambrosium periisse, Vidi. n. ego angelos eū ad cœlos portantes. Mortuus est anno. M. CC. lxxxv. Mēsis Martii, e cuius corpore suauissimus emanabat odor. Mine mulier Gualterii cuiusdam cōiunx iam septem menses tetano laborauerat, cuius maritus, forte cum beati Ambrosii manus deoscularetur uxorem suam illi cōmendauit, quæ similiter eodem die audita beati morte sese cōmendauerat, ita propediem est sanata. Iacobus quidam alias Georgeta testatus est, se decem et octo mēses ita surdū fuisse, ut non sine ingenti clamore posset audire qui signis quibusdam intellecta beati morte sese illi cōmendauit, et mox liberatus ē Corpus Ambrosii anteꝗ̄ sepeliretur Gianecti Senensis coniunx nomine. Tura ad celebrandas senatū pagū saltennanū nuptias petierat, ubi tabulatū ualde eleuatū cecidit, quo Tura cū altera fœmina, et homine armato sūt cōtracti Tura Ambrosii memor, e tāta ubi ruina extracta est iubente ipsa ad eius cadauer delata est, quæ membrorū, et ossiū fracturis, armato illo, et fœmina insimul mortuis, est sanata. Petrus quidā probus, alioquin homo cruri uinabulo traiicitur, urgente in dies dolore Ambrosio uouit, qui surgente die prorsus pristinæ restitutus est sanitati. Puella quoq; comitiali sanata est morbo. Puer in cuius capite apostema ortum erat, post septimum diem a medicis desperatus mortifera febre laborabat, quē mater ubi beato cōmendauit liberatus ē. Ginesca senēsis mulier iureiurando rettulit, cū ꝑ pagū sartanellū ambularet se puerū cognatū i igentē aquæ uoraginē cadētē uidisse, ꝑ quo statim beatū Ambrosiū, ut pueri misereret̄ orauit, qui iā mortuus mulieris ꝓcibus ad uitam reuocatus ē. Puella itē dæmonē habēs. ubi ad beati sepulchrū est delata dæmō abire est coactus. Cenninus quidā mōtepulianus noctu sues custodiēs simile felli nigrū uidit aīal, ut expelleret saxū parās itorquere, māus, brachiū cū uoce ꝑdidit, sese igit̄ Ambrosio cōmēdās ægritudīe leuat̄. Turinus uero puer cū eēt cecus beati meritis cœpit uidere. Hoc idē Benedicto cuidā pogibōzo cōtigit, Ciuis senēsis noīe Bondus ab icunabulis surdus, cū se beato ꝯmēdasset, audiuit. Presbyter Vētura hospitalis misericordiæ Pisis prior, cū esset paraliticus, eū beatus liberauit. Ioānes quidā e castro sancti Geminia

Visiōes de obitu. B. Ambro.

Quō tēpore. B. Am. obiit.

Miracula ī gētia. B. A

Attende.

ni ægritudine correptus ingēti, est excæcatus, quē beatus Ambrosius ad pristinam redegit sanitatem. Mitis mulier e sancti Egidii castro fœtum edidit mortuum, quæ cum orasset a beato illud accœpit suscitatum. Fœmina quædam nomine Rosa cetonensis uisum, ac loquendi usum, post partū perdidit, nauis præterea igne correpta ab Ambrosio liberatæ sunt. Lanfrancus perusiensis diues, et ueteranus miles hostium uincula pene inedia cōsumptus, cum sese beato commēdasset, diuinitus refracta effugit. Mulier etiam Adamas nomine calculo ingēti sanata est, Alia similiter nomine Margarita teta no, alia rursus idem sortita, nomē comitiali morbo, Nereus præterea eodem morbo, et a dæmone, Helena senēsis liberati sunt. Caluarus senensis tonsor iterum factus est uocalis. Multa plura etiam miracula iuenimus ab hoc homine sāctissimo emanasse, quæ breuitatis causa sicco pede pertrāsimus, Quibus quidem miraculis Honorius Pon. iiii. motus in sanctorū referre numerum decreuerat, uerum morte præuentus id exequi non potuit. Successorē habuit Nicolaum pontificem ex diui Francisci secta. iiii. qui assiduis gibelinorum, ac guelforum insultibus, et horridis Caroli Gallie regis, item siculorum principis implicitus bellis, hoc idem perficere nō ualuit, Cui precipue cordi Ptolemaida a turcarum Rege obsessa cordi erat, Quam ubi amissam cum omnium clade audiuit, dolore confectus est. Hic Cœlestinum. V. habuit successorem heremitā, Qui deinde suasionibus Cardinalis Bonifacii pessimis, pontificatus insignia ad heremū rediens, deposuit, Quæ Bonifacius Callidus alioquin homo statim sibi uendicauit, et guelforum factionis certe princeps. Hunc Ambrosii cognati sæpius, et eiusdem sectæ fratres, ut in cœtum sanctorum asscriberet Ambrosiū, conati sunt, Quod iugiter obstinato animo nulla alia de causa exequi denegauit, nisi quia e gibelinorū factiōe trahebat originē. Multa, nullā apostolicæ sedis ratione hn̄s gibelinis ĩcōmoda attulit, E Columnēsium. n. stirpe omnium facile nobilissima cardinales duos dignitate, atq; beneficiis non solum expoliauit, uerum etiam e tota Italia expulit. Die cinerum (uti mos est) Cum Archiepiscopus Ianuēsis accipiendi gratia cinerem sese pontifici optulisset, toruis eum inspiciens oculis Bonifacius dixit, Memento gibeline, ꝙ gibelinus es et cum gibelinis morieris, Cui etiā cinerem ĩ oculos coniecit, Quo adhuc uiuente, ingēs senis orta est pestis, quæ diu durauit. His de causis, et in curia superiorum nōdum in sanctorum cœtū est asscriptus. Quare rogamus, oramus, testamur, et optestamur uos omnes, quibus huiuscemodi cura est de mādata, ut cunctis uiribus enitamini, ꝙ sanctus hic, nulli profecto postponendus, ĩ sanctorum numerū asscribat. Tu quicūq; hanc beati leges uitam siquid in ea minus q̃ deceret, bene dictum reperies, nō mihi sed temporis breuitati asscribito. Non enim nobis licuit Horatianū præceptū seruare.

Att. Miracula B. Ambr.

Att. Quare Bonifa. pon. noluit. A, ĩter sāctos referre.

Att. Quid egeritBonifa. cū porchetto Archie. Ianuense,

IO. ANTONIVS Flaminius Forocorneliensis Vincentio Vincentino Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Magistro .S.D.

n OSTI,me Vincenti iandiu clarissimo ordini prædicatorio. ĩ quo tu quidem uitæ,ac morum integritate,humanis,ac diuinis litteris, et fama clarus enites,operam præstare non illiberalem,ac pœnitendam,qui iam multorum in eo uirorum insignium uitam,et gesta descripserim,qui suo splendore non ipsum modo,quem dico,ordinẽ, Sed totã proculdubio Christianam rempu illustrarunt. Hoc autem,quod ego non tam diligenti quidem,q̃ alacri studio sedulus facio,probari tibi plurimum scio, et consentaneis tuis omnibus placere nõ dubito. Quid enim tibi,ac illis pariter euenire possit optabilius et gratius,q̃ quod ad extollendã magis,et conseruandam celeberrimi ordinis tui claritatem pertineat? Neq; præterea uirorum illustrium res gestæ sine laude celebrantur,quarũ splendori studio scribentis multum adiicitur, Nam talium uirorũ præclara facinora nisi scriptorem nacta fuerint,qui suo stilo apte potuerit illa contexere,et commendare posteritati,tenebras potius q̃ lumen accipiunt,et nulli,nisi qui gesserint,prodesse uidentur. Hinc factum est,ut plurimi quidem,qui maxime digni memoria erant,aut parum celebrentur,aut obliuioni sensim traditi fuerint, uel quia res eorum gestæ sordido stilo complexæ legũtur,uel quod nullũ prorsus scriptorem sortitæ sunt uitio maxime illorum, qui, cum eloquentiam cœleste munus assecuti essent ,cuius operam cum omni studio maxime religioni tribuenda erat ,auertere ab iis animum,et talia scribere uel dedignati sunt,uel neglexere,tanq̃ humilis,et sordida fuerit materia,in qua nec ingenium,nec stilum exercere possent,ac eloquentiam ostentare. At nobis diuersa admodum ratio Consilium tulit,ut nihil sublimius,nihil excellentius posse nos aggredi,et facere arbitraremur q̃ sanctorum dicta et facta memoratu digna litteris mandarem,ac æterna(quantum ĩ nobis esset) efficere. Et scribendi quidem operam quibus magis debemus,q̃ deo et illis,qui Christo duce Christianam hanc nobis rempublicam,in qua si uiri sumus, fœliciter euum ducimus,constituere. Vel si priscos illos ĩ falsa religionę uiros imitari etiam scribendo libet,uideamus,quales sese illi erga religionem suã præstitere,quam exquisitissimo cultu uenerati sunt,atq; tutati,quam monumẽtis etiam illustrauere perpetuis, Quales item in eos fuerint,quos bene de patria,bene de sua republica meritos uiderunt,quorum memoria ne unq̃ interiret, summi scriptores maxime cauerunt. Aequũ igitur,et ĩprimis pulchrũ arbitratus homini xpiano,si,tanq̃ ĩgenii,ac studiorũ suorũ decimas deo p

soluat, animum ad hæc scribenda libenter appuli, quod bonis hominibus, ac uere christianis æque gratum, et iucundum existimo, atq; scribenti pulchrum, ac decorum esse non ambigo. Quare hoc secuti consilium Magni iam Alberti, Iacobi Veneti clarissimi uiri, atq; sanctissimi, necnon Vincentii Valentini inter rarissimos numerādi, et proxime inclyti Veturini Bergomēsis, qualium bone deus uirorū, uitam conscripsimus. Nec paruo id quidem successu fecisse uidemur, q quæ iā colidimus probari ab omnibus bonis, et doctis uiris illa sentimus. Editurus igitur beati quoq; Venturini uitā uiri summi, et omni laude ac memoria dignissimi, eam tuo nomini maxime nuncupandam duxi, ut esset nō modo apud præsentis seculi homines. Sed etiam apud posteros perpetuum amoris erga te mei et obseruantiæ pignus, ac testimoniū, Quā si tibi placuisse cognouero, putabo me uberem fructū laboris, quicunq; is fuit, et amplam mercedem esse consecutum. Vale. Ex Forocornelii. xii. Cal. Iul. M. D. xvi.

BEATI VENTVRINI BERGOMENSIS ORD. PRAED. VITA PER IO. AN. FLAMINIVM FOROCORNELIENSEM EDITA AD INSIGNEM SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRVM VINCENTIVM VICENTINVM.

g ALLIAE CISALPINAE Quam iuniores Lombardiā dixere urbes situ, uetustate, numero, et claritate uirorum pleræq; īsignes, inter quas Bergomum ex Orobiorum stirpe, sicut teste Plinio autor est Cato, non ultimum tenet locū, Quæ Ciuitas admirabili copia uirorum eximia probitate ac ingeniis ad omnia pollentibus fœcundissima semper fuit, quibus hodieq; abundat, et claret. Hæc beati Venturini patria est, cui non minus claritatis contulit, q̄ ab ea ipse acceperit Huius nos uitam sanctitate illustrem, ac omnibus insignem dotibus scribere aggredimur. Patrem habuit Laurentium uirum grāmatica, et logica præstantē, Qui eas arteis multa cum laude in patria docuit. Educatus a parentibus summa cum diligentia fuit, et ab ipso genitore grammaticam, et logicam edoctus, in quibus breui tantum profecit, ut patrium munus recte docendo posset implere. Natura pronus ad subueniendum ꝑgenis erat, in qua re cum prætergredi modum uideretur, aliquando a patre repræhensus est, Cui cum factus semel obuius in scalis esset, mira res contigit. Multa portabat ī sinu panis frusta, quæ pauperibus diuideret. Interrogatus a patre, quid haberet in sinu, poma, respondit. quæ pueris donem, et aperto sinu pater eē poma deprehendit. Quo prodigio sic motus est puer, ut continuo monasticam prædicatorum uitam inire decreuerit, et inierit annū agēs. xy. Quod ubi resciuit

Quantus breui ꝓfectus ī litteris q̄ pius in ægenis. Frusta panis ī poma diuinitus conuersa Monasteriū ꝑdica. ingreditur Anno. xy.

ubi resciuit pater, incredibili dolore affectus ad eum se contulit, et blandis, quantum potuit, uerbis, minis deinde, quando blanditiæ nihil proderant, et proposita illi uitæ austeritate atq; duritia, nequicq̃ ab incepto retrahere co/natus est. Persistit in sententia puer, Quē ubi pater diu frustra solicitauit, admiratus sancti propositi tantam firmitudinem, atq; constātiam demum collaudauit, et diligenti oratione ita magis confirmauit, et incendit. D V QVIDEM FILI, Sicut animaduertere potuisti, iniquo animo tuli, q̄ me, cum nihil minus timerem, sic repente deseruisses. Multæ quidem, et magnæ suberant causæ, sed illa præcipue, q̄ sperabā fore, ut ætas mea iā ingrauescēs in amore, atq; in adolescentia tua conquiesceret, et te cernens magnis initiis ad uirtutem gradi, putabam i summum uirum facile euasurum, qui magnū familiæ nostræ splendorem afferret. Terrebat inde parentis animum dura nimis, et aspera uita, quā te infirma ætate, ac nimium tenera inisse cernebā, ut putarem, te non posse diutius perpeti ieiunia, uigilias, macerationes alias corporis, et alia multa non minus difficilia his, et grauia, quæ firmis ēt annis dura nimis, et intolerabilia uidentur. Verum, quando multi iam præteriere menses, et uideo, te non solum forti animo, sed etiam alacri iugū istud per/ferre, cogor nunc demum admirari consilium tuum, et laudare, ac te i eo ma gis confirmare. Volo igitur semper memineris, qualis ille, quantusq; sit, cui uitam tuam, ac te totum tradidisti, qui cum sit omniū pater, et rector, et iu/sto libramine facta mortalium penset, debes existimare, ingētia tibi pro par uis, et momentaneis laboribus, et perpetua præmia esse proposita. Nos qui/dem, qui maiore cum licentia uiuimus, liberiorem agere uitam, et magis blā dientem uidemur, qua pellecti pleriq; monasticam exhorrent, atq; deuitant ignari, libertatem hanc nostram seruitutem esse mirificam. Quid. n. inter tot fluctus uitæ, atq; procellas? quid inter tot scelerum facies homini liberū esse potest? Neq;. n. conditio corporis libertatem hāc parit, sed animi. Quis non commotæ mentis eum dicat liberum, quem superbia possidet? cui am/bitio dominatur, qui auaritiæ, atq; omni libidinum generi seruit? et non ali ter affectibus agitur, q̄ sine clauo, ac sine remige nauis solet? Libera est uita, quæ his pestibus non subiacet, qualem eorū esse minime ambigo, qui liber/tatem suam deo consecrauit. Nos in medio mari procellis omnibus, et ple/riq; naufragiis expositi uela damus. Vos in portu nauigatis. Quid cum ue/stra simile habet nostra libertas, si tamen libertas hæc nostra, et non potius infelix seruitus est appellanda? Vos uero liberi, qui in tuto agitis, qui itra ue stri monasterii claustra procul a curis, procul a perturbatiōibus, quibus nos assidue uexamur, tranquillum æuum degitis. Vos dies, noctesq; deo impen/ditis, et omnis uestra conuersatio in cœlis est. Nos diurnis, atq; nocturnis an xii curis rebus oībus deū pleriq; postponimus. Nobis semper aliqua de cau/

Oratio patris ad. Be/ Véturīnū iā toga in/dutum ob seruanda.

Att. diligenter.

sa solicitis uarios metus ingerunt curæ, et rerum humanarū nulla fides, et cer
Att. ta mutabilitas, quæ proculdubio omnem mortalibus tranquillitatē adimūt
et ut paucis omnia complectar liberiore uos. ac tutiore multo uia cœlum pe
titis. Quæ cum ita sint, non modo ut deficias, atq; ut incœptū deseras, ultra
Finis ora/ te solicito, sed ut in ista sententia multo nunc magis perstes, hortor ac mo
tionis pa/ neo, utq; diuum Dominicum, quē tibi ex omnibus maxime istius militiæ
tris. B. Vē ducem delegisti, ante oculos semper habeas, ac tibi imprimis imitandum pu
turini tes Non dici posset quātopere inflammatus oratione paterna fuerit filius.
Quare deinceps multo acrius, atq; etiam liberius, ꝙ sedatam parentis longā
solicitationem animaduertebat, inseruiendum Deo putauit. Quod quidē
quāto studio fecerit, indicabimus. Aliqua prius explicabimus, quæ fuerunt
illi īgenita, et peculiaria bona, et quasi totius uitæ fundamenta iaciemus. Sūt
enim insita nobis, et innata quædam bona, de quibus tanq̃ seminibus uirtu
tes eximiæ, ac præclara facinora nascuntur. Mira fuit ī homine admixta gra
Att. uitati comitas, eratq; grata, et suauis omnibus illius consuetudo. Sermo cir
Formulā cumspectus, et parcus. Nulli difficilis, aut morosus esse, sed studere omnib9
totius uitæ etiā minimis omnia gratificari. Querulus nunq̃, nūq̃ morosus, Placidus ī
B. Ventu. omnes, et omnibus expositus, cuius uenustate morum, ac elegātia nihil ue/
nustius, elegantius nihil. Præterea inter innumeras uirtutes tāta ꝑditus erat
mansuetudine, ut non consentaneos tantum, et eos quidem patres, qui ali/
qua dignitate uenerabiles essent, suspiceret, ac summa ueneratione proseque
retur, sed etiam inferiores, et humillimum quēq; honore prosequeretur. Le
ges, et instituta religionis, ac decreta patrum nemo diligentius seruauit. Si/
lentii, supra q̃ dici queat, amator et cultor, et hac de causa raro alibi, q̃ aut in
ecclesia erat, aut in suo cubiculo. Nemo ad diuinum officium magis illo im
piger surgebat. Nemo maiore cultu et attentiore celebrabat. Voce clara ca/
nebat, atq; sonora, et inter canendum mirifica illi sensa pādebat deus. Qd'
si erat in triclinio et cum cæteris patribus uescebatur, magis quidem iis, quæ
legebantur, q̃ cibo corporeo erat intentus. Ieiuniis. et uigiliis, et quibuscūq;
aliis poterat modis corpus macerabat, Nulli detrahere, De omnibus bene
sentire. In afflictos, et quocunq; modo perturbatos misericors esse et diligē
Attē de tissime consolari, præcipueq; ægrotantes, et uinctos uisere, et adiuuare. Dā/
natos persepæ ad locum supplitii comitatus est, et diligenti oratione sua, ut
mortem fortiter ferrent, effecit. Accedentes ad se ob sanctitatis opinionem,
Tactu ue/ ut sanarentur, increpabat, et repellebat asserens non eam sibi facultatem esse
stimētorū ꝙ peccator esset. Sanabantur tamē plurimi, qui sola eius indumenta tange/
eius sana/ bant. Matrona quædam Bononiensis dolore ingenti, ac tumore oculi labo
bātur infir rabat casu quodam grauiter icta, ad eum accessit, qui tum forte ī ecclesia cō
mi. fitentē audiebat quēpiā. Orabat illa, ut sibi benediceret, et signo crucis opē

ferret. Recusabat ex more uir sanctissimus, et mõnebat, ut ad sepulchrũ Diui Dominici accederet. Sed ubi uidit in proposito pertinacem, facit tandem quod illa petiit, dolorq;, ac tumor continuo abiit. Errantibus monitis, et p̃ceptis subueniebat mira charitate isignis, gratus omnibꝯ, et supra q̃ dici possit, amabilis, Paupertatis cultor eximius, uilissime induebatur. Nihil priuatim habere uolebat, nisi quod maxime necessarium erat. Solo uictu, et uestitu cum apostolo contentus, Siquid offerebatur, aut constanter respuebat, aut recipere coactus indigentibus erogabat. Meliora sua indumẽta cum deterioribus sæpe cõmutauit, siquem se uilius indutũ cernebat. Inter hæc pauperrime, et asperrime dormiebat in iisdem uestibus, quibus per diem induebatur exemptis tantũ calceis. Duobus annis, quibus Bononiæ ꝯmoratus ẽ, nunq̃ ad ignem accessisse illum, quantacũq; essent frigora, affirmauit is, quẽ sacristam dicunt, Cum ad calefaciẽdũ se inuitaretur, dicere solebat, ego purgatorium ignem nimiũ timeo. Quare hoc præsens frigus mihi ferendũ esse statuo. Pecuniam ad longinquas etiam tẽdẽs regiones tanq̃ uenenũ quoddam uitabat, et comites, qui secũ aderant, idẽ facere cogebat. Quod si prorsus recusabant, ab illis recedebat hostiatim necessaria uictui emendicãs. Nec illi pudor erat sub porticibus, et in propatulo egenorum more cibum capere. Famis erat, ac sitis maxime, frigoris, et incõmodorum omnium patiẽtissimus. In suis autem necessitatibus, dum sic itinera faceret, diuinam benignitatem, et opem expertus est, quod patebit exemplo, quod referam. Venerat ad portum ferrariensem (Francolinũ dicũt) petiturus Venetias, sed nauta illum recusauit uehere, quia naulum nõ habebat, quod solueret. Venit mox iuuenis quidam, qui cum mirari uideret, ꝙ in ripa fluminis remansisset, operam illi suam obtulit asserens nauigium se habere optimũ, nec se aliũ queq̃ recepturũ, ac soluturum inde continuo. Quibus non cõtentus in tabernam quoq; illum meritoriã duxit, et opipare inuitauit, qui postq̃ cibum sumpsit ductus in nauim cito ad fossam Clodiam, quæ urbs .xxv. millia passuũ Venetiis distat, peruenit. Cũ de naui descendisset, et iuueni illi gratias agere uellet, et insuper ad monasteriũ diui Dominici, quod ibi est celebre, perducere, ut aliquam partem gratiæ referret, nusq̃ comparuit. Expertus est tale diuini tus auxilium sæpius, Nam et in Burgundia, cum ad quandam profundam aquam peruenisset, nec ibi pons, nec aliquod nauigii genus esset, et ad multa millia passuum oporteret retrocedere, subito nauicula quædam apparuit cum nauta, atq; ita flumẽ traiecit. Die quoq; postero, cum ad Rhodanum peruenisset, oblata est illi nauis, qua per duos continuos dies usq; Auinionẽ peruectus est. Admirabilis in eo patientia fuit. Aduersis nõ modo non frangebat, sed letabatur plurimum. Nihil mouebatur iniuriis, et tanq̃ benefici essent iniurii, illis cõtra benedicebat, laudare, et gratias agere. Cumq; familia-

Signo crucis oculum sanauit.

Att. diligenter.

Att.

Paratũ diuinitus nauigium.

Simile superiori mirandum.

res eius indigne ferent iniurias, quibus illũ uidebāt aliquādo affici, et irasce/ rentur uellentq; maleuolos, et malignos eiusmodi homines retundere, non sinebat, et illis etiã succensebat asserẽs illos recte facere, qui se plenum crimini bus arguerẽt, et castigarẽt, seq; multo maioribus dignum suppliciis, carcere quoq;, ut acrius sua delicta punirentur. Ideoq; solebat arguentibus sese non respondere, sed tanq̃ peccasset, culpã fateri, quicquid boni sibi, uel mali acci deret, eodẽ modo æstimãs, ac diuinæ prouidentiæ totum adscribẽs. Quare neq; turbatũ eũ aliquo pacto, neq; redarguentẽ aliũ, aut excusantẽ sese q̃sq̃ uidit unq̃, et ita secutus apostoli consilium carbones in caput offendẽtis cõ gerebat, et ad se amandum et colendũ cõpellebat. Præfectus monasterii Bo noniensis, cui Andalo fuit nomen, qui postea prouinciæ Romanæ præfuit, et totos undecim annos patauinũ monasteriũ rexit uir memorabilis narra/ uit ipse iuuenẽ quẽdam inuidia motũ, et odio ingenti aduersus beatũ Ven turinum exæstuantẽ uenisse ad monasteriũ cõficta secũ afferentẽ crimina, quibus apud ipsum præfectũ, et cæteros patres illum accusaret. Verũ ubi ec/ clesiam sit ingressus, offendisse ante gloriosæ Virginis effigiẽ orantẽ illũ, ac tantũ a terra, quanta esset picturæ altitudo sublatũ, ipsamq; picturã eũ allo/ quentẽ. Stupuisse prodigio tãto iuuenem, et exhorruisse, ac mutata sentẽtia lachrymabundũ ad se uenisse fraudẽ suã et scelus fatẽtẽ. Miro semp desyde rio salutis animarũ tenebatur, nec q̃cq̃ omittebat, aut recusabat, modo pos/ set illis ꝓdesse. Nullũ illi uacuũ tẽpus elabebatꝰ, ꝙ quidẽ ita dispensabat, ut semp uel cũ deo, uel de deo loqueretur, uel saluti animarum studeret. Opta uit aliquãdo in orientẽ nauigare. ut gentes ad Christi fidẽ cõuerteret Diuũ imitatus Dominicũ, et ea de causa, cũ Genuæ studerũt, peregrinis transcribi ad ea loca tendẽtibus impetrauit. Cũq; ob id barbã nutrisset, et iam Vene/ tias nauigasset, ne consiliũ posset exequi, dei nutu factum est. Quã uero effi caces et q̃ diuini essent illius sermones, ĩ diuersis quidẽ orbis terræ locis uber rimi testes fuere. Tanto aũt cũ feruore orabat, ut sæpe diuinitus a terra sub/ latum conspici contigerit. Dum Vicentiæ moraretur, ac post nocturnum oraret officium conspectus est cũ aureola, quali solent effigies sanctorũ pin gi, tantæ claritatis, atq; splẽdoris, ut totus ille locus illustraretur. Alio die ora bat ibidẽ ante Crucifixi effigiẽ, de cuius pedibus diuinæ lucis radius ĩ eius fa ciem iaci uisus est, qui per certum horæ spatiũ durauit. Pro salute peccãtiũ, maxime orabat, adeoq; illius erant ualidæ preces, ut multi ex iis ad eũ accede rent, ac sua delicta cõfiterentur. Bononiæ mulier quædã filiũ habebat tertiũ agentẽ annũ, qui comitiali morbo laborabat, adeo quidẽ, ut ꝑ diẽ quãdoq; uicies caderet. Multis illa cum lachrymis a beato Venturino impetrauit, ut illi benediceret. Benedixit, et cõtinuo incolumis euasit. Puella nobis, et diu pudica ab amatore corrupta fuerat, et prægnans facta, pœnitẽs postmodum

Att. — Andalo — Att. — Orans sub latus a ter/ ra ɔspectus — Att. — diligenter. — Attẽde Mira, quæ orante illo cõtingebãt — Miracula B. Ventu.

sceleris in lachrymis, et dolore conficiebatur, et ingens sui, ac totius familiæ dedecus oculis illius obuersabatur. Accessit ad beatũ Venturinũ implorans opem fassa flagitiũ. Misertus ille solatus ẽ, ac bono aĩo esse iussit. Intumuit paulatim uterus, attamen cum in publicũ egrediebatur, ita se fasciis comprimebat et id quidem sine læsione fœtus, ut nullus sentiret esse prægnãtẽ. Optauit illa mense Decembris fauũ mellis (Solent n. appetere talia grauidæ mulieres) cõtinuo uidit in mensa oblatũ, et ad beatũ Venturinũ magno cũ gaudio pertulit. Vbi pariendi tẽpus aduenit, nocte intempesta quidã uenerabilis multo cũ lumine per fenestram ĩgressus est, et excitatã iuuit in partu, et mox euanuit, atq; ita res latuit, ut nullus grauidam fuisse aut peperisse unq̃ sensit.

Puellæ ab amatore corruptæ infamiam sustulit.

Matrona quoq; Bononiensis diu stimulis agitata libidinis, cũ ieiuniis panis, et aquæ et laboribus multis, atq; uigiliis corpꝰ affligeret, nec tamẽ pruritus ille restingueretur, beati Venturini recordata est, qui tum forte in prouincia prouinciæ erat, a quo per litteras opem implorauit, factũq; est, ut eodem die, quo litteras ille accepit, pugnæ ingẽtis ac molestiæ finem matrona inuenerit.

Atf.

In omnibus quidem diuinis officiis cultum, et attentionẽ exquisitam præse ferebat, sed in sacro altaris mirificam, cui mos erat, priusq̃ id celebraret, uoce q̃ maxime pia letania dicere manibus iunctis atq; sublatis. Cũ uero ad ea quæ dicuntur secreta, peruenerat, miram in eius facie claritatem, et diuinum quiddam qui aderunt, uiri, ac fœminæ conspiciebant, ut non hominem, sed angelũ quempiã se intueri arbitrarentur. Nonnunq̃ uero dum euangelium pronunciaret, ex ore illius lux quædam tãq̃ accensi funalis emicabat. Quãdoq; etiã ad singula euangelii uerba quædam auicula egredi uidebatur magnitudine papilionis, Aliquando etiã ex oculis emicare tãq̃ faculæ. Cum autẽ mox consecraturus erat, clara quædam, et præfulgens nebula de illius ore prodire, quæ faciem eius in consecratione illustrabat, et dum singula consecrationis uerba proferebat ignitos radios emittere uidebatur, Dum uero sacrosanctũ Christi corpus ex more tollebat, multi sæpenumero tanq̃ miræ pulchritudinis puellũ quẽpiam in eius manibus conspiciebant. Sæpe etiã eleuatus a terra conspectus est. Hoc autẽ multis quidã in locis, sed præcipue ad aram Diui Dominici Bononiæ contigit. Idem quoq; illi i monasterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ contigisse accepimus, dum Sanctus Sãctus et Benedictus qui uenit, cantaretur. Ibidẽ quoq; dum sacrum eucharistiæ celebraret, et ipsam eucharistiã attolleret una ex sacris uirginibꝰ illius os intuita tantũ in eo splendorẽ uidit, ut nõ aliter illi oculorũ acies hebetata sit q̃ soleat orbẽ solis intuẽtibus. Eodẽ momẽto tẽporis Virgo illa uocem audiuit suis auribus insusurrantẽ, Talis erat Mosis facies, cum deum alloqueretur. Hæc erant nota plurimis, et iam diu uulgata, nonnulli tamẽ nõ satis credebãt, ut Mina nobilis matrona Bononiensis, q̃ data opera ad eum cele

Atf.

Quanto cultu sacrũ altaris celebrabat.

Mira quæ eo celebrãte contigebant.

brantem uenit, Qui dū sacrosanctū xp̄i Corpus attollere inciperet, uidit cōtinuo fulgēti nube circūseptū, atq; in ea sic quidē occultari, ut cernere illum ultra nō potuerit donec ad finē nō peruenit, ei Ite missa est, diceret. Quæ tāto miraculo attonita, cum abiret dixisse fertur. Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo. Fuit etiā sermone latino, atq; uernaculo facundus ac uehemens. Ita concionator erat eximius, neq; nugis et fabulamentis operam terebat, sed euangeliū prædicabat. Neq; doctrinā ostentabat, q̄q̄ doctissimus erat, sed utilia tantū, et ad salutem animarum pertinentia dicebat, eratq; semper etiam sine libris, ac præmeditatione ad concionandū paratus. Nam et memoria eorū, quæ legerat, prope diuina pollebat, et multa cœlitus infundebantur, quæ insignē illum reddebant, et omnibus admirabilē. Quare illustris Princeps Humbertus Delphinus Viennēsis nō īmerito dicere solebat. F. Venturinus nunq̄ bene concionatur, nisi cum impræmeditatus ad id munus accedit, Nam præmeditatus quasi habet ex suo, quæ dicit impræmeditatus autē a Deo. Verū diuino munere ad id adeo quidē pronus erat, et exuberans, ut, præcipue diebus festis non bis tantū, sed ter, et quater cōcionaretur, ubi desyderia populorū sic ferre animaduertebat nullam sui cōmodi, sed publicæ utilitatis rationē habens. Nam omnes quidem nō aliter amabat, q̄ si omnium parens fuisset. Per sabbata quandoq; mane, quādoq; uesperi deiparæ uirginis laudes celebrabat, quā religiosissime colebat. Tantus aūt ad eū cōcionantē hominū cōcursus erat, ut aliquando supra quadraginta, et q̄nquaginta millia cōuenerint. Illud quoq; mirabile erat, q̄ tā a remotissimis q̄dē q̄ a ꝓpinq̄s audiebat̄ et itelligebat̄. Fama igit̄ cōcionādi clarissimus erat, magnūq; ubiq; nomē erat adeptus, Q̄r cū maximā Italiæ p̄tē urbes. et oppida lustrando peragrasset, præcipueq; Tusciam, Aemiliam, Venetiam cum tota Cisalpina Gallia. Posteaq̄ in prouinciam prouinciæ, atq; in Galliam Transalpinam concessisset, Inde in Istriam, in Dalmatiāq; sese cōtulit, atq; in Achaiam, post in Euboeam insulam, quā Nigropontum dicimus, Smyrnamq; Asiæ minoris ciuitatem. Sicut in expeditione contra turcas infra narrabimus nauigauit. Ad quācunq; autē urbem sese cōferebat, ꝓdibant obuiam omniū ordinū uiri pariter ac fœminæ, seq; felicem putabat, qui eum tangere posset, aut particulam indumenti aliquā surripere, quā ea quidem religiōe seruabant, qua reliquiæ sanctorum solent. Nec illi quicq̄ ꝓderat succensere multitudini, ac reclamare asserenti, sese peccatorem esse. Ob id sæpe quidem cum propinquabat urbibus, et sciebat populos obuiā egressuros, e uia statim cōmuni surripiebat sese, et per agros, et uineas iter multo cum labore faciebat. Sæpe etiā furtim ad ciuitates ueniebat, et furtim ingrediebatur ut occursus populorū deuitaret. Sed nescio quo pacto latere non poterat, et multitudo prius ad monasteria prædicatorū cōfluebat, q̄ ipsi ce nobitæ scirent aduenturū. Nec mirū quidē, cū passim fama uulgasset, quantus esset uir, et quātā utilitatē caperet, quicūq; illū cōcionātē audiret. Tanta

De illius facundia.

Euangeliū prædicabat

Att. Humberti sentētiā de cōcionibus B. Ventu.

Att. diligenter.

Attēde Quāta sāctitatis eius hominum opinio.

ſiquidẽ uerbis illius gratia, tãta uis et ardor inerat, ut uitæ, ac morũ in oĩbus admirãda mutatio fieret. Si quidẽ fœneratores nõ ſolũ uſuris cumulata reſti tuebant, ſed et proprias facultates egenis erogabãt. Siccarii ꝓdones, homici dæ depoſita oĩ feritate, atq; ſæuitia miteſcebãt. Delatores, ac ſuſurrões liguas caſtigabãt. Meretrices lupanaria egrediebãt, Deniq; ĩ melius oĩa mutabãt ꝓ cipueq; diuturnæ inimicitiæ, et odia inueterata ſedabãt, cõcordia ubiq; et pax uigebãt. Sæpe ex cõcionãtis ore uiſæ ſũt micare flãmæ et ſcĩtillæ tanq̃ ex can dẽti ferro diſſilire. Nõnũq̃ ẽt rutilare, ueluti ſtellæ. Viſa ẽt aliquãdo ſtupẽti bus omnibus, et acclamãtibus cœleſtis quædã ſupra illius caput colũna can didiſſimi plerũq; fulgoris. Albiſſima itẽ auicula ſæpiſſime cõſpecta eſt abſq; alarũ motu ſupra populũ circũuolitare, dũ cõcionẽ perageret. Sæpenumero etiã illius indumẽta multis tanq̃ ſtellis radiare, ut iure oẽs demiſſum cœlo ex apoſtolis quẽpiã arbitrarẽtur. In audiẽdis aũt cõfitẽtibus mirificus erat quo rum mẽtes, quocũq; uellet, agebat gratia, et ſermõe, quibus ſupra q̃ dici poſ ſit, ille pollebat. Cõfeſſa erat illi delicta ſua mulier quædã, quæ cũ finẽ feciſ ſet, ait illi beatus Venturinus, Tu maius his omnibus peractũ retices, cunq; illa negaret, genua flexit ipſe, et paululũ orauit, ſtatim peccati, quod mulier obliuione omiſerat, recordata, uerũ dixiſti pater inquit, et id quoq; confeſſa eſt. Iuuenis libidinoſus hortatus ab eo, et admonitus fuerat, ut iam finem la ſciuiẽdi faceret, et memor ſuppliciorũ eſſet, quæ iudex æternus propoſuiſſet nũq̃ pœnitẽtibus. Reſpõdit ille nequaq̃ hoc a ſe fieri poſſe, cunq; ſic abiret, anteq̃ locũ exiret, ubi cũ beatus Vẽturinus fuerat hortatus, ſic ſe repẽte mu tatum ſenſit, ut nõ ſolũ putaret, ſe deinceps pati non poſſe quicq̃ obſcœnũ patrare, ſed nec cogitare quidẽ. Dũ aũt ſic audiret cõfitẽtes ſæpe ĩ facie illius mira claritas cõſpiciebat. Tãtus aũt erat illorũ numerus, qui, ut confiterent ad eũ cõfluebãt, ut ſufficere uotis omniũ nequaq̃ poſſet. Virgo quædã mo naſterii Sanctæ Mariæ Magdalenæ Bononiẽſis mẽſes quinq; dolorẽ dextri lateris paſſa fuerat, quæ ob id beato Venturino delicta cõfeſſa eſt ſperãs ĩde remediũ diuturnæ ægritudinis cõſequi poſſe, Verũ ubi ille mulctã (ut mos ẽ ↄfeſſis) iniũxiſſet, et uirgo diceret, nullo ſe pacto poſſe illã ꝑſoluere, dimidiũ detraxit, et ꝑcunctatus ẽ, an ſe putaret partẽ poſſe ꝑſoluere. poſſe qdẽ affir mauit. Verũ ubi diſceſſit, adiuta beati Vẽturini ꝑcibus nõ partẽ ſolũ, ſed etiã totũ, et alia deinde plura ſpõte ꝑſoluit, et iſuꝑ dolore illo prorſus liberata ẽ. Erat ĩ eo illud quoq; mirabile ꝙ odorẽ neſcio quẽ ſuauiſſimũ ex ſeſe mitte bat uel cũ ſacrũ altaris celebrabat, uel cũ cõfitẽtes audiebat. Fatebãt hoc mul ti, Quare nõ deerãt, qui mane horã captarẽt, qua ſacrificaturus erat, et locũ hac de cã ꝑpius altare occuparẽt, ut diuini illius odoris ſuauitate fruerẽt. Te ſtabant aũt, q expti fuerant hoc, de eo plurimi, et ſtupebant. Hac de cauſa matrona qdã nobilis cũ ægrotaret, crebro ad ſe illũ acceſebat. Neq; is odor de eius corpore tantũ exibat, ſed idumẽta quoq; fragrabant, quod aſſerebãt

Quãta ſer mõis illius efficacia, et fructus.

Adm iran da in cõcio nante pro digia.

Qualis in confitentes erat.

Atẽ. Miraculũ

Suauiſſi mus odor ex Be. V. exibat

ii, qui partē aliquā indumentorū ob eā, quā supra dixi, cām surripuissent. Erat Vicentiæ, cum paupercula cuidam mulieri tunicam suam dono dedit ut illa sibi indumentū faceret. Pertulit eam mulier ad quandā matronam, cui Vicentiæ nomen fuit, quæ particulā eam, quæ collum ambit tanq̃ rem sacrosanctā retinuit, et in uasculo summa cum ueneratione diu seruauit, unde diutius ille odor exhalabat. Cuidam Bononiēsi dirū i femore ulcus erat innatum. Is confiteri delicta beato Venturino solebat. Cum iam nimium i tumuisset, et ferrū ille chirurgi horresceret, emplastris lenire, ac rumpere se stinabat, et diuam Virginem sæpe rogabat, ut beati Venturini meritis opem sibi afferret. Attulit illa, Siquidem ipso nihil sentiente tumor omnis cōfestim abiit, atq; sanatus est, Florentina mulier, cui Luciæ nomen fuit, repentino, ac ingenti dolore correpta, quo, si durasset, interitura uidebatur accito ad se beato Venturino cōtinuo liberata est. Mulier alia bombyces habebat (ii sunt uermes qui sericū faciunt) cœperunt illi paulatim mori, rogauit beatum Venturinū, ut illis benediceret, benedixit iis, qui superstites erant, et insuper iussit, ut comederent, nam ut ægri a cibo abstinebant, et statim comedere cœperunt, et uixere. Quædam alia mulier dirū in māma patiens morbum sancti uiri benedictione sanata est. Annus ab aduētu Christi. M.ccc. xxxiii. agebatur, cum Beatus Venturinus Bononia discessit eo consilio, ut Bergomū rediret, et parentes suos, a quibus litteris sæpe rogatus fuerat, inuiseret, quos annos iam septem non uiderat. Hoc autē factum est quinto anno postq̃ cōcionari cœperat. xvi. ab igressu mōasterii, ætatis uero suæ. xxxi. Venit igiť primū quidē Forūcornelii uetustā, et clarā Aemiliæ urbē, quā iuniores Immolā dixere, ubi a tota ciuitate multo cū honore exceptus, ubi nō paucos dies cōmoratus ē, quos quidē cotidianæ illius cōciones celeberrimos fecere. Inde sibi comitē, ac sociū assumpsit uirū insignē Nicolaū Fauentinū consectaneū suū, qui se illi tanq̃ alterū Lucam Paulo præstitit et annis. xii. non modo p multa Italiæ loca, sed etiam usq; in Græciā comitatus est. Discedens igitur Forocornelii Venetias sese cōtulit, et per loca Venetiæ, quam quidā Italiæ regionē transpadanā Marchiam taruisinam posteri nuncuparunt, gradiens puenit in patriā, ubi quāto cum gaudio et honore fuerit exceptus non est necesse dicere. Cœpit igitur in festo diui Matthiæ concionari a Septēbri mēse in Februariū usq; ad purificationē Deiparæ Virginis tāto successu, atq; omniū ordinū cōcursu, ut nec tēpla, nec plateæ capere multitudinē possent, nā sæpenumero. xl. et amplius hominū millia concionanti aderāt, quo tēpore cōspecta est aliquādo supra cōcionātis caput sacrosāctæ trinitatis effigies, quādoq; etiā Christi redēptoris cū cœtu angelorū ingenti Cōspecti ēt sunt duo ī habitu pdicatorū uenerabiles, et augusta forma uiri dextra, leuaq; tanq̃ iuuantes illum, ac librum tenentes, in quo legere uidebatur ea quæ populis euangelizabat. Vnde admirabilem illum, et uenerabilem

Odor ex eius uestimentis.

Miracula p. B. Venturinū edita.

Att.

Redit Bergomū. B. V.

Quantus ad cōcionātem Bergomi ɔcursus

Mira quæ concionāti cōtigerūt.

deus cunctis Italiæ populis reddebat, et uberrimus inde, ac prope incredibilis sequebatur animarum per totam Italiam fructus. Nec ulli erunt adeo flagitiis irretiti, qui non abominati ueterem uitam nouam uiuēdi formam induerent. Per eosdem dies conuertit ad rectum uitæ modum quendam prædonum ducem, ac principem, cui Gasparino fuit nomen cum sociis scelerū omnibus, qui plus mille et quigentos homines crudeliter necauerāt. Cuius conuersionis fama plurimos in diuersis Italiæ locis ad rectam uiuendi normam pellexit. Visa est præterea ingens, utpote quingentorum ferme dæmonum acies ex Bergomensi urbe fugientium, atq; clamantiū se dæmones esse necnon fatentium sese uirtute uiri Sanctissimi antiqua possessione pelli, et alia pene infinita passim uulgata in ore omnium erant. Attamen nonnulli in Castello quodam non procul Bergomo sunt inuenti, qui hæc narrantibus minime credebant. Erāt tum forte ante ignem multi e quorum numero unus, qui asserebat illius sanctitatem fidei plenus, ut tanti uiri cōceptam opinionem, et honorem tueretur, ut erat calciatus igni medio pedem immisit, et diu tenuit, nec ulla in parte uel illa, uel calceus etiā læsus est. Quod ubi uidere increduli, stupuere, et uiri sanctitatem non solum testari, sed etiā prædicare cœperunt. Fratrem beatus Venturinus habuit, cui Iacobo nomē fuit Huic filius erat, cui cum plus æquo afficeretur pater, monuit, ne ita faceret, quia breui moriturus esset puer, nec uanum fuit uaticinium, nam octo diebus obiit. Ad eum autem Bergomi commorantem pene innumerabilis pœnitentium multitudo, quos ille in uiam salutis dirrexerat, cōfluxit, quā Bergomo discedens Romam perduxit. Quo tēpore tanta commotio per totam fere Italiam populorū ad eum concurrentium fuit, ut ab ætate diui Petri Martyris non fuerit maior, neq; usq; ad gloriosi. Vincentii seculum secuta sit, adeo ardentissimis concionibus suis, et summis, ac innumerabilibus prodigiis omnium non solum qui uiderant, sed etiam ad quos illius fama peruenerat, animos ad religionem, ac uerum dei cultum inflammauerat. Peregrinationis autē illius causam fuisse memorant. Tribus continuis hebdomadibus, dum Bergomi esset omnium prorsus congressum uitauit, neq; in publico, nisi cum concionaretur, conspectus est. Reliquum tempus orationi īpendit, cogitās quonā pacto posset ī ꝓposito cōtinere, quos ad deū conuerterat, Sciebat.n. solere hoīes facile aliquādo ad rectū ꝑsuaderi, sed paucos ī ꝓposito, ac suscepto cōsilio ꝑdurare. Igit̄ hoc secū diu agitanti diuinitus, uti credibile est) uenit ī mētē, ut eā multitudinē Romā ꝑduceret. Ex oī aūt nūero mille īduit ꝑegrinorū habitu (ꝑegrīos ego nūc xpiano more nū cupo, nō quoscūq; peregre ꝓficiscētes) cū iteriore ueste alba, exteriore aūt cœlesti colore, sed dēso, atq; ī nigrū tēdēte cū duabꝫ ex pāno crucibus q̄rū altera eēt alba, rubei coloris altera. At ī sinistrapte colūbā haberēt itē albā ramū

Quāta ī cōcionāte uis

Ingens dæmonū acies Bergomo fugata

Magnū sāctitatis testimoniū.

Vaticiniū.

Att.

Cur ꝑegrinos Romā ꝑduxerit.

Peregrinorū īsignia.

uirentis oleæ ore gestantem. In fronte autem pilei Thau Ezechielis prophetæ signum, et in manibus peregrinorũ more baculos, sed nullo ferro præfixos. Funiculos item cum nodis septem, quibus se noctu cæderent, q̃diu quies Pater noster dicerent. Interdiu quoq; in ecclesiis, et plateis, ubi in aliquam ciuitaté peruenissent, ut alios ad pœnitentiã allicerét, donec Romam peruenirent, eumq; id facerent, tria uerba sublata uoce dicerét scilicet Pœnitentiam, Pacem, et Misericordiam. Hoc auté ordine gradiebantur, Duodena paria procedebant, post quæ decimustertius sequebatur, qui i summo baculo crucem gestabat paruam, i cuius parte picta erat diuæ uirginis effigies filium in gremio tenẽtis. In altera uero diue Marthæ pictura Christi hospitæ. Et quia in comitatu ingenti erãt plurimi, qui atrocissimas inimicitias cũ cæde mutua, et diuturnas exercuerãt, quas ut deponerent effecerat, ut magis adhuc illos charitate deuinciret, instituit, ut cum uescerentur, eodem cyatho cultello, et scutula uterentur. Ita fiebat, ut plerunq; duodeni eodem cultello uterentur. Tanta auté uigebat inter eos concordia, et charitas, ut ex iisdé nati parẽtibus omnes uiderẽtur. Fuisse auté, qui Bergomo discessere huius itineris gratia. xxx. hominum millia perhibent, sed multo fuisse plures, qui tãti uiri fama, et comitatu de diuersis Italiæ locis Romam conuenere. Discessurus aũt Bergomo beatus Venturinus maximam præmisit parté, Neq;.n. putabat commodũ simul omnes proficisci. Profectus Bergomo Mediolanum peruenit, inde Cremonam, atq; Ferrariam, atq; Bononiam, ubi ꝑ aliquot dies cõmoratus est, quos quidem diuis concionibus celeberrimos fecit in quibus sæpe candida columba spectante populo uisa est circumuolitare, ac supra eius caput consistere. Idem Florentiæ, et aliis multis in locis illi contigit. Miranda et alia multa in hoc itinere traduntur, quæ cõsulto prætereo præter pauca quædam, quæ minime silentio tegenda putaui. Quædam nobilis Florentiæ matrona, cui nomen Thoræ fuit, in suo cubiculo orans uidit in aere, atq; in aureo circulo uenerabilé Dei genitricem filium in gremio tenentem, quæ monachũ alloqui uidebatur quendam habitu prædicatorũ indutum, qui genibus flexis ante illam adstare uidebatur, ad quod spectaculum totus Florentinus populus confluxerat. Sustulit illa tãto miraculo stupefacta uocem, ita ut tota domus clamorem audiret. Interrogata quid ita iclamasset, rem tacuit, donec paulopost beatum Venturinum uidit, cui tota ciuitas obuiam processit, et affirmauit eũ esse, quem in aere uiderat. Venit i eandé ciuitaté heremita quispiam aspectu, et uita uenerabilis, qui se missum ab angelo dixit, ut uenturũ in eã urbé mox beatũ Venturinũ uiseret, cuius scitaté et diuias dotes miris afferebat ꝑconiis. Cũ Senas ꝑuenisset, et ĩgẽtib⁹ totius cõcurrẽtis populi desideriis, q̃q̃ admodũ ex itiere fatigatus, cõcionari cõpulsus esset, exilire micãtes ex eiusore flãmas ɔ̃spexere plurimi. Sed lõgũ sit

Ordo incedentis multitudinis ꝑegrinorũ

Attende

Numerus ꝑegrinorũ qui Bergomo discessere.

Att.

Prodigia huius peregrinatiõis.

Att.

nimis cuncta recensere ꝓdigia, quæ in hoc itinere cõtigerunt, et narrare quã to cum honore, ac populorum plausu ubiq; fuerit exceptus, quotq; diutur na odia, quacunq; graderetur, sustulerit, quot discordias sedauerit. Inter q̃ illud quoq; procurabat, ut uincti ubiq; soluerentur. Romam tandem perue nit die sancti Benedicti festo passus itineris tali tempore difficillimi propter cœnum, et pene iuges pluuias incommoda omnia. Erat in eodem comitatu quædam nobilis matrona, licet publice ĩ cõciõnibus edixisset, nequa se mu lier sequeretur, quæ in ipso itinere in grauem ægritudinem cũ profluuio uẽ tris inciderat, quæ, ut erat ægrota, Eugubii remansit. Post dies nõ multos cõ ualescẽs cœptum iter multo cum labore prosecuta est. Peruenit Romã adeo affecta, tum recenti ægritudine, tum grauissimi labore itineris, ut eam sui nõ cognoscerent. Hæc continuo misit, qui rogarent beatum Venturinum, ut ad se accederet ægrotantem. At ille habita breui ad deum oratione manda uit iis, qui missi fuerant, ut ad se illa die postero in templo diui Ioannis late rani concionaturum ueniret. Cumq; affirmarent ii, nullo pacto id posse fie ri, ꝙ ægritudine, et itinerislabore mire debilitata esset, respondit ille, ut ei suis uerbis dicerent, quæ iam mandarat. Quæ ubi rettulere, mira res repente con tigit, Nam ita extemplo conualuit, et confirmata est, ut uideri posset, nunq̃ ægrotasse, et die qui secutus est, fecit, quod beatus Venturinus sibi iusserat. Nouies Romæ per eos dies cõcionatus ẽ diuersis quidẽ ĩ tẽplis, præcipueq; ĩ capitolio petẽtibus ita senatoribꝫ, et magno q̃dẽ successu, et populi fræquẽ tia est auditus, Vbi, cũ quidam temerarius ausus esset ei silentium indicere, reprehensus ab ipso beato Venturino statim grauiter ægrotare cœpit, ita. ut necesse fuerit anteq̃ finita esset concio inde illum asportare, qui intra quiq; dies expirauit. Fuit autem in urbe. xii. tantum dies. Igitur die duodecimo ab æde predicatorum (Mineruam locum nuncupant) recedens cum numerosis sima illa multitudine per quæcunq; urbis loca graderẽ tria illa clamãte uer ba Pœnitẽtiam, Pacem, ac Misericordiã, uenit ad diui Petri augustissimum ac toto orbe celeberrimũ tẽplũ. Quo facto inde discessit occulte insciis om nibus præter Nicolaum Fauentinum perpetuum comitem suum, et socium et Iacobum fratrem, qui et ipse illum abeuntem Bergomo secutus fuerat. Causæ, cur ita discesserit, hæ fere perhibentur fuisse, quarum hæc prima tra ditur, Quod si abire uoluisset, multitudo tãta nullo pacto permisisset. Si re ducere uoluisset, satis intelligebat, quãta difficultas esset futura per quælibet loca tendentibus, qui non uno agmine, neq; eodem tempore in urbem, sed de diuersis Italie locis conuenissent. Præterea ꝙ laborem, atq; molestiã sin gulos audiendi (sicut optabant) iam ferre non poterat. Fuit et alia multo his grauior causa, quã ipse occultauit, diuq; supp̃ssit, nec nisi Benedicto. xii. pontifici Maximo aperire uoluit. Roma igitur ꝓfectus Ariminũ naui sese

Romã peruenit.

Miraculũ.

Quãto succe ssu Romæ concionatus sit.

Att. diligenter.

Att. Causas qua re clã ab urbe discesserit.

Venetias contulit, quo peruenit sabbato, quod religio Christiana sanctum nuncupat. Vbi aliquot dies commoratus diuinis concionibus urbem totã ĩ sui admirationem conuertit. Inde cum uellet Bergomum reuerti, Mantuã peruenit, Tãtusq; subito fuit populi ad eum uisendum, et tangendum concursus, ut necesse fuerit, satellites principis irruẽtem multitudinẽ strictis gladiis ne illum opprimeret repellere, et summa cũ difficultate ad monasteriũ prædicatorum ob eam rem deuenerit. Per eos autẽ dies, quibus ibi summo cum honore, et admiratione omnium fuit, quidam maleuoli instinctu inuidiæ occulte cum principe Mantuano egerũt, ut statuta die accersitis prius in ædes ipsius principis iurisconsultis, et philosophis, quicunq; aderant, ex ĩsperato beatus Venturinus eodem uocaretur, ac illi improuisa quæstio proponeretur, si forte ea ratione possent maleuoli opinionem hominum, et illius famam labefactare. Venit igitur cum solo socio suo fratre Nicolao fauẽtino fiduciæ plenus Deum sibi sperans non defuturum. Proposita igitur illi fuit theologica questio, moralis altera, Et theologica quidem fuit an malus angelus in primo suæ creationis instanti peccasset, Quã ubi audiuit beatus Venturinus subrisit, et historiam huiusmodi perlepidam intulit. Quidã iuuenis heremiticam ducens uitam legerat in epistola Pauli ad hebreos sine patre fuisse, ac sine matre Melchisedech. Cœpit igitur secum agitare iuuenis an forte posset inuenire, quis Melchisedech fuisset pater, diuq; rem hanc miro studio perquisiuit, cumq; non inueniret studio solerti, ac tantæ uestigationi ieiunia, & uigilias, nũ forte posset a Deo ĩpetrare, quod tantis uotis expetebat adiecit. Forte ad eum uenit senior quidam ex iis, qui in eadem solitudine, uitam agebant, et sub tristem cernens mœroris causam percunctatus est, Qui rẽ illi continuo narrauit. Tunc prudens ille uir, cum intelligeret, quãtum laborem, ac solicitudinem pro re tantilla subisset, familiariter illum reprehendit, nec esse rem uestigatione dignã, quæ nihil haberet utilitatis, ostẽdit. An patrem, ac matrem, resq; cœteras, et commoda inquit liberioris uitæ iccirco relinquimus, et Christi iugum subiuimus, et ad tantam uitæ asperitatem uenimus, ut omissis utilibus, et necessariis friuola istiusmodi, et anilibus simillima fabulis perquiramus, et (si Deo placet) quem habuerit patrẽ Melchisedech, uestigemus? Rem igitur (ut ad uos ueniam) mihi quidem huic ad modum similem, certe non utiliorem afferre uidemini. Quid .n. affert nobis damni? Quid dedecoris, si talia nesciamus? Quid utilitatis, aut ornamenti, si non ignoremus? Hinc fit, ut multi, dum tempus in his terunt, et ingeniosi uolunt uideri, desipiãt, et meliorum curam, et inquisitionẽ prætereãt. Quid .n. nostra refert, utrum in primo, an in secũdo, aut alio quouis instãti infelix ille peccauerit angelus, Attamen his dictis maleuolorum, et inuidorum petitioni respondit luculenter, et abunde satisfecit, Sic quidem, ut aduersarii

Venetias profectus.

Quanto plausu mã tuæ exceptus.

Dolus ĩ eũ struitur

Att.

Optimam ꝑparationẽ

Attẽde

uersarii erubuerint uehementer, et demisso capite (sicut dici solet) abierint. Boni omnes mirifice læctati sint. Profectus Mantua beatus Venturinus Cremam uenit, ibiq; moratus est, dum ab Azone Vicecomite, qui Mediolani imperabat, impetraret, ut Bergomum reuerti posset. Quo postq̃ rediit, se/cum rem grandem agitare cœpit, ex qua tum quies Italiæ tum salus multo/rum sequeretur, ut copias p̃ Italiam uoluntarias cõscriberet, quas in oriẽtẽ traiiceret, ut loca, quæ gentes interceperãt et christianis ademerant, aliquã/do recuperarent. Longum igitur ibi silentium tenẽs et hominũ congressus deuitans, huic rei orat mente tota intentus, et assiduis precibus deum ro/gabat, ut si mentẽ hãc ille sibi immiserat, in sententia se cõfirmaret. Cũ igit̃ in proposito perseueraret, atq; ex diuino instinctu id esse intelligeret, tãquã deus ita iuberet decreuit, priusquã rẽ tantam aggrederetur, Auinionem ad Benedictum. xii. pontificem max. proficisci, ac illi operam suam, et quinquaginta hominũ millia polliceri, modo comeatus illis, et nauigia præberentur si se præmitteret i oriente ea de causa, quã diximus traiicere. Magnis per id tempus Italia discordiis laborabat, q̃ factiosi homines plurimi tunc uige/bant, quos posse hac ratione abduci et Italiam liberari non dubitabat. Igit̃ noctu occulte Bergomo abiens, nequi se sequerentur, Genuam se contulit. et nactus opportune triremem Auinionem profectus est, rectaq; ad ædes pontificis max. tendens nullum ipse introductorẽ, aut interpretem uoluit, secũ. n. dicebat, si nutu dei huc ueni, nihil esse mihi poterit impedimento, Nec aliter quidem euenit, Nam præteriens omnes custodias nullo retardãte aut quis esset, uel quo iret sciscitãte ad cubiculũ pontificis euasit, et uni ex cubiculariis ante hostiũ inuento dixit ut suis uerbis pontifici nunciaret Vẽturinũ bergomẽsem ad se uenisse. Quod ubi Pontifex audiuit, cõtinuo ad eum egressus ẽ. Et quia multo ante a delatoribus et inuidis fuerat apud eũ grauiter accusatus, acriter illũ pontifex obiurgauit, Cuius castigationẽ patiẽtissime audiuit, et tulit, et cũ multa, prout inuidi detulerant, obiecisset illi põtifex, grauissimo, et sapientissimo responso ita diluit omnia beatus Venturinus, ut pontificis in illum ira, et idignatio plurimum minueretur, misitq; qui eum præfecto Auinionensis prædicatorũ monasterii cõmẽdarent. Verũ maleuoli quidã nõ defuere, qui criminibus adhuc illum apud ipsum põtificem onerarent, et inuisum redderent. Quare post duos dies misit ad eũ pontifex, qui suis uerbis illi iuberet, ut singulis obiectis, quæ plurima quidẽ fuere sublata omni fraude, atq; mendacio responderet, neq; cũ quoq̃ præter q̃ cum socio suo loqueretur, adactusq; iureiurando est, et mulcta grauiter indicta. Tulit omnia moderate uir sanctissimus, et libentissime respondit, et obiecta omnia, cũ nihil egisset quod iure posset reprehendi, facile cõfutauit, et præscripta misit ad pontificem. In quibus tametsi nihil deprehẽ

Cõsiliũ expeditiõis i Turcas agitat. b. uen.

Proficitur Auinionẽ ad pont. max.

Accusatus a maleuolis põtifici, et obiurgatus ab eo.

Iubet illi pont. max ut obiecta crimina diluat

Cõfutauit obiecta crimina.

sum est animaduersione dignum, attamē nō destitere maleuoli, donec pō- tifex ipse et cōcionibus illi et audiendis cōfessiōibus, et insuper Italia inter- dixit a quibus omnibus octo, quibus superuixit annis pontifex, prorsus ab stinuit. Tantumq; ea re lætatus est, ut gratias ipsi pontifici ageret maximas, seq; illi plurimum debere affirmaret. Neq; illum quisq̄ tristem unq̄ uidit, assignatusq; monasterio macrologiensi in prouincia prouinciæ ibi primū, et in aliis postea monasteriis summa cum tranquillitate, ac laude uixit. Sed non patitur omnipotens deus lucernam latere sub modio, nec diu permisit uiri tanti uirtutes in obscuro esse. Nam breui tāta illius fama diffusa est, ut per totam Galliam, Germaniam, Hispaniam, et Britanniam, quam nunc Angliam dicimus, diffunderetur, et clarissimi principes, et Cardinales multi aliiq; dignitatibus ecclesiasticis insignes uiri eius amicitia maxime lætaren- tur, et ad eū litteras darent, et ab eo simul expeterēt, quas ubi acceperāt, cœ- leste aliquod donum se accepisse putabāt, ac se se illius orationibus frequē ter cōmēdabāt. Præcipue uero illustris pīceps Humbertus Delphinus eius consuetudine delectabat, et se felicem putabat, quando illum apud se ha- bere poterat, nec dici posset, q̄ cupide, q̄ attente illum audire solebat. Idem crebro, et impense pontificem rogauit, ut eum cōcionari ex more sineret ui rum populis utilissimum. Sed impetrare non ualuit, quod nutu dei factū esse, ut illustrior in tot eximiis dotibus in eo fieret patientiæ uirtus, minime dubitādum est. Scribebat interim ipse per totum pene orbem grauissimas, ac utilissimas epistolas, in quarum frōte mos illi erat inscribere Iesus amor meus, uel Aue maria, uel In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sācti Amen. In calce uero propria manu insignia passionis Christi omnia. Columnam Crucē, lāceā, clauos, et reliqua, et unum, aut plures de laudibus Crucis ī cru ce ipsa uersus. Quæ quidem litteræ q̄ gratæ, q̄ iucundæ ōmnibus, et quā- to in pretio, ac ueneratione essent, nemo uerbis unq̄ assequi posset. Episto la breui iam antea Gasparinum Serauallensem, cuius supra mentionem fe- cimus, perditissimum hominem, factiosissimumq;, ac prædonum principē cum ingenti multitudine siccariorum ita mouit ut damnata prorsus prio- re uita cū cæteris peregrinis, illū publice pœnitētē Romam produxerit. Ad- de, q̄ ægroti etiam uel legentes, uel tangentes eius litteras, uel tantum uidē- tes sanabantur. Mirandam rem magis nunc afferam. Erat ecclesiæ canoni- cus, Auxoniensis in Anglia, qui natura præter modum erat in uenerem pro nus, et id molestissime ferebat, optabatq; incendium libidinum a se depelle re, ac frænare licentiam. Sed nescio quo pacto non posse uidebatur. Confu git ille ad Vgonem magistrum totius prædicatorii ordinis, ac moderatorē, siquod forte remedium inuenire posset. Dedit ille salubre consilium et ef- ficax, ut litteras, de hac re ad beatū Venturinū mitteret. Misit, et (sicut Vgo

iuserat

Interdixit illi pont. max. cōcionibus. et.

q̄ patien- ter tulerit pontificis mulctā et lætatus sit.

q̄ breui fa- ma illius p exteras gē- tes diffusa est.

q̄ charus sūmis uiris fuerit.

Qui mos illi ī scribē- dis litteris sunt.

Quāta uir tus eius lit teris inerat

iusserat)cohibuit se se ab omni uenereo cõtactu tantisper, dum responsiuã illius epistolam acciperet, accepit et legit (Vide rem miram) nec deinceps molestiam eiusmodi ullam, et ne minimũ q̃dẽ pruritum sensit. Erat ibidẽ quidem, quẽ Dæmon inuaserat, neq; ulla ratione etiã ductus ad sepulchra sanctorũ sanari poterat. Quod ubi generalis idem magister cognouit, acceptam a Canonico beati Venturini epistolã, quam diximus, furentis hominis apertam oculis obiecit, quam dæmon diutius ferre nõ ualens, cũ aliq̃diu omni conatu reluctatus esset ne aspiceret, fugam inde arripuit, et a se obsessum hominem protinus incolumem reliquit. Bononiæ quoq; dicata deo, atq; in monasterio uitam agens Virgo iam duos menses cõtinua febre, atq; grauissima laborauerat cũ tanto æstu atq; ardore, ut aquæ lagenã quandoq; siccaret. Venit illi sero in mentẽ q; a beato Venturino epistolam accepisset, continuo illam sibi iussit afferri, eãq; fidei ac spei plena frõti applicuit. Vix horæ dimidiũ defluxerat, cũ se ita prorsus conualuisse sensit, ac si nunq̃ ægrotasset. Prophetiæ quoq; dono eũ nõ caruisse ex iis, quæ ante memorauimus, satis constare potuit. Verum ex iis, quæ nunc afferemus, magis adhuc constare poterit. Erat ĩ Albanatio prædicatorũ monasterio, quando ex suis consectaneis duo, qui Parisii studerant, ad eũ forte uenerunt, quorũ alter doctrina iam clarus in Italiam ueniebat, ut theologiam in Gallia cisalpina profiteretur. Is arcana quædã soli deo nota sciscitaturus post celebratũ nocturnũ officium ad beatum Venturinũ, qui erat in ecclesia, se cõtulit, et cur id tẽporis ad eum uenisset narrare iam cœperat. Tũc ille hominem interpellans cuncta explicauit, de quibus se cõsulere uolebat. Stupuit ille, et affirmauit, esse illa ipsa propter quæ ad eum uenerat. Erat semel in monasterio sancti Maximini, uenit ad eum magnus quidam iuris consultus Italus homo Cisalpinus gallus, cui beatus Venturinus quædam narrauit, quæ tũc in Cisalpina gallia gerebant, quæ solus nouerat deus, et illa simul cui ea cõtigebãt. Plenus ille admirationis diẽ obseruauit, et horã, reuersus in Italiam accidisse omnia, ut ex beato Vẽturino audierat, cõperit. Quibus satis cõstat, arcana cordis illũ quandoq; nouisse, et quæ procul ab oculis remota erant, non ignorasse diuino prodẽte spiritu. Hæc omnia minime dubiam apud omnes opinionem sanctitatis in eo ita iam confirmarant ut tanquam diuinum in terris oraculum, et demissum cœlo numẽ haberetur. Hinc fiebat, ut frequens populus ad eum assidue cõcurreret, præcipueq; cũ sacrũm altaris celebraret cum aliis de causis, tum maxime ut sibi ab eo (ut mos est in fine) benediceretur. Nec sibi eo die quicquam mali posse accidere putabat ille, qui assecutus id fuerat. Conueniebant ad eum cotidie multi cupientes eum audire loquentem, et saluberrima consilia dantem, quãdo interdictum illi concionibus fuerat. Mira erat suauitas sermonis illius, et utilitas, nec dici posset quãto omnes illius audiendi desyderio, ac uoluptate

Atte Mirum de epistola. B. Vẽturi.

Vaticinio claruit.

q̃ auide populi ad eũ cõcurrebãt cũ sacrũ altaris celebrabat.

tenerent. Venerat ad Mōtē pesulanū, ut Vgonē uiseret totius ordinis moderatorē (sicut ante iā diximus) quod ubi fama uulgauit, tātus ad eum fuit omniū ordinū cōcursus ut ne forte ea res Benedictū pontificē max. offēderet nocte, quæ secuta est, inde abierit cū solo socio suo Nicolao fauentino. Die postero Alectū peruenit, ubi et pp æstū āni, et laborē multorū dierū, quos pedestre iter faciens pertulerat, in grauē ægritudinē incidit, quæ illum dies quinquaginta uehementer afflixit, ut aliqū de eius uita desperatū fuerit, Demū cōualuit. In iis locis extinctū quēdā ad uitā reuocauit, sicut idē clarissimus princeps Hūbertus Delphinus uiēnēsis Bononiæ postea i diui Dominici monasterio, cū in Italiā uenisset, multis audientibus narrauit.

Vita functū i lucē restituit.

DE FVNCTO VITA Benedicto .xii. pont. max. successit illi Clemens sextus Viennensis, qui precibus antedicti Hūberti Delphini tādē motus beatū Venturinū restituit in pristinū, ut cōcionari, ubi uellet, ultra montes et audire cōfitētes posset. Hoc autē factū ē āno ab aduētu Christi. Mcccxliii. mense Februario. Sed breui redintegrata illius gratia et crescente indies magis apud ipsum pōt. max. auctoritate magno successu Auinione sæpius, et aliis in locis (uti prius cōsueuerat) miro populorū plausu, concionatus est, Cūq; in sentētia expeditiōis oriētalis perstitisset, pp quā ad Benedictū .xii. se cōtulerat, et cū Clemēte illius successore uehemētius itermissam rē tractasset, laudauit plurimū pontifex ipse cōsiliū omni laude, ac omni fauore prosequendū, et quāta potuit, ope iuuit. Permāsit igit̄ illi, ut in Italiā rediret cū plena potestate rē huiusmodi cū populis tractādi. Vtq; maior apud omnes esset uiri sanctissimi autoritas litteras illi apostolicas tradidit, quæ populis oībus declararēt, ac fidē facerent, negociū istud sanctissimū esse illi a Romano pontifice demandatū, in qbus appellabat eū filiū charissimū. Totā igit̄ cōcionibus efficacissimis cōmouit Italiā, et ad sacerrimā expeditionē īflāmauit Vbi postq̄ oia, q̄ ad apparatū tanti belli ptinere uidebant̄ se, puidisse putauit ad pontificē max. rediit, a quo magno cū honore atq; letitia susceptus est. Et qa nondū tantus christianorū exercitus ducem habebat, clarissimus idē princeps Humbertus Delphinus, q se quoq; promptissimū ad eā expeditionem obtulerat, dux creatus est, et de ipsius pontificis manu crucē ipse cum beato. Vēturino, et cū socio Nicolao fauētino accepit, Qui cū suis copiis in Italiā ueniens primū qdem Genuā liguriæ caput appulit. Inde pisis Florētia, Bononia, Ferraria iter faciens, Venetias puenit. Vbi paratā classem nihil obstāte hyeme cū copiis conscēdit, Quas p Istriæ atq; Dalmatiæ loca nauigans in Achaiam traiecit, et inde in Euboeam insulā, quā (ut diximus) Nigripontum iuniores appellarūt āno ab aduētu Christi. Mcccxlvi. post festum Natalis domini. Dūq; morā ibi dux ipse Hūbertus traheret, donec copiæ cōuenirēt omnes, beatus Venturinus cū epō Smyrnæ Smyrnā tetendit, quo calendis Martii, qui fuit quadragesimæ primus dies, puenit, et ubi diu

Clemens pont. max,

Hūbertus Delphinus dux exercitus contra Turcas,

in Italiā rediit. B. Vēturinus.

summis uotis expectatus fuerat. statimq; nullius qetis habita rōne cōcionari coepit, et hortari, ipellere, inflāmare ad Sanctā expeditionē oīum animo Qđ ubi publice fecerat priuati quoq; nō omittebat. Visebat ægrotos, et remediis corpori, et animæ salutaribus nulli deerat. Nulla illi mora, nulla quies unq̄ erat. Hinc factum ē ut corpus fatigatum longo ac difficili admodum itinere et cōtinuis laboribus ægritudinem cōtraxerit, quæ illi uitæ finem attulit. Quare cū ægrotare idibus Martii coepisset, post diem. xiii. sanctissimā illam animā in summo omniū mœrore ac luctu efflauit. Obiit igr̄ beatus Veturinus Quinto calendas Aprilis anno ab Aduētu Christi millesimo trecētesimo quadragesimo sexto. In cuius felici egressu ꝓhibēt, incredibilē in eius facie, ac toto corpore claritatem esse cōspectam, ut minime dubiū cuiq̄ foret, beatam illā animam cōtinuo in cœlū euolasse sempiterno cum sanctis æuo fruituram. Nō multopost illius obitum, ēt per Italiæ ciuitates fama uulgauit, res ingentem populis mœrorem attulit cū cernerēt quantū lumen extinctū toti terrarū orbi esset si tamē extingui ulla Sanctitas potest, et nō tūc multo magis splēdere īcipit, quando extingui maxime uidetur. Ex tenebris n. et carcere tetro exempti uiri sancti lucē ingrediuntur, quæ tenebras nescit et uitā ineūt: quæ mortē nō nouit. Præcessere prodigia plurima, secuta sunt ingentia, quæ hominū opinionē, et famam confirmarūt ut in diuos relatū esse illum nullus ambigeret, e quorū numero nōnulla referemus, Nā si cuncta narrare uelimus, id supra uires nostras sit et pene infinitum. Erat Bononiæ in monasterio diuæ Mariæ Magdalenæ uenerabilis sacrarū uirginū antistes, que cū febre ingenti laboraret, opem illius implorauit. Affuit cōtinuo Beatus Venturinus, qui sacra illam uisus est aqua respsisse, ac sic febrem extemplo depulisse. Ob quod illa effigiem sancti uiri et se ad illius supplicem pedes ī ipso mōasterio pingi uoluit. Mulier itē laborās in partu, ubi illius inuocauit auxiliū, statim puerū peperit, quem allatæ opis memor Venturinū appellari iussit. Luciæ cuidā florentinæ, quæ monasticam inter sacras uirgines uitam agebat, sacrum ignem, et salsum flegma depulit, quam tentata diu nulla medicorū remedia sanare ualuerant, sed plurimis diebus elapsis beatus ipse Venturinus ad eum sole micantior uenit, qui quidē illi nunciauit, suis deum precibus concessisse illi quod petierat. Sed quia nō conduceret impetrasse, rediturum mox esse morbū, quo ante laborauerat, et paulo post aduētantis morbi pruritum sentire cœpit. Aliæ mulieres duæ febre ingenti exæstuantes, quarum altera etiam fluxum sanguinis e naribus a media nocte in horā diei tertiā passa fuerat, īuocata illius ope cōtinuo sospites euasere. Plura, qdē alia possē cōmemorare, sed quia satis multa rettulisse uideri possum quæ tanti uiri eximias dotes, splendorem, et excellentiam cum summa sanctitate testari queunt, finem dicendi faciam, Cuius opem ut mihi uiuo, et mortuo inuocent, quicunq; hæc legerint etiā atq; etiam rogo.

Obitus. B. Venturini

Act Miracula post mortē B. uēturini

LEANDER ALBERTVS. P. HIERONYMO LAVDENSI COMPRAEDICATORIO. S.

n OMENCLATVRAM quorundã uirorum illustrium, mira fulgẽtiũ sanctitate omniũ nouissimã, ad te mittere decreuimus, eo ꝙ ipsam tibi apprime placiturã cognouimus, cũ ob animi tui magnitudinẽ cui hæc miro quodam mõ placere iamdiu nouerimus, tũ ob eorũ admirãdam uirorũ sanctimoniã, et morũ præclarissimam honestatem Accipito igitur munus hoc prorsus regiũ, et aliquando cum uacaueris pelle gito. Vale Bononiæ Cal. Ianuarias.

NOMENCLATVRA QVORVNDAM VIRORVM PRAECELSA SANCTITATE FVLGENTIVM ORD. PRAEDIC. LEANDRI ALBERTI BON.

.B. Stephanus. .B. Vualterus. Theutonicus. .B. Petrus theutonicus. .B. Petrus de Albenatio .B. Vulielmus .B. Dauid. .B. Ioãnes theutonicus.

s TEPHANVS olim Lombardiæ prouinciæ præfectus uir in his quæ religionis erant, probus et strenuus, fuerat a Beato parente Dominico ab hoc seculo ĩpurissimo excerptus, et ꝑdicatorũ militiæ addictus, quẽ plurimũ pater Dominicus amauerat, ueluti filiũ dulcissimum, uita functus est deuotissime. VVALTHERVS de Meyssemburg Theutonicus, uir multæ religionis, multæꝗ; tam corporis q̃ animi nobilitatis, relicta cathedralis ecclesiæ præbẽda, et maximis opibus, quibꝫ pollebat anno ætatis suæ, sancto afflatus numine, sextodecimo, togam sanctæ Conuersationis militaturus sub prædicatorio uexillo, induit. Sicꝗ; postea ĩ ea ꝓfecit, ut fratrũ suffragiis, plurimis præfuerit Cœnobiis, deinde maximis præfulserit miraculis. PETRus delar Theutonicus uita et doctrina clarus, multis fulsit post obitũ miraculis. PETRVS de Albenatio uir admodũ contẽplationi deditus, sanctitateꝗ; mirifica ornatus, cui omnipotens deus multa de ordinis progressu reuelauit, cursum suum sancte, fœliciterꝗ; in spiritu dei expleuit. VVLIELMVS cõdã Senonẽsis curiæ moderator, uir utiꝗ; uenerãdus, cũ morti appropinquaret, cuidã fratri sibi suadẽti morbi tollerãtiã, et ad sanctissimã confessionẽ accessum, respõdit. Bone frater, nimis ĩtempeste hæc suades, Si enim usꝗ; modo hæc peragere distulissem, nimis distulissem, Posthac in mira spe, et animi lætitia, quieuit. DAVID Anglicus uir omni honore honorandus, atꝗ; sanctimonia maxima ꝑditus aliquando ad dei raptus uidiciũ Beatissimã deiparã conquerentem audiuit de his, qui sibi segniter cursimꝗ; et, irreuerenter officium persoluebant. IOANNES nuncupatus Mulberg Basiliensis uir maxima religione præfulgidus, et animo infractus, uitæꝗ; regularis specimen et norma extor factus pro uita regulari moritur in firmitate animi sui deuote in Cœnobio Mulbrunensium Cistertiẽ

sium familiæ, et inter Abbates ingenti cũ honore sepelitur anno Domini Mccccxiiii. v. Nonas Decembris. HELIAS Lingoniensis Gallus uir sanctus et ingẽti doctrina ornatus, iubente Gregorio. xi. Pont. Max. ob eius admirãdã doctrinã et sãctimoniã adiit Armenas, Thartaros, et Græcos, gratia uerbi Dei concionãdi, cũ fratribus uiris probatissimis, qui omnes postea claruere miraculis. Quibus Pontifex, p̃uidus ultra duo aureorũ millia, pro uiatico obtulit, atq; quelibet biblia, et horario, quod breuiariũ appellãt, cũ aliis codicibus donauit. EVERARDVS olim præfectus Cœnobii Nurebergensis, pater Venerabilis, altero captus oculo ob eminentẽ lachrymarũ copiam, quas sedulo emittebat, uita sanctissime functus est. THOMAS de Grossis ex Prusia oriũdus, uir sane doctus et rectus, ĩ oratione assiduus, atq; meditationi totus innixus, et actione solicitus, in sanctitate sua ad dominum migrauit. IOANNES Galeti uir mitis, comis, et lenis, atq; in oratione sedulus, patrũq; nostrorũ optimus assertor institutionum, Bononiæ fœliciter diem suum obiit, et in Cimiterio patrum sepultus. PHILIPPVS Marcho Saonẽsis uir multæ abstinẽtiæ et religionis, in proprio solo iã ætate confectus in domino quieuit. DONATVS de Sancto Miniate Hetruscus lenis, et mitis, optimus sacri uerbi cõcionator. BARNABAS Crucius Bononiẽsis uir magnæ sanctitatis, multa a dæmonibus passus est, Mantuæ uita excessit deuote. XANTES Florẽtinus beatissimi Antonii Archiantistitis discipulus, uir cõsilio, religione, et sanctimonia præfulgidus, Florẽtiæ diem suũ, plenus bonis operibus, obiit. THOMAS de Regno uir magnæ obseruantiæ et doctrinæ, sacri uerbi orator insignis, unus extitit ex primis instauratoribus uitæ regularis, cũ beato patre Io. Dominici, postea Cardinale. NICOLAVS Parmẽsis uitæ instauratæ seu regularis in cœnobio Bononiensi maximus assertor. ALBERTVS Siculus iuuenis multarum orationum, multarũq; lachrymarum, Bononiæ circa annum. Mccccl xiii. deuotissime spiritum efflauit. STEPHANVS Bandellus Nouocastrẽsis uir doctus et religione clarus atq; in morte miraculis longe clarissimus, porro inter cætera asserũt cæco lumen præstitisse, floruit circa salutis nostræ annũ Mccccl. DAMIANVS Finariensis uir mira charitate præditus ac sacri uerbi concionator uehemẽs et assiduus, Regii Lepidi uita functus est. Mccccl. ubi præcipua colitur ueneratione, miraculis fulgens. DOMINICVS Cathalanus uir optima enitens religione, et sanctimonia clarus, diem suũ sanctissime obiit. GEORGIVS Vercellensis regularis uitæ norma, et uitiorũ seuerissima lima, plura Cœnobia tam in cerimoniis q̃ in structuris collapsa, sua industria, suoq; opere in utrisq; instaurauit. floruit circa annũ domini. Mcccclxxx. AVGVSTINVS de Buyella uir bonus, et sanctitate mirabili conspicuus anno salutis Mccccxciiii, sanctissime in Cœnobio sancti

.B. | Helias gallus. | Plures fratres miraculis clari. | .B. | Euerardus Theuto. | .B. | Thomas de grossis | .B. | Io. Galleti | .B. | Philippus Saonẽsis. | .B. | Donatus de. S. Miniate | .B. | Barnabas Bonon. | .B. | Xantes Floren. | .B. | Stepha. Bãdellus. | .B. | Damiano Finariẽsis. | .B. | Georgius Vercellen. | .B. | Augusti. de Buyella

Dominici urbis Venetiarũ, uita defunctus est. Fuit enim uir miræ charita/
tis, multæq; orationis, ut semp orare uideret. Sæpe a plerisq; p cubitũ a ter/
ra eleuatus orare, seu meditari uisus est. Frequẽtes, cũ sacrum altaris faceret,
quã missam dicũt, aut in choro deo persolueret officiũ, cõsueuerat lachry/
mas fundere. Vtebat asperrimo ad carnes cilicio. Tantã siquidẽ illi domi/
nus autoritatem cõtulerat, ut posset leuibus congressibus ab hominũ cor/
poribus dæmones depellere. Quãobrẽ ab ipsis sensibiliter disturbabat, ne
utiq; ob hoc animo frangebat. Ab omnipotẽti deo etiã tanta gratia digna
tus est, ut sola oratione, aut tactu, ægrotis impetrauerit salutẽ. Aliquãdo in
genti ulcerũ multitudine distẽtus, dum a Chirurgis ferrũ apponẽdũ esset,
Att. tam patienter illud sustinuit, ut minime cruciari putaret. Claruit adhuc ui
Miraculũ. uens ingentibus miraculis. Inter cætera urceũ fractũ, uino effuso, puero la/
chrymanti cũ uino integrũ restituit. Tãdẽ ad extrema ueniẽs, susceptis p
more christiano ecclesiæ sacramentis deuotissime, dũ supra grabatũ genua
flectere adniteretur, tollẽs in cœlũ oculos, hylari uultu, ac serena facie dixit.
Deo sit laus, inq laus deo sit altissimo, et euestigio spiritum emisit. Post
quartũ annũ ex sepulchro aquis oppleto, ubi fuerat positus, ut loculo mar
moreo digno tãto patre recõderet, quẽ Antonius Tronus Venetus uir se/
natorius præparauerat, eductus sic integer atq; incorruptus inuentus est, ex
cepta nariũ extremitate, et uestiũ picturis, ut ea die fuisse sepultus uideretur.
.B. Cæteræ imagines, et simulacra argentea sepulchro illius appẽsa, eius innocẽ
Sebastia. tissimã uitã, et animi integritatẽ abunde testant. SEBASTIANVS Bri/
Brixiensis. xiensis uir quadã dulci bonitate, lenitate, et comitate ornatus, rectus, iustus,
et sanctus, præsidẽs secũdũ congregationi Lombardiæ Genuæ sanctissime
.B. diẽ suũ obiit plenus bonis operibus, anno salutis. MCCCCLXXXXV.
Andreas Cuius animi integritatẽ et rectitudinẽ miracula post eius decessum secuta
de Pesche cõtinuo ptestata fuerũt. ANDreas de Pescheria Morbinii claret miraculis
ria. PEtrus gallus miraculis pfulgẽs Vicẽtiæ iã ætate cõfectus uita excessit circa
.B. annũ domini. M.D. Siquidẽ is uenerãdus senex fuit uir multæ orationis,
Petrus gal multæq; meditatiõis, Porro semp uidebat psalmis ac orationibꝰ distineri,
lus. Dum uiueret miraculis præfulsit. Quippe Thomam Scropham Vicenti/
num uirum patriciũ, maximo et acerbo intestinorũ dolore captum, solo
tactu cõtinuo liberauit. Quãobrem Thomas tanti beneficii memor, post
.B. obitum illi sepulchrũ uenustũ, et tãto patre dignum erexit. Vbi per eum
Marcus deus multa miracula operatur. MARCVS Mutinẽsis uir multa religione
Mutinen. et deuotione pollens, plenus insignibus operibus, iam grauis annis Pesauri
sanctissime spiritũ efflauit circa annũ Christi. Mccccxcviii. xi. Cal. Octo/
bris. Deinde post nonnullos annos sepulchrũ lapideum illi positum fuit,
ubi maximis præminet miraculis.

NICOLAVS BAGNATORIVS BRIXIANVS AVGVSTINO COMOTTAE BRIXIANO COMPRAEDICATORIO. S.

t ANTA est erga te fidei meæ obseruantia, amorisq; synceritas Augustine charissime ut nil mihi iocundius, ac honestius uideri possit, q̃ cũ ingenuo animo tuo quod gratũ sit sæpius offerre ualeã. Nõ ea profecto ratione solũ, quoniã utriq; eadem patria sit, sed potius quia te cũ pp summũ ingeniũ tuũ, sũmãq; doctrinã, tũ pp singularẽ modestiã, tuarũq; uirtutũ splẽdorẽ gratissimũ, summa semper amplexatus sum beneuolẽtia. Quãobrẽ cũ Leander Albertus Bononiẽsis utriusq; nostri amantissimus, præclarũ et elegãs opus uirorũ illustrium huiusce nostræ prædicatoriæ sectæ gesta memoratu digna fideliter narrãs cõfecturus esset, rogauit me, ut Beati Cõradini Cõciuis nostri uitã breuiori quo possẽ stilo componerẽ, quod quidẽ, ut illi tanq̃ amico singulari morem gererẽ, præstare minime renui. Nemini uero (licet quid minimũ sit) nisi tibi munusculum istud offerẽdũ censui, qui etiã sanctorũ Patrũ exẽpla æmulaturus sedulo perquiris. Eo igitur aio illud suscipe quæso, quo ego te semp sum psecutus, et (dũ uiuã) psequar, et quo idẽ offerẽs, adhuc digniora tibi q̃ dedicã cogito. Vale unicũ gẽtis nostræ decus. Bononiæ pridie idus Iunii. MDXVI.

BEATI CONRADINI BRIXIANI ORD. PRAEDIC. VITA PER NICOLAVM BRIXIANVM EIVSDEM OR. EDITA.

b EATVS Cõradinus nõ ficta uirtutũ effigies, ex antiqua præclaraq; Bornada familia originẽ trahẽs, Brixia cisalpinæ Galliæ ciuitate nobilissima oriũdus fuit. Hic ætatis suæ annũ. xvii agens, quo Cæsareo, Pontificioq; iuri operã nauaret, Patauiũ urbẽ tũc omnigenæ doctrinæ studiis florẽtissimã genitore Vergilio nũcupato, mãdãte pfectus ẽ. Vbi qnquẽnii spacio cõmoratus, illũ sapiẽtiæ gradũ attigit, ut gymnasii doctores, utpote quẽ eruditissimũ experti fuerãt, collegii gratiis donare uellẽt. Ipse aũt qui hominũ applausus, fauoresq; aspernabat, animũ ingenuis moribus exornare cupiẽs, nullũq; modũ id assequẽdi faciliorẽ q̃ religionis claustro mancipari optime arbitratus, Prædicatorũ ordinẽ eligẽs integerrimũ patrẽ Matthæũ Nouariensem, postmodum Mãtuanũ Epm adiit, humiliterq; uotũ suũ exprimens, optatissimo religionis habitu ab eodẽ indutus est. Quũ igit omni mentis synceritate p anni spaciũ ordinis labores sustinẽs expertus esset, triduo ante statutã diẽ, qua professionis nodo astringi deberet, nil comedẽs uel bibẽs, orationibꝰ, uigiliisq; cõtinue insistebat. Licet aũt tãdiu abstinuisset, nullam tamẽ faciei maciem, uel pallorem incurrerat, Adeo nanq; fortis et alacer in abditioribus locis

Vergilius pater. B. Conradini

Togã prædicatoriã induit.

Att.

latitas mox repertus est, ac si nullius inediæ laborẽ passus fuisset. Vinculo itaq; professione omni reuerẽtia, cordisq; affectu ardẽtissimo religatus, ita maiorũ imperio sacris Theologiæ dogmatibus insudauit, ut et in illis pluri mum profecerit, et religionis labores, oneraq; subeũda minime subterfuge/ rit. Quoniã aũt sua omni ex parte sanctitas, ac prudẽtiæ decor amœnissi/ mæ lucis radios emittebat, seniorẽ in moribus animũ potius, q̃ ætatis iuue/ niles annos patres nostri animaduertẽtes, pastorẽ unanimes cõuẽtui Brixia no pfecerũt. Nõ desistebat tamẽ ob hoc, quin magno aĩ feruore, sũma cũ facũdia et gratia populis cõcionaret, Iustitiã procuIdubio, et in hoc genere colebat, cũ prior ipse pficeret, quæ aliis sectãda proponebat, Plurimos istis suis declamationibus, uniuersis uitiorũ illecebris addictos, et irretitos in uir tutũ semitas, morũq; honestate erexit. Sibi etiã subditis uirtutũ imaginem perfectissimã seipsum reddere satagebat. Tẽporibus cõtinuis ĩ die semel tã/ tũ edere cõsueuerat, nõ lautiores, sed uilissimas æpulas eligẽs, suũ defraudãs geniũ, semper parcissimus extit, Et quoniã cœlestibus semper inhiãs, inanẽ sæculi laudẽ, et aurã cõtẽptui habebat, quã corde humilitatẽ sectabat, illam cõuersatione, uestibus abiectioribus, aliisq; publicis operibus manifestã fa/ ciebat, Plurimis nãq; precibus, subiici magis q̃ pesse exoptãs, illius dignita/ tis onere leuari tãdẽ obtinuit. Sed quoniã illius uirtutes incremẽtũ maxi/ mũ in dies sumere patribus uidebant, cæteros eius prudentissimo regimine priuari diutius minime sunt passi. Nã cũ anno supra millesimũ quadringẽ tesimũ. xxvi. ad sacra uitæ regularis instituta cõuẽtus Bononiẽsis p uenera bilẽ patrẽ Bartholomæũ Texerii totius ordinis magistrũ rediisset, quo mo rũ disciplina facilius seruaret, necnõ cærimoniarũ, ac institutionũ obseruã/ tia breui reluceret patrẽ istũ sanctissimũ ppositũ, tãq̃ uirtutũ oĩum exẽplar ac monile fulgẽtissimũ, cõcordi animo patres qui Bononiæ morabant in suũ elegere pastorẽ. Quãprimũ aũt ad illius aures, quæ gesta fuerãt deuene re, lachrymis obortis de se humillime sentiẽs, aĩo angebat, utpote cuius hu meris onus impar (ut ei uidebat) imponere curaret, cũ longe leuiorẽ psiden di puinciã Brixiæ subire abnuisset. Quonã pacto aiebat ipse ingens pon/ dus sustinere potero, qui sub aliis leuioribus sæpissime defeci. Eo tpe Bono niã uenerat ordinis magistrũ uisendi gratia, et ut ab onere pfecturæ cõuen tus Brixiani liberaret, qđ obtinuisse supradiximus, auditis istis circa se no/ uiter pactis, ad magistri pedes statim prouolutus, haud ficte lachrymãs, eni xe petebat, ne ad quæ minus idoneus esset arctaret, obsecrationibus suis po tissimũ addebat ad huiuscemodi pagẽda imbellẽ ætatẽ, trigesimũ nãq; ãnũ necdũ cõpleuerat. at qm̃ dei spũ pr̃es afflati altera ex pte, ut pastor ibidẽ cõ stitueret, isistebãt, et grauissimi oĩum cẽsoris dei uolũtas manifestissime ap/ parebat, uoti cõpos miniẽ factus, onus subire ab ipo ordĩs magistro cõpul sus ẽ, Diuinũ itaq; decretũ esse aĩaduertẽs, tutissimũ ĩ regẽda familia præsi/

Cœnobio Brixiano præficitur.

Atẽ frugalitatẽ B. Cõradi ni.

Præficitur Cœnobio Bononiẽ. Atẽ.

dium adinuenit, frequenti. s. oratione sapientiã ab omniũ datore largissimo expoſcere. Quapropter totũ se obsecrationibus addixit, praecipue aũt a uirgine serenissima Dei maximi genitrice suppetias efflagitabat, quo sanctissimae legis doctrinã filiis suis charissimis tradere, et morũ disciplinã manutenere posset. Nil temere unq̃ operabat, sed si arduũ quippiã occurrisset sibiipsi minime credens, precũ deuotissimarũ instantia diuinitus doceri merebat. Cõstantius Frabrianensis Vir profecto fide dignus, Beati Viri sanctissimae disciplinae eo tpe subditus retulit, queãdmodũ orationi adeo assiduus erat, et indefessus, tamq; ingenti animi feruore preces ad Deũ optimũ emittebat, ut eius uoces singultuũ frequẽtia ruptae, clamoresq; eminus audirẽtur, Diuinũ proculdubio nectar, et ambrosiã tũc plenissime dugustasse, est q̃ recte ambigat nemo. Indiciũ etenim, ipsum in meditationibus suis, caelestiũ dulcedine repleri manifestissimũ erat, q̃ fere semp siue deambulãdo, seu q̃escendo correptus extasi uidebat, Linguã silẽtio cohercere mirũimodũ delectari cõsueuerat. Quod utiq; hac q̃ causa fecisse nõ ambigo, ut. s. faelicissime superiora cõtemplãs, diuinos latices abũdãtius, faciliusq; cõbiberet, Si tamẽ quãdoq; loq̃ cõpelleret uerba nõ nisi morũ honestatẽ praeseferẽtia pferebat. Quadere et petitionũ suarũ plures obtinere gratias meruit. Nã aliquãdo cũ i Cellulae secreto orationibus uacaret, lasciuientis carnis tentiginẽ erumpere aiaduertẽs quae q̃dẽ a diuinorũ cõtẽplatione plurimũ animũ abducit, orationũ uberrimo fructu, pudicitiaeq; decore allectus, ferreũ flagellũ arripiens, terga nudata tandiu percussit, quousq; sanguis nõ modicus efflueret. Quũ itaq; petulãtis corporis illecebras magnanime repressisset, piissima caelestis patriae Regina duabus comitata uirginibꝰ, mira odoris suauitate illi extemplo apparuit dicens, Conradine fili charissime iãdudũ suspiria, singultus, gemitus, lachrymas, tuũq; castissimũ affectũ optime noui, Ea profecto uirtutũ fundamẽta iecisti, ut minus laude dignũ uideatur ob uigilias ac orationes tuas, te gratia aliqua nõ donari. Quãobrẽ scito quascũq; ad filiũ meũ preces emiseris, illas exauditas eẽ, teq; oia q̃ efflagitaueris cõsecuturũ. Et quo priuilegii huiꝰ fidẽ faciã, nũc tibi amatae castitatis ĩtegritatẽ enixe postulãti, renes petulcos ita cohibebo, q̃ nullo exĩde turpitudinis ĩfestaberis telo. Illa sic demũ fata ppius accedẽs, illius renes quodã suaue olenti ceromate inũgere uisa ẽ inq̃ẽs. Stringant amõ renes tui ne ullã deinceps carni aduersus spiritũ bellãdi occasionẽ pstare ualeãt. Peractisq; omnibꝰ Virgo sanctissima caelestia petiit. Quoniã uero istud dignum memoratu extitit, ideo locus ille, in quo uisio apparuit magna hodieq; colit ueneratiõe. Beatus igit uir spiritus sancti donis refertus, Pastoris officia prudẽtissime exequẽs benigna morum grauitate, dulci uerborũ facũdia, grata cõuersatiõis maturitate, plurimis uirtutũ exẽplis uniuersos ad recte, beateq; uiuẽdũ alliciebat. Blãdienti pcipue saeculo corporis et cordis aures minime praebẽdas esse asseuerabat, Cacodaemonis laqueos ca

Atr. Quale praesidiũ adinuenit in regẽda famìlia.

Atr. Quã assiduus et feruens ĩ oratione.

Apparuit B. Virgo B. Conra.

Atr.

Inungit a B. Virgine

uere, carneq̃ nõ hostẽ educare, sed abstinẽtiis edomitã spũi obtẽperãtẽ reddi oportere sæpissime docebat, Et q̃uis in illius obseruãtiæ initio nõnulli adhuc forent, q̃ sanctarũ institutionũ leges nec plene ãplexati fuissent, ab omnibus tamẽ summe uenerabat̃, præcipuisq; honorũ titulis dignũ arbitrabãtur. Maxĩa humanitate ẽt tacẽdo delinquẽtes carpere solitus erat. Cũ.n.q̃dã nõdũ regularis uitæ sacras obseruatiões ãplexatus secreto comesturus ad Cellulã Carnes detulisset, Sanctus uir diuino edoctus spũ uespere ad illũ uenit miraq; uerborũ dulcedĩe ĩterrogãs ait, Fili Carissime nũ aliq̃d q̃d mãducemus habes? Ille uero nĩl se hẽre primo asserẽs, a Patre sancto rogatus tãdẽ licet rubore pfusus, carnes, quas parauerat ꝓtulit. Ambo itaq; sedẽtes comederũt. Refectiq; cũ gratias egissent uir sanctus nulla uerborũ exasꝑatiõe facta recessit. At ille errore cognito a legis suæ rectitudine deuiasse ꝑpendẽs, tãta ẽt benignitate abuti nolens, animũ ad Sanctorũ Patrũ decreta cõuertit, et ad lucẽ extremã usq; nõ segniter obseruãtiæ studuit, Hinc igit̃ illius in regimine prudentiam, noscere possumus quia humanitate potius ad uirtutis amorem illũ nõ recte operantem trahere aggressus est, quem forte seueriori disciplina haud potuisse flecti cernebat. Hanc aũt uentris sobrietatẽ asperrimis ipse abstinentiæ macerationibus cõmendabat, nec membra cibi parcitate uigiliisq; eneruata reddidisse contentabat̃, sed ẽt ciliciũ carnẽ plurimum edomans (teste pfato Cõstantio fabrianẽsi) cõtinue indutus deferebat. Nõ inuitæ obedientiæ specimen, quod cæteris amplexandũ prædicabat, ipse adeo seruauit, ut nõ mõ maioribus, uerũ ẽt minoribus parere nõ abnueret. Nã in Conuentu Bononiensi, cui ipse præsidebat, in illis regularis uitæ primordiis, secularis quidã Mensarũ loco ꝓpositus, uidens illũ curã obediendi exactissimã hẽre, sibi ob abstinentias maximas cõpatiens, quãdoq; sub obediẽtiæ uirtute mãdabat, ut cibo saltẽ modico refocillaretur, Ille uero obediæ nõie audito, adeo uirtutẽ istã colebat, humilitate eximia præditus, q̃uis (ut diximus) miræ abstinẽtiæ existeret: illi stati obtẽperabat. Ob igit̃ uitæ ĩtegritatẽ nullus suo tpe par ei reperiebatur. Virtutũ ẽt ipsius splẽdor ex uultu elucebat ãgelico. Noxas quoq; aliorũ in deũ, deplorare cõsueuerat, Nã Ciuis q̃dã Bononiensis honestã uitã ducens, dũ beati uiri summũ Religionis apicẽ cõmẽdari audisset protinus adiecit, Cũ mea sancto isti crimina cõfiterer, adeo lachrimabatur ac si alter beatus Ambrosius extitisset, q̃uis ẽt illa grauia minime forent. Prophetiæ ẽt dono claruisse apertissime compertũ est, Cũ.n. Cõuẽtũ Bononiẽsem adhuc sapiẽtissime regeret grauissima pæstis ipsũ ac plærosq; alios inuasit. Quos quidẽ hilaris semp ad tollerantiã hortabatur, nec ex ĩfirmitate sua deficiens sed spũi magis operã dans, oro͞nes obsecratiõesq; ꝓprias nequaq̃ missas faciebat. Dei fretus auxilio et spũ sãcto afflatus, filiis suis prædixit pestilẽtiæ deũ breui finẽ impositurũ. Quod et rei mox ꝓbauit euẽtus. Nã modico tpis spacio oẽs cõualuere. Tribulatiões quoq; plurimas ciuitati

Att. Humanitate delique ntes corripiebat.

Att. Optimum modũ corripiendi.

Att. De obediẽtia pulcrũ.

O maximã B. Con. Charitatẽ in pænitentes.

Cōuētuiq; supuēturas pnūciauit, q̄ ut narrabo nō defuere, Quibusdā nāq; iteriectis mēsibus cū Bononiēsiū ps ab Ecclesia defecisset. Pōtifex maximus Martinus. V. urbē exercitu obsedit. Qui uero altera ex pte pōtificis mādato obtēperare cupiebāt una cū uenerabili Patre Magacosta, q eo tpe beato ui ro pastor substitutus erat, ex eo qr Pontifici gratus et notus eēt, Vrbē eiecti, exulare coacti sūt. Cū aūt armorū ui capi nō posset, turissimaq; bello q itus erāt, ppugnacula pararēt, exercitus quoq; mœnibꝰ ppulsaret, Pon. max. illos ecclesiæ sacramētis interdicere decreuit, At qr nō facile reperiebat q suas inhi bitionū, minarūq; litteras plenas introfferre auderet, Beatus ipse Cōradinus ecclesiæ suo ēt sanguine omnino iura ppugnaturus equū intrepidus ascēdēs Vrbē egredit, Pōtificisq; legatū q una cū exercitu aderat allocuturus adiuit Ille uero uiso sancti Patris fideli cōsilio minaces, diuinorūq; ihibitorias lit teras ipsi publicādas tradidit, Quibꝰ subinde acceptis hastæq; affigens, quo facilius manifestarent, ad urbē regredit, et ad Ciuitatis plateā deueniēs uoce magna clamare cæpit. Ecce uobis Deo, et Vicario eius rebellibus uniuersa diuinorum sacra interdicuntur, nullus quauis excusatione tergiuersari po terit. Ignorasse nemo asserere audeat, litteras inspicite, prophanum corrigi te errorē, Illico capitur, Carceri mancipatur, excādescentesq; mortē illi ma chinant. Ex illis autē quidā in mediū surgens dixit. Necē isti inferendo nil aliud facimus, nisi q optatā p ecclesiæ fauore cōcedimus mortē. Nō iterficiē dus igit mihi uidetur, Primoribus ergo in eius pniciē discordantibus ob ēt uitæ integritatē plurimis notā e Carcere eductū liberū fecerūt. Beatus tū uir minime exterritus publicis declamacionibus in Iesu christi noie aiarū saluti prouidens Pontifici morem gerere, et ecclesiæ sanctæ subiici populū horta batur. Quod quidē urbis optimates ægre ferentes, quicqd ānonæ in Con uentu repertū fuisset auferri, ac militibus dispensari iussere At ille patientis sime ferens solius Dei spe maxima ductus subsidio innitebatur. Amicorum aūt plærīq; diuina prouidente gratia calamitati compatientes quottidie illis necessaria ministrabant. Principes uero neq; hoc sustinentes Capitis sentē tiam edicto publico protulere siquis deincepes Conuentui illi quippiā præ buisse reptus esset, Tūc licet humano destituti uiderentur suffragio diuino tamē minie priuabant. Multi ēt deū magis ueriti q̄ scælestorū hoiū minas clā sub uestibus deferentes aliquid illis subministrare nitebātur. Beatus aūt nec istis animo deiectus, ueram Pontificis partē defensans, nec Corporis aduersa pertimescens, populum quottidie palā ut ecclesiæ obediret admone bat, Propter quæ denuo in Carcerem trusus, ibi etiam subsidio priuatus est Ea propter diebus illis, qbus Carcere detinebat nil prorsus comedit eucha ristiæ solū sacro satiatus, qd eo die süpserat quo carcerali custodiæ mācipa tus fuit. Vnde ad oratiōes se totū cōtulit meditationiq; diuinorū ardētissi me uacans, in aerē eleuatus a carceris custodibus uisus ē, qd ubi primatibus

Att. Quid egerit p ecclesia. B. Cō.

Pro ecclesia in carcerē cōiicit

Att. Non uidi iustū dereli ctū, nec semen eius quærēs panem

Att. Qualiter recreatus cibo fuerit in carcere.

compertum, est ipsum liberũ fieri iussere, Ipse uero sui liberationẽ paruifa ciẽs flẽdo aiebat. Nuptiæ quidẽ paratæ erãt, sed ego ad eas inuitatus dignus minime fui. Supna deniq; fauẽte clemẽtia pace cõfecta, Põtifex Maximus auditis beati uiri ꝓ ecclesiæ tutela magnanime patratis, cognitaq;, eius uitæ integritate Cardinalatus dignitate ipsum sublimare decreuerat, at ipse pro fundæ humilitatis uirtute ornatus, nulla gloriæ cupidine illectus cõstantis simme renuit, Istis itaq; cõpositis non multo post præfato patri Dominico decedẽti denuo Pastor suffectus ẽ, Qui stati creatus se obiturũ cito ꝑnũcia uit, Quod qdẽ ẽt breui euenit. Nã pestis ĩmanissime desæuiẽs, Vrbẽ, ac cõ uẽtũ inuasit, oĩbusq; infectis summo cordis affectu, et maxima solicitudine deseruiebat. Plurimis autẽ pæstifera cæde morti cõcedẽtibꝰ, ipse, quoq; pla ga illa percussus decubuit. Tũc ĩpatiẽtia minime fractus, sed ĩdefesse omni potẽti Deo gratias agens ĩstantissime precabatur ut se perẽni fœlicitatis do no dignũ efficeret, Filios suos spiritu propagatos ad uitæ regularis ĩstituta quottidie hortabat̃, Charitatis affectũ, humilitatis specimen, paupꝑtatis do nũ, cæterasq; uirtutes uigili studio ut sectarẽtur admonebat, Illos ẽt ob sui futurã absentiã lachrymantes cõsolabat̃ inquiẽs nõ uos ob hoc derelinquã sed propinquiorẽ mortuũ q̃ uiuũ opẽ uobis afferẽtẽ experiemini. Ipse de niq; lucẽ extremã fœliciter clausurus, mẽte, ac uoce, iugi psalmorũ cantu de lectatus uniuersa ecclesiæ saluti facientia sacramẽta, deuotissime petiit ac su scepit, Tũc nec Cacodæmon opibꝰ bonis inuidẽs abfuit, quo stati uiso tã potẽti clamore uociferatus ẽ, ut a quodã uiro in ecclesia q̃ longe distat au ditus fuerit. Mox ac si uictor euadẽs magnũ qppiã lucratus eẽt hilaris effec tus ægritudinis suæ die octauo, Calẽdis Nouẽb. ãno salutis supra millesimũ quadrigẽtissimũ uigesimo nono, ætatis suæ. xxxii. et in illa maxĩa Religio nis integritate decimo decurso, Cœlestes penates omni ex parte beatus adi uit. Plurimis ẽt miraculorũ signis effulsit, quæ proculdubio uitæ innocẽtiã maxĩe testãtur. Nã cũ Torrẽs Garzia Brixiã perterfluẽs ob magnã niuiũ ac hymbriũ uim undiq; exundans pluriũ domorũ stati minaret̃ ruinam, precibus a qbusdã ad beatũ uirũ effusis, mox intra aluei ripas repressus est, et Ciuitas liberata. Quoddã ẽt aliđ memoratu dignũ, nec iõ silẽdũ ab illo patratũ fuit, Nã uir qdã ĩ puteũ ꝓfundissimũ cadens, beato uiro ut sibi ac curreret seipsum humillime cõmendãs, cũ ab omnibus mortuus crederetur illæsus omnino cũ ĩgẽti omniũ stupore extractus est, Omnigenis febribus etiam laborantes plurimos medicorũ iudicio, fato proxime cõcessuros, fide syncera ad illum emissis uotis incolumitate integra commiseratus donauit, Illius autẽ ossa, ut digno honoris titulo uenerarẽtur, licet diligẽtius quæ sita fuerint, nusquam tamen inueniri potuere, Corpus nãq; sanctissimum indifferenti cõsilio una cum aliis humatum fuit. Simplicitati profecto Pa strũ antiquorũ parcendũ est. Patres nostri Brixiẽses ueluti ornatissimũ Pa

[Margin notes: Abnuit cardinalatus dignitatẽ ultro oblatam. — Ægrotat. B. Cõradi. — Att — Obitus. b. Cõradini — Att — Miracula, post mortẽ. B. Cõ.]

triæ

triæ decus ardētiſſime illud exoptāt, cui ſanctitatis celeberrima monumēta extruere conarentur, Q đ et Bononienſes uirtutū ſemper, et doctrinæ cultores exactiſſimos (ſi repiret) facturos minime uereor. Quia tamē nihil ob hoc fœlicitatis et gloriæ ab illo demit, qua de cauſa iſtud euenerit totum altitudini ſapientiæ et ſcientiæ Dei reliquendum cenſeo.

Quidā Viri ſanctitate or. prædicatorū fulgentes Leandri Alberti.

r OBERTVS Neapolitanus uir uitæ ſanctitate et animi lenitate quadam dulci præditus, rectus ac deum timens, unus ex primis in Italia uitæ regularis, quam obſeruantiā uocitant, inſtauratoribus, iam ætate grauis, in Cœnobio Sancti Dominici Vrbis Venetiarum, Clugienſis Cœnobii præfectus, diē ſuū obiit, VI. calēdas Martii anno ſalutis Mcccxciii. Claruit miraculis tam uiuens q̄ uita functus. Vnū haud poſſum præterire de tanto uiro. Quippe tertio poſt āno ſanctiſſimæ functionis eius reſerato ſepulcro, inuentum eſt eius ſanctiſſimū corpus cœno ac aquis immerſum, iam putridis et obeſis ueſtibus, ita integrum incorruptumq;, cū capillis et barba, extrema parte naſi excepta, ut uideretur ea die fuiſſe ſepultus. Qui melius eius geſta ſcire cupit, legat annales Hieronymi Bononien. .B. Robertus Neapolitanus.

n ICOLAVS Rauennas uir deuotus, et ſanctitate mirabili præcelſus deo hoībusq; dilectus, dimiſſo artiū doctoratu, quas profitebatur, ad ſanctiſſimam religionem aduolauit, togāq; ſanctæ conuerſatiōis per manus uenerabilis patris Io. Dominici poſtea. S. Ro. eccleſiæ Cardinalis, ſumpſit. Supra quem concionātem in frequenti populo, uiſa ē corona nimio ſplendore fulgens. Præterea tāti feruoris in prædicatione fuit, ut aliq̄ndo ꝑ ſuggeſto feria ſexta paſſiōis domini noſtri Ieſu Chriſti uerba faciēs, ſic in illo calore diuini ſpiritus oīa eius mēbra obriguere (porro extaſi correptus erat) ut tactus ueluti congelatus in modū alicuius cruci affixi uiſus fuerit. Claruit ſpiritu Priſcorū uatū. Tādē plenus bonis opibus deuotiſſime ſpiritū efflauit pridie nō. Nouēbris āno domini. Mcccxcviii. i Cœnobio ſancti Dominici Venetiarū Vrbis. Cuius mirificā ſanctitatē plures uiſiones atteſtatæ ſunt, una cū Beati Io. Dominici uerbis, Qui dum legeret illud Cāticorū i frequēti auditorū numero. Indica mihi, quē diligit anima mea longo ſermone laudes eius complexus ē. Eius uitā in annalibus Hieronymi Bonon. deſcriptam inuenies. .B. Nicolaus Rauēnas.

c ONRADVS de Groſſis ex Pruſia oriundus, uir uitæ cōmendabilis, ac famæ laudabilis, pœnitētiarius papæ, iſigniſq; uerbi dei cōcionator, et aīarū zelator præcipuus, ac primus i Germania ordinis noſtri inſtitutionū ac cerimoniarū inſtaurator, prout in .B. Cōradus.

Raimūdo Capuano diximus, per quem dominus magnalia operatus est, post ingentes, quos pertulit, pro Christo Iesu, proq; instauratione ceri/moniarum, labores, ætate confectus, anno salutis. Mccccxxvi. apud filias in Stonenstembach sancto fine quieuit, et ante arā maiorem sepultus.

.B. Io. Fesula/nus.

I OANNES Fesulanus Hetruscus uir sanctitate cōspicuus, et pingēdi arte peritissimus, āno domini. Mccccl v. xii. Cal. Martii Romæ uita functus est, et in Basilica. S. Mariæ ad Mineruā in sepulcro lapideo tanto uiro digno tumulatus, Quod Nicolaus. v. Pont. Max. duobus epitaphiis graphice exornari curauit. Fuit hic uenerandus ui' tātæ obseruātiæ institutionum suarū, ut in palatio Pont. Max. cōsistēs minimā earum partem haudquaq̄ omiserit. Nā cum Nicolaus Pont. ei sacellum in palatio, quod adhuc cernitur, picturis exornādum tradidisset et eū aliquā/do uiseret, ac diceret, hodie Ioannes uolo ut carnibus uescaris, Nimis enim laboribus indulsisti, respōdisse ferunt. Pater sancte hoc mihi præfectus Cœnobii non indulsit. Et Pontifex, Ipse, qui omnibus præsum tibi hoc idul/geo. Ex hoc enim conici potest, quāta fuerit cum isto sancto uiro, patrū nostrorum obseruantia institutionum, qui sibi non indultum a Cœnobii sui præsidente hoc, pontifici obiecerit. Apprime Nicolaus tantum uirum coluit, ac ueneratus est, ob eius uitæ integritatem ac morum excellētiam.

.B. Laurētius de libra fa/cta.

L AVRENTIVS de libra facta oppido territorii Pisani oriundus, uir uitæ uenerādus, et sanctitatis eximiæ. Hic extitit uir sim/plex, rectus, et i cunctis moribus compositus, Norma sanctitatis, pudicitiæ speculum, maximus uitæ regularis assertor. Obedientiæ filius, alūnus humilitatis, Deo et hominibus dilectus. Nemo eo pauperior, nemo uirtutibus ditior. In exoluēdo tā diurno q̄ nocturno officio nemo sedulior, aut deuotior, Aliis clemens et pius, sibi uero austerus. In aduersis pacientissimus. Quin et patiētiā i ulcera tollerādo i tibia diu apprime ostendit. fuit præterea aīarū zelator, sāctarūq; litterarū optimū recōditoriū. In cōcionib' nō curiosus, sed utilis et copiosus. In cōfessionū audiētia et pestilētiæ tēpib' adeo idefessus, ut eū nullus nedū superare posset sed nec æq̄re. Tādē postea q̄ in domini uinea excolēda plurimū desudauit, ad uitæ extremum deue/niens omnibus deuote, more Christianorum ecclesiæ sumptis sacramētis, adhortatisq; fratribus corā positis ut instituta patrū et deum maxime cole/rent, fœliciter obdormiuit in Cœnobio pistorēsi octogenarius anno domi/ni. Mccccl vii. et sepultus est in tēplo dicti Cœnobii maxima cū totius po/puli ueneratione. Quē ferunt post mortem ingētibus claruisse miraculis.

.B. Antonius de. S. Ger/mano.

A NTONIVS ex oppido. S. Germani urbis Vercellarum territorii, uir sanctitate, moribus, religione ac sciētia clarus, apud Nouū comum Galliæ cisalpinæ, ciuitatem amplissimis miraculis fulgēs, diē suum

diem suum deuotissime obiit, sepultusq́ est in sacello apostolorum in sepulcro lapideo, ob eius eximiam sanctitatem anno salutis. Mccccl viii. Plura dicenda essent de tanto uiro, sed ea breuitati consulens, missa facio.

IERONYMVS Fulgineus uir immēsa sanctitate præditus, ac ingenti deuotione ornatus, cum plurimo tempore Cœnobii. S. Io. et Pauli Venetiarum Vrbis egregie præfecturā egisset, tādem ictus peste interiit. Porro decumbenti Christus cruci affixus, cū parēte Dominico, et beato Roberto Neapolitano, prout promiserat, affuit eū ad morbi tollerantiam adhortans. Quo facto postero die glorificans deū, in quodam mentis iubilo, astante uiro dei Thoma Senensi, spiritū efflauit. Cuius funus maxima populi Veneti frequētia celebratū est, ob eius mirificam sanctimoniam, quam præsetulerat, dum uiueret. Claruit miraculis post mortē Nempe podagricus tacto sacro corpore, illico sospes regressus est. Floruit circa annum Domini. Mccccxciii. — h — .B. Hieronymus de fulgineo.

IOANNES Dacus Cœnobii Rosthildēsis uir sanctus et bonus, cum cerneret se ægrotantem a domino uocatum, accersiuit fratres, et iussit super terram paleas sterni, et sese poni. Factus igitur uoti compos, indutus ordinis uestimentis, altera manu crucē tenēs, et altera sanctū funale, hylari uultu et facie serena ualedicēs fratrib9, in domino quieuit. Mccccl viii. Diu enim omni cū laude prouinciæ illius egerat pfecturā. — i — .B. Io. Dacus.

BONIFACIVS uir deuotus et bonus, uidit sanctos fratres iā uita functos occurrētes sibi, ut in cœlestē domum introducerent. — b — .B. Bonifacius .B.

GVERICVS de S. Quintino Vir profundæ humilitatis, sapiētiæ et doctrinæ, ostensus est Gulielmo Minoritæ uiro probo in gloria consedere, a Beata Virgine. — Guericus. .B.

VINCENTIVS Finariēsis uir rigidus, et uitæ regularis optimus assertor, floruit anno domini. Mcccclxi. — Vincētius Finariensis .B.

CONRADINVS Bononiensis ex nobili Ariostorum familia uir religiosus, uerax, et honestus, Bononiæ uirtutibus plenus, diebus quadragesimalibus. Mcccclxviii. spiritum efflauit. Fuit enim uir multarum lachrymarum. Togam sanctæ Conuersationis imperatorio iuri operam impendens, pertæsus mundi blandimenta, accepit. Tantæ uero animi lenitatis extitit et pietatis, ut quum quempiam de Christi optimi maximi, aut martyrum morte disserentem audiret, mox in lachrymas resolueretur. Eius opera et Thomæ de Trentaquatris Bibliotheca illa excellentissima totius orbis terrarum (pace aliorum dixerim) Cœnobii nostri Bononiensis et initium et finem sumpsit. Dum præsideret Cœnobio Bononiensi peste crassante, fere omnes fratres emisit, ut se se ad tutiora ac salubriora loca reciperent, ipso pro solatio ægrotantium ac seniorum remanente. Pro adulescentibus ad sanctam religionem idoneis, inopibus, uictum emendica — c — Cōradinus Bononiē. Bibliothecæ Bonon. initium.

bat, et illos in litterario ludo continebat propriis impensis, ut cum sat operam litteris impendisset et ætatem opportunam nacti forent, sanctæ Conuersationis uestiméta indui possent. Eius opera plures uirgines inopes, ipso dotes emédicante, nupsere. Vestiebatur pauperrime, in cibo parcus, in oratione assiduus. Sicq̃ de singulorũ gaudebat profectu, ut aliorum bona et cõmoda, sua uiderentur. In orationẽ adeo propensus erat, ut etiã in cæteris manuũ operibus distẽtus, semp orare uideret. Videbat, ut unico uerbo eũ cta cõplectar, esse religiõis norma et exemplar. Verũ de tãto uiro hactenus.

M ATTHAEVS Caterius Mantuanus uir deuotus et in cõsciẽtia ualde accuratus, adeo ut etiã minima libraret, in Cœnobio Vigleuani oppidi Insubriæ miraculis clarus deo ãno salutis nostræ MccccLxxi. spiritũ deuotissime reddidit. Cuius admirandã sanctitatẽ, miracula, quæ secuta sunt eius decessum, et simulacra cærea ad eius appẽsa sepulchrum apertissime testant. Fuit uehemens uerbi dei concionator, et animarum sedulus indagator. Vnũ narrare uolo de tãto uiro, quod lectores oblectabit. Accidit, ut aliquando cũ Cherubino Fabrianẽse, Pisis nauigio Genuã per mare petens, a pyratis interceptus cũ cæteris fuerit, cũ quo erat promiscui generis multitudo. Quod animaduertẽtes cæteri in lachrymas resoluti uoces ad cœlum extollentes præsentem calamitatẽ deplorare cœperunt. Pyratarũ uero princeps sanctũ uirũ cum sociis duobus contemplatus, iussit liberos in littus deduci ut irẽt, quo mallent. Ast animaduertens Beatus uir quãdã uirginem cum matre lachrymãtes, ac plorãtes, maximis uocibus dei solatiũ implorãtes, eo q̃ trahebant in seruitutẽ, sibi ipsis, sed magis pudicitiæ timentes, misericordia motus super earũ calamitatẽ, ante pedes principis manibus super pectus cancellatis, procumbẽs, dixit. Te o princeps obsecro, obtestorq̃ me captiuũ retineas, ut libere has mulieres abire sinas. Quo respondente sibi sat esse debere, q̃ ipsum cũ sociis libertate donasset, et nõ debere aliud postulare, uir dei immotus ante pedes eius persistẽs ait. Eia princeps ob illius amorẽ, qui te ac totũ redemit suo sanguine mundum, quæso me detineas, et his liberum iter concedas. Igitur tyrannus sancti uiri precibus impulsus dixit. Vade et pro me deum exora, quia ut uideo, uir dei es, et ex uita regulari. Porro non tantũ mulierculas illas, quas petis, libere dimittam, sed etiam totam hanc hominum prædam tibi largior. Pro uoluntate igitur de omnibus dispone. Relatis gratiis, et cum naui omnibus libere dimissis, sanctus uir oẽs cohortatus est ad gratias agendas Deo, cauerentq̃ imposterũ a peccatis, et uiuerẽt secũdũ Christi doctrinã. Mater uero cũ filia ne notari possent ĩgratitudinis, sanctũ uirũ muneribꝫ donare cõstituerunt. Ad quas uir reuerẽdus, Ite inquit, et deo gratias agite, qui nos a tãto periculo liberauit. Videte ne deinceps eius maiestatem in aliquo crimine lædatis.

.B. Matthæus Mãtuanus

Att. Rem pulchrã de. b. Matthæo.

Consueuerat uir sanctus Christi cruci affixi simulacrũ nõ sine lachrymis, aut animi quadam maxima æstuatione, nec sine profunda meditatione cõtemplari. In ultima cõstitutus ægritudine, præsidenti Cœnobii detexit se ex illa omnino ægritudine uita functurũ, ex eo q enixe a deo efflagitauerat, ut se faceret amarissimæ passionis anteq̃ decederet, aliq̃tulũ delibare, quod quidẽ petẽs pauloante uoti cõpos factus fuerat, eo quia persentiret cor sibi ueluti spiculo cõfossum, et tãto dolore cruciari, ut diu ãplius uiuere nõ posset. Porro Christus dominus noster suo cruciatu prout flagitauerat, uulnerauerat cor eius. Stephanus Placẽtinus comes a Galeacio Sforcia principe Insubrium, tribus oppidis spoliatus, uoto emisso ad Beatum Matthæum, nouo quodam modo euestigio recuperauit.

a NDREAS Noorth ĩ Cœnobio Hærlemẽsi Hollãdiæ uir bonus et deuotus uita functus est anno domini. Mcccclxxvii. Hic sedulo beatissimã Virginẽ rogabat cũ lachrymis, ut eũ ex hac luce decedere minime permitteret, nisi in festo eiusdẽ. Igitur ingenti captus ægritudine, asseruit fratribus se in festo Assumptionis. B. Mariæ ex uita ista labili egressurum. Interrogantibus fratribus q̃ libẽter uita defungeret, respõdit. Hãc fratres horam semper gaudẽs animoq; læto exoptaui, ac præstolatus sum, et ut in ea me recte haberẽ, mundi præcalcaui illecebras, et hac sanctæ conuersationis toga indui. Cur igitur æquanimiter mortem ferre non debeam? His dictis, paulopost obdormiuit in domino. .B. Andreas Noorth.

i OANNES Vituoth uir magnæ patientiæ, magnæq; in aduersis constantiæ, his temporibus in eodem cœnobio floruit. Hic igit̃ diuturna et ualida ulcerum ægritudine ictus, cũ Augustino beatissimo ad dominũ exclamabat, Domine hic ure, hic seca, ne ĩ æternũ peream, Domine lapidem hunc tunsionibus bene dispone, ut in cœlesti ædificio decẽtius, sublimiusq; possit coaptari. Quippe in festo Natiuitatis Beatissimæ Mariæ semper uirginis magna cum sanctitate ad dominum migrauit circa annum. Mccccl xxv. .B. Io. Theutonicus.

c ONSTANTIVS Fabrianẽsis uir miræ sanctitatis, miræq; integritatis, et sobrietatis, anno salutis. Mcccclxxxi. Esculi in Cœnobio sancti Dominici, sciẽtia, sãctitate, ac miraculis clarus. vi. Cal. Martii uita functus est. et sepultus in Basilica dicti Cœnobii ad dexteram. Licet pauca referre de tanto uiro. Fuit adeo sobrius ut ieiunia per patrũ nostrorum sanctiones imperata nunq̃ præfregerit, quin et sextas quadragesimæ ferias per omnẽ ætatẽ dũtaxat pane et aqua egerit. Paleis pro strato utebatur, Cilicio carnẽ domabat, ac eam frequẽter flagris cõtundebat. In oratione adeo propensus et frequens, ut fere semper orare uideret̃. Quottidie pro defunctis cũ plurimis psalmis officiũ, quod appellant defunctorũ, per- .B. Cõstãtius Fabrianẽ.

soluebat. Matutinali officio absoluto, cui semper intererat, nunq̃ uisus est ad cubiculum diuertere sed in Ecclesia orationi, aut meditationi uacãs consistere. Quandoq; a fratribus obseruatus, auditus est magnos ueluti exirent ex intimo cordis meditulio clamores ac uoces edere, et cũ lachrymis ingentia emittere suspiria. Nõnũq̃ adnixus fratres ad persoluẽdũ crebro Dauidis psalmos inducere, testabat̃ se nunq̃ psalteriũ perfecisse, quin eorũ, quæ postulauerat a deo fieret uoti compos. Vnde Maumethanis græciã oppugnãtibus, rogatus ut persolueret psalteriũ, ne illis uictoria cederet, affirmauit se pluries incæpisse illud nec unq̃ explere potuisse, ueluti diceret Dei hæc oĩa uoluntate fieri, ut hoc medio peccatis obnoxii dent̃ pœnæ, et ideo ad finẽ perducere haud psalmos potuisse. Esculanã ciuitatẽ simultatibus, et factionibus oppletã, ad concordiã reduxit. Cœnobiũ diui Dominici eiusdẽ urbis pene consumptũ instaurauit, et regularẽ uitã profitentibus fratribus ornauit. In synodo fratrũ congregationis Lombardiæ Mantuæ acta anno salutis. Mccccl xxiiii. tanta in ueneratione ibidem habitus est ab omnibus promiscui generis, ut unusquisq; se fœlicẽ putaret, qui uel uidere uel eũ alloq, aut tangere potuisset. Pleriq; enim uestimẽtorũ frustũ, ipso ignorãte, clandestine ferro præcidebãt, ut penes se se tanti uiri memoriã contineret. Panẽ de cœlo, ut mihi quidam Ven. pater, qui adhuc in humanis agit Fabriani, pro fratribus impetrauit. Plura dicenda essent de tanto uiro, quæ breuitati consulẽs, missa nunc facio.

Att. De psalterio.

STENO Dacus uir multæ scientiæ multæq; doctrinæ, diem suũ obiit in Cœnobio Scarẽsi anno domini. Mccccl xxxii. Hic enim anteq̃ togã nostræ religionis assumeret, apud omnes ob eius eminentem doctrinam, magno habebatur in pretio, nec minus post. Ex oĩbus quæ digna sunt litteris de tanto uiro, mandare, hoc unũ narraturus sum, qđ maximũ inter oĩa censui. Porro aliquãdo, ut cõfessionẽ cuiusdã militum præfecti audiret, accitus, qui graui premebatur ægritudine, quũ applicuisset uita functum eũ inuenit. Igitur hoc animaduertẽs uir dei, totus lachrymis profusus, iussit in Cœnobiũ exanime corpus referri, et in medio Chori locari. Cœpit dein dominũ deũ maximis precibus pro illo pulsare. Vix enim orationi suæ (o rem mirãdã) modũ statuerat, et ecce qui mortuus fuerat reuixit, dicens. Quid iubes pater? At omnipotentis dei famulus, uolo ut salutẽ adipiscaris. Cui præfectus. Itidem uolo, ac enixe cupio. Absoluta deinde confessione, et omnibus ecclesiæ deuote susceptis sacramentis, coram fratribus iterum spiritum efflauit.

.B. Steno Dacus.

MATTHIAS Dacus Roschildẽsis Cœnobii uir deuotus et sanctus circa dominicum annum. Mccccxc, sanctissime uita defunctus est. Quum enim morti appropinquaret, se alio missum af

.B. Matthias Dacus.

firmabat. Tandem ad extremum ueniens altera manu crucem eleuatam su stinens, et altera sanctum funale accẽsum psallendo Maria mater gratiæ ma ter misericordiæ tu nos ab hoste protege, et hora mortis suscipe, in domi no quieuit.

IOANNES Pistoriensis obscurissimis ortus parẽtibus, missus est a patre necessitate coacto, ut puta pauperrimo, septẽnis ad alienos porcos pascendos. Apud igit̃ Pisciã Hetruriæ oppidũ inter Lucã et Pistoriũ sitũ, impubes pascens porcos, a militibus Vrbeueterẽ deductus est, ubi a quodã Ven. patre ordinis nostri toga religionis indutus ẽ. Demũ adulescẽs factus, et cœnobio Salernitano, ubi post tyrociniũ suũ, uoto se re ligioni astrinxerat, cognita a patribus eius indole, gratia studii Perusiũ mis sus est. Vbi tãtũ profecit, ut ante uigesimũ ætatis annũ, eo q̃ ingenio et me moria uigeret acerrima utrũq; instrumẽtũ, quã Bibliã uocãt, memoria tene ret. Tantæ humilitatis fuit, ut Bachalariatũ ac Magisteriũ oblatũ obstina tissime renuerit. In uerbis suis iactãtiã, ac ostentationem semper deuitauit, Nec unq̃ laudauit se, licet cæteros omni tp̃e laudibus ꝓsequi soleret. Tãto successu fere ꝑ totã Italiã cõcionatus ẽ, ut in plerisq; locis ob frequẽtẽ audi torum numerũ, cũ templa minime eos cõtinere possent, per plateas ipsum concionari oporteret. Plurimũ delectabat̃ uitã, gesta, ac miracula diui Vin centii Valẽtini ordinis nostri nuper inter diuos relati referre. Quo factum est ut eius uerbis, aræ ubiq; per Italiã ipsi diuo Vincentio positæ fuerint, et maxima ueneratione coli, prout nũc cernit̃. Primus is fuit, qui tãti uiri ge sta in Italiã aduexerit. Peste crassante apud Catharũ Dalmatiæ, cũ concio nem haberet pro foribus urbis in quodã patẽte loco, supplicationes in tri duũ suo iussu decretæ sunt, quibus expletis, mox pestis euanuit. Aliquãdo aspernatus est Episcopatũ Aquilanæ urbis sibi oblatũ, et decretos a Ragu sinis honores et caute, et scite deuitauit. Nempe exaudiẽs ciuitas Ragusina eũ aduenire, processit ei obuiã, quod ut uir dei resciuit alio diuertẽs, populũ sancte fallẽs, urbẽ ingressus est. Postq̃ diu in domini uinea excolenda labo rauit, ingenti correptus ægritudine, in cœnobio Lucensi Hetruriæ, diem sibi extremũ fratribus imminere prædixit. Quãobrẽ orationẽ tam amplã ac lu culentã et tempori accõmodatã habuit, ut in lachrymas omnes quotquot aderant, compelleret. Hac in ægritudine sic eius facies exhilarata est, ut ali quis de cœlo delapsus uideretur. Biduo enim anteq̃ uita decederet, uestibus omnibus indutus ueluti iter facturus, eia fratres inquit, iã prope imminet hora, ut ualefaciã. Hora igitur. vi. noctis sancti Benedicti ualedicens fratri bus, ac dicens In manus tuas domine cõmẽdo spiritũ meũ, sancta illa ani ma carne soluta est, anno Domini. Mccccxciii. et in Templo sancti Ro mani ad leuam aræ maioris sepultus est.

.B. Io. Pistoriensis.

Att.

B. IACOBI SEXTII MEDIOLANEN. VITA PER GEORGIVM MEDIOLANEN. OR. PRAEDICATORVM EDITA.

b EATVS Iacobus Sextius ex ciuitate Mediolanensi honestis ortus parentibus, primũ quidẽ arte medicus fuit, dehinc quum desponsata sibi Virgo, priusq̃ traduceret ualefecisset uiuentibus, intelligẽs nõ esse uolũtatis domini ut sæculo deseruiret, statuit ad religionẽ transmigrare. Quod quũ pater cognouisset, cœpit illi q̃tũ potuit omnino obsistere. Verũ quũ explere uotũ suum omnino uellet deuotus iuuenis, tandẽ ait pater. Concedamus ambo huc ad sc̃i Frãcisci cœnobiũ, et si mihi spiritualis pater hoc tibi expedire ꝑsuaserit, liberũ te quo malueris abire permittã. Igit̃ a religioso patre, quod rõ suadebat accepto respõso liber factus, patri ualefaciens egregium euangelicæ prædicationis uirum fratrẽ Ioachinũ aquilã apud sanctũ Eustorgiũ adiit uotum suũ illi significans. Quod cũ ille gratãter accepisset, laudato primũ eius proposito, suasit ut Papiã ad sanctũ Apollinarẽ accederet, ubi regularis obseruãtia diui Dominici tũc tẽporis plurimũ uigebat. Quo ille nõ surda aure accepto cõsilio statim illuc aduolãs, diu desyderatũ religionis habitũ suscepit. Itaq; quum breui tẽporis spatio et diuinarũ litterarũ peritiã et omnẽ religionis ꝑfectionem mirum immodũ indeptus fuisset, quũ soliciti essent plurimũ cõgregationis nostræ patres cõdẽdi apud Mediolanũ Cœnobii, unus ipe dignus uisus est cui tãta prouincia cum patre fratre Dominico Cathelonio demandaret̃. Ergo Mediolanũ ueniẽs tãta in cõmisso negocio fide et solicitudine, tãta ad populi ædificationẽ et religione, et exemplo se habuit, ut et fratribus prouida solicitudine pater et populo totius sanctitatis exẽplar semꝑ sit habitus. Quare quũ oẽs reliqui tũ primũ huc destinati inde amoti fuerit, ipse solus usq; ad extrema uitæ suæ tẽpora inibi ꝑseuerauit. Siquidẽ uelut colũna imobilis ac fortissima uisus ẽ patribus, quæ sola tãtæ structuræ machinã tã spiritualiter q̃ tẽporaliter ferre potuisset, Vnde et sæpius a multis dubitatũ ẽ deficiẽte ipso, simul et cõuẽtũ omni prorsus auxilio destituẽdum. Erat siquidẽ ille regularis disciplinæ obseruãtissimus, adeo ut speculũ quoddam uideret̃, in quo cũcta prædicatorii ordinis instituta adamussim uel minima reluceret̃. Silẽtiũ nãq; locis et tẽporibus, q̃bus nobis locutio ex ipsis institutionibus ĩterdicit̃, ita seruabat, ut nec apud seculares comedẽs illud ꝑtermitteret. In ciuitate cum eam cottidie infirmos uisitans, totam pene perlustraret, nũq̃ etiã æstiuis urgẽtibus caloribus, ab aliquo poterat ĩduci ut biberet. Carnes uero nũq̃, nisi aduersa ualitudine coactus comedebat. Ieiunia ordinis, ea lege ab eo obseruari ꝑpẽdimus, ut quũ a ꝑlato cõiter dispẽsari cõtingeret, ipse quoq; ne singularis uideret̃ ad cœnã cũ aliis cõueniret, alias nũq̃. Ad chorũ tãto aĩ affectu die noctuq; cõueniebat, ut siquãdo ex nimiis occu

Togã religionis induit Papiæ. B. Iacobus.

Act. Formulã uitæ. B. Iacobi.

pationibꝫ qbus iugiter pmebat, matutinis cũ cæteris i choro eũ nõ iteresse cõtigisset, sũmo diluculo surgebat, illud nihilominus diuinũ soluturus offi ciũ, quasi redempturus meritũ qđ uelut negligẽs sibi pdidisse uidebat. Qđ si p diẽ ex choro, ut sæpius accidit, a sæcularibus euocaret, aiaduersum est a pluribus ter quaterq; eadẽ hora euocatũ semp rursum ad psalmodiã redisse In eo etiã loco tãta corporis modestia, tãta oculorũ cõpositione se habebat ut nõ nisi ad eius exẽplar nouitios ad sui cõpositionẽ informãdos, eorũ isti tutor arbitraret. Vnde et sæpius nos hortatũ fuisse memini. V. P. fratrem Iordanẽ Triuliũ, ut i eũ respiciẽtes, cõpositionis normã ab eo disceremus. Paupertatẽ tãta districtione seruabat, ut nec codices qdẽ haberet ad opor tunitatẽ lectionis, nisi libellũ quẽdã de arte bene moriẽdi. Et quũ in oratio ne esset assiduus, nil i cella pter crucifixũ ad oratoriũ et caput depictæ mor tis ad scabellũ habebat. Duo qppe hæc spei et timoris calcaria satis esse cre didit, quibus ad uitã impelleret æternã. Quare q ab eo auxiliũ iploraturus illius sibi uoluerit imaginem delineari, cõueniẽtissime ad crucifixi pedes fle xis genibus eũ statuet, sinistra qdẽ manu mortẽ pmentẽ, at uero dexterã ad Christũ leuãtẽ hoc breui uersiculo inter utrũq; cõstituto. Spem, timor ad ducit, mors, uitã, Christus utrũq;. Quũ aũt aduersus seipsum tã rigidũ in austeritate uitæ se exhiberet in alios nihilominus eorũ fragilitati seu imbe cillitati cõpatiẽs mitissimus erat. Procurabatq; etiã quãdo nõ psidebat cõ uẽtui a platis dispẽsationes, his, quos debiles cognouisset. Aegrotãtiũ curã adeo solicitã semp gessit, ut et prioris et medici ac ipsius infirmarii munus obire uideret. Singulis aũt diebus sæpius quoq; uisitans ac uerbis cõsolatio nis eos cõfortãs, diligẽtissime aiaduertebat nequid eorũ deesset necessitati bus. Tãtæ etiã humilitatis fuit, ut plerũq; hora refectionis eis psto esset, at tendẽs diligẽtius reficerent ne qtũ satis est ægroti, cõueniẽtes nec ne eis cibi offerent, cauẽs nequid ministrãtiũ incuria fieret, qđ laguenti posset afferre discrimẽ. Qđ siquẽ deprehẽdisset aut ex nausea (ut assolet) aut alia qua uis de causa cibũ nõ capere, nõ discedebat quoad uel hortationibus aut ciborũ permutatione, aut alio quouis modo ad sumẽdã refectionẽ eũ induceret. Nec minus tamẽ solicitũ circa totius cõuentus necessaria procurãda se exhi bebat, adeo ut solus uideret cui pascẽdorũ uestiẽdorũq; fratrũ onus incum beret. Nec fraudabat illius solicitudinẽ dominus. Siquidẽ tãtã illi apud ci ues gratiã cõcesserat, ut siquid ab eo peteret nihil oĩo denegarẽt. Nam et sæ pius pecunias sub cirographo illi mutuatas tẽpore sibi restitutas, cum ciro grapho illi remiserũt, plures quoq; ei spondẽtes. Qđ siquãdo tamẽ ad pro bationẽ permitteret illũ dominus deficiẽtibus cõuẽtui necessariis aliquãtu lũ affligi, tãta nihilominus in deũ fiducia erigebat, ut cõstãter ad tollerãtiã fratres animãs omnino polliceret nõ defuturã dei misericordiam. Vnde et interdũ accidit quũ hora prãdii deficerẽt panes fratribus apponendi, spon

Att
Attende et obserua
Att.
maximam charitatẽ B. Iacobi i ægrotos.
Att.

dente illo affuturũ dei auxiliũ superuẽtasse illico q̃ panẽ copiosius afferrẽt: Aiebat tamẽ ille, uidete modo fratres uidete quomodo nobis ꝓuidet domi nus. Praeterea tãta erat apud fratres ueneratione ut ei plus timoris ac reuerẽ tiae impẽderet̃ q̃ priori. Vnde et nihil leuitatis in eius cõspectu committere quisq̃ ausus fuisset. Et si cõtigeret hora silẽtii ꝑ locutoriũ eo trãsire quosq̃ deprehẽdi, statim eo uiso ad ꝓpria ꝓperabãt. Quod siqui audaciores eum expectare ꝑsumpsissent, totiẽs silẽtium silẽtiũ silẽtiũ ingeminabat, ut et ipsi cellarũ suarũ secreta cũ silẽtio petere cogerent̃. Audebat aũt hoc sanctus pa ter et si nõ esset praelatus fratribus dicere quũ religionis zelãtissimus ad un/ guẽ oĩa ipse obseruaret. Neq̃.n.q̃d aliquãdo accidit, poterat illi quisq̃ obi/ cere Medice cura te ipsum. Quũ aũt tãta esset apud fratres et auctoritate et reuerẽtia, erat nihilominus cõuersatione humilis, nec dedignabat̃ quũ esset uirtutũ plenus et dierũ, cũ reliquis fratribus ad euãgelici uiri fratris Calime/ rii Mõteclari, cuius nũc quoq̃ dulci cõmertio fruẽtes, caelesti quottidie pa/ bulo reficimur, exhortationes, quas frequẽtes in cõuẽtu habebat cõuenire. Et usq̃ adeo libẽter eũ audiebat, ut ad eius dulcia uerba cõpũctus, uisus sit uberrime flere. Actione quoq̃ simplicissimus nihil penitus de eius opibus usurpabat ostẽtatio. Omnia quippe i deũ dirigẽs, nihil humanae laudis au/ ra, nihil q̃d nõ rõ suaderet fictus uel duplex operabat̃. Erat uir simplex et rectus ac timẽs deũ et recedẽs a malo. Tantae etiã bonitatis erat, ut neminẽ quisquis ille esset, ad religionẽ uenire uolentẽ unq̃ repelleret aut ĩ probatio ne cõstitutũ quouis defectu expellendũ putaret. Memini quũ uellẽt patres quẽdã tyronem religionis quod nimis esset fatuus et stultus insuper et bal/ bus ad saeculũ remittere, nunq̃ assensum fuisse illũ quoniã perseuerare ille uellet, polliceretur q̃ mores se correcturũ. Neq̃.n. poterat nisi bona bonus ipse, de quoq̃ sperare. Verũ ille post aliquot annos quũ uix esset fratribus tollerabilis, petita licentia sed nõ expectata, ad laxioris uitae coenobia cõmi/ grãs, quũ nõ inueniret ubi quiesceret pagrata uagus tota fere Italia, Medio lanũ rediens, quũ in domo sororis aliquot dies moratus in grauẽ lãgorem decidisset, ad hospitale maius deductus (sicut a multis quũ exeũdi licẽtiã pe teret ei ꝑnũciatũ fuerat) uita excessit. Ea erat deniq̃ religiosissimi patris bo/ nitas ut de nemine posset mali quippiã suspicari. Qualis quippe unus q̃sq̃ est (ut P̃hs inq̃t) talia facile iudicat. Et diuus Ambrosius in libro de officiis bonitati Iosue ascribit q̃ facile Gabaontis crediderit de longiquo se uenisse mẽtiẽtibus quũ essent ꝓpinquissimi. Quare quũ ꝑlationẽ exercebat siquẽ in aliquo uel minimo trãsgressorẽ regulariũ ĩstitutorũ deprehẽdisset, quasi nouũ q̃ddã ac inusitatũ sibi accidisset, subito turbatus inultũ nõ relinque/ bat. Arbor erat, quã Armenicã uocãt in hortulo (solũ hũc tum possidebãt fratres) qui maiori dormitorio adiacet, haec in tãtũ creuerat ut ad culmẽ pe/ ne ipsius dormitorii ꝑtingeret tãtã pomorũ copiã singulis annis afferẽs, ut

Quãta ue neratione fuerit ap̃ fratres.

Att.

Att.

Bonitatẽ B. Iacobi.

Attende.

stupori esset eã ĩtuẽtibus. Igit̃ quidã et pomi uenustate et copia allecti, quũ nõ possẽt opportuniori tp̃e uoti sui cõpotes fieri, ausi sũt post matutinas, quo tp̃e deuotus pater in oratione p̃sistebat (erat quippe illi consuetudo in oratione p̃seuerãdi ab ipsis uigiliis matutinis usq; ad illucescẽtis diei crepusculũ, quo tp̃e ad Aue maria signũ fieri solet) arborẽ cõscẽdere ac poma ad libitũ decerpere. Q d̃ quũ ille rescisset ita turbatus ẽ, ut nõ solũ de p̃sumptoribus ultionẽ sumpserit, sed et arbori maledixisse eũ frater Pacificus cõuersus uir admodũ religiosus et sanctus crediderit. Nã aĩaduertisse se curiosius affirmat nõ modo unq̃ ultra attulisse fructus arborẽ, sed et penitus aruisse. Volebat. n. ea, quæ nullũ possunt afferre corpori detrimẽtũ, ut silẽtiũ, modestia, oculorũ cõpositio et nequis sine licẽtia comedat uel bibat ac reliqua huiusmodi ĩmobiliter obseruari. Cæterũ in ieiuniis, ciborũ abstinẽtia, in uigiliis cæterisq; similibus nõ mõ discretus dispẽsabat, sed etiã cõpellebat quos debiles nouerat eiusmodi dispẽsationibus uti. Et ad fratres quidẽ sic se habebat. Porro ad seculares speculũ se sanctitatis exhibẽs nõ minus ad illorũ q̃ fratrũ salutẽ inuigilabat. Misericordiæ siquidẽ actibus uigilãter intendẽs, nõ diebus neq; noctibus a miserorũ uacabat obsequiis. Sĩgulis nãq; diebus ciuitatẽ discurrẽs nosset siquẽ ullis premi angustiis, p̃tinus eũ uisitãs salutis illi monita dabat. Tãta aũt in eius uerbis relucebat simplicitas, tãta in cõuersatione sanctitas, ut omnino solatiũ aliquod in aduersis caperẽt, qui eius uisitatione frui mererent̃. In quo quidẽ rectissima eius in deũ intẽtio, manifestissime noscebat̃. Nã nõ minus pauperum q̃ diuitũ solicitã curã gerebat. Aeque in nobiles et ignobiles, primarios et infimos, infirmos et potẽtes, magnos et pusillos charitate effundebat̃. Nullus modo illi oratione uel cõfessione aut alia quauis familiaritate esset iunctus, ab eius uisitationis et miserationis solatio excludebat̃. Siqua uidua, siqui pupilli, seu alia quauis miseria subsidio indigẽtes eius ĩplorassent auxiliũ, in illorũ tã corporis q̃ aĩæ salutẽ uelut pius pater p̃tinus excitabat̃, nec quiescebat quo ad illos ex suis eruisset necessitatibus. Erãt. n. plurimi nobiles ac ditissimi uiri et fœminæ illi deditissimi, a q̃bus et pupillis ac uiduis patrocinia et pauperibus elemosinarũ subsidia impetrabat. Et quũ sint in urbe mediolano plurima in subsidiũ pauperũ pia instituta loca, tantæ erat apud locorũ p̃curatores et auctoritatis et fidei, ut siquẽ scripto illis cõmẽdasset, statim cõmẽdationis eius ille sentiret effectũ. Procurabat etiã nubilibus pauperibus dotem ab his, quos nouerat aut incertorum restitutioni obnoxios, aut alteri cuiusuis debito obligatos. Erat aũt in uisitãdis infirmis is ei mos. Quũ ægroti cubiculũ ingrediebat̃, præmisso eo q d̃ ex patrũ sanctionibus habemus (pax huic domui et oĩbus habitãtibus ĩ ea) ac salutato decũbẽte, postq̃ de illius statu satis erat edoctus, siquid re uel cõsilio poterat ei pius assistebat, dehinc ad aĩæ salutẽ statim cõuersus patiẽtiæ illi uirtutẽ cõmẽdãs, aliq d de eius uita, qui eo die in ecclesia

Att. de arbore.

Qualẽ se exhibebat sæcularib9

Att. Charitatẽ ingentem B. Iacobi.

Att.

celebrãdus occurrisset, aut certe ex Martilogio in nocte sibi inotuisset enarrabat, ac sic cõsolatũ relinquẽs ad aliũ ꝑperabat. Quũ ꝑuagata urbe ad claustrũ reuertebatᷣ, ingressus statim aiebat. Hæc requies mea in sæculũ &c. Si quis ẽt in extremis laboraret, nõ ꝑ diẽ tãtũ sed et nocte illi assistebat, ne uel ad horã i spirituali subsidiũ deesset ægroto. Itaqꝫ tãta erat illius apud ciues gratia, tanta de eo per uniuersam ciuitatẽ celebris fama uulgauerat, ut oĩ se

Att. molestia leuari crederet, qui eius uisitationis meruisset solatio frui. Quare et multos oratione et benedictione sua beneficio sanitatis donasse eũ compꝑtum est. Sed unũ uel duo, quæ mihi magis ad liquidũ cõperta sunt satis fuerit exẽpla narrasse. Igiᷣ quo tpe sanctimonialiũ monasteriũ diuæ Margaritæ a patribꝫ illi cura demãdata fuerat, cõtigit sanctimonialẽ quãdã febribus grauiter laborare. Quæ quũ plurimũ desyderaret a religioso ac pio patre uisitari credẽs firmiter eius posse benedictione sanari suscipiẽdæ pœnitẽtiæ cã (sciebat. n. nõ aliter uoti cõpotẽ se fieri posse) eũ ad se ingredi petiit. Igitur accepta post cõfessionẽ pœnitẽtia, tãta fide se ab eo benedici postulat, obsecrantibus itidem reliquis tam abbatissa q̃ monialibus (nõ enim facile aduci poterat ut tã studiose benedictionẽ daret quasi aliquid uirtutis agnosceret) ut ea obtenta sanitatẽ protinus consequuta sit. Lucia itidem Ambrosii reuerte uxor primogenito suo Hieronymo ex Ambrosio grauida, quũ esset propinqua partui periclitabaᷣ, adeo ut medici cõsultatione inter se diligẽti habita assererẽt necesse esse medicinis in ea suffocato fœtu, aborsum ꝓcurare, alioquin ĩpossibile esse mortẽ eã effugere. Igiᷣ quũ de more ad eã uisitandam religiosus pater Iacobus accessisset, occurrit illi ĩ porta statim Ambrosius ac flebilis narrat quæ cõi cõsilio medici cõsultassent. Tũ pius pater subito absit (inquit) ut occidaᷣ fœtus uiuẽs. Ne dubites non morieᷣ uxor tua, sed pariet tibi filiũ masculũ et nõ fœminã. Et quũ ingressus eẽt lãguẽtis mulieris cubiculũ, afferte mihi ait ouũ. Quod cũ benedixisset sorbẽdũ obtulit ægrotãti. Quæ quũ nulla medicorũ arte ad id usqꝫ tpis cibũ capere potuisset, ouũ nihilominus tanti patris benedictione cõsecratũ benigne sumpsit ac nõ multopost Hieronymũ q nũcusqꝫ suꝑuiuit enixa, liberata ẽ. Hæc ipsamet nũc quoqꝫ uiro suꝑstes ita fuisse testaᷣ. Tãta aũt pœnitẽtiũ multitudine ꝑmebaᷣ, ut uix ab audiẽdis cõfessionibus ei dareᷣ requies. Videbanᷣ quippe sibi sanctificari, qui pœnitẽtiæ sacramẽtum ab eo suscepissent. Quãq̃ nullius ille ꝑsonã respiciebat, quo minus ĩ ea cã qđ iustũ eẽt iudicaret. Vnde et cõsumatissimæ uirtutis opus, ex hoc eũ aggredi cõtigit. Nam quũ Lucia Galeacii Ducis cõcubina de q̃ duos filios nũc Meltii comites suscepisset, fratre Bartholomæo Mutinẽsi priore agẽte. V. patrẽ Iacobũ suscipiẽdæ pœntẽtiæ gratia ad se euocasset, nec uellet ille ad pœnitẽtiã eã suscipere nisi a Galetio recederet, suꝑ hoc illa Duci cõquesta, ad furorẽ eũ ĩ innocẽtẽ Iacobũ impulit. Quare iubet eũ dux ad se uenire, Festinat itaqꝫ bo-

Oratione ac benedictiõe ægrotis sanitatẽ cõferebat.

Att.

Miraculũ.

Attende.

nus pater Vigleuanũ, quo dux ipẽ cõcesserat, tãq̃ suscepturus martyriũ, ubi quũ sui copiã cõstãti aĩo Duci fecisset, interrogatus cur Luciã ad pœnitẽtiã nõ suscipiat, quia nõ põt (inquit) nisi a te princeps discedat pœnitẽtiã recipere. Mirũ immodum tũ turbatus Galeacius multa illi uel mortẽ ipsam minabatur. Age (cõstãs pater inquit) quod uis quod iustum ẽ agere ipse potero. Tum princeps iusso illo a se discedere, ita tamẽ ne Vigleuano discederet ui ri cõstãtiã plurimũ miratus post ex illius cõspectu Beatus pater subtractus ẽ ad astãtes cõuersus, uere (ait) ditiores sumus q̃ crediderã. Neq; n. tãtæ uirtutis uirũ in ditione nostra reperiri posse unq̃ existimassem. Dehinc uni cubiculariorũ accito, uade inquit, et ĩ mulla nostra Ven. illũ patrẽ cũ oĩ uenerarione Mediolanũ deducito, ac oẽs Sanctæ Mariæ gratiarũ fratres quũ ibi fueris nouis capis induito. Cœpit ex tũc Beatus pater et Ven. et carus eẽ pricipibus. Vnde et præter quottidianas annualesq; elemosinas ĩ nos largiter erogatas, multa quoq; ꝑpetua seruãda memoria nobis dono contulere. Et apud Ludouicũ Geleacii fratrẽ post illius mortẽ rerũ Mediolanen. moderatorẽ tãtæ uenerationis fuit, ut quotiẽs illi de beato patre Iacobo esset sermo nõ nisi sanctũ uirũ noĩaret. Nã et ꝑ eũ multa faciebat, et ab eo correptus a plurimis se abstinuit. Ioãnẽ quoq; Galeaciũ Galeacii itidẽ filiũ cuius erat in pœnitẽtiæ sacramento pater, in magna iugiter mentis puritate nutriuit. Demũ ãno. Mcccexciii. ætatis suæ anno. lxvii. ab igressu uero ordinis circiter. xl. mense maio graui langore occupatus lecto decubuit. Vbi quũ non posset ex ualitudine capiti importuna quiescere coactus est in sella die noctuq; longo tẽporis spacio sedere. Quũ aũt iam esset morti ꝓpinquus Beatrix nobilis matrona olim Tristani sfortiæ cõsors, crebra et importuna petitione obtinuit, ut una cũ sorore illius Iustina ad eũ uisitandũ induceret (illi qppe deditissima ac in pœnitẽtiæ sacramẽto filia pati nõ poterat ut a se inuisus tolleret a nobis) quas quũ uidisset subito turbatus, eas durissime increpat. Et quũ inferret Beatrix sic pater in hac extrema hora sic dilectas repellis filias quæ pietatis et misericordiæ opus in te exercuere? Nõ (inquit) nõ ꝑmittunt hoc ordinis nostri statuta. Quapropter citius exire cõpulsæ sunt. In quo quidẽ illud aĩaduertere possumus quã tenaci .s. uinculo esset radicata religio, qui nec in ipso quidẽ mortis articulo, uel minimũ negligere potuit ordinis sui statutũ. Tãdẽ ultima Iunii die in apostoli Pauli cõmemoratione, quũ ad extremã magna patiẽtia horã deuenisset, exhortatis fratribus ac petita siquid in eo deliquisset uenia, sequẽtis noctis hora (ut ꝓdixerat) tertia magno fratrũ et sæculariũ mœrore intellectu integer atq; ad extremũ usq; Iesu nomẽ cõgeminãs, itidẽq; aliis repetẽdũ nutibus sæpius significãs, imaculatũ deo spiritũ reddidit. Ergo ꝑ totã noctẽ pactis ꝗ more uigiliis, mane priusq̃ sepulturæ traderet, plurimis utriusq; sexus astãtibus, ciuibus ac multis audiẽtibus fratribus, nobilis quædã mulier cũ brachio, qꝺ multos annos

Att.[a] Cõstãtiam B. Iacobi.

Att. Quãta ueneratiõne fuerit ap principes Insubriũ.

Obitus. B. Iacobi.

Att.

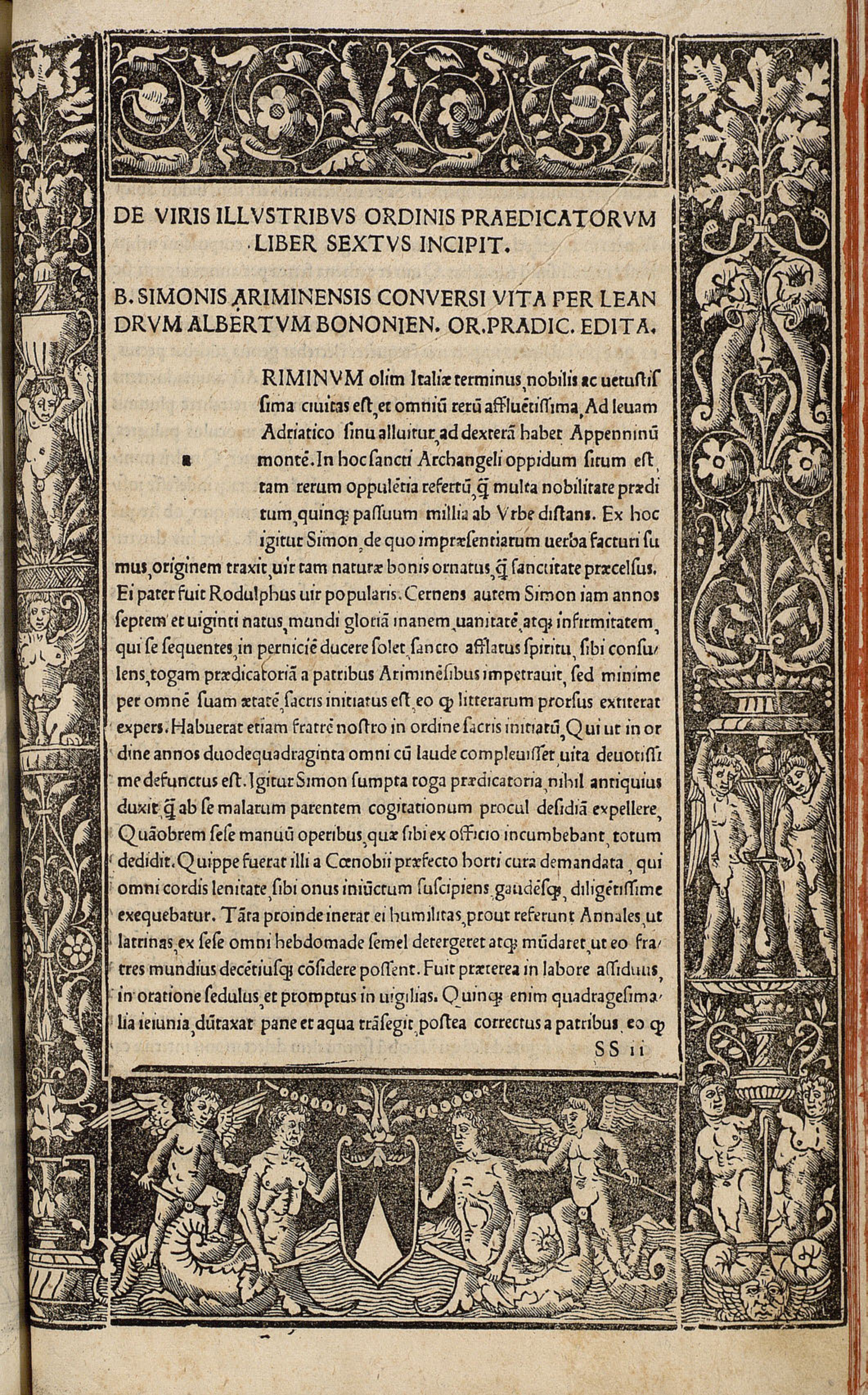
inualidū habuerat, tetigisset subito exclamās ait. Eia liberata sum, eia sanata
sum. Quū aūt fratres interrogarēt eā qd hoc esset, respōdit. Multotiēs quū
sim huic beato uiro de brachii huius īualitudine cōquesta, semp me cōsola
turus respōdebat. Ne dubites sanaberis, Ne dubites anteq̄ hac uita excedas
oīo sanitatē recipies. Igit nūc uidēs eū nobis fuisse subtractū dolebā ac mi-
rabar plurimū me illius pollicitatione fuisse frustratā. Sed ecce nūc (ut ui-
Att. deris) q̄primū eū tetigi sana effecta sum. Sub idē tempus uir quidā ex pago
Miracula corbeto aduenit in gestatorio, quod gerulū uulgo uocāt, filiū paruulū por
post mortē tās, qui asserebat se filiū per tres dies quasi mortuū deplorasse, uerū quū de
B. Iacobi. huius tā sancti patris morte significatū fuisset ac suggestū ut ꝓpriū pignus
illi cōmēdaret, uitæ ac sanitati pristinæ, facto uoto, puerū fuisse restitutum
Beatrix quoq; de qua pauloante sermo nobis habitus ē, quū post mortem
beati patris in uillā Cerusciā cōcessisset, graui coxæ dolore subito correpta
memor beati patris, quē tāto tpe patrē in pœnitētiæ sacramento habuerat,
Att. uouit q̄ primū Mediolanū remeasset effecturā se ut in illius honorem una
missa celebraret, si eius meritis sanitatē recipere mereret. Et ecce subito cessa
uit dolor nec ultra eā uexauit. Igitur exhylarata plurimū, ocius cōscēso cur-
ru Mediolanū uenit, ac sequenti statim die uoto factura satis huc ecclesiam
festiua ꝓperauit. Similia multa beati patris Iacobi meritis patrata fuisse fe-
runtur, ut cereæ quoq; imagines ad eius sepulchrū appensæ ostendūt, post
hæc ad eius sanctitatē insinuādam satis fuerit breuiter delibasse. Ludouicus
princeps quū quęreret a Ven. patre fratre Vincētio Bandello sacræ Theo-
logiæ professore, ac totius cōgregationis tunc Vicario generali, an miracu-
Miraculū. lum aliquod patrasset beatus pater (magna siquidem de illo sentiebat) tale
maius &c. fertur a prudentissimo patre accepisse responsum. Maius (inquit) nemo pōt
patrare miraculum, quā hic fecerit. Nā in omni uita sua ita se habuit ut ir-
reprehensibile nihil unq̄ egerit. Ven. etiā pater frater Paulus Caurauagius
cōstātissime affirmat, prænunciasse eum Veneti imperii deiectionē, atq; eo
tempore futurā, quo ipse frater Paulus eā uidere posset. Vnum igit quod
restat quū insinuauero beati patris actis finem imponā. Ergo sequēti No-
uembri mense instante plurimorum quorūdā ciuiū deuotione, ex cōmuni
Attende. fratrū sepulchro hora sexta noctis sublatus eo in loco, quo in antiquū bea-
de eius trās tissimæ Virginis sacellū olim porta patebat depositus est. Cui quidē trāsla-
latione. tioni quū me adesse casu cōtigerit (nā Cremonæ eo anno assignatus mora-
bat) illud ualde mirū mihi uisum est, qd quū in aqua totus nataret (magna
siquidē eo autūno aquarū inundatio fuerat) et quattuor mēses eo amplius
ibi fuisset, totus tamen integer, nihil penitus uel in ipsis uestibus læsus, nihil
fetens, sicut corde semp fuerat, sic et corpore immaculatus uisus est.

Finit Liber Quintus de Viris Illust. Ordinis Prædic.

B·SIMON·C·

LEANDRI ALB. BONONIENSIS IN SEXTVM LIBRVM De Viris Illustr. Ord. Prædic. Procemiũ Ad. R. P. Dominũ Andream Nouellum Præsulem Albensem.

P OSTEAQ̃ Salomon totius terrarũ orbis celebratiss. Templum expleuit micãtissime Præsul, iussu dei opt. maximi, et supellectili illud, et uasis ingentibus, ac prætiosissimis adornauit. Quorum quædã, prout produnt ueterũ historiæ, erant aurea, quædam argẽtea, et alia ænea, Quæ licet in materia diuersa essent, tamen in templi opere concludebant. Quem fuisse typum Templi nouæ legis, uidelicet Ecclesiæ Christi in omnibus constat, demum diuersarũ familiarum, utpote Basilii magni, Benedicti, Augustini, necnõ Dominici et Francisci, ac cæterarũ Religionum. Quarum in ambitu cuiuslibet, diuersa uasa, non quidẽ ære materiali deducta, sed diuina sapientia compacta, uel immensa sanctitate fabricata, continentur, prout in quinq; libris præcedentibus, et in isto Sexto conspici potest. Sicut enim aurum inter cætera metalla sibi principatum uendicat, sic præ reliquis humanis operibus splẽdescit sapientia. In hoc Sexto libro uiri cõtinentur illi sanctissimi, inter sacra uasa Templi domini nostri Iesu Christi cõnumerandi, non inter illa prima, sed posteria, eoq; litteris et doctrina præditi non fuere, quia nõ omnibus hoc datum est, Quorũ uita, exemplar et specimen sanctitatis nõ solum præsentibus, sed etiam posteris fuit. Leges imprimis illius Simonis Ariminensis uiri præclarissimi uitã, deinde Iacobi Alemani, qui nostra ætate sanctissime uita decessit, ac cæterorum ueluti sub nomenclatura citandorũ. Ex quarum lectione, haud uereor, quin maximã uoluptatem consequaris, cernens hos uiros litterarum expertes, tanta charitate deo inhæsisse, tãtoq; amore mortales fuisse complexos, ut nihil uideant præter Deum, præterq; proximi salutem, quæsisse, atq; optasse. Atqui illud Aurelii Augustini hoc in loco usurpare possum, qui cũ audisset Beati Antonii res egregias referri, ait. Surgũt indocti, et rapiũt cœlum, nos autem cũ doctrinis nostris demergimur in profundũ. Te micãtissime Antistes hoc libro ultimo donare uolui ut perpetuo, cõciliata amicitia, omnes cognoscere possent, quãtifacere dignationẽ tuã, quæ et humanitate, et doctrina, et moribus cæteras superat, prout a pluribus uiris grauissimis accepi, et imprimis a F. Marco oppido Vlmeta iuuene admodũ uirtutibus ornato, et dignationi tuæ deuotissimo, qui plura de sanctissima uita, deq; cæteris animi tui dotibus, libere ꝓferre solet. Itaq; licet adhuc de facie te non nouerim, tanta fama tuarũ uirtutũ (ut dixi) compulsus, ueluti notissimo munus mittere decreui. Quod nõ dubito, quin libenter accipias quãdo et munus, et Leandri deditissimũ tibi animũ exploratum habebis, qui sola uirtute tua impulsus, sibi concliare beneuolentiam tuam studuerit.

DE VIRIS ILLVSTRIBVS ORDINIS PRAEDICATORVM LIBER SEXTVS INCIPIT.

B. SIMONIS ARIMINENSIS CONVERSI VITA PER LEANDRVM ALBERTVM BONONIEN. OR. PRADIC. EDITA.

RIMINVM olim Italiæ terminus, nobilis ac uetuſtiſſima ciuitas eſt, et omniũ rerũ affluẽtiſſima, Ad leuam Adriatico ſinu alluitur, ad dexterã habet Appenninũ montẽ. In hoc ſancti Archangeli oppidum ſitum eſt, tam rerum oppulẽtia refertũ, q̃ multa nobilitate prædi tum, quinq; paſſuum millia ab Vrbe diſtans. Ex hoc igitur Simon, de quo impræſentiarum uerba facturi ſumus, originem traxit, uir tam naturæ bonis ornatus, q̃ ſanctitate præcelſus. Ei pater fuit Rodulphus uir popularis. Cernens autem Simon iam annos ſeptem et uiginti natus, mundi gloriã inanem, uanitatẽ, atq; infirmitatem, qui ſe ſequentes, in perniciẽ ducere ſolet, ſancto afflatus ſpiritu, ſibi conſulens, togam prædicatoriã a patribus Ariminẽſibus impetrauit, ſed minime per omnẽ ſuam ætatẽ, ſacris initiatus eſt, eo ꝙ litterarum prorſus extiterat expers. Habuerat etiam fratrẽ noſtro in ordine ſacris initiatũ, Qui ut in ordine annos duodequadraginta omni cũ laude compleuiſſet, uita deuotiſſime defunctus eſt. Igitur Simon ſumpta toga prædicatoria, nihil antiquius duxit, q̃ ab ſe malarum parentem cogitationum procul deſidiã expellere, Quãobrem ſeſe manuũ operibus, quæ ſibi ex officio incumbebant, totum dedidit. Quippe fuerat illi a Cœnobii præfecto horti cura demandata, qui omni cordis lenitate, ſibi onus iniũctum ſuſcipiens, gaudẽſq;, diligẽtiſſime exequebatur. Tãta proinde inerat ei humilitas, prout referunt Annales, ut latrinas, ex ſeſe omni hebdomade ſemel detergeret atq; mũdaret, ut eo fratres mundius decẽtiuſq; cõſidere poſſent. Fuit præterea in labore aſſiduus, in oratione ſedulus, et promptus in uigilias. Quinq; enim quadrageſimalia ieiunia, dũtaxat pane et aqua trãſegit, poſtea correctus a patribus, eo ꝙ

inutilis prorsus et inualidus ex nimia fieret abstinentia, ad cætera obeūda offi-
Nūq̄ ocio- cia sese temperauit. Nūq̄ uisus est, ocio, uel sibi indulgere, sed aut orare, me-
sus uisus ditari, aut manuū uacare operibus. Sæpe deprehensus est, totū biduū absq;
B. Simon. cibo egisse. Aliquādo uitā retroactā, ante scilicet q̄ sanctæ cōuersationis ue-
stimēta indueret, ad memoriā reuocās, flagris, sibi iratus, corpus suū ueluti
hostē infensissimū tundebat. Quin et cathena ferrea per annos uiginti, sic
se flagellauit, ut uix dici posset. Pro ethnicis etiā sæpius deū orans, ut illos
ab errore reuocaret ad fidei lucē, usq; ad sanguinē flagello se afflixit. Vt ue-
ro, quæ postulauerat, impetraret, frequēter flectebat genua, tūdebat pectus,
et in terra procumbebat, totus in lachrymas profusus. Ast animaduertens
dæmon quæ p Simonē fiebāt, illi subinuidēs, ab incepto retrahere plurimis
Att. modis nitebat, uidelicet eū uerberibus affligēdo, aut in oculos pulueres,
Quid ege- uel in os feces proiiciēdo, uel in ipsum impingēdo grauiter. Qui his mini-
rit dæmon me permotus, ab orationis dulcedine nō auertebat. His itaq; indefesse insi-
contra B. stens, in annū quinquagesimū septimū ætatis suæ, peruenit, quo, ob frequē-
Simonem tes lachrymas, quas emittere solitus erat, oculis captus est. Nec his deterri-
tus, sed animo factus fortior, magis orationi, et cōtemplationi deinceps ua-
care cœpit. Aliquādo illi oranti astitit quispiā ipsius faciē sancta cōspergens
aqua, qui dixit. Haudquaq̄ fili uereare dæmonū temptamēta, licet nō im-
modice ab his uexeris, quia tecū sum. Præcipuo aūt honore beatissimū euā-
gelistam Ioannē colebat, et uenerabat. Quāobrem cōsueuerat frequēter si-
mulacrū illius in quodā ecclesiæ angulo depictum uisere. Vnde sequutum
est, ut semper ab eo, oratione absoluta, tantus odor ex loco exiret, ut uir san-
Att. ctus ad sacietatē repleret, et si debilis antea illuc accesserat et uiribus destitu-
tus, tanti odoris uigore fortis, et recreatus apprime inde recedebat. Propter
enim ætatis imbecillitatem coactus est ligneo continue lectulo uti, ubi ali-
quādo tantā lucem conspexit, ut cubiculū sibi aduri putaret, cūq; admirās
oculos tolleret, uocem inclamātē audiuit, Ne formides, nec deterrearis, quo
niam gratiā apud omnipotētē deū inuenisti. Nōnunq̄ sibi febribus æstuā-
ti diuus parens Dominicus, cū Beato Petro martyre astitit inquiens. Con-
Diuus Do stanti animo esto, eo q̄ tui sumus custodes, et pro te altissimū orare nō ces-
minicus samus. Aliquādo ingenti dolore capto affuit sanctissima martyr Catherina
astitit B. et dexteram illius apprehendēs, eius pectus contigit dicens. Sum illa quam
Simoni. tantū colis, Catherina, Et mox somno captus, animus eius per quietē cœpit
cum Beata Virgine dulcē quedā cibū spiritualem delectationis internæ ca-
pere. Tandē euigilans se plene dolore liberatum persensit. Cū monasteriū
extrui pro sanctimonialibus Arimini deberet sub nomine Beatissimæ Ma-
riæ semper Virginis, asseruit Simon se per quietē beatam Catherinā marty-
rem dicentē uidisse, hanc omnipotentis dei et Beatæ Virginis uolūtatē esse,

ut sibi monasterium dicaret. Miraculis adhuc uiuens Venerandus uir claruit. Siquidem Offredus Ariminensis medicinæ doctor graui distētus ægritudine, cum tribus diebus cibo abstinuisset, extemplo ut dextera Simonis tactus fuit, et sumere cibum, et conualescere cœpit. Tandem Beatus Simon iam grauis annis et ætate confectus, anno salutis. Mcccxix. iii. Non. Nouēbris, post plurimos labores, quos pro domino pertulerat, plenus bonis operibus, in domino fœliciter obdormiuit. Post cuius obitum tantus fuit ad eū populi cōcursus, ut per dies duos sepeliri minime potuerit. Sic eius uestimēta a frequēti populo frustatim cōcisa sunt, et asportata, ut eum induere iterum oportuerit. se quisq; thesaurū ingens asportare autumabat, qui frustū uestimentorū eius sancto furto abstulisset. Iacet uir dei in Ecclesia prædicatorum urbis Ariminensis, in tumulo tāto uiro digno. Hæc sunt, quæ ad nostram notitiam de Beato Simone deuenere. — Art. Miraculū. Obitus. B. Simonis. .B.

n ICOLAVS nobili Vicecomitū familia Ciuitatis Mediolanēsis ortus, uir ualde deuotus, et mira sanctitate pditus, floruit circa annum domini. Mcclxxiii. fuerat, hic omnipotentis dei famulus, anteq̄ sanctæ conuersationis uestimentis indueretur, in armis strenuus, et militari cingulo ornatus. At ubi animaduertit omnem mundi gloriam ueluti florem campi cito euanescere, relicta militia, ac omnibus illecebris, et pompis, in Cœnobio Pisano togam religionis assumpsit, militaturus de cætero sub prædicatorio uexillo. Sicq; ī religione uixit, ut ab omnibus sanctæ uitæ norma et specimen uideretur et esset. Tandem plenus bonis operibus et sanctitate optimo fine quieuit. Claruit etiā ī dicto Cœnobio Pisano magna sanctimonia. RAINALDVS Cōuersus circa salutis annū. Mcclxxxii — Nicolaus Mediolanēsis Con. .B. Rainaldus Cōuersus. .B.

g VILIELMVS optimus lapidū sculptor, uir deuotus et bonus interfuit Bononiæ cum transferretur diui parentis Dominici sacrum corpus, atq; clandestine ex costis eius unam subripuit, secumq; Pisas detulit, et omnibus ignorantibus, sub sanctæ Mariæ Magdalenæ aram reposuit, atq; eam coluit, et ueneratus est, q̄diu uixit. Demū cum se mori cerneret, detulit rem fratribus. Qui euestigio locū adeuntes, prout dixerat, sanctam costam inuenere. Floruit uir Venerādus ad annum Christi saluatoris. Mccc. xii. — Guilielmus Cōuersus. .B.

l OTH Pisanus uir ualde bonus et sanctus, qui ob mirificā sanctitatem ac bonitatem, ab omnibus bonus dictus fuit, sua sanctimonia, ac uitæ integritate totam illustrans Pisanam Ciuitatem, Floruit circa annum domini. Mcccxli. — Loth Pisanus Con. .B.

b ONVS Vrbeuetanus uir in laboribus assiduus, utpote qui ociū defugiebat, et sanctas actiones sectabatur, Huic Beata Virgo apparuit, et quædam cælestia secreta reuelauit. — Bonus Vrbeuetanus Cōuersus.

.B. Beneuenutus Con.

b ENEVENVTVS Pisanus tantæ humilitatis fuit, ut ab oibus sanctus diceretur. ODORIVS Normanus uir multæ perfectionis et religionis, Hic a patre Dominico Parisium cum Matthæo Gallico missus fuit. HERManus Theutonicus uir diligẽtissimus cũ Hyacintho Polo uiro sanctissimo iussu parẽtis Dominici Poloniã iter direxit, sed ob eius ĩgenii dexteritatẽ, ac morũ honestatẽ ĩ salutẽ pluriũ ĩ Frizatensi urbe germãiæ, ab Hyacĩtho dimissus, ubi cœptũ fuerat nouũ põni cœnobiũ

.B. Odorius normanus Cõuersus.

.B. Martinus Portugalẽsis Con.

m ARTINVS Lusitanus ex Scarẽsi Cœnobio, uir apprime deuotus, lenis, mitis, et sanctus, Hic ægrotatione, qua decessit, ægrotãs, uidit fratem Petrum medicum e grabato diuinitus ad usq; infirmitorii tectum tolli. Post non multos uero dies, præfatus Martinus, ex hac luce migrauit, fratres qui eius interfuere obitui, ꝓtestati sunt se uidisse illius faciem mirabili quadam claritate splẽdescere, et sic splẽdescere, ut illustrauerit plenissime cubiculũ, quo decesserit, cũ libello, in quo Cœnobii præfectus pro more, animi commendationem legebat.

.B. Martinus Portugalẽsis.ii. Cõ

m ARTINVS alter fuit in eodem Cœnobio, uir maxima præfulgens religione, præcipuaq; discretione, ac multa fultus prudentia qui obitum suum ante præsciuit, et prædixit. Porro quia Egidius uir Venerandus eum mori putaret, astantibus ait. Ad orientem hunc morientem uertite fratres, ut eius ad Dominum spiritus dirigatur. Quod Martinus exaudiẽs respõdit. Pater Egidi mõ falleris, Nõ.n.nũc decedã, sed post octo dies, ad dominũ ibo. Haud falsus uates fuit. Quippe octaua die uidelicet ĩ nocte Natiuitatis domini nostri Iesu Xpi, incipiẽtibꝫ fratribus ĩ choro psallere Xp̃s natus ẽ nobis, dat̃ tabellæ signũ, Quod ut audierũt fratres accurrere et eũ ad dominũ migrãtẽ, prout prædixerat, inuenerunt.

.B. Dominicus Portugallẽ. Cõ.

d OMINICVS eiusdem Scarensis Cœnobii uir insigni præditus obediẽtia, et fultus quadẽ dulci lenitate ac comitate morũ, et deuotione conspicuus, quum hydropisis laboraret morbo Egidiũ uirũ uenerãdũ obnixe rogauit ut se iuberet trãsferri ad cubiculũ nitidius et uenustius, ut magis uacaret cõtemplationi. Quod assecutus est. Quũ uero aliquãdo inde fratres secessissent, ituri ad collationẽ, quæ tũc iussu præsidẽtis Cœnobii bis in ebdomade habebat̃, ecce affuit Matrona quadã insigni pulchritudine et uenustate præfulgẽs, tecto peplo mirabili capite, ac ornatu candidissimo uestimẽto, superq; lectuli fulcris sedens blande et suauiuscule eũ alloquuta est, deinde abscessit. Is uero apprime indignatus, superuenientem fratrẽ ad se uisendũ, seuere reprehẽdere cœpit his uerbis. Nũ patrũ iussa seruant̃ cũ mulieres ingredi Cœnobiũ sine aliqua fratrũ societate tam licentiose permittant̃? Ast ubi frater audiuit obstupescẽs mox per domũ discurrere, et mulierẽ delatã, quærere sedulo ac anxie cœpit. Demũ ad Dominicũ regressus persancte iurauit, se minime quãpiã mulierẽ inuenisse. Nocte uero

quæ subsequuta est, Agathæ sanctissimæ festū præcedente, magnis uocibus affirmabat se inde omnino esse recessurū. Sicq; uociferando coram positis fratribus et orantibus spiritū efflauit. Vnde ab omnibus postea comprobatum est Matronam illā fuisse Beatissimā uirginē Agathā, quæ illū adierat, ut graui langore attritū Christo saluatori offerret. Fuerat Dominicus mēte corporeq; cœlebs, prout Egidius pater, qui eū plene nouerat, attestatus ē.

h ENRICVS Vir ualde religiosus, lenis, et in aduersis patientissimus, et dulci conuersatione ornatus, in prælibato Cœnobio graui correptus langore ex quo decessit, fratri sibi seruienti dixit. Proh bone deus, si citius huc aduenisses, matrem ac sororem meam, quæ ut nosti defunctæ uita sunt, uidisses, et loquentes audisses. Nempe eæ mulieres uitam sanctissimā egerant, Quæ dum a me interrogarent, cuius rei gratia ad me se contulissent, se obtinuisse affirmarunt sancta deipara interpellāte apud deum huc accedere, ut nuntiarent me in crastinū uita functurū esse, et q̄ forti aīo essem pugnare aduersus dæmonū infensissimā cateruā, qui uenturi sunt, ut me seducant. Sed promiserunt se laturas mihi suppetias cū ingenti agmine fratrum. Quare ut fortiter, uiriliterq; decertarē, ac pugnarem cū uersutissimo hoste nihil formidās, mihi iussere. deinde postea intulerūt. Quū Henrice uideris dominū nostrū Iesum Christū omniū solatiū et dulce leuamē, cæteris missis, te totū illi innitaris, ac inhæreas, Cū itaq; illu xisset (ut prædixerat) mortē obiit. Et cum spiritū efflaret, motu corporeo, ac certo signo, q̄ spiritus eius ī domini gaudiū itroibat, aptissime declarauit. .B. Henricus Portugal. Con.

i OANNES Germanus, ex Cœnobio Basiliēsi, cognomēto Sartor, maximus religiōis assertor, hāc sibi ꝓuinciā sumpsit, minīe patribꝫ diffētiēribꝫ, aduenas, ac hospites charitatiue suscipe, pedes eorū abluere, et cætera necessaria ministrare, ꝓut hospitalis exigebat charitas, deinde sacri uerbi neutericos cōcionatores adhortari ad potiora, et fratrū uestimēta sordida mūdare. Quū.n. diu his bonis īseruisset opibus, sancto fine q̄euit. .B. Io. Germanus.

l EONARDVS eiusdē cœnobii, cocus atrox hostis desidiæ, lenitate ac mansuetudine maxima pollēs, in laboribus indefessus, cū plurimo tp̄e ægrotis, ac hospitibus aduenietibus, mira cū charitate, deseruisset, plenus magni meriti, fœlici cōmutatione ad dominū migrauit. .B. Leonardus Germanus

Io. An. Flaminius Forocornelien. Thomæ Cospio Bon. Or. Præd. S.D.

s CRIPSI iam multorū uitam uirorum inter Prædicatores tuos illustrium partim Leandri Alberti Bononiēsis uiri inter uos clari, et familiaris mei rogatu, partim mea ipsius uolūtate adductus, qui quātū sacræ isti sectæ faueam puto iam effecisse, ut non modo præsens hæc ætas intelligat, sed posteri quoq; non ignorent. Vitam cum iis beati Ia

cobi, quem uos Alemanum cognominatis, proxime scripsimus, iure hoc nostro seculo (quemadmodum nõ ignoras) sanctitate et prodigiorum numero, et claritate admirabilis, qui et ipse ordini uestro splendorem, et ornamẽtum attulit, maxime celebrandus. Quãquidẽ uitã editurus tuo nomini nuncupandam duxi, ut esset perpetuum amoris in te mei, ac obseruantiæ testimonium. Tu, qua es humanitate, et singulari erga me beniuolẽtia, nostrum hoc munus, quodcunq; est, læto uultu suscipies, non magnum quidem si cætera perpendas, uerum, si animum dantis, et in te, atq; in laudes tuorum maxime propensi metiare, futurum certe non exiguum. In qua re illud meminisse debebis, non parum dedisse, qui quantum potuit, dedit, et a Christo laudatã, et omnibus prælatã diuitibus inopẽ uiduã, quæ duo minuta æra misit in Gazophilatium. Vale in Forocornelii. Calen. Augusti. M D X V I.

BEATI IACOBI ALEMANI VITA ORD. PRAEDIC. PER IO. AN. FLAMINIVM FOROCORNELIENSEM EDITA.

u LMA Germaniæ Ciuitas est. Hãc Beati Iacobi patriam perhibent, cui Alemano cognomentum est inditum, uiro hac nostra ætate religione, ac uitæ sanctitate memorabili. Ortũ ex honesta familia duxit patre Theodorico, qui quidem uitæ integritate, ac moribus sanctissimis magnum filio adiumentum attulit, ut in talem euaderet, qui non suæ tantum familiæ, uerum etiam patriæ, ac religioni in qua enituit, et præsenti seculo splendori atq; ornamento esse posset. Patrem ipsum accepimus cibi, ac potus fuisse parcissimi, ac magno in rebus omnibus per totum uitæ cursum fuisse usum temperamento, quod maxime testatur uitæ longitudo, Nam centesimum, ac tertium implesse annum memorant, corpore ita recto, ac firmo, ut iuuenũ esse solent, ut nec baculo uti opus esset, nec exarmatas dentibus, quæ prima senescentum iactura esse consueuit, fauces haberet. Liberos suos utriusq; sexus ad religionem præcipue instituebat. Quare frequenter ipse ad officia diuina, et conciones sacras adducebat, atq; ita assuefaciebat, ut nihil facilius, aut libentius agerent. Quæ quidem tam diligens institutio quantam uim habuerit, uel ex beato Iacobo, cuius uitã scribimus, licet coniicere. Agebat is annum ætatis quintum, atq; uigesimum, cum cepit illum ingens uisendæ urbis Romæ desyderium ꝙ eam sciret esse Christianæ religionis caput, ac sedem quã principes Apostolorum Petrus et Paulus, suo martyrio consecrassent, et tot Christi athletarum certamina illustrem fecissent. Patrem igitur, quem mira pietate colebat, summis precibus orauit, ut se sineret eo proficisci. Aegre

B. Iacobi Alemani patria.

Diligẽs parẽtis educatio.

pater, nec sine multis lachrymis tãdem permisit, ut iret. Dolebat enim obsequentissimum filium a se diuelli ad tam longinqua loca cedentem. Tamen q pia causa iuuenis animũ mouerat, nec iustis assensum uotis denegandũ arbitrabat, exorabilem se se præbuit. Prouolutus igitur ad genua patris inter fratrum, sororum, ac propinquorũ fletus, quibus ob eximias dotes erat charissimus, supplex petiit, ut sibi benediceret, et sic abiit. Initio quadragesimæ Romam peruenit, et priusq̃ alio diuerteret, celeberrimũ toto orbe diui Petri templũ inuisit. Ibi autem ad dominicam resurrectionem cõmoratus est, quo quidem tempore nullam neq; intra, neq; extra urbis muros ædem reliquit, quam non adierit tanto fruens gaudio, quãtum uerbis cõsequi nemo posset. Post dominicam resurrectionẽ cepit illum desyderiũ in regnum Siciliæ proficisci. Venit igitur Neapolim. Tunc forte rex Alphonsus bellũ gerebat, sub quo militare decreuit. Credo diuinitus factum, ut iuuenis optimus militari commercio grauiter flagitiis offensus, quæ militiæ maxime uigent, consiliũ salubre demum caperet, ut tutiorẽ uiuendi rationẽ iniret. Ad eam igitur militiam admissus merere cœpit nihil de sanctis moribus, aut de pristina consuetudine sua remittens. Multa ibi uidebat, quibus ualde offendebatur. Quare occasionẽ demum inde abeundi ex re leui, ac pene ridicula inuenit, quam ipse iam senior factus, ad monasticam degens uitam narrare solebat. Mos est militibus, præcipue belli tẽpore, de rapto uiuere, et frequẽter prædas abigere nec etiã amicis parcere, de quorũ p̃diis solent equis pabula rapere, gallinas, et alia æsculenta aut ui, aut furto surripere. Iis grauiter modestissimus iuuenis, et alieni abstinẽs offendebatur, et cõmilitones suos liberius increpabat. Illi aũt deridere iuuenẽ, et accusare tanq̃ superstitiosum, et quia raptis nullo pacto uelle uti animaduertebant, dolo eum circũuenere. Ingressi sunt in quodam oppido iudæorũ synagogam quidam eius amici cõmilitones, et ex lampade, quæ ibi ante Mosis libros die noctuq; ardebat, oleum uel surripuere, uel se surripuisse finxerũt, ex horto quodã brassicam (uulgo caules nũcupant), quam optime conditã illi horum omniũ inscio apposuerunt. Cum aũt ita simul uesceretur, et eo cibo ualde delectari uideretur, ridere conuiuæ cœperunt. Quærens ille, quæ tanti risus causa foret, audit brassica se uesci ex horto quodã surrepta, quæ oleo iudaicæ lampadis cõdita esset. Non posset dici quantopere sit ea re offensus. Tum demum decreuit prorsus militiam relinquere. Quare compositis rebus suis, et impetrata abeundi facultate Capuam uenit. Ibi nactus est Campanum ciuem præclarum uirum Iurisconsultum et Equitem, qui ubi iuuenem conspexit forma præstanti, atque, ut ex clara indole, et liniamentis oris colligebat, probum, miro illius desyderio tactus, et apud se retinere maxime cupiens percunctatus est, num in suo uellet contubernio residere.

Romã proficiscitur.

Roma neapolim abiit

Militat sub Alphonso rege. B. Iacobus.

q̃ modestus in militia.

Cur militiã reliquerit.

Annuit ille, et apud eũ moratus est quinqueniũ tanta fide, ac morum integritate, ut eũ patronus æque, ac filiũ diligeret, atq; tractaret. Verum exacto iam quinquennio immisit illi deus ingens desyderium in patriam redeũdi, et genitoris senis memoria multo uehemẽtius, q̃ antea, illum stimulare cœpit ad reditum. Sciebat enim patrem iam esse admodum senem, putabatq; ingenti uidendi filii desyderio teneri, cuius discessum ægerrime tulisset, seq; iam tot annos procul a patria tanto terrarum spatio diuisum abfuisse rationem sibi patriæ pietatis habendam. Cum igitur abire decreuisset, consilium patrono aperuit. Ille autem, qui eum amaret, ut filiũ, et cuius diu fidem eximiam expertus esset, ac integritatem, non dici posset, quantũ ea re turbatus fuerit, nec ullo pacto uolens eum dimittere ea cœpit omnia dicere, ac polliceri, quæ possent abire uolentem retinere, nisi certa illi fuisset abeundi sentẽtia. Iuuenis autem cõtra orare, obtestariq;, ut sibi iustissimis de causis, quas afferebat, abire salua eius gratia liceret. Sed nihil proficiebat, ille. n. pertinaciter in proposito perstabat, et rogabat, ne se desereret. Fluctuabat animus iuuenis, et præter modum angebatur, q intelligebat, oportere se tãdẽ clam discedere, neq; enim impetrare poterat, ut libere discederet. Cum igitur hoc sæpius sed nequicq̃ tentasset, demum, uel inuito patrono, sed furtim abire decreuit. Obseruauit igitur opportunum ad id tempus, et relictis melioribus indumentis, quæ a patrono acceperat cum pecuniis, quas, idem illi persoluerat, et resumptis uestibus, atq; pecuniis, quas secum ipse attulerat, habita prius ante Christi effigiem, quam in cubiculo habebat, diligenti oratione, ut propitio numine discederet, abiit. Tandem Bononiam peruenit, et ingressus Diui Petronii celeberrimum templũ, quod in ipso ciuitatis foro ẽ amplissimũ, orauit, ac deo gratias egit, q sospes eo peruenisset. Erat illi in animo in Germaniam reuerti ad genitorem, sed rem deus aliter instituerat. Nãq; in ea urbe quidam ex comitibus, qui cum eo uenerãt, hortati sunt ut stipẽdia ibi faceret, et sub quodã Thoma Tartario, militaret. Cõditionẽ igitur accepit, atq; in ea urbe remansit. Incredibili aũt uoluptate afficiebatur, cum tot ibi fratrum collegia cerneret, quorũ loca cotidie frequẽtabat, præcipueq; diui Dominici templum ubi maxime uersebatur, tanq̃, quod erat futurum, præsagiret. Ita paulatim et patris, et patriæ oblitus est, nec iã aliud cupiebat quicq̃, q̃ in eo monasterio uitam agere. Tali igitur incensus desyderio die quadam, ubi illuxit, ad ædem diui Dominici uenit, suum consiliũ cum eo cõmunicaturus, qui primus factus esset obuius, et facturus quicq̃d ille cõsuluisset. Forte fortuna opportune admodũ incidit in ipsum monamonasteri præfectũ Nicolaũ Carbonellũ cathalanũ Concionatorẽ eximium, ad cuius genua prouolutus rogauit, ut sibi cupienti maxime deo famulari consilium, et opem afferret. Attulit ille continuo salutare cõsiliũ et facũ-

Quãtopere a Cãpano diligebatur.

Bononiã peruenit.

da oratione, quæ ex illius ore diuinitus manabat, accensum iam per se iuue-
nis animũ sic inflãmauit, ut sublata omni mora petierit, in cõsortiũ prædi-
catorũ admitti, quod postero die cõsecutus est. Erat beatus Iacobus litteris Act.
mediocriter eruditus, et annũ agebat quartũ atq; trigesimũ, quãdo mona-
sticam uitã ingressus est, qui cum inter alias animi plurimas dotes præcipue
mitis, ac mãsuetus esset, cõsistere in humillimo gradu uoluit, et ex eorũ esse
grege, qui cõuersi uulgo nuncupant. Sed exceptus est mira omnium lætitia
quasi præsagiẽtiũ, qualis, quãtusq; iuuenis ille euasurus esset. Nec queq̃ fe-
fellit opinio, Siquidẽ continuo totũ se deo tradidit, nec quicq̃ omisit, quod
ad uerũ illius cultorẽ pertineret. Magistro tyronũ, quos nouitios appellãt, quãto stu
præcipue uacabat, quẽ frequẽter supplex orabat, ut se instrueret, ac ea doce- dio institu
ret, quæ sibi præcepta religionis, ac istituta patrũ pãderet. Quo studio, atq; ta religiõis
solertia breui mire profecit, charusq; oĩbus, et admirabilis esse cœpit. Adeo adisceret.
aũt mitis, adeo mãsuetus erat, ut cũ omnibus sanctior esset, oĩbus se deterio
rem putaret, quæ res tũ maxime patuit, cũ decurso iam anno de patrũ iudi- Mira eius
cio, ac uolũtate dubitauit, Nam ad genua singulorum prouolutus rogabat mãsuetu-
ne suis offensi criminibus a suo cõtubernio, et societate se repelleret. Verba do.
aũt illa, quibus uti profitẽtes initã uitã solẽt, adeo tenaciter illius mẽti adhæ Verba suæ
serant, ut nulla diei elaberet hora, in qua eorum nõ reminisceret. Quæ aũt ꝓfessionis
profitendo promiserat, tã exacta, tamq; cõstãter seruabat, ut mirabile omni semꝑ i me
bus obediẽtiæ, paupertatis, ac patiẽtiæ exemplũ foret. Pudicitiã usq; ad exi- moria ha-
tum uitæ ita seruauit, ut nihil illo purius, ac mũdius consspiceret, Nam præ- bebat.
terq̃ ꝙ suũ corpusculũ asperrime domitabat, uigiliis quoq;, orationibus, ie
iuniis et aliis multis macerabat modis. Oculos suos diligẽtissime custodie-
bat, nequid intueretur, quod ad libidinẽ prouocaret, atq; ob eã rẽ nunquã
ociosus erat. Nunq̃ illũ sine negocio dies, nunq̃ nox inueniebat. Quod si Act.
quãdo egredi in publicũ cogebat, impẽse deum rogabat, ut se custodiret, et
suos auerteret oculos ne uanitatẽ cerneret, ꝙ sciebat, solere ꝑ fenestras mor
tem ingredi. Quod siquãdo uestigiũ aliquod forte libidinũ excitabat, con
tinuo Christi cruciatus inenarrabiles ad memoriã reuocabat, quo quidem
tanq̃ subito imbre illud, quicquid erat, incẽdii restinguebat. Sed inter pluri
mas uirtutes, quibus excellebat, præcipua erat obediẽtia. Recordabat enim Admirabi-
semper Christũ usq; ad mortẽ factũ esse obediẽtem. Quæ res quidem adeo lis i eo obe
promptũ reddebat illũ ad parendũ, ut sæpissime iussa præueniret, et nundũ dientia.
bene auditis, quæ sibi mãdabant, tanq̃ audisset, illa cõtinuo exequi festina
ret. Afferam huiusce uirtutis memorabile exemplũ. Præfectus monasterii Præclara
Michael Holandinus per monasteriũ ducebat magnũ quẽdã antistitẽ, In- illius obe-
cidit forte i beatũ Iacobũ, et cõuersus ad præsulẽ, uides ne hũc inquit, mira diẽtiæ exẽ-
uitæ integritate inter nos effulget, in quo præcipua uirtutũ enitet obedien- pla.
tia. Huius rei mox (si uelis) periculũ faciã. Annuit præsul. Præfectus igitur

accersito ad se beato Iacobo, Fili inquit, opus ē, ut sublata omni mora usq; in Galliā te ad Parisinā urbē cōferas, magni.n. momēti litteræ tibi eo sunt pferendæ. Lætus ille repēte præsto adsum pater inqt. Sed licet ne statim me in cubiculū meū tendere, ut baculū ac pileū sumā? Stupuit Antistes ille, nec satis mirari poterat incredibile in re tanti momēti promptitudinem. Ciuis quidam Bononiēsis aliquot ex Cœnobitis diui Dominici ad uillā urbi propinquā inuitauerat, præpciueq; rogauerat, ut beatū Iacobū secū adduceret. Profecti igit, cū iam pransi essent, unus ex patribus, qui primū ibi locum tenebat, ut summæ illius obediētiæ periculum faceret, iussit, ut accepta funda (est autem id rete) ad propinquū Rhenū iret piscatū. Paruit ille continuo, et uno iactu mirandā pisciculorū uim cepit, ita ut oēs obstupescerent. Sed id cuncti illius obediētiæ adscripserūt. Quēadmodū cum præfectus monasterii quadā die illi iussisset, ut ad quærēdū panē festinaret, Nam tum forte quādam in uitro effigiem pulcherrimam pinxerat (uitreas enim fenestras optime concinnabat) et, ut colores uitro tenacius inhærerent, in paruo furno ex more posuerat, quæ res eius præsentia maxime indigebat, Attamē potius esse parendū suo præfecto ratus sacculum arripuit, et ad medicandum panem sese contulit. Reuersus post multas horas tam bene decoctos in pictura colores offendit, ut nunq̄ alias melius illi ars successerit.

Mira in eo charitas.

Erat admirabilis quoq; in eo charitas. Nihil putabat antiquius, q̄ præcipue ægrotantibus in monasterio inseruire, qui quidem illius præsentia, et ministerio ita recreabant, ut nō dubitarēt se mox omni ægritudine leuandos, et certe plerūq; leuabantur. Quod siqui forte obibant, et ipse eos ex more lauabat, et propriis humeris efferebat. Quare ea resedit in animis hominū opinio, ut minime dubitent, nunc uita functū facile ægrotātibus, si inuocet, affuturū, q; tam promptā operā quolibet morbo laborātibus uiuens exhibebat. Id ita esse multis quidem exemplis postmodū comprobabimus.

Exempla charitatis illius.

Ad hāc uero eximiā uirtutē amplexēdā lenissimis uerbis, et efficacissimis assidue alios hortabat, eratq; ipse præclarū oībus specimē, et exemplar.

q̄ prōptus ad orationem et officia diuina esset.

Solus deinde orationi, et cōtemplationi totus erat intentus, Deūq; assidue pro uiuis oībus, atq; defunctis pcabat. Freqūeter pmus oīum ad nocturnū officiū surgebat, q̄d ubi celebratū erat, angulū quēpiā remotiorē ac secretiorē deligebat. Ibi totus mēte, et corpore deo uacabat. Nullus aūt elabebat dies, in quo præcipue Christi gesta nō recēseret, ut multis cū lachrymis diros eius cruciatus, acerbissimāq; mortē repeteret. Cū uero iā multū orasset, et finē faceret, illud deniq; dicere solebat, Gloria tibi domine q̄ natus es de uirgine, succurre mihi hodie cū patre, et sancto spiritu in sempiterna secula. amē. Et ad gloriosam uirginē, quā præcipuo cultu uenerabat, cōuersus aiebat. Aue regina cœlorū pro salute mea, et oīum fideliū. Deinde ad sanctos omnes sese cōuertēs dicere solebat. Sancti dei omnes &c. Postea uero ad oēs ecclesiæ aras accedebat, Ibiq;

bat, Ibiq; a beata Virgine incipiēs ad singulas orabat. Cū uero iā illucesce-ret, totū officium suū horariū usq; ad uespertinū celebrabat, et ubi sacris al-taris, quā missam dicimus, semel, aut sæpius, prout ociū dabat interfuerat, ad opera manuū, quorum pene in omni genere monasterio erat utillimus, reuertebat, ut sic diuinis functus paratior esset, ac expeditior. Siquid sibi agē-dum mandaret. Sed nullam orationē suauiorē sibi, ac iucūdiorē promebat q̄ dominicā, Tūc.n. putabat, sibi os melle, ac omni nectare cōpleri. Semper aūt sancti aliquid, ubi finē orādi fecerat, meditabat, nec ullū sinebat tempus elabi uacuū, habebatq; illud freqūes in ore, qui nō laborat, nō manducet, et illud insup addebat. Multa mala docuit ocibsitas. Taciturnitatis uero tātus erat cultor, ut nūq̄, nisi usus exigeret, loqueret. Sed et patiētiæ atq; cōstātiæ memorabile erat exēplū. Treis grauissimas ægritudines passus ē, quas intēsi dolores exacerbabāt, eas tamē ita dissimulauit, adeoq; patiēter tulit, ut nūq̄ a cōsuetis actionibꝫ fuerit retractus, nec alicui, q̄ pateret, ꝑdiderit. Erat ꝑterea mire affabilis, placidus oībꝫ salua grauitate, charus, atq; amabilis, ac plurima rū uirtutū splēdore mōstrabilis. Qua fama impulsus illustris Princeps Ca-labriæ Dux, qui postea Alphonsus. II. Siciliæ rex fuit, cū Bononiā ꝓfectus diui Dominici sepulchrū uiseret, beatū etiā Iacobū uidere uoluit, quē nūq̄ antea sibi uisum ubi cum multis aliis cœnobitis ad se uenientem conspexit, statim cognouit, et honorifice salutauit, et amplexus est, ac rogauit, ut pro se deum precaretur, ut posset incolumis in patriā, et ad genitorē suū reuerti, et factus est uoti compos. Ad tātum autem sanctitatis gradū euaserat, ut cœ-lesti circunfusum luce orantem noctu multi uiderint. Infēstum quidem per omne tempus dæmonem habuit. Sed eius dolos hucusq; latentes expertus est. Deinceps uero aperto Marte multa cum eo certamina habuit, Nam fu-stibus sæpe orantem cecidit, et aliis mille uexauit modis, semper tamē athle-ta fortissimus uictor euasit. Mirifice autem post discessum dæmonum cœle-sti luce, quam diximus, recreabatur et uoce angelica, adhortans.n. de cœlo missus angelus sic eum alloquebat. Serue dei esto fidelis usq; ad mortē. Ex-pecta dominum. Viriliter age, et confortetur cor tuum, ingentia sunt enim quæ tibi pro paruo labore, atq; certamine præmia ꝓponunt. Ita melior in dies, et sanctior fiebat. Die quodā conatus est dæmon illū ab oratione re-trahere, Orabat aūt ad arā diui Vincētii post Completoriū. Venit igit ho-stis antiquus in ueste cōscissa, et ad pudēda usq; subducta, unicū habēs i frō-te, ut cyclops, oculū. Vbi uero illū beatus Iacobꝫ aspexit, signo se salutiferæ crucis armauit, et statim dæmon euanuit. Nocte autē quadā post celebratū nocturnū officiū cū ad arā bti Antonii, q; remotior erat, et obscurior, orādi cā se recepisset, dæmonū caterua specie lætātiū cū tripudio igēti ad eū uenit. Miratus ipse tantam in iis lætitiā audacter ad se uocatos per sacrosanctum Iesu Christi nomen iussit, ut sibi tantæ lætitiæ causam promerent, putabat

A diuinis ad opa ma nuū reuer-tebatur.

Nulla erat illa suauior oratio q̄ dominica.

Exempla eius patiē-tiæ atq; cō-stantiæ.

Dux Cala-briæ eū ui-dere uoluit

Att.

Dæmonū artes.

enim quod erat, eos uel patrasse ingens aliquod malũ, uel q̄ mox patrandũ foret tantopere lætari, nec eũ fefellit opinio. Respõderũt igit̃ se icirco adeo lætos eẽ q̄ postero die ciuiũ seditione ingẽs strages edẽda esset. Quod ubi beatus Iacobus accepit, cõtinuo ad deũ cõuersus multis cum lachrymis ci-

Att. uium pacẽ ab eo impetrauit, et urbis trãquillitatẽ. Cumq̃ ab oratione sur/rexisset, et cubiculũ suum esset ingressus quieturus aliquãtulũ ingentem ibi offendit teterrimorum coruorum multitudinẽ crocitantiũ, et unguibus, ac rostris sese imperentium. Ille uero signo se crucis repente muniuit, et dixit, Deus ĩ adiutoriũ meũ intẽde, quibꝰ uerbis fœdissimæ alites cõtinuo euanue runt. Sed quo magis illũ dæmones infestabãt, et oppugnare conabant̃, tã/to illum ad certamina fortiorẽ, et alacriorẽ deus reddebat. Raptum etiã ali/

Raptus est aliquãdo ĩ cœlum. quando in cœlũ Pauli more accepimus, Nam cũ se die quadã orationi de/disset, sensit continuo sese auferri, et tanq̃ cadauer corpus suũ relinqui. Pu/tauit aũt sese in quẽdã amœnissimũ locũ esse perductũ, ubi ex uariorũ flo/rum aspectu, et odore incredibilẽ uoluptatẽ caperet. Ibi se mirificos audis/se concentus, et omnia quæ ad explẽdam uoluptatẽ pertinerent, uberrime fuisse. Ingressus est eo forte momento temporis illius cubiculũ ex cœnobi/tis quidam, qui ubi iacentem, ac ueluti mortuũ uidit exclamauit continuo, et rem præfecto monasterii trepidus nũciauit, accurrit ille cum caterua fra/trum, qui eum statim (ut mos est) confricare cœperũt, et aquam in faciem iacere, et omnia experiri, quæ circa exanimatos fieri solent. Resipuit ille tan

Miracula. dem uelut ex graui quodam sopore excitatus, et conquestus est grauiter, q̄ se incredibili suauitate, ac uoluptate priuassent. Prodigiis multis claruit ad/huc uiuus, e quorum numero quædã referam. Quidam Bononiẽsis sacer/dos optimus, cui Hieronymo Auiolo nomen fuit, beato Iacobo familiaris et charus admodum erat. Is forte in grauẽ incidit ualitudinem, ut minima de eius salute spes esset. Misit ille, qui beatũ Iacobum ad se perducerent. Ve nit continuo, ut erat benignus omnibus, et expositus, cumq̃ se mutuo salu tassent, et dulci colloquio paulum se recreassent, rogauit beatus Iacobus, ut omnes cubiculum egrederent̃. Quod ubi factum est, continuo cœpit orare ac pro salute sui familiaris precari. mox assurgẽs a capite ægrotãtis ad pedes

Prodigiũ. dexterã suã leniter duxit, Mirã rẽ afferã, prout manũ ꝑ corpus ducebat, ita repẽte ex illis partibus fugabat̃ morbꝰ ut mox subsecuta sit sanitas. Eiusdẽ sacerdotis soror grauiter ægrotabat. sperauit eandem opem, quam in fratre fuerat experta. Igitur ad se accitum rogauit, ut suis apud deũ precibus sibi adiumento esset. Ille uero habita breui oratione frontem ægrotantis cruce signauit, et sospitem extemplo reddidit.

Obitus. b. Iacobi. VENIO NVNC AD EIVS FELICEM OBITVM. ANNOS erat natus quatuor, et octogĩta beatus Iacobus, cũ ĩ ualitudinẽ incidit, quæ illi suprema fuit. Intelligẽs ipse finẽ aduenisse suæ uitæ uocauit ad sese illũ,

cui ægrotātiū cura cōmissa erat, et ait. Ego frater iam delibor, et tēpus meæ resolutionis instat. Proin rogo te huc uoces insignem doctrina, et religione uirū magistrū Vincētiū Castronouēsem monasterii huius præfectū, cui delicta mea generaliter cōfiteri uolo. Quod ubi fecit, et plenā remissionem ex more assecutus est, accessit ad eū ex cœnobitis unus, cui Dionysio fuit nomē cui intestina fluebant, spei, ac fiduciæ plenus, et ait, Dilecte frater, Tu quidē ad patriā properas, Ego aūt atroci morbo hic crucior, Nec cantare possum nec cōcionari. Sed te per deū rogo, ad quē tēdis, ut cū illi iunctus fueris, memineris mei, ac tuis precibus hāc a me molestiā depellas, qui se quidē id facturū spopondit. Cū aūt ad ultimū deuenisset, priusq̃ expiraret ipe sibi manus decēter, et pedes cōposuit, et ita felicē efflauit animā. Continuo aūt color, qui moriēti (ut solet) abierat, et uultus quædā hilaritas, et ꝑ totū corpus candor eximius rediit, et claritas admirabilis, ut nulli dubiū esset, quin recta in cœlū migrasset. Is aūt, cui intestina (sicut modo dixi) fluebāt, quiq; illius opē pauloante petierat, accedēs ad eius cadauer, et multo cū fletu amplexatus cœpit promissa reposcere, et rogare, ut sui memor esset. Nec promissam ille opē distulit, nā priusq̃ inde abscederet, sese diro prorsus liberatū morbo sensit. Obiit aūt beatus Iacobus anno ab aduētu Christi millesimo quadringētesimo nonagesimo primo, quinto idus Octobris. Statim aūt ꝑ totam urbē uisa est uox diuinitus diffundi, quæ cūctos moneret, ut si sanctū uirū, qui obisset, cernere uellēt, cōtinuo ad ædē diui Dominici cōcurrerēt. Repente aūt tota cōfluxit ciuitas, seq; felicē putabat, quicūq; sacrū cadauer posset cōtingere. Puellus ibi annorū triū, qui nec firmis adhuc gressibus cōsistere, nec loqui poterat, per cōfertā multitudinem, et per medios psallētes patres ad sanctū cadauer diuinitus euasit, cumq; illud tetigisset, stupētibus oībus, et firmiter gradi, et recte loqui cœpit, domūq; ꝓfectus stupētē nouitate rei matrē admonuit, ut ad ædem diui Dominici properaret, et sancti uiri corpus uiseret mox sepeliēdū. Præfectus uero monasterii cum cæteris patribus, cū eū sepulturi essent, cōmuni sentētia diuerso in loco sepelire decreuerunt, ne cæteris commisceretur cadaueribus, cum sic multorū, qui cū sanctitatis opinione decessissent, permixtione et confusione cadauerū memoria periisset. Separatim igitur eum in loco tumularunt, quod paruum Capitulum appellāt. Nec ibi diu perstitit, Nam cum incredibilis cotidie magis fieret ad eius sepulchrum populi concursus utriusq; sexus, et insolitum esset, ac indecens, fœminas ad eam monasterii partem ingredi, ubi sepultus erat, necesse fuit, post diem octauum permittente id Bononiensi Antistite in Ecclesiam transferre, et ad aram Diui Thomæ sepelire, sic integrum, et incorruptum, ac si tūc primum expirasset, Vbi uero sepultus fuit, pene infinita secuta sunt prodigia, quorū partē aliquā cōmemorabimus.

[Margin notes: Att. — Prodigia multa. — Quo āno obierit. — Prodigiū. — Vbi primū sepultus fuerit. — Trāslatio corporis. — Prodigia.]

Quidam Bononiẽsis mercator filiũ habebat infantẽ utpote anniculũ, qui cum grauissime ægrotasset, expirasse putabatr̃, nullũ.n.in eo uitæ signũ ap/ parebat. Parentes igir̃ mœstissimi cõfugiẽtes ad opẽ beati Iacobi, cuius mo/ do extincti fama sanctitatis erat celebris, uouerũt si puer reuixisset, Beati se Iacobi, hoc est prædicatorũ uestitu illũ induturos. Cõtinuo igir̃ oculos in/ fans aperuit, atq; cõualuit, Tabellaq; ad sepulchrũ beati Iacobi appensa est cum inscriptione tali. Hic puer extinctus erat, sed meritis Beati Iacobi reui/
Miraculũ. xit. Mulier quædã desperata iam salute, et sacroinuncta oleo christiano mo re mox animã exhalatura uidebar̃. Propinqui eius beati Iacobi opẽ implo rarunt, et mira res cõtinuo secuta est, Nã quæ loqui pauloante non poterat, caput extulit, et deo inqr̃ gratias ago, qui Beati Iacobi meritis me a morte reuocauit. Vir clarus uita, litteris, et religione Hieronymus Bononiensis ex diui Dominici prædicatoribus forte cõcionabar̃, et Beati Iacobi sanctitatẽ, et prodigia multa, quæ ad merita illius testanda cotidie deus edebat, quibus æquũ erat laudibus efferebat. Aderat cõcionãti Bononiẽsis quidam Ciuis, qui filiũ domi reliquerat grauissime ægrotãtẽ. Is accẽsus talibus, atq; in ma gnam spem arrectus deũ rogare cœpit, ut Beati Iacobi meritis præsenti ægri tudine puerũ suũ liberaret. Factus est cõtinuo uoti compos, et postero die
Atr̃. sospes cum patre epulatus est. Bononiẽsis matrona legerat ad idẽ sepulchrũ
Miracula. in tabella quedã monachũ uehementissima febre Beati Iacobi meritis esse li beratũ. hæc sororẽ habebat iam treis menses tertiana, et ingenti dolore capi tis laborantem, inuocauit illa Beati Iacobi pro sorore auxiliũ, et statim con ualuit. Alia quoq; matrona centesimũ transgressa annũ diro, et pudendo morbo laborabat, tacto illius sepulchro liberata ẽ. In eadem ciuitate puella dolore graui, qui totũ corpus inuaserat, iã quattuor mẽses laborauerat, ma gna fiducia ĩpetrãdi, eius opẽ ĩplorauit, et cõsecuta ẽ, nã statim absq; ullius adminiculo surrexit e lectulo, et die postero illius sepulchrũ inuisit. Bartho lomæus Genuensis ordinis prædicatorũ monasterii Saonensis præfectus in grauẽ Bononiæ febrẽ inciderat, qui admonitus a comite suo, ut ad Beati Ia cobi auxiliũ confugeret, cõfugit, et cõfestim cõualuit. Paulus etiã Boemus eiusdẽ ordinis Bononiæ studens et ipse grauissima febre laborabat futura iudicio medicorũ diuturna. Dolorẽ præterea capitis iam nouẽ annis patie/ batur. Is ad beati Iacobi opẽ cõfugit, et extemplo utraq; molestia liberatus est. Vincentius Soncinẽsis in eodẽ monasterio ex eorũ numero, qui Cõuer si dicunr̃ familiaris admodũ beato Iacobo fuerat, et morientem in suo gre/ mio fouerat. Is forte in grauissimã febrem Inciderat, adeo ut se nõ posse diu tius uiuere putaret, beatũ Iacobũ precatus est, ut sibi adiumẽto esset, et extẽ/
Miraculũ. plo affuit. Quidam ex agro Bononiensi, cui Magacaro fuit nomen et ipse grauiter febricitans beati Iacobi auxilium inuocans ait, Si uera sunt, quæ de

tua sanctitate prædicantur, et ad opem ferendã implorantibus tam facilem te (sicut audio) exhibes, mihi quoq; precor subueni. Nõ fuere spes, ac preces illius irritæ, nam cõtinuo febris eum reliquit. Nobilis matrona Bononiẽsis grauí terrore perculsa ita exhorruerat, ut membra omnia cõtracta essent. Venit illi in mentẽ beatus Iacobus, et eius opẽ rogauit, et mox pristinæ ualitudini restituta est. Verum non Bononiæ solũ sed etiam in remotis Italiæ ciuitatibus claruit miraculis, Nam et Mediolani uxor eius, quẽ iustitiæ ducem uocant, cũ iã treis annos cõtracta habuisset crura audita beati Iacobi fama, quæ iam celebris ĩ plerisq; Italiæ locis erat, illius opẽ implorauit et mox sanata est. Et in Venetis Murani quidã præsbyter in æde diui Petri martyris depictã nuper effigiẽ attentius intuebat̃, cũq; perquisisset, cuiusnã esset, audiuit esse beati Iacobi Bononiæ nuper extincti admirabili sanctitate uiri cuius meritis multa prodigia deus ederet. Is iam multis annis ingẽti dolore capitis laborauerat, tanto quidẽ ut sæpe suspicaret̃, ne mentẽ amitteret. Igit̃ spei plenus et fidei beatũ Iacobũ precatus est ut sibi adiumẽto esset. Affuit ille, ac diuturna ualitudine supplicẽ suũ liberauit. Ciuis quidã Bononiensis filium habebat diu calculi morbo laborantẽ. Accessit ad beati Iacobi sepulchrũ, et rogauit, ut filio opem afferret, et impetrauit, Nam puer cõtinuo liberatus est. Dionysius quidã Lucẽsis filiũ habebat Bononiæ grauiter ægrotantẽ ut de eius salute medici desperarẽt. Ad sepulchrum beati Iacobi accessit, et filium illi suũ cõmẽdauit, quem domũ reuersus incolumem repperit, qui cũ ingẽti gaudio ad ædẽ diui Dominici rediens et magna uoce deũ laudans multis audiẽtibus impetratam opẽ testatus est. Puella Antonii tonsoris in eadem ciuitate uitam monasticã in monasterio Diuæ Agnetis agẽs iã tribus annis grauem capitis dolorẽ passa fuerat. Beati Iacobi opem implorauit, et sanata est. Nobilis in eadẽ ciuitate matrona iã duos dies partus doloribus cum magno uitæ discrimine uexata fuerat. Hortantibus obstetricibus, ut beatum Iacobũ inuocaret, quãta potuit uoce implorauit, et exaudita est. Eãdẽ opem in simili discrimine plebeæ mulieri attulit, Et Calcaresio ciui Bononiẽsi, qui captus oculis nihil cernebat, uisum restituit, Et Mutinẽsi cuidam, qui tanti beneficii memor argẽteos oculos ipsemet ad eius sepulchrũ Bononiã pertulit, Et cuidã calcis artifici, qui oculũ ita calce oppleuerat, ut ꝑ multos dies nihil inde prorsus cerneret. Is enim ad B̃ti Iacobi sepulchrũ profectus priusq̃ tẽplũ ingrederet̃ depulsis tenebris uisum recepit. Ancilla cuiusdam matronæ Bononiensis brachiũ diu inualidum, ac inutile habuerat. Accessit ad eius tumulũ, et brachio tetigit. momẽto tẽporis pristinũ robur recuperauit. Quidã Bononiẽsis Aromatarius diuturnũ ĩ lingua morbũ passus fuerat, sic ut difficillime, et cũ magno cruciatu cibũ caperet. Vouit is argenteã beato Iacobo linguã, si dirus eius suffragio morbus a se depellaretur. mox liberatus est, et eodẽ die, qđ uouerat, ꝑsoluit. Stephanus

Att.

Att.

Miraculũ.

è numero cõuersorũ diui Dominici Placentia Bononiã ueniẽs, ut clarum quẽdã cõcionatorẽ secũ Placẽtiã adduceret, nobili mulæ insederat. Hæc ne scio quo casu ĩ lhetalẽ morbũ icidit, ita ut humi iacẽs pabulo prorsus absti neret, nec periti morborũ taliũ medici opẽ ullã spõdebãt. Ingẽti curarum æstu fluctuabat Stephanus nobilitate mulæ ac ꝑcio, et eius, qui cõmodaue rat, claritate. Relicta igit̃ illa in stabulo tanq̃ mox nullis proficiẽtibus reme diis moritura ad tumulũ se beati Iacobi receperat, et eius opẽ implorauerat reuersusq; ad stabulũ sic affectã, ut ante inuenerat, et moriẽti similẽ. Fessus ingenti ægritudine animi, et curarũ plenus cubitũ se cõtulerat. Dormiẽti il li uisus est beatus Iacobus, qui monuit, ut cõtinuo surgeret, et pabulũ mulæ apponeret. Credidit ille diuinitus se moneri, et paruit. Mulã inuenit perquirẽtẽ pabulũ, et pristinæ ualitudini restitutã. Anno millesimo quingentesimo mense Februario uir quidã Hydropicus ad idẽ sepulchrũ cũ uxore uenit, ut ibi uota persolueret, qui affirmabat, se implorata bti Iacobi ope qua tridui spatio diro, et exitiali morbo sanatũ. Finem profecto nõ inueniam, si cuncta persequi uelim. Sed hæc (ni fallor) satis eẽ uideri possunt, quæ uiri tãti apud deũ merita, et sanctitatẽ eximiã abũde testari queant.

Ioannes Bonon. — IOANNES Bononiẽsis iuuenis aĩo nitidus et bonitate multa ornatus, psallẽdo Credo ĩ unũ deũ, cũ nõnullis aliis canticis, deuotissime in cœnobio Fauẽtino anno domini. Mccccxciiii. uita functus est.

Ambrosi9 Soncinas. — AMBROSIVS Soncinas uir diligẽtissimus, hac tẽpestate nr̃a, ætate grauis, floret. Hic enim optimus ẽ uitrearũ cõcinnator, prout uideri põt in pluribus Cœnobiis Italiæ, ita ut in ea arte neminẽ habeat superiorẽ, nec litterarũ expers ẽ. Edidit uernaculo sermone uitã beati Iacobi Alemani, pluribus capitibus distinctã, Ex qua Siluester Prierias uir peritissimus, prout in quarto libro ostẽdimus, Isidorus Mediolanẽsis uir sane inscribendo elgans, et postremo Io. Antonius Flaminius orator clarissimus, suas latinas deduxere.

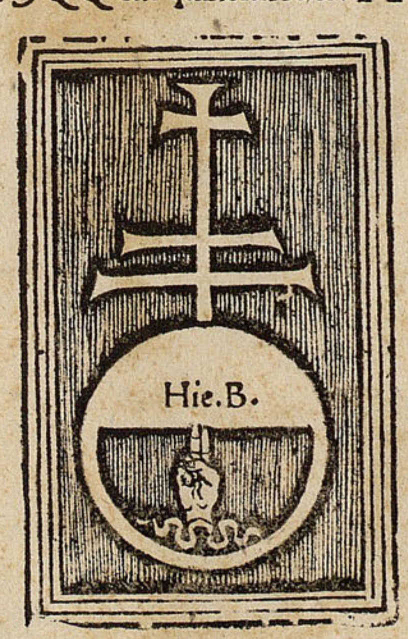
B. NICOLAVS HOLLANDINVS EX TERTIO PRAEDICATORVM ORDINE.

B. Nicolaus Hollandinus. — NICOLAVS Hollãdinus Cœnobii Hærlemensis, uir deuotus, et cum uacaret, meditationi, atq; lachrymis deditus, ꝗ mira præfulsit obediẽtia, ut et stuperẽt omnes, atq; in exemplũ sibi ꝓponerẽt. Vnũ silere nec uolo nec possum, quo eius ingẽs obediẽtia ostẽdit. Sane aliquãdo cõtigit ad prælibatũ Cœnobiũ hospites diuertere, uiros moribꝫ probatos, et sciẽtia claros, quos Cœnobii præfectus abũde, ac laute suscipere cupiens, iussit Nicolaũ ad piscinã accedere (forte in ædiũ ambitu piscinã habebant) et pisces afferre paratos et concinnatos. Qui dum sedulo pisces diu

perquirit, nedũ quẽpiã prehẽdit, uerũ nec inuenit. Reuersus deinde, præfecto rẽ defert. At pfectus uiri sanctitatẽ nõ ignorãs, ubi inqt, est Nicolae illa tua solita obediẽtia, ubi charitas, erga hospites? Quãtocius itaq; reuertere, et positis uestimẽtis igredere aquas, et sic alloquere pisces. Cœnobii Præfectus huc iterũ me misit, uobis mãdãs quatenus ex uestris exeatis cauernis, uosq; met mihi prehẽdẽdos exhibeatis, quoniã uobis opus ẽ ꝑ hospitibus. Is uero dicto patris audiẽs, uolẽs diligẽter iussa complere, nil cũctactus, aquas ingredit, et quãta ualebat uoce inclamare cœpit. Vobis pisces præfectus meus iubet quotquot adestis, ut cõtinuo ad me ueniatis. Mira res, uix uerbis modũ statuerat, et ecce Lucius magnus, qualis aut quãtus nusq̃ illo i loco uisus ẽ mox sancto uiro sese capiẽdũ præbuit. Quo uiso, uir dei gaudio ingẽti oppletus, illũ cœpit, et pro uoto præfecti, hospitibus parauit. Porro non minus hospites, ut rescierũt tantã rem, ex prompta obediẽtia et miraculo q̃ ex cibo gaudiũ et lætitiã sumpsere. Vita functus est uir dei Nicolaus anno a partu uirginis. Mcccclxxxxviii. Finis. Att.

Libri sex de Viris Illustribus ord. Prædicatorũ nũc editi autore Leãdro Alberto Bononiẽsi eiusdem ordinis fœliciter æneis caracteribus impressi sunt Bononiæ in ædibus Hieronymi Platonis ciuis Bononiensis expensis Io. Baptistæ Lapi ciuis et Bibliopolæ Bonon. Leone. x. Pont. Max. Ecclesiæ Ro. habenas moderãte anno Domini. MDXVII. iii. Cal. Mar.

Regestum.
ABCDEFGIkLMNOPQRSTVXYZ&. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP RR SS Omnes sunt Terniones. H ꝯ QQ sũt quaterniones. TT uero duernus ẽ.

...uerint particulariter exceptæ. Quinimo
fuerint, exceptio restringitur solùm ... nepote ex Al
ris apparebant, & non procedet ... Iulia filia ipsius Angeli legiti
pus repertæ fuerint, vt ibi dic
2 bitatione, & præsupposito, ꝙ ...ius accepit dictam domum, eam-
fuerit quancunque ratione
sultore nemorum, & silu... aliquibus filijs superstite d. D. Iulia
necessitate talis argenti ... Francisco Dulcino ipsius Camilli fra-
trum. Abinde verò sur
spectare ad prædicto ad quem prædictorum prædicta domus
...di illis per regi... tineat, uel quis de ea inuestiri debeat, an. s.
...mora in d. ... ciscus Dulcinus.
& pertinētijs suis quibusdam statutis ciuitatis Cesenę, & quo
...uoniam cau... postolico, quorum copia transmittitur.
...sultorem
...per

SVMMAE.

num. 4

& q... quadam emphyteusi accepta pro se, filijs, & nepotib. ...uomodo filię dicantur comprehensæ.

Et vtrum si per masculos fuerint exclusæ, eis deficientib. postea admitti possint.

1 *Filiorum appellatione etiam fœmina continētur.*
2 *Masculinum concipit fœmininum, maximè in materia indifferenti, ut in emphyteusi. & inf. nu. 4. & 6.*
3 *Verbum continet, proprietatem denotat.*
5 *Emphyteusis transit in fœminas, non autem feudum.*
7 *Emphyteusim recipiens pro se & filijs ueniunt etiam filiæ.*
8 *Argumentum à contrario sensu in statutis & priuilegijs locum habet.*
9 *Fœmina stantibus masculis semel exclusa an censeatur semper exclusa, & an ipsis deficientibus reintegretur, & numero 10. & 11.*
12 *Cap. 1. §. quinetiā. ī titu. ep. iscopum uel abbatem, in usibus feudorum, quomodo intelligatur.*
13 *Fœmina emphyteusi regulariter capax dicitur.*
14 *Fauorabile est rem ad suam regularem naturam reducere.*
15 *Emphyteuta de re emphyteutica non potest disponere extantibus personis in concessione comprehensis.*
16 *Filia quòd à bonis patris excludatur, nisi sit dotata, rationabile non est.*
17 *Dos loco legitimæ succedere dicitur.*
18 *Inuestiri debet proximior agnatus in emphyteusi.*
19 *In successione aliquem præcedens si uti hæres eum potest excludere, nisi uerè sit hæres, non potest eum excludere.*

CONSILIVM CIIII.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitiæ.

VISO themate proposito, ac etiam statutis inclytę ciuitatis Cesenæ, & simul etiam breui Apostolico. s. Innocentij VIII. de quibus in themate fit mentio, pro resolutione præsentis consultationis breuitati studendo, ac ētveris conclusionibus inhærendo, uti consulentem decet, duo faciam. Primò ponam illam conclusionē, quam puto veram, & illam probabo. Secundò ab eo remouebo omnia illa, quæ videbuntur contra eam allegari posse.

Ad primum igitur deueniendo, dico & concludo, prędictā dominam Iuliam ad domum emphyteuticam, de qua agitur admittendam esse, & prædicto Francisco Dulcino omnino pferendā esse. Et probatur ista cōclusio in primis in generalitate illorū verborū, videlicet pro se, & filijs, & nepotibus, de quibus in inuestitura prædicti Angeli: nam nō est dubium, ꝙ sub nomine filiorum dicitur comprehensa ista do-
1 mina Iulia filia prędicti Angeli, ut in themate inuestiti; †cū

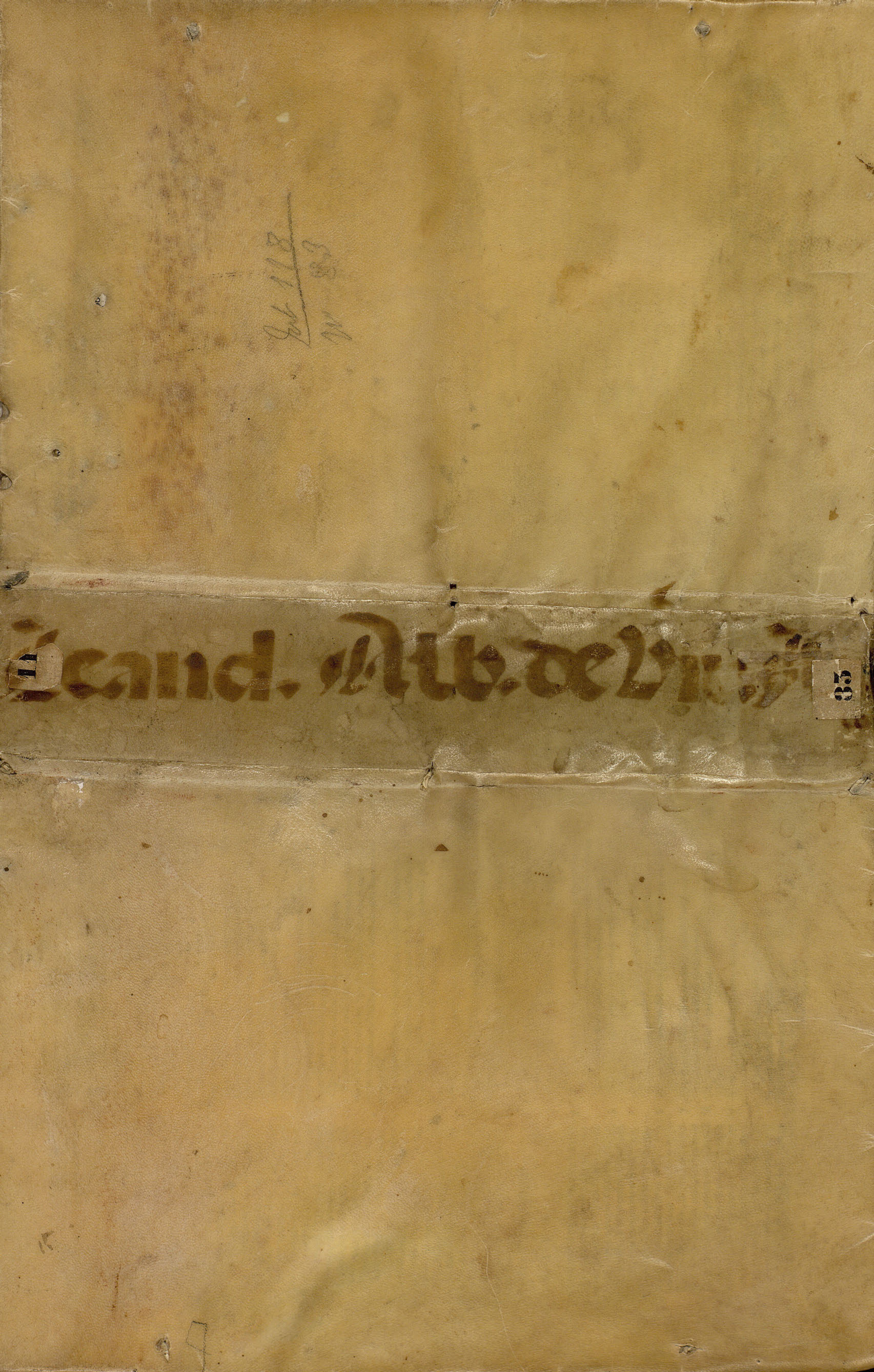
cam adire.

Et vtrum contrarium ... in pri... possi... modo per pri

Et notan. est, quod iurisconsultus ...
3 verbo continet, quòd solet denotare proprietatem, secundùm Bart. in l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postula. & ita in simili arguit Dec. in consi. 570. Casus de quo. post princip.
4 †Et maximè hoc dici debet in casu nostro: quia sumus in materia indifferenti, cum emphyteusis etiam ecclesiastica t... ad fœminas, quàm ad masculos pertinere possit, vt est tex. in §. emphyteusim. in aucten. de non alienan. col. 2. & ita per i... lū tex. dicit Pet. de Anch. in consi. 433. Postquam ista domi... na. post principium, in versi. quamquam enim in emphy-
5 teusi ecclesiæ, † & in hoc differt a feudo, quod sui natura n... transit ad fœminam, vt declarat Io. Bapt. de S. Seuerino i... tract. de feudi cognitione, in vltimo articulo. in 14. differentia, vbi dicit, ꝙ in emphyteusi succedunt ita fœminę sicu...
6 masculi, regulariter loquendo. †Quando autem materia e... indifferēs ꝓculdubio, & secundùm oēs doctores masculin... genus concipit fœmininum, ut declarat Bart. in l. 1. in principio, colum. fi. ff. de pecul. & in l. prima. ff. de uerb. signif. tradunt canonistæ, maximè Archid. in c. si quis suadente. decimaseptima q. 4. & Gemin. & alij in c. generali. de elect. li-
7 bro 6. † Et in terminis nostris quod in receptione emphyteusis sub ver. filijs, etiam filiæ continentur, firmat & ꝓ cl... ro præsupponit Salyce. in l. 2. in q. 16. in versi. cōfirmo, qu... ex illo C. de iure emphyteu. Et licet prædicta videantur c... iure vera; tamen quia possēt quis de eis dubitare. Prim... per ea quę tradit Alexan. in consilio 41. Super eo de quo. li... bro primo. vbi videtur firmare contrarium, licet ego de ei... decisione semper dubitauerim, nec pro nūc aliquid affirm... bo. Secundo etiam propter formam statuti Cesenę, quo ca... tur, quòd stantibus masculis fœminæ non succedant etiā... emphyteuticis. Considerandum est secundo loco pro ius... ficatione conclusionis supra positæ, quod a sede Apostol... tpe Innocentij VIII. emanauit quoddam breue, in quo, ... tollatur prima dubitatio, disponitur, ꝙ in ciuitate & terri... rio Cesenæ in contractibus emphyteuticis etiam fœmin... cantur comprehensæ, & sic in proposito nostro p istud b... ue resoluta est conclusio, quod domina Iulia vti filia dic... fuisse comprehensa in contractu emphyteutico facto per ... gelum patrem eius pro se, filijs, & nepotibus. Et ut to... tur dubitatio secunda in eodem breui continetur, ꝙ fœm... sic comprehensæ admittantur ad bona emphyteutica nō ... stentibus masculis, vt sic masculi & fœminæ dicantur ad ... cta bona ordine successiuo vocati, prius scilicet masculi... postea eis non existentibus debent admitti fœminæ. Et ... ex prędicto breui apertissimè colliguntur. Ex quibus ... nifeste colligitur veritas nostrę conclusionis supra firm... nam cum ad pręsens nullus extet masculus agnatus ex d... dentibus prędicti Angeli, debet ista domina Iulia vti ei... lia, & sic agnata etiam Camilli nuper defuncti ad prędic... domum emphyteuticam admitti tāquā comprehensa i... uestitura prędicto Angelo facta. Et istud suadetur etia... his, quę in dicto breui subijciuntur, maximè in versi. p... mò eadem auctoritate &c. nam ibi disponitur, ꝙ quand... que aliquis decedat finita linea in concessione compre... proximior in gradu possit inuestiri &c. & sic non vult ... miorem talem admitti, nisi demum finita linea in co... sione comprehensa, sed in casu isto linea non est finita; ... adhuc superest D. Iulia, ergo clare patet, ꝙ proximior i... du Camilli nuper defuncti, & sic prędictus Franciscus ... cinus admitti nullo modo potest.

Et prędicta (ni fallor) sunt in iure verissima, ex quib. ... net conclusio, ꝙ domina Iulia vti cōprehensa in prędic... uestitura debet admitti ad prędictam domū emphyteu... vti vocata per masculos, seu eis deficientibus, & ista suf... quò ad primum, quod faciendum proposui.

11
cand. Alb. de Vir
35